

วารสารมหาจุฬานาครทรรณ

Journal of MCU Nakhondhat

ISSN: 3027-8597 (Online)

ปีที่ 12 ฉบับที่ 12 (ธันวาคม 2568)

Vol.12 No.12 (December 2025)

♦ วัตถุประสงค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรณ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า และเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ แก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การจัดการสาธารณะ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ อาทิ วิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือ การพยาบาล

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) วารสารเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และมีใช้ความรับผิดชอบของวารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารมหาจุฬานาครทรรณ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม

ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์

ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม

ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน

ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม

ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน

ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม

ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม

ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน

ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม

ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน

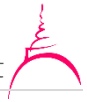
ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

♦ เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 086-4345903 แฟกซ์. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@sbss.ac.th

● บรรณาธิการ

บุญญาดา จงละเอียต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

● หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ธีรวัฒน์ ทองบุญชู มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

● กองบรรณาธิการ

พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

ครองชัย หัตถา มหาวิทยาลัยทักษิณ ประเทศไทย

ประเวศ อินทองปาน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

สีปพงษ์ ธรรมชาติ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ประเทศไทย

สมบูรณ์ บุญโท มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ประเทศไทย

นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ประเทศไทย

วาสนา แก้วหล้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ประเทศไทย

ณิศภาพรรณ คูวิเศษแสง มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ประเทศไทย

ธนิศร ยืนยง มหาวิทยาลัยปทุมธานี ประเทศไทย

ธานี วรภัทร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ประเทศไทย

บุษกร สุขแสน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ประเทศไทย

มุกดาวรรณ พลเดช วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ประเทศไทย

อุทัย เอกสะพัง มหาวิทยาลัยทักษิณ ประเทศไทย

มะลิวัลย์ โยธารักษ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

● ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระปลัดสาโรจน์ ธมมสโร วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

พระสมุห์อนุพงษ์ สุขิโต วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี วัดศาลามีชัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

พระบุญญฤทธิ์ ภาททจารี วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

พระเกียรติศักดิ์ ขำเกลี้ยง วัดศาลามีชัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

อนุชิต ปราบพาล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

ศักดิ์ดา หารเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

ทิพย์วรรณ จันทรา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

อภินันท์ คำหารพล นักวิชาการอิสระ ประเทศไทย

☛ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระไกรสร ปิยสีโล	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
พระศักดิ์นฤณ สกุกวีโร	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
พระดิสรณ์ สิงห์เพ็ญ	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
สามเณรพงษ์ศิริ สังข์แก้ว	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ธีรนนท์ พาโอภาส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ศุภิสรา ณ สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ศศิธร สงศิริ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ญาณกวี คำศรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ชาลิสมา มาสุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ธนพล วราภรณ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
วัชรินทร์ คำทิพย์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

☛ ฝ่ายกฎหมาย

ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	ประเทศไทย

☛ ออกแบบปก

วินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา	พีเอช ปริ้น & ดีไซน์ ไวนิล สติ๊กเกอร์	ประเทศไทย

☛ จัดรูปเล่ม

ธีรนนท์ พาโอภาส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

☛ โรงพิมพ์

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031, แฟกซ์. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 12 ประจำปีพุทธศักราช 2568 วารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 12 ได้รับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพวารสาร จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้มีมาตรฐานอยู่ในกลุ่มที่ 1 (จนถึง 31 ธันวาคม 2572) เพื่อรักษาคุณภาพของวารสารให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ได้เผยแพร่ บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาทุกประการ

วารสารมหาจุฬานาครทรรค์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 12 นี้ประกอบด้วย บทความวิจัย 27 เรื่อง บทความวิชาการ 1 เรื่อง มีบทความที่น่าสนใจ ได้แก่ การพัฒนาแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการเพื่อบรรลุเป้าหมายของธุรกิจ ธุรกิจจะประสบความสำเร็จได้นั้นผู้ประกอบการมีวิธีการอย่างไร บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอการพัฒนาแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Mindset) เพื่อบรรลุเป้าหมายของธุรกิจที่ผู้ประกอบการจำเป็นต้องมี เพื่อการมองเห็นโอกาสใหม่ ๆ มีทัศนคติที่ดีต่อความเสี่ยง ความท้าทาย และมีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จ ซึ่งแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการนอกจากจะนำมาปรับใช้กับภาคธุรกิจได้แล้ว ยังสามารถนำไปปรับใช้กับการทำงาน การดำเนินชีวิตประจำวันทุกรูปแบบได้ ดังนั้น ทุกคนจึงควรให้ความสำคัญในการฝึกฝนและพัฒนาแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อให้สามารถประสบความสำเร็จได้ในทุก ๆ ด้านของชีวิต เนื่องจากกรอบความคิดที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถฝ่าฟันอุปสรรค และนำพาธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน กรอบความคิดหรือทัศนคติที่มุ่งเน้นไปที่การแสวงหาโอกาสใหม่ ๆ และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความสำเร็จในธุรกิจและการทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืนในยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาแนวคิดผู้ประกอบการเพื่อบรรลุเป้าหมายธุรกิจต้องอาศัยการผสมผสาน เช่น เปิดรับสิ่งใหม่อยู่ตลอดเวลา มีทัศนคติในแง่บวก กล้าลงมือทำ มองหาโอกาส เปลี่ยนความรู้สู่การลงมือทำ มีภาวะความเป็นผู้นำ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า จัดการความเสี่ยง และเรียนรู้จากความล้มเหลว ผู้ประกอบการจำเป็นจะต้องมีความสามารถในการสร้างแนวคิดธุรกิจใหม่ ๆ และนำไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างโอกาสให้เกิดเป็นสินค้าหรือบริการและนำมาซึ่งรายได้และกำไรให้กับธุรกิจ แนวคิดที่มุ่งเน้นการสร้างและพัฒนาความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ โดยเน้นทักษะสำคัญในการมองหาโอกาสใหม่ ๆ การจัดการความเสี่ยง การสร้างนวัตกรรม และการมี Growth Mindset ซึ่งแนวคิดนี้ช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง คิดแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ และมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมาย การมี Entrepreneurial Mindset ไม่ได้จำกัดอยู่แค่เจ้าของกิจการเท่านั้น แต่ยังเป็นทักษะสำคัญที่ทุกคนควรมี ไม่ว่าจะเป็นพนักงานประจำ ผู้บริหาร หรือนักศึกษา เพราะในยุคนี้องค์กรต่าง ๆ ต่างมองหาคนที่มีความคิดแบบผู้ประกอบการที่ กล้าคิด กล้าลงมือทำ มีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ ปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบริการ และตอบสนองต่อแนวโน้มตลาดและความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างรวดเร็ว มองเห็นโอกาสในความท้าทาย ดังนั้น การพัฒนาแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการซึ่งนำไปสู่การสร้างแนวคิดที่เป็นระบบและพร้อมรับความเสี่ยง การพัฒนาทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถเปลี่ยนความคิดให้กลายเป็นการปฏิบัติที่เป็นระบบ และส่งผลให้บรรลุเป้าหมายทางธุรกิจที่ตั้งไว้

กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขออ้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

ป.ญญาตา จงละเอียต

ป.ญญาตา จงละเอียต

บรรณาธิการ วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ง)
ปัญหาและขอบเขตการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบกฎหมายแพ่งไทย: การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับมาตรฐานสากล	1
AN EXAMINATION OF THE PROBLEMS AND LEGAL BOUNDARIES OF ELECTRONIC SIGNATURES UNDER THAI CIVIL LAW: A COMPARATIVE STUDY WITH INTERNATIONAL STANDARDS	
ณัฐพิชชา วโรตมอติพัฒน์, จิตติกัญญา นิธิไชยวัฒน์ เว็นต์เซล, ธนู ไม้แก้ว	
อิทธิพลของประสบการณ์และความพึงพอใจของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช	11
THE INFLUENCE OF GUEST EXPERIENCE AND SATISFACTION ON BEHAVIORAL INTENTIONS OF HOMESTAY TOURISTS IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE	
คิวนพร ถาวรวงศา, อรจันทร์ ศิริโชติ	
รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน	23
MANAGEMENT MODEL BASED ON THE CONCEPT OF PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITIES AND SYSTEMATIC MANAGEMENT TO ENHANCE THE ACADEMIC ACHIEVEMENT OF STUDENTS	
สายใจ ชำนาญดง	
การพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชนในจังหวัดยโสธร	35
THE DEVELOPMENT OF PARTICIPATORY DEMOCRATIC CITIZENSHIP POTENTIAL AMONG YOUTH IN YASOTHON PROVINCE	
กันต์ ศรีหาล้า, จำรัส บุคตาพงษ์, วรเชษฐ์ ไทอิน	
การพัฒนาแผนที่นำทางในการพัฒนาสมรรถนะความพร้อมของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	47
ROADMAP FOR DEVELOPING THE READINESS COMPETENCIES OF PART-TIME STUDENTS, RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY	
สุวิมล เจียรธรวาณิช, ธรรมมา เจียรธรวาณิช, อภัย เปัญจพงศ์	
การพัฒนารูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดบึงกาฬ	59
DEVELOPING AN ENGLISH LEARNING MANAGEMENT MODEL ALIGNED WITH LEARNERS' CHARACTERISTICS IN BUENG KAN BORDER PATROL POLICE SCHOOL	
ฉัตรชนก เฮงสุโข, กรรณิการ์ บุญขาว	

- ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมและการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน เขตตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก** 71
ASSOCIATION BETWEEN PREDISPOSING ENABLING REINFORCING FACTOR AND BEHAVIOR OF HOUSEHOLD WASTE MANAGEMENT OF PEOPLE IN MAI NGAM SUB-DISTRICT, MUEANG TAK DISTRICT, TAK PROVINCE
พุดพิงศ์ มากมาย
- การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน** 80
THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC ENGLISH SKILLS IN AN ENGLISH FOR ACADEMIC PURPOSES COURSE FOR GRADE 12 STUDENTS AT PATUMWAN DEMONSTRATION SCHOOL, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY
เบญจมาศ พงษ์พล, อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์, ลิทธิกร สุมาลี
- การประยุกต์หลักธรรมาภิบาลและนโยบายรัฐที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภออย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ในจังหวัดปทุมธานี** 90
THE APPLICATION OF GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES AND STATE POLICIES THAT INFLUENCE TRANSPARENT AND EFFICIENT DISTRICT-LEVEL REGIONAL ADMINISTRATION IN PATHUM THANI PROVINCE
พิเชษฐ์ ภูเฉลิมตระกูล, ภมร ชันธหัตถ์, เบญญาศิริ งามสอาด
- อิทธิพลของปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อระดับความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก** 103
THE INFLUENCE OF SOCIOECONOMIC FACTORS ON THE LEVEL OF FOOD SECURITY AMONG THE ELDERLY IN PHITSANULOK PROVINCE
พิษณุ อภิธมาจารย์โยธิน, นพดล ทองอร่าม
- การพัฒนาแนวความคิดการเป็นผู้ประกอบการเพื่อบรรลุเป้าหมายของธุรกิจ** 115
DEVELOPING ENTREPRENEURIAL MINDSET TO ACHIEVE BUSINESS GOALS
กัลยาณี ยุทธการ, ณพิชญา เฉิดโณม, เจษฎา ร่มเย็น, ซาลินี ปลุกผลงาม
- การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการทำงานกลุ่ม และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน** 123
THE DEVELOPMENT OF AN INTEGRATED LEARNING MODEL OF DIGITAL TECHNOLOGY AND COOPERATIVE LEARNING (LT TECHNIQUE) AND POSITIVE REINFORCEMENT TO ENHANCE LEARNING ACHIEVEMENT GROUP, WORK SKILLS AND COMPETENCIES FOR LEARNERS
นุชนาฏ กลิ่นมาลี, รัฐพร กลิ่นมาลี
- การพัฒนาแอปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะเทคโนโลยีสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” จังหวัดนครศรีธรรมราช** 137
DEVELOPING DIGITAL APPLICATIONS OF COMPETENCY ACTIVE LEARNING INTEGRATED COMMUNITIES' IDENTITY TO ENHANCE TECHNOLOGY SKILLS DEVELOPMENT OF SMALL SCHOOLS IN THE CONTEXT AREA OF “KHAO PA NA LE”, NAKHONSITHAMMARAT PROVINCE
กรวรรณ สืบสม, นพรัตน์ รมิพลัด

การจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่เพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย	148
DIGITAL COMMUNICATION MANAGEMENT OF MODERN POLITICAL PARTIES TO PROMOTE OF DEMOCRACY IN THAILAND	
ไพศาล เรืองฤทธิ์, วิทยาธร ท่อแก้ว, กานต์ บุญศิริ, กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์	
การพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะหลักในการบริหารจัดการบริการสุขภาพของกำลังคนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยใช้เทคนิคเดลฟาย: กรณีศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก	161
DEVELOPMENT OF AN ASSESSMENT TOOL FOR CORE COMPETENCIES IN HEALTH SERVICE MANAGEMENT AMONG THE WORKFORCE OF SUBDISTRICT HEALTH PROMOTING HOSPITALS TRANSFERRED TO PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS USING THE DELPHI TECHNIQUE: A CASE STUDY IN PHITSANULOK PROVINCE	
พิษณุ อภิสมภารโยธิน, ศุภางค์ วัฒนเสถ, กษมา ภูสีเสถ	
การพัฒนาแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จังหวัดพิจิตร	176
DEVELOPMENT OF A MODEL TO INCREASE THE EFFICIENCY OF VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS (VHVS) IN PHICHIT	
มยุรี เข้มทอง, อมรเทพ พรหมเจียม	
สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยเพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาคอาเซียน	188
CURRENT AND DESIRABLE STATES OF INTERNATIONAL SCHOOL MANAGEMENT IN THAILAND TOWARD BECOMING AN ASEAN EDUCATION HUB	
วราภรณ์ โลหพัฒน์กิจ, จตุพล ยงศรี, จันทร์คม ภูติอริยวัฒน์	
การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช	197
ACADEMIC ADMINISTRATION MODEL FOR DEVELOPING SKILLS AND EXCELLENCE OF STUDENTS IN THE EDUCATIONAL INSTITUTION UNDER THE MUNICIPALITY SCHOOL, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE	
กัลยา วงศ์สวัสดิ์, พณกฤษ บุญพบ, วีระยุทธ ชาทะกาญจน์	
ผลการพัฒนาแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร	211
RESULTS OF THE DEVELOPMENT OF A MODEL TO PROMOTE THE PARTICIPATION OF VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS (VHVS) IN THE PREVENTION AND CONTROL OF DENGUE FEVER IN PHICHIT PROVINCE	
ไพบุลย์ ตันคงจำรัสกุล, เพชรชรินทร์ ตันคงจำรัสกุล	
การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับบ่มเพาะนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	224
THE DEVELOPMENT OF A TRAINING CURRICULUM TO IMPROVE CRITICAL LISTENING AND WATCHING SKILLS FOR IBCUBATING THE STUDENT TEACHER OF LOEI RAJABHAT UNIVERSITY	
สุธาสินี ธนัฐนันท์	

**การยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ใน
จังหวัดนครศรีธรรมราช 236**

THE TECHNOLOGY ACCEPTANCE INFLUENCING THE ONLINE PURCHASING DECISION OF
GENERATION Y CONSUMERS IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

กัลยาณี ยุทธการ, ฉมพร มีชนะ, หัสชัยปรกรณ์ ปานมา

**ประสิทธิผลของโปรแกรมออกกำลังกายสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหลังและขาของพนักงานเปล
โรงพยาบาลศูนย์ในเขตสุขภาพที่ 4 247**

EFFECTIVENESS OF EXERCISE PROGRAM TO STRENGTHEN BACK AND LEG MUSCLE AMONG
PATIENT TRANSPORT STAFF IN HEALTH REGION 4 HOSPITAL

พิชญพร ปฐวีศรีสุธา, สุรเชษฐ ขวัญไฉ, อธิวัฒน์ ดอกไม้ขาว

**การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เกมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความคงทนในการจดจำ
คำศัพท์ภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 261**

DEVELOPING TECHNOLOGY GAME-BASED LEARNING ACTIVITIES TO PROMOTE RETENTION IN
MEMORIZING CHINESE VOCABULARY FOR GRADE 6 ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS

รัฐศาสตร์ ชมภูงาม, ณัฐพล แจ่งอักษร

**การวิเคราะห์และเปรียบเทียบความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวในอำพวา
จำแนกตามข้อมูลประชากรศาสตร์ 271**

ANALYSIS AND COMPARISON OF CREATIVE TOURISM NEEDS OF TOURISTS IN AMPHAWA CLASSIFIED
BY DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS

ศุภชัย ชาญวรรณกุล

**การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้รายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่มตามแนวทาง
Active Learning โดยบูรณาการเชิงพื้นที่ในตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี 284**

DEVELOPMENT OF LEARNING MODEL IN FOOD AND BEVERAGE OPERATIONS AND SERVICES COURSE
USING ACTIVE LEARNING APPROACH BY INTEGRATING SPATIALLY IN RANG BUA SUBDISTRICT, CHOM
BUENG DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

ชลธิชา พันธุ์สว่าง

**แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมจากฐานทรัพยากรในชุมชนลำไพล
อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา 299**

PARTICIPATORY COMMUNITY TOURISM ROUTE DESIGNATION GUIDELINES PARTICIPATORY
COMMUNITY TOURISM ROUTE DESIGNATION GUIDELINES FROM THE RESOURCE BASE IN LAM
PHLAI COMMUNITY, THEPHA DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

ศุภมาส อยู่อริยะ, เจษฎา นกน้อย

**การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะ
ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบัวเขตวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาสุรินทร์ 311**

DEVELOPMENT OF A PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY MODEL BY CO-CREATING LESSONS
TO DEVELOP COMPETENCE IN ACTIVE LEARNING MANAGEMENT THAT PROMOTES THE QUALITY
OF STUDENTS AT BUACHET WITTHAYA SCHOOL, SURIN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE

กชพร ชุมเพชร

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 322

THE DEVELOPMENT OF SUPPLEMENTARY CURRICULUM TO DEVELOP LIFE SKILLS FOR SCIENCE AND MATHEMATICS GIFTED UPPER SECONDARY LEVEL STUDENTS

ธวชนี โรจนาวี, ดวงเดือน สุวรรณจินดา, นวลจิตต์ เชาวกิริติพงศ์

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

ณ

ปัญหาและขอบเขตการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์
ในระบบกฎหมายแพ่งไทย: การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับมาตรฐานสากล*
AN EXAMINATION OF THE PROBLEMS AND LEGAL BOUNDARIES OF
ELECTRONIC SIGNATURES UNDER THAI CIVIL LAW: A COMPARATIVE STUDY
WITH INTERNATIONAL STANDARDS

ณัฐพิชา วโรดมธิตพัฒน์*, ฐิติกัญญ์ นิธิไชยวัฒน์ เว็นต์เซล, ธนู ไม้แก้ว

Nutpicha Varodomathipat*, Thitikan Nithichaiwat Wentzel, Tanu Maikaew

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น กาญจนบุรี ประเทศไทย

Faculty of Law, Western University, Kanchanaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: natpicha.va@western.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการและแนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบกฎหมายแพ่งไทย โดยวิเคราะห์กรอบกฎหมายของไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้งเปรียบเทียบแนวทางการรับรองและการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบกฎหมายต่างประเทศ เพื่อระบุปัญหา ข้อจำกัดและช่องว่างของกฎหมายไทย โดยพิจารณาในด้านทฤษฎีและการบังคับใช้จริงในกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งเน้นไปที่การประเมินขอบเขตของการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการรับรองความถูกต้องของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในธุรกรรมทางการค้า วิธีการดำเนินการวิจัยงานวิจัยฉบับนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์เชิงหลักการทางกฎหมาย (Doctrinal Legal Analysis) ควบคู่กับการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Legal Study) ผลการวิจัยพบว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 9 และ 26 ในเรื่องลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้มีการให้คำนิยามที่แคบ จึงควรกำหนดกรอบค่านิยามที่ชัดเจนและครอบคลุมในการรับรองลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้สามารถใช้ในธุรกรรมที่มีผลผูกพันสูง เช่น การทำสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ หรือการมอบอำนาจที่ต้องใช้ลายมือชื่อเป็นลายลักษณ์อักษร โดยการปรับปรุงพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล เช่น UNCITRAL Model Law on Electronic Signatures หรือ eIDAS Regulation ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย คือ ควรแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 9 และ 26 ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการทำธุรกรรมดิจิทัลและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศในอนาคต

คำสำคัญ: ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์, ระบบกฎหมายแพ่งไทย, มาตรฐานสากล

Abstract

This research examines the legal principles governing electronic signatures within the Thai civil law system. It analyzes Thai laws, including the Electronic Transactions Act B.E. 2544 and relevant sections of the Civil and Commercial Code. The research also compares certification and the use of electronic signatures in foreign legal systems. The goal is to identify problems and gaps in Thai law, considering both theoretical and practical aspects. The study assesses the use of electronic signatures in Thailand and examines authentication issues in commercial transactions. For methodology, it employs documentary research, doctrinal legal analysis, and comparative legal study. The results show that Sections 9 and 26 of the Electronic Transactions Act define electronic signatures narrowly. A clear and comprehensive definition of electronic signatures is needed. This is essential for high-value transactions, such as real estate sales or the execution of powers of attorney. The Act should be updated to align with international standards, such as the UNCITRAL Model Law or eIDAS Regulation. The recommendation is to amend Sections 9 and 26 to build confidence in digital transactions. This will also support Thailand's digital economic growth.

Keywords: Electronic Signatures, Thai Civil Law, International Standards

บทนำ

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมาย โดยเฉพาะในด้านนิติกรรมและสัญญา ซึ่งเดิมอาศัยเอกสารกระดาษและลายมือชื่อแบบดั้งเดิมเพื่อยืนยันความมีอยู่ของเจตนาและความถูกต้องตามกฎหมาย ในปัจจุบันสัญญาจำนวนมากเกิดขึ้นผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์โดยปราศจากการพบหน้าระหว่างคู่สัญญาและใช้เพียงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องยืนยันเจตนาเท่านั้น ซึ่งนำมาสู่ข้อสงสัยและความท้าทายทางกฎหมายเกี่ยวกับ “ความมีผลผูกพัน” ของสัญญาและสถานะของหลักฐานในคดีแพ่ง อีกทั้งในปัจจุบันยังส่งผลกระทบต่อบริการของธนาคารที่ให้บริการผ่านแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน (Aydin, S. et al., 2018) ทำให้สามารถทำธุรกรรมทางการเงิน (Oliveira, T. et al., 2016) เช่น โอนเงิน, จ่ายบิล, เชื้อคยอดเงิน และบริการอื่น ๆ ได้ทุกที่ทุกเวลา เพียงแค่มีอินเทอร์เน็ต โดยผู้ใช้จะต้องสมัครและยืนยันตัวตนกับธนาคารก่อน จึงจะสามารถดาวน์โหลดแอปฯ และเข้าใช้งานได้อย่างปลอดภัย (Boonsiritomachai, W. & Pitchayadejanant, K., 2019)

แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายเฉพาะ ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ซึ่งมีบทบัญญัติรองรับการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยหลักการ แต่ในทางปฏิบัติกลับปรากฏข้อจำกัดสำคัญในเรื่องความน่าเชื่อถือของระบบการรับรองตัวตน (Certificate Authority) ความไม่แน่นอนในเกณฑ์ทางกฎหมายและการตีความเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายและการบังคับใช้สัญญาอิเล็กทรอนิกส์ (อักรเดช มณีภาค, 2553)

บริบทของการทำสัญญาในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญจากระบบที่ยึดโยงกับ “รูปแบบทางกายภาพ” ไปสู่ “ระบบนิติกรรมแบบอิเล็กทรอนิกส์” ซึ่งอาจเกิดขึ้นโดยการคลิกเพียงครั้งเดียว การยอมรับ “ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์” จึงกลายเป็นประเด็นหลักในการสร้างความเชื่อมั่นทางกฎหมายระหว่างคู่สัญญา และเป็นกลไกสำคัญในการแสดงเจตนาจริง การยืนยันตัวบุคคล และการผูกพันตามกฎหมาย ในระดับสากล มาตรฐานทางกฎหมายได้มีพัฒนาการรองรับแนวคิดเรื่อง “Functional Equivalence” หรือความเทียบเท่าทางหน้าที่ของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์กับเอกสารกระดาษ และการยอมรับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้มีผลในทางกฎหมายเช่นเดียว

กับลายมือชื่อดั้งเดิม อาทิภายใต้ กฎหมายต้นแบบของ UNCITRAL ว่าด้วยลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ (Model Law on Electronic Signatures-MLES) Nations, ที่จัดทำโดยคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ แห่งสหประชาชาติ (United Nations Commission on International Trade Law หรือ UNCITRAL) เมื่อปี พ.ศ. 2544 และกฎเกณฑ์ของ eIDAS Regulation (Electronic Identification, Authentication and Trust Services) กฎระเบียบ ของสหภาพยุโรป (EU) ที่กำหนดกรอบการทำงานสำหรับการระบุตัวตนทางอิเล็กทรอนิกส์ (eID) และบริการ ความน่าเชื่อถือทางอิเล็กทรอนิกส์ (Trust Services) เพื่อให้การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ภายในสหภาพยุโรป มีความปลอดภัย รวดเร็ว และมีผลทางกฎหมายเทียบเท่าเอกสารกระดาษ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวทางการปรับ กฎหมายให้ทันต่อบริบทดิจิทัลอย่างเป็นระบบ

แม้ว่ากฎหมายไทยจะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเชิงหลักการ แต่เมื่อพิจารณา ในบริบทของกฎหมายแพ่ง โดยเฉพาะด้านนิติกรรม สัญญา และหลักฐาน กลับยังขาดการประยุกต์ใช้อย่างชัดเจน (พัชรภรณ์ จิตตะคาม, 2565) และต่อเนื่องทั้งในทางปฏิบัติของศาลและในระบบการบังคับใช้สิทธิของคู่สัญญา (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2563) ซึ่งอาจนำไปสู่การปฏิเสธความมีผลผูกพันของสัญญาหรือ ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเจตนา โดยเฉพาะเมื่อสัญญานั้นเกิดขึ้นโดยอาศัยระบบอัตโนมัติหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ ที่ไม่มีการยืนยันตัวตนแบบเข้มงวด (ปิยะบุตร บุญอร่ามเรือง และปาลิตา รุ่งระวี, 2564) จากปัญหาข้างต้น พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 9 และ 26 ในเรื่องลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้มีการให้คำนิยามที่แคบ จึงควรกำหนดกรอบคำนิยามที่ชัดเจนและครอบคลุมในการรับรองลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้สามารถใช้ในธุรกรรมที่มีผลผูกพันสูง เช่น การทำสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ หรือการมอบอำนาจที่ต้องใช้ ลายมือชื่อเป็นลายลักษณ์อักษร โดยการปรับปรุงพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ให้ทันสมัย และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล เช่น กฎหมายต้นแบบของ UNCITRAL ว่าด้วยลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ (Model Law on Electronic Signatures-MLES) ที่จัดทำโดยคณะกรรมการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ แห่งสหประชาชาติ (United Nations Commission on International Trade Law หรือ UNCITRAL) เมื่อปี พ.ศ. 2544 และกฎเกณฑ์ของ eIDAS Regulation (Electronic Identification, Authentication and Trust Services) กฎระเบียบของสหภาพยุโรป (EU) ที่กำหนดกรอบการทำงานสำหรับการระบุตัวตนทางอิเล็กทรอนิกส์ (eID) และ บริการความน่าเชื่อถือทางอิเล็กทรอนิกส์ (Trust Services) เพื่อให้การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ภายใน สหภาพยุโรปมีความปลอดภัย รวดเร็ว และมีผลทางกฎหมายเทียบเท่าเอกสารกระดาษ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องศึกษาปัญหาและขอบเขตของการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบกฎหมายแพ่งไทย ทั้งในเชิงทฤษฎี และ เชิงเปรียบเทียบกับมาตรฐานสากล เพื่อวิเคราะห์ถึงจุดอ่อน จุดแข็งและแนวทางในการปรับปรุงให้เกิดความแน่นอน ทางกฎหมาย และรองรับการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการและแนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบกฎหมายแพ่งไทย โดยเฉพาะในบริบทของนิติกรรม สัญญา และพยานหลักฐานในคดีแพ่ง
2. เพื่อวิเคราะห์กรอบกฎหมายของไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวข้อง กับการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเชิงโครงสร้างและหลักการตีความ
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการรับรองและการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบกฎหมายต่างประเทศ เช่น กฎหมายของสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และกฎหมายต้นแบบของ UNCITRAL
4. เพื่อระบุปัญหา ข้อจำกัด และช่องว่างของกฎหมายไทยในการรองรับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยพิจารณา ทั้งในด้านทฤษฎีและการบังคับใช้จริงในกระบวนการยุติธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยแบบเอกสาร โดยมีแนวทางการวิจัย 2 ลักษณะ คือ

1. การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากตำราหนังสือวิชาการ วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นในการศึกษาปัญหาและขอบเขตการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบกฎหมายแพ่งไทยโดยวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับมาตรฐานสากล หลังจากรวบรวมเอกสารแล้วผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์เอกสารนั้นเพื่อศึกษาหลักการและแนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบกฎหมายแพ่งไทยโดยเฉพาะในบริบทของนิติกรรมสัญญาและพยานหลักฐานในคดีแพ่งและนำมาวิเคราะห์กรอบกฎหมายไทย ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ปี 2544 และกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในโครงสร้างและหลักการตีความ อีกทั้งศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการรับรองการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบกฎหมายต่างประเทศ เช่น กฎหมายของสหภาพยุโรปสหรัฐอเมริกาและกฎหมายต้นแบบของ UNCITRAL ว่าด้วยลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์เพื่อระบุปัญหาข้อจำกัดและช่องว่างของกฎหมายไทยในการรับรองลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยพิจารณาทั้งในด้านทฤษฎีและการบังคับใช้จริงในกระบวนการยุติธรรม เมื่อได้วิจัยเอกสารทางกฎหมายแล้วผู้วิจัยจึงสรุปข้อค้นพบและนำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์รวมถึงแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวให้สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนากฎหมายการรับรองลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้สามารถบังคับใช้ได้จริงในกระบวนการยุติธรรม

2. การวิจัยเอกสารเชิงวิเคราะห์ (Analytical Method) โดยศึกษาวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้จากแนวคิดทฤษฎี ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์บทความในวารสาร ตำราต่าง ๆ ทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้ง ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ จำนวน 10 คน นักวิชาการด้านนิติศาสตร์ จำนวน 10 คน และประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 10 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เพื่อหามาตรการทางกฎหมายและสรุปผลการศึกษามาเสนอแนะให้สอดคล้องกับหลักสากล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัญหาและขอบเขตการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบกฎหมายแพ่งไทย โดยการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับมาตรฐานสากล เช่น กฎหมายของสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และกฎหมายต้นแบบของ UNCITRAL ทำให้สามารถวิเคราะห์ผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ในเรื่องหลักการและแนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบกฎหมายแพ่งไทย โดยเฉพาะในบริบทของนิติกรรม สัญญา และพยานหลักฐานในคดีแพ่ง พบว่า ความหมายของ “ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์” (Electronic Signature) ตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ ๆ ตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 หมายถึงข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกใช้ประกอบหรือติดกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อื่น เพื่อแสดงเจตนาของเจ้าของลายมือชื่อในการยินยอมต่อเนื้อหาอันนั้น และมาตรา 9 และ 26 ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์มีผลทางกฎหมายเช่นเดียวกับลายมือชื่อทั่วไป หากสามารถแสดงถึงความตั้งใจของบุคคลผู้ลงนามได้ชัดเจน และผ่านกระบวนการที่เชื่อถือได้ ส่วนในกฎหมายต่างประเทศ เช่น eIDAS Regulation ของสหภาพยุโรป ได้ให้ความหมายของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ไว้กว้างกว่ากฎหมายไทย โดยมีการแบ่งประเภทและกำหนดมาตรฐานเทคโนโลยีชัดเจน รวมถึงลายมือชื่อดิจิทัลที่ต้องมีการตรวจสอบตัวตนผ่านผู้ให้บริการที่ได้รับการรับรอง

ประเภทลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทหลัก คือ ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั่วไป (Simple Electronic Signature) เช่น การพิมพ์ชื่อ การคลิกรับข้อตกลงหรือการวาดลายเซ็นด้วยเมาส์ มีการใช้แพร่หลายในธุรกรรมออนไลน์ทั่วไป ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ขั้นสูง (Advanced Electronic Signature) ซึ่งต้องสามารถระบุตัวบุคคลผู้ลงนามได้ชัดเจน และมีการควบคุมเฉพาะตัวบุคคลโดยไม่สามารถเปลี่ยนแปลงข้อมูลภายหลังได้โดยไม่ตรวจพบ และลายมือชื่อดิจิทัล (Digital Signature) ที่ใช้เทคโนโลยีการเข้ารหัส (Cryptography) และต้องได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่เชื่อถือได้ (Certificate Authority-CA) จึงได้รับความน่าเชื่อถือสูงสุดและสามารถใช้ในธุรกรรมทางกฎหมายที่มีความซับซ้อนได้

วัตถุประสงค์และหน้าที่ทางกฎหมายของลายมือชื่อในการทำสัญญามีหน้าที่สำคัญในการแสดงเจตนาว่าผู้ลงนามตกลงในเงื่อนไขของสัญญานั้น เป็นการยืนยันตัวตนของผู้ลงนาม สร้างความน่าเชื่อถือและความมั่นคงให้แก่เนื้อหาของเอกสาร และเป็นหลักฐานที่สามารถนำไปใช้ต่อสู้หรือสนับสนุนคดีในศาลได้หน้าที่เหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์สามารถทดแทนลายมือชื่อแบบดั้งเดิมได้ หากสามารถรักษา “คุณสมบัติในการพิสูจน์” (Evidentiary Function) และ “ความเชื่อมั่นในตัวบุคคล” ได้ในระดับที่เทียบเท่าหรือสูงกว่าโดยบทบาทของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการแสดงเจตนาและหลักฐานในคดีแพ่ง ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์มีบทบาทเป็นพยานหลักฐานที่สามารถใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริง เช่น ความยินยอมในสัญญา การดำเนินการทางการค้า หรือการใช้สิทธิตามกฎหมาย ทั้งนี้ ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์จะได้รับการรับรองในฐานะพยานหลักฐานได้ก็ต่อเมื่อสามารถพิสูจน์ความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของกระบวนการจัดทำและลงนามได้ตามที่กฎหมายกำหนด โดยศาลไทยได้มีแนวทางในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยคำนึงถึงลักษณะของระบบที่ใช้ ความปลอดภัยของเทคโนโลยี และความเป็นกลางของผู้ให้บริการการรับรอง

2. เพื่อวิเคราะห์กรอบกฎหมายของไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวข้อง กับการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเชิงโครงสร้างและหลักการตีความพบว่า การรับรองลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบกฎหมายไทยได้รับการวางกรอบไว้อย่างเป็นทางการใน พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่รับรองสถานะทางกฎหมายของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และการลงลายมือชื่อในรูปแบบดิจิทัล โดยในมาตรา 9 ได้บัญญัติว่า “ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ย่อมมีผลเช่นเดียวกับข้อมูลที่จัดทำขึ้นเป็นหนังสือ และลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ย่อมมีผลเช่นเดียวกับลายมือชื่อบนเอกสารกระดาษ” หากสามารถพิสูจน์ได้ว่ามีความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ การแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 และ 2562 ยังได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ “ผู้ให้บริการรับรอง” และระบบการยืนยันตัวตนทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Authentication) เพื่อยกระดับความปลอดภัยของธุรกรรมทางดิจิทัล

เมื่อพิจารณาร่วมกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องนิติกรรม - สัญญา จะพบว่า การแสดงเจตนาเป็นหัวใจสำคัญของการทำสัญญา โดยมาตรา 149 กล่าวไว้ว่า “การใด ๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ” ตัวอย่างของนิติกรรม ได้แก่ สัญญาซื้อขาย สัญญาเช่า หรือการทำพินัยกรรม และมาตรา 368 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่บัญญัติถึง การตีความสัญญา โดยให้ตีความตามความประสงค์ที่สุจริตของคู่สัญญา และต้องคำนึงถึงประเพณีปฏิบัติด้วย ดังนั้น หากลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์สามารถแสดงเจตนาได้ชัดเจนและพิสูจน์ได้ว่าเกิดจากบุคคลผู้ลงนามจริง ย่อมมีผลทางกฎหมายเทียบเท่ากับลายมือชื่อปกติ ทั้งนี้ ประเด็นสำคัญอยู่ที่ความสามารถในการพิสูจน์ตัวตนและความสมบูรณ์ของกระบวนการลงลายมือชื่อ

ในด้านกระบวนการยุติธรรมแพ่ง ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 - 95 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า ศาลสามารถรับฟังเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ได้ หากสามารถพิสูจน์ได้ว่าเอกสารนั้นมีความน่าเชื่อถือ และมีได้ถูกแก้ไขในสาระสำคัญ ศาลยังสามารถใช้ดุลยพินิจ

ในการประเมินความเชื่อถือของพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ได้โดยอิสระ ทั้งนี้ การมีผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคเข้ามาช่วยตรวจสอบความถูกต้องของระบบและลายมือชื่อจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตามความน่าเชื่อถือของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการพิจารณาตัดสินยังคงเป็นข้อถกเถียงในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะในกรณีที่ไม่มีการใช้เทคโนโลยีเข้ารหัสหรือไม่ผ่านผู้ให้บริการรับรอง (CA) ที่ได้มาตรฐานซึ่งทำให้ศาลอาจลังเลในการรับรองเอกสารดังกล่าวในบางกรณี ดังนั้น แม้กฎหมายจะเปิดช่องรองรับไว้ แต่การใช้งานจริงยังต้องพึ่งพาการตีความของศาล และยังขาดระบบรับรองความถูกต้องที่ได้รับความไว้วางใจในระดับสากล

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการรับรองและการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบกฎหมายต่างประเทศ เช่น กฎหมายของสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และกฎหมายตัวแบบของ UNCITRAL พบว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ของไทยมีหลักการพื้นฐานสอดคล้องกับ UNCITRAL Model Law ในการยอมรับผลทางกฎหมายของข้อมูลและลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ โดย UNCITRAL Model Law on Electronic Signatures (UNCITRAL) พื้นฐานแนวคิดของ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544: กฎหมายไทยยกร่างโดยยึดโยงหลักการสำคัญจาก UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce และ UNCITRAL Model Law on Electronic Signatures หลักการสำคัญ คือ

3.1 หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่สามารถถูกปฏิเสธการมีผลทางกฎหมายเพียงเพราะอยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

3.2 ความเป็นกลางทางเทคโนโลยี (Technology Neutrality) กฎหมายไม่จำกัดว่าจะต้องใช้เทคโนโลยีเฉพาะอย่าง (เช่น ไม่ได้บังคับใช้เฉพาะลายมือชื่อดิจิทัลที่ใช้ PKI) แต่ยอมรับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกรูปแบบที่เชื่อถือได้ตามระดับความมั่นคงที่เหมาะสมกับธุรกรรม

3.3 การยอมรับข้ามเขตอำนาจ (Cross-border Recognition) ส่งเสริมให้ยอมรับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างในต่างประเทศ หากมีระดับความน่าเชื่อถือเทียบเท่ากัน

3.4 สถานะ UNCITRAL เป็นเพียง “กฎหมายต้นแบบ” หรือ “คำแนะนำ” ให้ประเทศสมาชิกนำไปปรับใช้ในกฎหมายภายในของตน ซึ่งไทยก็ได้ดำเนินการตามแนวทางนี้

ซึ่งแตกต่างจาก eIDAS Regulation ของยุโรป ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ที่เฉพาะเจาะจงและเข้มงวดกว่า โดยเฉพาะเรื่องลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้ (Qualified Electronic Signatures) ซึ่งเน้นการระบุตัวตนและการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลอย่างสูง โดยขอบเขตของ eIDAS มีขอบเขตที่กว้างกว่าและเข้มงวดกว่ามาก โดยกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจนสำหรับบริการความเชื่อมั่นทางอิเล็กทรอนิกส์ (Trust Services) รวมถึงลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่าง ๆ ประเภทลายเซ็น eIDAS แบ่งประเภทชัดเจนเป็นลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Signature), ลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ขั้นสูง (Advanced Electronic Signature) และลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้ (Qualified Electronic Signature) ซึ่งต้องทำโดยใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกโดยผู้ให้บริการที่ผ่านการรับรอง ส่วนพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ของไทยไม่ได้แบ่งระดับความเข้มงวดของลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์อย่างชัดเจนเท่า eIDAS แต่ยอมรับ “ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์” ที่สามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับข้อมูลได้

4. เพื่อระบุปัญหา ข้อจำกัด และช่องว่างของกฎหมายไทยในการรองรับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยพิจารณาทั้งในด้านทฤษฎีและการบังคับใช้จริงในกระบวนการยุติธรรม พบว่า ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Signature) มีผลบังคับใช้ในกระบวนการยุติธรรมเทียบเท่าลายมือชื่อจริงตามกฎหมายไทย โดยเฉพาะตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และมีทั้งประเภททั่วไป (e-Signature) ที่ยอมรับการกระทำที่แสดงเจตนา เช่น คลิกปุ่มยืนยัน และประเภทที่เชื่อถือได้ (Reliable e-Signature) ซึ่งมีความปลอดภัยสูงกว่า เช่น Digital Signature

ที่มีการเข้ารหัสและยืนยันตัวตนที่แน่นหนา ทำให้สามารถนำไปใช้ในกระบวนการทางกฎหมายเพื่อพิสูจน์ตัวตน และเจตนาของคู่กรณีได้จริง

ประเภทของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั่วไป (Article 9): การกระทำใด ๆ บนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่แสดงได้ว่าผู้ทำ ยอมรับความถูกต้องของข้อมูล เช่น การพิมพ์ชื่อท้ายอีเมล, การสแกนใบหน้า, หรือการคลิกปุ่ม “ตกลง” หรือ “ยืนยัน” ในระบบของศาล

ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้ (Article 26): มีคุณสมบัติเฉพาะเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือสูงกว่า โดยข้อมูลที่ใช้สร้างลายมือชื่อจะต้องเชื่อมโยงกับเจ้าของลายมือชื่อ, อยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าของ และสามารถตรวจจับการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เกิดขึ้นหลังการสร้างลายมือชื่อได้

ลายมือชื่อดิจิทัล (Digital Signature): เป็นลายมือชื่อประเภทหนึ่งที่สามารถเชื่อถือได้ ซึ่งใช้กระบวนการเข้ารหัส (Encryption) เพื่อยืนยันตัวตนผู้ลงนามและพิสูจน์ว่าเอกสารไม่ถูกแก้ไขระหว่างทาง ทำให้ผู้ลงนามไม่สามารถ ปฏิเสธความรับผิดชอบได้

การนำไปใช้ในกระบวนการยุติธรรม

ระบบศาลยุติธรรม (CIOS): อนุญาตให้คู่ความและพยานลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเอกสารต่าง ๆ ผ่านระบบ โดยการกดปุ่มยืนยันถือเป็นการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภททั่วไป (ตามมาตรา 9) และต้องมีการลงทะเบียน พิสูจน์ตัวตนก่อนใช้งานระบบ

การพิสูจน์ตัวตนและเจตนา: e-Signature ถูกใช้เพื่อพิสูจน์ว่าบุคคลใดเป็นผู้ลงนาม และแสดงเจตนาผูกพัน ต่อข้อความในเอกสารอิเล็กทรอนิกส์นั้น ๆ

ความปลอดภัย: แม้ e-Signature ทั้งหมดจะมีผลทางกฎหมาย แต่การใช้ Digital Signature ที่มีการเข้ารหัส จะเพิ่มความมั่นใจในความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล และป้องกันการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารหลังจากการลงนาม ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในกระบวนการทางกฎหมาย

สรุป ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์มีความถูกต้องตามกฎหมายในกระบวนการยุติธรรม การเลือกใช้ e-Signature ประเภทใดนั้นขึ้นอยู่กับระดับความน่าเชื่อถือที่ต้องการ โดยศาลยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนด แนวทางและมาตรฐานเพื่อรองรับการใช้งานที่หลากหลายและปลอดภัย

อภิปรายผล

เมื่อมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางการรับรองและการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบกฎหมาย ต่างประเทศ เช่น กฎหมายของสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และกฎหมายตัวแบบของ UNCITRAL แล้ว ได้มีการนำ ผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ในเรื่องหลักการและแนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบกฎหมายแพ่งไทย โดยเฉพาะในบริบทของนิติกรรม สัญญา และพยานหลักฐานในคดีแพ่ง (เงินตรา พิกสุจิตร์, 2567) ความหมายของ “ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์” (Electronic Signature) ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 หมายถึง ข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกใช้ประกอบหรือติดกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อื่น เพื่อแสดง เจตนาของเจ้าของลายมือชื่อในการยินยอมต่อนั้น และมาตรา 9 และ 26 ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์มีผลทาง กฎหมายเช่นเดียวกับลายมือชื่อทั่วไป โดยเมื่อทำการเปรียบเทียบส่วนในกฎหมายต่างประเทศ เช่น eIDAS Regulation ของสหภาพยุโรป ได้ให้ความหมายของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ไว้กว้างกว่ากฎหมายของประเทศไทย

2. เพื่อวิเคราะห์กรอบกฎหมายของไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวข้อง กับการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเชิงโครงสร้างและ

หลักการตีความ ควรที่จะแก้ไขและพิจารณาร่วมกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องนิติกรรม – สัญญาในเรื่อง การแสดงเจตนาเป็นหัวใจสำคัญของการทำสัญญา โดยพิจารณาจากมาตรา 149 กล่าวไว้ว่า “การใด ๆ อันทำลง โดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ” ตัวอย่างของนิติกรรม ได้แก่ สัญญาซื้อขาย สัญญาเช่า หรือการทำพินัยกรรม และ มาตรา 368 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่บัญญัติถึง การตีความสัญญา โดยให้ตีความตามความประสงค์ ที่สุจริตของคู่สัญญา และต้องคำนึงถึงประเพณีปฏิบัติด้วย ดังนั้น หากลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์สามารถแสดง เจตนาได้ชัดเจนและพิสูจน์ได้ว่าเกิดจากบุคคลผู้ลงนามจริง ย่อมมีผลทางกฎหมายเทียบเท่ากับลายมือชื่อบกติ ทั้งนี้ ประเด็นสำคัญอยู่ที่ความสามารถในการพิสูจน์ตัวตนและความสมบูรณ์ของกระบวนการลงลายมือชื่อ โดยในด้าน กระบวนการยุติธรรมแพ่ง (คมสัน สีหมนตรี, 2560) ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 - 95 ซึ่งบัญญัติไว้ว่าศาลสามารถรับฟังเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ได้ หากสามารถพิสูจน์ได้ว่าเอกสารนั้นมีความน่าเชื่อถือ และมีได้ถูกแก้ไขในสาระสำคัญ ศาลยังสามารถใช้ดุลยพินิจ ในการประเมินความเชื่อถือของพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ได้โดยอิสระ ทั้งนี้การมีผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคเข้ามา ช่วยตรวจสอบความถูกต้องของระบบและลายมือชื่อจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการรับรองและการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบกฎหมายต่างประเทศ เช่น กฎหมายของสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และกฎหมายตัวแบบของ UNCITRAL ควรที่จะแก้ไขพระราชบัญญัติ ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ของไทยมีหลักการพื้นฐานที่สอดคล้องกับ UNCITRAL Model Law ในการยอมรับผลทางกฎหมายของข้อมูลและลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ โดยUNCITRAL Model Law on Electronic Signatures (UNCITRAL) พื้นฐานแนวคิดของ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 กฎหมายไทยควรที่จะยกร่างโดยยึดโยงหลักการสำคัญจาก UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce และ UNCITRAL Model Law on Electronic Signatures และควรที่จะนำ eIDAS Regulation ของยุโรปมาประยุกต์ ในในการกำหนดหลักเกณฑ์ที่เฉพาะเจาะจงและเข้มงวดกว่า โดยเฉพาะเรื่องลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้ (Qualified Electronic Signatures) ซึ่งเน้นการระบุตัวตนและการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลอย่างสูง โดยขอบเขต ของ eIDAS มีขอบเขตที่กว้างกว่าและเข้มงวดกว่ามาก โดยกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจนสำหรับบริการ ความเชื่อมั่น ทางอิเล็กทรอนิกส์ (Trust Services) รวมถึงลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่าง ๆ ประเภทลายเซ็น eIDAS แบ่งประเภท ชัดเจนเป็นลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Signature), ลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ขั้นสูง (Advanced Electronic Signature) และลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้ (Qualified Electronic Signature) ซึ่งต้องทำโดยใบรับรอง อิเล็กทรอนิกส์ที่ออกโดยผู้ให้บริการที่ผ่านการรับรอง

4. เพื่อระบุปัญหา ข้อจำกัด และช่องว่างของกฎหมายไทยในการรองรับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยพิจารณา ทั้งในด้านทฤษฎีและการบังคับใช้จริงในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางแพ่งและทางอาญา (นัทธ ธนศวนิชย์, 2555) ควรที่จะแก้ไขลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Signature) มีผลบังคับใช้ในกระบวนการยุติธรรมเทียบเท่าลายมือชื่อ จริงตามกฎหมายไทย โดยเฉพาะตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และมีทั้งประเภททั่วไป (e-Signature) ที่ยอมรับการกระทำที่แสดงเจตนา เช่น คลิกปุ่มยืนยัน และประเภทที่เชื่อถือได้ (Reliable e-Signature) ซึ่งมีความปลอดภัยสูงกว่า เช่น Digital Signature ที่มีการเข้ารหัสและยืนยันตัวตนที่แน่นหนา ทำให้สามารถ นำไปใช้ในกระบวนการทางกฎหมายเพื่อพิสูจน์ตัวตนและเจตนาของคู่กรณีได้จริง โดยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีความถูกต้องตามกฎหมายในกระบวนการยุติธรรม การเลือกใช้ e-Signature ประเภทใดนั้นขึ้นอยู่กับระดับ ความน่าเชื่อถือที่ต้องการ โดยศาลยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดแนวทางและมาตรฐานเพื่อรองรับ การใช้งานที่หลากหลายและปลอดภัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบกฎหมายแพ่งของไทย พบว่า ระบบกฎหมายไทยยังคงมีข้อจำกัดในการรับรองความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในหลายกรณี โดยเฉพาะในกรณีของนิติกรรมที่มีผลผูกพันสูง ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะในการปฏิรูปกฎหมายไทย เพื่อรองรับการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเชิงนิติกรรมที่มีผลผูกพัน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ควรมีการปรับปรุงกรอบกฎหมายให้ชัดเจนและครอบคลุม กฎหมายไทยควรกำหนดกรอบกฎหมายที่ชัดเจนและครอบคลุมในการรับรองลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้สามารถใช้ในธุรกรรมที่มีผลผูกพันสูง เช่น การทำสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ หรือการมอบอำนาจที่ต้องใช้ลายมือชื่อเป็นลายลักษณ์อักษร โดยการปรับปรุงพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล เช่น UNCITRAL Model Law on Electronic Signatures หรือ eIDAS Regulation ของสหภาพยุโรป ซึ่งจะช่วยให้การรับรองลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้น มีความชัดเจนและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมั่นคง 2) ให้มีการพัฒนาระบบตรวจสอบลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ การพัฒนาระบบการตรวจสอบลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีความปลอดภัยสูงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้สามารถพิสูจน์ตัวตนของผู้ลงนามได้อย่างมั่นใจ โดยอาจพิจารณาการใช้เทคโนโลยี Blockchain หรือการใช้ระบบ Digital ID ที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่มีอำนาจ เช่น กรมการปกครอง หรือสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจการเงินเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความปลอดภัยในการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในธุรกรรมทางการค้าและกฎหมาย 3) ควรมีการจัดทำมาตรฐานการรับรองลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ควรจัดทำมาตรฐานการรับรองลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยให้มีการตรวจสอบความถูกต้องของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในธุรกรรมต่าง ๆ โดยอาจพิจารณาตามมาตรฐานระดับสากล เช่น eIDAS Regulation หรือ ISO/IEC 27001 เพื่อให้สามารถใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในทางกฎหมายได้อย่างมีความน่าเชื่อถือ ทั้งในกรณีของการทำสัญญาที่มีมูลค่าสูงและการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเงิน และ 4) สร้างความตระหนักรู้ในด้านการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ และธุรกรรมดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐมีความรู้และทักษะในการใช้เครื่องมือดังกล่าวอย่างถูกต้องและปลอดภัย โดยอาจจัดฝึกอบรมให้กับหน่วยงานราชการและธุรกิจในเรื่องการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในกรอบกฎหมายที่ได้รับการรับรองและปลอดภัย นอกจากนี้ ควรมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญและการใช้งานอย่างถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

- คมสัน สีมหนตรี. (2560). การรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานศึกษากรณีความผิดฐานหมิ่นประมาท: ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 27(1), 117-130.
- เงินตรา ฟักสุจิตร์. (2567). การศึกษาปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างในหน่วยงานของรัฐ. เรียกใช้เมื่อ 28 เมษายน 2568 จาก <http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/5813>
- นัทธ ธนศวนิชย์. (2555). การรับฟังและวิธีการนำเสนอพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ในคดีอาญา: ศึกษาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550. ในวิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิยะบุตร บุญอร่ามเรือง และปาลิตา รุ่งระวี. (2564). แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับประชาชน. เรียกใช้เมื่อ 10 เมษายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/r2XEW>

- พัชรภรณ์ จิตตะคาม. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการระบบลงลายมือชื่อดิจิทัลในการลงนามสัญญาของกลุ่มบุคคลทั่วไป. ใน สารนิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2563). ETDA ประกาศมาตรฐานลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์สร้างเกณฑ์การใช้ที่เหมาะสมลดเสี่ยงธุรกรรมออนไลน์. เรียกใช้เมื่อ 10 เมษายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/kR4TU>
- อัครเดช มณีภาค. (2553). ปัญหาทางกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. วารสารจันทร์เกษมสาร, 16(31), 127-146.
- Aydin, S. et al. (2018). Analyzing the factors affecting the use of digital signature system with the technology acceptance model. *Journal of Economics Bibliography*, 5(4), 238-252.
- Boonsiritomachai, W. & Pitchayadejanant, K. (2019). Determinants affecting mobile banking adoption by generation Y based on the Unified Theory of Acceptance and Use of Technology Model modified by the Technology Acceptance Model concept. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 40(2), 349-358.
- Oliveira, T. et al. (2016). Mobile payment: Understanding the determinants of customer adoption and intention to recommend the technology. *Computers in Human Behavior*, 61(2), 404-414.

อิทธิพลของประสบการณ์และความพึงพอใจของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรม ของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช*

THE INFLUENCE OF GUEST EXPERIENCE AND SATISFACTION ON BEHAVIORAL INTENTIONS OF HOMESTAY TOURISTS IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ศิวพร ถาวรวงศา, อรจันทร์ ศิริโชติ*

Siwaporn Thawornwongsa, Oracham Sirichote*

คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา ประเทศไทย

Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: sorachan@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์และความพึงพอใจของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จ.นครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักท่องเที่ยวที่เข้าพักในโฮมสเตย์ จ.นครศรีธรรมราช 400 คน มีอายุระหว่าง 20 - 60 ปี สุ่มตัวอย่างแบบสะดวก เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามออนไลน์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์สถิติถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 228 คน มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี 256 คน ระดับการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี 239 คน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 - 25,000 บาท 196 คน มีอาชีพอิสระ 140 คน สัญชาติไทย 400 คน ท่องเที่ยวเพื่อสานสัมพันธ์ในครอบครัว/กลุ่มเพื่อน 218 คน เดินทางกับครอบครัว 270 คน ใช้เวลาในการเข้าพัก 1 วัน 309 คน เมื่อพิจารณาประสบการณ์ของผู้เข้าพัก พบว่า สิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.58) รองลงมา คือ อาหาร การเข้าถึง ที่พัก บริการนำเที่ยว ความสะอาด วัฒนธรรม บริการทั่วไป ความพึงพอใจของผู้เข้าพักโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.50) ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม พบว่า ความตั้งใจเยี่ยมเยียนซ้ำมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ความตั้งใจบอกต่อทางอิเล็กทรอนิกส์ ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.50) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ด้านอาหาร ด้านความพึงพอใจ ด้านวัฒนธรรม และด้านบริการทั่วไป โดยเรียงลำดับอิทธิพลจากมากไปน้อย แบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมของความตั้งใจเชิงพฤติกรรมได้ร้อยละ 57.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: อิทธิพลของประสบการณ์, ความพึงพอใจของผู้เข้าพัก, ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม, นักท่องเที่ยวโฮมสเตย์

Abstract

The research aimed to investigate the impact of guest experience and satisfaction on the behavioral intention of homestay tourists in Nakhon Si Thammarat Province. The sample consisted of 400 tourists aged between 20 and 60 years who had stayed in homestays in Nakhon Si Thammarat. A convenience sampling method was employed, and data were collected using an online questionnaire.

*Received November 12, 2025; Revised December 2, 2025; Accepted December 8, 2025

The statistical methods used included frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The results revealed that most respondents were male (228 persons), aged between 21 and 30 years (256 persons), held an education level higher than a bachelor's degree (239 persons), had a monthly income of 15,001 - 25,000 Baht (196 persons), worked as freelancers (140 persons), and were all Thai nationals. Most participants traveled to strengthen relationships with family and friends (218 persons), traveled with family (270 persons), and stayed for one day (309 persons). Regarding guest experience, the environmental dimension had the highest mean score ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.58), followed by food, accessibility, accommodation, tour services, cleanliness, culture, and general services. Overall guest satisfaction was at a high level ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.50). For behavioral intentions, revisit intention had the highest mean score ($\bar{X}$ = 4.47, S.D. = 0.50), followed by electronic word-of-mouth intention ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.50). The multiple regression analysis indicated that the factors significantly influencing tourists' behavioral intentions at the 0.01 level included food, guest satisfaction, cultural aspects, and general services, ranked in descending order of influence. The model explained 57.40% of the variance in behavioral intentions, which was statistically significant at the 0.05 level.

Keywords: Influence of Experience, Guest Satisfaction, Behavioral Intentions, Homestay Tourists

บทนำ

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ได้รับความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะกลไกหลักในการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการธำรงรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2566 - 2570 ที่มุ่งเน้น “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพและความยั่งยืน” (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีความโดดเด่นในระดับนานาชาติ ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ ชายหาด ภูเขา น้ำตก และระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ ตลอดจนทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย เช่น ศิลปะ ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชุมชน และโบราณสถาน ซึ่งล้วนเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวของประเทศ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย โดยสร้างรายได้เข้าประเทศจำนวนมาก ส่งเสริมการจ้างงาน กระตุ้นระบบเศรษฐกิจฐานราก และช่วยกระจายรายได้จากเมืองสู่ชนบท ทั้งยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน) ที่มุ่งผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ตลอดจนสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) และการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ถือเป็นรูปแบบสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากช่วยให้เกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนฐานราก โดยอาศัยแนวคิดด้านความยั่งยืนและทฤษฎีทุนทางสังคม ซึ่งสะท้อนถึงความสัมพันธ์เชิงพึ่งพาระหว่างนักท่องเที่ยว ชุมชน และสิ่งแวดล้อมในฐานะผู้ร่วมสร้างคุณค่า การพัฒนาโฮมสเตย์ให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (สำนักงานสถิติจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2568) จึงเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการบริการ เพิ่มความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัย ส่งเสริมการบริหารจัดการที่เป็นระบบ รวมถึงผลักดันให้ผู้ประกอบการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวสอดคล้องกับมาตรฐานสากลและหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) โดยภาพรวม การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

และโฮมสเตย์จึงไม่เพียงช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก แต่ยังสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การคงอยู่ของอัตลักษณ์ท้องถิ่น และการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศไทยสู่ความยั่งยืนทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

แม้โฮมสเตย์จะเป็นแนวทางที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แต่ปัจจุบันยังพบปัญหาความไม่ต่อเนื่องของคุณภาพบริการและการสร้างประสบการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่การบอกต่อทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Word-of-Mouth: eWOM) มีอิทธิพลสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทาง (Litvin, S. W. et al., 2008) เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นสินค้าประเภท “สินค้าประสบการณ์” (Experience Goods) ที่ไม่สามารถทดลองใช้ก่อนซื้อ (Zeithaml, V. A. & Bitner, M. J., 2003) ผู้บริโภคจึงต้องพึ่งพาข้อมูลจากประสบการณ์ของผู้อื่น (Vicarious Experience) เป็นหลัก หากประสบการณ์ที่ได้รับไม่สอดคล้องกับความคาดหวังย่อมส่งผลให้ความพึงพอใจและความตั้งใจในการบอกต่อทางออนไลน์ลดลง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการยืนยันความคาดหวัง (Expectation Confirmation Theory) ที่ระบุว่าความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อประสบการณ์จริงตรงกับหรือสูงกว่าความคาดหวัง (Oliver, R. L., 1980) เท่านั้น ในระดับมหภาค อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นกลไกเศรษฐกิจสำคัญของประเทศไทย โดยในปี 2566 การท่องเที่ยวสร้างรายได้กว่า 1.2 ล้านล้านบาท และมีสัดส่วนคิดเป็นกว่า 12% ของ GDP ประเทศ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) อีกทั้งยังเป็นแหล่งจ้างงานสำคัญที่ช่วยรองรับแรงงานกว่า 4 ล้านคนทั่วประเทศ การเติบโตของภาคการท่องเที่ยวจึงส่งผลโดยตรงต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีความได้เปรียบจากทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชุมชนที่มีความหลากหลายและโดดเด่น ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพในระยะยาว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและโฮมสเตย์จึงเป็นรูปแบบที่ตอบโจทย์ต่อกระแสการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์ที่ใกล้ชิดชุมชน เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม วิถีชีวิต และมีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อม การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ช่วยให้เกิดการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นโดยตรง ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างคุณค่าเชิงสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน ในด้านการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานของโฮมสเตย์เชิงนิเวศต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ได้แก่ ชุมชน หน่วยงานรัฐ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคการศึกษา โดยครอบคลุมกระบวนการสำคัญ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและมัคคุเทศก์ท้องถิ่น 3) การกำหนดมาตรฐานบริการและความปลอดภัย 4) การสื่อสารการตลาดและการทำแบรนด์ชุมชน 5) การบริหารรายได้แบบกระจายประโยชน์เป็นธรรม และ 6) การติดตามประเมินผลร่วมกันของทุกภาคส่วน ดังนั้น การพัฒนาโฮมสเตย์เชิงนิเวศที่มีคุณภาพจึงไม่เพียงเสริมสร้างความพึงพอใจและความภาคภูมิใจของนักท่องเที่ยว แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศ ตลอดจนสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2566 - 2570 ที่มุ่งเน้นการยกระดับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยสู่ความยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในด้านการพัฒนาโฮมสเตย์ เนื่องจากมีความหลากหลายทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่โดดเด่น อย่างไรก็ตาม จากข้อมูล พบว่า โฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานระหว่างปี พ.ศ. 2564 - 2568 มีเพียง 3 แห่ง ได้แก่ บ้านแหลมโฮมสเตย์ วิสาหกิจชุมชนเพชรศรีโฮมสเตย์ และเพชรศรีวังโฮมสเตย์ (สำนักงานสถิติจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2568) สะท้อนให้เห็นว่าศักยภาพของผู้ประกอบการในพื้นที่ยังมีข้อจำกัด แม้ว่าผู้ประกอบการเอสเอ็มอีจำนวนมากจะผ่านการรับรองมาตรฐานการบริหารจัดการ (มอก.เอส 185 - 2564) แต่ยังคงขาดการพัฒนาในด้านประสบการณ์บริการและการสื่อสารการตลาดออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Voon, B. H. et al. ที่ได้ศึกษาว่าประสบการณ์บริการโฮมสเตย์ควรประกอบด้วย 8 มิติ ได้แก่ วัฒนธรรม การบริการนำเที่ยว อาหาร สิ่งแวดล้อม ความสะอาด ที่พัก บริการทั่วไป

และการเข้าถึง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการยกระดับคุณภาพบริการและสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว (Voon, B. H. et al., 2022) อย่างไรก็ตาม โสมสเทย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชยังไม่สามารถพัฒนาให้ครอบคลุมทุกมิติได้อย่างครบถ้วน ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าและการบอกต่อเชิงบวกบนสื่อดิจิทัลของนักท่องเที่ยว จากบริบทและข้อจำกัดดังกล่าว การในวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของประสบการณ์และความพึงพอใจของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโสมสเทย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช” จึงมีความสำคัญ เนื่องจากช่วยให้เข้าใจกลไกความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ ความพึงพอใจ และความตั้งใจเชิงพฤติกรรม เช่น การบอกต่อทางอิเล็กทรอนิกส์ การกลับมาใช้บริการซ้ำ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการและชุมชนในการวางกลยุทธ์ด้านการบริการ พัฒนาคุณภาพ การตลาดดิจิทัล และการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังสามารถใช้เป็นแนวทางการประกอบการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2566 - 2570 เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก และยกระดับความสามารถในการแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงชุมชนในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์ของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโสมสเทย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของความพึงพอใจของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโสมสเทย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องอิทธิพลของประสบการณ์และความพึงพอใจของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโสมสเทย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมเยือน จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งหมด 364,946 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2568) ซึ่งเป็นจำนวนประชากรที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้

กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยอาศัยระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% (Yamane, T., 1973) ซึ่งทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 400 คน ทั้งนี้ ได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 20 - 60 ปี โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลตามเกณฑ์ดังกล่าว

$$\frac{n = N}{1 + N (e^2)}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = ขนาดของกลุ่มประชากร
 e = ค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

แทนค่า
$$\frac{n = 364,946}{1 + 364,946 (0.05)^2}$$

โดย
$$n = 399.56 \approx 400 \text{ คน}$$

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเรื่อง “อิทธิพลของประสบการณ์และความพึงพอใจของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช” ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยการศึกษาทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบบสอบถามจัดทำในรูปแบบออนไลน์ผ่านระบบ กูเกิ้ลฟอร์ม (Google Form) เพื่อให้ผู้ตอบสามารถเข้าถึงได้สะดวกและรวดเร็ว โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ สัญชาติ วัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง ผู้ร่วมเดินทาง จำนวนครั้งที่เข้าพัก และระยะเวลาในการเข้าพักโฮมสเตย์ ส่วนที่ 2 ประสบการณ์ของผู้เข้าพัก ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจของผู้เข้าพัก ส่วนที่ 4 ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งทั้งหมดเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (คะแนน 5 = มากที่สุด ถึง 1 = น้อยที่สุด) และส่วนที่ 5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับสิ่งที่ประทับใจที่สุดจากการพักโฮมสเตย์ และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาโฮมสเตย์

วิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรม ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์การท่องเที่ยว ความพึงพอใจ ความตั้งใจบอกต่อทางอิเล็กทรอนิกส์ ความตั้งใจเยี่ยมเยือนซ้ำ และความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เข้าพักโฮมสเตย์ เพื่อพัฒนาแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

2. นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผลการตรวจสอบ พบว่า ข้อคำถามทั้งหมดมีค่า IOC มากกว่า 0.6 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาในระดับที่ยอมรับได้

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรด้านประสบการณ์ของผู้เข้าพัก มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.828 และตัวแปรด้านความพึงพอใจของผู้เข้าพักมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.802 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ จึงสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ เนื่องจากมีค่าที่กำหนดไว้ไม่น้อยกว่า 0.70 (Nunnally, J. C., 1978)

4. เมื่อเครื่องมือผ่านเกณฑ์ทั้งด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นแล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ในรูปแบบออนไลน์ผ่านระบบกูเกิ้ลฟอร์มเพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามออนไลน์ในส่วนที่ 1 และ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามออนไลน์ในส่วนที่ 2 ถึงส่วนที่ 4

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมานโดยใช้การวิเคราะห์สถิติถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการทดสอบสมมติฐาน โดยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลของตัวแปรต้น ได้แก่ ประสบการณ์และความพึงพอใจของผู้เข้าพัก ต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นตัวแปรตาม

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่องอิทธิพลของประสบการณ์และความพึงพอใจของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

การศึกษาเรื่องอิทธิพลของประสบการณ์และความพึงพอใจของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในครั้งนี้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ สัญชาติ วัตถุประสงค์ เดินทางกับใคร จำนวนครั้งที่มา และระยะเวลาในการเข้าพัก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57 และเป็นเพศหญิง จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43 มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64 รองลงมาอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19 อายุระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.75 และอายุระหว่าง 51 - 60 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25 ตามลำดับ ระดับการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 59.75 รองลงมา ระดับปริญญาตรี จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29 และต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.25 ตามลำดับ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 - 25,000 บาท จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 49 รองลงมา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาท จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.75 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,001 - 50,000 บาท จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001 - 35,000 บาท จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ตามลำดับ มีอาชีพอิสระ จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมา อื่น ๆ จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 นักศึกษา จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 ข้าราชการ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9 เกษตรกร จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6 พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25 Influencer จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75 มัคคุเทศก์ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.25 ผู้เกษียณอายุ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2 และเจ้าของธุรกิจ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.75 ตามลำดับ มีสัญชาติไทย จำนวน 400 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ท่องเที่ยวเพื่อสานสัมพันธ์ในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมา ท่องเที่ยวพักผ่อน จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 ท่องเที่ยวเพื่อฟื้นฟูจิตใจ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12 ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25 และทำธุรกิจ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1 ตามลำดับ เดินทางกับครอบครัว จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5 รองลงมา เดินทางมาคนเดียว จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 เดินทางมาคนเดียว จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.25 เดินทางกับคู่รัก/คู่สมรส จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 เดินทางกับกลุ่มทัวร์ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.25 ตามลำดับ เดินทางมาครั้งแรก จำนวน 329 คน คิดเป็นร้อยละ 82.25 รองลงมา เดินทางมากกว่า 3 ครั้ง จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 10.75 เดินทางครั้งที่ 2 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 และเดินทางครั้งที่ 3 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 และใช้เวลาในการเข้าพัก 1 วัน จำนวน 309 คน คิดเป็นร้อยละ 77.25 รองลงมา ใช้เวลาในการเข้าพัก 2 - 3 วัน จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 และใช้เวลาในการเข้าพักมากกว่า 3 วัน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.25 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่องอิทธิพลของประสบการณ์และความพึงพอใจของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
ด้านประสบการณ์ของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช			
1. ด้านวัฒนธรรม	4.20	0.66	มาก
1.1 กิจกรรมทางวัฒนธรรมของโฮมสเตย์มีความน่าสนใจมาก	4.12	0.65	มาก
1.2 สนุกกับการเรียนรู้ภาษาของคนท้องถิ่น	4.17	0.54	มาก
1.3 มีโอกาสในการเรียนรู้ภาษาแม่ของพวกเขา	4.21	0.71	มาก

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่องอิทธิพลของประสบการณ์และความพึงพอใจของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช (ต่อ)

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1.4 คนในโฮมสเตย์มีความพิเศษ/เป็นเอกลักษณ์	4.30	0.70	มาก
1.5 โฮมสเตย์แห่งนี้มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์	4.18	0.70	มาก
2. ด้านบริการนำเที่ยว	4.21	0.59	มาก
2.1 มีข้อมูลเกี่ยวกับโฮมสเตย์อย่างเพียงพอก่อนการเดินทาง	4.30	0.71	มาก
2.2 ผู้รับผิดชอบการเดินทางเข้าใจความต้องการของข้าพเจ้า	4.11	0.43	มาก
2.3 ไกด์มีความเป็นมิตร	4.27	0.52	มาก
2.4 ไกด์ให้ความสนใจเป็นส่วนตัว	4.21	0.60	มาก
2.5 ไกด์มีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือ	4.14	0.57	มาก
2.6 ไกด์มีความรู้เกี่ยวกับโฮมสเตย์เป็นอย่างดี	4.20	0.68	มาก
3. ด้านอาหารและเครื่องดื่ม	4.43	0.77	มาก
3.1 มีอาหารและเครื่องดื่มให้เลือกหลากหลาย	4.45	0.83	มาก
3.2 ได้รับอาหารท้องถิ่นที่แปลกใหม่ (พิเศษ) ในโฮมสเตย์	4.35	0.80	มาก
3.3 สามารถลิ้มรสอาหารที่ไม่เคยทานมาก่อน	4.50	0.68	มาก
4. สิ่งแวดล้อม	4.56	0.58	มากที่สุด
4.1 มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่ดีอยู่ใกล้โฮมสเตย์	4.48	0.50	มาก
4.2 มีความเงียบสงบรอบ ๆ โฮมสเตย์	4.56	0.69	มากที่สุด
4.3 มีบรรยากาศที่ผ่อนคลายและน่าพักผ่อนที่โฮมสเตย์	4.44	0.50	มาก
4.4 สิ่งแวดล้อมของโฮมสเตย์ทำให้ข้าพเจ้าผ่อนคลาย	4.74	0.61	มากที่สุด
5. ความสะอาด	4.21	0.57	มาก
5.1 มีสิ่งแวดล้อมที่สะอาดรอบ ๆ พื้นที่โฮมสเตย์	4.23	0.61	มาก
5.2 ความสะอาดของห้องพักเป็นที่ยอมรับได้	4.08	0.64	มาก
5.3 อาหารและเครื่องดื่มที่เสิร์ฟมีสุขอนามัย	4.26	0.44	มาก
5.4 ห้องน้ำและห้องส้วมสะอาด	4.28	0.58	มาก
6. ที่พัก	4.24	0.55	มาก
6.1 มีห้องน้ำ/ห้องส้วมเพียงพอสำหรับผู้เข้าพัก	4.13	0.53	มาก
6.2 ไม่ต้องจ่ายเงินมากสำหรับที่พักโฮมสเตย์	4.32	0.51	มาก
6.3 มีการจ่ายไฟฟ้าเพียงพอในโฮมสเตย์	4.39	0.54	มาก
6.4 การจ่ายน้ำเพียงพอสำหรับการใช้งานของผู้เข้าพัก	4.13	0.61	มาก
7. บริการทั่วไป	4.20	0.59	มาก
7.1 มีบริการโทรคมนาคมที่ดี (เช่น โทรศัพท์, อินเทอร์เน็ต)	4.33	0.47	มาก
7.2 มีการให้บริการนำเที่ยว	4.30	0.66	มาก
7.3 มีแพ็คเกจ/โปรแกรมโฮมสเตย์ที่ดี	3.97	0.64	มาก
8. การเข้าถึง	4.36	0.60	มาก
8.1 สามารถหาตำแหน่งของโฮมสเตย์ได้อย่างง่ายดาย	4.33	0.65	มาก
8.2 โฮมสเตย์สามารถเข้าถึงได้ง่ายด้วยการขนส่งที่เหมาะสม	4.25	0.64	มาก
8.3 สภาพถนนระหว่างการเดินทางเป็นที่น่าสนใจ	4.50	0.51	มาก
รวม	4.30	0.61	มาก

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่องอิทธิพลของประสบการณ์และความพึงพอใจของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช (ต่อ)

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
ความพึงพอใจของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช			
1. โดยรวมแล้วข้าพเจ้ามีความพึงพอใจกับการท่องเที่ยว	4.43	0.50	มาก
2. ความคาดหวังจากการท่องเที่ยวของข้าพเจ้าได้รับการตอบสนองเกินกว่าที่คาดไว้	4.37	0.48	มาก
3. สิ่งที่ข้าพเจ้าคาดหวังไว้ได้รับการตอบสนองเกินความคาดหมาย	4.57	0.50	มากที่สุด
รวม	4.46	0.50	มาก
ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช			
1. ความตั้งใจบอกต่อทางอิเล็กทรอนิกส์	4.44	0.50	มาก
1.1 คุณภาพของการบอกต่อทางอิเล็กทรอนิกส์	4.47	0.50	มาก
1.2 ปริมาณของการบอกต่อทางอิเล็กทรอนิกส์	4.38	0.48	มาก
1.3 ความน่าเชื่อถือของข้อมูลบอกต่อออนไลน์	4.48	0.50	มาก
1.4 ภาพลักษณ์ของแบรนด์	4.49	0.50	มาก
1.5 ความเชี่ยวชาญของผู้ส่งข้อมูล	4.38	0.49	มาก
2. ความตั้งใจเยี่ยมเยือนซ้ำ	4.47	0.5	มาก
2.1 ในโอกาสหน้า ข้าพเจ้าจะกลับมาอีก	4.46	0.50	มาก
2.2 ข้าพเจ้าจะแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวนี้ให้กับคนอื่น	4.47	0.50	มาก
รวม	4.45	0.50	มาก
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.40	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่องอิทธิพลของประสบการณ์และความพึงพอใจของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสบการณ์ผู้เข้าพัก ความพึงพอใจของผู้เข้าพัก และความตั้งใจเชิงพฤติกรรม ในส่วนของตัวแปรต้น เมื่อพิจารณาประสบการณ์ผู้เข้าพักออกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.58) รองลงมา ได้แก่ ด้านอาหารและเครื่องดื่ม ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.77) ด้านการเข้าถึง ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.60) ด้านที่พัก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.55) ด้านบริการนำเที่ยว ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.59) ด้านความสะอาด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.57) ด้านวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.66) และด้านบริการทั่วไป ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ สำหรับด้านความพึงพอใจของผู้เข้าพัก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.50) และในส่วนของตัวแปรตาม เมื่อพิจารณาความตั้งใจเชิงพฤติกรรม ออกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความตั้งใจเยี่ยมเยือนซ้ำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.50) รองลงมา ด้านความตั้งใจบอกต่อทางอิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.50)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมานโดยใช้การวิเคราะห์สถิติถดถอยแบบพหุคูณ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณของตัวแปรประสบการณ์ของผู้เข้าพัก และความพึงพอใจของผู้เข้าพัก ที่ส่งผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตัวแปร	การวิเคราะห์ผลทางสถิติ						
	b	Std.Error	BETA	t	p	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	2.564	.329		7.784	< .001		
ด้านวัฒนธรรม	.029	0.35	0.33	.827	0.409	.706	1.417
ด้านบริการนำเที่ยว	-.009	.028	-.011	-.307	0.759	.787	1.271

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณของตัวแปรประสบการณ์ของผู้เข้าพัก และความพึงพอใจของผู้เข้าพัก ที่ส่งผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช (ต่อ)

ตัวแปร	การวิเคราะห์ผลทางสถิติ						
	b	Std.Error	BETA	t	p	Tolerance	VIF
ด้านอาหาร	.220	.031	.476	7.031	< .001	.238	4.203
ด้านสิ่งแวดล้อม	-.486	.066	-.433	-7.339	< .001	.313	3.191
ด้านความสะดวก	.013	.038	.014	.332	0.740	.593	1.687
ด้านที่พัก	-.075	.030	-.088	-2.464	0.014	.857	1.167
ด้านบริการทั่วไป	.174	.034	.228	5.159	< .001	.561	1.784
ด้านการเข้าถึง	-.009	.035	-.013	-.247	0.805	.425	2.354
ความพึงพอใจของผู้เข้าพัก	.580	.068	.463	8.488	< .001	.366	2.729
R = .758, R ² = .574, Adj.R ² = .565, SEE = .20576							

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณของตัวแปรประสบการณ์ของผู้เข้าพัก และความพึงพอใจของผู้เข้าพัก ที่ส่งผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ค่า VIF (Variance Inflation Factor) ของตัวแปรทั้งหมดอยู่ระหว่าง 1.167 ถึง 4.203 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 10 และค่า Tolerance ของตัวแปรทั้งหมดอยู่ระหว่าง .238 ถึง .857 ไม่ต่ำกว่า .10 จึงไม่ก่อให้เกิดภาวะพหุร่วมเชิงเส้น (Multicollinearity) ต่อการวิเคราะห์ถดถอยพหุ และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ประสบการณ์ของผู้เข้าพัก และความพึงพอใจของผู้เข้าพัก มีความสัมพันธ์ต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .758 และสามารถร่วมกันพยากรณ์ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ได้ร้อยละ 57.4 (R² = .574) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์กับ .20576

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย พบว่า ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ด้านอาหาร ความพึงพอใจของผู้เข้าพัก ด้านวัฒนธรรม และด้านบริการทั่วไป โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ .476, .463, .33 และ .228 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมการพยากรณ์ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถเขียนในรูปแบบคะแนนดิบได้ดังนี้ ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ = 2.564 + .476 (ด้านอาหาร) + .463 (ความพึงพอใจของผู้เข้าพัก) + .33 (ด้านวัฒนธรรม) + .228 (ด้านบริการทั่วไป)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยตามสมมติฐานชี้ให้เห็นว่า ประสบการณ์ของผู้เข้าพักและความพึงพอใจของผู้เข้าพักมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยทั้งสองข้อที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ยังพบว่า ทั้งสองปัจจัยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .758 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจเชิงพฤติกรรมได้ร้อยละ 57.4 (R² = .574) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ .20576 สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมเมื่อพิจารณาร่วมกัน พบว่า

ด้านอาหารมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมา คือ ความพึงพอใจของผู้เข้าพัก ด้านวัฒนธรรม และด้านบริการทั่วไป ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ .476, .463, .330 และ .228 ตามลำดับ โดยทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของคุณภาพประสบการณ์และความพึงพอใจในการกำหนดพฤติกรรมการกลับมาใช้บริการหรือการบอกต่อของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ในพื้นที่ดังกล่าว

1. ผลการศึกษาศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์ของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ชี้ให้เห็นว่าประสบการณ์ในมิติต่าง ๆ ได้แก่ คุณภาพการบริการ มิติทางวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม คุณภาพอาหาร มาตรฐานความสะอาด คุณภาพที่พัก และความสะดวกในการเข้าถึง มีบทบาทเชิงสำคัญต่อการสร้างความประทับใจและกระตุ้นความตั้งใจของนักท่องเที่ยวในการกลับมาใช้บริการซ้ำ โดยประสบการณ์ที่ให้ความรู้สึกอบอุ่น คั่นเคย และบรรยากาศเสมือนเป็นสมาชิกของครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่เสริมสร้างความพึงพอใจและประสบการณ์เชิงบวก ซึ่งส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น การบอกต่อบนช่องทางออนไลน์และความตั้งใจจะมาเยือนซ้ำ (Salehi, N., 2024); (Lam, H.-P. et al., 2025) ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบและบริหารจัดการประสบการณ์ผู้เข้าพักอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความภักดีและความยั่งยืนของธุรกิจโฮมสเตย์ ทั้งในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการกำหนดมาตรฐานการให้บริการที่ตอบสนองความคาดหวังของนักท่องเที่ยว

2. ผลการศึกษาศึกษาอิทธิพลของความพึงพอใจของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช สะท้อนให้เห็นว่า อารมณ์เชิงบวกที่เกิดจากประสบการณ์การใช้บริการเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เกิดความพึงพอใจในระดับสูง ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมเชิงบวก เช่น ความตั้งใจในการกลับมาใช้บริการอีกครั้งและการแนะนำบอกต่อแก่ผู้อื่น (Bagheri, F. et al., 2023) นอกจากนี้ ความพึงพอใจยังทำหน้าที่เป็นตัวแปรสื่อกลางเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์ของผู้เข้าพักและความตั้งใจเชิงพฤติกรรม โดยประสบการณ์ที่มีคุณภาพสามารถส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจและความภักดีอย่างต่อเนื่อง (Paulose, D. & Shakeel, A., 2021) ทั้งนี้ ความพึงพอใจยังถูกมองว่าเป็นกลไกที่เชื่อมโยงประสบการณ์การท่องเที่ยวเข้ากับความภักดีต่อแบรนด์ โดยเมื่อผู้เข้าพักได้รับประสบการณ์ที่ตรงหรือเกินความคาดหวัง จะเกิดความพึงพอใจซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมเชิงบวก เช่น การใช้บริการซ้ำและการแนะนำเชิงบวก (Wang, X. & Li, X., 2023) ขณะเดียวกัน ความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการยังส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมเชิงบวกด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนความยั่งยืนของธุรกิจโฮมสเตย์ (Nazarian, A. et al., 2024)

โดยสรุปผลการศึกษาชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ประสบการณ์ของผู้เข้าพักที่ดีและครอบคลุมในทุกมิติ ประกอบกับความพึงพอใจในระดับสูง ล้วนส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักท่องเที่ยวทั้งในด้านความตั้งใจบอกต่อทางอิเล็กทรอนิกส์และความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการสร้างความภักดีของนักท่องเที่ยวและการเสริมสร้างความยั่งยืนของธุรกิจโฮมสเตย์ในระยะยาว

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากงานวิจัยเรื่องอิทธิพลของประสบการณ์และความพึงพอใจของผู้เข้าพักต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ คือ ปัจจัยด้านอาหาร รองลงมา ด้านความพึงพอใจของผู้เข้าพัก ด้านวัฒนธรรม และด้านบริการทั่วไป โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมของความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ ได้ร้อยละ 57.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากงานวิจัยสามารถสรุปข้อเสนอแนะได้ ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโฮมสเตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างรอบด้าน ควรมุ่งเน้นการอนุรักษ์

และส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาโปรแกรม และเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงทรัพยากรท้องถิ่นหลากหลายมิติ พร้อมยกระดับคุณภาพบริการนำเที่ยว อาหาร และที่พักให้ได้มาตรฐาน ทั้งด้านความปลอดภัย สุขอนามัย และความสะอาดสบาย ควบคู่กับการรักษาสภาพแวดล้อม และการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผ่านการจัดการขยะ การใช้พลังงานสะอาด และกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ อีกทั้งควรพัฒนาระบบบริการทั่วไปให้มีประสิทธิภาพ รองรับการสื่อสารหลายภาษา และสนับสนุนข้อมูลท่องเที่ยว ที่เข้าถึงได้ง่าย ตลอดจนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและมาตรฐานโฮมสเตย์ในระดับจังหวัด ควบคู่กับการสร้างเครือข่าย การอบรมบุคลากร และการส่งเสริมงานวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในระยะยาว

2) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโฮมสเตย์จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรมุ่งเน้นการยกระดับ คุณภาพและความยั่งยืนในทุกมิติ โดยเริ่มจากการจัดทำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ผสมผสานเส้นทาง ท่องเที่ยวกับกิจกรรมชุมชน เพื่อรักษาและถ่ายทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการพัฒนามาตรฐาน คุณภาพโฮมสเตย์ระดับจังหวัดที่ครอบคลุมด้านที่พัก บริการ ความปลอดภัย สุขอนามัย และอาหาร พร้อมกำหนด ระบบอบรมและรับรองมาตรฐานอย่างเป็นทางการ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีดิจิทัล ผ่านการสร้างฐานข้อมูลนักท่องเที่ยวแบบเรียลไทม์ ระบบจองออนไลน์กลาง และแอปพลิเคชันท่องเที่ยวเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ อีกทั้งควรพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวชุมชนผ่านศูนย์ฝึกอบรมเพื่อ ยกระดับทักษะที่จำเป็นด้านบริการ ภาษา และการจัดการอย่างเป็นระบบ ตลอดจนสนับสนุนเครือข่ายโฮมสเตย์และ กลยุทธ์การตลาดร่วมกันในระดับจังหวัด เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมของจังหวัดให้โดดเด่นและยั่งยืนในระยะยาว และ 3) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมุ่งขยาย กรอบการวิจัยให้ครอบคลุมปัจจัยเพิ่มเติมที่อาจมีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ เช่น ภาพลักษณ์จุดหมายปลายทาง ความไว้วางใจ หรือคุณค่าที่รับรู้ เพื่อเพิ่มความเข้าใจในมิติต่าง ๆ ของพฤติกรรม ผู้บริโภคท่องเที่ยว และสามารถนำผลลัพธ์ไปพัฒนาคุณภาพบริการอย่างสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้อย่างตรงจุด รวมถึงควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบในการศึกษาในพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียง เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านพฤติกรรมและปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการวางแผน พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างประเภทที่พักและ ความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ เพื่อระบุจุดแข็ง - จุดอ่อน และกำหนดแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับแต่ละพื้นที่ สุดท้ายควรส่งเสริมการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ชุมชน หน่วยงานรัฐ และภาคเอกชน ร่วมออกแบบ แนวทางพัฒนาโฮมสเตย์ เพื่อสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงชุมชนอย่างยั่งยืนและสนับสนุน การเติบโตของโฮมสเตย์จังหวัดนครศรีธรรมราชในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). รายงานประจำปี 2566. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬา.
- _____. (2568). สรุปสถานการณ์พักรม จำนวนผู้เยี่ยมเยือน และรายได้จากผู้เยี่ยมเยือน เดือนตุลาคม 2568. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/ZLIXJ>
- สำนักงานสถิติจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2568). ผู้ประกอบการที่ผ่านมาตรฐานโฮมสเตย์อาเซียน. เรียกใช้เมื่อ 17 สิงหาคม 2568 จาก <https://shorturl.asia/YqkdW>
- Bagheri, F. et al. (2023). From tourist experience to satisfaction and loyalty: Exploring the role of a sense of well-being. *Journal of Travel Research*, 63(8). <https://doi.org/10.1177/00472875231201509>

- Lam, H.-P. et al. (2025). Homestay experience and eWOM among Generation Z tourists: The role of guest delight, guest satisfaction, and the need for uniqueness. *Acta Psychologica*, 255. <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2025.104980>
- Litvin, S. W. et al. (2008). Electronic word-of-mouth in hospitality and tourism management. *Tourism Management*, 29(3), 458-468.
- Nazarian, A. et al. (2024). Determinants of intention to revisit in hospitality industry: A cross-cultural study based on GLOBE Project. *Journal of International Consumer Marketing*, 36(1), 62-79.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Oliver, R. L. (1980). A cognitive model of the antecedents and consequences of satisfaction decisions. *Journal of Marketing Research*, 17(4), 460-469.
- Paulose, D. & Shakeel, A. (2021). Perceived experience, perceived value, and customer satisfaction as antecedents to loyalty among hotel guests. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 23(2), 447-481.
- Salehi, N. (2024). The impact of servicescape on consumer behavioral intentions in high-end rural homestays: A study on the mediating role of perceived value. Retrieved October 1, 2025, from <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.17139.34080>
- Voon, B. H. et al. (2022). Homestay service experience for tourist satisfaction and sustainability amidst COVID-19 challenges. *International Journal of Business and Society*, 23(2), 1127-1146.
- Wang, X. & Li, X. (2023). The five influencing factors of tourist loyalty: A meta-analysis. *PLOS ONE*, 18(4), e0283963. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0283963>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.
- Zeithaml, V. A. & Bitner, M. J. (2003). *Services marketing: Integrating customer focus across the firm*. (3rd ed.). New York: McGraw-Hill/Irwin.

รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหาร
เชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน*

MANAGEMENT MODEL BASED ON THE CONCEPT OF PROFESSIONAL LEARNING
COMMUNITIES AND SYSTEMATIC MANAGEMENT TO ENHANCE THE ACADEMIC
ACHIEVEMENT OF STUDENTS

สายใจ ชำนาญดง

Saychai Chamnandong

โรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล สตูล ประเทศไทย

Ban Nong Hoi Khong School, The Satun Primary Educational Service Area Office, Satun, Thailand

Corresponding author E-mail: saychai19032519@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการ 2) สร้างและพัฒนารูปแบบ 3) ทดลองใช้รูปแบบ และ 4) ประเมินรูปแบบ ประชากร โดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 10 คน นักเรียน จำนวน 55 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 98 คน รวม 163 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.47$, $\sigma = 0.16$) และความต้องการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.25$, $\sigma = 0.15$) และสภาพปัจจุบันการบริหารเชิงระบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.46$, $\sigma = 0.17$) ความต้องการการบริหารเชิงระบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.27$, $\sigma = 0.26$) 2) ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย 2.1) หลักการของรูปแบบ 2.2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2.3) เนื้อหาของรูปแบบ 2.4) กระบวนการของรูปแบบ 2.5) การวัดและประเมินผล และ 2.6) เงื่อนไขความสำเร็จ และผลการตรวจสอบรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ซึ่งพบว่า ด้านความเป็นไปได้ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ผลการทดสอบความรู้ ความเข้าใจการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการบริหารเชิงระบบของครูโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง มีคะแนนหลังใช้สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบ และ 4) ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า ความพึงพอใจของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.19$, $\sigma = 0.22$) ความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.26) และความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.23)

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, การบริหารเชิงระบบ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This research aims to 1) Study the current situation and needs, 2) Create and develop a model, 3) Test the model, and 4) Evaluate the model. Population by specific selection consisting of 10 teachers, 55 students, and 98 parents, totaling 163 people. The research tools used were

*Received November 3, 2025; Revised December 3, 2025; Accepted December 9, 2025

questionnaires, interviews, and tests. Data analysis was performed using percentages, means, standard deviations, and content analysis. The research results found that 1) The current condition overall was at a low level ($\mu = 2.47$, $\sigma = 0.16$) and the overall need was at a high level ($\mu = 4.25$, $\sigma = 0.15$). The current condition of systematic administration overall was at a low level ($\mu = 2.46$, $\sigma = 0.17$). The overall need for systematic administration was at a high level ($\mu = 4.27$, $\sigma = 0.26$). 2) Results of the creation and development of the model include: 2.1) Model principles, 2.2) Model objectives, 2.3) Model content, 2.4) Model process, 2.5) Measurement and evaluation, and 2.6) Success conditions. The results of the model examination by 8 experts found that the feasibility, correctness, appropriateness, and usefulness were at a high level. 3) The results of the experiment using the model found that the results of the knowledge test, understanding of management according to the concept of professional learning communities and systematic management of teachers at Ban Nong Hoi Khong School had higher scores after using than before using it. and 4) The results of the evaluation of the model found that overall teacher satisfaction was at a high level ($\mu = 4.19$, $\sigma = 0.22$). Student satisfaction was at a high level ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.26), and overall parent satisfaction was at a high level ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.23).

Keywords: Professional Learning Community, Systematic Management, Academic Achievement

บทนำ

การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ได้นั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง ก็คือ จะต้องมีการ “ชุมชนแห่งวิชาชีพ” เกิดขึ้นในสถานศึกษานั้น ดังนั้น การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งระบบเพื่อพัฒนาสมรรถนะให้เป็นครูดี ครูเก่ง มีคุณภาพ และมีคุณธรรม อันจะส่งผลต่อวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน แนวทางการเรียนรู้ของครูที่กำลังให้ความสนใจอย่างมากในปัจจุบัน นอกจากครูแล้ว ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งครูของโรงเรียนบ้านหนองหอยโขงมีเวลาน้อยลงจะมีโอกาสใช้เวลาที่เหลือในการพัฒนาตนเอง ดังเช่น การประชุม ปรึกษาหารือกันกับเพื่อนร่วมงาน การให้คำปรึกษาและทำงาน กับผู้เรียนเป็นรายบุคคล การจัดทำแผน การจัดการเรียนรู้ การเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตการเรียนการสอน รวมทั้งได้ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูซึ่งช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น น้อยลงตามไปด้วย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องสร้างความตระหนักและให้มุมมองใหม่ต่อสาธารณชน รวมทั้งวงการวิชาชีพครูต้องเห็นคุณค่า และความจำเป็นในการพัฒนาครูให้มีความเป็นมืออาชีพมากยิ่งขึ้น ถ้าหากต้องการคุณภาพของผู้เรียน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมใน “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” จะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะการมี “ชุมชนแห่งวิชาชีพ” เกิดขึ้นในสถานศึกษาจะช่วยคลี่คลายปัญหาดังกล่าว เพราะทำให้ครูมีโอกาสพูดคุยกับบุคคล ผู้มีส่วนได้เสียกับงานของครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนาและผลักดันให้นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุเป้าหมาย จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตรงตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาก่อให้เกิดความสามัคคีและลดความขัดแย้งในการทำงานเพิ่มความไว้วางใจ สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ช่วยให้ผู้ร่วมงานมีความสุขจิตดี สร้างความเป็นประชาธิปไตย ลดค่าใช้จ่ายและใช้ทรัพยากร ช่วยให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยโรงเรียนต้องกำหนดเป้าหมายว่าแต่ละปีจะอย่างไรให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กเพิ่มขึ้น และเป็นสัดส่วน

เท่าใดตามสภาพความพร้อมของโรงเรียน ตลอดจนการประเมินผลในชั้นเรียนทั้งก่อนและหลังเรียน และข้อสอบควรเน้นการคิดวิเคราะห์ การนำไปใช้ในรูปแบบเดียวกับข้อสอบ O-NET (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) ดังนั้น จึงนำทฤษฎีการบริหารเชิงระบบ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการ (Process) และ 3) ผลผลิต (Output) เพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ทิตินา แคมมณี, 2556)

โรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง เป็นหน่วยงานจัดการศึกษาระดับอนุบาล และประถมศึกษา เมื่อพิจารณาจากผลการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานย้อนหลัง 3 ปี พบว่า ยังไม่ประสบผลสำเร็จในด้านการบริหารงานวิชาการ ซึ่งจะเห็นได้จากด้านคุณภาพของผู้เรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคะแนนต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากการสำรวจความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการงานวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง (โรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง, 2567) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษา ยังขาดการจัดกระบวนการ ขั้นตอนการบริหารจัดการงานวิชาการที่เป็นระบบ และขาดประสิทธิภาพ การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ยังไม่เป็นรูปธรรม ไม่มีการสร้างหรือประยุกต์ใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีในการบริหารงานวิชาการที่สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบของโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้วิจัยจึงได้ พัฒนารูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง เพื่อเป็นนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษา และเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาการบริหารงานบริหารวิชาการในสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และเป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัยเป็นกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง

ขั้นตอน 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสารเพื่อสรุปสาระสำคัญ จากประเด็นที่ทำการศึกษา แล้วสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำไปกำหนดกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์ และสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร ตามข้อมูลที่ต้องการนำไปใช้สำหรับสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร ประกอบด้วย 1.1) การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน 1.2) การร่วมมือร่วมพลังของสมาชิกชุมชนวิชาชีพ 1.3) การสนทนาที่มุ่งสะท้อนผลการปฏิบัติงาน 1.4) วิสัยทัศน์ร่วมกัน 1.5) ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ และ 1.6) ภาวะผู้นำร่วม และ 2) ศึกษาการบริหารเชิงระบบผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร ประกอบด้วย ดังนี้ 2.1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2.2) กระบวนการ (Process) และ 2.3) ผลผลิต (Output)

ขั้นตอน 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง

ประชากรโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียน บ้านหนองหอยโข่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร จำนวน 10 คน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และความต้องการ การบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน 1) ศึกษาแนวคิด หลักการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างแบบสอบถามเพื่อสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่ต้องการศึกษา 3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.8 - 1.00 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามสามารถนำไปใช้ได้ และ 4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .815

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร จำนวน 10 คน ได้รับคืน จำนวน 10 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ขั้นตอน 3 ศึกษาสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่าง (Best Practice)

ศึกษาสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูวิชาการแต่ละโรงเรียน จำนวน 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 6 คน ได้แก่ โรงเรียนบ้านควน โรงเรียนบ้านไร่ และโรงเรียนคลองสองปาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แนวทางการการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.8 - 1.00 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามสามารถนำไปใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การบันทึกเสียง การบันทึกภาพ และการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อนำไปใช้ในวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนาแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง

ขั้นตอน 1 สร้างและพัฒนาแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ

5) การวัดและประเมินผล และ 6) เจื่อนไขความสำเร็จ และสร้างคู่มือการรูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คำชี้แจงในการใช้คู่มือ 2) บทนำ 3) วัตถุประสงค์ของคู่มือ 4) เนื้อหาสาระ 5) กระบวนการ 6) การวัดผลประเมินผล และ 7) แหล่งอ้างอิง

ขั้นตอน 2 ตรวจสอบรูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาแนวคิด หลักการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างแบบสอบถามเพื่อสุ่มสาระสำคัญตามประเด็นที่ต้องการศึกษา และ 3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.8 - 1.00 ซึ่งถือว่า แบบสอบถามสามารถนำไปใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล จาก ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ได้รับคืน จำนวน 8 ฉบับ

ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง จำนวน 10 คน ปีการศึกษา 2567

เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการบริหารเชิงระบบของครูโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง มีค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.8 - 1.00 มีความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนก (r) .20 ขึ้นไป ค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ .800

การเก็บรวบรวมข้อมูล จากครูผู้สอนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง จำนวน 10 คน ได้รับคืนจำนวน 10 ฉบับ

ระยะที่ 4 ประเมินรูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง

ขั้นตอน 1 ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง ได้แก่ 1) การเปรียบเทียบผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง ปีการศึกษา 2566 กับปีการศึกษา 2567 และ 2) ผลที่เกิดจากการดำเนินงานเชิงประจักษ์ของโรงเรียน ได้แก่ ผลงานนักเรียน ผลงานครู และผลงานโรงเรียน

ขั้นตอน 2 ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 10 คน นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 จำนวน 57 คน และผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 98 คน รวมทั้งสิ้น 163 คน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ 1) แบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.8 - 1.00 ได้ค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ เท่ากับ .850 2) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

กับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.8 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .845 และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.8 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .865

การเก็บรวบรวมข้อมูล จากครูผู้สอน จำนวน 10 คน ได้รับคืน จำนวน 10 ฉบับ นักเรียน จำนวน 57 คน ได้รับคืน จำนวน 57 ฉบับ และผู้ปกครอง จำนวน 98 คน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง มีผลการวิจัย ดังนี้

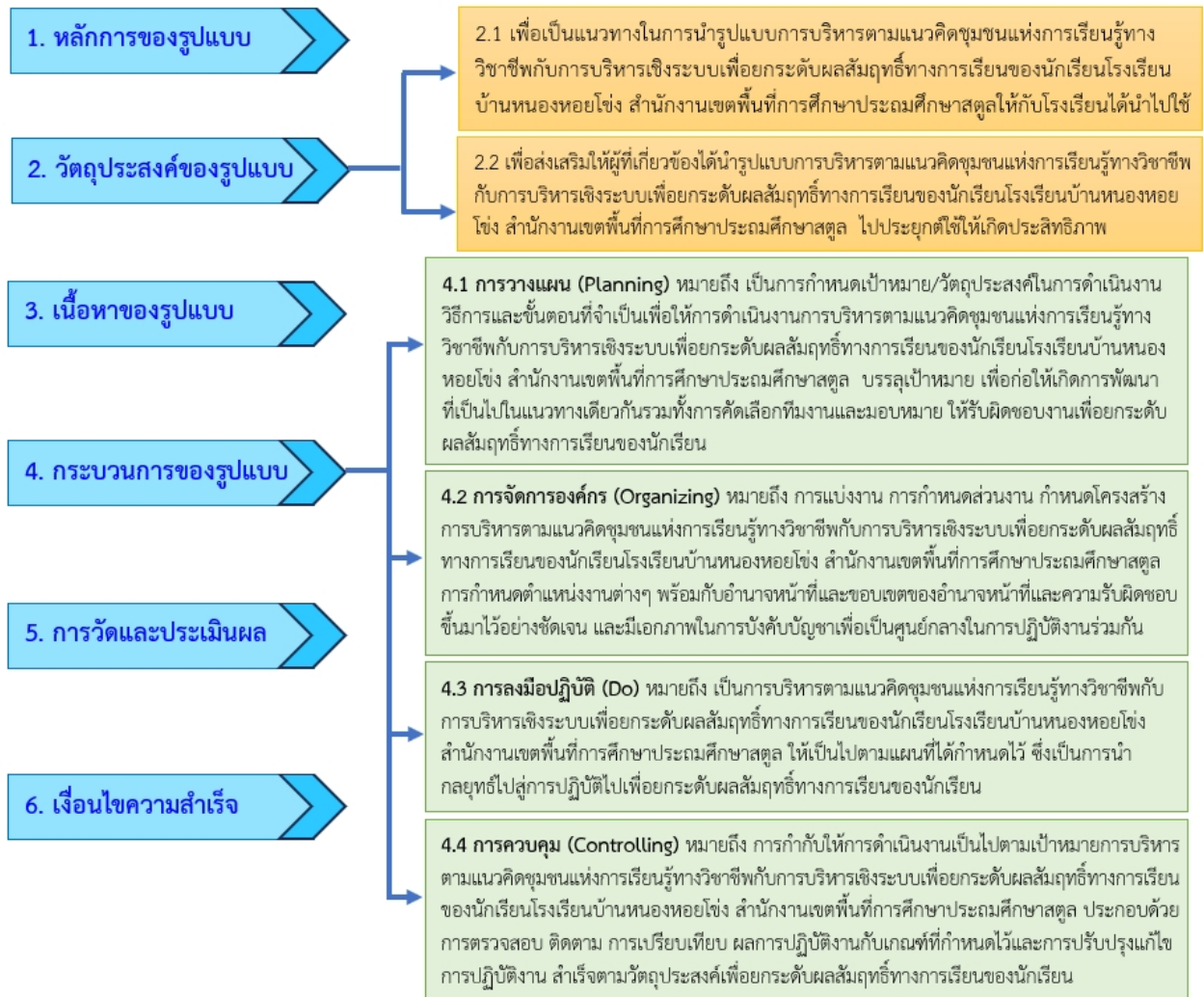
1. ผลศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และความต้องการการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง ในภาพรวม

ข้อ	ข้อคำถาม	ระดับการปฏิบัติ สภาพปัจจุบัน			ระดับการปฏิบัติ ความต้องการ		
		μ	σ	ค่าระดับ	μ	σ	ค่าระดับ
การบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ		2.47	0.18	น้อย	4.23	0.15	มาก
1	การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน	2.48	0.27	น้อย	4.16	0.37	มาก
2	การร่วมมือรวมพลังของสมาชิกชุมชนวิชาชีพ	2.46	0.28	น้อย	4.14	0.38	มาก
3	การสนทนาที่มุ่งสะท้อนผลการปฏิบัติงาน	2.46	0.30	น้อย	4.26	0.31	มาก
4	วิสัยทัศน์ร่วมกัน	2.46	0.19	น้อย	4.30	0.37	มาก
5	ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ	2.52	0.33	ปานกลาง	4.30	0.32	มาก
6	ภาวะผู้นำร่วม	2.42	0.27	น้อย	4.24	0.25	มาก
การบริหารเชิงระบบ		2.46	0.17	น้อย	4.27	0.26	มาก
1	ปัจจัยนำเข้า (Input)	2.55	0.33	ปานกลาง	4.30	0.28	มาก
2	กระบวนการ (Process)	2.44	0.30	น้อย	4.24	0.36	มาก
3	ผลผลิต (Output)	2.40	0.24	น้อย	4.28	0.30	มาก
เฉลี่ยรวม		2.47	0.16	น้อย	4.25	0.15	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และความต้องการ การบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง ในภาพรวม พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล อยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.47$, $\sigma = 0.16$) และความต้องการการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.25$, $\sigma = 0.15$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน รายละเอียด ดังนี้

2. ผลการสร้างและพัฒนาแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ สามารถนำเสนอแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง ทดสอบความรู้ ความเข้าใจชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง ก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ ผลการทดสอบความรู้ ความเข้าใจการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการบริหารเชิงระบบของครูโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง หลังใช้สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง 1) การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง เปรียบเทียบผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง ปีการศึกษา 2565 - 2566 พบว่า ร้อยละของค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2565 ก่อนใช้รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง รวมเฉลี่ยร้อยละ 73.46 ปีการศึกษา 2566 หลังใช้รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง รวมเฉลี่ยร้อยละ 77.13 เพิ่มขึ้น รวมเฉลี่ยร้อยละ 3.67 และผลที่เกิดจากการดำเนินงานเชิงประจักษ์ เป็นการนำเสนอผลงานของโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง หลังจากใช้หลังจากการใช้รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง โดยนำเสนอเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1.1) ผลงานนักเรียนงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ 1.2) ผลงานครูได้รับคัดเลือกให้เป็นครูดีเด่นของศึกษาธิการจังหวัดสตูล ครูผู้สอนนักเรียนได้รับรางวัลระดับเหรียญทองชนะเลิศงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน และ 1.3) ผลงานสถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนได้คะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียนขั้นพื้นฐาน o-net ปีการศึกษา 2566 รายวิชาภาษาไทย ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไปมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนนักเรียนที่เข้าสอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบ การบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง พบว่า ความพึงพอใจของครูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.19$, $\sigma = 0.22$) เมื่อจำแนกรายข้อโดยเรียงลำดับสูงสุด ได้แก่ เงื่อนไขความสำเร็จ คือ ปัจจัยสนับสนุนของการนำรูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง ไปใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ต้องการ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.50$, $\sigma = 0.53$) รองลงมา ได้แก่ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ คือ ความคาดหวังในการดำเนินการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.52$) ความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.26) เมื่อจำแนกรายข้อโดยเรียงลำดับสูงสุด ได้แก่ ครูใช้วิธีการสอนและใช้สื่ออย่างหลากหลาย ครูให้ความสนใจแก่นักเรียนอย่างทั่วถึงขณะสอน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.62) รองลงมา ได้แก่ ครูมีบุคลิกภาพ การแต่งกาย และการพูดจาเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.61) และความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.23) เมื่อจำแนกรายข้อโดยเรียงลำดับสูงสุด ได้แก่ ครูผู้สอนได้นำสื่อ/เทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.59) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูมีความสัมพันธ์อันดีและเป็นกันเองกับผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.60)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง อภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง อยู่ในระดับน้อย และเมื่อจำแนกเป็น รายชื่อเรียงลำดับสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ได้แก่ กระบวนการ (Process) อยู่ในระดับน้อย และความต้องการการบริหารเชิงระบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ นาถลดา บุษบงค์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง สภาพชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพครูของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (นาถลดา บุษบงค์, 2563) และสอดคล้องกับการศึกษาของ จักรกริช พงษ์อมรพรหม ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทาง การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนบ้านเวียงผาง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนบ้านเวียงผาง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ตามหลักการบริหารแบบ PDCA พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (จักรกริช พงษ์อมรพรหม, 2564)

2. ผลการสร้างและพัฒนาแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหาร เชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ และสอดคล้องกับการศึกษาของ จรัส แก้วเป็ง ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหาร ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนแม่จันวิทยาคม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบ การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนแม่จันวิทยาคม พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ปัจจัยนำเข้า 4) กระบวนการบริหาร และ 5) ผลผลิต (จรัส แก้วเป็ง, 2563) และสอดคล้องกับการศึกษาของ บุรีรัตน์ สือพัฒธิมา ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อการนิเทศ (PLCS) ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบ และเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ (บุรีรัตน์ สือพัฒธิมา, 2565) และสอดคล้องกับ การศึกษาของ เทพประสิทธิ์ คุณขุนทด ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ความสามารถ ด้านการอ่านของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองหญ้าขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองหญ้าขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ หลักการ กลไก การดำเนินงาน วิธีดำเนินการ และการประเมินผล ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนอง หอยโข่ง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน พบว่า ด้านความเป็นไปได้ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และ ด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก และผลการตรวจสอบคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้าน หนองหอยโข่ง พบว่า ด้านความเป็นไปได้ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก (เทพประสิทธิ์ คุณขุนทด, 2565)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง ทดสอบความรู้ ความเข้าใจชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง ก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ และสอดคล้อง กับการศึกษาของ ฟาติฮะห์ ปาทาน ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า ผลการจัดทำแผนการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อทดสอบความรู้ ความเข้าใจการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมากผลการประเมินผลการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบก่อน และหลังทดลองใช้ใช้รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่งพบว่า ผลการทดสอบความรู้ ความเข้าใจการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการบริหารเชิงระบบของครูโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง หลังใช้สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง (ฟาตีฮะห์ ปาทาน, 2566)

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง เปรียบเทียบผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง ปีการศึกษา 2565 - 2566 พบว่า ร้อยละของ ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2565 ก่อนใช้รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง รวมเฉลี่ยร้อยละ 73.46 ปีการศึกษา 2566 หลังใช้รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง รวมเฉลี่ยร้อยละ 77.13 เพิ่มขึ้นรวมเฉลี่ยร้อยละ 3.67 และสอดคล้องกับการศึกษาของเพ็ญฉวี นนทะชาติ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ตามแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านคูซอด ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การวัดและประเมินผลการนิเทศการเรียนการสอน และการบริหารจัดการหลักสูตร ตามลำดับ 3.2) นักเรียนโรงเรียนบ้านคูซอด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ปีการศึกษา 2566 ร้อยละ 79.44 ปีการศึกษา 2565 ร้อยละ 77.32 โดยสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.74 และสูงกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดไว้ว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (NT) ปีการศึกษา 2566 ร้อยละ 59.50 ปีการศึกษา 2565 ร้อยละ 51.70 โดยสูงขึ้นร้อยละ 15.09 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2566 ร้อยละ 35.36 ปีการศึกษา 2565 ร้อยละ 32.30 โดยสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 9.47 (เพ็ญฉวี นนทะชาติ, 2566) ผลที่เกิดจากการดำเนินงานเชิงประจักษ์ เป็นการนำเสนอผลงานของโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง หลังจากใช้หลังจากการใช้รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง โดยนำเสนอเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ผลงานนักเรียนงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ปีการศึกษา 2566 2) ผลงานครูได้รับคัดเลือกให้เป็นครูดีเด่นของศึกษาธิการจังหวัดสตูล ครูผู้สอนนักเรียนได้รับรางวัลระดับเหรียญทองชนะเลิศงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ปีการศึกษา 2566 และ 3) ผลงานสถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนได้คะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน o-net ปีการศึกษา 2566 รายวิชาภาษาไทย ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไปมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนนักเรียนที่เข้าสอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง พบว่า อยู่ใน

ระดับมาก ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง พบว่า อยู่ในระดับมาก และความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่งอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของ ยุทธชัย จิตน้อม ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11 ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11 อยู่ในระดับมาก (ยุทธชัย จิตน้อม, 2564) และสอดคล้องกับการศึกษาของ สุชาติ แวงโสธรณ์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคู่มือด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาคู่มือด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (สุชาติ แวงโสธรณ์, 2565)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง สรุปได้ว่าการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบที่เน้นการสร้างวัฒนธรรมในโรงเรียนให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำงานร่วมกันแบบทีม มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูงสุด โดยมีหัวใจสำคัญ คือ การร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่องผ่านการสนทนา สะท้อนผลการปฏิบัติงาน และใช้ข้อมูลในการปรับปรุงการสอน และเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน การร่วมมือรวมพลังของสมาชิก ชุมชนวิชาชีพ การสนทนาที่มุ่งสะท้อนผล การปฏิบัติงาน วิสัยทัศน์ร่วมกัน ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมมือ ภาวะผู้นำร่วม และการบริหารเชิงระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) จึงมี 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้ 1.1) ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และ 1.2) ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจ การบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการบริหารเชิงระบบของครูโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง หลังใช้รูปแบบ คะแนนร้อยละ 90.00 แสดงว่าทำให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้เพื่อพัฒนาครูต่อไป และ 2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 2.1) ควรนำรูปแบบการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง ไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนอื่นในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกล 2.2) ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง และ 2.3) ควรมีการทำวิจัยร่วมกับหน่วยงานความร่วมมือต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการบริหารตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารเชิงระบบเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- จรัส แก้วเป็ง. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนแม่จันวิทยาคม. เชียงราย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเชียงราย.
- จักรกริช พงษ์อมรพรหม. (2564). แนวทางการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ โรงเรียนบ้านเวียงฝาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารครุศาสตร์วิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 7(1), 155-176.
- ทิตนา แหมมณี. (2556). ทฤษฎีการเรียนรู้และการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทพประสิทธิ์ คุณขุนทด. (2565). รูปแบบการพัฒนาคู่มือยกระดับผลสัมฤทธิ์ความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองหญ้าขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- นาถลดา บุษบงค์. (2563). สภาพชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- บุรรัตน์ สือพัฒธิมา. (2565). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อการนิเทศ (PLCS) ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนล่าง. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- เพ็ญวิ นนทะชาติ. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ตามแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียน บ้านคูซอด. ศรีสะเกษ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1.
- ฟาติฮะห์ ปาทาน. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ยุทธชัย จิตน้อม. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11. วารสารวิจัยวิชาการ, 4(4), 193-204.
- โรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง. (2567). รายงานผลการจัดการศึกษาแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านหนองหอยโข่ง ประจำปี 2567. สตูล: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุชาติ แวงโสธรณ์. (2565). รูปแบบการพัฒนาคู่มือด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. วารสารเพื่อการพัฒนาสังคมและชุมชน, 10(1), 355-376.

การพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม สำหรับเยาวชนในจังหวัดยโสธร*

THE DEVELOPMENT OF PARTICIPATORY DEMOCRATIC CITIZENSHIP POTENTIAL AMONG YOUTH IN YASOTHON PROVINCE

กนต์ ศรีหาล้า, จำรัส บุตดาพงษ์, วรเชษฐ์ โทอิน*

Kanta Srilah, Jamras Buddhapong, Worachet Tho-un*

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ยโสธร ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University, Yasothon College of Religious Studies, Yasothon, Thailand

*Corresponding author E-mail: worachet.th@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในจังหวัดยโสธร 2) พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยผ่านกระบวนการที่ยึดบริบทจริงของท้องถิ่น 3) ทดลองใช้รูปแบบกับกลุ่มเยาวชนเป้าหมายและประเมินผลความเปลี่ยนแปลง และ 4) ปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์พร้อมจัดทำคู่มือเพื่อการขยายผลในระดับจังหวัด ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนาแบบผสมวิธี เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบโควตา 361 คน เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 30 คน และประเมินนวัตกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ 13 คน ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณ ข้อมูลเชิงคุณภาพตรวจสอบความน่าเชื่อถือด้วยวิธีสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการคำนวณ PNI_{Modified} (PNI = 0.5385) ชี้ว่า “ประชาธิปไตยกับวัยรุ่นยุคใหม่” เป็นประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเร่งด่วน โดยควรจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติ เวทีสาธารณะ และระบบพี่เลี้ยงด้านจิตวิทยาพลเมือง 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมี 4 องค์ประกอบ คือ 2.1) กรอบแนวคิดการพัฒนา 2.2) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 2.3) คู่มือการดำเนินงานในสถานศึกษาและชุมชน และ 2.4) เกณฑ์การประเมินศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตย 3) ผลการทดลองใช้ พบว่าเยาวชนมีพัฒนาการด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมประชาธิปไตย โดยเฉพาะการเคารพความคิดเห็นผู้อื่น การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ การบูรณาการหลักพุทธธรรมช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ประชาธิปไตย และ 4) การจัดทำคู่มือขยายผลนำไปสู่องค์ความรู้ใหม่เชิงบูรณาการระหว่างการเรียนรู้ทางสังคมประชาธิปไตยกับการพัฒนาเชิงพุทธธรรมที่มุ่งพัฒนาเยาวชนอย่างองค์รวมทั้งด้านปัญญา จิตใจ อารมณ์ และคุณธรรม

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพพลเมือง, ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม, เยาวชน

Abstract

This research article aimed 1) To examine the current conditions and problems in developing the capacity for participatory democratic citizenship among youth in Yasothon Province; 2) To develop a model for enhancing democratic citizenship capacity through processes grounded in the local

sociocultural context; 3) To pilot the model with target youth groups and evaluate the resultant changes; and 4) To refine the model and produce an implementation handbook for province-wide scaling-up. A mixed-methods research and development design was employed. Quantitative data were collected through questionnaires from 361 youths selected via quota sampling. Qualitative data were obtained from in-depth interviews with 30 key informants, and 13 experts evaluated the innovation. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, the Priority Needs Index (PNI Modified), Pearson's product-moment correlation coefficient, and multiple regression analysis. The credibility and trustworthiness of the qualitative data were established through triangulation. The findings were as follows. 1) The PNIModified result (PNI = 0.5385) indicated that "democracy and new-generation adolescents" is a priority area requiring urgent development. Recommended interventions include practice-oriented activities, public forums, and a mentoring system focusing on civic psychology. 2) The developed model comprises four components: 2.1) A conceptual framework for development; 2.2) A set of learning activities; 2.3) An operational manual for implementation in educational institutions and communities; and 2.4) Criteria for assessing democratic citizenship capacity. 3) The trial implementation demonstrated that youths showed significant development in democratic knowledge, attitudes, and behaviors, particularly in respecting others' opinions and engaging in constructive expression. The integration of core Buddhist principles contributed to the enhancement of emotional intelligence in democratic citizenship. and 4) The development of the scaling-up handbook generated a new integrative body of knowledge that links democratic social learning with Buddhist-oriented development, aiming at holistic youth development across intellectual, mental, emotional, and moral dimensions.

Keywords: Civic Potential Development, Participatory Democracy, Youth

บทนำ

ในสังคมประชาธิปไตยร่วมสมัย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นรากฐานของการพัฒนาและการธำรงรักษาระบบการปกครองที่ยึดโยงกับประชาชน เยาวชนในฐานะทรัพยากรมนุษย์และพลังอนาคตของชาติจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เป็น “พลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” ที่สามารถคิดวิเคราะห์ วิพากษ์ แสดงออก และมีบทบาททางการเมือง การบริหาร การจัดการสาธารณะอย่างมีวิจารณญาณ และมีความรับผิดชอบ แนวคิดนี้สอดคล้องกับ Dahl, R. A. ที่เสนอมุมมองเชิงวิชาการว่า “ประชาธิปไตยที่มีความหมายต้องตั้งอยู่บนฐานการมีส่วนร่วมและการเข้าถึงอำนาจตัดสินใจของประชาชน” และสอดคล้องกับแนวคิดของ Westheimer, J. & Kahne, J. ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างพลเมืองที่มีจิตสำนึกสาธารณะ เคารพสิทธิผู้อื่น และพร้อมร่วมขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Dahl, R. A., 1957); (Westheimer, J. & Kahne, J., 2004) ดังนั้น การสร้างประชาธิปไตยระดับฐานรากในหมู่เยาวชน จึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญต่อการพัฒนารากฐานทางการเมืองที่มั่นคง การเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องบทบาท สิทธิ หน้าที่ และช่องทางการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นภารกิจร่วมของภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคประชาสังคม โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทและนอกเมืองที่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงโอกาสการเรียนรู้และกระบวนการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนสะท้อนแนวคิด “ความเป็นพลเมือง” และ “พลวัตของสังคมประชาธิปไตยร่วมสมัย” ดังนี้ กันตภณ จงงามวิไล

และคณะ มีมุมมองว่า “ความเป็นพลเมืองที่ดี มิได้จำกัดเพียงสถานะทางกฎหมาย หากหมายถึงคุณลักษณะเชิงจริยธรรมและจิตสำนึกสาธารณะในการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ พลเมืองที่ดีจึงต้องเข้าใจสิทธิ ตระหนักหน้าที่ เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิผู้อื่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะเพื่อพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน” (กันตณ จงงามวิไล และคณะ, 2568) ขณะที่ อภิวัชชัย พุทธจร และนนธวัฒน์ มินิล สะท้อนว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมือง ต้องครอบคลุมทั้งการตรวจสอบอำนาจรัฐ การมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะ และการสร้างความโปร่งใส โดยมีการศึกษาและเทคโนโลยีเป็นฐานสำคัญในการเปิดพื้นที่สื่อสารอย่างเท่าเทียม” (อภิวัชชัย พุทธจร และนนธวัฒน์ มินิล, 2568) และวีรณัฐ พรหมจักร เสนอว่า “เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลเปิดโอกาสให้เยาวชนมีบทบาทใหม่ในการแสดงความคิดเห็นและเคลื่อนไหวทางสังคม การพัฒนาศักยภาพเยาวชนจึงควรมุ่งที่การรู้เท่าทันสื่อ การสื่อสารอย่างมีจริยธรรม และการใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบเพื่อสร้างพื้นที่ประชาธิปไตยบนโลกออนไลน์” (วีรณัฐ พรหมจักร, 2568) โดยภาพรวม งานวิจัยที่ผ่านมาสะท้อนการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมใน 2 มิติ คือ 1) แนวทางสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ 2) บทบาทในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยได้พบช่องว่าง (Gap) สำคัญ 3 ด้าน คือ 1) นโยบายสาธารณะตอบสนองคนรุ่นใหม่มากกว่าคนรุ่นใหม่วัยเยาวชนไม่ค่อยมีส่วนร่วม 2) การขาดการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายบนทอนความชอบธรรมและความไว้วางใจต่อประชาธิปไตย และ 3) การสูญเสียโอกาสสร้างทักษะและวัฒนธรรมพลเมืองประชาธิปไตยตั้งแต่เยาว์วัย ทั้งด้านการคิดเชิงวิพากษ์และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และยังขาดงานวิจัยที่ศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่าง “บริบทการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตยของเยาวชนยุคใหม่ในสังคมพุทธประชาธิปไตยศตวรรษที่ 21” กับ “ศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในมิติความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมของเยาวชน” ดังนั้น การบูรณาการแนวคิดและหลักการเหล่านี้เข้ากับบริบทของจังหวัดยโสธร ซึ่งมีทุนทางวัฒนธรรมและพุทธธรรมที่เข้มแข็ง จะช่วยพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีจิตสาธารณะ รู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน พร้อมกำหนดทิศทางสังคมอย่างสมดุลทั้งด้านปัญญาและจิตใจ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ให้ความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและเชิงนโยบาย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาข้อค้นพบใหม่ (New Finding) ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมพัฒนาศักยภาพเยาวชนให้เป็นพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ มีความสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดยโสธร ผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพที่เหมาะสมกับเยาวชนในพื้นที่ รวมทั้ง ผลลัพธ์จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะช่วยขยายความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทางรัฐศาสตร์ โดยการนำเสนอผ่านนวัตกรรมรูปแบบการเสริมสร้างพลเมืองประชาธิปไตยที่สอดคล้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในจังหวัดยโสธร
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในจังหวัดยโสธรผ่านกระบวนการที่มีฐานจากบริบทจริงของท้องถิ่น
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาแล้วกับกลุ่มเยาวชนเป้าหมาย และประเมินผลลัพธ์ด้านความเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตย
4. เพื่อปรับปรุงและพัฒนารูปแบบให้สมบูรณ์บนพื้นฐานของผลการทดลองใช้จริง และจัดทำคู่มือสำหรับการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มเยาวชนในระดับจังหวัดที่สามารถนำไปขยายผลต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) เพื่อสร้างและตรวจสอบนวัตกรรม การเสริมสร้างศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยอย่างเป็นระบบ โดยดำเนินการตั้งแต่ศึกษาสภาพปัญหา สังเคราะห์ แนวคิด พัฒนารูปแบบ ทดลองใช้ และปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทชุมชนในพื้นที่จังหวัดยโสธร มีรายละเอียด และขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ที่ดำเนินงาน ภายใต้ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research & Development) โดยกำหนดตัวแปรการวิจัย (Research Variables) จากผลการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตีความ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปใช้เป็นฐานข้อมูล (Data Base) ในการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ตามหลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) มีองค์ประกอบ คือ 1) บริบทด้านพลเมืองประชาธิปไตย 2) บริบท ด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมือง 3) บริบทด้านการพัฒนาศักยภาพทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ 4) บริบท ด้านประชาธิปไตยกับวัยรุ่นยุคใหม่ 5) บริบทด้านพุทธศาสนากับประชาธิปไตย 6) บริบทด้านความฉลาดทางอารมณ์ ประชาธิปไตย และ 7) บริบทด้านสังคมประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 21

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ผู้วิจัยกำหนดคุณลักษณะที่สังเกตได้ของตัวแปรตาม คือ 1) ศักยภาพ พลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ที่ครอบคลุมถึงความสามารถของเยาวชนในการแสดงออกถึง คุณลักษณะของพลเมืองประชาธิปไตยในมิติด้านความรู้ (Cognitive) ด้านเจตคติ (Affective) และด้านพฤติกรรม (Behavioral) และ 2) รูปแบบการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชน

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีรายละเอียด ดังนี้ 1) ประชากร (Population) เป็นนักเรียนสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ขนาดใหญ่ - กลาง - เล็ก) รวมทั้งสิ้น จำนวน 6,787 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 361 คน และ 3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการวิจัย (Stakeholder) จำนวน 30 คน ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 4 ระยะ มีรายละเอียด และขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้ (นพวรรณ ชุมพล และธีรฤดี เอกะกุล, 2567)

ระยะที่ 1 (Research 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น ศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็น (Need Assessment) ในการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในจังหวัดยโสธร

ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ใช้กลุ่มตัวอย่าง 361 คน กำหนด ขนาดตัวอย่างจาก ตารางของ Krejcie and Morgan (รังสรรค์ โฉมยา และสมบัติ ท้ายเรือคำ, 2566) โดยจัดสัดส่วนที่เหมาะสมและ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามปลายปิด (Close-Ended Questionnaire) ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert) และได้เก็บข้อมูลการวิจัยตัวแปรที่สังเกตได้ (Observable Variables) จาก 7 ด้าน จำนวน 35 ข้อ

ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เช่น แกนนำเยาวชน ผู้นำชุมชน ครู ผู้ปกครอง และผู้มีประสบการณ์ตรง (Direct Experience) เป็นต้น ใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) จำนวน 30 คน จากนั้นทำการตีความ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญ ตรวจสอบความถูกต้อง และเปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงปริมาณด้วย

ค่า $PNI_{Modified}$ เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชน (ไพฑูรย์ โพธิ์สาร และสุนันท์ ศลโกสม, 2562)

ระยะที่ 2 (Development) ได้แก่ 1) การสร้างนวัตกรรม (Innovation) ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ที่ได้จากค่า $PNI_{Modified}$ และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง มาสร้างรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชนจังหวัดยโสธร ประกอบด้วย 1) กรอบแนวคิดการพัฒนา 2) ชุดกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ 3) คู่มือการดำเนินงานในสถานศึกษาและชุมชน และ 4) เกณฑ์ประเมินศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตย พร้อมตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน (ผจงจิต อินทสุวรรณ, 2548)

ระยะที่ 3 (Research 2) การทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชนจังหวัดยโสธร และการประเมินผล (Result) ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิด ชุดกิจกรรม คู่มือ และเกณฑ์ประเมิน ไปทดลองใช้ในพื้นที่วิจัยและในโครงการค่ายพุทธบุตรของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร พร้อมบันทึกผลที่เกิดขึ้นระหว่างทดลองใช้

ระยะที่ 4 (Development 2) การยืนยันรูปแบบการใช้การประเมินแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน ใช้วิธีการเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจงจากเกณฑ์ คือ ความรอบรู้ ชำนาญ และประสบการณ์ของผู้ประเมินเป็นหลัก การประเมินใช้วิธีการสังเกต การวิพากษ์ การวิเคราะห์ และสังเคราะห์คุณภาพของรูปแบบฯ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (ศุภมาส ชุมแก้ว และปัญญา อีริวิทยเลิศ, 2567)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คณะผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือวิจัยโดยเริ่มจาก 1) การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิด้วยการลงพื้นที่สำรวจปรากฏการณ์ก่อนการทำการวิจัย และข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย และสื่อออนไลน์เพื่อระบุขอบเขตและประเด็นสำคัญ 2) สร้างเครื่องมือวิจัยฉบับร่าง 3) เสนอและแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ 4) นำเครื่องมือวิจัยฉบับร่าง เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบมาตรฐานความตรงและความเที่ยง 5) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและผลการตรวจสอบมาตรฐาน พบว่า ค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .704 - .893 และค่า IOC เท่ากับ .791 และ 6) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนในเขตพื้นที่อำเภออุดุม จังหวัดยโสธร ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมีบริบทใกล้เคียงกันกับพื้นที่วิจัย จำนวน 30 คน ก่อนนำไปประยุกต์ใช้จริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ด้วยแบบสอบถามออนไลน์ หากข้อมูลไม่ครบถ้วนจึงลงพื้นที่เก็บเพิ่มเติมแบบสุ่มบังเอิญ และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และสนทนากลุ่มแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จนข้อมูลอิ่มตัว โดยได้รับการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (HECPRU 68 - 2 - 018 ลงวันที่ 9 กันยายน 2568) จากนั้นประสานโรงเรียนในพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 30 คน กำหนดรหัส YKI:01 - YKI:30 เพื่อรักษาความลับ พร้อมจัดสนทนากลุ่มแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน ตรวจสอบข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามให้ครบตามกลุ่มตัวอย่าง และตรวจสอบความน่าเชื่อถือข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangular Inspection) ได้แก่ ความเที่ยงด้านเวลา (ลงพื้นที่วิจัย 3 ครั้ง) ความตรงด้านข้อมูล (เปรียบเทียบกับแนวคิดทฤษฎี) และความเที่ยงด้านบุคคล (ใช้ผู้สัมภาษณ์/ผู้บันทึก 3 คนและให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบเนื้อหา ก่อนวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป)

5. การพิทักษ์สิทธิ (Protection of Human Rights of Informants)

ผู้วิจัยปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณการวิจัยในมนุษย์ ตามแนวทางสภาวิจัยแห่งชาติ (National Research Council of Thailand) และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่ครอบคลุมหลักการเคารพในศักดิ์ศรีของบุคคล (Respect for Persons) การไม่ก่อให้เกิดอันตราย (Beneficence) และความเป็นธรรม (Justice) โดยคุ้มครอง

สิทธิผู้ให้ข้อมูลผ่านการขอความยินยอมอย่างรู้ข้อมูล การรักษาความลับและข้อมูลส่วนบุคคล การลดความเสี่ยงและผลกระทบ การเคารพสิทธิและศักดิ์ศรี การจัดเก็บและทำลายข้อมูลอย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2560) และการวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (HECPRU 68 - 2 - 018 ลงวันที่ 9 กันยายน 2568) คณะผู้วิจัย ได้ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยอย่างเคร่งครัด

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเริ่มจากการทดสอบการแจกแจงปกติ โดยพิจารณาค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ร่วมกับการใช้สถิติ Kolmogorov-Smirnov (K-S test) หากข้อมูลมีลักษณะเป็นปกติ จึงดำเนินการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รวมทั้งสถิติเชิงอนุมาน เช่น สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) สำหรับการประเมินสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบ ใช้วิธีคำนวณดัชนี Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) โดยมีสูตรการคำนวณ $PNI_{modified} = (I - D)/D$ เพื่อระบุระดับความต้องการจำเป็นให้ชัดเจนและเป็นระบบ (อรรถพร จินะวัฒน์ และสุบิน ยุระรัช, 2559)

การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Data Triangulation) ดังนี้ 1) ด้านเวลา ได้ตรวจสอบข้อมูลในเวลาที่แตกต่างกัน 3 ครั้ง 2) ด้านข้อมูล ได้ใช้ผู้เก็บข้อมูล 3 คน และได้อ่านทวนข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความตรงกันของผู้บันทึก และเปรียบเทียบกับกรอบแนวคิด ทฤษฎีในบทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) ด้านบุคคล งานวิจัยนี้ใช้ผู้เก็บข้อมูลมากกว่า 3 คน เก็บทวนซ้ำข้อมูลและเทียบผลโดยรวม และ 4) การสรุปเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยใช้การตีความ การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์เนื้อหา แล้วอธิบายผลแบบเชิงพรรณนา (ตระกูล จิตวัฒนากร และคณะ, 2567)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยตรวจสอบแบบสอบถาม 361 ชุด และทดสอบการแจกแจงด้วยสถิติ Kolmogorov-Smirnov พบว่า $D = 0.085$, $p = 0.066 > .05$ จึงสรุปได้ว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ เหมาะสมต่อการใช้สถิติพารามेटริก (Parametric) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้อง จัดหมวดหมู่ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตีความ และสังเคราะห์ ตามหลักระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ผลการนำเสนอมีความน่าเชื่อถือและเป็นระบบ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) สภาพและปัญหาของการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

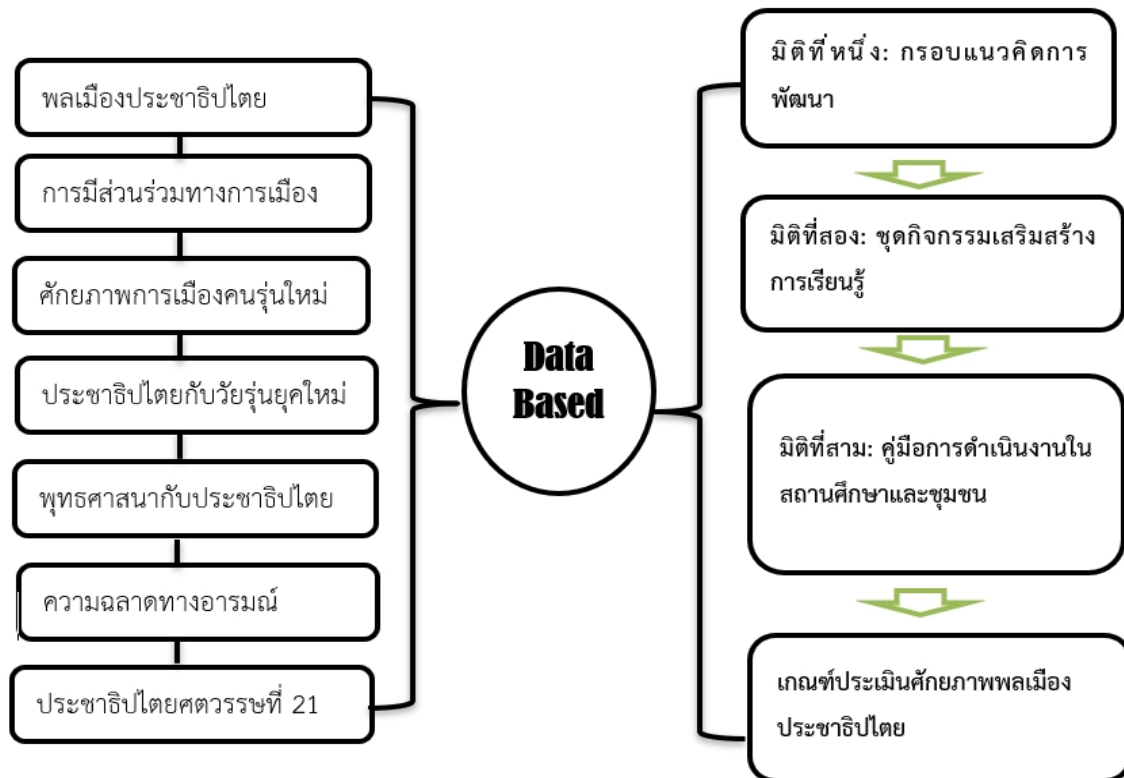
ประเด็นที่หนึ่ง ข้อมูลความต้องการจำเป็น (Need Assessment) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชนในจังหวัดยโสธร จำนวน 7 ด้าน คือ 1) บริบทด้านพลเมืองประชาธิปไตย 2) บริบทด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมือง 3) บริบทด้านการพัฒนาศักยภาพทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ 4) บริบทด้านประชาธิปไตยกับวัยรุ่นยุคใหม่ 5) บริบทด้านพุทธศาสนากับประชาธิปไตย 6) บริบทด้านความฉลาดทางอารมณ์ประชาธิปไตย และ 7) บริบทด้านสังคมประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมมีความต้องการจำเป็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.67) เมื่อจำแนกผลการคำนวณด้วยค่าสถิติ $PNI_{Modified}$ พบว่า ลำดับที่ 1 คือ ประชาธิปไตยกับวัยรุ่นยุคใหม่ ($PNI = 0.5385$) เป็นจุดหมายที่ต้องเร่งพัฒนามากที่สุด ลำดับที่ 2 - 4 คือ พุทธศาสนากับประชาธิปไตย, พลเมืองประชาธิปไตย, สังคมประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 21 และลำดับที่ 5 - 7 คือ (PNI ต่ำกว่า 0.125) มีความจำเป็นน้อยกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มข้อมูลอื่น ๆ

ประเด็นที่สอง ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างตัวแปรทั้ง 7 ด้าน (Pearson's Correlation) พบว่า 1) โดยภาพรวมค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ในช่วงระหว่าง - 0.11 ถึง + 0.07 ดังนั้นตัวแปรทั้ง 7 ด้าน จึงมีความเป็นอิสระต่อกันในระดับสูง 2) คู่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกมากที่สุด ได้แก่ “ความฉลาดทางอารมณ์ประชาธิปไตย” กับ “ประชาธิปไตยกับวัยรุ่นยุคใหม่” ($r = .05$) “พลเมืองประชาธิปไตย” กับ “ประชาธิปไตยกับวัยรุ่นยุคใหม่” ($r = .04$) และ 3) คู่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงลบเล็กน้อย ได้แก่ “การพัฒนาศักยภาพทางการเมืองของคนรุ่นใหม่” กับ “ความฉลาดทางอารมณ์ประชาธิปไตย” ($r = -.11$) ซึ่งอาจสะท้อนว่าการตื่นตัวทางการเมืองบางลักษณะยังไม่สอดคล้องกับการจัดการอารมณ์เชิงสร้างสรรค์ในหมู่เยาวชน

ประเด็นที่สาม ผลการวิเคราะห์เชิงพหุคูณด้วยถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า 1) ตัวแปรที่มีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุดต่อประชาธิปไตยกับวัยรุ่นยุคใหม่ คือ ความฉลาดทางอารมณ์ประชาธิปไตย ($\beta = 0.263, p < .001$) สะท้อนให้เห็นว่า “เยาวชนที่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ สามารถเข้าใจผู้อื่น และแสดงออกเชิงสร้างสรรค์จะมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้น” 2) รองลงมา คือ 2.1) การพัฒนาศักยภาพทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ ($\beta = 0.221$) และ 2.2) การมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมือง ($\beta = 0.176$) สะท้อนให้เห็นว่า “การได้รับการฝึกฝนและมีเวทีให้มีส่วนร่วมทางการเมืองส่งผลต่อการเติบโตเป็นพลเมืองประชาธิปไตย” และ 3) ตัวแปรทางพุทธศาสนาและสังคมประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 21 มีอิทธิพลทางบวกแต่ไม่ถึงระดับนัยสำคัญ (.061 และ .095) แสดงว่า “แม้มีบทบาทเชิงจิตวิญญาณและค่านิยม แต่ยังไม่ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมเชิงประชาธิปไตยของวัยรุ่น”

ประเด็นที่สี่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) พบว่า เยาวชนจังหวัดยโสธร มีมุมมองประชาธิปไตยว่าเป็น “วิถีชีวิต” มากกว่า “ระบบการเมือง” ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตย จึงควรขยายสู่การสร้างพื้นที่เรียนรู้ร่วมกันในโรงเรียน ชุมชน และเครือข่ายเยาวชน การมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองของเยาวชนสะท้อนผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การคิดเชิงวิพากษ์ และการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ คนรุ่นใหม่ตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของพลเมือง พร้อมพัฒนาเป็นผู้ร่วมขับเคลื่อนสังคมประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 21 โดยมีพุทธธรรมเป็นรากฐานทางคุณธรรม เช่น หลักปัญญา เมตตา และความรับผิดชอบ ขณะเดียวกันเยาวชนให้ความสำคัญต่อการรู้เท่าทันสื่อ การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และการควบคุมอารมณ์อย่างมีสติ เพื่อให้ประชาธิปไตยเริ่มต้นจาก “ใจของคน” นำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ยั่งยืน และสมดุลในสังคมไทยยุคใหม่

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในจังหวัดยโสธร ผ่านกระบวนการที่มีฐานจากบริบทจริงของท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชนในจังหวัดยโสธร มีองค์ประกอบหรือบริบทที่สำคัญ คือ 1) กรอบแนวคิดการพัฒนา 2) ชุดกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ 3) คู่มือการดำเนินงานในสถานศึกษาและชุมชน และ 4) เกณฑ์ประเมินศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตย แสดงได้ดังภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 รูปแบบที่พัฒนาแล้วกับกลุ่มเยาวชนเป้าหมาย และประเมินผลลัพธ์ด้านความเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตย ผลการประเมิน พบว่า บทสรุปของการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 13 ท่าน ซึ่งประเด็นสาระสำคัญ คือ “การพัฒนาเยาวชนจังหวัดยโสธรให้เป็นพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ต้องบูรณาการการเรียนรู้ทางสังคม คุณธรรม จิตใจ และพุทธธรรมเข้าด้วยกัน เยาวชนควรได้รับการส่งเสริมให้คิดอย่างมีเหตุผล รู้เท่าทันดิจิทัล มีจิตสาธารณะ และมีสติในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น พุทธศาสนาเป็นรากฐานของจริยธรรมและสติปัญญาในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ขณะเดียวกัน ความฉลาดทางอารมณ์ช่วยให้เยาวชนเข้าใจตนเองและผู้อื่น เกิดความเคารพในสิทธิและความแตกต่าง ซึ่งทั้งหมดนำไปสู่การสร้างสังคมประชาธิปไตยที่มั่นคง สมดุล และยั่งยืนในศตวรรษที่ 21”

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 4 ผู้วิจัยจัดทำคู่มือรูปแบบการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชน (ฉบับพกพา) และเผยแพร่แก่มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยวิทยาศาสตร์ หน่วยราชการ โรงเรียน สถานศึกษา นักวิจัย นักวิชาการ นักการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป พร้อมทั้งนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการสอนรายวิชาการเปี่ยมวิถีวิจัยทางสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยวิทยาศาสตร์ ในภาคการศึกษาที่ 2/2568

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเชื่อมโยงผลการพัฒนาและทดลองใช้นวัตกรรมกับวัตถุประสงค์การวิจัย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและบริบทของพื้นที่ศึกษาเพื่ออธิบายความหมายเชิงลึก ผลที่เกิดขึ้นจริง เสนอแนวทางเชิงปฏิบัติและเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาที่มีประสิทธิผล และสอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 พบว่า มีตัวแปรที่สังเกตได้ จำนวน 7 ด้าน ที่ส่งผลต่อศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนที่ครอบคลุมถึงความสามารถของเยาวชนในการแสดงออกถึงคุณลักษณะของพลเมืองประชาธิปไตย ในมิติของความรู้ (Cognitive) เจตคติ (Affective) และพฤติกรรม (Behavioral) ประชาธิปไตยกับวัยรุ่นยุคใหม่ โดยภาพรวมมีอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.67) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตถณ จงงามวิไล และคณะ เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพเยาวชนเพื่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยเชิงพุทธบูรณาการโดยภาคประชาสังคมในจังหวัดลำพูน” ผลการวิจัยพบว่า ภาคประชาสังคมมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้าใจหน้าที่พลเมือง ปลุกค่านิยมประชาธิปไตย และกระตุ้นการเคารพกฎเกณฑ์ผ่านกิจกรรมชุมชน การพัฒนาศักยภาพเยาวชนสามารถร่วมกันทำนวยความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 35.6 ขณะที่การยึดหลักสังคหวัตถุ 4 ทำนวยได้ร้อยละ 18.7 โดยหลักสังคหวัตถุช่วยเสริมสร้างความเป็นพลเมืองผ่านการเสียสละ การพูดอย่างเหมาะสม การปฏิบัติตามกฎของสังคม และการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเท่าเทียม (กันตถณ จงงามวิไล และคณะ, 2568)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในจังหวัดยโสธร ผ่านกระบวนการที่มีฐานจากบริบทจริงของท้องถิ่น พบว่า รูปแบบการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชนในจังหวัดยโสธร ประกอบด้วย 1) กรอบแนวคิดการพัฒนา 2) ชุดกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ 3) คู่มือการดำเนินงานในสถานศึกษาและชุมชน และ 4) เกณฑ์ประเมินศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตย มีองค์ประกอบ 7 ด้าน คือ 4.1) บริบทด้านพลเมืองประชาธิปไตย 4.2) บริบทด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมือง 4.3) บริบทด้านการพัฒนาศักยภาพทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ 4.4) บริบทด้านประชาธิปไตยกับวัยรุ่นยุคใหม่ 4.5) บริบทด้านพุทธศาสนากับประชาธิปไตย 4.6) บริบทด้านความฉลาดทางอารมณ์ประชาธิปไตย และ 4.7) บริบทด้านสังคมประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับการศึกษาของ วีระศักดิ์ บุญญดิษฐ์ และคณะ เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองของเยาวชนในจังหวัดปัตตานี” ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนเผชิญปัญหาขาดทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ใช้เวลาส่วนใหญ่กับสื่อเทคโนโลยี และขาดพื้นที่สร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ แนวทางสำคัญคือการจัดการเรียนรู้แบบใช้ชุมชนเป็นฐาน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเยาวชน ในการพัฒนารูปแบบควรยึดหลักพหุวัฒนธรรม สันติวิธี และสิทธิมนุษยชน ผ่านกิจกรรมที่เชื่อมโยงสถานการณ์จริงและบริบทท้องถิ่น พร้อมส่งเสริมบทบาทครูในฐานะ “ผู้อำนวยความสะดวก” บูรณาการหลักสูตรโรงเรียนกับกิจกรรมชุมชน และพัฒนาเครื่องมือการเรียนรู้ที่เน้นทักษะชีวิต ประชาธิปไตย และคุณธรรมจริยธรรม (วีระศักดิ์ บุญญดิษฐ์ และคณะ, 2568)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาแล้วกับกลุ่มเยาวชนเป้าหมาย และประเมินผลลัพธ์ด้านความเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตย คณะผู้วิจัยได้ทดลองใช้นวัตกรรม (Innovation) ซึ่งประกอบด้วย 1) กรอบแนวคิดการพัฒนา 2) ชุดกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ 3) คู่มือการดำเนินงานในสถานศึกษาและชุมชน และ 4) เกณฑ์ประเมินศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตย และการศึกษาผลลัพธ์ (Result) ในพื้นที่การวิจัย คือ โรงเรียนยโสธรพิทยาคม โรงเรียนคำเขื่อนแก้วชนูปถัมภ์ โรงเรียนทรายมูลวิทยา และกิจกรรมโครงการค่ายพุทธบุตรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร พร้อมทั้งการบันทึกผลที่เกิดขึ้นในช่วงทดลอง พบว่า เยาวชนมีพัฒนาการด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมประชาธิปไตย โดยเฉพาะการเคารพความคิดเห็นผู้อื่น การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ และการบูรณาการหลักพุทธธรรมช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พลวัฒน์ ชุมสุข และลลดาภัทร หมั่นกลาง เรื่อง “แนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา: กรณีศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหญิง อายุเฉลี่ย 15.52 ปี กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

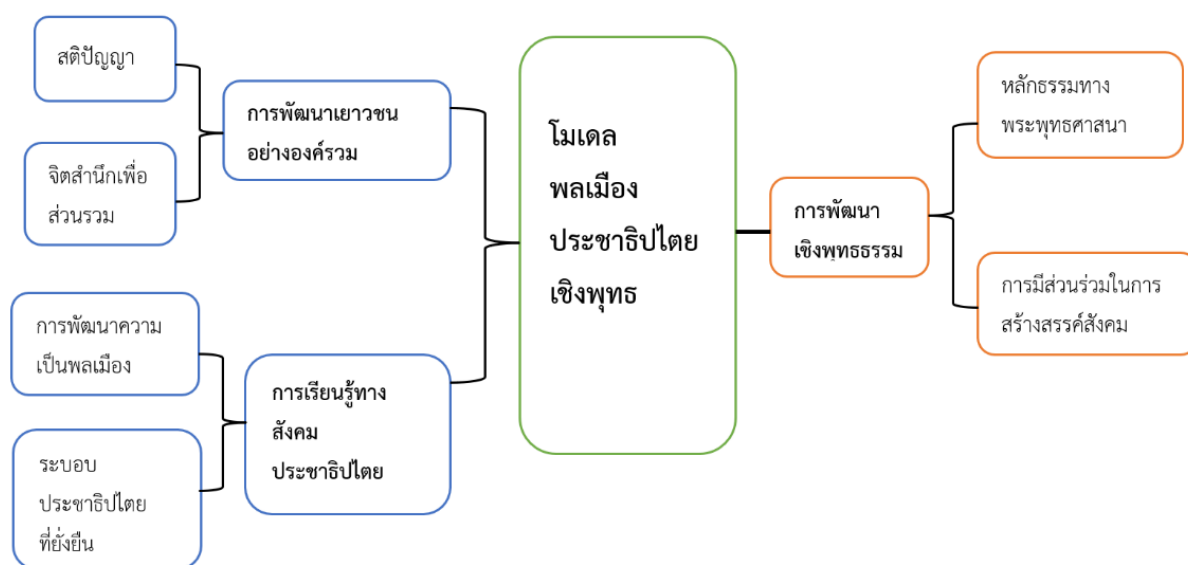

และอาศัยอยู่กับบิดามารดา โดยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาธิปไตยทั้งด้านการแสดงออก ความเข้าใจ และทัศนคติ อยู่ในระดับมาก องค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรม ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก คือ 1) ด้านศีล เน้นการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ผ่านกิจกรรม เช่น การเลือกตั้งสถานักเรียนและงานจิตอาสา 2) ด้านสมาธิ มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจผ่านการฝึกสมาธิ การสะท้อนคิด และการศึกษาชีวประวัติบุคคลสำคัญ และ 3) ด้านปัญญา ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรม มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ตรงผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเลือกตั้งสถานักเรียน การแสดงความคิดเห็น และการทำโครงการจิตอาสา (ศีล) พัฒนาจิตใจและสติปัญญาผ่านการฝึกสมาธิ การสะท้อนคิด และการศึกษาชีวประวัติบุคคลสำคัญ (สมาธิ) ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจ เช่น แพลตฟอร์มประชาธิปไตยดิจิทัล และ การใช้เทคโนโลยีในการจำลองสถานการณ์ (ปัญญา) (พลวัฒน์ ชุมสุข และลลดาภัทร หมั่นกลาง, 2568)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบให้สมบูรณ์บนพื้นฐานของผลการทดลองใช้จริง และจัดทำคู่มือสำหรับการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มเยาวชนในระดับจังหวัดที่สามารถนำไปขยายผลต่อได้ ผลการวิจัยพบว่า การยืนยันรูปแบบการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชนในจังหวัดยโสธร ใช้วิธีการการประเมินแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) สะท้อนข้อมูลว่า “การสร้างพลเมืองประชาธิปไตยยุคใหม่จำเป็นต้องพัฒนาเยาวชนอย่างองค์รวม ทั้งด้านปัญญา จิตใจ อารมณ์ และคุณธรรม” สอดคล้องกับการศึกษาของ ปลื้มจิต ลาภอุดมเลิศ และคณะ ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจังหวัดสมุทรสงครามควรมีคุณลักษณะสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1.1) ความรับผิดชอบตนเอง 1.2) การเคารพสิทธิของผู้อื่น 1.3) การเคารพความแตกต่าง 1.4) การเคารพหลักความเสมอภาค 1.5) การเคารพกติกา และ 1.6) ความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งส่งเสริมประชาธิปไตยให้มั่นคงและยั่งยืน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมือง ได้แก่ 2.1) ทัศนคติ 2.2) ค่านิยม 2.3) ความเชื่อ และ 2.4) ความรู้ โดยสามารถทำนายแนวโน้มของความเป็นพลเมืองได้ร้อยละ 60.6 รวมทั้งหลักพุทธธรรมโดยเฉพาะหลักสัปปริสธรรม 7 ประการ สามารถทำนายแนวโน้มได้ร้อยละ 67.7 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวคิดทางพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเป็นพลเมือง และ 3) การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรม 7 ประการ ได้แก่ 3.1) การรู้จักเหตุ 3.2) การรู้จักผล 3.3) การรู้จักตนเอง 3.4) การรู้จักประมาณ 3.5) การรู้จักกาลเวลา 3.6) การรู้จักชุมชน และ 3.7) การรู้จักบุคคล สามารถช่วยเสริมสร้างวิจารณญาณ ความร่วมมือ และประชาธิปไตยที่มั่นคงในระดับท้องถิ่น (ปลื้มจิต ลาภอุดมเลิศ และคณะ, 2568)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนจังหวัดยโสธร” ได้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ (New Finding) ในเชิงบูรณาการระหว่าง “การเรียนรู้ทางสังคมประชาธิปไตย” และ “การพัฒนาเชิงพุทธธรรม” โดยผลการวิจัยพบว่า การสร้างพลเมืองประชาธิปไตยยุคใหม่จำเป็นต้องพัฒนาเยาวชนอย่างองค์รวม ทั้งด้านปัญญา จิตใจ อารมณ์ และคุณธรรม องค์ความรู้ใหม่นี้เสนอ “โมเดลพลเมืองประชาธิปไตยเชิงพุทธ (Buddhist Democratic Citizenship Model)” ซึ่งประกอบด้วย 3 มิติหลัก (Dimension) ได้แก่ 1) การพัฒนาเยาวชนอย่างองค์รวม 2) การพัฒนาเชิงพุทธธรรม และ 3) การเรียนรู้ทางสังคมประชาธิปไตย การบูรณาการทั้ง 3 มิตินี้จะช่วยให้เยาวชนเติบโตเป็น “พลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธ” ที่มีสติ ปัญญา และจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม นำไปสู่สังคมประชาธิปไตย ดังภาพที่ 2 โมเดลพลเมืองประชาธิปไตยเชิงพุทธ

ภาพที่ 2 โมเดลพลเมืองประชาธิปไตยเชิงพุทธ

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า บริบทของการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชนในจังหวัดยโสธร คือ “ความเป็นประชาธิปไตยกับวัยรุ่นยุคใหม่” เป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่สุด (PNI = 0.5385) การมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองของเยาวชนสะท้อนผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การคิดเชิงวิพากษ์ และการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ เยาวชนตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของพลเมือง พร้อมพัฒนาตนเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 21 บนฐานพุทธธรรม โดยรูปแบบการพัฒนาศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชนในจังหวัดยโสธร ประกอบด้วย 1) กรอบแนวคิดการพัฒนา 2) ชุดกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ 3) คู่มือการดำเนินงานในสถานศึกษาและชุมชน และ 4) เกณฑ์ประเมินศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตย ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า เยาวชนมีพัฒนาการด้านความรู้ เจตคติ พฤติกรรมประชาธิปไตยดีขึ้น ทั้งการเคารพความคิดเห็นผู้อื่น การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ และความฉลาดทางอารมณ์ประชาธิปไตย การสร้างพลเมืองประชาธิปไตยยุคใหม่จึงต้องพัฒนาเยาวชนแบบองค์รวมทั้งด้านความคิด จิตใจ อารมณ์ และคุณธรรมในเชิงนโยบาย เสนอให้สถาบันการศึกษาและนักวิจัยนำรูปแบบนี้ไปใช้พัฒนาหลักสูตรอบรมเยาวชนพลเมืองประชาธิปไตยที่บูรณาการพุทธศาสนากับประชาธิปไตย และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องศึกษาติดตามผลระยะยาวด้านพฤติกรรม การมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำทางสังคม ส่วนการวิจัยต่อไป ควรขยายไปยังจังหวัดอื่นในเขตพื้นที่ภาคอีสานและภาคอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบบริบทสังคม วัฒนธรรม และศาสนา และสร้างฐานความรู้เชิงเปรียบเทียบสำหรับข้อเสนอเชิงนโยบายระดับพื้นที่และภูมิภาคต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กันตภณ จงงามวิไล และคณะ. (2568). การพัฒนาศักยภาพของเยาวชนเพื่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยเชิงพุทธบูรณาการโดยภาคประชาสังคมในจังหวัดลำพูน. วารสาร มจร.ทริภุญชัยปริทรรศน์, 9(1), 197-209.
- ตระกูล จิตวัฒนากร และคณะ. (2567). การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัย: กลยุทธ์เพื่อสร้างความเชื่อถือได้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ. Research Community and Social Development Journal, 18(3), 521-532.

- นพวรรณ ชุมพล และธีรภูมิ เอกะกุล. (2567). การวิจัยและพัฒนา: กระบวนการและแนวทางการประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาสมรรถนะครู ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *Ubon Ratchathani Journal of Research and Evaluation*, 13(2), 129-139.
- ปลื้มจิต ลาภอุดมเลิศ และคณะ. (2568). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 7(3), 32-46.
- ผจงจิต อินทสุวรรณ. (2548). การใช้สถิติในงานวิจัยทางภาษา. *วารสาร JOLING (Journal of Language and Linguistics)*, 24(1), 45-58.
- พลวัฒน์ ชุมสุข และลลดาภัทร หมั่นกลาง. (2568). แนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา:กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองพระนครศรีอยุธยา. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 10(2), 273-283.
- ไพฑูรย์ โพธิสาร และสุนันท์ ศลโกสม. (2562). การใช้สถิติอ้างอิงทดสอบสมมติฐานในการวิจัยเพื่อพัฒนาการสอนของครู. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 8(2), 1-8.
- รังสรรค์ โหมยา และสมบัติ ท้ายเรือคำ. (2566). เทคนิคการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 42(4), 566-584.
- วีรณัฐ พรหมจักร. (2568). เยาวชนยุคใหม่กับอนาคตการเมืองไทย: การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์สมัยใหม่*, 2(1), 11-23.
- วีระศักดิ์ บุญญดิษฐ์ และคณะ. (2568). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองของเยาวชนในจังหวัดปัตตานี. *วารสารการจัดการองค์กร และพัฒนาสังคม*, 5(1), 137-152.
- ศุภมาส ชุมแก้ว และปัญญา ธีรวิทย์เลิศ. (2567). รูปแบบการบริหารงานโดยใช้วิธีการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ในงานวิจัยด้านการบริหารการศึกษา. *วารสารคุรุสภาวิทยจารย์*, 5(3), 15-28.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2560). จริยธรรมการวิจัยในคน. *วารสาร Thai Dent Public Health Journal*, 22(2), 70-72.
- อภิวัฒน์ชัย พุทธร และนนธวัฒน์ มินิล. (2568). พลเมืองกับบทบาทในการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 7(2), 89-102.
- อรรณพ จินะวัฒน์ และสุบิน ยุระรัช. (2559). การเลือกใช้ระเบียบวิธีทางสถิติให้เหมาะกับปัญหาวิจัยทางการบริหารการศึกษา. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(2), 1396-1415.
- Dahl, R. A. (1957). The concept of power. *Behavioral Science*, 2(3), 201-215.
- Westheimer, J. & Kahne, J. (2004). What kind of citizen? The politics of educating for democracy. *American Educational Research Journal*, 41(2), 237-269.

การพัฒนาแผนที่นำทางในการพัฒนาสมรรถนะความพร้อม ของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล* ROADMAP FOR DEVELOPING THE READINESS COMPETENCIES OF PART-TIME STUDENTS, RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

สุวิมล เจียรธรวานิช^{1*}, ธรรมมา เจียรธรวานิช², อภัย เบญจพงศ์²Suwimol Jaitalawanich^{1*}, Thammasa Jaitalawanich², Aphai Benchaphong²¹คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย¹Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Krungthep, Bangkok, Thailand²คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย²Faculty of Engineering, Rajamangala University of Technology Krungthep, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Suwimol.J@mail.rmuth.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาแผนที่นำทางในการพัฒนาสมรรถนะความพร้อมของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีภาคนอกเวลาราชการ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน รวม 20 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประชุมกลุ่มเพื่อกำหนดแผนที่นำทางในการพัฒนาสมรรถนะความพร้อมของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยเลือกผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่รับผิดชอบงานหรือมีประสบการณ์ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน ผลการวิจัยพบว่า แผนที่นำทางเพื่อการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ (พ.ศ. 2569 - 2574) คือ วิสัยทัศน์: "สร้างบัณฑิตที่พร้อมรอบด้าน (ทักษะวิชาชีพและทักษะชีวิต) ปรับตัวได้ในยุคดิจิทัล และเป็นนักเรียนรู้อยู่ตลอดชีวิต (Lifelong Learner)" Phase 1: ระยะเตรียมดำเนินการ (พ.ศ. 2569 - 2570) Phase 2: ระยะดำเนินการ (พ.ศ. 2571 - 2572) และ Phase 3: ระยะประเมินผลและปรับปรุง (พ.ศ. 2573 - 2574) ซึ่งในการพัฒนาหลักสูตรต่อไปยังตลาด โดยเน้นทักษะเทคโนโลยี การคิดวิพากษ์และการทำงานเป็นทีม การเสริมสร้างทักษะดิจิทัล มุ่งเน้นฝึกใช้ซอฟต์แวร์เฉพาะทาง ประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลในโครงงาน การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่งเสริมการฝึกงานและโครงการภาคสนาม เพื่อแก้ปัญหาและฝึกการตัดสินใจจริง สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างทัศนคติการพัฒนาตนเอง (Upskill) ผ่านคอร์สออนไลน์และการฝึกทักษะใหม่ และสร้างเครือข่ายอุตสาหกรรม โดยร่วมมือกับองค์กรภายนอก เพื่อเพิ่มโอกาสการจ้างงานและเรียนรู้จากมืออาชีพ

คำสำคัญ: แผนที่นำทาง, สมรรถนะความพร้อม, นักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

Abstract

The main objective of this research article is to develop a roadmap for developing the competency readiness of part-time students at Rajamangala University of Technology. The sample

group used for in-depth interviews consisted of 20 part-time undergraduate students from the Faculty of Industrial Education, Rajamangala University of Technology, selected through purposive sampling. Furthermore, the sample group for the group meeting to establish the roadmap for developing the competency readiness of part-time students at Rajamangala University of Technology comprised 5 experts, administrators, and lecturers from the university, chosen based on their responsibilities or expertise in educational administration and curriculum development. The research findings revealed a roadmap for developing part-time student competencies (2026 - 2031), with the vision: "To create well-rounded graduates (in professional and life skills) who are adaptable in the digital era and are lifelong learners." Phase 1: Preparatory Phase (2026 - 2027), Phase 2: Implementation Phase (2028 - 2029), and Phase 3: Evaluation and Improvement Phase (2030 - 2031). This roadmap involves developing a curriculum that meets market demands, with an emphasis on technology skills, critical thinking, and teamwork. It also includes enhancing digital skills, focusing on training in specialized software and applying digital tools in projects; experiential learning, promoting internships and field projects to solve real problems and practice decision-making; supporting lifelong learning, fostering an attitude of self-development (Upskill) through online courses and new skill training; and building industry networks by collaborating with external organizations to increase employment opportunities and learn from professionals.

Keywords: Roadmap, Readiness Performance, Part-Time Students, Rajamangala University of Technology

บทนำ

แผนที่นำทางเพื่อการพัฒนาสมรรถนะความพร้อมของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประเด็นศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ 1) ข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ การจัดสรรเวลาเรียนและการทำงานให้สมดุล 2) ช่องว่างระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ ความท้าทายในการประยุกต์ความรู้เชิงวิชาการเข้ากับการทำงานจริงในสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อน และ 3) การปรับตัวต่อตลาดแรงงาน ความจำเป็นในการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ (Upskill/Reskill) ให้ทันต่อความต้องการขององค์กร โดยเป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะ การพัฒนานักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ ไม่เพียงแต่มุ่งเน้นความเชี่ยวชาญในวิชาชีพเท่านั้น แต่ยังต้องสร้างสมรรถนะที่จำเป็นต่อการทำงานในองค์กรสมัยใหม่ (Soft Skills & Hard Skills) เพื่อให้บัณฑิตมีความพร้อมรอบด้าน โดยสมรรถนะหลักที่มุ่งเน้น ได้แก่ 1) ทักษะวิชาชีพเฉพาะทาง (Technical Skills) 2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) 3) ทักษะการทำงานเป็นทีม (Teamwork) 4) ทักษะการสื่อสาร (Communication) และ 5) การบริหารจัดการเวลา (Time Management)

งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าตลาดแรงงานในปัจจุบันต้องการบัณฑิตที่สามารถ “ทำงานได้ทันที” ซึ่งนักศึกษาที่เรียนแต่ในห้องเรียน มักจะประสบปัญหาด้านความเข้าใจในงานจริง ดังผลวิจัยที่พบว่า นักศึกษามีปัญหาระดับปานกลางด้านความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบ (พลศักดิ์ เลิศหิรัญปัญญา, 2567) สามารถประยุกต์ใช้กับนักศึกษาภาคนอกเวลาได้ดียิ่งขึ้น เพราะนักศึกษากลุ่มนี้ “ทำงานอยู่แล้ว” การนำ “จทย์จริงจากที่ทำงาน” มาใช้ในหลักสูตร (Project-Based Learning) จึงเป็นรูปแบบหนึ่งช่วยแก้ปัญหาคือข้อจำกัดด้านเวลาได้ และ งานวิจัยการปรับตัวต่อตลาดแรงงานโดยตรง และยังตรงกับกลุ่มเป้าหมาย โดยงานวิจัยนี้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา Soft Skills และพบว่า กิจกรรมวิชาการที่ “ส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์” ซึ่งก็คือ Soft Skills มีความจำเป็นสูงสุด และ

ระบุทักษะหลักที่ตรงกับเป้าหมายของคุณหลายประการ เช่น T = Team work and Thinking (การทำงานเป็นทีมและการคิด) และ Co = Communication (การสื่อสาร) (สุชัย รุ่งเรืองกุลวณิช และคณะ, 2566)

โดยกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อก้าวข้ามข้อจำกัดและบรรลุเป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะฯ จึงมุ่งเน้นกลยุทธ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) การเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning) เน้นการหลอมรวมระหว่างภาคทฤษฎีในห้องเรียนและภาคปฏิบัติในสถานการณ์จริง สร้างประสบการณ์ตรงที่เชื่อมโยงความรู้กับการทำงาน (Work-Integrated Learning) 2) การใช้เทคโนโลยีในการศึกษา (Educational Technology) นำเทคโนโลยีมาใช้นับสนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่น ช่วยให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้แม้มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ และ 3) การออกแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (Effective Learning Design) พัฒนารายวิชาและกิจกรรมที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome-Based) ที่ตอบโจทย์สมรรถนะที่จำเป็นในปัจจุบัน (Joseph, M. et al., 2023)

ดังนั้น ในความจำเป็นที่ต้องการสร้างบัณฑิตที่มีคุณสมบัติพร้อมสำหรับการทำงานให้แก่ภาคอุตสาหกรรม จึงเป็นที่มาของการออกแบบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะสำหรับนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่ง เพื่อสร้างบัณฑิตที่มีความพร้อมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ (KSA) สามารถปรับตัว เผชิญความท้าทาย และตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันสูงได้อย่างเต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาแผนที่นำทางในการพัฒนาสมรรถนะความพร้อมของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแผนที่นำทางในการพัฒนาสมรรถนะความพร้อมของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีวิธีการดำเนินการวิจัย โดยศึกษาประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) นักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ภาคนอกเวลาราชการ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 20 คน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่รับผิดชอบงานหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ภาคนอกเวลาราชการ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนรวม 20 คน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประชุมกลุ่มเพื่อกำหนดแผนที่นำทางในการพัฒนาสมรรถนะความพร้อมของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยเลือกผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่รับผิดชอบงานหรือมีประสบการณ์ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์นักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ภาคนอกเวลาราชการ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 2) แบบประเมินความเหมาะสมของแผนที่นำทางเพื่อการพัฒนาสมรรถนะความพร้อมของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันด้านสมรรถนะความพร้อมของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากหนังสือตำราวารสารงานวิจัยต่าง ๆ
2. รวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์เพื่อสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันด้านสมรรถนะความพร้อมของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ คณะครุศาสตร์

อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

4. สร้างแบบสัมภาษณ์ปัจจัยสำคัญที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะความพร้อมของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

5. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากลยุทธ์เพื่อการพัฒนาสมรรถนะความพร้อมของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยเป็นการจัดการประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่รับผิดชอบงานหรือมีประสบการณ์ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร จำนวน 5 คน โดยการทำ SWOT Analysis จัดทำเป็นตาราง TOWS Matrix

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมของแผนที่นำทางเพื่อการพัฒนาสมรรถนะความพร้อมของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาแผนที่นำทางในการพัฒนาสมรรถนะความพร้อมของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า

วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์สำหรับแผนที่นำทางเพื่อการพัฒนาสมรรถนะความพร้อมของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ “มุ่งสร้างบัณฑิตให้เป็นผู้มีสมรรถนะสูง พร้อมรอบด้านทั้งทักษะวิชาชีพและทักษะชีวิต สามารถประยุกต์ใช้ความรู้สู่การปฏิบัติจริงในโลกอุตสาหกรรมยุคดิจิทัล และมีทัศนคติพร้อมเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างคุณค่าให้ตนเองและองค์กรได้อย่างยั่งยืน”

พันธกิจ

1. พัฒนาระบบการเรียนรู้และหลักสูตรที่บูรณาการทักษะรอบด้านและการประยุกต์ใช้จริง
2. สร้างระบบนิเวศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงอุตสาหกรรมและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

พันธกิจที่ 1 พัฒนาระบบการเรียนรู้และหลักสูตรที่บูรณาการทักษะรอบด้านและการประยุกต์ใช้จริง

เป้าประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษามีสมรรถนะสูง (High Competency) ทั้งทักษะวิชาชีพ (Hard Skills) ทักษะชีวิต (Soft Skills) และทักษะดิจิทัล ที่สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมยุคใหม่

2. เพื่อให้หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน มีสัดส่วนของการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Practical Learning) ที่ชัดเจน สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีสู่การแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของรายวิชาในหลักสูตร ที่ปรับปรุงให้มีการเรียนการสอนแบบบูรณาการเชิงรุก (Active Learning) เช่น การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning), การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) หรือ การเรียนรู้ในสถานประกอบการ (Work-Integrated Learning)

2. ระดับคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะหลัก ที่ประเมินจากผลงานจริงหรือโครงการงาน (Project Rubrics) โดยเฉพาะด้านการคิดวิเคราะห์, การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร

3. ระดับความพึงพอใจของนักศึกษา ต่อหลักสูตรและกระบวนการสอน ในประเด็น “การนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในการทำงานจริง”

พันธกิจที่ 2 สร้างระบบนิเวศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงอุตสาหกรรมและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป้าประสงค์

1. เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Partnership Network) ที่เข้มแข็งและยั่งยืนกับภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยี และประสบการณ์จริงสู่ห้องเรียน

2. เพื่อปลูกฝังทัศนคติและสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Culture) ที่ทำให้นักศึกษา และบัณฑิตพร้อมที่จะปรับตัว (Adapt) และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ (Upskill/Reskill) ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด

1. จำนวนกิจกรรม หรือ โครงการ ที่พัฒนาร่วมกันระหว่างคณะฯ และภาคอุตสาหกรรม (เช่น โครงการพิเศษ (Capstones), การบรรยายโดยผู้เชี่ยวชาญ, การพัฒนาหลักสูตรร่วม)

2. ระดับความพึงพอใจของสถานประกอบการ (ที่เข้าร่วมโครงการ) ต่อสมรรถนะและทักษะของนักศึกษา

กลยุทธ์

กลยุทธ์เพื่อการพัฒนาสมรรถนะความพร้อมของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1. พัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย (Modernize Curriculum) ปรับปรุงหลักสูตรให้ตอบโจทย์ตลาดแรงงาน โดยเน้นทักษะวิชาชีพ, การคิดวิเคราะห์ และการทำงานเป็นทีม เพื่อให้บัณฑิตสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้จริง

2. เสริมสร้างทักษะดิจิทัลและเทคโนโลยี (Enhance Digital Skills) มุ่งเน้นการฝึกอบรมการใช้ซอฟต์แวร์เฉพาะทาง และสนับสนุนการประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสร้างสรรค์โครงการและการทำงาน

3. เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Emphasize Experiential Learning) ผลักดันการฝึกงานและโครงการภาคสนาม (Work-Integrated Learning) ให้นักศึกษาได้เผชิญสถานการณ์, ฝึกการตัดสินใจ และแก้ปัญหาจริงในสภาพแวดล้อมการทำงาน

4. ส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Promote Lifelong Learning) สร้างทัศนคติในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยสนับสนุนการเข้าถึงคอร์สเรียนออนไลน์ และการฝึกอบรมทักษะใหม่ ๆ (Upskill/Reskill) ที่สอดคล้องกับสายอาชีพ

5. สร้างเครือข่ายความร่วมมืออุตสาหกรรม (Build Industry Networks) ขยายความร่วมมือเชิงรุกกับองค์กรภายนอก เพื่อเพิ่มโอกาสในการจ้างงาน และสร้างพื้นที่ให้นักศึกษาได้เรียนรู้และทำงานร่วมกับมืออาชีพ

ตารางที่ 1 แผนที่นำทาง (Roadmap) การพัฒนาสมรรถนะนักศึกษา (พ.ศ. 2569 - 2574)

ระยะเวลา	ปี พ.ศ.	กิจกรรมและกลยุทธ์หลัก
ระยะที่ 1: เตรียมดำเนินการ (Preparation Phase)	2569 - 2570	เน้นการวางรากฐานและออกแบบ (Design & Setup) (S1/P1) พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย ตอบโจทย์ทักษะเฉพาะทาง, ทักษะชีวิต และการคิดวิเคราะห์ (S5/P3) สร้างเครือข่ายและความร่วมมือเชิงรุกกับภาคอุตสาหกรรม เพื่อเตรียมการสำหรับโครงการภาคสนามและการฝึกงาน (S2/P2) จัดหา, ติดตั้ง และเตรียมความพร้อมแพลตฟอร์มเทคโนโลยีดิจิทัล และซอฟต์แวร์เฉพาะทาง สำหรับการเรียนการสอน (S4/P5) ออกแบบและพัฒนารอบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เช่น คลังคอร์สออนไลน์

ตารางที่ 1 แผนที่นำทาง (Roadmap) การพัฒนาสมรรถนะนักศึกษา (พ.ศ. 2569 - 2574) (ต่อ)

ระยะเวลา	ปี พ.ศ.	กิจกรรมและกลยุทธ์หลัก
ระยะที่ 2: ดำเนินการ (Implementation Phase)	2571 - 2572	เน้นการนำไปใช้และการมีส่วนร่วม (Rollout & Engagement) * (S1/P1) เริ่มใช้หลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่ในการเรียนการสอนจริง * (S2/P2) ผลักดันการใช้เทคโนโลยีและซอฟต์แวร์ที่เตรียมไว้ในทุกรายวิชาที่เกี่ยวข้อง * (S3/P3) ส่งนักศึกษาเข้าร่วมโครงการภาคสนามและการฝึกงาน (Work-Integrated Learning) กับภาคอุตสาหกรรมที่ร่วมมือไว้ * (P4) จัดกิจกรรมและโครงงานกลุ่ม (Project-Based Learning) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม * (S4/P5) เปิดตัวและส่งเสริมให้นักศึกษาใช้ช่องทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เพื่อ Upskill ทักษะใหม่ ๆ
ระยะที่ 3: ประเมินผล (Evaluation Phase)	2573 - 2574	เน้นการวัดผลและปรับปรุง (Measure & Refine) * (KPI 1.1, 1.3) วัดผลลัพธ์: ติดตามอัตราการจบการศึกษา และอัตราการจ้างงานภายใน 6 เดือน * (KPI 1.2) ประเมินสมรรถนะ: ประเมินคะแนนทักษะชีวิตและการทำงานเป็นทีมจากโครงงานจริง * (KPI 2.1, 2.2) ประเมินการใช้เทคโนโลยี: ตรวจสอบร้อยละหลักสูตรที่ใช้เทคโนโลยี และผลคะแนนสอบทักษะดิจิทัลของนักศึกษา * (KPI 2.3) ประเมินความพึงพอใจ: สำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้เทคโนโลยี

(หมายเหตุ: S = กลยุทธ์, P = นโยบาย, KPI = ตัวชี้วัด)

จากตารางที่ 1 แสดงถึงแผนที่นำทาง (Roadmap) ของการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษา (พ.ศ. 2569 - 2574) แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เตรียมดำเนินการ ระยะที่ 2 ดำเนินการ และระยะที่ 3 ประเมินผล โดยแต่ละระยะจะระบุรายละเอียดกิจกรรมและกลยุทธ์หลัก

ภาพที่ 1 แผนที่นำทาง (Roadmap) การพัฒนาสมรรถนะนักศึกษา (พ.ศ. 2569 - 2574)

จากภาพที่ 1 แสดงภาพ Infographic ของแผนที่นำทาง (Roadmap) ในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษา (พ.ศ. 2569 - 2574) จากผลการศึกษาวิจัย เพื่อนำเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ได้ชัดเจนขึ้น

แผนที่นำทางการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษากาคนอกเวลาราชการ (พ.ศ. 2569 - 2574)

วิสัยทัศน์: “สร้างบัณฑิตที่พร้อมรอบด้าน (ทักษะวิชาชีพและทักษะชีวิต) ปรับตัวได้ในยุคดิจิทัล และเป็นนักเรียนตลอดชีวิต (Lifelong Learner)”

Phase 1: ระยะเตรียมดำเนินการ (พ.ศ. 2569 - 2570)

เป้าหมายหลัก: วางรากฐาน ออกแบบหลักสูตร สร้างเครื่องมือ และสร้างเครือข่ายพันธมิตร

ตารางที่ 2 แผนที่นำทางการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษากาคนอกเวลาราชการ ระยะเตรียมดำเนินการ (พ.ศ. 2569 - 2570)

สายปฏิบัติการ (Tracks)	กิจกรรมหลัก (Key Actions)
หลักสูตรและการสอน (Curriculum & Learning)	* วิเคราะห์ตลาดแรงงาน: สัมภาษณ์/สำรวจภาคอุตสาหกรรมเพื่อระบุทักษะจำเป็น (S1) * ออกแบบหลักสูตรใหม่: ปรับปรุงหลักสูตร (Modules) ให้เน้นสมรรถนะ (Competency-Based) ด้านการคิดวิเคราะห์, การสื่อสาร, การทำงานเป็นทีม (P1, P4) * พัฒนาด้านแบบ: สร้างกรณีศึกษา (Case Study) และโจทย์โครงการ (Project-Based) ที่อิงจากปัญหาจริงในอุตสาหกรรม (S3)
เทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology & Innovation)	* จัดหาเครื่องมือ: ประเมินและจัดหาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ (LMS) และซอฟต์แวร์เฉพาะทางที่ทันสมัย (P2) * เตรียมความพร้อม: จัดอบรมอาจารย์ผู้สอน (Train the Trainer) เพื่อการใช้เทคโนโลยีและซอฟต์แวร์ใหม่ (S2)
อุตสาหกรรมและประสบการณ์ (Industry & Experience)	* สร้างเครือข่าย: ลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสถานประกอบการและภาคอุตสาหกรรม (S5) * ออกแบบระบบ: วางระบบการฝึกงาน/โครงการภาคสนาม (Work-Integrated Learning) ที่ยืดหยุ่นสำหรับนักศึกษากาคนอกเวลา (P3)
การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)	* สร้างคลังความรู้: พัฒนาคลังหลักสูตรออนไลน์ (Micro-Credentials/Reskill) ที่นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (S4, P5)

จากตารางที่ 2 แสดงแผนที่นำทางการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษากาคนอกเวลาราชการ ระยะเตรียมดำเนินการ (พ.ศ. 2569 - 2570) ที่แสดงรายละเอียดกิจกรรมหลักในด้านหลักสูตรและการสอน ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านอุตสาหกรรมและประสบการณ์ และด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Phase 2: ระยะดำเนินการ (พ.ศ. 2571 - 2572)

เป้าหมายหลัก: นำไปใช้จริง สร้างการมีส่วนร่วม และขยายผลการดำเนินงาน

ตารางที่ 3 แผนที่นำทางการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษากาคนอกเวลาราชการ ระยะดำเนินการ (พ.ศ. 2571 - 2572)

สายปฏิบัติการ (Tracks)	กิจกรรมหลัก (Key Actions)
หลักสูตรและการสอน (Curriculum & Learning)	* เปิดใช้หลักสูตร: เริ่มใช้หลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่เต็มรูปแบบ (S1) * ดำเนินการสอนจริง: เน้นการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน (PBL) ให้นักศึกษาทำงานกลุ่มแก้ปัญหาจริง (P4) * ประเมินระหว่างเรียน: ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย (เช่น Peer-assessment, Rubrics) เพื่อวัดทักษะชีวิต (M1)
เทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology & Innovation)	* บูรณาการเต็มรูปแบบ: ผลักดันการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล และซอฟต์แวร์เฉพาะทางในทุกรายวิชาที่เกี่ยวข้อง (S2, P2) * สนับสนุนนักศึกษา: เปิดคลินิกเทคโนโลยี เพื่อให้คำปรึกษาการใช้ซอฟต์แวร์สำหรับทำโครงการ (M2)

ตารางที่ 3 แผนที่นำทางการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ ระยะดำเนินการ (พ.ศ. 2571 - 2572)
(ต่อ)

สายปฏิบัติการ (Tracks)	กิจกรรมหลัก (Key Actions)
อุตสาหกรรมและประสบการณ์ (Industry & Experience)	* ส่งนักศึกษาปฏิบัติงาน: ส่งนักศึกษาเข้าสู่ระบบ Work-Integrated Learning หรือโครงการภาคสนามกับบริษัทคู่สัญญา (S3, P3) * กิจกรรม Co-Creation: จัด Workshop/บรรยายพิเศษ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภาคอุตสาหกรรมมาเป็นวิทยากรหลัก (S5)
การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)	* ส่งเสริมการใช้งาน: ประชาสัมพันธ์และกระตุ้นให้นักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่า เข้ามาใช้งานคลังหลักสูตรออนไลน์ (S4, P5)

จากตารางที่ 3 แสดงแผนที่นำทางการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ ระยะดำเนินการ (พ.ศ. 2571 - 2572) ที่แสดงรายละเอียดกิจกรรมหลักในด้านหลักสูตรและการสอน ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านอุตสาหกรรมและประสบการณ์ และด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Phase 3: ระยะประเมินผลและปรับปรุง (พ.ศ. 2573 - 2574)

เป้าหมายหลัก: วัดผลลัพธ์เทียบกับตัวชี้วัด (KPIs) วิเคราะห์ข้อมูล และวางแผนปรับปรุงต่อเนื่อง

ตารางที่ 4 แผนที่นำทางการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ ระยะประเมินผลและปรับปรุง (พ.ศ. 2573 - 2574)

สายปฏิบัติการ (Tracks)	กิจกรรมหลัก (Key Actions)
หลักสูตรและการสอน (Curriculum & Learning)	* วัดผลทักษะ (M1): ประเมินผลคะแนนทักษะชีวิต (สื่อสาร, ทำงานทีม, คิดวิเคราะห์) จากการทำโครงการกลุ่ม (KPI 1.2) * วัดผลการจ้างงาน (M1): ติดตามอัตราการจ้างงาน (ตรงสาย) ภายใน 6 เดือนหลังจบการศึกษา (KPI 1.3) * วัดผลการเรียน: ติดตามอัตราการจบการศึกษาตามแผน (KPI 1.1)
เทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology & Innovation)	* ประเมินการใช้ (M2): ตรวจสอบร้อยละหลักสูตรที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลตามแผน (KPI 2.1) * ประเมินทักษะ (M2): วัดผลคะแนนสอบ/ประเมินการใช้ซอฟต์แวร์เฉพาะทางของนักศึกษา (KPI 2.2) * ประเมินความพึงพอใจ (M2): สำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้เทคโนโลยีในการเรียน (KPI 2.3)
อุตสาหกรรมและประสบการณ์ (Industry & Experience)	* รวบรวม Feedback: สำรวจความพึงพอใจของภาคอุตสาหกรรม/สถานประกอบการ ต่อสมรรถนะของนักศึกษาที่ไปฝึกงาน (S5) * วิเคราะห์ช่องว่าง: เปรียบเทียบสมรรถนะบัณฑิตกับความคาดหวังของตลาดแรงงาน
การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)	* สรุปผลและปรับปรุง: วิเคราะห์ข้อมูล KPI ทั้งหมด และ Feedback จากทุกภาคส่วน เพื่อจัดทำ "รายงานการปรับปรุง" (Improvement Plan) สำหรับหลักสูตรและกลยุทธ์ในรอบต่อไป (S4)

จากตารางที่ 4 แสดงแผนที่นำทางการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ ระยะประเมินผลและปรับปรุง (พ.ศ. 2573 - 2574) ที่แสดงรายละเอียดกิจกรรมหลักในด้านหลักสูตรและการสอน ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านอุตสาหกรรมและประสบการณ์ และด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต

อภิปรายผล

จากการศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. พัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย (Modernize Curriculum) ปรับปรุงหลักสูตรให้ตอบโจทย์ตลาดแรงงาน โดยเน้นทักษะวิชาชีพ, การคิดวิพากษ์ และการทำงานเป็นทีม เพื่อให้บัณฑิตสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้จริง โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ Satimanon, T. ที่ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและการแก้ปัญหาคุณภาพแรงงานไม่สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมไทย พบว่า ปัญหาคุณภาพแรงงานที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดภาวะว่างงานสูงขึ้น และยังลดทอนคุณค่าและความเชื่อมโยงของระบบการศึกษา ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Satimanon, T., 2017)

2. เสริมสร้างทักษะดิจิทัลและเทคโนโลยี (Enhance Digital Skills) มุ่งเน้นการฝึกอบรมการใช้ซอฟต์แวร์เฉพาะทาง และสนับสนุนการประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสร้างสรรค์โครงการและการทำงาน โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ ฐิตยา เนตรวงษ์ ที่ได้ศึกษาเรื่องห้องเรียนดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการอยู่รอดในยุคดิจิทัล พบว่า การส่งเสริมทักษะการอยู่รอดในยุคดิจิทัล (Digital Literacy) ต้องอาศัยกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิสัมพันธ์, การสื่อสาร, และการทำงานร่วมกันทางออนไลน์ เพื่อพัฒนาผู้เรียน (ฐิตยา เนตรวงษ์, 2561) และสอดคล้องกับการศึกษาของ สาวิตรี พิพิทกุล ที่ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลและการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ร่วมกับเกมมิฟิเคชันที่เสริมสร้างทักษะการรู้เทคโนโลยีดิจิทัล สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เรื่องเทคโนโลยีดิจิทัลและการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 2) ทดสอบก่อนเรียน 3) เรียนผ่านเว็บเพื่อสืบค้นความหมาย 4) กิจกรรมร่วมกับเกมมิฟิเคชัน และ 5) ทดสอบหลังเรียน (สาวิตรี พิพิทกุล, 2567)

3. เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Emphasize Experiential Learning) ผลักดันการฝึกงานและโครงการภาคสนาม (Work-Integrated Learning) ให้นักศึกษาได้เผชิญสถานการณ์, ฝึกการตัดสินใจ และแก้ปัญหาจริงในสภาพแวดล้อมการทำงาน โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ นิธิภักดิ์ กิตติศาสตร์ และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง พัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจดิจิทัล สาขาวิชาธุรกิจดิจิทัล ในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน พบว่า หลักสูตรบริหารธุรกิจดิจิทัล ประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบบูรณาการกับการทำงาน (WIL) โดยส่งนักศึกษาเข้าทำงานจริง ผลการวิจัยช่วยให้หลักสูตรสามารถออกแบบ “แผนการเรียนรู้แบบโมดูล” (Modular System) (นิธิภักดิ์ กิตติศาสตร์ และคณะ, 2564) และสอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติยา เกิดปลั่ง และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตสาขาภาษาอังกฤษภายใต้การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจที่เน้นภาษาอังกฤษมีความพึงพอใจให้สถานศึกษาพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตสาขาภาษาอังกฤษในทักษะต่าง ๆ (กิตติยา เกิดปลั่ง และคณะ, 2563) และสอดคล้องกับการศึกษาของ พิชิต ฤทธิ์จรรย และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ที่จัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในร้านสะดวกซื้อ พบว่า แบบปฏิบัติที่ดีที่ทำให้การฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาประสบความสำเร็จ (พิชิต ฤทธิ์จรรย และคณะ, 2559)

4. ส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Promote Lifelong Learning) สร้างทัศนคติในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยสนับสนุนการเข้าถึงคอร์สเรียนออนไลน์ และการฝึกอบรมทักษะใหม่ ๆ (Upskill/Reskill) ที่สอดคล้องกับสายอาชีพ โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ เมธชนนท์ ประจวบลาภ ที่ได้ศึกษาเรื่อง นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย พบว่า แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) คือ การบูรณาการการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ การศึกษาในระบบ, การศึกษานอกระบบ, และการศึกษาตามอัธยาศัย (เมธชนนท์ ประจวบลาภ, 2565) โดยสอดคล้องกับกระทรวง อว. (MHESI) ซึ่งเป็นหน่วยงานกำกับดูแลมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้กำหนดกรอบนโยบายที่เน้น “การสร้างและพัฒนาคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21” โดยหนึ่งใน

ภารกิจหลัก คือ “การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ทุกช่วงวัย” (สำนักงานปลัดกระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565) และ “ขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะแห่งอนาคต (Skill for the future) อย่างเป็นรูปธรรม ทั้ง Upskill และ Reskill คนทำงาน” (กองแผนงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2564)

5. สร้างเครือข่ายความร่วมมืออุตสาหกรรม (Build Industry Networks) ขยายความร่วมมือเชิงรุกกับ องค์กรภายนอก เพื่อเพิ่มโอกาสในการจ้างงาน และสร้างพื้นที่ให้นักศึกษาได้เรียนรู้และทำงานร่วมกับมืออาชีพ โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ วิษณุ บัวเทศ และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาทักษะนักศึกษาช่วง อุตสาหกรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง สู่การเป็นประชาคมอาเซียน พบว่า กลยุทธ์การพัฒนา ทักษะนักศึกษาช่วงอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง สู่การเป็นประชาคมอาเซียนที่พัฒนาขึ้น (วิษณุ บัวเทศ และคณะ, 2557) และสอดคล้องกับการศึกษาของ วณิชย์ ไชยแสง ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อ การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า ความร่วมมือเครือข่ายวิสาหกิจ ของกลุ่มอุตสาหกรรม พบว่า ความร่วมมือกับสมาคมธุรกิจ และภาครัฐบาล มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติกับความสามารถขององค์กรธุรกิจ (วณิชย์ ไชยแสง, 2550) และสอดคล้องกับการศึกษาของ อีรวุฒิ บุญยโสภณ และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมเพื่อก้าวไปสู่ อุตสาหกรรมฐานความรู้ พบว่า ได้เสนอแนะมาตรการแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาใน ภาคอุตสาหกรรมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (อีรวุฒิ บุญยโสภณ และคณะ, 2554)

องค์ความรู้ใหม่

ประกอบด้วย แผนที่นำทางเพื่อการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ (พ.ศ. 2569 - 2574) คือ วิสัยทัศน์: “สร้างบัณฑิตที่พร้อมรอบด้าน (ทักษะวิชาชีพและทักษะชีวิต) ปรับตัวได้ในยุคดิจิทัล และเป็นนักเรียนรู้ ตลอดชีวิต (Lifelong Learner)” โดยหลักสูตรเน้นทักษะเทคโนโลยี การคิดวิพากษ์และการทำงานเป็นทีม และการเสริมสร้างทักษะดิจิทัล มุ่งเน้นฝึกใช้ซอฟต์แวร์เฉพาะทาง และประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลในโครงการ การเรียนรู้ จากประสบการณ์จริง ส่งเสริมการฝึกงานและโครงการภาคสนาม เพื่อแก้ปัญหาและฝึกการตัดสินใจจริง สนับสนุน การเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างทัศนคติการพัฒนาตนเอง (Upskill)

ภาพที่ 2 การพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ

สรุปและข้อเสนอแนะ

พบว่า แผนที่นำทางการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ (พ.ศ. 2569 - 2574) คือ วิสัยทัศน์: “สร้างบัณฑิตที่พร้อมรอบด้าน (ทักษะวิชาชีพและทักษะชีวิต) ปรับตัวได้ในยุคดิจิทัล และเป็นนักเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learner)” Phase 1: ระยะเตรียมดำเนินการ (พ.ศ. 2569 - 2570) Phase 2: ระยะดำเนินการ (พ.ศ. 2571 - 2572) และ Phase 3: ระยะประเมินผลและปรับปรุง (พ.ศ. 2573 - 2574) ซึ่งในการพัฒนาหลักสูตรตอบโจทย์ตลาด โดยเน้นทักษะเทคโนโลยี การคิดวิพากษ์และการทำงานเป็นทีม และการเสริมสร้างทักษะดิจิทัล มุ่งเน้นฝึกใช้ซอฟต์แวร์เฉพาะทาง และประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลในโครงการ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่งเสริมการฝึกงาน และโครงการภาคสนาม เพื่อแก้ปัญหาและฝึกการตัดสินใจจริง สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างทัศนคติ การพัฒนาตนเอง (Upskill) ผ่านคอร์สออนไลน์และการฝึกทักษะใหม่ และสร้างเครือข่ายอุตสาหกรรม โดยร่วมมือกับองค์กรภายนอก เพื่อเพิ่มโอกาสการจ้างงานและเรียนรู้จากมืออาชีพ ข้อเสนอแนะ จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการให้ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยกลยุทธ์สำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) การปรับหลักสูตรให้ทันสมัย (Modern Curriculum) พัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น โดยเน้นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับทักษะซึ่งเป็นที่ต้องการของโลกการทำงานยุคปัจจุบัน 2) การสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Learning Support) ส่งเสริมการใช้แพลตฟอร์มและเครื่องมือดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้ 3) การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experiential Learning) ผลักดันให้นักศึกษาได้ฝึกงาน หรือทำงานในองค์กรและภาคอุตสาหกรรมจริง เพื่อเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมจริงและเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต 4) การพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม (Soft Skills Development) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคมที่สำคัญ (เช่น การสื่อสาร, การทำงานร่วมกัน) ผ่านกิจกรรมกลุ่มและการทำโครงการ และ 5) การปลูกฝังแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Mindset) สนับสนุนให้นักศึกษามีทัศนคติที่พร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่สิ้นสุด ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งถัดไป ควรมีการติดตามและพัฒนาปรับปรุงแผนที่นำทางเพื่อพัฒนาสมรรถนะความพร้อมของนักศึกษาภาคนอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุนสนับสนุนการวิจัยและการตีพิมพ์เผยแพร่จาก สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม และคณะวิศวกรรมศาสตร์ หน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กองแผนงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. (2564). กรอบนโยบาย 4 มิติ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. เรียกใช้เมื่อ 27 กันยายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/S4sPn>
- กิตติยา เกิดปลั่ง และคณะ. (2563). การพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตสาขาภาษาอังกฤษภายใต้การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 14(3), 1-11.
- ฐิตติยา เนตรวงษ์. (2561). ห้องเรียนดิจิทัลเพื่อการเรียนร่วมและพัฒนาทักษะการอยู่รอดในยุคดิจิทัล. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา, 31(108), 15-24.
- ธีรวุฒิ บุญยโสภณ และคณะ. (2554). การจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาในภาคอุตสาหกรรม เพื่อก้าวไปสู่อุตสาหกรรมฐานความรู้. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 21(1), 148-156.

- นิธิภัคดี กพิศาสตรัม และคณะ. (2564). พัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจดิจิทัล สาขาวิชาธุรกิจดิจิทัล ในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 8(1), 365-376.
- พลศักดิ์ เลิศศิริปัญญา. (2567). การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจากการฝึกอบรมการเรียนรู้ร่วมกับการทำงานของนักศึกษาภายใต้หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยี, 4(2), 42-51.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ และคณะ. (2559). การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ที่จัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในร้านสะดวกซื้อ. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 8(1), 200-212.
- เมธชนนท์ ประจวบลาภ. (2565). นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย. วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2(1), 68-82.
- วนิชย์ ไชยแสง. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. Suranaree Journal of Social Science, 1(2), 17-29.
- วิชญ บัวเทศ และคณะ. (2557). กลยุทธ์การพัฒนาทักษะนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่างสู่การเป็นประชาคมอาเซียน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 16(4), 92-103.
- สาวิตรี พิพิธกุล. (2567). การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลและการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ร่วมกับเกมมิฟิเคชันที่เสริมสร้างทักษะการรู้เทคโนโลยีดิจิทัล สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. Journal of Roi Kaensarn Academi, 9(3), 109-123.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). โครงการยกระดับสมรรถนะกำลังคนวัยแรงงานเพื่ออนาคต (Upskill/Reskill). เรียกใช้เมื่อ 27 กันยายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/iReKL>
- สุรัชย์ รุ่งเรืองกุลวนิช และคณะ. (2566). รูปแบบการพัฒนาทักษะด้าน Soft Skills เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล. วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ, 5(3), 694-708.
- Joseph, M. et al. (2023). Work-integrated learning experiences of South African technical and vocational education and training lecturers. International Journal of Work-Integrated Learning, 24(1), 83-97.
- Satimanon, T. (2017). Thailand's Labor Mismatch: Contemporary Situations and Solutions. NIDA Case Research Journal, 9(1), 1-38.

การพัฒนา รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับลักษณะ
การเรียนรู้ของผู้เรียนสังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดบึงกาฬ*
DEVELOPING AN ENGLISH LEARNING MANAGEMENT MODEL ALIGNED WITH
LEARNERS' CHARACTERISTICS IN BUENG KAN BORDER PATROL POLICE SCHOOL

ฉัตรชนก เฮงสุโข*, กรรณิการ์ บุญชาว

Chatchanok Hengsuko*, Kannikar Boonkhaos

วิทยาลัยนวัตกรรมแห่งบึงกาฬ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี บึงกาฬ ประเทศไทย

Bueng Kan College of Innovation, Udon Thani Rajabhat University, Bueng Kan, Thailand

*Corresponding author E-mail: Chatchanok.he@udru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดบึงกาฬ และ 2) ตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบดังกล่าว โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย สามระยะ ได้แก่ การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียนและครูผู้สอน การออกแบบและพัฒนารูปแบบ และการทดลองใช้เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบเครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินคุณภาพรูปแบบ และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบคะแนนก่อน - หลังเรียน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีพื้นฐานภาษาอังกฤษจำกัดและต้องการกิจกรรมที่ช่วยเสริมความเข้าใจผ่านการปฏิบัติจริงและสถานการณ์ใกล้ตัว รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย องค์ประกอบสี่ด้าน ได้แก่ การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ การวางแผนและควบคุมการเรียนรู้ การสะท้อนคิดและการประเมินตนเอง และการสนับสนุนจากครูและสื่อการเรียนรู้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประเมินว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ผลการทดลองใช้ พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผู้เรียนมีพฤติกรรมตอบสนองต่อกิจกรรม เช่น การทำตามคำสั่ง การออกเสียงคำศัพท์ และการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มได้ดีขึ้น นอกจากนี้ ผลเชิงคุณภาพยังสะท้อนว่าผู้เรียนค่อย ๆ ค้นเคยกับขั้นตอนกิจกรรม การสื่อสารในชั้นเรียน และสามารถมีส่วนร่วมได้ในระดับที่เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง โดยภาพรวม แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนได้อย่างเหมาะสม และสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีความหมายมากขึ้นสำหรับผู้เรียนในพื้นที่ดังกล่าว

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ, โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน, การกำกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง, การพัฒนารูปแบบ

Abstract

The objectives of this research were 1) To develop an English learning management model that aligns with the learning characteristics of students in Border Patrol Police School in Bueng Kan

Province and 2) To examine the effectiveness of the developed model. This study employed a Research and Development (R&D) approach consisting of three phases: assessing current conditions and learner needs, designing and developing the model, and implementing the model to evaluate its effectiveness in an authentic school context. Research instruments included questionnaires, interviews, an expert evaluation form, and an English achievement test. Quantitative data were analyzed using percentages, means, standard deviations, and comparisons of pre- and post-test scores, while qualitative data were analyzed through content analysis. The findings indicated that students had limited English proficiency and required learning activities that enhanced understanding through hands-on practice and familiar real-life situations. The developed learning management model comprised four components: goal setting, planning and regulation, reflection and self-evaluation, and teacher and media support. Expert evaluation showed that the model was highly appropriate. After implementation, students' post-test scores were significantly higher than their pre-test scores, and improvements were observed in behaviors such as following instructions, pronouncing vocabulary, and participating in group activities. Additionally, qualitative results revealed that students gradually became more familiar with learning routines, classroom communication, and activity procedures, enabling them to participate at levels appropriate to their abilities. Overall, the results demonstrate that the developed model is effective and can be suitably applied in Border Patrol Police Schools, supporting more meaningful and contextually relevant English learning for students.

Keywords: English Learning Management, Border Patrol Police School, Self-Regulated Learning, Model Development

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การทำงาน และการใช้ชีวิตในสังคมโลกยุคศตวรรษที่ 21 ความสามารถด้านภาษาอังกฤษของผู้เรียนจึงเป็นตัวชี้วัดศักยภาพในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาและอาชีพ อย่างไรก็ตาม รายงานระดับประเทศและนานาชาติสะท้อนว่าผู้เรียนไทยยังมีผลสัมฤทธิ์ด้านภาษาต่ำกว่ามาตรฐานสากลอย่างต่อเนื่อง โดยรายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2564 ระบุว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษยังเป็นวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) ขณะเดียวกัน ผลประเมิน EF English Proficiency Index ปี 2024 จัดให้ประเทศไทยอยู่ในระดับ “ต่ำมาก” และอยู่อันดับที่ 106 จาก 116 ประเทศ (EF Education First, 2024) สอดคล้องกับผลการประเมิน PISA ปี 2022 ด้านการอ่าน ซึ่งเป็นฐานทักษะต่อการเรียนภาษาอังกฤษ พบว่า ผู้เรียนไทยทำคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD อย่างมีนัยสำคัญ (OECD, 2023)

งานวิจัยและรายงานนโยบายด้านการศึกษาชี้ว่า สาเหตุของปัญหาภาษาอังกฤษในประเทศไทยเกิดจากปัจจัยหลายประการร่วมกัน ทั้งคุณภาพทักษะภาษาอังกฤษของครูผู้สอนที่ยังอยู่ในระดับพื้นฐาน รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการท่องจำมากกว่าการพัฒนาทักษะการสื่อสาร และความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนเมืองและชนบท รายงานของธนาคารโลกและกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (WORLD BANK GROUP, 2021) รวมทั้งรายงานของ OECD ต่างสะท้อนประเด็นเดียวกันว่าโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลมักประสบข้อจำกัดด้านครู สื่อการสอน และโครงสร้างพื้นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาความสามารถภาษาอังกฤษได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ซึ่งมีความท้าทายด้านภาษาและทรัพยากรอย่างชัดเจน

บริบทจังหวัดบึงกาฬเป็นตัวอย่างที่สะท้อนความท้าทายด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษในพื้นที่ห่างไกลได้อย่างชัดเจน โดยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยเพียง 32.46 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศอย่างมีนัยสำคัญ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2566) สำหรับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร ผู้เรียนจำนวนมากมีพื้นฐานภาษาไทยจำกัดและดำรงชีวิตอยู่ในบริบทพหุภาษา ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่อง โดยข้อมูลผลการทดสอบ O-NET ปีการศึกษาเดียวกันระบุว่า คะแนนเฉลี่ยภาษาอังกฤษของโรงเรียนสังกัดตำรวจตระเวนชายแดนอยู่ที่ 30.18 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศที่ 37.32 คะแนนอย่างชัดเจน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2566) สะท้อนให้เห็นความเหลื่อมล้ำด้านทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนในพื้นที่ห่างไกลอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ รายงานข้อมูลสารสนเทศและดัชนีทางการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของสำนักงานศึกษาธิการภาค 10 ยังระบุว่า โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่รับผิดชอบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษต่ำกว่ามาตรฐานของโรงเรียนในระบบทั่วไปอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากข้อจำกัดด้านพื้นฐานภาษา ทักษะการเรียนรู้ และความพร้อมของครูผู้สอนในพื้นที่ห่างไกล (สำนักงานศึกษาธิการภาค 10, 2567) งานศึกษาที่เกี่ยวข้องยังชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีความจำเป็นต้องได้รับการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงพื้นฐานภาษา สภาพแวดล้อมทางสังคม ข้อจำกัดด้านทรัพยากรที่แตกต่างจากโรงเรียนในเขตเมืองอย่างมีนัยสำคัญ (เฉลิมพันธ์ แก้วกันทะ และคณะ, 2562); (ปฐรัตน์ พิพิธกุล, 2565)

ในด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูจำนวนมากยังขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและมักใช้วิธีการสอนแบบท่องจำ ซึ่งไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสามารถใช้ภาษาจริงในบริบทการสื่อสาร (พิมพ์พฐ สุตานันต์, 2566) แนวคิดการกำกับกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Regulated Learning: SRL) เป็นแนวทางการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาทในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ควบคุม และสะท้อนกระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างเป็นระบบ ซึ่งได้รับการอธิบายและยืนยันในเชิงทฤษฎีว่ามีความเหมาะสมต่อการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Zimmerman, B. J., 2001) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยในประเทศไทยที่นำแนวคิด SRL มาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในบริบทโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยังมีอยู่อย่างจำกัด ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับลักษณะผู้เรียนในบริบทโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจังหวัดบึงกาฬ โดยบูรณาการแนวคิด SRL เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการสื่อสาร และความสามารถในการกำกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง อันจะช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในพื้นที่ห่างไกลได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดบึงกาฬ
2. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและข้อมูลเชิงคุณภาพจากพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development: R&D) ซึ่งอ้างอิงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Gall, M. et al., 2007) โดยได้อธิบายขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 2) การพัฒนาและออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 3) การตรวจสอบคุณภาพและประสิทธิผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น เพื่อให้การวิจัย

สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมตามแนวทางการวิจัยและพัฒนา (R&D) ผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ 1) โรงเรียนมีบริบทการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนารูปแบบ 2) มีครูผู้สอนที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมวิจัยได้ครบทุกระยะ และมีข้อมูลพื้นฐานที่สะท้อนปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในพื้นที่ชายขอบ และ 3) มีผู้เรียนที่มีพื้นฐานภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะปัญหาที่ต้องการพัฒนารูปแบบ ตลอดจนมีความร่วมมือและความพร้อมด้านเวลาในการเข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบในระยะที่ 3

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแห่งหนึ่งในจังหวัดบึงกาฬ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีบริบทสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในพื้นที่พิเศษของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

กลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกครูผู้สอน จำนวน 6 คน ซึ่งรวมถึงครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่จบเอกโดยตรง 1 คน และนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 24 คน (ป.1 = 5 คน, ป.2 = 4 คน, ป.3 = 2 คน, ป.4 = 4 คน, ป.5 = 5 คน และป.6 = 4 คน) จากโรงเรียนดังกล่าว ทั้งนี้ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดำเนินการ ก่อนเก็บข้อมูลระยะที่ 1 เพื่อให้สามารถใช้กลุ่มตัวอย่างชุดเดิมในการดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนาได้ต่อเนื่องครบทั้งสามระยะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้พัฒนาขึ้นตามวัตถุประสงค์ทั้งสองข้อ ประกอบด้วยเครื่องมือ 5 ชุด ได้แก่

1. แบบสอบถามสภาพและความต้องการจำเป็น

ใช้เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครู และนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดบึงกาฬ ครอบคลุมด้านหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน การวัดและประเมินผล และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ใช้สำหรับครูผู้สอนและนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ปัญหาในการสอนภาษาอังกฤษ และข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบ

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ

พัฒนาขึ้นตามเนื้อหาที่ใช้ในการทดลองรูปแบบ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ (Pre-test และ Post-test)

4. แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ใช้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ โดยเน้นพฤติกรรมการมีส่วนร่วม การตั้งเป้าหมาย การวางแผน และการประเมินผลตนเอง ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการกำกับกำกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Regulated Learning: SRL)

5. แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ

เครื่องมือทุกชุดผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการออกแบบการเรียนรู้ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของเครื่องมือด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่าตั้งแต่ 0.67 - 1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ยอมรับตามมาตรฐานงานวิจัย สำหรับแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ ผู้วิจัยได้

ตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งมีค่าไม่น้อยกว่า .70 ตามเกณฑ์ของ Nunnally สะท้อนว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นเพียงพอสำหรับการนำไปใช้ในการวิจัยเชิงการพัฒนา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา 3 ระยะ โดยใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสะท้อนบริบทของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดบึงกาฬอย่างแท้จริง

ข้อมูลเชิงปริมาณ

ประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Pre-test และ Post-test) ซึ่งใช้เพื่อเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการใช้รูปแบบ การเปรียบเทียบคะแนนก่อน - หลังการใช้รูปแบบใช้สถิติ Dependent Samples t-test (หรือ Paired t-test) เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เพื่อให้การเลือกใช้สถิติ Dependent Samples t-test มีความถูกต้องตามหลักการทางสถิติ ผู้วิจัยได้พิจารณาสมมติฐานเบื้องต้นที่จำเป็นสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น ความต่อเนื่องของตัวแปร การวัดคะแนนด้วยมาตราเดียวกัน และความเหมาะสมของการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์สะท้อนประสิทธิผลของรูปแบบได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ซึ่งใช้เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการมีส่วนร่วม และความคิดเห็นของผู้เรียนและครูผู้สอนต่อจากนั้นจึงใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ขั้นตอนการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็น

ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดบึงกาฬ โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือดังกล่าวมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นด้านหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน การวัดและประเมินผล และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) เพื่อสรุปประเด็นสำคัญที่สะท้อนปัญหาและความต้องการจำเป็นของผู้เรียนในบริบทจริง

ระยะที่ 2 การพัฒนาและออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เมื่อได้ข้อมูลความต้องการจำเป็นแล้ว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลและสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกับกรอบแนวคิดการกำกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Regulated Learning: SRL) และแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Constructivism) เพื่อออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ 1) การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ (goal setting) 2) การวางแผนและการควบคุมการเรียนรู้ (planning and regulation) 3) การสะท้อนคิดและการประเมินผลการเรียนรู้ (Reflection and Self-Evaluation) และ 4) การสนับสนุนจากครูและสื่อการเรียนรู้ (teacher and media support)

รูปแบบและแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) เพื่อพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสมของกิจกรรม และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ

เมื่อพัฒนารูปแบบเสร็จสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบ (implementation phase) กับกลุ่มนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดบึงกาฬ เพื่อประเมินคุณภาพและประสิทธิผลของรูปแบบ ก่อนนำไปใช้จริงในวงกว้าง การทดลองใช้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมกำกับการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบในบริบทจริง

การทดลองใช้ดำเนินการตลอดระยะเวลา 3 สัปดาห์ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิด SRL และ Constructivism ซึ่งประกอบด้วย การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ การวางแผนและควบคุมการเรียนรู้ การสะท้อนผลการเรียนรู้ การประเมินตนเอง และการใช้สื่อและแบบฝึกหัดประกอบที่สอดคล้องกับลักษณะผู้เรียน ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ประกอบด้วยผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (Pre-test และ Post-test) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ และแบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนและนักเรียนเกี่ยวกับความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อรูปแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการใช้รูปแบบ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) เพื่อสรุปประเด็นสำคัญที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้เรียนต่อรูปแบบที่พัฒนา ใช้สถิติ Dependent Samples t-test (Paired t-test) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยก่อนการเลือกใช้สถิติดังกล่าว ผู้วิจัยได้พิจารณาความเหมาะสมของข้อมูลและสมมติฐานเบื้องต้นที่จำเป็นสำหรับการทดสอบ t-test เพื่อให้การวิเคราะห์ผลเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักสถิติ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้นำเสนอเป็น 3 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาศาภาพและความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดบึงกาฬ

จากข้อมูลที่ได้จาก แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ครูผู้สอนและนักเรียน พบว่า โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยังประสบปัญหาในหลายด้าน ทั้งด้านบุคลากร สื่อ และลักษณะผู้เรียน โดยสรุปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สรุปสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดบึงกาฬ

ประเด็น	รายละเอียด
สภาพการจัดการเรียนรู้	ขาดครูเอกภาษาอังกฤษโดยตรง/ขาดสื่อที่เหมาะสมกับระดับประถม/ผู้เรียนมีพื้นฐานคำศัพท์น้อย
ปัญหาที่พบ	ผู้เรียนไม่มั่นใจสื่อสาร/ครูขาดแนวทางที่เป็นระบบ/ขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
ความต้องการของครู	ต้องการสื่อ เกม เพลง แบบฝึกปฏิบัติ และกิจกรรมที่กระตุ้นการมีส่วนร่วม
ความต้องการของนักเรียน	ต้องการกิจกรรมที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เช่น ฟังคำสั่ง ออกเสียงคำศัพท์ บทบาทสมมติ

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีความต้องการจำเป็นในหลายด้าน ทั้งด้านหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อการสอน และการประเมินผล โดยพบปัญหาหลัก ได้แก่ ขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ขาดสื่อและแบบฝึกเสริมทักษะภาษาอังกฤษที่เหมาะสม และผู้เรียนมีพื้นฐานภาษาอังกฤษในระดับต่ำ ทำให้เกิดข้อจำกัดในการสื่อสารและการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้ ความต้องการสำคัญที่สะท้อนจากข้อมูล คือ ความจำเป็นในการจัดกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริง การสนับสนุนจาก

ครูอย่างเป็นขั้นตอน และการจัดสื่อที่เข้าใจง่ายและเชื่อมโยงกับบริบทใกล้ตัวของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากรผู้สอนที่มีความรู้ทางภาษาอังกฤษโดยตรง และขาดสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีพื้นฐานคำศัพท์และโครงสร้างประโยคน้อย ทำให้ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างมั่นใจ

ครูผู้สอนมีความพยายามในการปรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียน แต่ยังคงขาดแนวทางที่เป็นระบบและขาดสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลจากการสำรวจความต้องการจำเป็นพบว่า ครูและนักเรียนต้องการสื่อการเรียนรู้ที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น เกม เพลง และกิจกรรมเชิงปฏิบัติ รวมถึงแนวทางการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถควบคุมและประเมินการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ผลจากการสัมภาษณ์ยังสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเมื่อได้รับการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายและสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน เช่น การฟังคำสั่ง การออกเสียงคำศัพท์จากสถานการณ์จริง และการเล่นเกมทบทวนบทเรียน ครูผู้สอนเห็นว่ากระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและสะท้อนผลด้วยตนเอง ช่วยเพิ่มความเข้าใจและความมั่นใจของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน

2. ผลการพัฒนาและออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผลจากการสังเคราะห์ข้อมูลและการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ (goal setting) 2) การวางแผนและการควบคุมการเรียนรู้ (Planning and Regulation) 3) การสะท้อนคิดและการประเมินผลการเรียนรู้ (reflection and self-evaluation) และ 4) การสนับสนุนจากครูและสื่อการเรียนรู้ (teacher and media support) ซึ่งได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดในทุกด้าน

ตารางที่ 2 สรุปองค์ประกอบและกิจกรรมสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนา

องค์ประกอบของรูปแบบ	รายละเอียดกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้
การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ (Goal Setting)	ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายรายคาบ ตรวจสอบความเข้าใจก่อนเรียน และเลือกคำศัพท์หรือเนื้อหาที่ต้องการพัฒนา
การวางแผนและควบคุมการเรียนรู้ (Planning and Regulation)	ผู้เรียนร่วมกับครูวางแผนลำดับกิจกรรม ฝึกออกเสียงคำศัพท์ ทำแบบฝึกหัดตามขั้นตอน และควบคุมความก้าวหน้าของตนเอง
การสะท้อนคิดและประเมินผลการเรียนรู้ (Reflection and Self-Evaluation)	ผู้เรียนประเมินตนเองหลังจบกิจกรรม ทำใบงานสะท้อนคิด ตรวจสอบความสำเร็จของตนเอง
การสนับสนุนจากครูและสื่อการเรียนรู้ (Teacher and Media Support)	ใช้เกม เพลง บัตรคำ บทบาทสมมติ และสื่อที่เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม

จากตารางที่ 2 สามารถสรุปได้ว่า แบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ การวางแผนและควบคุมการเรียนรู้ การสะท้อนคิดและประเมินตนเอง และการสนับสนุนจากครูและสื่อการเรียนรู้ แต่ละองค์ประกอบถูกถ่ายทอดไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบที่สอดคล้องกับลักษณะผู้เรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เช่น การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การใช้คำสั่งง่ายและชัดเจน การฝึกปฏิบัติตามลำดับขั้น การทบทวนผลงานตนเอง และการใช้สื่อที่เข้าใจง่ายใกล้เคียงบริบทจริงของผู้เรียน ทั้งนี้ รายละเอียดกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบสะท้อนการออกแบบที่มุ่งพัฒนาทักษะการกำกับการเรียนรู้ด้วยตนเองให้เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบและเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยผู้เชี่ยวชาญ

ด้านการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับคุณภาพ
ความถูกต้องของเนื้อหา	4.60	0.55	มากที่สุด
ความเหมาะสมตามวัย	4.80	0.45	มากที่สุด
ความน่าสนใจ	4.75	0.50	มากที่สุด
ความสอดคล้องกับบริบทผู้เรียน	4.70	0.48	มากที่สุด
ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง	4.65	0.52	มากที่สุด
รวม	4.70	0.50	มากที่สุด

ผู้เชี่ยวชาญประเมินรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด”

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่พัฒนาขึ้นในทุกด้านอยู่ในระดับ “มากที่สุด” โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.70 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 สะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบดังกล่าวมีความถูกต้องของเนื้อหา เหมาะสมตามพัฒนาการของผู้เรียน มีความน่าสนใจ สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงในชั้นเรียน ภาษาอังกฤษของนักเรียนในบริบทพื้นที่ห่างไกล ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญว่ารูปแบบนี้สามารถนำไปใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงของผู้เรียน เช่น การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของชุมชน และควรใช้กิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น เกม เพลง บทสนทนา และการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างเป็นธรรมชาติ

เมื่อพิจารณารวมกันแล้ว รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นจึงมีความสอดคล้องทั้งในด้านทฤษฎีและการนำไปใช้จริง เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาแผนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

ผลการทดลองใช้รูปแบบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดบึงกาฬ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนระหว่างการทดลองใช้ พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้น และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น โดยเฉพาะในกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ฝึกออกเสียงและสื่อสารในสถานการณ์จริง นักเรียนส่วนใหญ่สามารถตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ด้วยตนเอง วางแผนการเรียนรู้ และประเมินผลตนเองได้ดีกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ

ในส่วนของการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ พบว่า ครูผู้สอนและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในระดับสูง โดยเห็นว่ารูปแบบดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น กล้าแสดงออกมากขึ้น และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้น ครูผู้สอนยังเห็นว่ากิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริงและการสะท้อนผลการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง และนำไปสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ผลคะแนนก่อน - หลังเรียน

ในการเปรียบเทียบคะแนนก่อน - หลังเรียน ผู้วิจัยใช้สถิติ Dependent Samples t-test เนื่องจากเป็นการวัดผลจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน ก่อนและหลังทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนน Pre-test และ Post-test

การทดสอบ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	p
Pre-test	6.25	1.48		
Post-test	13.42	2.11	9.85	.000***

ผลแสดงว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียน (Post-test) มีค่าเฉลี่ย 13.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.11 ซึ่งสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน (Pre-test) ที่มีค่าเฉลี่ย 6.25 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.48 อย่างชัดเจน โดยผลการทดสอบ t-test ให้ค่า t เท่ากับ 9.85 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่พัฒนาขึ้นมีผลต่อการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ผู้เรียนสามารถทำคะแนนได้ดีขึ้นหลังการเรียนรู้ร่วมกับกิจกรรมตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าวมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนในบริบทโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนได้จริง

จากการสังเกตการจัดกิจกรรมในช่วงทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมการตอบสนองต่อครูและกิจกรรมได้ในระดับที่สม่ำเสมอมากกว่าช่วงก่อนทดลองใช้ ผู้เรียนหลายคนปฏิบัติตามขั้นตอนของกิจกรรมได้ เช่น การลุก นั่ง เปิดหนังสือ หรือชี้ภาพตามที่ครูใช้คำสั่งภาษาอังกฤษพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในลักษณะ Total Physical Response (TPR) แม้จะยังพบผู้เรียนบางส่วนที่ต้องการการชี้แนะหรือทำตามเพื่อน แต่โดยรวมสามารถเข้าร่วมกิจกรรมในระดับที่เหมาะสมกับบริบทชั้นเรียน

ในด้านการใช้ภาษาอังกฤษ ผู้เรียนบางส่วนเริ่มใช้คำทักทายและคำตอบสั้น ๆ ที่คุ้นเคย เช่น “Hello.” หรือ “OK.” ระหว่างกิจกรรม โดยส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ครูเป็นผู้เริ่มต้นก่อน ผู้เรียนยังไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องหรือด้วยความมั่นใจเต็มที่ แต่มีการใช้เป็นครั้งคราวในช่วงกิจกรรมที่เป็นกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นสภาพที่พบได้ทั่วไปในชั้นเรียนระดับประถมในบริบทโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

จากการสัมภาษณ์สั้น ๆ หลังจบกิจกรรม ผู้เรียนบางคนกล่าวว่าชอบกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวหรือมีเกมประกอบ ขณะที่บางคนกล่าวว่าสามารถจำคำศัพท์บางคำหรือคำสั่งบางคำได้ในช่วงคาบเรียน ครูผู้สอนระบุว่าผู้เรียนดู “คุ้นเคย” กับขั้นตอนของกิจกรรมมากขึ้นเมื่อทำซ้ำในแต่ละคาบ แต่ยังไม่สามารถประเมินการเปลี่ยนแปลงเชิงลึกด้านทักษะภาษาได้ เนื่องจากระยะเวลาในการทดลองใช้ค่อนข้างจำกัด และพฤติกรรมบางอย่างอาจเป็นผลจากความใหม่ของกิจกรรมมากกว่าการเปลี่ยนแปลงด้านทักษะ

โดยสรุป ข้อมูลจากการสังเกตและสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะของกิจกรรมในแต่ละช่วงเวลา และสามารถปฏิบัติตามคำสั่งภาษาอังกฤษพื้นฐานในระดับหนึ่ง

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดบึงกาฬ สะท้อนให้เห็นปัจจัยเชิงบริบทที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างชัดเจน ทั้งด้านพื้นฐานภาษาไทยของผู้เรียนที่ยังไม่มั่นคง การเป็นผู้เรียนพหุภาษา การขาดสื่อการเรียนรู้ และข้อจำกัดด้านความเชี่ยวชาญของครู ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบข้อจำกัดด้านการอ่านออกเสียงคำศัพท์และความจำเป็นของกิจกรรมที่เป็นขั้นตอนเพื่อเสริมทักษะพื้นฐานของผู้เรียนตชด. (เฉลิมพันธ์ แก้วกันทะ และคณะ, 2562) ตลอดจนข้อค้นพบที่ชี้ว่า ผู้เรียนตชด. ต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับข้อจำกัดด้านภาษาและบริบทเฉพาะพื้นที่ (ปุนรัตน์ พิพิธกุล, 2565) นอกจากนี้ ข้อมูลระดับประเทศยังสะท้อนปัญหาในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ คะแนน O-NET ที่ต่ำ ความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพครู และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ยังเน้นการท่องจำ (WORLD BANK GROUP, 2021)

รวมถึงผลการประเมิน PISA ปี 2022 ที่พบว่า ทักษะการอ่านของผู้เรียนไทยต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ (OECD, 2023) ข้อมูลเหล่านี้สอดคล้องกับบริบทที่พบในการศึกษาและช่วยยืนยันโครงสร้างปัญหาในสถานศึกษาตชด. อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อมูลเชิงประจักษ์จากผลสอบ O-NET ปีการศึกษา 2566 ยังช่วยยืนยันภาพรวมปัญหาได้อย่างชัดเจน โดยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษของผู้เรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีคะแนนเฉลี่ยเพียง 30.18 คะแนน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศที่ 37.32 คะแนน ซึ่งสะท้อนผลกระทบของข้อจำกัดด้านภาษา ทรัพยากร และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในพื้นที่ห่างไกลอย่างเป็นรูปธรรม (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2566)

ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญชี้ให้เห็นว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนตชด. โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบูรณาการกรอบแนวคิด Self-Regulated Learning (SRL) ในการออกแบบกิจกรรม ได้แก่ การตั้งเป้าหมาย การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการสะท้อนคิด ซึ่งงานวิจัยยืนยันว่าเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีพื้นฐานภาษาอ่อนและต้องการการสนับสนุนจากครูเป็นลำดับขั้น (Zimmerman, B. J., 2001); (Apridayani, A. & Teo, A., 2021) ผลการประเมินดังกล่าวจึงตอกย้ำศักยภาพของรูปแบบในการนำไปใช้จริงในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งเป็นบริบทที่มีข้อจำกัดสูง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตและสัมภาษณ์ ที่พบว่า ผู้เรียนมีความคุ้นเคยกับขั้นตอนกิจกรรมมากขึ้น มีส่วนร่วมสูงขึ้น และสามารถประเมินผลงานของตนเองได้ในระดับที่เหมาะสมกับช่วงวัย พฤติกรรมเหล่านี้สะท้อนองค์ประกอบของ SRL ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง เช่น การตั้งเป้าหมาย การวางแผน และการสะท้อนผลการเรียนรู้ (Chansri, C. et al., 2024) แม้ว่าผู้เรียนยังคงต้องการการชี้นำด้านภาษาอย่างต่อเนื่อง แต่พัฒนาการเชิงบวกที่เกิดขึ้นชี้ให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีศักยภาพในการสนับสนุนผู้เรียนที่มีพื้นฐานอ่อนให้ก้าวหน้าได้ตามศักยภาพ

โดยสรุป รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่บูรณาการกรอบแนวคิด Self-Regulated Learning (SRL) สามารถตอบโจทย์ปัญหาที่ระบุในบทนำได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ความจำเป็นของผู้เรียนพหุภาษา และข้อจำกัดด้านสื่อและความเชี่ยวชาญของครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดบึงกาฬ ผลการทดลองใช้ยืนยันถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบในบริบทจริง โดยผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะภาษา การมีส่วนร่วมในกิจกรรม และความสามารถในการกำกับกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาการทดลองใช้ที่ค่อนข้างสั้นยังไม่เอื้อต่อการประเมินพัฒนาการด้านภาษาในระยะยาว จึงควรมีการศึกษาติดตามผลในระยะเวลาที่ต่อเนื่องมากขึ้น เพื่อยืนยันผลลัพธ์และสนับสนุนการขยายผลรูปแบบไปสู่โรงเรียนตชด. ในพื้นที่อื่นต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

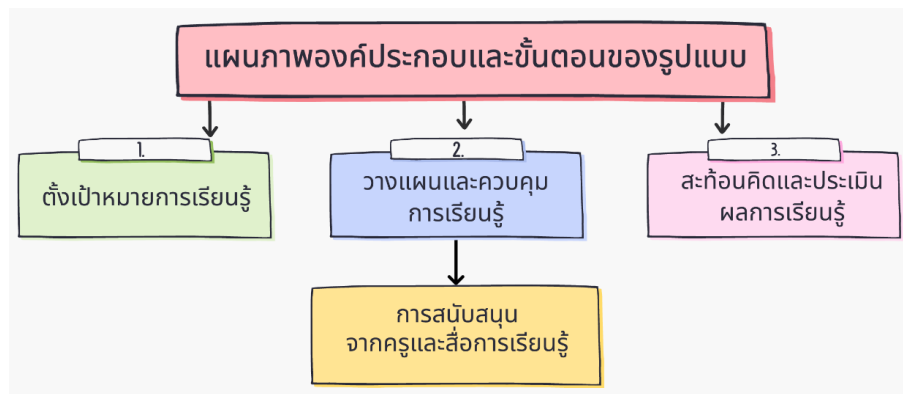
ผลการวิจัยครั้งนี้นำไปสู่องค์ความรู้ใหม่สำคัญ คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่อิงแนวคิดการกำกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Regulated Learning: SRL) สำหรับบริบทโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งเป็นบริบทที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร สื่อการเรียนรู้ และความพร้อมของผู้เรียนมากกว่าสภาพโรงเรียนทั่วไป งานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับ SRL ส่วนใหญ่ดำเนินในโรงเรียนเมืองหรือระดับมัธยมศึกษา จึงยังไม่มีแนวทางที่ออกแบบเฉพาะเพื่อผู้เรียนระดับประถมในพื้นที่ห่างไกลอย่างเป็นระบบองค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบ ประกอบด้วย 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

1. **ชุดองค์ประกอบรูปแบบ (Model Components)** ที่เชื่อม SRL เข้ากับลักษณะผู้เรียนโรงเรียน ตชด. อย่างเหมาะสม ได้แก่ การตั้งเป้าหมาย การวางแผนและควบคุมการเรียนรู้ การสะท้อนคิด และการสนับสนุนจากครู/สื่อการเรียนรู้ที่ใช้ทรัพยากรต่ำ (low-resource SRL model)

2. **ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้เรียนจริง** เช่น การใช้เกม เพลง คำสั่งง่าย ๆ (TPR) และกิจกรรมปฏิบัติที่กระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ปรับตามข้อจำกัดด้านภาษาและสภาพแวดล้อมของผู้เรียนในโรงเรียน ตชด.

3. **ขั้นตอนการนำรูปแบบไปใช้ (Implementation Flow)** ที่ช่วยให้ครูนั้นสามารถนำกิจกรรม SRL ไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนจริงได้ ทั้งในสภาพที่มีสื่อจำกัดและจำนวนผู้เรียนหลากหลาย

องค์ความรู้ใหม่ดังกล่าวสามารถสรุปเป็น แผนภาพองค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบ ดังนี้

ภาพที่ 1 แผนภาพองค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบ

ซึ่งแสดงให้เห็นโครงสร้าง ความสัมพันธ์ และลำดับขั้นตอนของการนำรูปแบบไปใช้จริงในบริบทโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

โดยสรุป งานวิจัยนี้นำเสนอ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่มีความใหม่ทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ เนื่องจากเป็นรูปแบบ SRL ที่ปรับให้เหมาะกับบริบทโรงเรียนห่างไกล ใช้ทรัพยากรน้อย นำไปใช้ได้จริง และได้รับการทดสอบเชิงประจักษ์ว่าช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมกำกับการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีสภาพการจัดการเรียนรู้ที่ขาดทรัพยากร สื่อ และแนวทางที่เป็นระบบ ส่งผลให้การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย รูปแบบที่พัฒนาขึ้นซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบด้านการตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ การวางแผนและควบคุมการเรียนรู้ การสะท้อนคิด และการสนับสนุนจากครูและสื่อ ได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด อีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีแนวโน้มสูงขึ้นหลังการทดลองใช้ ข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนว่าผู้เรียนมีความคุ้นเคยกับกิจกรรมมากขึ้นมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น และสามารถทำกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนดได้อย่างเหมาะสมตามระดับพัฒนาการ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ได้แก่ การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ในบริบทโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน พร้อมปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียนและความพร้อมด้านสื่อ ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาผลในระยะยาว และวิเคราะห์ผลต่อทักษะภาษาอังกฤษเฉพาะด้าน เช่น การฟัง - พูด หรือการออกเสียง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนพัฒนาการของผู้เรียนอย่างครอบคลุมมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมพันธ์ แก้วกันทะ และคณะ. (2562). การพัฒนาการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเบ็ดเตล็ดด้วยกระบวนการสอนแบบโฟนิกส์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 8(1), 67-84.
- บุญรัตน์ พิพิธกุล. (2565). การจัดการความรู้ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 - 2569 เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุข. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 7(1), 240-256.
- พิมพ์ธู สุตานันต์. (2566). การพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษที่บูรณาการโครงการในพระราชดำริ สำหรับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน. e-Journal of Education Studies, Burapha University, 5(2), 42-61.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2566). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566. เรียกใช้เมื่อ 9 ธันวาคม 2568 จาก <https://share.google/kqK4SZRqYJeJfPVJJ>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2564. เรียกใช้เมื่อ 9 ธันวาคม 2568 จาก <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1922-file.pdf>
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 10. (2567). ข้อมูลสารสนเทศและดัชนีทางการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. เรียกใช้เมื่อ 9 ธันวาคม 2568 จาก <https://shorturl.asia/QYJuX>
- Apridayani, A. & Teo, A. (2021). The interplay among SRL strategies, English self-efficacy, and English proficiency of Thai university students. *Studies in English Language and Education*, 8(3), 1123-1143.
- Chansri, C. et al. (2024). The relationship between self-regulated learning strategies and English language abilities and knowledge of undergraduate students. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 17(1), 286-307.
- EF Education First. (2024). EF English Proficiency Index 2024. December 9, 2568, from <https://shorturl.asia/rL6S3>
- Gall, M. et al. (2007). *Educational research: An introduction*. (8th ed.). New York: Pearson Education.
- OECD. (2023). *PISA 2022 Results (Volume I): The State of Learning and Equity in Education*. Paris: OECD Publishing.
- WORLD BANK GROUP. (2021). *Thailand: Advice on Narrowing the Learning Gaps Between Schools*. Retrieved December 9, 2025, from <https://shorturl.asia/z9riO>
- Zimmerman, B. J. (2001). Theories of self-regulated learning and academic achievement: An overview and analysis. *Educational Psychology Review*, 13(2), 139-171.

บทความวิจัย : Research article

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมและการจัดการขยะมูลฝอย ในครัวเรือนของประชาชน เขตตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก*

ASSOCIATION BETWEEN PREDISPOSING ENABLING REINFORCING FACTOR AND BEHAVIOR OF HOUSEHOLD WASTE MANAGEMENT OF PEOPLE IN MAI NGAM SUB-DISTRICT, MUEANG TAK DISTRICT, TAK PROVINCE

พุดพิงศ์ มากมาย

Phutthipong Makmai

คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก ประเทศไทย

Faculty of Allied Health Science, Northern College, Tak, Thailand

Corresponding author E-mail: m.phutthi@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน เขตตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา ประชากร คือ จำนวนหลังคาเรือนที่มีหมายเลขทะเบียนบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไม้งาม อำเภอเมือง ตาก จังหวัดตาก ปีงบประมาณ 2565 จำนวน 1,364 หลังคาเรือน คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Daniel, J. กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง 310 คน ใช้การสุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ความรู้การลดปริมาณขยะมูลฝอย ทักษะต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอยปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค ได้ค่าเท่ากับ 0.815 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน เขตตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ประกอบด้วย การลดการใช้ การใช้ซ้ำ การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (99%) ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.143) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ประกอบด้วย ปัจจัยนำ (r = 0.134, P-value = 0.032) ปัจจัยเอื้อ (r = 0.125, P-value = 0.034) ปัจจัยเสริม (r = 0.133, P-value = 0.023) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ปัจจัยนำ, ปัจจัยเอื้อ, ปัจจัยเสริม, การจัดการขยะมูลฝอย

Abstract

This research aimed to investigate the relationships among predisposing factors, enabling factors, reinforcing factors, and household waste management behaviors among residents of Mai Ngam Sub-district, Mueang Tak District, Tak Province, using a descriptive research design. The population

consisted of 1,364 households registered in the sub-district in the fiscal year 2022. The sample size was calculated using Daniel's formula (2010) with a 95% confidence level, resulting in 310 participants selected through systematic random sampling. The research instrument was a questionnaire comprising six sections: personal characteristics, knowledge of waste reduction, attitudes toward waste reduction, enabling factors, reinforcing factors, and household waste management behaviors. Content validity was assessed by three experts, and reliability was tested using Cronbach's alpha coefficient, yielding a value of 0.815. Data were analyzed using Pearson's product-moment correlation coefficient. The findings indicated that household waste management behaviors-including waste reduction, reuse, and recycling were at a high level ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.143), representing 99%. Pearson's correlation analysis revealed statistically significant associations between household waste management behaviors and predisposing factors ($r = 0.134$, $p = 0.032$), enabling factors ($r = 0.125$, $p = 0.034$), and reinforcing factors ($r = 0.133$, $p = 0.023$). These results.

Keywords: Predisposing Factor, Enabling Factor, Reinforcing Factor, Household Waste Management

บทนำ

ปัญหาขยะในปัจจุบันเป็นปัญหาในทุกระดับ ทั้งระดับโลก ระดับประเทศ ระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น ซึ่งมีความรุนแรงที่มากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นทุกวันและมีมากขึ้นกว่าที่จะสามารถกำจัดได้หมดสิ้น การเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยทั่วไปของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2564 จำนวน 27.40 ล้านตันต่อปี หรือคิดเป็นประมาณขยะมูลฝอยชุมชน จำนวน 75,046 ตันต่อวัน ซึ่งถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง จำนวน 11.7 ล้านตันต่อปี ส่วนที่เหลือนำไปกำจัดไม่ถูกต้อง จำนวน 7.18 ล้านตันต่อปี มีตกค้างในพื้นที่ จำนวน 5.34 ล้านตันต่อปี มีขยะที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ จำนวน 8.52 ล้านตันต่อปี คิดเป็นร้อยละ 31 โดยในปี พ.ศ. 2560 คนไทยผลิตขยะ จำนวน 1.13 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปีเนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น และพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันในการอุปโภคและบริโภคของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปมากขึ้นทุกวัน (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2561)

จังหวัดตากมีทั้งหมด 9 อำเภอ 63 ตำบล จังหวัดตากเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีวิกฤตปัญหาด้านขยะมูลฝอยตกค้างปริมาณมาก จากสถานการณ์ขยะมูลฝอยในจังหวัดตาก ปีพ.ศ. 2564 มีปริมาณขยะมูลฝอย 0.26 ล้านตัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ จำนวน 0.12 ล้านตัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดถูกต้อง จำนวน 0.05 ล้านตันปริมาณ และขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดไม่ถูกต้อง จำนวน 0.09 ล้านตัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2564) ตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 - 2564 ปริมาณขยะมูลฝอย เท่ากับ 1.05 1.20 1.21 1.30 และ 1.50 ตันต่อวัน และในปี พ.ศ. 2564 มีปัญหาขยะอันตราย และขยะติดเชื้อเป็นปัญหาที่ประชาชนต้องรับภาระ ทั้งขยะที่เกิดจากครัวเรือนของตนเองและบริเวณรอบ ๆ ครัวเรือน (กรมควบคุมมลพิษ, 2564) ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นเป็นขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ถึง ร้อยละ 80 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้น โดยนำขยะจำพวกพลาสติก แก้วกระดาก โลหะอะลูมิเนียมมารีไซเคิลได้ ร้อยละ 30 - 35 และนำขยะอินทรีย์หรือขยะที่สามารถย่อยได้มาทำปุ๋ยหมักได้ร้อยละ 40 - 45 แต่ปัจจุบันอัตราการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ มีเพียงร้อยละ 22 ของปริมาณขยะทั้งหมด ซึ่งยังคงเป็นอัตราที่ต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับขยะที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ (กรมควบคุมมลพิษ, 2555) จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาขยะ และการบริหารจัดการตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง พบว่า นโยบายเรื่องการจัดการขยะมุ่งเน้นการพัฒนาประชาชนให้มีส่วนร่วมและรับผิดชอบชุมชนเพื่อลดการทิ้งของเสียให้เป็นขยะน้อยที่สุด สร้างจิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อม

โดยนำความรู้ด้าน 3Rs ประกอบด้วย การลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) (กรมควบคุมมลพิษ, 2555) จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น จะพบว่า ปัญหาขยะเป็นปัญหาที่สำคัญต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตตำบลไม้สาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยและช่วยให้การจัดการขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน เขตตำบลไม้สาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research Study) ดำเนินการระหว่างเดือนตุลาคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2567

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ จำนวนหลังคาเรือนที่มีบ้านเลขที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไม้สาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 1,364 หลังคาเรือน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกเข้าศึกษา คือ หลังคาเรือนที่มีบ้านเลขที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไม้สาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก มีสมาชิกอาศัยอยู่จริงในหลังคาเรือนอย่างน้อย 1 ปี โดยผู้วิจัยกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก หลังคาเรือนละ 1 คน มีเกณฑ์คัดเลือกประกอบด้วย ผู้ที่ทำหน้าที่หลักหรือผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลสมาชิกในครอบครัว มีสัญชาติไทย มีความสามารถในการอ่านหนังสือ ฟังเข้าใจ เขียนได้ เกณฑ์การคัดออก คือ เจ็บป่วยในช่วงเก็บข้อมูลจนไม่สามารถให้ข้อมูลได้

กลุ่มตัวอย่าง คำนวณโดยใช้สูตร Daniel, J. กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 310 คน ใช้การสุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) (Daniel, J., 2010)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของตัวแทนหลังคาเรือนเขตตำบลโป่งแดง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เป็นข้อคำถามแบบปลายปิดและเติมคำลงในช่องว่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 ปัจจัยนำเข้าด้านความรู้การลดปริมาณขยะมูลฝอย ข้อคำถามมีลักษณะข้อคำถามเป็นเลือกตอบ แต่ละข้อคำถามมี 3 ตัวเลือกให้เลือกตอบ โดยให้ท่านเลือกเพียงคำตอบเดียวเท่านั้น ใช่ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ โดยใช้เกณฑ์ของ Bloom, B. S. ประกอบด้วย ระดับต่ำ (คะแนนน้อยกว่า 60 %) ระดับปานกลาง (คะแนน 61 - 79%) ระดับสูง (คะแนน 80 - 100%) (Bloom, B.S., 1997)

ส่วนที่ 3 ปัจจัยนำเข้าทัศนคติต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามความคิดเห็น ดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 4 ปัจจัยเอื้อ ประกอบด้วย นโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ธนาคารขยะในชุมชน การให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามความคิดเห็น ดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 5 ปัจจัยเสริม ประกอบด้วย การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามความคิดเห็น ดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 6 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตตำบลโป่งแดง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ประกอบด้วย การลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามการปฏิบัติ ดังนี้ ปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

แบบสอบถามส่วนที่ 3, 4, 5, 6 ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Best, John W. แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ความคิดเห็นระดับสูง (คะแนน 3.67 - 5.00) ระดับปานกลาง (คะแนน 2.34 - 3.66) (คะแนน 1.00 - 2.33) (Best, J. W., 1977)

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าคะแนน IOC เท่ากับ 0.80 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้คำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.815 (Cronbach, L.J., 1949)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยโดยใช้สถิติ Pearson's Product Moment correlation coefficient ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จริยธรรมการวิจัย

งานวิจัยนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์ของวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก เอกสารรับรองเลขที่ NTC888-0090 ลงวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ.2567

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (69.35%) รองลงมา คือ เพศหญิง (30.65%) มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี (24.19%) และอายุมากกว่า 61 ปี ขึ้นไป (23.23%) ($\bar{X}$ = 48.09, S.D. = 13.594, Min = 18, Max = 75) ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป (24.19%) รองลงมา คือ ธุรกิจส่วนตัว/ เจ้าของกิจการ (22.26%) มีเพียง 9 คน (2.90%) ที่ไม่ได้ทำงาน/ว่างงาน จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (28.71%) รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (23.23%) จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป 14.52% จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน อยู่ระหว่าง 1 - 3 คน (46.45%) มีเพียง 4.19% ครัวเรือนที่มีสมาชิกมากกว่า 10 คนขึ้นไป

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน ตำบลแม่งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก (n = 310)

ตัวแปร	ระดับคะแนน						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
ปัจจัยนำ	289	93.23	21	6.77	-	-	3.93	0.179
1. ความรู้การลดปริมาณขยะมูลฝอย	285	91.94	23	7.42	2	0.65	6.27	0.622
2. ทัศนคติต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย	308	99.35	2	0.65	-	-	4.13	0.152

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน ตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก (ต่อ) (n = 310)

ตัวแปร	ระดับคะแนน						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
ปัจจัยเอื้อ	168	55.60	129	42.70	5	1.70	2.54	0.531
1. นโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	274	90.70	24	7.90	4	1.30	2.89	0.348
2. ธนาคารขยะในชุมชน	223	73.80	76	25.20	3	1.00	2.73	0.467
3. การให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า	177	58.60	123	40.70	2	0.70	2.58	0.507
ปัจจัยเสริม	194	62.58	116	37.42	-	-	3.73	0.292
1. การได้รับข้อมูลข่าวสาร	310	100.00	-	-	-	-	4.40	0.207
2. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม	19	6.13	149	48.08	142	45.81	3.42	0.349
พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน	307	99.00	3	1.00	-	-	4.03	0.143
1. การลดการใช้	300	96.77	10	3.23	-	-	4.07	0.180
2. การใช้ซ้ำ	296	95.48	14	4.52	-	-	4.09	0.186
3. การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่	188	60.65	122	39.35	-	-	3.92	0.388

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยนำ ประกอบด้วย ความรู้การลดปริมาณขยะมูลฝอย ทักษะคิดต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (92.23%) ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.179) ปัจจัยเอื้อ ประกอบด้วย นโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ธนาคารขยะในชุมชน และการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (55.60%) ($\bar{X} = 2.54$, S.D. = 0.531) ปัจจัยเสริม ประกอบด้วย การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (62.58%) ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.292) พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ประกอบด้วย การลดการใช้ การใช้ซ้ำ และการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (99%) ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.143) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน ตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำแนกรายด้าน (n = 310)

พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน	Mean	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. การลดการใช้			
1.1 ทานหลักเลี่ยงการใช้โฟมหรือพลาสติกสำหรับบรรจุอาหาร	3.95	0.445	สูง
1.2 ทานเลือกซื้อสินค้าชนิดเติมมาใส่ในภาชนะบรรจุเดิมที่มีอยู่แล้วเช่นน้ำยาล้างจาน	3.99	0.213	สูง
1.3 ทานใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าเมื่อไปซื้อของแทนการใช้ถุงหิ้วพลาสติก	4.00	0.000	สูง
1.4 ทานหลักเลี่ยงการใช้สเปรย์กำจัดยุงโดยหันมาใช้วิธีการแบบธรรมชาติ เช่น การเปิดพัดลมนอนกางมุ้งติดมุ้งลวด	4.35	0.587	สูง
2. การใช้ซ้ำ			
2.1 ทานนำถุงหิ้วพลาสติกที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำโดยนำมาใช้เป็นถุงขยะ	4.90	0.389	สูง
2.2 ทานนำเสื้อผ้าที่ชำรุดเล็กน้อยไปซ่อมแซมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง	4.93	0.309	สูง
2.3 ทานซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าใหม่แทนการนำเครื่องใช้ไฟฟ้าเดิมที่ชำรุดไปซ่อมแซม	1.75	0.753	ต่ำ
2.4 ทานนำกระดาษที่ใช้หน้าเดียวกลับมาใช้ซ้ำ	4.00	0.000	สูง
2.5 ทานนำเสื้อผ้าที่ฉีกขาดกลับมาใช้ใหม่เช่น นำไปทำผ้าเช็ดตัวหรือผ้าเช็ดมือ	4.90	0.365	สูง

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน ตำบลไม้้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
จำแนกรายด้าน (ต่อ) (n = 310)

พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน	Mean	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
3. การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่			
3.1 ท่านนำขยะประเภทขวดน้ำพลาสติกขวดแก้วกล่องกระดาษไปขายให้กับผู้รับซื้อของเก่า	4.89	0.384	สูง
3.2 ท่านซ่อมแซมเสื้อผ้าหรือของใช้ในบ้านเพื่อให้ใช้งานได้ตามปกติ	4.00	0.000	สูง
3.3 ท่านนำเศษอาหารที่เหลือจากการรับประทานอาหารไปทำปุ๋ยหมัก	2.99	0.241	ปานกลาง
3.4 ท่านเลือกซื้อสิ่งของเครื่องใช้ที่มีอายุการใช้งานยาวนาน	3.83	1.435	สูง

จากตารางที่ 2 พบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนตำบลไม้้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ประกอบด้วย การลดการใช้ การใช้ซ้ำ การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนจำแนกรายด้าน พบว่า 1) การลดการใช้ ประเด็น ท่านหลีกเลี่ยงการใช้สเปรย์กำจัดยุงโดยหันมาใช้วิธีการแบบธรรมชาติเช่น การเปิดพัดลมนอนกางมุ้งติดมุ้งลวด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.587) 2) ด้านการเสี่ยงจุดเสี่ยง ประเด็น ท่านนำเสื้อผ้าที่ชำรุดเล็กน้อยไปซ่อมแซมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.309) 3) ด้านการดูแลสุขภาพตนเองและสังคม ประเด็น ท่านนำขยะประเภทขวดน้ำพลาสติกขวดแก้วกล่องกระดาษไปขายให้กับผู้รับซื้อของเก่า ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.384) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่าง ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน ตำบลไม้้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก (n = 310)

ตัวแปรอิสระ	พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	P-value	ความสัมพันธ์
ปัจจัยนำ	0.134	0.032*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
- ความรู้การลดปริมาณขยะมูลฝอย	0.131	0.028*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
- ทักษะคิดต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย	0.128	0.027*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
ปัจจัยเอื้อ	0.125	0.034*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
- นโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	0.123	0.048*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
- ธนาการขยะในชุมชน	0.122	0.032*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
- การให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า	0.127	0.025*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
ปัจจัยเสริม	0.133	0.023*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
- การได้รับข้อมูลข่าวสาร	0.134	0.021*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
- การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม	0.130	0.024*	มีความสัมพันธ์ทางบวก

*P-value<0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน ตำบลไม้้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยใช้สถิติ Pearson's Product Moment correlation coefficient ได้แก่ ปัจจัยนำ (r = 0.134, P-value = 0.032) ในประเด็น ดังนี้ ความรู้การลดปริมาณขยะมูลฝอย (r = 0.131, P-value = 0.028), ทักษะคิดต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอย (r = 0.128, P-value = 0.027) ปัจจัยเอื้อ (r = 0.125, P-value = 0.034) ในประเด็น ดังนี้ นโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย (r = 0.123, P-value = 0.048), ธนาการขยะในชุมชน (r = 0.122, P-value = 0.032), การให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า (r = 0.127, P-value = 0.025) ปัจจัยเสริม (r = 0.133, P-value = 0.023) ในประเด็น

ดังนี้ การได้รับข้อมูลข่าวสาร ($r = 0.134$, $P\text{-value} = 0.021$) การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม ($r = 0.130$, $P\text{-value} = 0.024$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

ขยะมูลฝอยในครัวเรือนเป็นขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น บ้านพักอาศัย ธุรกิจ ร้านค้า สถานประกอบการ ตลาดสด สถาบันต่าง ๆ รวมทั้งเศษวัสดุก่อสร้าง ทั้งนี้ ไม่รวมของเสียอันตรายและมูลฝอยติดเชื้อ (กรมควบคุมมลพิษ, 2564) พื้นที่ตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นทุกวัน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยส่วนใหญ่เป็นขยะที่เกิดจากครัวเรือนของตนเองและบริเวณรอบ ๆ ครัวเรือน ทั้งนี้ วิธีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนหรือการกำจัดขยะมูลฝอยเป็นวิธีการที่สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากครัวเรือนของประชาชนได้ จากผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ประกอบด้วย การลดการใช้ การใช้ซ้ำ การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ ภาพรวมพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.03$, $S.D. = 0.143$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กริขวา ระดาพิทักษ์กุล และคณะ พบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนตำบลป่าแฝก จังหวัดสุโขทัย อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.25$, $S.D. = 0.867$) (กริขวา ระดาพิทักษ์กุล และคณะ, 2564)

Green, L. W. & Kreuter, M. W. ได้เสนอว่า ปัจจัยนำมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน ตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.134$, $P\text{-value} = 0.032$) อธิบายได้ว่า ปัจจัยนำเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในบุคคล ปัจจัยนำนี้เป็นปัจจัยในตัวบุคคลด้านความรู้ เจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม และการรับรู้ทางสุขภาพที่สัมพันธ์กันกับแรงจูงใจภายในหรือกลุ่มคนที่จะนำไปสู่การกระทำในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล ปัจจัยประเภทนี้เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักจะได้รับการให้ความรู้ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการสร้างค่านิยมที่บุคคลได้รับทั้งในทางตรงและทางอ้อม หรือจากการเรียนรู้ด้วยตนเองปัจจัยดังกล่าวนี้อาจจะช่วยเหลือขัดขวางยับยั้งการเกิดหรือการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมก็ได้แล้วแต่ระดับและทิศทางของปัจจัย การเพิ่มความรู้ไม่จำเป็นจะต้องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสมอไปเพียง แต่พบว่า ความรู้และพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กันเท่านั้น (Green, L. W. & Kreuter, M.W., 1999) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกุลรัตน์ โทณมี และคณะ พบว่า ปัจจัยนำประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และทัศนคติการจัดการขยะมูลฝอย และมีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนตำบลตะแบะ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ (สุกุลรัตน์ โทณมี และคณะ, 2563)

ปัจจัยเอื้อมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน ตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.125$, $P\text{-value} = 0.034$) เนื่องจากปัจจัยเอื้อเป็นปัจจัยที่เกิดจากภายนอกตัวบุคคลที่ช่วยเป็นปัจจัยสนับสนุนหรือยับยั้งให้เกิดหรือไม่ให้เกิดพฤติกรรมก็ได้ เพราะพฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จะต้องอาศัยประสบการณ์และมีทักษะทางสุขภาพที่มากอยู่เพียงพอที่จะเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ขึ้นได้ แหล่งทรัพยากรมีบริการ อุปกรณ์ ตลอดจนการได้รับข้อมูลข่าวสารสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของพฤติกรรมอยู่อย่างเพียงพอ ความสามารถเข้าถึงบริการหรือทรัพยากร เช่น ค่าใช้จ่าย การเดินทางระยะทาง การเสียเวลา การยอมรับ การรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการแสดงพฤติกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Green, L. W. & Kreuter, M. W. ที่กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลนั้นมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย นอกจากปัจจัยนำแล้ว ถือว่าปัจจัยเอื้อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้วยเช่นกันและ

เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการแสดงผลการศึกษานั้นเป็นไปได้ง่ายยิ่งขึ้น (Green, L. W. & Kreuter, M.W., 1999) ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของสกุรัตน์ โทณมี และคณะ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน ตำบลตะบะ อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ปัจจัยเอื้อ ประกอบด้วยระบบสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยเนื่องจากระบบการสนับสนุนที่ดีจากหน่วยงาน ย่อมส่งผลให้ประชาชนมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนดีไปด้วย และระบบสนับสนุนการจัดการขยะที่ดีในระดับชุมชนจะเอื้อให้ประชาชนในชุมชนเกิดพฤติกรรมในการจัดการขยะในครัวเรือนของตนเองเพิ่มขึ้นด้วย (สกุรัตน์ โทณมี และคณะ, 2563)

ปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน ตำบลไม้งาม อำเภอมืองตาก จังหวัดตาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.133$, $P\text{-value} = 0.023$) สามารถอธิบายเหตุผลได้ว่า เนื่องจากปัจจัยเสริมเป็นการเสริมหรือสร้างแรงกระตุ้นให้บุคคลเกิดการกระทำ หรือเป็นปัจจัยภายนอกที่มาจากคนหรือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อบุคคลนั้น ในเรื่องการยอมรับหรือไม่ยอมรับพฤติกรรมสุขภาพนั้น ได้แก่ เพื่อนบ้าน บุคคลในครอบครัว ชุมชน บุคลากรสาธารณสุข บุคลากรอื่นปัจจัยส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของการกระตุ้นเตือน การยกย่องชมเชย การให้กำลังใจการเอาเป็นแบบอย่าง การดำเนินคดี การลงโทษ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การวางแผนการดำเนินงานจึงต้องพิจารณาวิเคราะห์และใช้กลวิธีการสร้างหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงปัจจัยเสริมให้เกิดแรงจูงใจของบุคคล ให้เกิดการกระทำหรือเกิดพฤติกรรมเป็นอย่างมาก (Green, L. W. & Kreuter, M.W., 1999)

แม้ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน ตำบลไม้งาม อำเภอมืองตาก จังหวัดตาก จะมีค่าเป็นบวก (Positive) แต่ค่าความสัมพันธ์นั้นค่อนข้างต่ำ (Low correlation) อาจเป็นได้ว่ามีปัจจัยอื่นแทรกซ้อนที่ไม่ได้ทำการศึกษาในครั้งนี้ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นประกอบด้วย เพื่อจะได้ทราบว่ายังมีปัจจัยอื่นอีกหรือไม่ที่มีผลต่อความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน ตำบลไม้งาม อำเภอมืองตาก จังหวัดตาก

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ คือ

1. แสดงให้เห็นเชิงประจักษ์ว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนต้องอาศัยการบูรณาการของปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมร่วมกัน ไม่สามารถพึ่งพาเพียงการให้ความรู้เพียงอย่างเดียว
2. ชี้ให้เห็นบทบาทของ กลไกระดับชุมชน เช่น ธนากรขยะและแรงสนับสนุนทางสังคม ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการเชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติจริงในระดับครัวเรือน
3. เป็นข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการออกแบบนโยบายและกิจกรรมด้านการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนในระดับตำบล

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนตำบลไม้งาม อำเภอมืองตาก จังหวัดตาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ว่าระดับความสัมพันธ์จะอยู่ในระดับต่ำ ($r < 0.20$) แต่สะท้อนให้เห็นว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนเป็นพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนและได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัยร่วมกัน ปัจจัยนำมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย โดยเฉพาะ ความรู้และทัศนคติในการลดปริมาณขยะมูลฝอย แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ข้อมูลที่ถูกต้องและทัศนคติที่ดีมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดพฤติกรรมการจัดการขยะอย่างเหมาะสม

ปัจจัยเอื้อ พบว่า นโยบายด้านการจัดการขยะมูลฝอย ธนาคารขยะในชุมชน และการให้บริการของผู้รับซื้อของเก่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งสะท้อนว่าการมีระบบสนับสนุน โครงสร้างพื้นฐาน และกลไกในระดับชุมชน ช่วยเอื้อต่อการปฏิบัติจริงของประชาชน ในขณะที่ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารและแรงสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารอย่างต่อเนื่องและการสนับสนุนจากครอบครัว ผู้นำชุมชน และเครือข่ายทางสังคม เป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความต่อเนื่องของพฤติกรรมเชิงบวก ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1.1) หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นควรพัฒนานโยบายด้านการจัดการขยะมูลฝอยให้มีความชัดเจน ต่อเนื่อง และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในระดับครัวเรือน 1.2) สนับสนุนและขยายรูปแบบ ธนาคารขยะชุมชน ให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน พร้อมสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจแก่ประชาชน 1.3) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับผู้รับซื้อของเก่า เพื่อเพิ่มความสะดวกในการคัดแยกและจำหน่ายขยะรีไซเคิล 2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ 2.1) จัดกิจกรรมให้ความรู้และปรับเปลี่ยนทัศนคติด้านการลดปริมาณขยะมูลฝอยอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน 2.2) พัฒนาระบบการสื่อสารข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการขยะมูลฝอยที่เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มวัย 2.3) ส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชน อสม. และเครือข่ายทางสังคมในการเป็นต้นแบบและแรงสนับสนุนในการจัดการขยะในครัวเรือน 3) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 3.1) ควรศึกษาเชิงลึกโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่ออธิบายพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในมิติด้านแรงจูงใจและอุปสรรค 3.2) ควรนำตัวแปรด้านวัฒนธรรมชุมชน เศรษฐกิจครัวเรือน หรือการมีส่วนร่วมของชุมชนเข้ามาศึกษาเพิ่มเติม 3.3) ควรใช้สถิติขั้นสูง เช่น การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณหรือแบบจำลองสมการโครงสร้าง เพื่ออธิบายอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ต่อพฤติกรรมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2555). คู่มือแนวทางการลด คัดแยกและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยชุมชน สำหรับอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน. กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมมลพิษ.
- _____. (2564). ระบบสารสนเทศด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนระดับจังหวัด พ.ศ. 2564. เรียกใช้เมื่อ 1 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://shorturl.asia/nGFK8>
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2561). กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2559. กรุงเทพมหานคร: บริษัท หั่วใหญ่ จำกัด.
- กริชา ระดาพิทักษ์กุล และคณะ. (2564). ความรู้ ทัศนคติและการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เขตตำบลป่าแฝก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย. วารสารสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 4(1), 77-86.
- สกุรัตน์ โทนมี่ และคณะ. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน ตำบลตะเบาะ อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ, 13(2), 32-44.
- Best, J. W. (1977). Research is Evaluation. (3rd ed.). Englewood cliffs: N.J. Prentice Hall.
- Bloom, B. S. (1997). Taxonomt of Education. New York: David McKay Company Inc.
- Cronbach, L. J. (1949). Essentials of Psychological Testing. New York: Harper & Brothers.
- Daniel, J. (2010). Biostatistics : Basic Concepts and Methodology for the Health Sciences. (9th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Green, L. W. & Kreuter, M. W. (1999). Health promotion planning: and environmental approach. Toronto: Mayfied Publishing.

การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน*

THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC ENGLISH SKILLS IN AN ENGLISH FOR ACADEMIC PURPOSES COURSE FOR GRADE 12 STUDENTS AT PATUMWAN DEMONSTRATION SCHOOL, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

เบญจมาศ พงษ์พล*, อุดมลักษณ์ กูลศรีโรจน์, สิทธิกร สุมาลี

Benjamas Phongphon*, Udomluk Koolsriroj, Sitthikorn Sumalee

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: benjamaspa@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และ 2) ประเมินทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของนักเรียนหลังการเรียนรายวิชาที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 62 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 9 คน จาก 8 มหาวิทยาลัย ทั้งภาครัฐและเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงเพื่อประเมินคุณภาพของรายวิชาที่พัฒนาขึ้น เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง รายวิชาที่พัฒนาขึ้น แบบประเมินคุณภาพรายวิชา และแบบทดสอบวัดทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการก่อนเรียนและหลังเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเครื่องมือวิจัยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) อยู่ในช่วง 0.67 - 1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ผลการวิจัยพบว่า 1) รายวิชาที่พัฒนาขึ้นได้ออกแบบตามกรอบแนวคิดภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ และกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของยุโรป (CEFR) มีโครงสร้างเนื้อหา 6 หน่วยสำหรับสายวิทยาศาสตร์ ได้แก่ Engineering, Physiotherapy, Architecture, Medicine, Dentistry และ Pharmacy และ 6 หน่วยสำหรับสายอักษรศาสตร์ ได้แก่ Social Science, Economics, Law, Language, Business และ Tourism ซึ่งองค์ประกอบของรายวิชาได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมในระดับดีเยี่ยม และ 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่ารายวิชาที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษา

คำสำคัญ: การพัฒนารายวิชา, ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อ, ทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ

Abstract

This study employed a research and development (R&D) design with the purposes of 1) Developing an English course for higher education preparation for Grade 12 students and 2) Evaluating students' academic English skills after completing the developed course. The participants consisted of 62 Grade 12 students from Patumwan Demonstration School, Srinakharinwirot University, in the academic year 2024. In addition, nine university lecturers from eight public and private universities and five experts were purposively selected to provide information and to evaluate the quality of the developed course. The research instruments included a semi-structured interview, the developed English course for higher education preparation, a course quality evaluation form, and pre-test and post-test instruments measuring academic English skills. Data was analyzed using descriptive statistics, including percentages, means, and standard deviations, as well as a t-test to compare students' learning achievement before and after the course implementation. The research instruments were validated through content validity, with item-objective congruence (IOC) values ranging from 0.67 to 1.00, which were considered acceptable. The findings revealed that 1) The developed course was designed based on the frameworks of English for Academic Purposes (EAP), English for Specific Purposes (ESP), and the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR). The course content consisted of six units for the science track, Engineering, Physiotherapy, Architecture, Medicine, Dentistry, and Pharmacy and six units for the arts track, Social Science, Economics, Law, Language, Business, and Tourism. The overall components of the course were evaluated at an excellent level. 2) The students' academic English achievement after completing the course was significantly higher than that before the course at the .05 level, indicating that the developed course effectively enhanced students' academic English skills. The findings of this study can be used as a guideline for designing learning programs to prepare students for higher education.

Keywords: Course Development, English for Academic Purposes, Academic English Skills

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ความเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และโลกาภิวัตน์ได้เร่งให้ประเทศไทยต้องพัฒนาศักยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และทรัพยากรมนุษย์เพื่อแข่งขันในเวทีโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ทักษะสำคัญในการอยู่รอดคือความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการใช้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาสากล ซึ่งเป็นหนึ่งในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต่อการศึกษาและการทำงาน

ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญในด้านสังคม การศึกษา การทำงาน และการสื่อสารระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในตลาดแรงงานที่ต้องการบุคลากรที่สามารถใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในชีวิตประจำวันและบริบทวิชาชีพ (Blueford, V., 1994) อีกทั้งยังเป็นภาษาราชการของหลายประเทศและเป็นภาษาทำงานขององค์กรระดับโลก ทำให้ภาษาอังกฤษเป็นช่องทางที่สำคัญมากในการเข้าถึงองค์ความรู้ และนวัตกรรมสากล (ผู้จัดการออนไลน์, 2563); (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ระบุว่าความสามารถทางภาษาอังกฤษ โดยมีอันดับความสามารถด้านภาษา (TOEFL) ลดลงจากอันดับที่ 56 ในปี พ.ศ. 2556 เป็นอันดับที่ 57 ในปี พ.ศ. 2565 สะท้อนความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้สอดคล้องกับกรอบ CEFR และความต้องการของโลกยุคดิจิทัล อย่างไรก็ตาม รายงานฉบับปี 2553 ชี้ว่า การสอนภาษาอังกฤษในไทยยังคงมุ่งเน้นทักษะการสื่อสารทั่วไปมากกว่าทักษะเชิงวิชาการ

และวิชาชีพ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความสามารถในการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุวรรณี พันธุ์พริกส์ และฉลิลิกา มหาพูนทอง, 2550) ที่พบว่านักศึกษาประสบปัญหาด้านการใช้ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะการนำเสนอ การเขียน และการพูดเชิงวิเคราะห์ จึงจำเป็นต้องพัฒนาแนวทางการสอนที่ตอบโจทย์ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพอย่างเป็นระบบ

จากการสำรวจข้อมูลศิษย์เก่าระดับปริญญาตรี พบว่า นักเรียนบางส่วนยังขาดทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการที่จำเป็นต่อการเรียนในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะทักษะการฟังบรรยาย การอภิปราย และการเขียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากบริบทดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนารายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเตรียมความพร้อมด้านทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย การศึกษาในระดับอุดมศึกษา และการใช้ในบริบทวิชาชีพในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนารายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 เพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ
2. ประเมินทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยมีขั้นตอนการวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ ผ่านการทบทวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อ

กลุ่มเป้าหมาย ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 คน จาก 8 มหาวิทยาลัย ประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษและอาจารย์ที่ไม่ได้สอนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษา ซึ่งสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาในบริบทวิชาชีพต่าง ๆ โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการใช้ทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของนักศึกษา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความชัดเจน ความเหมาะสม และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ผลการตรวจสอบพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ และได้ปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นัดหมายและสัมภาษณ์รายบุคคลตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นแนวทาง พร้อมบันทึกและสรุปสาระสำคัญอย่างเป็นระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลจากการสัมภาษณ์วิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ตามประเด็น ปัญหา ทักษะเชิงวิชาการ และ ข้อเสนอแนะ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อ

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนารายวิชา

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบและพัฒนารายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะเชิงวิชาการในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยอาศัยข้อมูลจากการสรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในระดับอุดมศึกษา และการวิเคราะห์เนื้อหาตามกรอบมาตรฐานสากล ได้แก่ กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของยุโรป (CEFR) ภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ (EAP) และภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (ESP) เพื่อให้รายวิชามีความเหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน

กลุ่มเป้าหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษ 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนภาษาอังกฤษ 2 คน ได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อประเมินคุณภาพรายวิชาที่พัฒนาขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ร่างรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อ 2) แบบประเมินรายวิชา และ 3) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน สำหรับสายวิทยาศาสตร์และสายอักษรศาสตร์

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ร่างรายวิชาได้รับการออกแบบบนพื้นฐานของข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการศึกษากรอบแนวคิด CEFR, ESP และ EAP เพื่อกำหนดหลักการ เนื้อหา และผลการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ จากนั้นนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ขณะเดียวกัน แบบประเมินรายวิชาและแบบทดสอบก่อน-หลังเรียนได้รับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อประเมินความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความชัดเจนของข้อคำถาม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ในช่วง 0.67 - 1.00 ก่อนนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปใช้ในการวิจัยจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลจากการประเมินคุณภาพรายวิชาได้รับการวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบรายวิชา ทั้งด้านสาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ กิจกรรม แบบฝึกหัด และการประเมินผล โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางและคำอธิบายเชิงวิเคราะห์

โดยระดับคะแนน ดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง ดีมาก, ระดับ 4 หมายถึง ดี, ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง, ระดับ 2 หมายถึง พอใช้ และระดับ 1 หมายถึง ปรับปรุง

ซึ่งผู้วิจัยกำหนดการแปลความหมายของเกณฑ์คุณภาพไว้ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51-5.00 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม

3.51-4.50 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

2.51-3.00 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้

1.00-1.50 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รายวิชา (Research 2)

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำร่างรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อที่ผ่านการพัฒนาไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 เพื่อประเมินประสิทธิผลของรายวิชาและพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของผู้เรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 236 คน แบ่งเป็นสายวิทยาศาสตร์ 141 คน และสายอักษรศาสตร์ 95 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 62 คน ประกอบด้วย นักเรียนสายวิทยาศาสตร์ 32 คน และสายอักษรศาสตร์ 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) และหลังเรียน (Posttest) จำนวน 45 ข้อ รูปแบบปรนัย 4 ตัวเลือก เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ตามรายวิชาที่พัฒนาขึ้นระหว่างเดือนกรกฎาคม - กันยายน 2567 โดยดำเนินการ 1) ขออนุญาตจากผู้บริหารโรงเรียน 2) ทดสอบก่อนเรียน 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการสอน 4) สังเกตพฤติกรรมและประเมินชิ้นงานของผู้เรียนระหว่างเรียน และ 5) ทดสอบหลังเรียน เพื่อประเมินความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการประเมินรายวิชาและแผนการจัดการเรียนรู้วิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนทั้งสองสายการเรียนใช้สถิติ t-test (dependent) เพื่อวัดความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และวิเคราะห์คุณภาพการปฏิบัติด้านคำศัพท์ การอ่าน ไวยากรณ์ การเขียน การฟัง และการพูด ด้วยค่าสถิติพื้นฐาน (ความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ) พร้อมนำเสนอผลในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบายตามเกณฑ์การประเมินของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เกณฑ์การแปลผลคะแนน

ดีมาก เท่ากับ 80 - 100, ดี เท่ากับ 79 - 70, ปานกลาง เท่ากับ 69 - 60, พอใช้ เท่ากับ 59 - 50 และปรับปรุง เท่ากับ 49 - 0

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงรายวิชา

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำผลการประเมินรายวิชาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และผลความพึงพอใจของผู้เรียนมาวิเคราะห์เพื่อระบุจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา จากนั้นนำผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียนมาวิเคราะห์เพื่อประเมินประสิทธิผลของรายวิชาและตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวถูกนำมาใช้ในการปรับปรุงรายวิชาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ครอบคลุมทั้งด้านเนื้อหาและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อประกอบการสอน และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อให้รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุดและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนารายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 เพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ

1. ผลการจัดทำรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ออกแบบตามแนวคิดภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาคือ (EAP) และภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (ESP) โดยเชื่อมโยงกับกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาอังกฤษของยุโรป (CEFR) มีรายละเอียดรายวิชา ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	
	สายวิทยาศาสตร์	สายอักษรศาสตร์
	1. ฟังและจับใจความ จากเรื่องที่ฟังได้ และพูดอภิปราย แสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังได้	
	1. ฟังและจับใจความจากวิดีโอ Ted talk เกี่ยวกับวิศวกรรมได้ 2. พูดอภิปราย และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแพทย์ได้	1. ฟังและจับใจความจากเรื่องของ Climate change ได้ 2. พูดอภิปราย และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ Climate change ได้
	2. ฟังและพูดวิเคราะห์เรื่องที่ฟังได้	
	1. ฟัง Ted talk และวิเคราะห์เกี่ยวกับยาส่วนบุคคลได้	1. ฟังและวิเคราะห์บทสนทนาระหว่างพนักงานโรงแรมและนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในโรงแรมได้

ตารางที่ 1 ผลการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ (ต่อ)

ผลการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	
	สายวิทยาศาสตร์	สายอักษรศาสตร์
	3. สามารถฟังและพูดเปรียบเทียบ พร้อมกับให้เหตุผล ข้อดีข้อเสียได้	
	1. ฟังและพูดเกี่ยวกับการเลือกวัสดุในการก่อสร้างได้	1. ฟังและพูดเกี่ยวกับ application online กับเด็กได้
	2. พูดเปรียบเทียบวัสดุที่เหมาะสมในการก่อสร้างได้	2. พูดเปรียบเทียบข้อดีหรือข้อเสีย ของการใช้ Application
	4. สามารถเลือกใช้คำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการพูดและเขียนให้เหมาะสมกับบริบท	
	1. เลือกใช้คำเขียนที่เป็นทางการในการเขียนอธิบายกราฟได้	1. เลือกใช้คำเขียนที่เป็นทางการในการเขียนอธิบายกราฟได้
	2. เลือกใช้คำพูดที่เป็นทางการในสถานการณ์ที่เป็นทางการได้	2. เลือกใช้คำพูดที่เป็นทางการในสถานการณ์ที่เป็นทางการได้
	5. อ่านจับใจความหลักและใจความย่อยของเรื่องที่อ่านได้	
	1. อ่านจับใจความจากบทความทางการแพทย์และเขียนสรุปใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านเกี่ยวกับแพทย์ทางเลือกได้	1. อ่านจับใจความจากบทความและเขียนสรุปใจความสำคัญเกี่ยวกับธุรกิจได้
	6. เขียนสรุปเรื่องที่อ่านหรือฟังได้	
	1. เขียนสรุปใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านเกี่ยวกับแพทย์ทางเลือกได้	1. เขียนจดหมายสมัครฝึกงานตามโจทย์ที่กำหนดให้
	2. ฟังสถานการณ์จริงของนักท่องเที่ยวไปชื้อยาที่ร้านขายยากับเภสัชกร	2. ฟังสถานการณ์จริงจากการสัมภาษณ์งานระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์
รวมทั้งหมด 6 ผลการเรียนรู้		

ตารางที่ 2 หัวข้อรายวิชา (Course Outline)

สายวิทยาศาสตร์	สายอักษรศาสตร์
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 Engineering: Exploring Engineering and Infrastructure	หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 Social Science: Climatic Chronicles: Navigating Education Challenges
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 Physical Therapy: Alternative Medicine and Understanding Linkers	หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 Economics: Economic Echo: Trends and Patterns
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Architecture: Building Structures: Understanding Climate Change's Impact	หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Law: Social tensions
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 Medicine: Understanding Statistics and Describing Graphs	หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 Tourism: Accessible Tourism Experience
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 Dentistry: Oral Health Essentials: Understanding Mouth Care	หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 Business: Business Activity and Market Dynamics
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 Pharmacy: Identifying health problems	หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 Language: Formal Letter Writing

องค์ประกอบของรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อ

รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่

1. ประมวลการสอน (Course Syllabus) ระบุสาระสำคัญของรายวิชา คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ จุดประสงค์รายวิชา หน่วยการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน และแนวทางการวัดและประเมินผล
2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (Lesson Plans) ประกอบด้วย สาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ จุดประสงค์รายบท สาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การประเมินผลการเรียนรู้ และสื่อหรือแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน

2. ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบรายวิชาและแผนการจัดการเรียนรู้

ผลการตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ทั้งสายวิทยาศาสตร์และสายอักษรศาสตร์มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.74 - 4.92

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบรายวิชาและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ครอบคลุมเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 12 หน่วยการเรียนรู้

		หน่วยการเรียนรู้											
		สายวิทยาศาสตร์						สายอักษรศาสตร์					
		1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
ประเด็นการวิเคราะห์	1. การประเมินคุณภาพแผนการเรียนรู้												
	$\bar{X}$	4.66	4.76	4.66	4.77	4.70	4.77	4.64	4.77	4.73	4.84	4.70	4.87
	S.D.	0.48	0.47	0.48	0.36	0.39	0.44	0.51	0.39	0.38	0.23	0.50	0.26
	ผลการประเมิน	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม
	2. การประเมินคุณภาพสื่อ												
	$\bar{X}$	4.88	4.68	4.89	4.85	4.91	4.81	4.75	4.73	4.73	4.77	4.67	4.89
	S.D.	0.15	0.48	0.26	0.36	0.21	0.28	0.37	0.46	0.48	0.37	0.51	0.26
	ผลการประเมิน	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม
	3. ประเมินคุณภาพใบกิจกรรม												
	$\bar{X}$	4.86	4.92	5.00	4.88	4.92	4.88	4.80	4.88	4.88	4.88	4.88	4.94
	S.D.	0.21	0.00	0.00	0.27	0.18	0.27	0.34	0.27	0.27	0.27	0.27	0.13
	ผลการประเมิน	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม
	4. การประเมินคุณภาพแนวการตอบใบกิจกรรม												
	$\bar{X}$	5.00	4.60	5.00	4.85	4.63	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00
	S.D.	0.00	0.55	0.00	0.34	0.54	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	ผลการประเมิน	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม
	โดยรวมทุกด้าน												
	$\bar{X}$	4.85	4.74	4.89	4.84	4.79	5.00	4.80	4.85	4.85	4.87	4.81	4.92
	S.D.	0.21	0.40	0.18	0.33	0.34	0.00	0.31	0.28	0.28	0.22	0.32	0.16
	ผลการประเมิน	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม	ดีเยี่ยม

จากตารางที่ 6 เห็นว่า แผนการจัดการเรียนรู้ทั้งสายวิทยาศาสตร์และสายอักษรศาสตร์มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยมทุกหน่วยการเรียนรู้ โดยแผนการจัดการเรียนรู้สายวิทยาศาสตร์ทั้ง 6 หน่วยมีค่าความเหมาะสมในช่วง $\bar{X} = 4.63 - 5.00$ ขณะที่แผนการจัดการเรียนรู้สายอักษรศาสตร์ทั้ง 6 หน่วยมีค่าความเหมาะสมอยู่ในช่วง $\bar{X} = 4.80 - 5.00$ โดยเฉพาะด้านคุณภาพใบกิจกรรม แนวการตอบใบกิจกรรม และสื่อการเรียนรู้ซึ่งได้รับการประเมินในระดับสูงมาก ทั้งนี้ แมื่อด้านแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้จะมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นเล็กน้อย แต่ยังอยู่ในเกณฑ์ดีเยี่ยมเช่นกัน โดยทั้งสองสายมีค่าเฉลี่ยการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยมทุกด้าน สะท้อนถึงความเหมาะสมของการออกแบบแผนการเรียนรู้ที่สามารถใช้ได้กับผู้เรียนต่างกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการประเมินทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6

ผู้วิจัยได้นำรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมประเมินทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ฟัง พูด อ่าน และเขียน เพื่อยืนยันประสิทธิภาพของรายวิชา

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อของนักเรียนสายวิทยาศาสตร์ และสายอักษรศาสตร์

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของนักเรียนสายวิทยาศาสตร์ ก่อนและหลังการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อ

	กลุ่มตัวอย่าง (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
ก่อนเรียน	32	45	22.13	4.90	8.76	.00
หลังเรียน	32	45	28.41	3.90		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับคะแนน .05

จากตารางที่ 4 พบว่า หลังเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อที่พัฒนาขึ้น นักเรียนสายวิทยาศาสตร์มีคะแนนทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 8.76$, $p = .00$) โดยคะแนนเฉลี่ยเพิ่มจาก 22.13 (S.D. = 4.90) เป็น 28.41 (S.D. = 3.90) แสดงให้เห็นว่ารายวิชาที่พัฒนาขึ้นส่งผลให้ผู้เรียนสายวิทยาศาสตร์มีพัฒนาการด้านทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการอย่างชัดเจน

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของนักเรียนสายอักษรศาสตร์ ก่อนและหลังการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อ

	กลุ่มตัวอย่าง (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
ก่อนเรียน	30	45	20.70	6.32	10.90	.00
หลังเรียน	30	45	33.10	5.87		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับคะแนน .05

จากตารางที่ 5 พบว่า หลังการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อ นักเรียนสายอักษรศาสตร์มีคะแนนทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 10.90$, $p = .00$) โดยคะแนนเฉลี่ยเพิ่มจาก 20.70 (S.D. = 6.32) เป็น 33.10 (S.D. = 5.87) สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของรายวิชาที่พัฒนาขึ้นในการส่งเสริมพัฒนาการด้านทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของนักเรียนสายอักษรศาสตร์ นอกจากนี้ รายวิชาดังกล่าวยังช่วยเสริมพัฒนาการด้านทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของผู้เรียนทั้งสายวิทยาศาสตร์และสายอักษรศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการประเมินทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทั้งสายวิทยาศาสตร์และสายอักษรศาสตร์มีคะแนนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่ารายวิชาที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพชัดเจนในการเสริมสมรรถนะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของผู้เรียน

นักเรียนสายวิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์โดยรวมระดับดีมาก โดยโดดเด่นด้านการฟัง การพูด การอ่าน และคำศัพท์ ขณะที่ทักษะการเขียนและไวยากรณ์ยังควรพัฒนาเพิ่มเติม

นักเรียนสายอักษรศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ในระดับดีมากถึงดี โดยเฉพาะการเขียนและการฟัง การพูดที่พัฒนาเด่น ส่วนคำศัพท์ การอ่าน และไวยากรณ์แม้อยู่ในระดับดีมาก แต่ยังคงได้รับการเสริมเพื่อให้ครอบคลุมทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้น ได้รับการออกแบบจากข้อมูลเชิงลึกที่ได้จากการสัมภาษณ์อาจารย์ระดับอุดมศึกษา ทั้งผู้สอนและไม่สอนภาษาอังกฤษ เพื่อสะท้อนความต้องการทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการในระดับอุดมศึกษา อย่างแท้จริง ส่งผลให้โครงสร้างรายวิชา เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการประเมินคุณภาพรายวิชาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รายวิชามีความเหมาะสมในระดับดีมากถึงดีเยี่ยม ทั้งด้านเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล โดยเฉพาะการใช้ภาระงานจริง เช่น การอ่านบทความวิชาการ การเขียนจดหมายแนะนำตัวเชิงวิชาการ และการโต้เถียงที่ พร้อมการประเมินด้วยรูบริก ซึ่งสะท้อนถึงการออกแบบ รายวิชาอย่างเป็นระบบ (Kaya, S., 2021); (Ishtiaq, M. & Ali, T. M., 2023) รวมทั้งแนวคิดการเรียนรู้ตามภาระงานจริง (Saraiwang, S. & Worawong, K., 2023)

ผลการประเมินคุณภาพของรายวิชาและแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รายวิชาที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพอยู่ในระดับดีถึงดีเยี่ยม ทั้งในด้านความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อการสอน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบรายวิชาบนพื้นฐานของแนวคิดการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาต่อ (EAP) และแนวคิดการจัดการเรียนรู้บนฐานสมรรถนะ มีความสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลดังกล่าวอาจเนื่องมาจากการบูรณาการพัฒนารายวิชาที่เริ่มจากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและผู้สอน ประกอบกับการนำกรอบแนวคิด CEFR และหลักการออกแบบรายวิชาภาษาอังกฤษเชิงวิชาการมาใช้ในการกำหนด ผลการเรียนรู้และกิจกรรมในแต่ละหน่วย ส่งผลให้แผนการจัดการเรียนรู้มีความเป็นระบบ ชัดเจน และสามารถนำไปใช้ได้จริงในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Graves, K. ที่เสนอว่าการออกแบบรายวิชาควรเชื่อมโยง วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และการประเมินผลเข้าด้วยกันอย่างมีความหมาย (Graves, K., 2000)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของรายวิชาที่พัฒนาขึ้นในการส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษในบริบทเชิงวิชาการ โดยผู้เรียนมีพัฒนาการเด่นชัดในด้านการอ่านเชิงวิชาการ การเขียนเชิงวิชาการ และการสื่อสารเชิงวิชาการ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบรายกลุ่ม พบว่า นักเรียนสายวิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับดีถึงดีเยี่ยม ขณะที่นักเรียนสายอักษรศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม ทั้งสองกลุ่มมีพัฒนาการทางภาษา อย่างชัดเจน สะท้อนว่ารายวิชาที่พัฒนาขึ้นสามารถรองรับความแตกต่างของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ผลการวิจัย สอดคล้องกับ Mudinillah, A. et al. อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้ยังมีข้อจำกัดด้านกลุ่มตัวอย่างและระยะเวลา ในการทดลองใช้รายวิชา ซึ่งการวิจัยในอนาคตควรขยายบริบทและศึกษาผลในระยะยาวเพิ่มเติม (Mudinillah, A. et al., 2024)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด รายวิชาได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมเนื้อหา กิจกรรม การเรียนรู้ และการประเมินผลที่มุ่งส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินว่ารายวิชา มีความเหมาะสมในระดับดีเยี่ยม และสามารถตอบสนองความต้องการด้านทักษะภาษาอังกฤษสำหรับการศึกษาต่อ ในระดับอุดมศึกษาได้อย่างเหมาะสม ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า นักเรียนที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อการศึกษาต่อมีพัฒนาการด้านทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ

และสามารถใช้ภาษาอังกฤษในบริบทเชิงวิชาการได้เหมาะสมมากขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของรายวิชาในการส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของผู้เรียน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า รายวิชาดังกล่าวมีศักยภาพในการนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ โดยควรพัฒนารูปแบบรายวิชาให้มีความยืดหยุ่น และออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับระดับสมรรถนะทางภาษาที่แตกต่างกันของผู้เรียน รวมทั้งควรมีการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนควบคู่กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาวิชาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นในอนาคต สำหรับการวิจัยในอนาคต ควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังสถานศึกษาหรือบริบทที่หลากหลาย รวมทั้งเพิ่มกลุ่มเปรียบเทียบ และศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ในระยะยาวเพื่อประเมินความคงทนของพัฒนาการด้านทักษะภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ นอกจากนี้ ควรประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนควบคู่กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาวิชาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). การวิเคราะห์สัดส่วนพฤติกรรมการเรียนรู้ของตัวชี้วัดตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2557). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- _____. (2562). สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2565 (IMD 2022). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2563). ภาษาอังกฤษระดับบัณฑิตศึกษาสำคัญอย่างไร. เรียกใช้เมื่อ 2 กรกฎาคม 2568 จาก <https://mgronline.com/qol/detail/9630000053516>
- สุวรรณี พันธุ์พริกส์ และฉลลิกา มหาพูนทอง. (2550). การศึกษาความสามารถ ปัญหาและความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 17(3), 66-72.
- Blueford, V. (1994). Future job openings for new entrants by industry and occupation. *Occupational Outlook Quarterly*, 38(4), 46-50. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.18652.03209>
- Graves, K. (2000). *Designing language courses: A guide for teachers*. Boston: Heinle & Heinle.
- Ishtiaq, M. & Ali, T. M. (2023). Task-based language teaching (TBLT) perceptions and implementation in tertiary speaking classes in Bangladesh. *ICRRD Quality Index Research Journal*, 14(1), 99-108. <https://doi.org/10.35445/alishlah.v14i1.1203>
- Kaya, S. (2021). From needs analysis to development of a vocational English language curriculum: A practical guide for practitioners. *Journal of Pedagogical Research*, 5(1), 154-171.
- Mudinillah, A. et al. (2024). Task-based language teaching: A systematic review of research and applications. *Lingeduca: Journal of Language and Education Studies*, 3(2), 102-115.
- Saraiwang, S. & Worawong, K. (2023). The use of task-based and game-based learning in English learning at small primary schools in Nakhon Pathom, Thailand. *PASAA Journal*, 67(2023), 1-23.

การประยุกต์หลักธรรมาภิบาลและนโยบายรัฐที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ระดับอำเภอ อย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ในจังหวัดปทุมธานี*

THE APPLICATION OF GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES AND STATE POLICIES THAT INFLUENCE TRANSPARENT AND EFFICIENT DISTRICT-LEVEL REGIONAL ADMINISTRATION IN PATHUM THANI PROVINCE

พิเชษฐ์ ภู่อเลิมตระกูล*, ภมร ชันธหัตถ์, เบญยาศิริ งามสอาด

Pichet Phuchaloemtrakun*, Phamon Khanthahatthu, Benyasiri Ngamsa-ad

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี ปทุมธานี ประเทศไทย

Doctor of Public Administration, Pathumthani University, Pathum Thani, Thailand

Corresponding author E-mail: totobangkoknoi@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอ 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี เป็นวิจัยแบบผสมวิธี ประชากรที่ใช้ คือ บุคลากรสังกัดราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 9,518 คน นำมาคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ ได้ จำนวน 400 คน สัมภาษณ์บุคลากร รวม 17 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยวิธีจัดระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด การนำนโยบายไปปฏิบัติ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารฯ พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารราชการส่วนภูมิภาคอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ได้ร้อยละ 51.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารฯ ควรมุ่งสร้าง ระบบเดียวตลอดห่วงโซ่ด้วยมาตรฐานบริการร่วม (SOP/Service Map/SLA) ควบคุมการบูรณาการดิจิทัลครบวงจร (e-Document/คิว-นิตออนไลน์/แดชบอร์ด/e-Procurement/PDPA) เพื่อข้อมูลชุดเดียว เสริมวินัยทีมผ่าน huddle/WAR room/AAR เพื่อให้การบริหารอำเภอโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล, นโยบายรัฐ, การบริหารราชการส่วนภูมิภาค, อย่างโปร่งใส, ประสิทธิภาพ

Abstract

This research aims to 1) Study the level of factors affecting district-level regional administration, 2) Analyze the factors affecting district-level regional administration, and 3) Propose guidelines for

*Received December 6, 2025; Revised December 18, 2025; Accepted December 23, 2025

developing district-level regional administration in Pathum Thani Province. A mixed-methods research design was employed. The population consisted of 9,518 regional government personnel working in Pathum Thani Province. The sample size was calculated using Taro Yamane's formula, resulting in 400 respondents. Seventeen personnel were interviewed. Research instruments included questionnaires and interview guides. Quantitative research involved frequency distribution, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. Qualitative research involved categorizing data and drawing conclusions. The research findings revealed that 1) The level of factors affecting district-level regional administration in Pathum Thani Province included the application of good governance principles, which was at the highest level overall, and policy implementation, which was also at the highest level overall. The overall performance of district-level regional administration in Pathum Thani Province was at the highest level. 2) Analysis of factors affecting administration revealed a statistically significant positive correlation (51.20%) with transparent and efficient regional administration at the .05 level. 3) Recommendations for improving administration include creating a single system throughout the value chain with shared service standards (SOP/Service Map/SLA), coupled with comprehensive digital integration (e-Document/online appointment queuing/dashboard/e-Procurement/PDPA) for a single dataset. Team discipline should be reinforced through huddle/WAR room/AAR to ensure transparent, efficient, and sustainable district administration.

Keywords: Principles of Good Governance, State Policy, Regional Administration, Transparently, Efficiency

บทนำ

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 กำหนดการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ให้ความสำคัญกับการปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น โดยมีการถ่ายโอนภารกิจและงบประมาณจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทการบริหารราชการครั้งสำคัญ โดยเฉพาะส่วนภูมิภาคซึ่งต้องปรับบทบาทจากผู้ปฏิบัติการมาเป็นผู้แทนส่วนกลางในการกำกับดูแล ประสานงาน และอำนวยความสะดวกแก่การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2558) แต่ในยุครัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) กลับมุ่งเน้นไปกับการขับเคลื่อนนโยบายผ่านกลไกของระบบราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบราชการในระดับจังหวัดและอำเภอต้องเป็นหน่วยสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ให้เกิดผลสำเร็จ ในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2561 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสู่การปฏิบัติ ผ่านโครงการไทยนิยมยั่งยืน เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ ยกระดับการพัฒนา และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม (จดหมายข่าวมหาดไทย, 2561)

ราชการส่วนภูมิภาคจึงเป็นหน่วยงานที่นำบริการของรัฐไปสู่ประชาชนในฐานะหน่วยปฏิบัติงาน หน่วยประสานงาน จึงมีความจำเป็นต้องมีที่ตั้งและจำนวนหน่วยที่มีปริมาณมากเพียงพอที่จะให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง และครอบคลุมภารกิจที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตตามปกติของประชาชนให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ภายใต้ความเหมาะสมของงบประมาณแผ่นดินและบุคลากรที่มีอยู่ งานวิจัยหลายฉบับเกี่ยวกับการประยุกต์หลักธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐ พบว่า ยังมีความท้าทายในการบริหารงานให้โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี งานวิจัยของ สมบูรณ์ จุลมุลิก และรัฐบุษ คัมทรัพย์

ที่ศึกษาเทศบาลนครรังสิต พบว่า ด้านนิติธรรมและความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง แต่ด้านความโปร่งใสและความคุ้มค่ายังต้องพัฒนา (สมบุรณ์ จุลมุกสิก และรัฐบุษ คุ่มทรัพย์, 2565) ขณะที่ ธเนศพล อินทร์จันทร์ ซึ่งศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ประชาชนเห็นว่าหน่วยงานยังขาดความสม่ำเสมอด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม (ธเนศพล อินทร์จันทร์, 2564) นอกจากนี้ นฤมล สุยะราช พบว่า หลักคุณธรรมเป็นการมุ่งเฉพาะในมิติของคุณธรรมตามหลักศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมเท่านั้น ยังไม่เป็นการนำหลักคุณธรรมทางด้านวิชาการมาใช้เป็นแค่เพียงการใช้การบริหารงานบุคคลโดยหลักคุณธรรม โดยมีการนำเครื่องมือต่าง ๆ นวัตกรรมใหม่มาใช้ในการบริหารงานบุคคลซึ่งนับว่าเป็นการนำเรื่องของนวัตกรรม เทคโนโลยีมาช่วยผลักดันในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้น (นฤมล สุยะราช, 2558)

การบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี เป็นกลไกสำคัญในการนํานโยบายและแผนงานของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ โดยทำหน้าที่ประสาน เชื่อมโยง และกำกับการทำงานระหว่างหน่วยงานส่วนกลาง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ แม้ว่าการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี จะมีความสำคัญในการเป็นกลไกหลักในการนํานโยบายไปสู่ประชาชน แต่ยังคงประสบกับ ปัญหาและอุปสรรคเชิงโครงสร้างและระบบงาน ที่ทำให้ประสิทธิภาพและความโปร่งใสไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ปัญหาสำคัญของการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี คือ ความซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่ระหว่างหน่วยงานส่วนภูมิภาคกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การขาดเอกภาพในการบูรณาการแผนงาน และข้อจำกัดด้านบุคลากรและทรัพยากร ตัวอย่างเช่น การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในบางอำเภอที่มีหลายหน่วยงานรับผิดชอบ แต่ขาดการประสานงานที่ชัดเจน ส่งผลให้การดำเนินงานล่าช้าและไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างทั่วถึง ทำให้ประสิทธิภาพการบริหารราชการในระดับอำเภอยังไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้น เพื่อให้การบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาปัจจัยด้านธรรมาภิบาลและการนํานโยบายไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อการบริหารงานในพื้นที่โดยเฉพาะเจาะจง

ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี รวมทั้งอิทธิพลของแต่ละปัจจัย เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารที่เหมาะสมเป็นแนวทางให้หน่วยงานราชการนำไปปรับใช้ได้ อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละหน่วยงาน อันจะช่วยยกระดับประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอ และก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการพัฒนาในทุกภาคส่วน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักธรรมาภิบาลและนโยบายรัฐที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอ อย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ในจังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) อันประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และเสริมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร ได้แก่ บุคลากรสังกัดราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 9,518 คน จากทั้ง 7 อำเภอ ประกอบด้วย ผู้บริหารหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดปทุมธานี

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรสังกัดราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 400 คน จากทั้ง 7 อำเภอ โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) และการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportionate Stratified Random Sampling) (Yamane, T., 1967)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ บุคลากรในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดปทุมธานี 7 อำเภอ โดยเจาะจงเลือกมาเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 17 คน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ตัวแทนผู้บริหารหน่วยงานราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 7 คน (7 อำเภอ)
2. ตัวแทนพนักงานราชการในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 คน (5 อำเภอ)
3. ตัวแทนลูกจ้างประจำในสังกัดราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 คน (5 อำเภอ)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพภาพ และข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความพร้อมรับผิด และหลักความคุ้มค่า และการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) การตั้งใจ 2) ภาวะผู้นำ 3) การมีส่วนร่วม 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) ความผูกพันและการยอมรับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี ทั้ง 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านผู้บริหาร ด้านผู้ปฏิบัติงาน ด้านกระบวนการทำงาน ด้านการติดตาม และประเมินผล ด้านการถ่ายทอดตัวชี้วัดและการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี

3. การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

การวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการหลังจากได้สร้างเครื่องมือแบบสอบถามขึ้นมา ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน ทำการตรวจสอบประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC

(item objective congruence index) เป็นรายบุคคลว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้ ถ้าคำถามวัดได้ตรงจุดประสงค์ ได้ +1 คะแนน ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดตรงจุดประสงค์หรือไม่ ได้ 0 คะแนน และถ้าคำถามวัดได้ไม่ตรงจุดประสงค์ ได้ -1 คะแนน แล้วนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทุกคนที่ประเมินมารวมลงในแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์เพื่อหาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม ดังนี้ 1) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 - 1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้ และ 2) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง ผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือแบบสอบถาม ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Pilot Test) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ศึกษา แต่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างหลัก จำนวน 30 คน เพื่อนำผลมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, L. J., 1990) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับได้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยทำการศึกษา ค้นคว้าข้อมูล ผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักธรรมาภิบาลและนโยบายรัฐที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภออย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ในจังหวัดปทุมธานี เพื่อนำมาประกอบการวิจัย

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

เพื่อให้ได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและได้ข้อมูลตามความเป็นจริง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี ไปถึงนายอำเภอทั้ง 7 อำเภอ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด พร้อมหนังสือของคณะรัฐศาสตร์ และหนังสือขอความร่วมมือจากผู้วิจัยเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์จากข้าราชการสังกัดราชการส่วนภูมิภาคที่ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดปทุมธานี รวม 7 อำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดส่ง และขอรับคืนทางไปรษณีย์ และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. พิจารณาความสมบูรณ์แบบสอบถามที่ได้รับคืนทำการลงรหัสข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การสำรวจผู้บริหารหน่วยงานราชการ ข้าราชการและลูกจ้างประจำใน 7 อำเภอ ในจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับผู้สัมภาษณ์ เพื่อขออนุญาตนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ เพื่อเดินทางไปพบ ได้อธิบายและชี้แจงในประเด็นต่าง ๆ ให้ได้รับทราบ พร้อมทั้งส่งข้อมูลให้ทราบล่วงหน้า และสร้างสัมพันธภาพพูดคุยเรื่องทั่ว ๆ ไป เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่เกิดความระแวงพร้อมที่จะให้ข้อมูลด้วยความเต็มใจ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการประมวลผลข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนแต่ละฉบับ

2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 วิเคราะห์สถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

2.2 วิเคราะห์ระดับหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค การนํานโยบายไปปฏิบัติ และการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และเปรียบเทียบกับเกณฑ์

2.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงการแปรผลค่าเฉลี่ยของข้อมูล โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามแบบของ สุวิมล ติรกันันท์ ซึ่งแบ่งช่วงของการแปลผลออกเป็น 5 ช่วง ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.51 - 5.00	หมายถึง มีระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51 - 4.50	หมายถึง มีระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายถึง มีระดับกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายถึง มีระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.50	หมายถึง มีระดับน้อยที่สุด

การวิจัยเชิงคุณภาพ

โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการบันทึกภาคสนามและการถอดเทป ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยวิธีจัดระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่น่าสนใจจะวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์และการจดบันทึก

ผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า **หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค**

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค โดยภาพรวม (n = 400)

หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
ด้านหลักนิติธรรม	4.29	0.37	มากที่สุด	6
ด้านหลักคุณธรรม	4.32	0.36	มากที่สุด	4
ด้านหลักความโปร่งใส	4.32	0.35	มากที่สุด	3
ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.32	0.34	มากที่สุด	2
ด้านหลักความพร้อมรับผิด	4.32	0.37	มากที่สุด	5
ด้านหลักความคุ้มค่า	4.33	0.35	มากที่สุด	1
รวม	4.31	0.14	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.14) เมื่อพิจารณารายด้านจากระดับมากไปน้อย ได้แก่ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.35) รองลงมา คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.34) ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.35) ด้านหลักคุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.36) ด้านหลักความพร้อมรับผิด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.37) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.37) ตามลำดับ

การนำนโยบายไปปฏิบัติ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยภาพรวม (n = 400)

การนำนโยบายไปปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
การจูงใจ	4.34	0.33	มากที่สุด	2
ภาวะผู้นำ	4.29	0.31	มากที่สุด	5
การมีส่วนร่วม	4.32	0.31	มากที่สุด	3
การทำงานเป็นทีม	4.38	0.29	มากที่สุด	1
ความผูกพันและการยอมรับ	4.31	0.30	มากที่สุด	4
รวม	4.33	0.17	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.17) เมื่อพิจารณารายด้านจากระดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.29) รองลงมา คือ การจูงใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.33) การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.31) ความผูกพัน และการยอมรับ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.30) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.31) ตามลำดับ

การบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี (n = 400)

การบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
ปัจจัยด้านผู้บริหาร	4.34	0.35	มากที่สุด	1
ปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติงาน	4.32	0.31	มากที่สุด	3
ปัจจัยด้านกระบวนการทำงาน	4.31	0.32	มากที่สุด	5
ปัจจัยด้านการติดตามและประเมินผล	4.31	0.37	มากที่สุด	6
ปัจจัยด้านการถ่ายทอดตัวชี้วัดและการประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.32	0.35	มากที่สุด	4
ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.30	0.35	มากที่สุด	7
ปัจจัยด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์	4.34	0.37	มากที่สุด	2
รวม	4.32	0.13	มากที่สุด	

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.13) เมื่อพิจารณารายด้านจากระดับมากไปน้อย ได้แก่ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.35) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.37) ปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.31) ปัจจัยด้านการถ่ายทอดตัวชี้วัดและการประเมินผลการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.35) ปัจจัยด้านกระบวนการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.32) ปัจจัยด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.37) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.35) ตามลำดับ

2. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Stepwise

ตัวแปรอิสระ	B	Std. Error	Beta	t	Sig
ค่าคงที่ (Constant)	1.850	.130		14.230	.000
ด้านหลักนิติธรรม (X ₁)	.015	.040	.025	.375	.708
ด้านหลักคุณธรรม (X ₂)	.110	.048	.130	2.291	.023*
ด้านหลักความโปร่งใส (X ₃)	.185	.045	.210	4.111	.000*
ด้านหลักการมีส่วนร่วม (X ₄)	.095	.045	.115	2.111	.035*
ด้านหลักความพร้อมรับผิด (X ₅)	.080	.040	.090	2.000	.046*
ด้านหลักความคุ้มค่า (X ₆)	-.020	.042	-.030	-.476	.634
การจงใจ (X ₇)	.030	.048	.042	.625	.532
ภาวะผู้นำ (X ₈)	.150	.050	.182	3.000	.003*
การมีส่วนร่วม (X ₉)	.025	.045	.035	.555	.579
การทำงานเป็นทีม (X ₁₀)	.140	.055	.155	2.545	.011*
ความผูกพันและการยอมรับ (X ₁₁)	.010	.040	.015	.250	.803
R = 0.725, R Square = 0.525, Adjusted R Square = 0.512					
Std. Error of the Estimate = 0.130, F = 36.451, Sig = 0.000					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ผลการทดสอบนัยสำคัญโดยรวมของสมการถดถอย (F-test) มีค่า F เท่ากับ 36.451 และมีค่า Sig. เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงว่า ตัวแปรอิสระ (หลักธรรมาภิบาลและการนำนโยบายไปปฏิบัติ) อย่างน้อย 1 ตัว สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม (การบริหารราชการส่วนภูมิภาคฯ) ได้ พบว่า คะแนนมาตรฐานของหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ด้านหลักความโปร่งใส (X₃) ด้านภาวะผู้นำ (X₈) ด้านการทำงานเป็นทีม (X₁₀) ด้านหลักคุณธรรม (X₂) ด้านหลักการมีส่วนร่วม (X₄) ด้านหลักความพร้อมรับผิด (X₅) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารราชการส่วนภูมิภาคอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ในจังหวัดปทุมธานี (Y) (Beta) มีค่าเท่ากับ .210, .182, .155, .130, .115 และ .090 โดยหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ด้านหลักความโปร่งใส (X₃) ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ในจังหวัดปทุมธานี (Y) สูงสุด ส่วนด้านหลักความพร้อมรับผิด (X₅) ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ในจังหวัดปทุมธานี (Y) ต่ำสุด

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ .725 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 11 ตัว มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในระดับสูง ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R-Square) มีค่าเท่ากับ .525 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted R-Square) มีค่าเท่ากับ .512 ซึ่งหมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 11 ตัว ในโมเดลวิจัยนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของ “การบริหารราชการส่วนภูมิภาคอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ” ได้ร้อยละ 51.2 (ส่วนอีก 48.8% มาจากปัจจัยอื่นนอกโมเดล) ซึ่งถือเป็นพลังการอธิบายที่อยู่ในระดับสูงและเป็นที่ยอมรับตามเกณฑ์มาตรฐานสากล

ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของการบริหารราชการส่วนภูมิภาคอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ในจังหวัดปทุมธานี (Y) กับหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ด้านหลักความโปร่งใส (X₃) ด้านภาวะผู้นำ (X₈) ด้านการทำงานเป็นทีม (X₁₀) ด้านหลักคุณธรรม (X₂) ด้านหลักการมีส่วนร่วม (X₄) ด้านหลักความพร้อมรับผิด (X₅) มีค่า (R) เท่ากับ .725 โดยที่ตัวพยากรณ์ทั้ง 6 ด้านสามารถพยากรณ์การบริหารราชการส่วนภูมิภาคอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ในจังหวัดปทุมธานี (Y) (R Square) ได้ร้อยละ 52.50 มีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ 0.130 สมการนี้มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์การบริหารราชการส่วนภูมิภาคอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ในจังหวัดปทุมธานี (Y) ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{y} = 1.850 + 0.185(X_3) + 0.150(X_8) + 0.140(X_{10}) + 0.110(X_2) + 0.095(X_4) + 0.080(X_5)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{z} = 0.210(X_3) + 0.182(X_8) + 0.155(X_{10}) + 0.130(X_2) + 0.115(X_4) + 0.090(X_5)$$

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการประยุกต์หลักธรรมาภิบาลและนโยบายรัฐที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอ อย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ในจังหวัดปทุมธานี โดยสรุป ภาพรวมของจังหวัดปทุมธานีสะท้อนการประยุกต์หลักธรรมาภิบาลและนโยบายรัฐสู่การปฏิบัติ “กติกามองเห็น - ทำได้ - ตรวจสอบได้” เป็นแกนกลาง หน่วยงานต่าง ๆ แปลงกฎหมายและระเบียบเป็น SOP, Service Map, Clinical pathway แผนผังขั้นตอนและรายการเอกสารที่ประชาชนเข้าถึงได้ล่วงหน้า ควบคุมวัฒนธรรมสุจริตผ่าน No Gift การลงนามข้อตกลงคุณธรรม การหมุนเวียนงานเสี่ยง พิธีเลี้ยงกำกับจริยธรรม และการตัดสินใจบนหลักฐาน พร้อมชี้แจงเหตุผลต่อสาธารณะ ความโปร่งใสถูกผลักดันเชิงรุกด้วยการเปิดข้อมูลบริการ เวลารอ งบประมาณ e-Procurement/TOR และผลประกวดราคา รวมทั้งกลไกรับฟังต่อเนื่องทั้งเวทีประชาคม ศูนย์ดำรงธรรมแบบสำรวจออนไลน์/QR โฉนดกลุ่มตำบล แชนบอท และคณะกรรมการชุมชน มีการขยายความร่วมมือกับผู้ปกครอง ภาคธุรกิจ อสม./อพม. และผู้รับจ้างตั้งแต่ก่อนเริ่มจนถึงก่อนส่งมอบงาน ด้านประสิทธิภาพและความรับผิดชอบยึดตัวชี้วัดและ SLA ที่ชัดเจน ตรวจสอบร้องเรียนเป็นคณะ ติดตามจนปิดเรื่อง และถอดบทเรียน (AAR/retrospective) กลับสู่ SOP โดยงานเฉพาะสาขามีตัวชี้วัดและเครื่องมือกำกับสอดคล้องบริบท พร้อมการ “ถ่ายทอดตัวชี้วัดแบบไล่ระดับ” จากจังหวัด/อำเภอสู่ทีมและรายบุคคลเชื่อมระบบประเมินสมรรถนะ เทคโนโลยีทำหน้าที่โครงสร้างพื้นฐานผ่าน e-Document/e-Saraban/e-Office ระบบคิว-นัดออนไลน์ การแจ้งเตือน แดชบอร์ด ฐานข้อมูลภารกิจ API ภายใน และเครื่องมือภาคสนามอย่าง GPS/GIS/BIM เชื่อม “หน้าเคาน์เตอร์ - หลังบ้าน - หน่วยงาน” ให้เป็นระบบเดียว ภาวะผู้นำเน้นแบบ servant ที่อยู่หน้างาน สื่อสารวิสัยทัศน์สั้นชัด เป็นโค้ชเคลียร์อุปสรรคข้ามหน่วย ยืนยันความสุจริตและข้อมูล ขณะที่การพัฒนาคนมุ่งทักษะบริการ - ดิจิทัล หมุนเวียนงานเสี่ยง ระบบพิธีเลี้ยง PLC/IDP มาตรฐานความปลอดภัย และแรงจูงใจเชิงยกย่อง/เส้นทางก้าวหน้าเสริมด้วย pulse survey/ESI และการสื่อสารย้อนกลับอย่างสม่ำเสมอ ทั้งหมดนี้ทำให้ระบบบริหารราชการส่วนภูมิภาคโปร่งใส มีประสิทธิภาพ เสมอภาค และยั่งยืน ภายใต้เสียงประชาชนที่ถูกฟังและสะท้อนกลับสู่การตัดสินใจจริง

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าควรมุ่งยกระดับ “ระบบเดียวกันทั้งห่วงโซ่” ตั้งแต่กติกากะบวนการ คน ข้อมูล ไปจนถึงการสื่อสารสาธารณะ โดยเร่งทำให้ SOP/Service Map/Checklist ของทุกบริการเป็นมาตรฐานเดียว เปิดเผยต่อประชาชนในรูปแบบเข้าใจง่ายและคาดหมายได้ ควบคุมการใช้ดิจิทัลให้ครบวงจรทั้งหน้าเคาน์เตอร์ - หลังบ้าน - ภาคสนามผ่าน

e-Document/e-Saraban ระบบคิว - นัดหมายออนไลน์ แดชบอร์ดเรียลไทม์ และการเชื่อมฐานข้อมูลภารกิจ (สุขภาพ การศึกษา เกษตร ที่ดิน และโยธา) เพื่อให้ตัดสินใจบนข้อมูลเดียวกัน ลดคอขวดและดุลพินิจ พร้อมยกระดับความโปร่งใสเชิงรุกด้วย e-Procurement/TOR สถานะคำขอแบบติดตามได้ และรายงานสั้นสื่อสารต่อสาธารณะ เป็นรอบสม่ำเสมอ ด้านการมีส่วนร่วมควรวัด “เวที + ดิจิทัล” ควบคู่กัน โดยทำประชาคมเชื่อมแบบสำรวจออนไลน์/ไลน์ชุมชน ใช้เครือข่าย อสม./อพม. และคณะกรรมการชุมชนเข้าถึงกลุ่มเปราะบาง พร้อมตั้งพี่เลี้ยงจริยธรรมและหมุนเวียนงานเสี่ยงเพื่อค้ำหลักนิติธรรม ด้านผลสัมฤทธิ์ควรถ่ายทอดเป้าแบบไล่ระดับ (cascade KPI) ลงถึงรายบุคคล ผูกกับการประเมินสมรรถนะและ AAR/retrospective หลังภารกิจ เพื่อให้บทเรียนไหลกลับสู่ SOP อัปเดตเสมอ ในมิติผู้นำควรเน้นภาวะผู้นำเชิงรับใช้ที่ “อยู่หน้าเหตุ” สื่อสารวิสัยทัศน์สั้นชัด เป็นโค้ชเคลียร์อุปสรรคข้ามหน่วย และยืนยันบนความสุจริตโปร่งใส ควบคู่การพัฒนาคนแบบเจาะงานจริง (PLC/IDP ทักษะดิจิทัล - บริการ - ความปลอดภัย) และระบบแรงจูงใจเชิงยกย่อง - เส้นทางก้าวหน้า สุดท้าย คือ สร้างวัฒนธรรมข้อมูลและการสื่อสารสองทางอย่างต่อเนื่อง ทั้ง pulse survey/ESI และรายงานความก้าวหน้าที่ประชาชนตรวจสอบได้ เพื่อทำให้การบริหารอำเภอลื่นไหล มีประสิทธิภาพ เสมอภาค และยั่งยืนบนเสียงของประชาชนอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักธรรมาภิบาลและนโยบายรัฐที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ระดับอำเภอ อย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ในจังหวัดปทุมธานี ทั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี

1.1 หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค การนำหลักธรรมาภิบาล ทั้ง 6 ด้าน มาใช้ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาคของระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานีอยู่ในระดับมากที่สุดโดยรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า “หลักความคุ้มค่า” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงถึงการให้ความสำคัญต่อการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมา คือ “หลักการมีส่วนร่วม” “ความโปร่งใส” “คุณธรรม” และ “ความพร้อมรับผิด” ซึ่งล้วนอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ส่วน “หลักนิติธรรม” แม้จะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น แต่ก็ยังอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าโดยรวมแล้วการบริหารราชการส่วนภูมิภาคมีการยึดหลักธรรมาภิบาลในทุกด้านอย่างเข้มแข็ง และสอดคล้องกัน สอดคล้องกับ วิสุทธิณี ธาณิรัตน์ และอภิญา ไผสุวรรณ ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการและพนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง พบว่า ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง ตามทัศนคติของข้าราชการและพนักงานภายในองค์กร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านหลักคุณธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความคุ้มค่า และด้านหลักการมีส่วนร่วมตามลำดับ (วิสุทธิณี ธาณิรัตน์ และอภิญา ไผสุวรรณ, 2564) และได้สอดคล้องกับของ สันติ เหล่าบุญเสงี่ยม ที่ทำการวิจัยเรื่อง หลักธรรมาภิบาลเพื่อการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ปกครองท้องถิ่น โดยพบว่า หลักธรรมาภิบาลสำหรับการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ปกครองท้องถิ่น มี 8 หลักธรรมาภิบาล ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักสนองตอบความต้องการของประชาชน 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักคุณธรรม 5) หลักการมีส่วนร่วม 6) หลักฉันทามติ 7) หลักประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และ 8) หลักความรับผิดชอบ (สันติ เหล่าบุญเสงี่ยม, 2564)

1.2 การนำนโยบายไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า “การทำงานเป็นทีม” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงถึงความร่วมมือและการประสานงานที่เข้มแข็ง รองลงมา คือ “การจงใจ” และ “การมีส่วนร่วม” ซึ่งสะท้อนถึงการสร้างแรงกระตุ้นและการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีบทบาทในกระบวนการทำงาน ส่วน “ความผูกพันและการยอมรับ” ก็อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน แสดงถึงความไว้วางใจและการยอมรับในนโยบายภายในองค์กร ขณะที่ “ภาวะผู้นำ” แม้จะเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

แต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่านโยบายได้รับการขับเคลื่อนในภาพรวมอย่างมีประสิทธิภาพในทุกด้าน ซึ่งได้สอดคล้องกับของ กัลยารัตน์ วุฒิปรีชญาณันท์ และคณะ ที่ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง 2 พบว่า “การนำนโยบายไปปฏิบัติ” อยู่ในระดับมาก และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน ด้านที่สำคัญที่ส่งผล ได้แก่ “ภาวะผู้นำของผู้บริหาร, การมีส่วนร่วมขององค์กร, สมรรถนะของบุคลากร, วัฒนธรรมองค์กร” สอดคล้องกับประเด็นที่ว่า การมีส่วนร่วม การจูงใจ และภาวะผู้นำมีบทบาท (กัลยารัตน์ วุฒิปรีชญาณันท์ และคณะ, 2567)

1.3 การบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี การบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานีอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยสูง โดยปัจจัยด้านผู้บริหารและด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์สูงสุด ส่วนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดแต่ยังอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีร์วี อินนุพัฒน์ และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การสื่อสารของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสร้างองค์กรดิจิทัล พบว่า “ทักษะการสื่อสารของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการสื่อสารสองทาง และการสร้างความเข้าใจร่วม” มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรให้เป็น “องค์กรดิจิทัล” ได้สำเร็จ (ปวีร์วี อินนุพัฒน์ และคณะ, 2567)

2. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี โดยหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ด้านหลักความโปร่งใส (X_3) ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ในจังหวัดปทุมธานี (Y) สูงสุด ในส่วนของด้านหลักความพร้อมรับผิด (X_5) ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ในจังหวัดปทุมธานี (Y) ต่ำสุด โดยกรณีศึกษาในประเทศแทนซาเนีย แสดงว่า การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ร่วมกับหลัก Good Governance (Accountability, Transparency, Planning/Strategic Management) ช่วยยกระดับการบริการพื้นฐานและการดำเนินงานของหน่วยงานท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ (Pandisha, H. K. al et., 2022) โดยงานวิจัยเกี่ยวกับธรรมาภิบาลขององค์กรท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี และพื้นที่ใกล้เคียง ยังพบว่า ความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูล เป็นปัจจัยสำคัญที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการบริหารท้องถิ่น (เช่น การเปิดข้อมูล การเข้าถึงข้อมูลสำหรับประชาชน และระบบประเมินคุณธรรม ความโปร่งใส) (ชนกฤต โพธิ์เงิน และคณะ, 2567)

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี ควรมุ่งสร้าง “ระบบเดียวกันทั้งห่วงโซ่” ตั้งแต่มาตรฐานบริการ กระบวนการ บุคลากร ข้อมูล ไปจนถึงการสื่อสารสาธารณะ โดยกำหนด SOP/Service Map/Checklist เดียวกันทุกอำเภอ เปิดเผยและเข้าใจง่าย พร้อมใช้ดิจิทัลแบบครบวงจร ตั้งแต่เคาน์เตอร์ หลังบ้าน ภาคสนาม การเชื่อมฐานข้อมูล และแดชบอร์ดเรียลไทม์ เพื่อให้ตัดสินใจบนข้อมูลชุดเดียว ลดคอขวดและการใช้ดุลพินิจ ซึ่งข้อมูลทางการเกี่ยวกับระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของรัฐ (e-Document/e-Saraban) ที่รองรับการทำงานไร้กระดาษและเชื่อมงานระหว่างหน่วยงาน เหมาะสำหรับอ้างอิงเมื่อต้องพูดถึงโครงสร้างเอกสารดิจิทัลในอำเภอ/จังหวัด (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (DGA), 2560) ผลงานหลายชิ้นยืนยันว่า SOP/Service Map ร่วมกับแพลตฟอร์มดิจิทัลและแดชบอร์ด ทำให้บริการมีความสอดคล้องและตอบสนองได้เร็วขึ้น (Prakitsuwan, P., 2565) มีงานนิเทศ/กรณีศึกษาที่แสดงว่าการติดตั้งแพลตฟอร์มเมือง/จังหวัด (data platform) ช่วยให้จับข้อมูลเรียลไทม์และปรับปรุงการประสานงานระหว่างภาคสนามกับหลังบ้านได้จริง (Nanthaamornphong, A. al et., 2020)

สรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการประยุกต์หลักธรรมาภิบาลและการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานี โดยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการรับรู้เชิงบวกต่อการปฏิบัติ

ตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน และการนํานโยบายไปปฏิบัติทั้ง 5 ด้าน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเฉพาะด้านความคุ้มค่า การทำงานเป็นทีม และการจงใจ ขณะที่ระดับการบริหารราชการส่วนภูมิภาคโดยรวมก็อยู่ในระดับมากที่สุด โดยปัจจัยด้านผู้บริหารและด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์มีความโดดเด่น ผลการวิเคราะห์ถดถอย พบว่า ตัวแปรหลักที่ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการบริหารราชการอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ หลักความโปร่งใส ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม หลักคุณธรรม การมีส่วนร่วม และความพร้อมรับผิด โดยหลักความโปร่งใสมีอิทธิพลสูงสุด ทั้งนี้ โมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิภาพการบริหารราชการได้ร้อยละ 51.2 สะท้อนว่าหลักธรรมาภิบาลและการนํานโยบายไปปฏิบัติมีบทบาทสำคัญต่อการยกระดับความโปร่งใสและประสิทธิภาพการบริหารราชการระดับอำเภอในจังหวัดปทุมธานีอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มุ่งยกระดับมาตรฐานบริการภาครัฐของจังหวัดปทุมธานีผ่านการกำหนดมาตรฐานบริการกลาง การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลร่วม การเชื่อมโยงงบประมาณกับตัวชี้วัดธรรมาภิบาล การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงรับใช้ และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ยั่งยืน ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติเน้นการจัดตั้งทีมพัฒนามาตรฐานบริการระดับอำเภอ การพัฒนาทักษะดิจิทัลและธรรมาภิบาลให้บุคลากร การใช้ Dashboard และ AAR ในการบริหารงานประจำวัน การสื่อสารสองทางกับประชาชนอย่างโปร่งใส และการสร้างระบบพี่เลี้ยงและการหมุนเวียนงานเพื่อลดความเสี่ยงเชิงจริยธรรม ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป คือ การศึกษาปัจจัยเชิงโครงสร้างที่ละเอียดขึ้น การขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทั้งประชาชนและจังหวัดอื่น รวมถึงการใช้แบบวิจัยที่ลึกซึ้งขึ้น เช่น Longitudinal, Multilevel หรือการทดลอง เพื่อประเมินผลเชิงเหตุผลของนวัตกรรมบริการและกลไกธรรมาภิบาลได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยารัตน์ วุฒิปรีชาพันธ์ และคณะ. (2567). ประสิทธิภาพของการนํานโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง 2. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(6), 742-757.
- จดหมายข่าวมหาดไทย. (2561). เดินหน้าขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ตามโครงการ “ไทยนิยม ยั่งยืน”. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/SODxL>
- ธนกฤต โพธิ์เงิน และคณะ. (2567). หลักธรรมาภิบาลที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 7(2), 57-78.
- ธนศพล อินทร์จันทร์. (2564). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 16(2), 75-86.
- นฤมล สุธะราช. (2558). ธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลในอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*.
- ปวีร์วี อินนุพัฒน์ และคณะ. (2567). การสื่อสารของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสร้างองค์กรดิจิทัล. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 8(11), 150-162.
- วิสุทธิณี ธาณิรัตน์ และอภิญา ไผ่สุวรรณ. (2564). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของข้าราชการและพนักงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตรัง. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 14(2), 177-194.

- สมบูรณ์ จุลมุลิก และรัฐบุษ คุ่มทรัพย์. (2565). การส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนคร
รังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. วารสารวิชาการ วิจัย และนวัตกรรม มสธ. (มนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์), 2(1), 79-92.
- สันติ เหล่าบุญเสี่ยม. (2564). หลักธรรมาภิบาลเพื่อการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ปกครองท้องถิ่น. วารสารสถาบันวิจัย
และพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 8(1), 81-96.
- สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา. (2558). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534. เรียกใช้เมื่อ
15 กันยายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/9pEeU>
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (DGA). (2560). Electronic Correspondence System (e-Saraban). Retrieved
October 15, 2568, from <https://shorturl.asia/NCAay>
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Nanthaamornphong, A. al et. (2020). A Case Study: Phuket City Data Platform. Retrieved September
15, 2025, from <https://ieeexplore.ieee.org/document/9158101>
- Pandisha, H. K. al et. (2022). Effectiveness of Strategic Management Practices on Governance of
Local Government Authorities in Tanzania. European Journal of Business and Strategic
Management, 7(3), 39-57.
- Prakitsuwan, P. (2565). Embracing Service Design for Hospital Patient-centred Experience: Case
Study in Health Check-Up Centre. In Thesis the Degree of Master of Science Design,
Business and Technology Management. Thammasat University.
- Yamane, T. (1967). Statistics: An Introductory Analysis. (2nd ed.). New York: Harper & Row.

อิทธิพลของปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อระดับความมั่นคงทางด้านอาหาร ของผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก*

THE INFLUENCE OF SOCIOECONOMIC FACTORS ON THE LEVEL OF FOOD SECURITY AMONG THE ELDERLY IN PHITSANULOK PROVINCE

พิษณุ อภิสมมาตรโยธิน*, นพดล ทองอร่าม

Phitsanu Aphisamacharayothin*, Nopadol Thongaram

หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร สุพรรณบุรี ประเทศไทย

Master of Public Health Program, Sirindhorn College of Public Health, Suphanburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: phitsanua@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความมั่นคงทางด้านอาหาร 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และอิทธิพลต่อความมั่นคงทางด้านอาหาร โดยวิธีวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 423 คน ในจังหวัดพิษณุโลก โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ($I-CVI = 0.80 - 1.00$; $\alpha = 0.874 - 0.973$) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลส่วนใหญ่อายุ 60 - 70 ปี เป็นเพศหญิง จบการศึกษาประถมศึกษา ไม่ประกอบอาชีพ อยู่ในครอบครัวข้ามรุ่น มีผู้ดูแลและไม่มีโรคประจำตัว ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีการเข้าถึงเงินช่วยเหลือของรัฐมาก มีความไม่แน่นอนด้านรายได้ ภาระการดูแลบุตรหลานและความเสี่ยงด้านรายจ่ายปานกลาง มีสถานการณ์ด้านหนี้สินน้อย ปัจจัยทางด้านสังคม พบว่า มีการสนับสนุนจากครอบครัวมาก การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐและการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขปานกลาง ส่วนการเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยีและการสนับสนุนจากชุมชนน้อย โดยผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางด้านอาหารอยู่ในระดับมาก และพบว่า ระดับการศึกษา ลักษณะครอบครัว และโรคประจำตัวมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางด้านอาหาร การเข้าถึงเงินช่วยเหลือของรัฐ สวัสดิการ ข้อมูลและเทคโนโลยี การสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และบุคลากรสาธารณสุขมีความสัมพันธ์เชิงบวก ส่วนความไม่แน่นอนด้านรายได้ ความเสี่ยงด้านรายจ่าย สถานการณ์ด้านหนี้สินและภาระการดูแลบุตรหลานมีความสัมพันธ์เชิงลบ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงทางด้านอาหาร ได้แก่ ความเสี่ยงด้านรายจ่าย สถานการณ์ด้านหนี้สิน การสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน การเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยีและสวัสดิการซึ่งสามารถรวมอธิบายความแปรปรวน ได้มากถึงร้อยละ 81

คำสำคัญ: ความมั่นคงทางด้านอาหาร, ผู้สูงอายุ, ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

Abstract

This study aimed 1) To examine food security, personal factors, 2) To examine economic and social factors, and 3) To examine the factors associated with and influencing food security. A mixed-methods research design was employed. The study population comprised 423 older adults

aged 60 years and above in Phitsanulok Province, selected through a multi-stage random sampling method. Data were collected using questionnaires and interviews (I-CVI = 0.80 - 1.00; α = 0.874 - 0.973). Data analyzed using statistics and content analysis. The results showed that most older adults were 60 - 70 years old, female, had completed primary education, were not employed, lived in multigenerational households, had children or grandchildren as caregivers, and had no chronic diseases. Among those with chronic diseases, hypertension was the most common. Regarding economic factors, participants had high access to government financial aid, moderate income insecurity, moderate childcare burden, and moderate financial risk, but low levels of debt. For social factors, family support was high, while access to government welfare and support from health personnel was moderate; access to information and technology and community support were low. Overall, older adults had a high level of food security. Education level, family structure, and chronic diseases were associated with food security. Positive associations were found with access to government financial aid, welfare, information and technology, and support from family, community, and health personnel. Negative associations were found with income insecurity, financial risk, debt status, and childcare burden. Factors that had a statistically significant influence on food security included financial risk, debt status, support from family and community, access to information and technology, and welfare which were able to collectively explain up to 81% of the variance.

Keywords: Food Security, Elderly, Socioeconomic Factors

บทนำ

ประชากรผู้สูงอายุทั่วโลกอายุ 60 ปีขึ้นไปมีประมาณ 1.2 พันล้านคน หรือร้อยละ 12.00 ของประชากรทั้งหมด และคาดว่าจะเพิ่มเป็นร้อยละ 26.00 ภายในปี 2573 (World Health Organization, 2024); (United Nations, 2024) สำหรับประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็ว โดยในปี 2567 มีผู้สูงอายุร้อยละ 20.70 และคาดว่าจะเพิ่มเป็นร้อยละ 28.00 ภายในปี 2574 (กรมอนามัย, 2567) ภาคเหนือมีสัดส่วนผู้สูงอายุมากที่สุด ร้อยละ 24.36 รองลงมา คือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ (กรมการปกครอง, 2567) การเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุส่งผลให้ปัญหาความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) มีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากเกี่ยวข้องกับสุขภาพและคุณภาพชีวิต (National Council on Aging, 2024) ผู้สูงอายุต้องได้รับโภชนาการที่เหมาะสมเพื่อป้องกันภาวะขาดสารอาหารและโรคเรื้อรัง (Phulkerd, S. et al., 2023) การส่งเสริมความมั่นคงทางอาหารจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการลดความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพ (Osei-Owusu, C. et al., 2024) ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ดำเนินแผนปฏิบัติการด้านโภชนาการแห่งชาติ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2566 - 2570) เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารในสังคมสูงวัย อย่างไรก็ตาม สัดส่วนประชากรที่มีความไม่มั่นคงทางอาหารเพิ่มจากร้อยละ 15.10 ในปี 2558 เป็นร้อยละ 29.80 ในปี 2562 (กรมอนามัย, 2567)

ความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) เป็นความสามารถในการเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ มีคุณค่าทางโภชนาการ เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต และปลอดภัยต่อสุขภาพ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization, 2021) กำหนดไว้ 4 มิติ ได้แก่ ความพอเพียง (Availability) การมีอาหารเพียงพอ การเข้าถึง (Accessibility) ความสามารถในการเข้าถึงอาหาร การใช้ประโยชน์ (Utilization) การบริโภคอาหารที่สะอาดและมีคุณค่าทางโภชนาการ และเสถียรภาพ (Stability) ความมั่นคงในการเข้าถึงอาหารอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อความไม่มั่นคงทางอาหารจากปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม เช่น

รายได้ต่ำ พื้นที่อยู่อาศัยห่างไกล ข้อจำกัดทางร่างกาย และราคาสินค้าอาหารที่สูงขึ้น (พัชรวดี อรรถวิวัฒนากุล, 2561); (Leung, C.W. & Julia, A.W., 2021) โดยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า ผู้สูงอายุมีอัตราความไม่มั่นคงทางอาหารเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.50 เป็นร้อยละ 12.40 และมีผู้สูงอายุร้อยละ 39.10 ประสบภาวะดังกล่าว ซึ่งแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องและส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความเสี่ยงต่อโรคเรื้อรัง (Vahid, A. et al., 2021)

ในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ผู้สูงอายุจำนวนมากประสบปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยจากการสำรวจในอำเภอเมืองพิษณุโลก พบว่า ร้อยละ 65.00 ของผู้สูงอายุรายได้ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายขั้นต่ำ ร้อยละ 40.00 มีภาวะโภชนาการไม่สมบูรณ์ และร้อยละ 55.00 พบปัญหาในการเข้าถึงแหล่งอาหารที่ปลอดภัย ขณะที่ร้อยละ 30.00 ต้องพึ่งพาอาหารจากครอบครัวซึ่งขาดความหลากหลายทางโภชนาการ การสำรวจตามแนวคิดของ FAO ยังพบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 70.00 ประสบปัญหาด้านความพอเพียงของอาหาร ร้อยละ 60.00 การเข้าถึงร้อยละ 50.00 การใช้ประโยชน์ และร้อยละ 45.00 เสถียรภาพของอาหาร (พิษณุ อภิสมการโยธิน, 2568) สะท้อนถึงความจำเป็นในการส่งเสริมความมั่นคงทางอาหารของผู้สูงอายุในพื้นที่ ทั้งนี้ ความมั่นคงทางอาหารของผู้สูงอายุเป็นประเด็นซับซ้อนที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น รายได้ต่ำ ราคาสินค้าสูง การเข้าถึงตลาดและบริการขนส่งที่จำกัด รวมถึงการขาดการสนับสนุนจากครอบครัวหรือชุมชน (Dachner, N. & Tarasuk, V., 2018); (Smith, E. et al., 2024); (Pooler, J. A. et al., 2019) ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อการเลือกบริโภคอาหาร ราคาถูกแต่ขาดคุณค่าทางโภชนาการ (Moses, M. K. et al., 2024) ดังนั้น การศึกษาปัจจัยเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงทางอาหารของผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลกจึงมีความสำคัญ เพื่อใช้วิเคราะห์ตามแนวคิด 4 มิติของ FAO ได้แก่ ความพอเพียง การเข้าถึง การใช้ประโยชน์ และเสถียรภาพของอาหาร ผลการศึกษาจะสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย และเป้าหมายที่ 3 สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (United Nations, 2024) เพื่อสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุอย่างยั่งยืนในระดับพื้นที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยทางด้านสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและปัจจัยทางด้านสังคมกับความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Analytical Cross-Sectional Study) โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Methods) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ (ในส่วนของ การนำเสนอผลการวิจัยเชิงคุณภาพในบทความนี้ผู้วิจัยใช้การสรุปประเด็นสำคัญแล้วบรรยายเป็นความเรียง)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 146,780 คน (สำนักงานทะเบียนอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก, 2568); (สำนักงานสถิติจังหวัดพิษณุโลก, 2568)

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 423 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Krejcie & Morgan เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10.00 เพื่อให้มั่นใจว่ามีขนาดที่เพียงพอ (พิษณุ อภิสมการโยธิน, 2568) ผู้วิจัยใช้การคัดเลือกตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เริ่มจากสุ่มร้อยละ 30 ของอำเภอ ตำบล และหมู่บ้านด้วยวิธีจับฉลากตามลำดับ รวมได้ 3 อำเภอ 12 ตำบล และ 48 หมู่บ้าน จากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างหมู่บ้านละ 8 - 9 คนแบบแบ่งสัดส่วนเท่า ๆ กัน

จนได้กลุ่มตัวอย่างรวม 423 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของประชากรอย่างเพียงพอ โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion Criteria) คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพิษณุโลกไม่น้อยกว่า 1 ปี และใช้เกณฑ์การประเมินความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวันด้วยดัชนีบาร์เธลเอดีแอล (Barthel Activities of Daily Living: ADL) ที่มีคะแนนประเมิน ≥ 12 คะแนน ซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่พึ่งตนเองได้และสามารถทำกิจวัตรประจำวันได้บางส่วนถึงมาก ไม่เป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม (Dementia) และไม่ใช่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านจิตเวช (Psychiatric) และยินดีเข้าร่วมในการวิจัย และเกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) คือ ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถสื่อสารข้อมูลได้และไม่สมัครใจที่จะให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยจนแล้วเสร็จ

เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบไปด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้ดูแล และโรคประจำตัว มีลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด (Open Questions) และปลายปิด (Closed Questions) ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วยคำถาม ทั้งหมด 7 คำถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยด้านเศรษฐกิจ แบ่งออกเป็น 5 ตอน ตอนละ 5 คำถาม ได้แก่ การเข้าถึงเงินช่วยเหลือของรัฐ ความไม่แน่นอนด้านรายได้ ความเสี่ยงด้านรายจ่าย สถานการณ์ด้านหนี้สิน และการดูแลบุตรหลาน ลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 3 ระดับ ได้แก่ บ่อยครั้ง (มาก) บางครั้ง (ปานกลาง) นาน ๆ ครั้ง (น้อย) รวมทั้งหมด 25 คำถาม

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยด้านสังคม แบ่งออกเป็น 5 ตอน ตอนละ 5 คำถาม ได้แก่ การสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุข การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากชุมชน การเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยี และการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 3 ระดับ ได้แก่ บ่อยครั้ง (มาก) บางครั้ง (ปานกลาง) นาน ๆ ครั้ง (น้อย) รวมทั้งหมด 25 คำถาม

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความมั่นคงทางอาหาร แบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนละ 5 คำถาม ได้แก่ การมีอาหารเพียงพอ การเข้าถึงอาหาร การใช้ประโยชน์จากอาหารและการมีเสถียรภาพด้านอาหาร ลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 3 ระดับ มาก (6 - 7 วัน/สัปดาห์) ปานกลาง (3 - 5 วัน/สัปดาห์) น้อย (1 - 2 วัน/สัปดาห์) รวมทั้งหมด 20 คำถาม

สำหรับการแปลผลคะแนนค่าเฉลี่ย 3 ระดับ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ (พิษณุ อภิสมาจารโยธิน, 2568) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.66	หมายถึง ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.67 - 2.33	หมายถึง ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 2.34 - 3.00	หมายถึง ระดับมาก

ผู้วิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรงด้วยค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) โดยได้ค่า I-CVI ของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และ S-CVI เท่ากับ 0.95 และได้ค่า I-CVI ของแบบสัมภาษณ์ (ซึ่งแบบสัมภาษณ์นี้จะใช้เก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับการเก็บแบบสอบถาม) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และ S-CVI เท่ากับ 0.92 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดี จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Corrected Item-Total Correlation) ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.2 ทุกข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามปัจจัยด้านเศรษฐกิจเท่ากับ 0.874 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามปัจจัยด้านสังคมเท่ากับ 0.973 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความมั่นคงทางอาหารเท่ากับ 0.890 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.938 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ความเชื่อมั่นสูงมาก

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเริ่มต้นจากการขออนุญาตและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความร่วมมือในการเข้าถึงกลุ่มประชากรเป้าหมายก่อนการเก็บข้อมูลจริง จากนั้นผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการตอบแบบสอบถาม และขอความยินยอมจากผู้สูงอายุทุกคนให้เข้าร่วมในการวิจัยโดยสมัครใจ พร้อมทั้งยืนยันว่าจะรักษาข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นความลับอย่างเคร่งครัด การเก็บข้อมูลดำเนินการโดยการแจกแบบสอบถามแก่ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจำนวนทั้งสิ้น 423 คน เมื่อเก็บข้อมูลแต่ละครั้งเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถาม เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ได้รับมีความสมบูรณ์และพร้อมสำหรับการวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป การวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก เลขที่ COA.68-02-0001

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยประกอบด้วย สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) สัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Coefficient) สมการประมาณค่า (Estimation Equation)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำมาสรุปและบรรยายเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุช่วงอายุ 60 - 70 ปี (ร้อยละ 38.80) (minimum = 60 ปี; maximum = 97 ปี) เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 58.20) มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 58.60) ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ร้อยละ 46.80) อาศัยอยู่ในครอบครัวข้ามรุ่น (ร้อยละ 78.70) และมีผู้ดูแล (ร้อยละ 92.40) ซึ่งผู้ดูแลส่วนใหญ่เป็นบุตรหรือหลาน ขณะที่ผู้สูงอายุจำนวนมากไม่มีโรคประจำตัว (ร้อยละ 64.50) และสำหรับกลุ่มที่มีโรคประจำตัว พบว่า โรคที่พบบ่อยที่สุด คือ โรคความดันโลหิตสูง รองลงมา คือ โรคเบาหวาน และความพิการ ตามลำดับ
2. การวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเข้าถึงเงินช่วยเหลือของรัฐอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.33, S.D. = 0.474) รองลงมา คือ มีความไม่แน่นอนด้านรายได้ ($\bar{X}$ = 1.90, S.D. = 0.601) มีการดูแลสุขภาพบุตรหลาน ($\bar{X}$ = 1.87, S.D. = 0.683) มีความเสี่ยงด้านรายจ่าย ($\bar{X}$ = 1.71, S.D. = 0.514) ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และมีสถานการณ์ด้านหนี้สินอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 1.47, S.D. = 0.576)
3. การวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.45, S.D. = 0.573) รองลงมา คือ มีการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ($\bar{X}$ = 2.23, S.D. = 0.403) และได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุข ($\bar{X}$ = 2.07, S.D. = 0.431) ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และมีการเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยี ($\bar{X}$ = 1.66, S.D. = 0.722) และได้รับการสนับสนุนจากชุมชน ($\bar{X}$ = 1.65, S.D. = 0.531) ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับน้อย
4. การวิเคราะห์ความมั่นคงทางด้านอาหาร องค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ การมีอาหารเพียงพอ (Availability) การเข้าถึงอาหาร (Accessibility) การใช้ประโยชน์จากอาหาร (Utilization) และการมีเสถียรภาพด้านอาหาร (Stability)

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ระดับความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุ (n = 423)

ความมั่นคงทางด้านอาหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การมีอาหารเพียงพอ (Availability)	2.52	0.412	มาก
การใช้ประโยชน์จากอาหาร (Utilization)	2.50	0.268	มาก
การเข้าถึงอาหาร (Accessibility)	2.33	0.481	ปานกลาง
การมีเสถียรภาพด้านอาหาร (Stability)	2.31	0.424	ปานกลาง
เฉลี่ยความมั่นคงทางด้านอาหาร	2.42	0.332	มาก

จากตาราง 1 กลุ่มตัวอย่างมีความมั่นคงทางด้านอาหารอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 1.87$, S.D. = 0.683) ซึ่งหากพิจารณา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการมีอาหารเพียงพอ ($\bar{X} = 2.52$, S.D. = 0.412) และมีการใช้ประโยชน์จากอาหาร ($\bar{X} = 2.50$, S.D. = 0.268) ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างมีการเข้าถึงอาหาร ($\bar{X} = 2.33$, S.D. = 0.481) และมีเสถียรภาพด้านอาหาร ($\bar{X} = 2.31$, S.D. = 0.424) ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

1. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ สามารถพิจารณา ได้ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความมั่นคงทางด้านอาหาร พบว่า ระดับการศึกษา ลักษณะครอบครัว และโรคประจำตัว มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\chi^2 = 22.726, 28.930, 82.250$ ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุ ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษาหรือมีระดับการศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และปริญญาตรีส่วนใหญ่มีความมั่นคงทางด้านอาหารอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย นอกจากนี้ ผู้สูงอายุที่อยู่ในครอบครัวข้ามรุ่นส่วนใหญ่จะมีความมั่นคงทางด้านอาหารอยู่ในระดับมากในขณะที่ผู้สูงอายุที่อยู่ในครอบครัวสามรุ่นและครอบครัวลำพังส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางและระดับน้อย และผู้สูงอายุที่ไม่มีโรคประจำตัวส่วนใหญ่จะมีความมั่นคงทางด้านอาหารในระดับมากในขณะที่ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวอยู่ในระดับปานกลางและระดับน้อย

1.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและปัจจัยทางด้านสังคมกับความมั่นคงทางด้านอาหาร

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมกับความมั่นคงทางด้านอาหาร (n = 423)

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม				
	ความมั่นคงด้านอาหาร (Y _{FSC})	การมีอาหารเพียงพอ (Y _{FSC_AVA})	การเข้าถึงอาหาร (Y _{FSC_ACC})	การใช้ประโยชน์ (Y _{FSC_UTI})	การมีเสถียรภาพ (Y _{FSC_STA})
ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ (X_{ECO})					
การเข้าถึงเงินช่วยเหลือของรัฐ (X _{ECO_ACC})	0.167**	0.164**	0.187**	0.123**	0.075
ความไม่แน่นอนด้านรายได้ (X _{ECO_INC})	-0.083**	-0.043	-0.007	-0.181**	-0.096**
ความเสี่ยงด้านรายจ่าย (X _{ECO_EXR})	-0.414**	-0.315**	-0.317**	-0.351**	-0.407**
สถานการณ์ด้านหนี้สิน (X _{ECO_DEB})	-0.275**	-0.224**	-0.231**	-0.230**	-0.236**
ภาระการดูแลบุตรหลาน (X _{ECO_CBR})	-0.202**	-0.166**	-0.166**	-0.164**	-0.177**
ปัจจัยทางด้านสังคม (X_{SOC})					
การสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุข (X _{SOC_HEA})	0.135**	0.075	0.085	0.211**	0.121**
การสนับสนุนจากครอบครัว (X _{SOC_FAM})	0.568**	0.492**	0.505**	0.411**	0.467**

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมกับความมั่นคงทางด้านอาหาร (n = 423) (ต่อ)

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม				
	ความมั่นคงด้านอาหาร (Y _{FSC})	การมีอาหารเพียงพอ (Y _{FSC_AVA})	การเข้าถึงอาหาร (Y _{FSC_ACC})	การใช้ประโยชน์ (Y _{FSC_UTI})	การมีเสถียรภาพ (Y _{FSC_STA})
การสนับสนุนจากชุมชน (X _{SOC_COM})	0.659**	0.609**	0.647**	0.268**	0.567**
การเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยี (X _{SOC_INF})	0.162**	0.168**	0.112**	0.033	0.197**
การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ (X _{SOC_WEL})	0.202**	0.224**	0.176**	0.205**	0.086

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การเข้าถึงเงินช่วยเหลือของรัฐมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.167$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหากผู้สูงอายุมีการเข้าถึงเงินช่วยเหลือของรัฐมากขึ้นจะส่งเสริมให้ระดับความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ความไม่แน่นอนด้านรายได้ ความเสี่ยงด้านรายจ่าย ความเสี่ยงด้านหนี้สิน และภาระการดูแลบุตรหลานมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = -0.083, -0.414, -0.275, -0.202$ ตามลำดับ) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหากผู้สูงอายุมีความไม่แน่นอนด้านรายได้ ความเสี่ยงด้านรายจ่าย ความเสี่ยงด้านหนี้สิน และภาระการดูแลบุตรหลานน้อยลงจะส่งเสริมให้ระดับความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ การสนับสนุนจากชุมชน การสนับสนุนจากครอบครัว การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ การเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยี และการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุข ความสัมพันธ์เชิงบวกกับความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.659, 0.568, 0.202, 0.162, 0.135$ ตามลำดับ) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหากได้รับการสนับสนุนจากชุมชน การสนับสนุนจากครอบครัว การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ การเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยี และการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขมากขึ้นจะส่งเสริมให้ระดับความมั่นคงทางด้านอาหารเพิ่มมากขึ้น

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงทางด้านอาหาร

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุ (n = 423)

ตัวแปร	การวิเคราะห์อิทธิพล			
	ปัจจัยทำนาย	β	t	p-value
ความมั่นคงทางด้านอาหาร (Y _{FSC}) ^a	(Constant)	2.204	22.159**	<0.001
	ความเสี่ยงด้านรายจ่าย (X _{ECO_EXR})	-0.090	-3.639**	<0.001
	สถานการณ์ด้านหนี้สิน (X _{ECO_DEB})	-0.061	-3.066**	<0.001
	การสนับสนุนจากครอบครัว (X _{SOC_FAM})	0.157	7.709**	<0.001
	การสนับสนุนจากชุมชน (X _{SOC_COM})	0.290	-13.115**	<0.001
	การเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยี (X _{SOC_INF})	0.051	3.470**	<0.001
	การเข้าถึงสวัสดิการ (X _{SOC_WEL})	0.209	7.832**	<0.001
R = 0.900		F = 234.412**		R ² = 0.810

จากตารางที่ 3 ความเสี่ยงด้านรายจ่าย สถานการณ์ด้านหนี้สิน การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากชุมชน การเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยี และการเข้าถึงสวัสดิการมีอิทธิพลต่อความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = -0.090, -0.061, 0.157, 0.290, 0.051, 0.209$ ตามลำดับ) ซึ่งตัวแปรต้นเหล่านี้สามารถรวมอธิบายความแปรปรวนของความมั่นคงทางด้านอาหารได้มากถึงร้อยละ 81

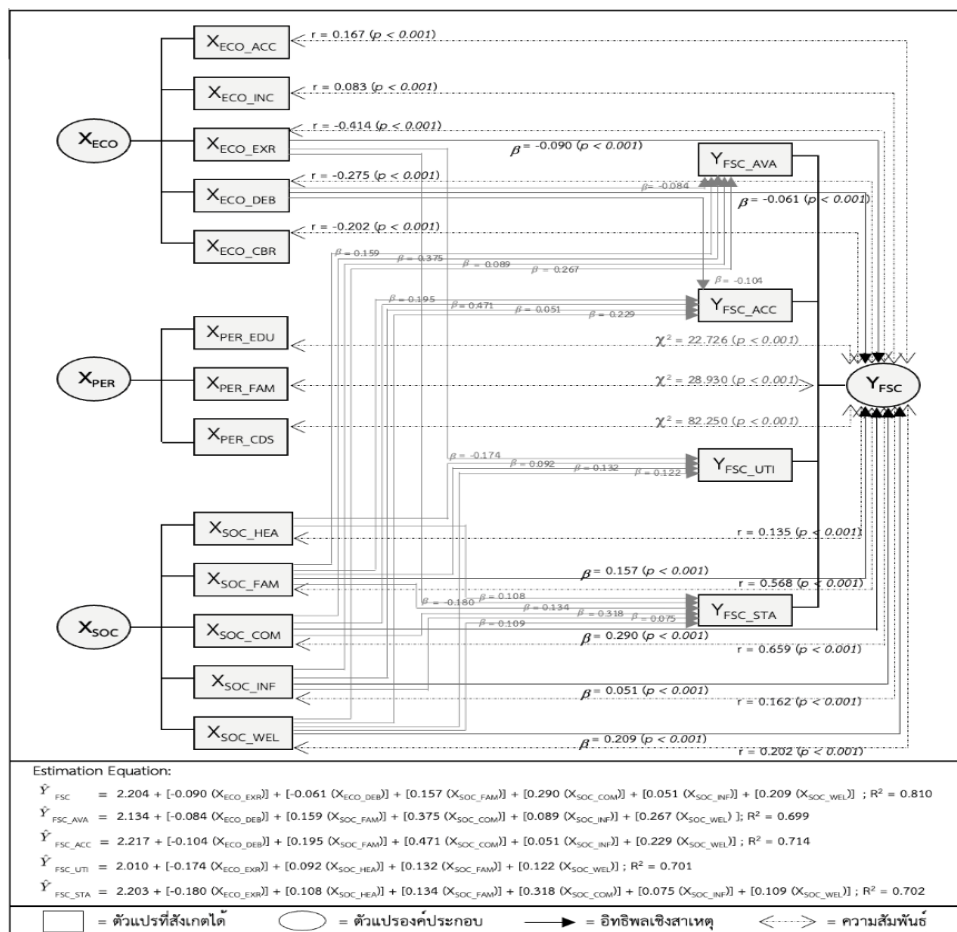

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงทางด้านอาหารโดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) ที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงทางอาหารของผู้สูงอายุ ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา ลักษณะครอบครัว ผู้ดูแล โรคประจำตัว สุขภาพร่างกาย รายได้และพฤติกรรมของผู้สูงอายุ

สำหรับปัจจัยทางด้านการเศรษฐกิจ (Economic Factors) ที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงทางอาหารของผู้สูงอายุ ได้แก่ การสนับสนุนทางการเงินจากบุตรหลานเพื่อเป็นรายได้ ความไม่แน่นอนด้านรายได้ของผู้สูงอายุ ความไม่แน่นอนด้านรายจ่ายหรือค่าใช้จ่ายครัวเรือน ผลกระทบจากราคาสินค้าที่สูงขึ้น ความสามารถในการจัดสรรรายได้ ผลกระทบของความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ ความเสี่ยงด้านรายจ่าย การจัดการเงินในครัวเรือนหรือชุมชนเพื่อให้มีอาหารเพียงพอ ภาระหนี้สินหรือการจัดสรรเงินกู้ และการเข้าถึงเงินช่วยเหลือของรัฐ เบี้ยยังชีพหรือสวัสดิการ

นอกจากนี้ ปัจจัยทางด้านการสังคม (Social Factors) ที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงทางอาหารของผู้สูงอายุ ได้แก่ การสนับสนุนของครอบครัวต่อผู้สูงอายุด้านการจัดหาอาหารและโภชนาการครบถ้วน การสนับสนุนของครอบครัวด้านรายได้หรือแรงงาน ทำให้ผู้สูงอายุมีเงินและแรงช่วยเหลือตนเอง การสนับสนุนของชุมชนด้านอาหารและผลิตผล เช่น ผัก ผลไม้ หรือสัตว์เลื้อย การแลกเปลี่ยนอาหารและช่วยเหลือผู้สูงอายุระหว่างเพื่อนบ้านและชุมชน การให้ความรู้ด้านโภชนาการและอาหารที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุโดยบุคลากรสาธารณสุข การจัดหาผลิตภัณฑ์อาหารเสริม นม และอาหารที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุโดยบุคลากรสาธารณสุข การเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยีออนไลน์เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารและโภชนาการของผู้สูงอายุ การใช้เทคโนโลยีและออนไลน์เพื่อซื้อขายอาหารหรือทำอาชีพเสริมของผู้สูงอายุ การช่วยเหลือจากรัฐด้านอาชีพและสนับสนุนอาหารสำหรับผู้สูงอายุ และการเข้าถึงโครงการสุขภาพและโภชนาการในชุมชนที่สนับสนุนอาหารและการบริโภคที่เหมาะสม

4. ตัวแบบ (Model) แสดงความสัมพันธ์และอิทธิพลของปัจจัยทำนายความมั่นคงทางด้านอาหาร

ภาพที่ 1 ตัวแบบแสดงความสัมพันธ์และอิทธิพลของปัจจัยทำนายความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุ

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นตัวแบบแสดงความสัมพันธ์และอิทธิพลของปัจจัยทำนายความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุ โดยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสังคมต่อความมั่นคงด้านอาหารของผู้สูงอายุใน 4 มิติหลัก ได้แก่ การมีอาหารเพียงพอ การเข้าถึง การใช้ประโยชน์ และการมีเสถียรภาพทางด้านอาหาร โดยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น ความเสี่ยงด้านรายจ่าย สถานการณ์ด้านหนี้สิน และการดูแลบุตรหลานมีอิทธิพลเชิงลบอย่างเด่นชัดต่อทุกมิติของความมั่นคงด้านอาหาร ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ลักษณะครอบครัวและโรคประจำตัวมีผลต่อการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์อาหารในทิศทางที่แตกต่างกัน ปัจจัยทางสังคม โดยเฉพาะการสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐแสดงอิทธิพลเชิงบวกสูงต่อความมั่นคงด้านอาหาร โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงทางด้านอาหาร พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ความเสี่ยงด้านรายจ่าย (X_{ECO_EXR}) และสถานการณ์ด้านหนี้สิน (X_{ECO_DEB}) และปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว (X_{SOC_FAM}) การสนับสนุนจากชุมชน (X_{SOC_COM}) การเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยี (X_{SOC_INF}) และการเข้าถึงสวัสดิการ (X_{SOC_WEL}) มีอิทธิพลต่อความมั่นคงทางด้านอาหาร (Y_{FSC}) ของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่า β เท่ากับ -0.090, -0.061, 0.157, 0.290, 0.051 และ 0.209 ตามลำดับ ($p < 0.001$) ซึ่งมีค่าคงที่ (Constant) เท่ากับ 2.204 และมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Coefficient of Determination) หรือ R^2 เท่ากับ 0.810 ซึ่งในภาพรวมโมเดลสามารถอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับความมั่นคงด้านอาหารของผู้สูงอายุได้มากถึงร้อยละ 81 ของความแปรปรวนทั้งหมด

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยโดยพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ผลการศึกษาความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลกมีความมั่นคงทางด้านอาหารอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ มีความหลากหลาย และมีคุณค่าทางโภชนาการที่เหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษาของ Abeer, A. et al. ที่พบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนส่วนใหญ่มีระดับความมั่นคงทางอาหารสูงเช่นเดียวกัน (Abeer, A. et al., 2024) ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า การที่ผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางอาหารอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว การช่วยเหลือจากบุตรหลาน และการได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐอย่างต่อเนื่อง (Vahid, A. et al., 2021) ส่งผลให้สามารถจัดหาอาหารได้อย่างเพียงพอและสม่ำเสมอ

2. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยทางสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60 - 70 ปี เป็นเพศหญิง ระดับการศึกษา ประถมศึกษา ไม่ประกอบอาชีพ อาศัยอยู่ในครอบครัวข้ามรุ่น และมีผู้ดูแลเป็นบุตรหรือหลาน สอดคล้องกับการศึกษาของ ลำไย นระชา และคณะ ที่พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในพื้นที่ชนบทของประเทศไทยมีลักษณะการอยู่อาศัยร่วมกับบุตรหลานในครัวเรือนแบบพึ่งพาและได้รับการดูแลจากครอบครัวอย่างใกล้ชิด (ลำไย นระชา และคณะ, 2567) ปัจจัยทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ พบว่า มีการเข้าถึงเงินช่วยเหลือจากรัฐในระดับมาก ขณะที่ความไม่แน่นอนด้านรายได้ การดูแลบุตรหลาน และความเสี่ยงด้านรายจ่ายอยู่ในระดับปานกลาง และสถานการณ์หนี้สินอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของ Moses, M. K. et al. ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุจำนวนมากมีรายได้หลักจากเงินสนับสนุนของรัฐและการช่วยเหลือจากบุตรหลาน ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า (Moses, M. K. et al., 2024) แม้ผู้สูงอายุจำนวนมากจะไม่มีอาชีพ แต่การได้รับเงินอุดหนุนรายเดือนและการสนับสนุนทางเศรษฐกิจจากครอบครัว (พิษณุ อภิสมจารโยธิน, 2568) สำหรับปัจจัยทางสังคม พบว่า ผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวอยู่ในระดับมาก การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐและการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่การเข้าถึงข้อมูล เทคโนโลยี และการสนับสนุนจากชุมชนอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของ

Sassine, A. J. et al. ที่ระบุว่า การได้รับสวัสดิการและการสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุมีความเปราะบาง ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้สูงอายุที่ได้รับการดูแลและมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีจะสามารถเข้าถึงอาหารที่เหมาะสมได้มากกว่า (Sassine, A. J. et al., 2023)

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและปัจจัยทางด้านสังคมกับความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ระดับการศึกษา ลักษณะครอบครัว และโรคประจำตัวมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางอาหาร โดยผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูงและสุขภาพแข็งแรง มักมีความมั่นคงทางอาหารมากกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ Rebecca, D. & Kate, R. ที่พบว่า ความรู้และสุขภาพมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคและการเลือกอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ นอกจากนี้ ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การเข้าถึงเงินช่วยเหลือของรัฐ การสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และบุคลากรสาธารณสุข มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความมั่นคงทางอาหาร (Rebecca, D. & Kate, R., 2024) ขณะที่ความไม่แน่นอนด้านรายได้ ภาระค่าใช้จ่าย และหนี้สินมีความสัมพันธ์เชิงลบ สอดคล้องกับการศึกษาของ Cindy, W. L. & Julia, A. W. ซึ่งระบุว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มั่นคงและเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็งส่งผลต่อความสามารถในการจัดหาอาหารอย่างมีคุณภาพ (Cindy, W. L. & Julia, A. W., 2021)

4. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงทางอาหาร ได้แก่ ความเสี่ยงด้านรายจ่าย สถานการณ์หนี้สิน การสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน การเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยี และการเข้าถึงสวัสดิการ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับการศึกษาของ Zarei, M. et al. ที่ชี้ว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมมีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงทางอาหาร ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า ความเปราะบางทางด้านเศรษฐกิจมีผลต่อความมั่นคงทางอาหาร ในขณะที่การมีปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมที่ดีจะทำให้มีความสามารถในการจัดการอาหารได้อย่างเหมาะสม (Zarei, M. et al., 2021)

สรุปและข้อเสนอแนะ

พิจารณาผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์แสดงให้เห็นว่า 1) ผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางอาหารในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการมีอาหารเพียงพอและการใช้ประโยชน์จากอาหาร ส่วนด้านการเข้าถึงอาหารและความเสถียรภาพทางอาหารอยู่ในระดับปานกลาง แต่ยังคงอยู่ในระดับที่ปลอดภัย โดยได้รับการเสริมจากครอบครัว บุตรหลาน และเงินอุดหนุนจากรัฐ ส่งผลให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงอาหารที่หลากหลายและเหมาะสมทางโภชนาการได้อย่างต่อเนื่อง 2) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 60 - 74 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพและอาศัยในครัวเรือนข้ามรุ่น โดยมีบุตรหลานเป็นผู้ดูแลซึ่งสอดคล้องกับบริบทชนบทไทย ปัจจัยทางเศรษฐกิจพบว่า การเข้าถึงเงินช่วยเหลือจากรัฐอยู่ในระดับมาก ขณะที่ความไม่แน่นอนด้านรายได้ ภาระรายจ่าย และสถานการณ์หนี้สินอยู่ในระดับปานกลางถึงน้อย ปัจจัยด้านสังคม พบว่า การสนับสนุนจากครอบครัวอยู่ในระดับมาก ส่วนการเข้าถึงสวัสดิการรัฐ ชุมชน และข้อมูลเทคโนโลยีอยู่ในระดับปานกลางถึงน้อย ซึ่งสะท้อนโครงสร้างสังคมท้องถิ่นที่ยังต้องพึ่งพาครอบครัวเป็นหลัก 3) ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสังคม มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงทางอาหารอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้สูงอายุที่มีการศึกษา มีครอบครัวดูแล และไม่มีโรคประจำตัว มีแนวโน้มมีความมั่นคงทางอาหารสูงกว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น ความไม่แน่นอนด้านรายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินมีผลเชิงลบ ส่วนการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐและครอบครัวมีผลเชิงบวก ด้านปัจจัยทางสังคม เช่น การสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน บุคลากรสาธารณสุข การเข้าถึงสวัสดิการ และข้อมูลเทคโนโลยี ล้วนมีอิทธิพลสำคัญต่อความสามารถในการเข้าถึงอาหาร การจัดหาอาหาร และความเสถียรภาพทางอาหารโดยรวม โมเดลการทำนายชี้ว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นตัวทำนายหลักของความมั่นคงทางอาหารของผู้สูงอายุได้อย่าง

มีประสิทธิภาพ โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมีอิทธิพลสำคัญต่อระดับความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก โดยในด้านเศรษฐกิจนั้นการเข้าถึงเงินช่วยเหลือจากรัฐและรายได้จากครอบครัวมีอิทธิพลเชิงบวก ทำให้ผู้สูงอายุสามารถจัดหาอาหารที่เพียงพอและมีคุณค่าทางโภชนาการ ขณะเดียวกันความไม่แน่นอนด้านรายได้ ภาระค่าใช้จ่าย และหนี้สินมีอิทธิพลเชิงลบต่อความมั่นคงทางอาหาร โดยผู้สูงอายุที่มีภาระค่าใช้จ่ายสูงหรือหนี้สินมากมักมีระดับความมั่นคงทางอาหารลดลง นอกจากนี้ในด้านสังคมนั้นการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชนและบุคลากรสาธารณสุข ช่วยให้ผู้สูงอายุมีการจัดการอาหารเหมาะสมและมีคุณภาพสูงขึ้น ผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคงและได้รับการสนับสนุนทางสังคมดีจะมีระดับความมั่นคงทางอาหารสูงกว่า ขณะที่ปัจจัยเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคง เช่น ภาระรายจ่ายและหนี้สิน จะลดระดับความมั่นคงทางอาหาร ซึ่งข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ หลากหลาย และมีคุณค่า โดยจัดสวัสดิการด้านอาหาร สนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และบุคลากรสาธารณสุขให้ความรู้ด้านโภชนาการอย่างต่อเนื่อง 2) ควรพัฒนาปัจจัยเศรษฐกิจของผู้สูงอายุให้มั่นคง เช่น เพิ่มเงินอุดหนุน ส่งเสริมรายได้เสริม และให้ความรู้การบริหารรายได้และค่าใช้จ่าย เพื่อลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจที่กระทบต่อความมั่นคงด้านอาหาร 3) ควรเสริมสร้างปัจจัยสังคม ทั้งการสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และบุคลากรสาธารณสุข รวมถึงเพิ่มโอกาสเข้าถึงข้อมูล เทคโนโลยี และความรู้ด้านอาหาร เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางอาหารครบทุกมิติ 4) ควรเพิ่มบทบาทกำลังคนสาธารณสุขในการสนับสนุนผู้สูงอายุ ทั้งด้านโภชนาการ การเข้าถึงข้อมูลเทคโนโลยี การดูแลสุขภาพ ผู้มีโรคเรื้อรัง และการประสานสวัสดิการ เพื่อเสริมความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ควรเสริมสร้างมาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม พร้อมส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการอาหารที่เหมาะสมและมีคุณภาพและควรสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงเงินช่วยเหลือและสวัสดิการของรัฐ ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ จัดโครงการฝึกอบรมหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับโภชนาการและสุขภาพ เพื่อให้สามารถส่งเสริมความมั่นคงทางด้านอาหารของผู้สูงอายุได้อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุนสนับสนุนการวิจัยของคณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขที่ได้สนับสนุนการจัดทำบทความวิจัยนี้ โดยเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ในหลักสูตรปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2567). จำนวนผู้สูงอายุสัญชาติไทยจำแนกตามจังหวัด พ.ศ. 2567. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย.
- กรมอนามัย. (2567). แผนปฏิบัติการด้านโภชนาการแห่งชาติระยะที่ 1 (พ.ศ. 2566 - 2570). นนทบุรี: สำนักโภชนาการ.
- พัชรชาติ อรรถวิวัฒนากุล. (2561). การศึกษาความมั่นคงทางอาหารของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านหินผุด อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางสุขภาพ, 1(2), 1-14.
- พิษณุ อภิสมาจารย์โยธิน. (2568). ความมั่นคงทางอาหารของผู้สูงอายุ: การสำรวจผลกระทบของโครงสร้างครอบครัวในจังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก: โรงพิมพ์รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- ลำไย นระราช และคณะ. (2567). ความรอบรู้ด้านโภชนาการและพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่รับผิดชอบศูนย์สุขภาพชุมชนเมืองโรงพยาบาลอุดรธานี 2 อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน, 10(2), 125-137.
- สำนักงานทะเบียนอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก. (2568). ทะเบียนราษฎรจังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก: สำนักทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลนครพิษณุโลก.

- สำนักงานสถิติจังหวัดพิษณุโลก. (2568). ระบบบัญชีข้อมูลพิษณุโลก ประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป. เรียกใช้เมื่อ 30 สิงหาคม 2568 จาก <https://phitsanulok.gdcatalog.go.th/dataset/60>
- Abeer, A. et al. (2024). Food insecurity and health-related quality of life among a nationally representative sample of older adults. *BMC Geriatrics*, 24(1),126. <https://doi.org/10.1186/s12877-024-04716-9>
- Cindy, W. L. & Julia, A. W. (2021). Food Insecurity among Older Adults: Ten-Year National Trends and Associations with Diet Quality. *J Am Geriatr Soc*, 69(4), 964-971.
- Dachner, N. & Tarasuk, V. (2018). Tackling household food insecurity. *Canadian Food Studies*, 5(3), 230-247.
- Food and Agriculture Organization. (2021). The state of food security and nutrition in the world 2021. Retrieved November 24 , 2024, from <https://shorturl.asia/W2y0G>
- Lee, J. H. et al. (2025). Association Between Food Insecurity and Multiple Chronic Diseases in Elderly People with Disabilities in South Korea. *Asian Social Work and Policy Review*, 19(2), 1-10.
- Leung, C. W. & Julia, A. W. (2021). Food Insecurity among Older Adults: Ten-Year National Trends and Associations with Diet Quality. *J Am Geriatr Soc*, 69(4), 964-971.
- Moses, M. K. et al. (2024). Determinants of food insecurity among elderly people: findings from the Canadian Community Health Survey. *Ageing and Society*, 42(9), 1-15.
- National Council on Aging. (2024). The importance of food security in improving health for older adults. Retrieved November 24, 2024, from <https://www.ncoa.org>
- Osei-Owusu, C. et al. (2024). The impact of food insecurity on mental health among older adults residing in low/middle-income countries. *PLoS One*, 19(3), 1-22.
- Phulkerd, S. et al. (2023). Financial Hardship on Food Security in Ageing. *International Journal of Public Health ORIGINAL ARTICLE*, 68(2023), 1-8.
- Pooler, J. A. et al. (2019). Food Insecurity: A Key Social Determinant of Health for Older Adults. *J Am Geriatr Soc*, 67(3), 421-424.
- Rebecca, D. & Kate, R. (2024). Supporting each other: Older adults' experiences empowering food security and social inclusion in rural and communities. *Appetite*, 198(2024), 1-10.
- Sassine, A. J. et al. (2023). Development and validation of a physical food security tool for older adults. *The Journal of Nutrition*, 153(4), 1273-1282.
- Smith, E. et al. (2024). Food Insecurity in the Global South: Food System Challenges. *Food Safety and Quality in the Global South*, 1(1), 35-65.
- United Nations. (2024). Sustainable Development Goals. Retrieved October 30, 2024, from <https://sdgs.un.org/goals>
- Vahid, A. et al. (2021). Elderly's food security and its associated socioeconomic determinants in Tehran: A cross-sectional. *Health Sci Rep*, 4(e240), 1-8. <https://doi.org/10.1002/hsr2.240>.
- World Health Organization. (2024). Ageing and Health. Retrieved November 24, 2024, from <https://shorturl.asia/1S9L0>
- Zarei, M. et al. (2021). Food insecurity and dietary intake among elderly population: A systematic review. *International Journal of Preventive Medicine*, 12(8), 1-8.

การพัฒนาแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการเพื่อบรรลุเป้าหมายของธุรกิจ*

DEVELOPING ENTREPRENEURIAL MINDSET TO ACHIEVE BUSINESS GOALS

กัลยาณี ยุทธการ¹, ณพิชญา เชิดโฉม^{2*}, เจษฎา ร่มเย็น², ชาลินี ปลุกผลงาม³

Kanlayanee Yutthakan¹, Napitchya Cherdchom^{2*}, Jetsada Romyen², Chalinee Plukphon-ngam³

¹วิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ตรัง ประเทศไทย

¹College of Hospitality and Tourism, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Trang, Thailand

²คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

²Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Nakhon Si Thammarat, Thailand

³คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันสารสนเทศเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ สมุทรปราการ ประเทศไทย

³Faculty of Public Administration, Sarasas Suvarnabhum Institute of Technology, Samut Prakan, Thailand

*Corresponding author E-mail: Napitchya.c@rmuts.ac.th

บทคัดย่อ

ธุรกิจจะประสบความสำเร็จได้นั้นผู้ประกอบการมีวิธีการอย่างไร บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอการพัฒนาแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Mindset) เพื่อบรรลุเป้าหมายของธุรกิจที่ผู้ประกอบการจำเป็นต้องมี เพื่อการมองเห็นโอกาสใหม่ ๆ มีทัศนคติที่ดีต่อความเสี่ยง ความท้าทาย และมีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จ ซึ่งแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการนอกจากจะนำมาปรับใช้กับภาคธุรกิจได้แล้ว ยังสามารถนำไปปรับใช้กับการทำงาน การดำเนินชีวิตประจำวันทุกรูปแบบได้ ดังนั้น ทุกคนจึงควรให้ความสำคัญในการฝึกฝนและพัฒนาแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อให้สามารถประสบความสำเร็จได้ในทุก ๆ ด้านของชีวิต เนื่องจากกรอบความคิดที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถฝ่าฝืนอุปสรรค และนำพาธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน กรอบความคิดหรือทัศนคติที่มุ่งเน้นไปที่การแสวงหาโอกาสใหม่ ๆ และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความสำเร็จในธุรกิจและการทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืนในยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาแนวคิดผู้ประกอบการเพื่อบรรลุเป้าหมายธุรกิจต้องอาศัยการผสมผสาน เช่น เปิดรับสิ่งใหม่อยู่ตลอดเวลา มีทัศนคติในแง่บวก กล้าลงมือทำ มองหาโอกาส เปลี่ยนความรู้สู่การลงมือทำ มีภาวะความเป็นผู้นำ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า จัดการความเสี่ยง และเรียนรู้จากความล้มเหลว นอกจากนี้ ยังต้องปลูกฝังความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมและหาโอกาสใหม่ ๆ ในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้น การพัฒนาแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการซึ่งนำไปสู่การสร้างแนวคิดที่เป็นระบบและพร้อมรับความเสี่ยง การพัฒนาทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถเปลี่ยนความคิดให้กลายเป็นการปฏิบัติที่เป็นระบบ และส่งผลให้บรรลุเป้าหมายทางธุรกิจที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: การพัฒนา, ผู้ประกอบการ, แนวคิดการเป็นผู้ประกอบการ, เป้าหมายของธุรกิจ

Abstract

How can entrepreneurs succeed in business? This article proposes the development of an entrepreneurial mindset as a key component for achieving business goals that entrepreneurs must possess. It is essential for recognizing new opportunities, having a positive attitude towards risks and

challenges, and being committed to success. The entrepreneurial mindset can be applied not only in the business sector but also in various aspects of work and daily life. Therefore, everyone should prioritize practicing and developing an entrepreneurial mindset to succeed in all areas of life. This mindset helps entrepreneurs overcome obstacles and lead their businesses to sustainable success. It focuses on seeking new opportunities and creatively solving problems to create success in business and work, which is crucial for achieving sustainable success in an era of rapid change. The development of an entrepreneurial mindset to achieve business goals requires a combination of factors, including being continuously open to new ideas, maintaining a positive attitude, being willing to take action, seeking opportunities, translating knowledge into practical applications, demonstrating leadership, utilizing resources efficiently, managing risks effectively, and learning from failures. Additionally, creativity must be cultivated to generate innovation and find new opportunities for business operations. Therefore, developing an entrepreneurial mindset leads to creating a systematic approach and readiness to take risks. Developing these skills will help entrepreneurs transform ideas into systematic actions, ultimately leading to the achievement of their set business goals.

Keywords: Developing, Entrepreneur, Entrepreneurial Mindset, Business Goals

บทนำ

ในยุคที่ต้องเผชิญกับการแข่งขันทางธุรกิจที่สูง ผู้ประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจจำเป็นต้องปรับตัวอย่างมีกลยุทธ์เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน ให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดและเติบโตได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ความรู้ทางด้านธุรกิจแล้ว Entrepreneurial Mindset ที่แข็งแกร่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจสามารถฝ่าฟันอุปสรรค ก้าวข้ามวิกฤต และนำพาธุรกิจให้ดำเนินต่อไปได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงรอบด้าน ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไปให้ความสนใจคำว่า “การเป็นผู้ประกอบการ” (Entrepreneurship) มากขึ้น ทั้งนี้ เป็นผลมาจากรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนา SMEs คำว่า “การประกอบการ” เริ่มมีมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 จนถึงศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นเรื่อง เกี่ยวกับการพัฒนา 3 ด้าน คือ การริเริ่ม การจัดการ และการยอมรับความเสี่ยงหรือความล้มเหลว ทั้งนี้ ได้มีผู้เชี่ยวชาญแต่ละด้านได้ให้ความหมายของการประกอบการที่แตกต่างกันไปโดยสามารถสรุปความหมายของการเป็นผู้ประกอบการว่า หมายถึง กระบวนการ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีคุณค่า โดยใช้เวลาให้คุ้มค่าและพอเพียงประกอบการเงิน จิตวิทยา ความเสี่ยงทางสังคมรวมถึงการรับผลที่ได้จากเงินลงทุน ความพึงพอใจ และความเป็นอิสระ (Hisrich, R. D. & Peter, M. P., 2002)

ผู้ประกอบการมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจ นวัตกรรม และการสร้างงาน รวมถึงการกำหนดทิศทางของอุตสาหกรรม และสร้างผลกระทบที่ยั่งยืนต่อสังคม การเป็นผู้ประกอบการเปิดโอกาสให้มีรายได้ไม่จำกัด ช่วยให้บุคคลสามารถสร้างความมั่งคั่ง บรรลุอิสรภาพทางการเงิน และสร้างรายได้หลายช่องทาง การเป็นผู้ประกอบการนั้นมีศักยภาพที่จะได้รับรายได้ตามสัดส่วนของมูลค่าที่สร้างขึ้น โดยการใช้ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และความเฉลียวฉลาดทางธุรกิจ ผู้ประกอบการสามารถคว้าโอกาสที่สร้างผลกำไร ผลตอบแทนทางการเงิน และขยายกิจการได้ ด้วยการสร้างธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ สามารถสะสมทรัพย์สิน ส่วนแบ่งในบริษัท และกระจายรายได้แบบไม่ต้องลงแรง ซึ่งจะเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อเวลาผ่านไป ศักยภาพในการสร้างความมั่งคั่งนี้ช่วยให้ผู้ประกอบการมีหนทางในการสร้างความมั่นคงทางการเงินในอนาคตและเลี้ยงดูครอบครัวของตนได้ นอกเหนือจากแหล่งรายได้หลักจากกิจกรรมทางธุรกิจหลักแล้ว ผู้ประกอบการยังสามารถสร้างรายได้หลายช่องทางจากแหล่ง

รายได้ที่หลากหลาย เช่น การเปิดตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการเสริม การขยายธุรกิจไปยังตลาดหรืออุตสาหกรรมใหม่ หรือการลงทุนในสินทรัพย์ที่สร้างรายได้ (GLION, 2024)

เนื่องจากผู้ประกอบการมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจด้วยแนวคิด ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะที่สามารถนำไปใช้ส่งเสริมให้เกิดความคิด การเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่เต็มไปด้วยอุปสรรคและความท้าทายมากมาย เพราะฉะนั้นแนวคิดของผู้ประกอบการ Entrepreneurial Mindset เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการควรมีและต้องฝึกฝนเพื่อพัฒนาทักษะในการทำธุรกิจ การทำงาน และการสร้างเครือข่ายไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน เพราะผู้ที่มีแนวคิดผู้ประกอบการจะคำนึงถึงเป้าหมายการทำธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ ก้าวผ่านและเรียนรู้อุปสรรคได้อย่างเป็นระบบ ที่สำคัญมีการตัดสินใจที่ชาญฉลาด (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), 2568) บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Mindset) ซึ่งแนวคิดนี้ช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง คิดแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ และมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมาย การมี Entrepreneurial Mindset ไม่ได้จำกัดอยู่แค่เจ้าของกิจการเท่านั้น แต่ยังเป็นทักษะสำคัญที่ทุกคนควรมี ไม่ว่าจะเป็นพนักงานประจำ ผู้บริหาร หรือนักศึกษา เพราะในยุคนี้องค์กรต่าง ๆ ต่างมองหาคนที่มีความคิดแบบผู้ประกอบการ หมายถึง การกล้าคิด กล้าลงมือทำ สามารถสร้างคุณค่าใหม่ ๆ ให้กับงานที่ทำ มองเห็นโอกาสในความท้าทาย และสามารถผลักดันโครงการหรือธุรกิจให้เกิดขึ้นจริงได้

แนวคิดการเป็นผู้ประกอบการ

จากกระแสของโลกที่มีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการที่มีมากขึ้นได้มีการศึกษาและเกิดความคิดที่เน้นเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งทุกคนไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ประกอบการแต่คนทุกคนควรมีคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการในการคาดการณ์และมองหาโอกาสทางธุรกิจ ตลอดจนความกล้าหาญในการริเริ่มและคว้าโอกาสทางธุรกิจได้ ความหมายของผู้ประกอบการไม่เพียงแต่มีความหมายครอบคลุมถึงการเป็นเจ้าของตัวเองได้เท่านั้น แต่ความหมายของผู้ประกอบการโดยลึกซึ้ง คือ ผู้ที่บริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ขึ้นแก่องค์กร หากพิจารณาความเป็นผู้ประกอบการลงไปถึงกระบวนการความคิด พบว่า มีหลายลักษณะที่มีความพิเศษ คือ การมีจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการที่ไม่สามารถเกิดขึ้นมาได้เองแต่จะต้องพัฒนาตนเองด้วยการสร้างคุณลักษณะที่เหมาะสมจนกระทั่งผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเองสามารถมีคุณลักษณะที่เป็นจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการได้ (จิรพงศ์ อ่อนน้อม และคณะ, 2566)

การเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) เป็นลักษณะของปัจเจกหรือกลุ่มคนที่เป็นผู้สร้างองค์กรใหม่หรือปรับปรุงการทำงานใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างโอกาสทางธุรกิจ เป็นกระบวนการคิดและลงมือทำของบุคคลที่มองเห็นช่องว่างในตลาด พัฒนาไอเดีย สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และนำเสนอคุณค่า เพื่อสร้างธุรกิจให้เกิดประโยชน์และเติบโต (Majid, I. A. & Koe, W. L., 2012) สอดคล้องกับ Hendrik, N. et al. การสร้างธุรกิจของตนเองได้รับอิทธิพลจากความรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่มีส่วนเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคม การทำความเข้าใจแนวคิดของการเป็นผู้ประกอบการและจิตวิญญาณที่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และทักษะการเป็นผู้ประกอบการในทางปฏิบัติของผู้ประกอบการที่สำคัญแนวคิดแบบผู้ประกอบการยังเป็นการวัดความสามารถสำคัญในการปรับตัวและความยืดหยุ่นของธุรกิจได้ (Hendrik, N. et al., 2024) และ Schoeniger, G. & Herndon, R. กล่าวว่า การดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการเปรียบเสมือนเส้นเลือดหลักของเศรษฐกิจทั่วโลก ถือว่ามีบทบาทสำคัญที่สุดในเศรษฐกิจสมัยใหม่ เพราะผู้ คือ ผู้ที่คิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ ที่แก้ไขปัญหา สร้างงานใหม่ พืชชุมชน และปรับปรุงคุณภาพชีวิตโดยรวม ซึ่งใช้ทักษะในการสร้างสรรค์ในการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อแก้ไขปัญหา ระดมทรัพยากร และทำให้สิ่งต่าง ๆ

ให้เกิดขึ้น ผู้ประกอบการมีทัศนคติและทักษะที่โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันต้องการ (Schoeniger, G. et al., 2021)

Ardichvili, A. et al. ได้นิยามการเป็นผู้ประกอบการ คือ การมองเห็นและ สร้างสรรค์โอกาสใหม่ ๆ จาก สิ่งที่มีอยู่ (Opportunity Development) มากกว่ารอโอกาสเข้ามา (Opportunity Seeking) โดยเน้นกระบวนการ ตั้งแต่การรับรู้ (Recognition) การสร้าง (Creation) ไปจนถึงการพัฒนาโอกาสทางธุรกิจ (Opportunity Development) ให้เกิดเป็นรูปธรรมผ่านความคิดสร้างสรรค์ การจัดการความเสี่ยง และนวัตกรรม (Ardichvili, A. et al., 2003) เป็นกระบวนการจากรับรู้ (Recognition) การสร้าง (Create) และการพัฒนา (Development) จนกลายมาเป็นโอกาส ทางธุรกิจ (Harms, R. et al., 2009) นอกจากนี้เรื่องการแสวงหาโอกาสแล้วยังมีองค์ประกอบอื่นของการเป็นผู้ประกอบการ คือ แรงผลักดันอันทรงพลังที่ขับเคลื่อนองค์กรไปสู่นวัตกรรม การเติบโต และผลกระทบเชิงบวก ด้วยการคิดอย่างมี วิสัยทัศน์ความเต็มใจที่จะเสี่ยง และการมุ่งเน้นที่การเพิ่มขีดความสามารถ (Venkataraman, S., 2002)

สามารถสรุปได้ว่า การมีลักษณะของบุคคลที่มุ่งมั่นสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ โดยเน้นที่การกำหนดเป้าหมาย การมองหาโอกาส การใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การจัดการความเสี่ยงและความไม่แน่นอน และการบริหาร ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในความหมายที่แคบลง คือ การก่อตั้งธุรกิจใหม่ (Startup) และนำเสนอ กระบวนการ หรือแนวทางใหม่ ๆ ให้กับสังคม พร้อมหาเงินทุนมาดำเนินการ และยังสามารถปรับวิธีการของตนเพื่อก้าวล้ำนำหน้า และตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไปได้

องค์ประกอบของแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการ

สุรนาม พานิชการ ได้เสนอแนวคิดของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ 9 องค์ประกอบ (สุรนาม พานิชการ, 2565) ได้แก่

1. เปิดรับสิ่งใหม่อยู่ตลอดเวลา เพราะการทำธุรกิจย่อมมีความไม่แน่นอน การรู้จักเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ จึงเป็น สิ่งจำเป็นสำหรับธุรกิจเพื่อให้เราสามารถปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาในโลกปัจจุบัน
2. มีทัศนคติในแง่บวก เพราะทัศนคติเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการบริหารธุรกิจ การมีทัศนคติในแง่บวก จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะทัศนคติจะส่งผลถึงความเชื่อมั่นที่พนักงานมีต่อผู้ประกอบการด้วย หากมีทัศนคติในแง่ลบก็ อาจจะทำให้บรรยากาศในองค์กรเป็นพิษ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสินค้าและบริการ นอกจากนี้การมีทัศนคติ ในแง่บวกยังช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถรับมือกับปัญหาและก้าวข้ามอุปสรรคที่เข้ามาได้
3. กล้าลงมือทำ ผู้ประกอบการที่ดีต้องกล้าลงมือทำ กล้าทดลองทำในสิ่งใหม่ ๆ เพื่อหาความรู้และสิ่งที่เป็น ประโยชน์ต่อธุรกิจ นอกจากนี้ การลงมือทำจะแสดงให้เห็นว่าธุรกิจของเรานั้นมีข้อดีและข้อเสียอะไรบ้างที่ธุรกิจ สามารถปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้
4. มองหาโอกาส อย่างที่ทราบกันดีว่าการแข่งขันในปัจจุบันนั้นมีสูงมาก การรอให้โอกาสเข้ามาหาฝ่ายเดียว อาจทำให้ธุรกิจไม่สามารถก้าวได้ทันกับคู่แข่งอื่น ๆ ในฐานะผู้ประกอบการจึงต้องรู้จักมองหาโอกาสและเป็นฝ่าย ที่เข้าไปคว้าโอกาสนั้นไว้ ซึ่งโอกาสนั้นอยู่รอบตัวไม่ว่าจะเป็นช่องว่างในตลาด เทคโนโลยี และความรู้
5. เปลี่ยนความรู้สู่การลงมือทำ การหาความรู้ใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อธุรกิจ คือ หนึ่งในหน้าที่สำคัญของผู้ประกอบการ แต่สิ่งที่สำคัญกว่า คือ การนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้จริงกับธุรกิจ เพราะไฉ่เดียวหรือสิ่งต่าง ๆ จะเกิดขึ้นได้จากการลงมือทำ
6. มีภาวะความเป็นผู้นำ เนื่องจากผู้ประกอบการและเจ้าของธุรกิจ การมีภาวะความเป็นผู้นำจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะต้องตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญขององค์กรและมีหน้าที่ในการกำหนดเป้าหมายการทำงานให้กับพนักงาน เพื่อให้งานที่ออกมาเป็นไปตามแบบที่องค์กรต้องการ
7. ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการทำธุรกิจ ผู้ประกอบการ จึงต้องรู้จักใช้ข้อจำกัดที่ตัวเองมีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

8. การจัดการความเสี่ยง การเรียนรู้และทำความเข้าใจกับความเสี่ยงเป็นทักษะสำคัญสำหรับผู้ประกอบการ เพื่อหาแนวทางการป้องกันและจัดการกับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในธุรกิจ เพราะการทำธุรกิจย่อมมีความเสี่ยงอยู่ตลอดเวลา การเตรียมความพร้อมจึงเป็นสิ่งสำคัญ

9. เรียนรู้จากความล้มเหลว เพราะการทำธุรกิจย่อมมีความผิดพลาดเสมอ สิ่งที่คุณประกอบการสามารถทำได้ คือ การเรียนรู้จากข้อผิดพลาดเหล่านั้นเพื่อป้องกันไม่เกิดขึ้นอีกและนำสิ่งที่ได้ไปต่อยอดและเสริมสร้างจุดแข็ง เพื่อปิดช่องว่างและเพิ่มโอกาสความสำเร็จให้กับธุรกิจ

ความสำเร็จของธุรกิจเริ่มต้นจากตัวผู้ประกอบการ เนื่องจากความสามารถเฉพาะทางเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้ธุรกิจไปถึงเป้าหมายได้ ผู้ประกอบการที่ดีจึงจำเป็นต้องมีทักษะและแนวคิดอื่น ๆ ประกอบด้วย ทักษะและแนวคิดต่าง ๆ ที่จะช่วยให้เป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จที่สามารถนำพาธุรกิจให้เติบโตไปได้ อย่างก้าวกระโดด

วิธีการพัฒนาแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Mindset)

การพัฒนาแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการทำได้โดยการ ฝึกฝนทัศนคติเชิงบวก และมองหาโอกาสจากปัญหา รวมถึงการเรียนรู้และพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง ผ่านการลงมือทำจริง รับฟังความคิดเห็น และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การสร้างความกล้าที่จะลงมือทำโดยไม่กลัวความล้มเหลว และการมีภาวะผู้นำจะช่วยผลักดันให้ก้าวข้ามอุปสรรคไปได้ (ธนาคารยูโอบี จำกัด (มหาชน), 2568); (Indeed Editorial Team, 2025); (Nortenko, D., 2022)

1. พัฒนาทัศนคติและจิตวิญญาณผู้ประกอบการ

คิดบวกและมองหาโอกาส: ฝึกฝนการมองปัญหาให้เป็นโอกาส โดยหมั่นสังเกตสิ่งรอบตัวเพื่อมองเห็นโอกาสทางธุรกิจที่ซ่อนอยู่

มี Growth Mindset: มองความล้มเหลวเป็นบทเรียน ไม่กลัวความผิดพลาดและกล้าที่จะลองผิดลองถูก มีความเชื่อมั่นและมีความมุ่งมั่น: สร้างความเชื่อมั่นในตนเองและมีความมุ่งมั่นที่จะทำตามเป้าหมายให้สำเร็จ เคารพกับความกล้า: จดบันทึกความกล้าที่เกิดขึ้น และพัฒนากลยุทธ์เพื่อเอาชนะความกล้านั้น

2. ส่งเสริมการเรียนรู้และการลงมือทำ

อ่านและศึกษาหาความรู้เสมอ: อ่านหนังสือ บทความ หรือสื่อต่าง ๆ เพื่อหาความรู้และแรงบันดาลใจใหม่ ๆ ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์

ลงมือทำจริง: การลงมือทำจะช่วยให้เข้าใจปัญหาที่แท้จริง และได้เรียนรู้จากประสบการณ์มากกว่าการวางแผนเพียงอย่างเดียว

รับฟังความคิดเห็น: เปิดใจรับฟังคำวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์จากลูกค้า เพื่อนร่วมงาน หรือแม้แต่คู่แข่ง เพื่อนำมาพัฒนาธุรกิจและตนเอง

นิยามความสำเร็จของตัวเอง: กำหนดเป้าหมายและความสำเร็จที่ไม่ใช่แค่ด้านการเงิน เช่น การช่วยเหลือชุมชนหรือการมีเวลาให้ครอบครัวมากขึ้น

3. พัฒนาทักษะและความสามารถ

สร้างความกล้าที่จะเริ่มต้น: กล้าคิด กล้าทำ และกล้าลงมือทำโดยไม่ต้องกังวลกับการสูญเสียมากเกินไป

ฝึกการคิดอย่างมีกลยุทธ์: พัฒนาทักษะการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจอย่างรวดเร็ว พร้อมเตรียมแผนสำรองเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดฝัน

เป็นผู้นำและทำงานร่วมกับผู้อื่น: มีภาวะความเป็นผู้นำเพื่อชี้นำทีม แต่ก็สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

บริหารจัดการทรัพยากร: เรียนรู้วิธีใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าที่สุด

รากฐานสำคัญของความสำเร็จโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบการที่ต้องรับมือกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอนทางธุรกิจอยู่ตลอดเวลา การพัฒนา Entrepreneurial Mindset เพื่อเพิ่มทัศนคติในเชิงบวกที่มีต่อปัญหา ความมุ่งมั่น ความคิดสร้างสรรค์ การทดลองผิดลองถูก และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถขับเคลื่อนธุรกิจให้เติบโตไปได้อย่างยั่งยืน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการ

ปัจจัยที่สำคัญเพื่อให้องค์กรบรรลุความสำเร็จต้องเชื่อมโยงกับการปฏิบัติงานทุกระดับ โดยต้องมีความสำคัญต่อผลลัพธ์ เฉพาะเจาะจง ผู้บริหารยอมรับ มุ่งมั่น และองค์กรควบคุมได้ เพื่อให้บุคลากรทุกคนเข้าใจและทำงานไปในทิศทางเดียวกัน สร้างผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ขององค์กรและตอบสนองวิสัยทัศน์อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ดังนั้น ปราโมช ธรรมกรณ์ และวิรัตน์ ดวงจินดา จึงได้เสนอสิ่งที่ใช้วัดประสิทธิภาพในการติดตามผลการดำเนินการ (Monitoring System) สำหรับปัจจัยแห่งความสำเร็จนั้น มีอยู่ด้วยกัน 7 ประการ (ปราโมช ธรรมกรณ์ และวิรัตน์ ดวงจินดา, 2561) ได้แก่

1. ความมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศ (Personal Mastery) เป็นรากฐานสำคัญที่สุดในการบรรลุเป้าหมายและความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ โดยเชื่อว่าความสำเร็จมาพร้อมความเพียรพยายามอย่างสม่ำเสมอ และสำหรับผู้ประกอบการนั้นต้องทุ่มเทอย่างมาก คือ หัวใจหลักการสร้างความสำเร็จในทุกด้านโดยเฉพาะในโลกของธุรกิจที่ต้องใช้ความทุ่มเทสูง
2. ภูมิปัญญา (Knowledge/Wisdom) องค์รวมของความรู้ (Knowledge) ความสามารถ (Ability) และทักษะ (Skills) ด้านเทคนิค (Technical) และการบริหาร (Management) ซึ่งสั่งสมจากการเรียนรู้และประสบการณ์จริง (ทั้งทางตรงและทางอ้อม) ผ่านการสืบทอด พัฒนา ปรับปรุง เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน และขับเคลื่อนองค์กรให้เติบโตได้ในยุคสมัยต่าง ๆ
3. การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยไม่จำกัดวัย เพื่อสร้างภูมิปัญญาและทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อการปรับตัวในโลกที่เปลี่ยนแปลงเร็ว โดยเฉพาะในด้านธุรกิจ การมีทักษะหลากหลาย ทันสมัย และพร้อมรับมือกับความท้าทาย จะนำมาซึ่งโอกาสทางธุรกิจมากมาย เช่น การสร้างนวัตกรรม การปรับกลยุทธ์ให้ทันยุคสมัย การสร้างความโดดเด่นในตลาดแรงงาน และการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และนำไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน
4. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Personal Creativity) อันเนื่องมาจากรูปแบบวิธีคิด (Mental Ability) ที่ก่อให้เกิดมุมมองแปลกใหม่ (New Paradigm) ที่แตกต่างไปจากผู้อื่น ไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม ๆ และสามารถแสวงหาโอกาส (Opportunity Seeking) เพื่อนำมาบริหารและพัฒนาให้เกิดเป็นคุณค่าแก่ธุรกิจของตน ทั้งในด้านการปรับปรุงระบบงานทั่วไป การผลิต การตลาด และการบริการลูกค้า ตลอดจนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์
5. มนุษยสัมพันธ์และทักษะการสื่อสาร (Human Relations & Communications Ability) และเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ (Emotional Quotient-EQ) เป็นทักษะสำคัญยิ่งสำหรับเจ้าของกิจการ เพราะช่วยให้บริการลูกค้าดีขึ้น (สร้างความสัมพันธ์, แก้ปัญหา) บริหารทีมงานให้เป็นหนึ่งเดียว (สร้างแรงจูงใจ, สื่อสารเป้าหมายชัดเจน) และขับเคลื่อนธุรกิจไปในทิศทางเดียวกัน (สร้างวิสัยทัศน์, ทำให้ทุกคนเข้าใจกลยุทธ์) ทำให้องค์กรเติบโตอย่างยั่งยืน เพราะ EQ ช่วยให้เจ้าของเข้าใจตนเองและผู้อื่นจัดการอารมณ์ได้ดี นำไปสู่การตัดสินใจที่รอบคอบและการสร้างบรรยากาศที่ดีในที่ทำงาน
6. ทักษะการแก้ปัญหาและตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making Skill) สำคัญมากสำหรับผู้ประกอบการ เพราะช่วยจัดการปัญหาระบบและรายวันของธุรกิจ ลูกค้า สินค้า บริการ ผ่าน 3 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การเข้าใจปัญหา (Problem Understanding) โดยการระบุดันตอและวิเคราะห์ข้อมูล 2) การหาทางเลือก (Option Generation) สร้างทางเลือกที่เป็นไปได้ และ 3) การตัดสินใจและลงมือทำ (Decision & Action) เลือกทางที่ดี

ที่สุดหลังวิเคราะห์ความคุ้มค่าและดำเนินการตามแผนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ

7. การบริหารเวลา (Time Management) ในเรื่องของเวลานั้นสำหรับเจ้าของธุรกิจมีคุณค่าอย่างยิ่ง ทำอย่างไรจึงจะเกิดคุณประโยชน์แก่ลูกค้า แก่ครอบครัว และแก่สุขภาพส่วนตัว ปัจจัยทั้งหมดเป็นเพียงขั้นพื้นฐานเท่านั้น ยังมีสิ่งที่เจ้าของธุรกิจควรมีอีกมากมายหลายประการ เช่น ความเป็นผู้นำ ความสามารถในการบริหาร การมอบหมายงาน การกำกับดูแลไปพร้อม ๆ กันกับการตัดสินใจในการบริหารธุรกิจ

ประเทศไทยมีผู้ประกอบการที่มีศักยภาพและประสิทธิภาพ สามารถช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า และแข่งขันในระดับเวทีการค้าโลกได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น การกำหนดเป้าหมาย และสร้างแนวความคิดการเป็นผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการให้ประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการสร้างงานลดปัญหาความยากจน และปรับปรุงมาตรฐานชีวิตและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

สรุป

ผู้ประกอบการจำเป็นจะต้องมีความสามารถในการสร้างแนวคิดธุรกิจใหม่ ๆ และนำไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างโอกาสให้เกิดเป็นสินค้าหรือบริการและนำมาซึ่งรายได้และกำไรให้กับธุรกิจ แนวคิดที่มุ่งเน้นการสร้างและพัฒนาความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ โดยเน้นทักษะสำคัญในการมองหาโอกาสใหม่ ๆ การจัดการความเสี่ยง การสร้างนวัตกรรม และการมี Growth Mindset ซึ่งแนวคิดนี้ช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงคิดแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ และมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมาย การมี Entrepreneurial Mindset ไม่ได้จำกัดอยู่แค่เจ้าของกิจการเท่านั้น แต่ยังเป็นทักษะสำคัญที่ทุกคนควรมี ไม่ว่าจะเป็นพนักงานประจำ ผู้บริหาร หรือนักศึกษา เพราะในยุคนี้องค์กรต่าง ๆ ต่างมองหาคนที่มีแนวคิดแบบผู้ประกอบการที่ กล้าคิด กล้าลงมือทำ มีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ ปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบริการ และตอบสนองต่อแนวโน้มตลาดและความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างรวดเร็วมองเห็นโอกาสในความท้าทาย ที่จะนำไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ

เอกสารอ้างอิง

- จิรพงศ์ อ่อนน้อม และคณะ. (2566). การปลูกฝังผู้เรียนยุคใหม่โดยใช้แนวคิดแบบผู้ประกอบการ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ, 11(6), 92-107.
- ธนาคารยู โอบี จำกัด (มหาชน). (2568). ถอดรหัส Entrepreneurial Mindset กุญแจแห่งความสำเร็จสำหรับผู้ประกอบการ SME. เรียกใช้เมื่อ 25 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/yJ6Vb>
- ปราโมช ธรรมภรณ์ และวิรัตน์ ดวงจินดา. (2561). เส้นทางสู่ความสำเร็จของผู้ประกอบการ. วารสารวิชาการเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 9(1), 256-264.
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). (2568). ENTREPRENEURIAL MINDSET แนวคิดผู้ประกอบการปั้นธุรกิจให้ปัง. เรียกใช้เมื่อ 22 ธันวาคม 2568 จาก <https://shorturl.asia/jtTlS>
- สุรนาม พานิชการ. (2565). 9 ทักษะและแนวคิดของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ. เรียกใช้เมื่อ 25 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://blog.cariber.co/post/9-mindset-for-successful-business>
- Ardichvili, A. et al. (2003). A Theory of Entrepreneurial Opportunity Identification and Development. Journal of Business Venturing, 18(1), 105-123.
- GLION. (2024). Benefits of being an entrepreneur. Retrieved December 15, 2025, from <https://shorturl.asia/F0IRX>

- Harms, R. et al. (2009). The conceptualisation of 'opportunity' in strategic management research. *International Journal of Entrepreneurial Venturing (IJEV)*, 1(1), 57-71.
- Hendrik, N. et al. (2024). The relationship between entrepreneurial mindset and the adaptability and resilience of business owners during economic crises. *Technopreneurship and Educational Development Review (TENDER)*, 1(3), 93-100.
- Hisrich, R. D. & Peter, M. P. (2002). *Entrepreneurship*. (5th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Indeed Editorial Team. (2025). How To Be a Successful Entrepreneur: 32 Tips for Improvement. Retrieved November 28, 2025, from <https://shorturl.asia/L4rBo>
- Majid, I. A. & Koe, W. L. (2012). Sustainable Entrepreneurship (SE): A Revised Model Based on Triple Bottom Line (TBL). *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 2(6), 293-310.
- Nortenko, D. (2022). An Entrepreneurial Mindset: What Is It And How Can You Build It? Retrieved November 28, 2025, from <https://shorturl.asia/ZfF6S>
- Schoeniger, G. et al. (2021). The Entrepreneurial Mindset Imperative. Retrieved December 15, 2025, from <https://shorturl.asia/8i1Zv>
- Venkataraman, S. (2002). Stakeholder Value Equilibration and the Entrepreneurial Process. *SSRN Electronic Journal*, 3(1), 45-57.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ
เทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ทักษะการทำงานกลุ่ม และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน*

THE DEVELOPMENT OF AN INTEGRATED LEARNING MODEL OF
DIGITAL TECHNOLOGY AND COOPERATIVE LEARNING (LT TECHNIQUE) AND
POSITIVE REINFORCEMENT TO ENHANCE LEARNING ACHIEVEMENT GROUP,
WORK SKILLS AND COMPETENCIES FOR LEARNERS

นุชนาฏ กลิ่นมาลี¹, รัฐพร กลิ่นมาลี^{2*}

Nutchanat Klinmalee¹, Rattaporn Klinmalee^{2*}

¹โรงเรียนร่อนพิบูลย์เกียรติวสุนธราภิวัฒก์ นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

¹Ronpiboonkiatwasuntaraphiwat School, Nakhon Si Thammarat, Thailand

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

²Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: rattaporn_kli@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียน 3) ศึกษาทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียน และ 4) ประเมินสมรรถนะสำคัญของนักเรียนเป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้รูปแบบการวิจัยเป็นแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนร่อนพิบูลย์เกียรติวสุนธราภิวัฒก์ จำนวน 28 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 1 ชั่วโมง ซึ่งใช้เทคนิค LT เป็นโครงสร้างหลักบูรณาการสื่อดิจิทัล 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ 3) แบบประเมินทักษะการทำงานกลุ่ม และ 4) แบบสังเกตพฤติกรรมเพื่อประเมินสมรรถนะสำคัญ ซึ่งเครื่องมือทุกฉบับผ่านการตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงเนื้อหา ความยากง่าย อำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นที่เหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบ คือ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง ปัจจัยการผลิต สื่อ PowerPoint เกมทายภาพ สื่อวงล้อสำหรับสุ่มกลุ่ม หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ใบงานการผลิตสินค้าของฉันทน์ และแบบทดสอบ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน ($\bar{X} = 9.18$) สูงวก่อนเรียน ($\bar{X} = 4.11$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 17.75$ จาก 20 คะแนน) 4) สมรรถนะสำคัญของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด และการใช้ทักษะชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ: เทคโนโลยีดิจิทัล, การเรียนรู้แบบร่วมมือ, การเสริมแรงเชิงบวก, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, สมรรถนะสำคัญ

Abstract

The purposes of this research were to: 1) Develop learning activities that integrated digital technology with the Learning Together (LT) cooperative learning technique and positive reinforcement. 2) Compare students' learning achievement before and after learning. 3) Study students' group work skills. and 4) evaluate students' key competencies. This experimental research employed a one-group pre-test-post-test design. The sample consisted of 28 Mathayom 2 students at Ronpiboonkiatwasuntaraphiwat School, obtained through cluster random sampling using the classroom as the sampling unit. The research instruments comprised: 1) A 1-hour lesson plan using the LT technique as the core framework integrated with digital media. 2) An Economics learning achievement test. 3) A group work skills evaluation form. and 4) a behavioral observation form for key competencies. All instruments were verified for content validity, difficulty, discrimination power, and appropriate reliability. Data were analyzed using mean, standard deviation, and a t-test. The findings were as follows: 1) The developed learning activities consisted of an Economics lesson plan on the topic of "Factors of Production," PowerPoint media, a picture guessing game, a random wheel for grouping, an electronic book (E-book), a "My Product Production" worksheet, and a test. 2) Students' post-test learning achievement (Mean = 9.18) was significantly higher than their pre-test achievement (Mean = 4.11) at the .01 level of statistical significance. 3) Students' overall group work skills were at a very good level (Mean = 17.75 out of 20 points). 4) Students' key competencies in three aspects communication capacity, thinking capacity, and life skills capacity were overall at a very good level.

Keywords: Digital Technology, Cooperative Learning, Positive Reinforcement, Learning Achievement, Key Competencies

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ภายใต้นโยบายประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งเน้นการสร้างเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและปัญญา การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นวาระสำคัญแห่งชาติที่ต้องปรับเปลี่ยนการสอนจากการเป็นผู้สอน ไปสู่การเป็นผู้สร้างสรรค่นวัตกรรม เป้าหมายดังกล่าวสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพโดยเน้นการพัฒนา สมรรถนะสำคัญของนักเรียน 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และ การใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การจัดการเรียนรู้ที่จึงต้องมีกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะเหล่านี้ การเรียนรู้จึงไม่ควรจำกัดอยู่เพียงการจดจำ แต่ควรเน้นให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหา แนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล ความหมายและความเข้าใจจากประสบการณ์ และการมีปฏิสัมพันธ์ (Vygotsky, L. S., 1978) ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติ จึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนากระบวนการคิดและสมรรถนะที่จำเป็น

อย่างไรก็ตาม สภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังคงประสบกับความท้าทายในการนำหลักการดังกล่าวมาสู่การปฏิบัติจริง จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า รูปแบบการสอนที่ครูเป็นศูนย์กลาง โดยการใช้การบรรยายเป็นหลักยังคงเป็นภาพที่พบเห็นได้ทั่วไปในชั้นเรียน (ทิตนา แคมมณี, 2560) ซึ่งวิธีการดังกล่าวอาจส่งผลให้นักเรียนกลายเป็นผู้รับความรู้ฝ่ายเดียวขาดความกระตือรือร้น และไม่ได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคม

เท่าที่ควร แม้ว่านักการศึกษาจำนวนมากจะตระหนักถึงประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งมีหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะทางสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญ (Johnson, D. W. & Johnson, R. T., 1999) การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างแรงจูงใจและทำให้การเรียนรู้มีความน่าสนใจ ยังคงมีช่องว่างขององค์ความรู้ที่สำคัญ คือ การขาดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานกลยุทธ์เหล่านี้เข้ากับการเสริมแรงเชิงบวก (Positive Reinforcement) อย่างเป็นระบบ ตามแนวคิดของ Skinner ที่เชื่อว่าการให้รางวัลหรือการเสริมแรงที่เหมาะสมจะช่วยเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ (Skinner, B. F., 1953)

จากการจัดการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนร่อนพิบูลย์ เกียรติวิสุนธรวิวัฒน์ ที่ผ่านมา พบปัญหาสำคัญ คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่อง “ปัจจัยการผลิต” ค่อนข้างต่ำ โดยมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด สาเหตุหลักเนื่องจากเนื้อหาที่มีความเป็นนามธรรมสูง ทำให้นักเรียนขาดความกระตือรือร้นและมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว นอกจากนี้ จากการสังเกตพฤติกรรมและการบันทึกหลังการสอน พบว่า นักเรียนกว่าร้อยละ 60 ยังขาดทักษะในการทำงานกลุ่ม ขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และมักปล่อยให้ภาระงานตกอยู่กับสมาชิกเพียงบางคน สภาพปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าวิธีการสอนแบบเดิมไม่สามารถดึงดูดความสนใจและพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง ปัจจัยการผลิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว โดยการสร้างสรรค์นวัตกรรมการสอนที่รวมจุดเด่นของ 3 องค์ประกอบหลักเข้าไว้ด้วยกัน ได้แก่ 1) การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Learning Together (LT) จะถูกใช้เป็นโครงสร้างหลักในการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ 2) การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลผ่านสื่อที่ทันสมัย เช่น เกม Kahoot และ E-book จะทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการนำเสนอเนื้อหาและสร้างความท้าทายที่น่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิด TPACK ที่เน้นการผสมผสานความรู้ด้านเทคโนโลยี วิธีสอน และเนื้อหาเข้าด้วยกัน (Mishra, P. & Koehler, M. J., 2006) และ 3) กิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก ผ่านระบบสะสมแต้ม จะทำหน้าที่เป็นกลไกในการกระตุ้นแรงจูงใจของนักเรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เนื่องจากเป็นสมรรถนะที่สอดคล้องโดยตรงกับกระบวนการกลุ่มของเทคนิค LT ที่เน้นปฏิสัมพันธ์และการช่วยเหลือกัน รวมถึงเนื้อหาวิชาเศรษฐศาสตร์ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ สำหรับสมรรถนะด้านการแก้ปัญหาและการใช้เทคโนโลยีนั้น แม้จะมีการบูรณาการอยู่ในกิจกรรมการเรียนรู้ แต่เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุน เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุเป้าหมาย จึงไม่ได้นำมาเป็นตัวแปรตามหลักในการประเมินผลครั้งนี้ งานวิจัยนี้จึงมุ่งหวังที่จะพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม และส่งเสริมสมรรถนะสำคัญ ทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก
3. เพื่อศึกษาทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก
4. เพื่อประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน (One-Group Pre-test-Post-test Design)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนร่อนพิบูลย์เกียรติวสุนธราภิวัฒก์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 5 ห้องเรียน ทั้งหมด 185 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนร่อนพิบูลย์เกียรติวสุนธราภิวัฒก์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 28 คน ซึ่งได้มาโดย การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นห้องเรียนที่ผู้วิจัยรับผิดชอบในการสอน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการสร้าง และการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง ปัจจัยการผลิต ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT และการเสริมแรงเชิงบวก จำนวน 1 แผน รวม 1 ชั่วโมง มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการผลิตสินค้าและบริการ ปัจจัยการผลิต และสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในการผลิตสินค้าและบริการ โดยแผนการจัดการเรียนรู้ได้ผ่านการตรวจสอบหาความถูกต้องและความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของเนื้อหา ความสอดคล้องของกิจกรรมกับวัตถุประสงค์ และความชัดเจนของภาษาที่ใช้ ปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกเป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนหรือเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 5 ปี ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาหลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา จำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาสาระเศรษฐศาสตร์และจุดประสงค์การเรียนรู้ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา จำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรม การใช้สื่อดิจิทัล และเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบทดสอบและเกณฑ์การประเมิน แล้วนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองสอนกับนักเรียนกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง ประเมินความเหมาะสมของระยะเวลาในแต่ละกิจกรรม และสังเกตปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง ปัจจัยการผลิต โดยใช้แบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ นำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและประเมินดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำแบบทดสอบที่ผ่านการปรับปรุงไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์คุณภาพเป็นรายข้อ โดยเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.45 - 0.78 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.32 - 0.65 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ (KR-20) เท่ากับ 0.89 ซึ่งมีคุณภาพตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

3.3 แบบประเมินทักษะการทำงานกลุ่ม เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อประเมินทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินคุณภาพชิ้นงาน เป็นแบบประเมินแบบรูปรีค สำหรับครูผู้สอนใช้สังเกตและประเมิน จำนวน 5 ด้าน โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน (Rating scales) เป็นมาตรฐานประมาณค่า 4 ระดับ โดยปรับปรุงมาจากแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, R., 1932) ที่ผ่านการประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

3.4 แบบสังเกตพฤติกรรมเพื่อประเมินสมรรถนะสำคัญของนักเรียน เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้สังเกตและประเมินสมรรถนะสำคัญของนักเรียน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ ธรรมชาติของเนื้อหาวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง ปัจจัยการผลิต และกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT จึงกำหนดสมรรถนะที่มุ่งเน้นประเมินในครั้งนี้ จำนวน 3 ด้าน จาก 5 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมแบบมาตรฐานประมาณค่า 4 ระดับ โดยปรับปรุงมาจากแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, R., 1932) ที่ผ่านการประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยมีรายละเอียดตามลำดับต่อไปนี้

4.1 ชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก วิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง ปัจจัยการผลิต ให้นักเรียนทราบ

4.2 ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน

4.3 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง ปัจจัยการผลิต ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT และการเสริมแรงเชิงบวก

4.4 สังเกตทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียน ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินคุณภาพชิ้นงานที่ได้จากการทำงานกลุ่มทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านถูกต้องตรงวัตถุประสงค์ ด้านขั้นตอนและความสมบูรณ์ ด้านความสวยงามและสร้างสรรค์ ด้านการทำหน้าที่และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และด้านการนำเสนอหน้าชั้นเรียน

4.5 สังเกตพฤติกรรมเพื่อประเมินสมรรถนะสำคัญของนักเรียนที่เกิดขึ้นระหว่างการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก ใน 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

4.6 ทดสอบหลังเรียน กับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน และบันทึกผลการทดสอบไว้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 วิเคราะห์คุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา ของแผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบประเมินทักษะการทำงานกลุ่ม และแบบสังเกตพฤติกรรม โดยใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์หาความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น (KR-20) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5.2 วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยวิเคราะห์คะแนนจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้วยสถิติ t-test แบบ Dependent Samples

5.3 วิเคราะห์ผลการประเมินทักษะการทำงานกลุ่ม และประเมินสมรรถนะสำคัญของนักเรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินทักษะการทำงานกลุ่ม และแบบสังเกตพฤติกรรมเพื่อประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการทำงานกลุ่ม และสมรรถนะสำคัญของนักเรียน พบว่า

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นวงจรการเรียนรู้เชิงบวก ซึ่งเกิดจากการบูรณาการ 3 องค์ประกอบหลัก ที่ทำงานเสริมแรงซึ่งกันและกัน ได้แก่ 1) การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT เป็นโครงสร้างหลัก 2) เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นตัวกระตุ้นความสนใจ และ 3) การเสริมแรงเชิงบวกเป็นกลไกขับเคลื่อนความพยายาม โดยกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00) มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ ประกอบด้วย เครื่องมือสำคัญ ดังนี้

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง ปัจจัยการผลิต จำนวน 1 แผน รวม 1 ชั่วโมง มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการผลิตสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยการผลิต และสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในการผลิตสินค้าและบริการ และใบกิจกรรมสะสมแต้มแลกคะแนน

แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ปัจจัยการผลิต

วิชา เศรษฐศาสตร์ รหัสวิชา ส ๒๒๑๐๑

ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ เรื่องการผลิตสินค้าและบริการ

เรื่อง ปัจจัยการผลิต

ครูผู้สอน : นางนุชนาฏ กลิ่นมาลี

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๘

เวลาเรียนทั้งหมด ๖ ชั่วโมง

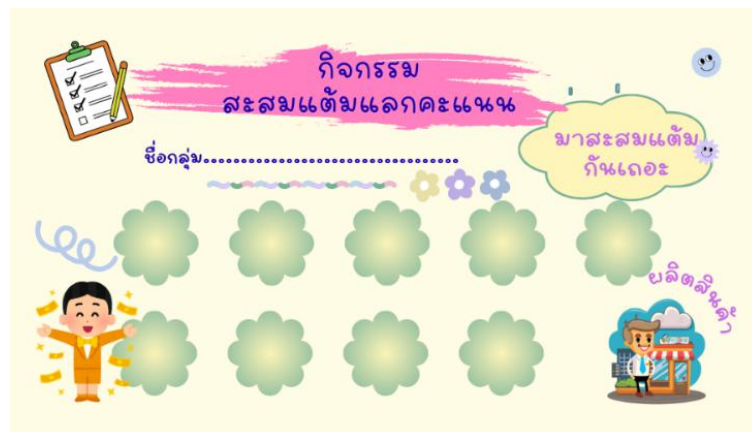
เวลา ๑ ชั่วโมง

๑. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๓.๑ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ารวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ภาพที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง ปัจจัยการผลิต

1.2 ใบกิจกรรมสะสมแต้มแลกคะแนน เป็นเครื่องมือเพื่อใช้เป็นกลไกในการเสริมแรงเชิงบวก

ภาพที่ 2 ใบกิจกรรมสะสมแต้มแลกคะแนน

1.3 สื่อการเรียนรู้ PowerPoint ปัจจัยการผลิต

ภาพที่ 3 สื่อการเรียนรู้ PowerPoint ปัจจัยการผลิต

1.4 เกมทายภาพปัจจัยการผลิต

ภาพที่ 4 เกมทายภาพปัจจัยการผลิต

1.5 สื่อการเรียนรู้รูปร่างล้อสำหรับสุ่มกลุ่ม wheel of names และ E-book เรื่อง ปัจจัยการผลิต

ภาพที่ 5 สื่อการเรียนรู้รูปร่างล้อสำหรับสุ่มกลุ่ม wheel of names และ E-book เรื่อง ปัจจัยการผลิต

1.6 ใบงานการผลิตสินค้าของฉัน และแบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน เรื่องปัจจัยการผลิต

ใบงานเรื่องการผลิตสินค้าของฉัน

ชื่อกลุ่ม.....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนเลือกปัจจัยการผลิต เพื่อนำมาผลิตสินค้าของฉัน

๑. ให้นักเรียนกำหนดปัจจัยการผลิตสินค้าที่จะนำไปผลิตสินค้าของฉัน

ปัจจัยการผลิต	ปัจจัยการผลิตที่ผู้ประกอบการกำหนด
๑. ที่ดิน	
๒. พูน	
๓. แรงงาน	
๔. ผู้ประกอบการ	นักเรียนกลุ่ม.....

ภาพที่ 6 ใบงานการผลิตสินค้าของฉัน และแบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน เรื่องปัจจัยการผลิต

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียน

การทดสอบ	จำนวน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t
ก่อนการจัดการเรียนรู้	28	10	4.11	0.91	40.49**
หลังการจัดการเรียนรู้	28	10	9.18	1.19	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก ที่คะแนนเฉลี่ย 9.18 คะแนน สูงกว่าก่อนเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ย 4.11 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการประเมินทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียน ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียน

กลุ่มที่	ประเด็นประเมิน					รวมคะแนน (20)	ระดับ คุณภาพ	สรุปผล การประเมิน
	1 (4)	2 (4)	3 (4)	4 (4)	5 (4)			
1	3	4	4	4	3	18	ดีมาก	ผ่านเกณฑ์
2	3	4	4	4	4	19	ดีมาก	ผ่านเกณฑ์
3	3	4	3	4	3	17	ดีมาก	ผ่านเกณฑ์
4	3	4	3	4	3	17	ดีมาก	ผ่านเกณฑ์
5	4	4	4	4	4	20	ดีมาก	ผ่านเกณฑ์
6	3	4	4	4	3	18	ดีมาก	ผ่านเกณฑ์
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	3.00	4.00	3.50	4.00	3.25	17.75	ดีมาก	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 2 มีประเด็นการประเมิน คือ 1) ถูกต้อง ตรงวัตถุประสงค์ 2) ทำตามขั้นตอนใบงานเสร็จสมบูรณ์ 3) สวยงาม สร้างสรรค์ 4) สมาชิกทำตามหน้าที่ได้สมบูรณ์และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และ 5) การนำเสนอหน้าชั้นเรียน ผลการประเมิน พบว่า นักเรียนมีทักษะการทำงานกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากที่คะแนนเฉลี่ย 17.75 คะแนน (เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ 0 - 5 ปรับปรุง, 6 - 10 พอใช้, 11 - 15 ดี, 16 - 20 ดีมาก) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดในประเด็นทำตามขั้นตอนใบงานเสร็จสมบูรณ์ และสมาชิกทำตามหน้าที่ได้สมบูรณ์และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่คะแนนเฉลี่ย 4.00 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น ถูกต้อง ตรงวัตถุประสงค์ ที่คะแนนเฉลี่ย 3.00 คะแนน

4. ผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของนักเรียน

สมรรถนะ	ประเด็นประเมิน	คะแนน เฉลี่ย ($\bar{X}$)	คะแนน รวมเฉลี่ย	ระดับ คุณภาพ	สรุปผล การประเมิน
ด้านที่ 1 ด้านความสามารถ ในการสื่อสารของนักเรียน (6)	1. ใช้ภาษาถ่ายทอดความรู้ แสดงความคิดเห็นการตอบคำถาม (3)	3.00	6.00	ดีมาก	ผ่านเกณฑ์
	2. เลือกใช้ภาษาวิธีการสื่อสาร ในการนำเสนองาน (3)	3.00			
ด้านที่ 2 ด้านความสามารถ ในการคิดของนักเรียน (9)	1. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ (3)	2.82	8.00	ดีมาก	ผ่านเกณฑ์
	2. คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และเป็นระบบ (3)	3.00			
	3. มีทักษะในการคิดนอกกรอบ อย่างสร้างสรรค์ (3)	2.18			

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของของนักเรียน (ต่อ)

สมรรถนะ	ประเด็นประเมิน	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	คะแนนรวมเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ	สรุปผลการประเมิน
ด้านที่ 3 ด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียน (12)	1. นำกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายไปใช้ในชีวิตประจำวัน (3)	3.00	12.00	ดีมาก	ผ่านเกณฑ์
	2. ทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (3)	3.00			
	3. จัดการกับปัญหาและความขัดแย้งในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม (3)	3.00			
	4. หลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง และผู้อื่น (3)	3.00			

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและการนำเสนองานกลุ่มในสมรรถนะด้านที่ 1 ด้านความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนทุกคนอยู่ในระดับดีมาก ที่คะแนนเฉลี่ย 6.00 ในสมรรถนะด้านที่ 2 ด้านความสามารถในการคิดของนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ที่คะแนนเฉลี่ย 8.00 คะแนน เมื่อพิจารณาเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการประเมินพบว่า คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดในประเด็นคิดอย่างมีวิจารณญาณและเป็นระบบ ที่คะแนนเฉลี่ย 3.00 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็นมีทักษะในการคิดนอกกรอบอย่างสร้างสรรค์ ที่คะแนนเฉลี่ย 2.18 คะแนน ในสมรรถนะด้านที่ 3 ด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนทุกคนอยู่ในระดับดีมาก ที่คะแนนเฉลี่ย 12.00

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. จากผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก พบว่า ได้รูปแบบกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นวงจรการเรียนรู้เชิงบวก และมีคุณภาพผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ (ค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00) สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ได้จริง ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอภิปรายได้ว่า เป็นเพราะกระบวนการพัฒนากิจกรรมได้ผ่านการออกแบบอย่างเป็นระบบ อาศัยหลักการทำงานที่สอดคล้องกันของ 3 องค์ประกอบ คือ 1) การใช้เทคนิค LT เป็นโครงสร้างหลัก 2) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยลดความเป็นนามธรรมของเนื้อหา และ 3) ใช้การเสริมแรงเชิงบวกช่วยกำกับพฤติกรรม ความสนใจของผู้เรียน ความสอดคล้องขององค์ประกอบทั้งสามนี้ส่งผลให้กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมีความสมบูรณ์เชิงเนื้อหาและกระบวนการตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mishra, P., & Koehler, M. J. ที่ระบุว่า การบูรณาการเทคโนโลยี วิธีสอน และเนื้อหาเข้าด้วยกัน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ (Mishra, P. & Koehler, M. J., 2006) สอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐพร กลิ่นมาลี ที่พบว่า การพัฒนารูปแบบการสอนที่หลอมรวมเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันและกลไกการเสริมแรง เป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับว่ามีความเหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน (รัฐพร กลิ่นมาลี, 2565)

2. จากผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลลัพธ์ดังกล่าวสามารถอภิปรายได้ว่าเกิดจากปัจจัยหลายประการในกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น ประการแรก การใช้สื่อดิจิทัลที่หลากหลาย

โดยเฉพาะเกมทายภาพปัจจัยการผลิตผ่าน Kahoot ได้เปลี่ยนบรรยากาศการเรียนรู้ให้มีความสนุกสนานและท้าทาย ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวและจดจ่อกับเนื้อหามากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wang, A. I., & Tahir, R. ที่สรุปว่า Kahoot มีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการเรียนรู้และแรงจูงใจ ประการที่สอง กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT เปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ และช่วยเหลือเพื่อน ทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหามากกว่า การนั่งฟังบรรยาย (Wang, A. I. & Tahir, R., 2020) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจรัตน์ เปรมปรีสุข ที่พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียน สามารถเขียนและอ่านกราฟของคู่อันดับบนระนาบพิกัดฉาก อ่านและแปลความหมายของกราฟที่กำหนดให้ เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาได้ (เบญจรัตน์ เปรมปรีสุข, 2564)

3. จากผลการประเมินทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยี ดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก พบว่า นักเรียนมีทักษะการทำงานกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยเฉพาะในประเด็น สมาชิกทำตามหน้าที่ได้สมบูรณ์และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมที่ออกแบบขึ้นประสบความสำเร็จในการส่งเสริมทักษะการทำงานกลุ่ม เหตุผลสำคัญ คือ โครงสร้างของเทคนิค LT ที่เน้นให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มพึ่งพาอาศัยกันเพื่อทำให้ใบงานสำเร็จ ลุล่วง ประกอบกับการประเมินผลงานเป็นรายกลุ่ม ทำให้นักเรียนตระหนักว่าความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับ ความร่วมมือของทุกคน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยา ปัตตาเดช และอรรณู ชูยกระเดื่อง ที่พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนอยู่ในระดับดี โดยมีการพัฒนาขึ้นตามลำดับจากการปฏิบัติกิจกรรมต่อเนื่อง ซึ่งเทคนิค LT ช่วยให้สมาชิกในกลุ่มพัฒนาตนเอง ด้านบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่ม ส่งผลให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (จริยา ปัตตาเดช และอรรณู ชูยกระเดื่อง, 2566) และยังสอดคล้องกับงานวิจัย ของเปรมฤดี ศรีสะอาด และคณะ ที่พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ทำให้พฤติกรรมการทำงาน กลุ่มของนักเรียนมีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ โดยในการสังเกตครั้งที่ 1 พฤติกรรมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปรับปรุง แต่เมื่อดำเนินการมาถึงครั้งที่ 3 พบว่า นักเรียนทุกกลุ่มมีคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี (เปรมฤดี ศรีสะอาด และคณะ, 2567)

4. จากผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการ เทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT ร่วมกับกิจกรรมเสริมแรงเชิงบวก พบว่า สมรรถนะสำคัญ ทั้ง 3 ด้านที่ประเมิน ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต อยู่ในระดับดีมาก ในภาพรวมด้านความสามารถในการสื่อสาร ได้รับการพัฒนาผ่านกระบวนการระดมสมอง การอภิปรายในกลุ่มย่อย และการนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ด้านความสามารถในการคิด ได้รับการส่งเสริมผ่าน การวิเคราะห์ปัจจัยการผลิตในใบงาน การคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อตอบคำถามในเกม Kahoot และการสังเคราะห์ ความรู้เพื่อสร้างสรรค์ผลงานกลุ่ม อย่างไรก็ตาม พบว่า คะแนนเฉลี่ยในประเด็นมีทักษะในการคิดนอกกรอบ อย่างสร้างสรรค์ มีค่าน้อยที่สุด ซึ่งอาจเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนากิจกรรมในอนาคต ด้านความสามารถ ในการใช้ทักษะชีวิต เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติจากกระบวนการทำงานกลุ่มที่นักเรียนต้องเรียนรู้ที่จะจัดการเวลา แบ่งหน้าที่ และแก้ไขปัญหาร่วมกัน ผลลัพธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ที่บูรณาการหลาย เทคนิคเข้าด้วยกัน สามารถส่งเสริมสมรรถนะของนักเรียนได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชา บุบผามะโล ที่พบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการร่วมกันเรียน (LT) ร่วมกับสื่อสังคม สามารถส่งเสริมการทำงานเป็นทีม (ทักษะชีวิต) และการคิดวิเคราะห์ (สมรรถนะการคิด) ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเทคโนโลยี ช่วยกระตุ้นความสนใจและเอื้อให้ผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีต่อกัน (ณัฐชา บุบผามะโล, 2563)

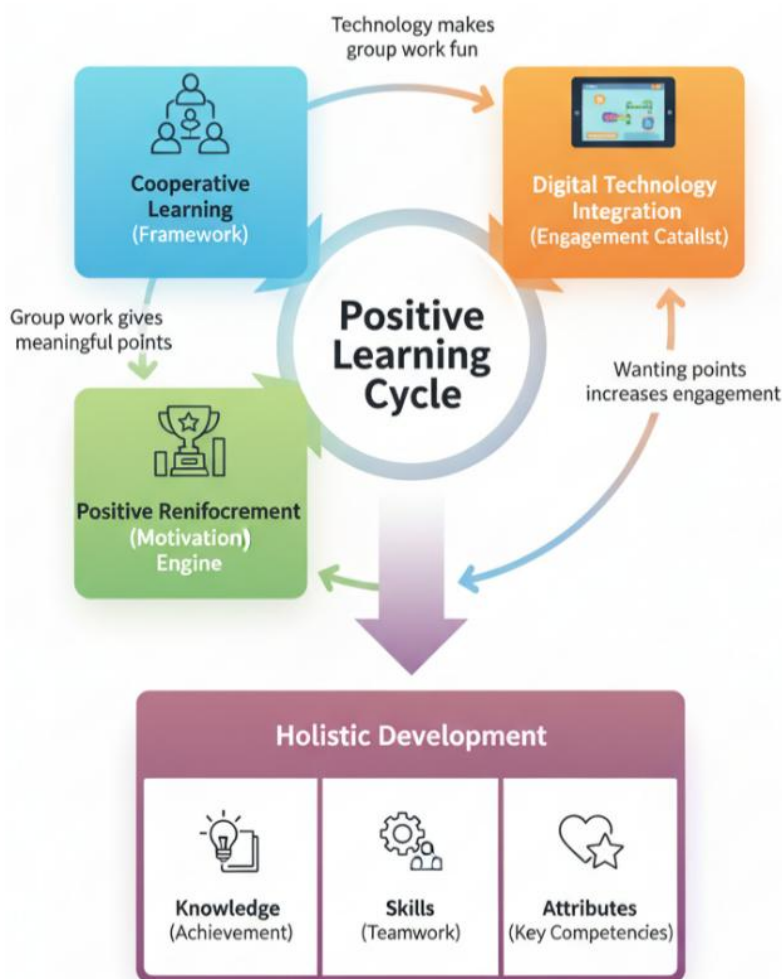

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ การเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบเสริมพลัง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการผสมผสานกลยุทธ์การสอน 3 รูปแบบเข้าด้วยกัน ไม่ได้ให้ผลลัพธ์แบบบวกกัน แต่เป็นการ “เสริมพลัง” ซึ่งกันและกัน เพื่อยกระดับนักเรียนอย่างรอบด้าน การค้นพบว่า การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุดนั้น เกิดจากการบูรณาการองค์ประกอบ 3 ส่วน ที่ทำงานเสริมพลังซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ ได้แก่

1. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning - LT) ทำหน้าที่เป็น โครงสร้างหลักที่เปิดพื้นที่ให้นักเรียน ได้มีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความรู้ และฝึกฝนทักษะการทำงานกลุ่ม
2. การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology Integration) ทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้นความสนใจ ที่ช่วยเปลี่ยนเนื้อหาให้น่าสนใจ ทำทาย และเข้าถึงง่ายผ่านสื่อที่นักเรียนคุ้นเคย เช่น เกม Kahoot
3. การเสริมแรงเชิงบวก (Positive Reinforcement) ทำหน้าที่เป็นเครื่องยนต์ขับเคลื่อน ผ่านระบบสะสมแต้มที่ชัดเจน ซึ่งกระตุ้นให้นักเรียนต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

เมื่อองค์ประกอบทั้งสามทำงานร่วมกัน จะเกิดเป็นวงจรการเรียนรู้เชิงบวก ขึ้นในห้องเรียน กล่าวคือ เทคโนโลยี ทำให้การทำงานกลุ่มสนุกขึ้น การทำงานกลุ่มทำให้การได้รับแต้มมีความหมาย และการอยากได้แต้มก็ทำให้นักเรียน อยากมีส่วนร่วมกับเทคโนโลยีและการทำงานกลุ่มมากขึ้น วงจรนี้ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนานักเรียนแบบองค์รวม ซึ่งเป็นผลลัพธ์ปลายทางที่สำคัญที่สุดของงานวิจัยนี้ คือ การที่นักเรียนได้รับการพัฒนาครบทั้ง 3 มิติ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ไปพร้อมๆ กันอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 9 การเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบเสริมพลัง

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นวงจรการเรียนรู้เชิงบวก ที่ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อดิจิทัล และเครื่องมือเสริมแรงเชิงบวก ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเหมาะสม และมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ผลการศึกษาทักษะการทำงานกลุ่ม พบว่า นักเรียนมีทักษะการทำงานกลุ่มโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการทำตามขั้นตอนใบงานและด้านการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และ 4) ผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน พบว่า นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ 1) ครูผู้สอนสามารถนำรูปแบบการสอนที่ผสมผสาน 3 องค์ประกอบนี้ ไปปรับใช้กับวิชาอื่น ๆ โดยเฉพาะเนื้อหาที่มีความเป็นนามธรรมหรือที่นักเรียนมักมองว่าน่าเบื่อ 2) การเลือกใช้เทคโนโลยีควรเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลที่หลากหลายและสอดคล้องกับวัยของนักเรียน และ 3) การออกแบบระบบเสริมแรงระบบการให้คะแนนหรือรางวัลควรมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือภายในกลุ่มมากกว่าการแข่งขันกัน เพื่อส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีม สำหรับในการวิจัยครั้งต่อไปควรขยายกลุ่มตัวอย่างและใช้กลุ่มควบคุม ควรศึกษาระยะยาวเพื่อดูว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับนั้นมีความคงทนหรือไม่ 3) ควรเจาะลึกด้านความคิดสร้างสรรค์ จากประเด็นการคิดนอกกรอบอย่างสร้างสรรค์ มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จริยา ปัตตาเดช และอริญ ชูกระเดื่อง. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT เรื่อง ระบบเศรษฐกิจ มัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 17(1), 55-65.
- ณัฐชา บุบผามะโล. (2563). การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการร่วมกันเรียนร่วมกับสื่อสังคมเพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการคิดวิเคราะห์วิชาฟิสิกส์ เรื่องสมดุลกล. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทิตนา แหมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจรัตน์ เปรมปรีสุข. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ LT เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กราฟและความสัมพันธ์เชิงเส้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. The New Viridian Journal of Arts, Humanities and Social Sciences, 1(5), 24-36.
- เปรมฤดี ศรีสะอาด และคณะ. (2567). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT เรื่อง กระบวนการประชาธิปไตย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์, 6(2), 385-394.
- รัฐพร กลิ่นมาลี. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแข่งขันเป็นทีมแบบออนไลน์ เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานเป็นทีม. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 9(5), 400-414.
- Johnson, D. W. & Johnson, R. T. (1999). Learning together and alone. Cooperative, competitive and individualistic learning. (5th ed.). Boston: Allyn & Bacon.

- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 1-55.
- Mishra, P. & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017-1054.
- Skinner, B. F. (1953). *Science and human behavior*. New York: Macmillan.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge: Harvard University Press.
- Wang, A. I. & Tahir, R. (2020). The effect of using Kahoot! for learning - A literature review. *Computers & Education*, 149, 103818. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2020.103818>

การพัฒนาแอปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชน
เพื่อเสริมสร้างทักษะเทคโนโลยีสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก
ในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” จังหวัดนครศรีธรรมราช*

DEVELOPING DIGITAL APPLICATIONS OF COMPETENCY ACTIVE LEARNING
INTEGRATED COMMUNITIES' IDENTITY TO ENHANCE TECHNOLOGY SKILLS
DEVELOPMENT OF SMALL SCHOOLS IN THE CONTEXT AREA OF
“KHAO PA NA LE”, NAKHONSITHAMMARAT PROVINCE

กรวรรณ สืบสม*, นพรัตน์ หมิพลัด

Korawan Suebsom*, Nopparat Meeplat

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: Korawan_seu@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การพัฒนาแอปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกโดยบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อพัฒนาทักษะ
อนาคตสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก
และอัตลักษณ์ชุมชนในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) พัฒนาแอปพลิเคชันการเรียนรู้
ฐานสมรรถนะเชิงรุกโดยบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนในบริบทพื้นที่ “เขา ป่านา เล” 3) เปรียบเทียบทักษะการใช้
เทคโนโลยีในการสืบค้นอัตลักษณ์ชุมชนก่อนเรียนและหลังเรียน 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังการใช้
แอปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกฯ ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในบริบทพื้นที่
“เขา ป่า นา เล” กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 50 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจาก
บริบทพื้นที่ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทของ
โรงเรียนขนาดเล็กไม่มีความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียนรู้ ห้องเรียนไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้
ล้าสมัยรวมถึงครูไม่ครบชั้นเรียนและไม่ตรงเอก 2) แอปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกฯ ที่ประกอบด้วย
เนื้อหาบทเรียนเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนมีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก 3) ทักษะการใช้
เทคโนโลยีในการสืบค้นอัตลักษณ์ชุมชนของนักเรียนหลังเรียน ($\bar{X}$ = 8.23 S.D. = 1.55) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 4.52,
S.D. = 1.23) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้แอปพลิเคชันการเรียนรู้
ฐานสมรรถนะเชิงรุกฯ ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .737 ($\bar{X}$ = 4.65,
S.D. = .737) คิดเป็นร้อยละ 64.47

คำสำคัญ: แอปพลิเคชัน, อัตลักษณ์ชุมชน, ทักษะการใช้เทคโนโลยี

Abstract

This research, "Development of a Competency-Based Active Learning Application Integrating Community Identity to Enhance Future Skills for Small Schools in Nakhon Si Thammarat Province," aims to: 1) Study the context of small schools and community identity in the "Mountain, Forest, Field, Sea" context of Nakhon Si Thammarat Province, 2) Develop a competency-based active learning application integrating community identity in the "Mountain, Forest, Field, Sea" context, 3) Compare students' technological skills in searching for community identity before and after learning, and 4) Study student satisfaction after using the competency-based active learning application. The research population consisted of students in small schools within the "Mountain, Forest, Field, Sea" context. The sample consisted of 50 fourth-grade students selected specifically from the area. The statistical methods used were mean, standard deviation, and t-test. The research findings showed that: 1) Small schools lacked adequate learning equipment, classrooms were not conducive to learning, learning materials were outdated, there was a shortage of teachers, and the teachers did not possess the necessary expertise., 2) The competency-based active learning application and learning materials, which included lesson content on community identity, were found to be suitable for teaching in small schools. 3) Students' post-test skills in using technology to search for community identity ($\bar{X} = 8.23$ S.D. = 1.55) were significantly higher than their pre-test skills ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 1.23) at the .05 statistical significance level. And 4) Students showed the highest level of satisfaction with the active competency-based learning application, with a mean of 4.65 and a standard deviation of 0.737 ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = .737) representing 64.47 percent satisfaction.

Keywords: Application, Community Unique, Technological Skills

บทนำ

รัฐบาลมีนโยบายปฏิรูปประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนให้ประเทศก้าวสู่ยุคขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม โดยกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พุทธศักราช 2560 - 2579) การพัฒนาประเทศตามนโยบายรัฐบาลจึงเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาการศึกษาซึ่งต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจและเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษามีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัดของแต่ละบุคคลสำหรับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษามุ่งเน้นให้ครูมีทักษะความรู้ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (สุปรียา ไตรยะพันธ์ และรชฏ สุวรรณภู, 2565) ซึ่งหมายถึง ครูต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถสอนได้ทั้งแบบออนไลน์และออนไซต์ โดยสัชนากาญจน์ เริงโรจน์ธนากุล และประทีป มากมิตร ได้กล่าวว่าการสอนแบบออนไลน์มีองค์ประกอบ คือ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้กระบวนการจัดการเรียนรู้ ระบบติดต่อสื่อสารและการประเมินผลที่สอดคล้องเหมาะสมกับรายวิชา โดยครูจะต้องมีการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร การถ่ายทอด การให้คำปรึกษาและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (สัชนากาญจน์ เริงโรจน์ธนากุล และประทีป มากมิตร, 2566) นอกจากนี้ วิธิดา พรหมวงศ์ และคณะ กล่าวว่าจัดการเรียนการสอนออนไลน์นั้น พบว่า มีการใช้แพลตฟอร์มต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โดยแพลตฟอร์มที่ครูเลือกใช้มากที่สุด คือ Facebook ร้อยละ 51, Line ร้อยละ 49, Google Classroom ร้อยละ 38 และ Youtube ร้อยละ 31.1 และมีครูที่ไม่สามารถสอนออนไลน์ได้ร้อยละ 11.5 และครูร้อยละ 58.2 มีความพร้อมระดับปานกลาง

และพบว่า นักเรียนร้อยละ 45 สามารถเรียนผ่านออนไลน์ได้ (วิจิตา พรหมวงศ์ และคณะ , 2567) อย่างไรก็ตาม นักเรียนร้อยละ 55 ไม่มีความพร้อมเนื่องจากขาดอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ไม่มีอินเทอร์เน็ต และไม่มีโทรศัพท์ และจากการสำรวจความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาของภรณี ลัคนากิเศรษฐ์ และ ธนิสรา สุทธนันต์ พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อะไร 29.9 การพัฒนาทักษะใหม่ ๆ สำหรับเด็กร้อยละ 17.09 (ภรณี ลัคนากิเศรษฐ์ และธนิสรา สุทธนันต์, 2563)

ประเทศไทยมีโรงเรียนขนาดเล็กเป็นจำนวนมากทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาทักษะของผู้เรียน เนื่องจากบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในชนบทมีนักเรียนไม่เกิน 120 คน สำหรับปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก คือโรงเรียนขนาดเล็กมีต้นทุนในการจัดการเรียนการสอนต่อหัวที่สูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ เนื่องจากภาวะประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ปัญหานักเรียนออกกลางคันและการเลิกทำงานหลังจบการศึกษาภาคบังคับส่งผลทำให้ขนาดของโรงเรียนปรับเปลี่ยนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น ค่าใช้จ่ายต่อหัวสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ทำให้รัฐบาลต้องใช้งบประมาณในจำนวนที่มากกว่าหรือจ่ายแพงกว่าในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กเนื่องจากโรงเรียนแต่ละแห่งได้รับการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาจากรัฐบาล โดยคิดเป็นรายหัวนักเรียน ซึ่งการจัดสรรงบประมาณในลักษณะดังกล่าวส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนน้อยอยู่ในสถานะที่เสียเปรียบ คือ ได้รับงบประมาณน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนลดลง และปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน เนื่องจากจำนวนสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดสัดส่วนครู 1 คน ต่อนักเรียน 20 คน ซึ่งสัดส่วนดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาในการจัดสรรครูแก่นักเรียนบางแห่งที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่าจากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าโรงเรียนขนาดเล็กนั้นส่วนใหญ่มีความยากลำบากในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพค่อนข้างมาก ด้วยเพราะงบประมาณที่มีจำนวนจำกัด ทำให้ไม่อาจจัดสรรสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการส่งเสริมการศึกษาได้อย่างเหมาะสม อันจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาในระยะยาว โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติชั้น ป. 6 ของโรงเรียนขนาดเล็กนั้น ภาพรวมอยู่ในระดับต่ำกว่าโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. รอบที่ 2 ซึ่งพบว่า โรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กโดยเฉพาะมาตรฐานผู้เรียนและจังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีจำนวนมากขึ้นเนื่องจากจำนวนนักเรียนลดลง และมีสาเหตุมาจากการมีบุตรของแต่ละครอบครัวมีจำนวนลดลง และโรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้ ตั้งอยู่ในพื้นที่ ที่แตกต่างทำให้โรงเรียนขนาดเล็กที่มีอยู่ในบริบททั้ง "เขา ป่า นา เล" มีงบประมาณจำกัด เพราะมีนักเรียนจำนวนน้อย และไม่สามารถพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะอนาคตที่สมบูรณ์ได้เพราะขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอนและสื่อการสอนที่ทันสมัย (นริชต์ ผืนเขียว, 2562)

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาแอปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในบริบทพื้นที่ "เขา ป่า นา เล" เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยีที่ทันสมัยผ่านทางหน้า Facebook ของโรงเรียนโดยจากการสำรวจ พบว่า ทุกโรงเรียนมี Facebook page และครูสามารถให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีไม่ว่าจะเป็นสมาร์ตโฟนของผู้ปกครองผ่านคอมพิวเตอร์ที่บ้าน หรือคอมพิวเตอร์ในชุมชน โดยมีการอบรมให้ความรู้แก่นักเรียน ให้นักเรียนมีโอกาสในการพัฒนานตนเองให้เกิดทักษะด้านเทคโนโลยีโดยนักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลผ่านสมาร์ตโฟนหรือเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และนักเรียนได้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ได้ศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านการใช้เทคโนโลยีซึ่งอัตลักษณ์ชุมชน (Identity) หมายถึง โครงสร้างทางสังคมที่กำหนดพฤติกรรมและการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับบทบาท หน้าที่ ความสัมพันธ์ทางสังคมของปัจเจกบุคคลต่อคนอื่น ๆ ในสังคมกับอัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับความคิดและการตีความของปัจเจกบุคคลในการนิยามและการให้ความหมายของตัวเองเมื่อสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม

รอบตัว อัตลักษณ์จึงมีมิติที่ซ้อนทับระหว่างโครงสร้างสังคมที่กำหนดปัจเจก กับการนิยามของปัจเจกในฐานะผู้กระทำการ (รัตน อุ่นจันทร์ และคณะ, 2564) และเพื่อที่จะทำให้นักเรียนเกิดความรัก ห่วงเหินอัตลักษณ์ ศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน โดยผู้วิจัยมองว่าเราควรให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของอัตลักษณ์ชุมชนผ่าน การสอดแทรกในกิจกรรมหรือบทเรียนในแอปพลิเคชัน, การเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กได้เรียนรู้ อัตลักษณ์ในชุมชนและเกิดความรักและห่วงเหินชุมชนรวมถึงมีโอกาสที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันข้างหน้า และ เป็นการพลิกวิกฤตการณ์การเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นโอกาสในการเรียนรู้ทักษะอนาคต และเพิ่มโอกาส และแนวทางในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทโรงเรียนขนาดเล็กและอัตลักษณ์ชุมชนในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะ อนาคตสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นอัตลักษณ์ชุมชนก่อนเรียนและหลังเรียนของ นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” จังหวัดนครศรีธรรมราช
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้งานแอปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงบูรณาการ อัตลักษณ์ชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะอนาคตสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อเสริมสร้าง ทักษะอนาคตสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งในงานวิจัยนี้ เลือกทักษะอนาคตด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี โดยงานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา โดยมีกระบวนการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรต้น คือ แอปพลิเคชัน, การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงบูรณาการ อัตลักษณ์ชุมชน และตัวแปรตาม คือ ทักษะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนในการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ชุมชนและความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านร่อน อำเภอลานสกาอยู่ในบริบท “เขา” โรงเรียนสุนทรภักดี อำเภอร่อนพิบูลย์ในบริบท “ป่า” โรงเรียนวัดบางด้วน อำเภอปากพนังในบริบท “นา” และโรงเรียนวัดสวนศรีชลบรรพต อยู่ในอำเภอลือชัยซึ่งเป็นบริบท “เล” จำนวนทั้งหมด 50 คน เนื่องจากในแต่ละโรงเรียนมีจำนวนนักเรียนจำนวนน้อย

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี ดังนี้

1. แบบฟอร์มสำรวจบริบทและความต้องการใช้เทคโนโลยีของโรงเรียนขนาดเล็ก
2. แอปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะอนาคต สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. แบบประเมินทักษะการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นอัตลักษณ์ชุมชนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 10 ข้อ โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับทักษะการใช้เทคโนโลยีและอัตลักษณ์ ชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็ก

4. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้ออปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนฯ จำนวน 10 ข้อ

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ สำหรับการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือแต่ละประเภท มีดังนี้

1. แบบสำรวจบริบทและความต้องการใช้เทคโนโลยีของโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ผ่านการหาความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีความเหมาะสม

2. ตรวจสอบความเหมาะสมของออปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

3. ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมินทักษะการใช้เทคโนโลยีโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในแต่ละข้อคำถามมีค่าระหว่าง 0.6 - 0.8 ซึ่งมีความเหมาะสมกับผู้ตอบแบบสอบถาม

4. ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อออปพลิเคชัน, การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนฯ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.824

การเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลหลังจากผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทและสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก และนำมาพัฒนาเป็นออปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกฯ และสร้างคู่มือการใช้งาน ออปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกฯ และสร้างแบบประเมินทักษะการใช้เทคโนโลยีก่อนเรียนและหลังเรียน รวมถึงแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้ออปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกฯ และทดสอบคุณภาพของเครื่องมือเรียบร้อยแล้ว ก็นำไปจัดเก็บข้อมูลโดยมีกระบวนการ ดังนี้

1. ติดต่อประสานงานกับทางโรงเรียน พร้อมกำหนดนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ และผู้วิจัยกล่าวชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลแก่ ครูและนักเรียน

2. คณะผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบประเมินทักษะการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นอัตลักษณ์ชุมชนก่อนเรียน

3. เปิดออปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกฯ และแนะนำแต่ละเมนูรวมถึงความรู้ที่นักเรียนจะได้รับจากการใช้งานออปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกฯ และให้นักเรียนดูการตูนคุณธรรมที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนของแต่ละพื้นที่ของโรงเรียนประมาณ 30 นาที

4. หลังจากให้นักเรียนดูออปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกฯ แล้วให้แบ่งกลุ่ม ๆ 2 - 3 และเลือกหัวข้อสืบค้นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนที่นักเรียนรู้จักแล้วนำมาสร้างเป็นสื่อด้วยโปรแกรม CANVA โดยที่คณะผู้วิจัยจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ โดยใช้เวลาประมาณ 60 นาที

5. นักเรียนนำเสนอผลงานเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนของกลุ่มและร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนในบริเวณพื้นที่ใกล้โรงเรียนที่ทุกคนรู้จัก

6. นักเรียนทำแบบประเมินทักษะการใช้เทคโนโลยีหลังเรียน

7. และนักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้ออปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกฯ

8. นักเรียนสะท้อนผลการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนและการใช้และนักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้ออปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกฯ

9. ผู้วิจัยและคณะร่วมกันกล่าวขอบคุณ ผู้บริหาร คณะครูและนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลบริบทและความต้องการใช้เทคโนโลยีของโรงเรียนขนาดเล็กใช้เป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมเนื้อหาจากแบบสำรวจบริบทและความต้องการใช้เทคโนโลยีของโรงเรียนขนาดเล็ก มาจัดเรียงลำดับตามความต้องการด้วยรูปแบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)
2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติวิจัยเชิงพรรณนา เช่น ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ One sample t-test
3. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อและนักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้ออปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกฯ

ผลการวิจัย

การพัฒนาออปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะอนาคตสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 46 และเพศหญิงจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 54 และมีผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปบริบทพื้นที่และปัญหาในโรงเรียนขนาดเล็ก

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	จำนวนครูและนักเรียน		ประเด็นปัญหาในโรงเรียนขนาดเล็ก
		ครู	นักเรียน	
1	โรงเรียนบ้านร้อน	8	92	- ขาดแคลนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ขาดสื่อการสอนที่ทันสมัย ความพร้อมของห้องเรียนเช่นเครื่องฉาย และเครื่อง
2	โรงเรียนสุนทรภักดี	9	28	คอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ
3	โรงเรียนวัดบางด้วน	8	100	- นักเรียนไม่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ หรือ บางโรงเรียนไม่ได้มีวิชาคอมพิวเตอร์
4	โรงเรียนวัดสวนศรีขรบรรพต	8	81	- นักเรียนอ่านหนังสือไม่ออก ครูจบไม่ตรงสาขาวิชาเอก และขาดแคลนงบประมาณ

2. ผลการพัฒนาออปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะอนาคตสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” จังหวัดนครศรีธรรมราช ออปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกฯ นี้สามารถแสดงผลได้ทั้งในรูปแบบสมาร์ตโฟน แท็บเล็ตและโน้ตบุ๊ก ผลการพัฒนาออปพลิเคชัน, การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนฯ ได้แบ่งออกเป็น 10 เมนู คือ หน้าแรก โรงเรียนขนาดเล็ก วัดและชุมชน อัตลักษณ์ชุมชน ทักษะอนาคต ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี คู่มือการใช้งานวัดกรรมและผู้จัดทำ

ภาพที่ 1 แสดงอัตลักษณ์ชุมชนในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

3. ผลการประเมินทักษะการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นอัตลักษณ์ชุมชนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบทักษะการใช้เทคโนโลยีก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

กลุ่มตัวอย่าง	n	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน	
			$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	50	10	4.52	1.23	8.23	1.55

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ทักษะการใช้เทคโนโลยีก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

คะแนนสอบ	N	$\bar{x}$	S.D.	t	df	sig
ก่อนเรียน	50	4.52	1.23	-0.23	34	.00
หลังเรียน	50	8.23	1.55			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 - 3 ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เปรียบเทียบการวิเคราะห์ทักษะการใช้เทคโนโลยีก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.23 และนักเรียนมีทักษะการใช้เทคโนโลยีหลังเรียนโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.55 แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้ออปพลิเคชันการเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะ เพื่อเสริมสร้างทักษะอนาคตในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” จังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้ออปพลิเคชัน, การเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างทักษะอนาคตในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” จังหวัดนครศรีธรรมราช

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	แปลผล
ความพึงพอใจด้านการนำเสนอแอปพลิเคชัน, การเรียนรู้	4.75	.767	65.33	มากที่สุด
ความพึงพอใจด้านรูปแบบของการใช้ออปพลิเคชัน, การเรียนรู้	4.52	.721	61.55	มากที่สุด
ความพึงพอใจด้านการนำไปใช้ประโยชน์	4.67	.725	66.54	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.65	.737	64.47	มากที่สุด

อภิปรายผล

การพัฒนาแอปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะอนาคตสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาบริบทความเป็นมาและสภาพปัญหาในโรงเรียนขนาดเล็ก จากผลการศึกษาบริบท ความเป็นมา และสภาพปัญหาในโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ความพร้อมของห้องเรียน เช่น หน้าจอแสดงผลที่ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ง่าย และเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีเพียง 5 - 10 เครื่อง หรือบางโรงเรียนไม่มีคอมพิวเตอร์เลย สื่อการสอนทั้งประเภทสื่อออนไลน์และสื่อการสอนแบบ Unplug ที่ไม่มี เนื่องจากไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อเพราะนักเรียนมีจำนวนน้อยไม่ถึง 100 คน รวมถึงมีครูไม่ตรงเอกและครู มีจำนวน 8 - 9 คนต่อโรงเรียน และไม่มีการบริหารจัดการในโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญกร เอี่ยมพญา และคณะ ที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก ที่พบว่า ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก คือ มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน และบางโรงเรียนน้อยกว่า 40 คน จึงมีปัญหาด้านงบประมาณ เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยรายหัวที่สูงเพราะงบประมาณไม่เพียงพอ ครูไม่ครบชั้น และขาดอุปกรณ์เทคโนโลยีสนับสนุนที่ไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนขนาดเล็กจะส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน จึงควรได้รับการแก้ไขเพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น (กัญกร เอี่ยมพญา และคณะ, 2565)

2. ผลการพัฒนาแอปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะอนาคตสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” จังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และ แอปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกฯ ที่สามารถใช้งานได้ทั้งในรูปแบบสมาร์ตโฟน เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือ แล็ปท็อป ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ผ่านที่บ้านผ่านทางคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ สมาร์ตโฟน หรือศูนย์ดิจิทัลชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรานิ พลลาและคณะ ที่ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการสร้างสรรค์ชิ้นงานแอปพลิเคชันรายวิชาการพัฒนาเว็บเพจด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป พบว่า กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยแอปพลิเคชันมีความเหมาะสมมากที่สุด เนื่องจากด้วยกระตุ้นให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้มาต่อยอดเพิ่มความรู้ใหม่ (ภัทรานิ พลลา และคณะ, 2560)

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะการใช้เทคโนโลยีก่อนและหลังเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก การเปรียบเทียบการวิเคราะห์ทักษะการใช้เทคโนโลยีก่อนเรียนและหลังเรียนซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 โดยก่อนเรียนนักเรียนมีทักษะการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นอัตลักษณ์ชุมชนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.23 และหลังเรียนนักเรียนมีทักษะการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นอัตลักษณ์ชุมชนโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.55 แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหลังเรียน

สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัมพร พะนิจรัมย์ และคณะ ที่ได้เปรียบเทียบทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต พบว่า นักเรียนมีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05. (อัมพร พะนิจรัมย์ และคณะ, 2558) และจากการประเมินทักษะการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชน พบว่า นักเรียนเป็นคนที่เก่ง กล้าแสดงออก และสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เมื่อมีโอกาสเพราะนักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสได้เรียนคอมพิวเตอร์ หรือได้เรียนแค่บางชั้นปี แต่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีความกระตือรือร้นในการเรียนมาก รวมถึงสามารถเรียนรู้ได้อย่างสนุกสนาน และทำความเข้าใจได้อย่างรวดเร็วรวมถึงมีความคิดสร้างสรรค์ออกแบบและสร้างชิ้นงานที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนของตนเองได้เป็นอย่างดีซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็ก ๆ เหล่านี้ยังต้องการโอกาสในการสนับสนุนและส่งเสริมจากทางรัฐบาลเพื่อให้เข้าถึงการใช้เทคโนโลยีได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย และสอดคล้องกับ ปฐมภรณ์ จิรพันธ์โชติการ และศรีสมร พุ่มสะอาด ที่พบว่า นักเรียนทุกคนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ออกแบบชิ้นงานสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ สูงกว่าร้อยละ 70.00 ของคะแนนเต็ม โดยคะแนนอยู่ระหว่างร้อยละ 70.00 - 100.00 และ นักเรียนทุกคนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสร้างสรรค์ชิ้นงานสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ สูงกว่าร้อยละ 70.00 ของคะแนนเต็มโดยคะแนนอยู่ระหว่างร้อยละ 73.00 - 100.00 (ปฐมภรณ์ จิรพันธ์โชติการ และศรีสมร พุ่มสะอาด, 2561)

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้ออปพลิเคชัน, การเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะ เพื่อเสริมสร้างทักษะอนาคตในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” ในภาพรวมระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .737 ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = .737) คิดเป็นร้อยละ 64.47 และแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการนำเสนอเนื้อหาในแอปพลิเคชัน, การเรียนรู้ มีความพึงพอใจระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .767 ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = .767) คิดเป็นร้อยละ 65.33 ด้านรูปแบบของการใช้ออปพลิเคชัน, การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .721 ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = .721) คิดเป็นร้อยละ 61.55 และด้านการนำไปใช้ประโยชน์มีค่าเฉลี่ยเท่า 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .725 คิดเป็นร้อยละ 66.54 ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = .725) โดยทั้งสามด้านมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญานี ราเพย และคณะ ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อแอปพลิเคชันประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเขียนเรื่องตามจินตนาการและสร้างสรรค์ โดยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อแอปพลิเคชันประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเขียนเรื่องตามจินตนาการ และสร้างสรรค์ พิจารณาจากการวัดระดับความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ชญานี ราเพย และคณะ, 2567) และสอดคล้องกับภานุวัฒน์ ศรีไชยเลิศ และอัครเดช พรหมชนะ ที่ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์บนโมบายแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์บนโมบายแอปพลิเคชัน, เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพนมทวนชนูปถัมภ์ ซึ่งพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด (ภานุวัฒน์ ศรีไชยเลิศ และอัครเดช พรหมชนะ, 2563)

สรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาแอปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะอนาคตสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์เป็นประเด็น ดังนี้ 1) ผลการศึกษาบริบทความเป็นมาและสภาพปัญหาในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนรู้ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์และสื่อการสอนที่ทันสมัย

2) ผลการพัฒนาแอปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะอนาคตสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในบริบทพื้นที่ “เขา ป่า นา เล” จังหวัดนครศรีธรรมราชสามารถช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้ 3) ผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า นักเรียนมีทักษะการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สำหรับข้อเสนอแนะ คือ ควรมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้เพียงพอต่อนักเรียนและมีระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เสถียร และครูควรให้ความรู้เกี่ยวกับแอปพลิเคชันการเรียนรู้ แก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ อย่างไรก็ตาม นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาผ่านหน้าเพจ Facebook ของโรงเรียน และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้ออปพลิเคชันการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนฯ ระดับมากที่สุด สำหรับข้อเสนอแนะ คือ ควรมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้เพียงพอต่อนักเรียนและมีระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เสถียร และครูควรให้ความรู้เกี่ยวกับแอปพลิเคชันการเรียนรู้ แก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2567 รวมถึงครูและผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็กพื้นที่ “เขา ป่า นา เล”

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา เอี่ยมพญา และคณะ. (2565). โรงเรียนขนาดเล็ก: ปัญหาที่ต้องตัดสินใจ. วารสารสิรินทร์ปริทรรศน์, 23(1), 315-329.
- ชญาณี รำเพย และคณะ. (2567). การพัฒนาแอปพลิเคชันประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือนเพื่อเสริมทักษะการเขียนเรื่องตามจินตนาการและสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 4(3), 24-38.
- นรรีชต์ ผืนเขียว. (2562). โรงเรียนขนาดเล็ก ภาระหรือโอกาส และรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก. เรียกใช้เมื่อ 21 มิถุนายน 2566 จาก <https://shorturl.asia/0Wx3N>
- ปฐมภรณ์ จิรพันธ์โชติการ และศรีสมร พุ่มสะอาด. (2561). การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 13 ปีการศึกษา 2561. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ภรณ์ ลัคนาภิเศกษุ และธนิตรา สุทธนันต์. (2563). ครูไทยต้องการอะไรเพื่อฝ่าวิกฤต Covid-19. เรียกใช้เมื่อ 30 มิถุนายน 2565 จาก <https://shorturl.asia/Xdakz>
- ภัทรานิ พลลา และคณะ. (2560). รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการสร้างสรรค์ชิ้นงานแอปพลิเคชัน, รายวิชาการพัฒนาเว็บเพจด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 7(3), 71-79.
- ภาณุวัฒน์ ศรีไชยเลิศ และอัครเดช พรหมชนะ. (2563). การพัฒนาการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์บนโมบายแอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพนมทวนชนูปถัมภ์. ศึกษาสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 4(3), 82-92.
- รัตนา อุ่นจันทร์ และคณะ. (2564). อัตลักษณ์ของชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารราชพฤกษ์, 11(2), 111-119.

- วิธิตา พรหมวงศ์ และคณะ. (2567). สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1. วารสาร รัชต์ภาคย์, 15(40), 200-213.
- สัชนุกาญจน์ เรืองโรจน์นากุล และประทีป มากมิตร. (2566). การบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 5(1), 115-126.
- สุปรียา ไตรยะพันธ์ และรชฏ สุวรรณภูมิ. (2565). สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู ในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7(3), 931-944.
- อัมพร พะนิจรัมย์ และคณะ. (2558). การเปรียบเทียบทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเรื่องอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และความสนใจในการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับรูปแบบการเรียนการสอนทางตรงกับการสอนปกติ. วารสารบัณฑิตวิจัย, 6(2), 25-38.

การจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่ เพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย*

DIGITAL COMMUNICATION MANAGEMENT OF MODERN POLITICAL PARTIES TO PROMOTE OF DEMOCRACY IN THAILAND

ไพศาล เรืองฤทธิ์^{1*}, วิทยาธร ท่อแก้ว¹, กานต์ บุญศิริ¹, กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์²

Paisan Rueangrit^{1*}, Wittayatorn Tokeaw¹, Karn Boonsiri¹, Kunhida Thamwipa²

¹สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย

¹Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand

²สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²Faculty of Industrial Education and Technology, King Mongkut's University of Technology Thonburi, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: 4661500118@stou.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการระบบการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่ 2) ศึกษากระบวนการพัฒนาการจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่ และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนานโยบายและแผนการจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมเชิงอธิบาย โดยการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ประชาชนชาวไทยอายุ 18 ปีขึ้นไป 2) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 196 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการสื่อสารดิจิทัลทางการเมืองรวมทั้งสิ้น 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า พรรคการเมืองสมัยใหม่มีความต้องการระบบการสื่อสารดิจิทัลที่ชัดเจนและเป็นระบบ โดยระบบที่มีความสำคัญในระดับสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ระบบการเผยแพร่ข่าวสารสู่สาธารณะ ($\bar{X} = 4.15$) ซึ่งควรเน้นการนำเสนอข้อมูลที่ครบถ้วน ชัดเจน เข้าถึงได้ง่าย และทันต่อสถานการณ์ ระบบการจัดทำนโยบายแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.10$) ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการนโยบาย และระบบการจัดการการสื่อสารแบรนด์พรรคการเมือง ($\bar{X} = 4.05$) ซึ่งมุ่งสร้างภาพลักษณ์และความเข้าใจร่วมกันของพรรคอย่างเป็นเอกภาพ นอกจากนี้ กระบวนการพัฒนาการสื่อสารดิจิทัล ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดข้อกำหนดงาน การออกแบบระบบ การจัดทำต้นแบบ และการประเมินผลและปรับปรุง ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ แนวทางการพัฒนานโยบายและแผนการสื่อสารดิจิทัลควรมุ่งสร้างระบบที่เปิดกว้าง โปร่งใส และมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: พรรคการเมืองสมัยใหม่, การสื่อสารดิจิทัล, การสื่อสารทางการเมือง, การมีส่วนร่วมของประชาชน

Abstract

This research article aimed to 1) Study the needs of modern political parties for digital communication systems, 2) Study the development process of digital communication management of modern political parties, and 3) Propose guidelines for the development of policies and plans for digital communication management of modern political parties. The research uses a mixed descriptive methodology. Quantitative research collected data from two sample groups: 1) Thai citizens aged 18 years and over and 2) 196 Members of Parliament. The research instrument used was a questionnaire, and the data was analyzed using descriptive statistics. Qualitative research collected data from 18 people directly involved in political digital communication. The research instrument used was a structured in-depth interview, and the data was analyzed using content analysis. The findings indicate that modern political parties require a clear and systematic digital communication system. The three most important systems are: a system for disseminating information to the public ($\bar{X} = 4.15$), which should emphasize the presentation of complete, clear, easily accessible, and timely information. A participatory policy-making system ($\bar{X} = 4.10$), that allows citizens to participate at every stage of the policy process, and a political party brand communication management system ($\bar{X} = 4.05$) aimed at building a unified image and shared understanding of the party, are key considerations. Furthermore, the digital communication development process comprises four steps: defining requirements, system design, prototyping, and evaluation and improvement, which must be carried out continuously and systematically. Guidelines for developing digital communication policies and plans should focus on creating an open, transparent, and participatory system.

Keywords: Modern Political Parties, Digital Communication, Political Communication, Public Participation

บทนำ

การจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองยุคใหม่ เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ระบบดังกล่าวยึดหลักอำนาจธิปไตยเป็นของปวงชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านกระบวนการเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น และการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย พรรคการเมืองจึงทำหน้าที่เป็นกลไกกลางในการเชื่อมโยงระหว่างรัฐกับประชาชน ถ่ายทอดนโยบาย แนวคิดทางการเมือง และผลักดันความต้องการของประชาชนเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ ช่วยสร้างความเข้าใจ การรับรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีความหมาย ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างรอบด้านผ่านช่องทางแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น โซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ และแอปพลิเคชันต่าง ๆ การบริหารจัดการการสื่อสารดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย สร้างความน่าเชื่อถือ เสริมภาพลักษณ์ และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชนในระยะยาว ในปัจจุบันประเทศไทยมีพรรคการเมืองที่จดทะเบียนกับคณะกรรมการการเลือกตั้งจำนวนมากกว่า 80 พรรค โดยสามารถจำแนกพรรคการเมืองออกเป็นกลุ่มพรรคการเมืองดั้งเดิมที่มีโครงสร้างและฐานเสียงแบบเดิม และกลุ่มพรรคการเมืองสมัยใหม่ซึ่งให้ความสำคัญกับการสื่อสารเชิงนโยบายที่มีการใช้สื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือหลัก การสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัลของไทยยังเผชิญปัญหาหลายประการ เช่น การแพร่กระจายของข้อมูลบิดเบือน และข่าวปลอม การสื่อสารเชิงอารมณ์ที่สร้างความแตกแยก การใช้เนื้อหาแบบสั้นและฉาบฉวยเพื่อเร่งการมีส่วนร่วม ตลอดจนข้อจำกัดด้านการตรวจสอบข้อเท็จจริง เช่น กรณีการเผยแพร่คลิปตัดต่อหรือข้อความทางการเมืองในช่วง

การเลือกตั้งที่ถูกขยายผลอย่างรวดเร็วบนโซเชียลมีเดีย ส่งผลต่อการรับรู้ของประชาชนและความน่าเชื่อถือของพรรคการเมือง สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการการสื่อสารดิจิทัลอย่างเป็นระบบ โปร่งใส และรับผิดชอบ จึงเป็นความท้าทายสำคัญของพรรคการเมืองสมัยใหม่ในบริบทประชาธิปไตยไทย (สุเมธ ตั้งประเสริฐ, 2565)

ระบบการจัดการการสื่อสารดิจิทัลมาใช้ในพรรคการเมืองในยุคใหม่ ประกอบด้วย ระบบการสื่อสารหลักที่สำคัญ ได้แก่ 1) การเผยแพร่ข่าวสารภายในองค์กรเพื่อกระจายข้อมูลและนโยบายระหว่างหน่วยงาน สมาชิกหรือบุคลากรในพรรค เน้นการสร้างการมีส่วนร่วมในกันในงานต่าง ๆ 2) การจัดการฐานข้อมูลส่งเสริมงานนิติบัญญัติ ใช้ฐานข้อมูลสนับสนุนการร่างกฎหมายและการดำเนินงานนิติบัญญัติ เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และทันสมัยช่วยในการตัดสินใจ 3) การจัดทำนโยบายแบบมีส่วนร่วม โดยการดึงประชาชนหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียเข้ามา มีบทบาทในการเสนอแนะและสร้างนโยบาย สร้างการยอมรับและสนับสนุนที่กว้างขวาง 4) การรับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชน โดยการเปิดช่องทางให้ประชาชนร้องเรียนปัญหาหรือเสนอแนะแนวทางแก้ไข เพื่อรับฟังความเห็นและปรับปรุงการดำเนินงานของพรรค (Barberà, O. et al., 2021) การเผยแพร่ข่าวสารและความรู้สู่สาธารณะ ด้านนโยบาย หรือข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วม 6) การเผยแพร่ข่าวสารสู่เครือข่ายผู้ปฏิบัติงานของพรรคอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ 7) การจัดการเครือข่ายสมาชิกพรรค การดูแลและบริหารสมาชิกพรรคให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรคและสนับสนุนการปฏิบัติการของพรรคอย่างต่อเนื่อง 8) การจัดการประเมินผลการสื่อสาร (Polling) การใช้แบบสำรวจหรือการเก็บข้อมูลจากประชาชนเพื่อตรวจสอบผลตอบรับของการสื่อสารและนโยบาย 9) การณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เพื่อการวางกลยุทธ์ในการสื่อสารและ ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความนิยมในช่วงการหาเสียง รวมถึงการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวางเพื่อส่งเสริมและผลักดันให้การปกครองประชาธิปไตยที่ยั่งยืน (Gerbaudo, P., 2019)

กระบวนการของการจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองยุคใหม่ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดข้อกำหนดระบบการสื่อสารดิจิทัล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่พรรคการเมืองต้องกำหนดความต้องการและเป้าหมายในการสื่อสารดิจิทัล โดยวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย แพลตฟอร์มที่จะใช้และเครื่องมือที่เหมาะสมในการสื่อสาร เช่น การเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน รวมถึงการตั้งวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ในการสื่อสาร เช่น การสร้างการรับรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชน หรือการสร้างภาพลักษณ์ของพรรค 2) การออกแบบระบบการสื่อสารดิจิทัล ขั้นตอนนี้พรรคการเมืองจะต้องออกแบบโครงสร้างและรูปแบบการสื่อสารดิจิทัล ซึ่งรวมถึงการกำหนดรูปแบบเนื้อหา การใช้ภาพลักษณ์และแบรนด์ของพรรคให้สอดคล้องกับเป้าหมายการกำหนดเส้นทาง การเข้าถึงข้อมูลและการเชื่อมต่อระหว่าง ช่องทางดิจิทัลต่าง ๆ เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย 3) การจัดทำต้นแบบการสื่อสารดิจิทัล การสร้างต้นแบบการสื่อสารดิจิทัลมาทำการทดลอง การใช้เครื่องมือ สื่อสารดิจิทัลและการจำลองการสื่อสารในสภาพแวดล้อมจริง เพื่อทดสอบระบบว่าทำงานได้ตามที่ออกแบบไว้หรือไม่ และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงการสื่อสารดิจิทัล ขั้นตอนนี้พรรคการเมืองต้องวิเคราะห์ผลลัพธ์จากการสื่อสาร เช่น การวัดการมีส่วนร่วมของประชาชน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติจากแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อหาจุดที่ต้องปรับปรุงหรือพัฒนาแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์การสื่อสารดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจแก่สาธารณะมากยิ่งขึ้น (สุเมธ ตั้งประเสริฐ, 2565)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการสื่อสารดิจิทัลจะมอบโอกาสในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม แต่ยังมีเผชิญความท้าทาย เช่น การบิดเบือนข้อมูล การเผยแพร่ข่าวปลอม และความโปร่งใสของข้อมูล พรรคการเมืองจึงต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความน่าเชื่อถือ ความโปร่งใส และการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกระดับของการเมือง ตั้งแต่การบริหารภายในพรรคจนถึงการกำหนดนโยบายสาธารณะ การพัฒนาระบบสื่อสารดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงได้สำหรับทุกคนจึงเป็นหัวใจสำคัญของการเสริมสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคงและยั่งยืนในประเทศไทย ด้วยความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น การศึกษาการจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรค

การเมืองสมัยใหม่ ที่ประกอบด้วย ความต้องการระบบการจัดการการสื่อสารดิจิทัลที่ครอบคลุมการใช้งานในพรรคการเมืองสมัยใหม่ กระบวนการพัฒนาการจัดการการสื่อสารดิจิทัลที่ชัดเจน เพื่อนำไปแนวทางด้านนโยบาย และแผนการจัดการการสื่อสารดิจิทัลที่เป็นรูปธรรม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยให้เข้าถึงประชาชนอย่างทั่วถึงในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการระบบการจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่เพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาการจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่เพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานโยบายและแผนการจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่เพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงอธิบายตามลำดับ (Explanatory Sequential Design) เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงลึกและเชิงกว้างเกี่ยวกับการจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่เพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ โดยเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (ใช้ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาความต้องการระบบการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่ (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ประชาชนชาวไทยอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 250 คน ใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งชั้นภูมิตามภูมิภาคและจัดสรรตามสัดส่วนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และ 2) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 196 คน ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนมีโอกาสถูกเลือกเท่าเทียมกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำเสนอระดับความต้องการระบบการสื่อสารดิจิทัลตามประเด็นที่ศึกษา

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (ใช้ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และข้อที่ 3)

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาการจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่ (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2) และสังเคราะห์แนวทางการพัฒนานโยบายและแผนการจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่ (วัตถุประสงค์ข้อที่ 3) ผู้ให้ข้อมูลหลักคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการสื่อสารดิจิทัลทางการเมือง รวมทั้งสิ้น 18 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ตัวแทนจากพรรคการเมืองหลัก 5 พรรค พรรคละ 1 คน รวม 5 คน 2) ประชาชนในฐานะผู้รับสาร จำนวน 10 คน และ 3) นักวิชาการและนักวิชาชีพด้านการสื่อสารดิจิทัลทางการเมือง จำนวน 3 คน ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ตรงด้านการสื่อสารดิจิทัลทางการเมือง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ซึ่งพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย ดำเนินการสัมภาษณ์ตามแนวคำถามเดียวกันในทุกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จากนั้นถอดความและตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลด้วยการทวนสอบจากผู้ให้ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ ประมวลความหมาย และสังเคราะห์ประเด็นเพื่อสรุปผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนด

ผลการวิจัย

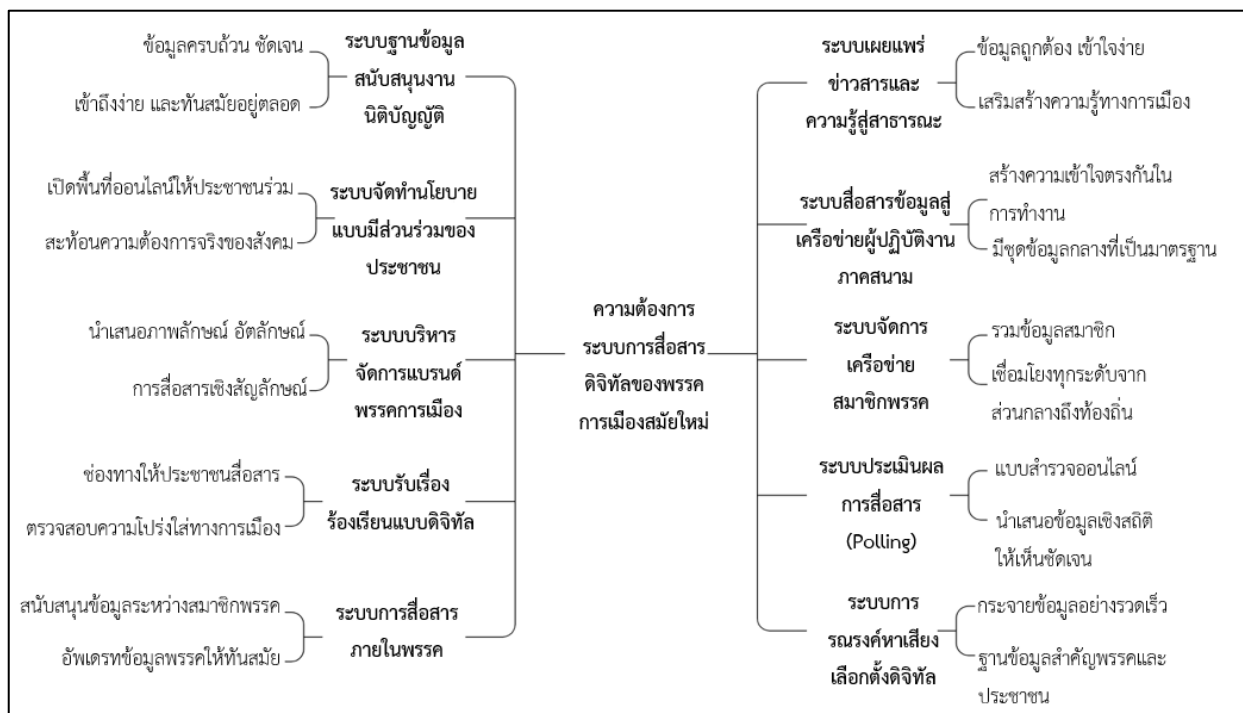
ความต้องการระบบการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่ มีพื้นฐานจากแนวคิดการสื่อสารทางการเมืองที่มุ่งสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ความโปร่งใส และความน่าเชื่อถือในกระบวนการประชาธิปไตย ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ความต้องการระบบการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่ สามารถแบ่งออกเป็น 10 ประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย 1) ระบบฐานข้อมูลส่งเสริมงานนิติบัญญัติ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลด้านกฎหมายอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบาย ลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล และเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมผ่านช่องทางดิจิทัลเพื่อเสริมความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของกระบวนการทางการเมือง 2) ระบบการจัดทำนโยบายแบบมีส่วนร่วม เป็นกลไกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทตั้งแต่การระบุปัญหา เสนอแนวคิด แสดงความคิดเห็น ไปจนถึงการประเมินผลนโยบาย ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และระบบโหวตที่ตรวจสอบได้จริง ส่งผลให้ได้ข้อเสนอแนะนโยบายที่สะท้อนความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง 3) ระบบการจัดการการสื่อสารแบรนด์พรรคการเมือง เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ที่ชัดเจนของพรรค ถ่ายทอดอุดมการณ์และจุดยืนทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง โปร่งใส และน่าเชื่อถือ เพื่อสร้างความผูกพันและความไว้วางใจระยะยาวจากประชาชน 4) ระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชน เป็นช่องทางสื่อสารโดยตรงระหว่างพรรคกับประชาชน ช่วยให้การสะท้อนปัญหาและการแก้ไขเป็นไปอย่างรวดเร็ว ตรวจสอบได้ และสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นฐานในการกำหนดนโยบายได้จริง 5) ระบบการเผยแพร่ข่าวสารภายในองค์กร ช่วยให้การสื่อสารภายในพรรคมีมาตรฐานเดียวกัน ในทุกระดับ ลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูล และเสริมความเข้าใจร่วมกันของสมาชิก โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งต่อข้อมูลอย่างทันเวลาและตรวจสอบได้ 6) ระบบการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้สู่สาธารณะ มีบทบาทในการยกระดับคุณภาพทางการเมือง โดยเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้อง โปร่งใส และเข้าถึงง่าย เพื่อสร้างความศรัทธา ความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย 7) ระบบการเผยแพร่ข่าวสารสู่เครือข่ายผู้ปฏิบัติงาน ช่วยสร้างเอกภาพในการสื่อสารของพรรค ทำให้ทุกระดับสามารถดำเนินงานได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับนโยบาย โดยมีศูนย์กลางข้อมูลที่เป็นทางการและตรวจสอบได้ 8) ระบบการจัดการเครือข่ายสมาชิกพรรค ทำหน้าที่เป็นฐานข้อมูลหลักที่เชื่อมโยงสมาชิกในทุกระดับ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง รวมถึงช่วยให้พรรคสามารถวางแผนเชิงกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 9) ระบบการประเมินผลการสื่อสาร (Polling) เป็นเครื่องมือวัดผลการรับรู้และการตอบสนองของประชาชนต่อการสื่อสารของพรรค ใช้ข้อมูลเชิงสถิติและเทคโนโลยีดิจิทัลในการวิเคราะห์และปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมและพฤติกรรมของประชาชน และ 10) ระบบการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งดิจิทัล ซึ่งผสมผสานการใช้สื่อออนไลน์กับกิจกรรมภาคสนาม ช่วยให้พรรคเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว ประหยัดต้นทุน และสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนในเชิงลึก เป็นการพัฒนาระบบการสื่อสารทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในยุคดิจิทัล

ความคิดเห็นของประชาชนและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับความต้องการระบบการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่ พบว่า ประชาชนและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความคิดเห็นต่อความต้องการระบบการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่มีความสำคัญในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ประกอบด้วย ระบบการเผยแพร่ข่าวสารสู่สาธารณะ ($\bar{X} = 4.15$) ระบบการจัดทำนโยบายแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.10$) ระบบการจัดการการสื่อสารแบรนด์พรรคการเมือง ($\bar{X} = 4.05$) ระบบการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 4.00$) ระบบการเผยแพร่ข่าวสารสู่เครือข่ายผู้ปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.95$) ระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชน ($\bar{X} = 3.95$) ระบบการจัดทำฐานข้อมูลสนับสนุนงานนิติบัญญัติ ($\bar{X} = 3.90$) ระบบการจัดการเครือข่ายสมาชิก ($\bar{X} = 3.85$) ระบบการเผยแพร่ข่าวสารภายในองค์กร ($\bar{X} = 3.85$) และระบบการจัดการประเมินผลการสื่อสาร ($\bar{X} = 3.80$) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการระบบการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่

ข้อคำถาม	ประชาชน		ส.ส.		สรุปรวม		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ระบบการจัดทำฐานข้อมูลสนับสนุนงานนิติบัญญัติ	3.83	0.76	4.03	0.57	3.90	0.71	มาก
ระบบการจัดทำนโยบายแบบมีส่วนร่วม	4.03	0.70	4.23	0.58	4.10	0.65	มาก
ระบบการจัดการการสื่อสารแบรนด์พรรคการเมือง	3.98	0.72	4.15	0.60	4.05	0.67	มาก
ระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชน	3.90	0.73	4.07	0.60	3.95	0.70	มาก
ระบบการเผยแพร่ข่าวสารภายในองค์กร	3.78	0.74	3.92	0.67	3.85	0.72	มาก
ระบบการเผยแพร่ข่าวสารสู่สาธารณะ	4.09	0.67	4.24	0.62	4.15	0.65	มาก
ระบบการเผยแพร่ข่าวสารสู่เครือข่ายผู้ปฏิบัติงาน	3.86	0.74	4.02	0.69	3.95	0.72	มาก
ระบบการจัดการเครือข่ายสมาชิก	3.77	0.76	3.94	0.70	3.85	0.73	มาก
ระบบการจัดการประเมินผลการสื่อสาร	3.73	0.77	3.93	0.69	3.80	0.74	มาก
ระบบการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	3.90	0.74	4.17	0.66	4.00	0.70	มาก

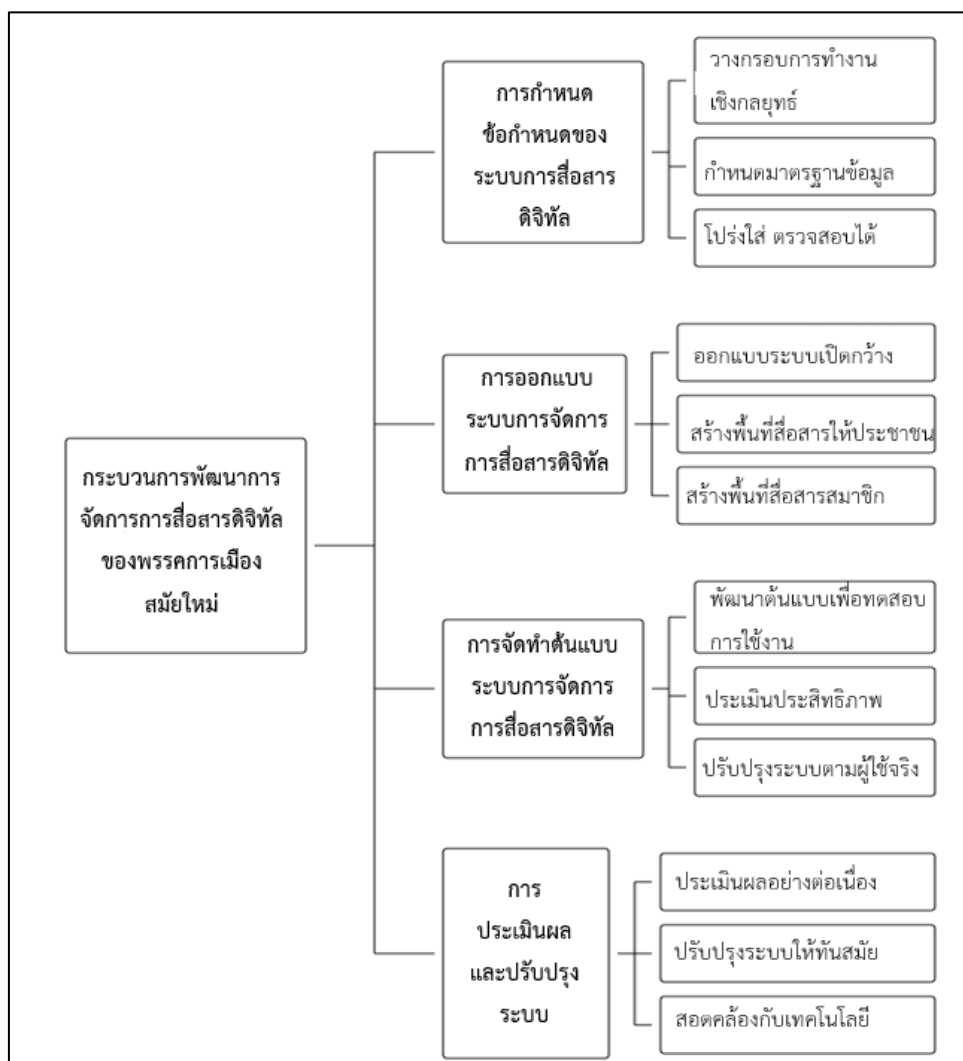
จากการศึกษาความต้องการระบบการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันอย่างชัดเจนว่าการสื่อสารดิจิทัลเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงพรรคการเมืองกับประชาชนในยุคปัจจุบัน ความต้องการดังกล่าวครอบคลุมตั้งแต่ระบบสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดทำนโยบายแบบเปิด การบริหารจัดการแบรนด์และภาพลักษณ์พรรค การสื่อสารภายในองค์กรพรรค ไปจนถึงการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และองค์ความรู้ทางการเมืองสู่สาธารณะอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์สามารถสังเคราะห์เป็นภาพรวมของความต้องการระบบการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่ ดังแสดงในภาพสรุปผลต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของความต้องการระบบการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่

กระบวนการพัฒนาการจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่ เพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย จำเป็นต้องบูรณาการความรู้ด้านเทคโนโลยีกับกลยุทธ์การสื่อสารให้สอดคล้องกับบริบทสังคมดิจิทัลในปัจจุบัน โดยมี 4 ขั้นตอนสำคัญ ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดข้อกำหนดของระบบการสื่อสารดิจิทัล เป็นการวางกรอบการทำงานเชิงกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับฐานข้อมูลด้านนโยบายและงานนิติบัญญัติ รวมทั้งกำหนดมาตรฐานการเก็บข้อมูลให้ปลอดภัย โปร่งใส และตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและเสถียรภาพของระบบ ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบระบบการจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่ มุ่งออกแบบระบบให้มีความโปร่งใส เปิดกว้าง และสามารถตรวจสอบได้ โดยเปิดพื้นที่ให้สมาชิกพรรคและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร เพื่อสร้างความไว้วางใจและความผูกพันทางการเมืองในระยะยาว ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำต้นแบบระบบการจัดการการสื่อสารดิจิทัล เป็นการทดสอบระบบในทางปฏิบัติ ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อประเมินประสิทธิภาพ ความเหมาะสม และความง่ายในการใช้งาน พร้อมรับฟัง ข้อเสนอแนะจากผู้ใช้งานจริงเพื่อนำมาปรับปรุงให้ระบบตอบโจทย์การทำงานจริง และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงระบบ เน้นการติดตามและประเมินผลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลและข้อเสนอแนะจากผู้ใช้งานมาปรับปรุงกลยุทธ์และพัฒนาให้ระบบทันสมัย มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและพฤติกรรมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 2 สรุปกระบวนการพัฒนาการจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่

แนวทางการพัฒนานโยบายและแผนการจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่ ควรมุ่งเน้นการสร้างระบบการสื่อสารที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลทางการเมือง เพื่อให้พรรคสามารถสื่อสารกับประชาชนได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและพฤติกรรมของผู้รับสารในยุคดิจิทัล ระบบการสื่อสารดังกล่าวมีบทบาททั้งในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และนโยบายของพรรค รวมถึงเป็นกลไกในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและสร้างความไว้วางใจในระบอบประชาธิปไตย นโยบายการสื่อสารของพรรคควรตั้งอยู่บนหลักความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการตรวจสอบได้ โดยเน้นการนำเสนอข้อมูลที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และสะท้อนอัตลักษณ์ของพรรคอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือและเสริมความผูกพันกับประชาชนในระยะยาว พรรคควรดำเนินการสื่อสารเชิงรุกผ่านสื่อดิจิทัลที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชัน และแพลตฟอร์มโต้ตอบ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลนโยบายอย่างต่อเนื่อง พร้อมเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ชักถาม และตรวจสอบได้อย่างโปร่งใส นอกจากนี้ ควรจัดให้มีกลไกติดตามและประเมินผลการสื่อสารอย่างเป็นระบบ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงให้ความสำคัญกับการสื่อสารกับคนรุ่นใหม่ โดยใช้เทคโนโลยีและรูปแบบสื่อที่เข้าถึงง่าย เช่น วิดีโอสั้น อินโฟกราฟิก และการถ่ายทอดสด เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพรรคกับประชาชนอย่างยั่งยืน นำไปสู่การพัฒนาพรรคให้เป็นองค์กรการเมืองอัจฉริยะที่มีสมรรถนะสูงและยึดโยงกับประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

1	เน้นความโปร่งใสและธรรมาภิบาลทางการเมือง สื่อสารอย่างตรงไปตรงมา ตรวจสอบได้ และมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ
2	สร้างระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย พัฒนาโครงสร้างดิจิทัลให้รองรับการสื่อสารที่รวดเร็ว และมีความเสถียร
3	เพิ่มการเข้าถึงและความเท่าเทียมในการรับข้อมูลข่าวสาร ทำให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงข้อมูลของพรรคได้โดยไม่มีข้อจำกัด
4	ใช้ระบบดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เปิดพื้นที่ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น ชักถาม และร่วมติดตามการเมืองได้
5	นำเสนอข้อมูลและนโยบายที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย สื่อสารอย่างสม่ำเสมอสอดคล้องกับอัตลักษณ์และสร้างภาพลักษณ์ของพรรค
6	ใช้สื่อดิจิทัลหลากหลายช่องทาง เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย แอปพลิเคชัน และแพลตฟอร์มโต้ตอบ
7	สื่อสารเชิงรุกด้วยรูปแบบสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล ใช้สื่อรูปแบบใหม่เพื่อดึงดูดและเข้าถึงคนรุ่นใหม่
8	จัดให้มีกลไกติดตามและประเมินผลการสื่อสารอย่างเป็นระบบ ใช้การประเมินผลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อให้ข้อมูลที่หลากหลาย
9	เสริมสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจระยะยาวกับประชาชน ผ่านการสื่อสารที่ต่อเนื่อง เปิดกว้าง และสะท้อนความจริงใจของพรรค
10	พัฒนาพรรคให้เป็นองค์กรการเมืองอัจฉริยะ (Smart Political Organization) ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจัดการฐานข้อมูลในการขับเคลื่อนงานเป็นระบบ

ภาพที่ 3 แนวทางการพัฒนานโยบายและแผนการจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่

อภิปรายผล

ความต้องการระบบการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่มีลักษณะบูรณาการที่มุ่งพัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการภายใน การสื่อสารกับประชาชน และการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเชื่อมโยงกับแนวคิดด้านการจัดการข้อมูล การสื่อสารองค์กร และประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบการเผยแพร่ข่าวสารสู่สาธารณะได้รับความสำคัญสูงสุด ($\bar{X} = 4.15$) สะท้อนความคาดหวังต่อการเข้าถึงข้อมูลทางการเมืองที่ถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความไว้วางใจในระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับพระครูใบฎีกาวิชาญ ทรงราศี และคณะ ศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การสื่อสารของพรรคการเมืองไทยในยุคดิจิทัล ชี้ว่าการสื่อสารสาธารณะเชิงจริยธรรมช่วยเสริมความน่าเชื่อถือของพรรคการเมือง (พระครูใบฎีกาวิชาญ ทรงราศี และคณะ, 2565) 2) ระบบการจัดทำนโยบายแบบมีส่วนร่วมได้รับคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} = 4.10$) สะท้อนความต้องการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีบทบาทในกระบวนการนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับการศึกษาของพระณัฐวุฒิ พันทะลี และคณะ ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ช่วยเพิ่มพลังการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (พระณัฐวุฒิ พันทะลี และคณะ, 2565) 3) ระบบการจัดการการสื่อสารแบรนด์พรรคการเมืองได้รับความสำคัญในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) สะท้อนความจำเป็นในการสร้างอัตลักษณ์ ภาพลักษณ์ และความเข้าใจร่วมของพรรคการเมืองผ่านสื่อดิจิทัล อย่าง เป็นเอกภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของปาณิชา จันทรฤทธิเสน และคณะ ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดทางการเมืองในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหน้าใหม่ที่เป็นสตรีของพรรคพลังประชารัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การมีแบรนด์ทางการเมืองที่ชัดเจนและสื่อสารอย่างสม่ำเสมอผ่านสื่อดิจิทัล สามารถสร้างความผูกพันทางอารมณ์และความเชื่อมั่นของประชาชนต่อพรรคการเมืองในระยะยาว (ปาณิชา จันทรฤทธิเสน และคณะ, 2566) 4) ระบบการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้รับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) สะท้อนบทบาทของสื่อดิจิทัลในฐานะเครื่องมือหลักในการขยายการเข้าถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้ง สอดคล้องกับการศึกษาของสุเมธ ตั้งประเสริฐ ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์และวิธีการสื่อสารของพรรคการเมืองไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562 พบว่า พรรคการเมืองไทยมีแนวโน้มใช้กลยุทธ์สื่อผสมผสาน โดยผสมผสานการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์เข้ากับกิจกรรมภาคสนาม เพื่อเพิ่มทั้งการรับรู้ ความน่าเชื่อถือ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเลือกตั้ง (สุเมธ ตั้งประเสริฐ, 2565) 5) ระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชนได้รับความสำคัญในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) สะท้อนถึงความคาดหวังต่อช่องทางสื่อสารสองทางที่สะดวกและตรวจสอบได้ ซึ่งช่วยเสริมความโปร่งใสและความไว้วางใจ สอดคล้องกับการศึกษาของพรพรรณ ธรรมยุรา และคณะ ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองไทย พบว่า ช่องทางดิจิทัลช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ (พรพรรณ ธรรมยุรา และคณะ, 2567) 6) ระบบการจัดทำฐานข้อมูลสนับสนุนงานนิติบัญญัติได้รับความสำคัญในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) สะท้อนความจำเป็นในการใช้ข้อมูลเชิงนโยบายอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจด้านนิติบัญญัติอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของพระณัฐวุฒิ พันทะลี และคณะ ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า การมีฐานข้อมูลกลางที่เชื่อมโยงข้อมูลจากหลายภาคส่วนช่วยเสริมสร้างความเป็นระบบในการกำหนดนโยบาย และสนับสนุนให้พรรคการเมืองพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรอัจฉริยะที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระณัฐวุฒิ พันทะลี และคณะ, 2565) 7) ระบบการจัดการเครือข่ายสมาชิกพรรคได้รับการประเมินว่ามีความสำคัญในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) สะท้อนบทบาทของสมาชิกพรรคในฐานะทุนทางสังคมที่ช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมและการสื่อสารทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของสกล สุกุลกล้า และชญานิน ศรีกระโทก ศึกษาเกี่ยวกับธรรมาภิบาลสำหรับผู้นำในยุคดิจิทัลกับการสร้างองค์กรแห่งความสุข พบว่าความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายสมาชิกช่วยเสริมสร้างพลังและความเข้มแข็งขององค์กรทางการเมือง (สกล สุกุลกล้า และชญานิน ศรีกระโทก, 2566) 8) ระบบการเผยแพร่

ข่าวสารภายในองค์กรและเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานได้รับความสำคัญในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) สะท้อนถึงความจำเป็นในการถ่ายทอดข้อมูลอย่างเป็นเอกภาพและลดความคลาดเคลื่อนภายในพรรค ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของมัลลิกา บุญมีตระกูล มหาสุข ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่าการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อดิจิทัลจะมีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อองค์กรมีระบบการจัดการข้อมูลภายในที่ชัดเจนและเป็นระบบ ซึ่งช่วยลดความคลาดเคลื่อนของสารและเพิ่มความพร้อมในการสื่อสารกับสาธารณะ (มัลลิกา บุญมีตระกูล มหาสุข, 2565) 9) ระบบการจัดการประเมินผลการสื่อสารได้รับความสำคัญในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) แม้จะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับระบบอื่น แต่ยังสะท้อนความจำเป็นของกลไกการสะท้อนความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปल्लीจิต ลาภอุดมเลิศ และคณะ ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในยุค Ai พบว่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ช่วยให้การประเมินความคิดเห็นของประชาชนมีความแม่นยำ ทันทเวลา และสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ปल्लीจิต ลาภอุดมเลิศ และคณะ, 2568) และ 10) ระบบการเผยแพร่ข่าวสารสู่เครือข่ายผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม ($\bar{X} = 3.95$) สะท้อนความจำเป็นในการประสานงานจากส่วนกลางสู่พื้นที่อย่างเป็นระบบ เพื่อลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูลและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมัลลิกา บุญมีตระกูล มหาสุข ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า การสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อดิจิทัลจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยการเชื่อมโยงการสื่อสารระหว่างส่วนกลางและภาคสนามอย่างเป็นระบบ (มัลลิกา บุญมีตระกูล มหาสุข, 2565)

การพัฒนาการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีทิศทางที่ชัดเจน โดยเริ่มจากการกำหนดกรอบและมาตรฐานการสื่อสารที่ครอบคลุมการบริหารจัดการข้อมูล การเผยแพร่ นโยบาย และการเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านนโยบายและงานนิติบัญญัติ เพื่อให้การสื่อสารมีความถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ ควบคู่กับการกำหนดมาตรการด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์เพื่อลดความเสี่ยงจากข้อมูลบิดเบือน ซึ่งถือเป็นปัจจัยพื้นฐานในการเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ การออกแบบระบบสื่อสารดิจิทัลควรบูรณาการการทำงานร่วมกันของฝ่ายยุทธศาสตร์ เทคโนโลยี กฎหมาย และสมาชิกพรรค เพื่อให้การสื่อสารเชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นพลวัตและสอดคล้องกันทั้งระดับส่วนกลางและระดับพื้นที่ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของพรพรรณ ศรีมยุรา และคณะ ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองไทย ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของการสร้างเครือข่ายการสื่อสารแบบเปิดและโปร่งใสของพรรคการเมือง การพัฒนาระบบควรดำเนินการผ่านการจัดทำต้นแบบและการทดสอบใช้งานจริง โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้ใช้เพื่อที่จะปรับปรุงฟังก์ชันให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของประชาชนในยุคดิจิทัล (พรพรรณ ศรีมยุรา และคณะ, 2567) ซึ่งสอดคล้องกับพระณัฐภูมิ พันทะลี และคณะ ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่เสนอการพัฒนาแพลตฟอร์มเชิงโต้ตอบที่สามารถปรับปรุงได้อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน การประเมินผลและการปรับปรุงระบบควรถูกมองเป็นกระบวนการเชิงวงจร ที่ประกอบด้วย การวัดผล การเรียนรู้ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้กลยุทธ์การสื่อสารสามารถปรับตัวตามบริบททางสังคมและการเมืองที่เปลี่ยนแปลง (พระณัฐภูมิ พันทะลี และคณะ, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมัลลิกา บุญมีตระกูล มหาสุข ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่ระบุว่า การประเมินอย่างต่อเนื่องเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการสื่อสารและสร้างความไว้วางใจระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชนอย่างยั่งยืน (มัลลิกา บุญมีตระกูล มหาสุข, 2565)

แนวทางการพัฒนานโยบายและแผนการจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่เพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย ควรมุ่งสร้างระบบการสื่อสารที่โปร่งใส เข้าถึงง่าย และเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง พรรคการเมืองควรใช้สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ และแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นช่องทางหลัก

ในการเผยแพร่นโยบายและรับฟังความคิดเห็น เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจในกระบวนการประชาธิปไตย ควบคู่กับการพัฒนาฐานข้อมูลสมาชิกและผู้สนับสนุนเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์พฤติกรรมผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และออกแบบสารสื่อสารให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายอย่างแม่นยำ โดยอาศัย Big Data และกลไกการประเมินผลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการปรับกลยุทธ์ให้ทันต่อบริบททางการเมืองที่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ พรรคการเมืองควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งในมิติการสื่อสารและการกำหนดนโยบาย ผ่านการสร้างเครือข่ายสื่อสารแนวนอนและการปรับกลยุทธ์แบบเรียลไทม์ เพื่อเพิ่มพลังการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของสุเมธ ตั้งประเสริฐ ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์และวิธีการสื่อสารของพรรคการเมืองไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562 ที่เสนอว่าการสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัลควรมีความกระชับ เข้าใจง่าย (สุเมธ ตั้งประเสริฐ, 2565) สะท้อนอัตลักษณ์ของพรรคอย่างชัดเจน และใช้เทคโนโลยีและข้อมูลเชิงวิเคราะห์เพื่อเข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของพรพรรณ ศรีมยุรา และคณะ ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองไทย พบว่า การจัดการการสื่อสารดิจิทัลที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีปฏิสัมพันธ์ แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่น ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และความเข้มแข็งของประชาธิปไตยในบริบทสังคมไทย (พรพรรณ ศรีมยุรา และคณะ, 2567)

องค์ความรู้ใหม่

การสื่อสารดิจิทัลสำหรับพรรคการเมืองสมัยใหม่จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการหลายมิติอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส และความน่าเชื่อถือในยุคการเมืองดิจิทัล โดยการสื่อสารดิจิทัลสำหรับพรรคการเมืองสมัยใหม่ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ด้านความโปร่งใส (Transparency) พรรคต้องเปิดเผยข้อมูลอย่างถูกต้อง ตรวจสอบได้ และเข้าถึงได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลกิจกรรม นโยบาย แผนงาน หรือผลการดำเนินงาน ความโปร่งใสเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยลดความกังวลและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้เกิดการตรวจสอบจากสังคมซึ่งเป็นพื้นฐานของระบบประชาธิปไตยที่ดี 2) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) พรรคควรสร้างช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทได้จริง ไม่จะเป็นการเสนอแนวคิด การให้ข้อเสนอแนะ หรือการประเมินนโยบาย การมีส่วนร่วมเช่นนี้ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของร่วมของพรรค อีกทั้งยังช่วยสะท้อนความต้องการของประชาชนกลับสู่กระบวนการกำหนดนโยบาย ทำให้พรรคมีความเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง 3) ด้านการบูรณาการระบบ (Integration) พรรคการเมืองจำเป็นต้องพัฒนาระบบข้อมูลที่เชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการใช้ AI และ Big Data เพื่อจัดเก็บ วิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลทางการเมืองได้อย่างลึกซึ้งและถูกต้อง การบูรณาการข้อมูลช่วยให้พรรคสามารถประเมินสถานการณ์ วางแผนเชิงนโยบาย และสื่อสารกับประชาชนได้อย่างแม่นยำและทันต่อเหตุการณ์ และ 4) ด้านการสื่อสารที่สร้างผลกระทบ (Engagement) พรรคควรใช้การสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์ที่เน้นผลลัพธ์ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และความผูกพันของประชาชน การสื่อสารต้องมีคุณภาพ ชัดเจน และสามารถกระตุ้นให้เกิดผลลัพธ์ที่จับต้องได้ เช่น การเพิ่มระดับความเข้าใจทางการเมือง การสร้างความผูกพันระหว่างพรรคกับประชาชน และการสร้างความเชื่อมั่นต่อวิสัยทัศน์ของพรรค องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยชี้ว่า พรรคการเมืองสมัยใหม่จำเป็นต้องพัฒนาระบบการสื่อสารดิจิทัลแบบบูรณาการ ที่ประกอบด้วย การบูรณาการข้อมูล การเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม การสร้างความโปร่งใส และการสื่อสารที่สร้างผลกระทบในเชิงสังคมและเศรษฐกิจ ทั้งหมดนี้ทำให้พรรคสามารถสร้างความไว้วางใจ ความร่วมมือ และความผูกพันกับประชาชนได้อย่างยั่งยืน อันเป็นพื้นฐานสำคัญของพรรคการเมืองที่เข้มแข็งในยุคดิจิทัล

ภาพที่ 4 องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษา

สรุปและข้อเสนอแนะ

การจัดการการสื่อสารดิจิทัลของพรรคการเมืองสมัยใหม่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนระบบประชาธิปไตยไทยยุคใหม่ โดยพรรคการเมืองตระหนักว่าการสื่อสารในโลกดิจิทัลไม่เพียงเป็นช่องทางเผยแพร่ นโยบายเท่านั้น หากยังเป็นพื้นที่ที่สร้างความไว้วางใจ ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของประชาชน จึงต้องพัฒนาระบบการสื่อสารที่มีความเป็นระบบ ครอบคลุมการจัดเก็บข้อมูล การทำงานภายในองค์กร และการสื่อสารสู่สาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบสำคัญที่พรรคต้องการ ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ซึ่งสามารถ เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ประกอบด้วย ระบบการเผยแพร่ข่าวสารสู่สาธารณะ ($\bar{X} = 4.15$) ระบบ การจัดทำนโยบายแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.10$) ระบบการจัดการการสื่อสารแบรนด์พรรคการเมือง ($\bar{X} = 4.05$) ระบบการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 4.00$) ระบบการเผยแพร่ข่าวสารสู่เครือข่ายผู้ปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.95$) ระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชน ($\bar{X} = 3.95$) ระบบการจัดทำฐานข้อมูลสนับสนุนงานนิติบัญญัติ ($\bar{X} = 3.90$) ระบบการจัดการเครือข่ายสมาชิก ($\bar{X} = 3.85$) ระบบการเผยแพร่ข่าวสารภายในองค์กร ($\bar{X} = 3.85$) และระบบการจัดการประเมินผลการสื่อสาร ($\bar{X} = 3.80$) ตามลำดับ ในด้านกระบวนการพัฒนาระบบพรรคการเมือง ควรดำเนินการอย่างเป็นลำดับ ได้แก่ การกำหนดข้อกำหนดของระบบ การออกแบบ การจัดทำต้นแบบ และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ระบบมีความปลอดภัย โปร่งใส และสอดคล้องกับบริบทการเมืองและสังคมไทย แนวทางเชิงนโยบายที่สำคัญควรมุ่งกำหนดมาตรฐานกลางด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม ส่งเสริมโครงสร้าง พื้นฐานดิจิทัลและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนยกระดับความรู้เท่าทันสื่อทางการเมืองของประชาชน เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณและประชาธิปไตยที่ยั่งยืน ทั้งนี้ การวิจัยในอนาคตควรขยายจำนวน และความหลากหลายของผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะพรรคการเมืองขนาดเล็กและพรรคการเมืองใหม่ รวมถึงกลุ่มประชาชนจากช่วงอายุและภูมิภาคที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มความครอบคลุมและความลึกของข้อค้นพบทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

- ปลื้มจิต ลาภอุดมเลิศ และคณะ. (2568). การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในยุค Ai. วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ, 3(1), 56-67.
- ปาณิชา จันทร์ฤทธิเสน และคณะ. (2566). กลยุทธ์การตลาดทางการเมืองในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหน้าใหม่ที่เป็นสตรีของพรรคพลังประชารัฐในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 7(1), 305-324.
- พรพรรณ ศรีมยุรา และคณะ. (2567). กลยุทธ์การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- พระครูใบฎีกาวิชาญ ทรงราศี และคณะ. (2565). ยุทธศาสตร์การสื่อสารของพรรคการเมืองไทยในยุคดิจิทัล. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 13(1), 47-60.
- พระณัฐภูมิ พันทะลี และคณะ. (2565). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์. วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2(1), 83-93.
- มัลลิกา บุญมีตระกูล มหาสุข. (2565). การสื่อสารทางการเมืองไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์. วารสารปรัชญาปริทรรศน์, 27(2), 63-81.
- สกล สกุลกล้า และชญาณิน ศรีกระโทก. (2566). ธรรมชาติของผู้นำในยุคดิจิทัลกับการสร้างองค์กรแห่งความสุข. วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย, 19(2), 30-45.
- สุเมธ ตั้งประเสริฐ. (2565). กลยุทธ์และวิธีการสื่อสารของพรรคการเมืองไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 5(1), 25-38.
- Barberà, O. et al. (2021). Digital Parties: The Challenges of Online Organisation and Participation (Studies in Digital Politics and Governance). Cham: Springer International Publishing.
- Gerbaudo, P. (2019). Are digital parties more democratic than traditional parties? Evaluating Podemos and Movimiento 5 Stelle's online decision-making platforms. Party Politics, 27(4), 730-742.

การพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะหลักในการบริหารจัดการบริการสุขภาพของ
กำลังคนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด
โดยใช้เทคนิคเดลฟาย: กรณีศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก*

DEVELOPMENT OF AN ASSESSMENT TOOL FOR CORE COMPETENCIES
IN HEALTH SERVICE MANAGEMENT AMONG THE WORKFORCE OF
SUBDISTRICT HEALTH PROMOTING HOSPITALS TRANSFERRED
TO PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS USING
THE DELPHI TECHNIQUE: A CASE STUDY IN PHITSANULOK PROVINCE

พิษณุ อภิสมมาตรโยธิน*, ศุภางค์ วัฒนเสย, กษมา ภูสีเสถ

Phitsanu Aphisamacharayothin*, Supang Wattanasoei, Kasama Poosesod

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ลำปาง ประเทศไทย

Faculty of Public Health, Thammasat University, Lampang, Thailand

*Corresponding author E-mail: phitsanua@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะหลักในการบริหารจัดการบริการสุขภาพของกำลังคนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยใช้เทคนิคเดลฟาย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือโดยใช้กรอบสมรรถนะหลักของสภาการเชื่อมโยงระหว่าง การศึกษาและการปฏิบัติด้านสาธารณสุขร่วมกับผลการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ และประเมินคุณภาพ ด้วยการทำเดลฟาย สองรอบโดยมีผู้ประเมิน จำนวน 8 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ จำนวน 7 คน และผู้บริหารกอง สาธารณสุข องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 คน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา ก่อนการทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นกำลังคนในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนฯ จำนวน 30 คน จากนั้นวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกด้วยวิธีการหาสหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวม และวิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ผลการวิจัยพบว่า เครื่องมือประเมินสมรรถนะ หลักที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ข้อคำถามที่ครอบคลุม 8 องค์ประกอบ (56 ตัวบ่งชี้) ซึ่งการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ แสดงความสอดคล้องสูงโดยทุกข้อมีคะแนนความสอดคล้องในระดับ 2 และ 3 รวมร้อยละ 100.00 โดยค่าดัชนี ความเที่ยงตรงของเนื้อหาในแต่ละข้อ (I-CVI) อยู่ระหว่าง 0.88 - 1.00 ค่าดัชนีความเที่ยงตรงของเนื้อหาของชุดข้อ คำถามทั้งหมด (S-CVI) เท่ากับ 0.97 ซึ่งมีความเที่ยงตรงสูง ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.53 - 0.56 และค่า α เท่ากับ 0.89 ซึ่งมีความเชื่อมั่นสูง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น และ ความสอดคล้องสูงจึงสามารถนำไปใช้ประเมินสมรรถนะหลักของกำลังคนในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ที่ถ่ายโอนได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การพัฒนาเครื่องมือ, การประเมินสมรรถนะหลัก, กำลังคน, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอน

Abstract

This study aimed to development of an assessment tool for core competencies in health service management among the workforce of subdistrict health promoting hospitals transferred to provincial administrative organizations using the Delphi technique. This research is developmental research; the researcher developed the instrument based on the core competencies framework of the Council on Linkages between Academia and Public Health Practice, combined with findings from a systematic literature review, and evaluated its quality using a two-round Delphi technique with 8 experts, including 7 directors from Subdistrict Health Promoting Hospitals transferred to the Phitsanulok Provincial Administrative Organization and 1 administrators from the Public Health Division of the Provincial Administrative Organization. Then evaluated the item relevance and calculated the Content Validity Index before the tryout with 30 workforces from the transferred Subdistrict Health Promoting Hospitals. Item discrimination was analyzed using item-total correlation, and reliability was assessed with Cronbach's alpha. The developed assessment tool comprised 56 indicators across eight core competency domains. The quality analysis indicated high content agreement, with all items rated 2 or 3, yielding 100.00% agreement. The item-level content validity index (I-CVI) ranged from 0.88 to 1.00, and the scale-level content validity index (S-CVI) was 0.97, indicating high content validity. Item discrimination ranged from 0.53 to 0.56, and Cronbach's alpha was 0.89, indicating high reliability. These results demonstrate that the developed instrument is valid, reliable, and consistent, making it suitable for assessing core competencies among the workforce of Subdistrict Health Promoting Hospitals transferred to Provincial Administrative Organizations.

Keywords: Tool Development, Core Competency Assessment, Workforces, Transferred Subdistrict Health-Promoting Hospitals

บทนำ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เป็นหน่วยบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิที่ใกล้ชิดกับประชาชน มีหน้าที่ให้บริการด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และรักษาพยาบาลเบื้องต้น ซึ่งถือเป็นบริการพื้นฐานที่รัฐจัดให้กับประชาชนทุกคน (ระพีพงศ์ สุพรรณไชยมาตย์ และคณะ, 2567) โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความต้องการสูง เช่น อำเภอเมืองพิษณุโลกซึ่งมีผู้ใช้บริการเฉลี่ย 500 - 800 คนต่อวัน (กระทรวงสาธารณสุข, 2565) อย่างไรก็ตาม รพ.สต. ต้องเผชิญความท้าทายด้านการบริหารจัดการกำลังคน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างตามแผนกระจายอำนาจไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2564); (คณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ, 2558) ส่งผลโดยตรงต่อรูปแบบการบริหารจัดการ รพ.สต. ปัจจุบันมีการถ่ายโอน รพ.สต. ไปยัง อปท. แล้ว 4,537 แห่งจากทั้งหมด 9,878 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก, 2566) ซึ่งกระบวนการถ่ายโอนส่งผลกระทบต่อหลายมิติ โดยเฉพาะด้านกำลังคน ทั้งในเรื่องปริมาณที่ไม่เพียงพอและข้อจำกัดในการสรรหาบุคลากรวิชาชีพตามกรอบอัตรากำลัง ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการ (คณิดา นร็ดถักษา และคณะ, 2566) นอกจากนี้ การถ่ายโอนยังมีผลต่อระบบแรงจูงใจ เช่น ค่าตอบแทนและโอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายของ อปท. ที่บางแห่งมีงบประมาณจำกัด ทำให้บุคลากรบางส่วนลังเลที่จะเข้าร่วมการถ่ายโอน (สมธนิก โชติช่วงฉัตรชัย และคณะ, 2565); (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2567) ในขณะเดียวกัน กำลังคนที่ถ่ายโอนแล้ว ก็ยังประสบปัญหาด้านสมรรถนะหลักที่จำเป็นต่อการให้บริการสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพ (World Health

Organization, 2017); (อติญาน์ ศรีเกษตรริน และคณะ, 2567) การถ่ายโอนภารกิจของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสะท้อนถึงความท้าทายด้านการบริหารจัดการบริการสุขภาพภายหลังการกระจายอำนาจ จังหวัดพิษณุโลกเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีการถ่ายโอน รพ.สต. จำนวนมากในระยะเวลาอันสั้น ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างการบริหารจัดการ การจัดสรรทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และศักยภาพหรือสมรรถนะหลักของกำลังคนในการให้บริการสุขภาพ (สสิธร เทพตระการพร และคณะ, 2567); (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2567) แม้การถ่ายโอนจะมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริการในระดับท้องถิ่น แต่กระบวนการดังกล่าวพบปัญหาหลายประการ ได้แก่ ความไม่มั่นใจของบุคลากรต่อกระบวนการถ่ายโอน ข้อจำกัดด้านงบประมาณ และการขาดแคลนบุคลากร โดยเฉพาะวิชาชีพสำคัญ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสุขภาพ โดยกำลังคนร้อยละ 53 มีความเห็นว่าจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอและส่งผลกระทบต่อการให้บริการ (ไพโรจน์ พรหมพันธุ์ และคณะ, 2567); (กฤษฎา เจริญรุ่งเรืองชัย และคณะ, 2566)

จังหวัดพิษณุโลกเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีการถ่ายโอน รพ.สต. จำนวนมากภายในระยะเวลาอันสั้น โดยในปี 2567 มีการถ่ายโอนรวม 49 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.4 ของทั้งหมด 147 แห่ง (กองสาธารณสุข อบจ.พิษณุโลก, 2568) ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อโครงสร้างกำลังคน งบประมาณ และศักยภาพในการให้บริการสุขภาพ พบว่า หลายแห่งประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากร โดยเฉพาะตำแหน่งวิชาชีพสำคัญ เช่น พยาบาลและนักวิชาการสาธารณสุข ซึ่งต้องดูแลประชาชนจำนวนมาก (คณิดา นรดิตรักษา และคณะ, 2566) ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ภาระงานเพิ่มขึ้น และคุณภาพการให้บริการลดลง (สมธนิ์ก โชติช่วงฉัตรชัย และคณะ, 2565) อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า มีความท้าทายในด้านสมรรถนะหลักของกำลังคน (อติญาน์ ศรีเกษตรริน และคณะ, 2567) ซึ่งการขาดสมรรถนะหลักนั้นส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการให้บริการและการบริหารจัดการเชิงพื้นที่

การบริหารจัดการบริการสุขภาพแบบเดิมที่อยู่ภายใต้ส่วนราชการส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคมีลักษณะการกำกับแบบบนลงล่าง การตัดสินใจเป็นไปตามลำดับชั้น และมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและงานบุคคล ส่งผลให้การดำเนินงานขาดความคล่องตัวและไม่สอดคล้องกับปัญหาเฉพาะพื้นที่ของชุมชน อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการถ่ายโอนภารกิจด้านสาธารณสุขไปสู่องค์กรบริหารส่วนจังหวัด รูปแบบการบริหารจัดการบริการสุขภาพได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก, 2566) โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอิสระและความคล่องตัวมากขึ้นในการจัดสรรงบประมาณ การบริหารกำลังคน และการวางแผนโครงการที่ตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่ จนสามารถสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายท้องถิ่นได้กว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ระบบสุขภาพในระดับพื้นที่ต้องอาศัยกำลังคนที่มีสมรรถนะเฉพาะด้านมากกว่าเดิม (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2567) โดยเฉพาะกำลังคนที่สำคัญ ได้แก่ นักวิชาการสาธารณสุข นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ พยาบาลวิชาชีพ และเจ้าพนักงานสาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งสมรรถนะหลักในการบริหารจัดการบริการสุขภาพของกำลังคน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลและการประเมินผล การพัฒนานโยบายและการวางแผนโปรแกรม การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างความเท่าเทียมทางสุขภาพ การสร้างพันธมิตรในชุมชน ทักษะด้านสาธารณสุข การบริหารจัดการและการเงิน ความเป็นผู้นำและการคิดเชิงระบบ (Council on Linkages Between Academia and Public Health Practice, 2021) โดยสมรรถนะหลักเหล่านี้จะช่วยให้สามารถรองรับภารกิจและความซับซ้อนของงานสาธารณสุขภายใต้โครงสร้างการบริหารใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กำลังคนด้านสุขภาพถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบสุขภาพที่ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับภารกิจในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะการเสริมสร้างสมรรถนะหลัก ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพและคุณภาพของการบริการสุขภาพในชุมชน (Welton, J., 2007); (พิษณุ อภิสมาจารโยธิน, 2568) องค์การอนามัยโลกเน้นว่าการเพิ่มขีดความสามารถของกำลังคนเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2560) สภาการศึกษาเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาและการปฏิบัติในสาธารณสุข (Council on Linkages Between Academia

and Public Health Practice, 2021) ได้เสนอสมรรถนะหลัก 8 ด้าน ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลและการประเมินผล ความเท่าเทียมทางสุขภาพ การพัฒนานโยบายและการวางแผนโครงการ การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างพันธมิตรในชุมชน ทักษะด้านสาธารณสุข การบริหารจัดการและการเงิน และความเป็นผู้นำและการคิดเชิงระบบ ซึ่งสมรรถนะหลักเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะของบุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถูกถ่ายโอนไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงบริบทของประเทศไทย ควบคู่กับมาตรฐานสากลซึ่งมีผลต่อคุณภาพบริการ (Liang, Z. et al., 2013); (พิชญ์ อภิสมมาตรโยธิน, 2560) ดังนั้น การศึกษาสมรรถนะหลักของกำลังคนใน รพ.สต. ที่ถ่ายโอนไปยัง อบจ. พิษณุโลกจึงมีความสำคัญ แม้ว่าการถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไปสู่องค์กรบริหารส่วนจังหวัดจะเป็นกลไกสำคัญในการกระจายอำนาจด้านสุขภาพ เพื่อให้การจัดบริการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในปัจจุบันยังไม่มี การศึกษาที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์สมรรถนะหลักของกำลังคนใน รพ.สต. ที่ถ่ายโอนอย่างชัดเจน ทำให้การวางแผน และพัฒนากำลังคนยังไม่สามารถสะท้อนบริบทเฉพาะของพื้นที่ได้อย่างเต็มที่ การพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะหลักที่มีความเที่ยงตรงและเหมาะสมกับสภาพจริงของพื้นที่จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการบริการสุขภาพในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 3 (Good Health and Well-being) ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ และสมรรถนะหลักของบุคลากร (World Health Organization, 2022); (United Nations, 2024) ดังนั้น งานวิจัย เรื่องการพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะหลักในการบริหารจัดการบริการสุขภาพของกำลังคนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนไปยังองค์กรบริหารส่วนจังหวัดโดยใช้เทคนิคเดลฟาย: กรณีศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะหลักที่เหมาะสมกับบริบทของการถ่ายโอนภารกิจด้านสุขภาพระดับพื้นที่ และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้วางแผนและพัฒนากำลังคนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะหลักในการบริหารจัดการบริการสุขภาพของกำลังคนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนไปยังองค์กรบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อประเมินความสอดคล้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหาของเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นโดยใช้วิธีเดลฟาย
3. เพื่อทดลองใช้เครื่องมือและวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. การทบทวนอย่างเป็นระบบ (Systematic Review) และพัฒนาข้อคำถาม เพื่อกำหนดขอบเขตของสมรรถนะหลัก โดยใช้ฐานข้อมูลที่มีมาตรฐาน ได้แก่ PubMed, Scopus, ScienceDirect และ ThaiJo โดยใช้บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ช่วง 5 ปีย้อนหลัง (2021–2025) ที่มีการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer-Reviewed)
2. การทำเดลฟาย (Delphi) จำนวน 2 รอบ ได้แก่ เดลฟายรอบที่ 1 เพื่อประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามที่พัฒนาขึ้นกับบริบทของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนภารกิจไปสู่องค์กรบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งข้อคำถามครอบคลุมสมรรถนะหลักด้านการบริหารจัดการบริการสุขภาพทั้ง 8 ด้าน (56 ตัวบ่งชี้) และเดลฟายรอบที่ 2 เพื่อประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity)
3. การทดลองใช้เครื่องมือ (Tryout) และการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และความเชื่อมั่น (Reliability)

กลุ่มตัวอย่าง

1. การทำเดลฟาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการทำเดลฟาย ได้แก่ ผู้บริหาร รพ.สต. ที่ถ่ายโอนไปยัง อบจ.พิษณุโลก จำนวน 7 คน และผู้บริหารกองสาธารณสุข อบจ.พิษณุโลก จำนวน 1 คน รวมทั้งหมด 8 คน (ผู้บริหารจากพื้นที่ตามเขตการปกครองทั้ง 7 อำเภอ ในจังหวัดพิษณุโลกที่มีการถ่ายโอน โดยเลือกผู้ให้ข้อมูล เพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญ อำเภอละ 1 คน และส่วนกลางคทกกองสาธารณสุข อบจ. พิษณุโลกอีก 1 คน) โดยการใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion Criteria) คือ เป็นผู้บริหารที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 2 ปี และยินยอมเข้าร่วม และมีเกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) คือ ผู้ที่ไม่สามารถเข้าร่วมกระบวนการเดลฟายได้ครบทั้ง 2 รอบ

2. การทดลองใช้เครื่องมือ (Tryout) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองใช้เครื่องมือ ได้แก่ กำลังคนใน รพ.สต. ที่ถ่ายโอนไปยัง อบจ. จำนวน 30 คน ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการสาธารณสุข นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ พยาบาลวิชาชีพ และเจ้าพนักงานสาธารณสุข ซึ่งสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลาก ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion Criteria) คือ มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 1 ปี และยินยอมเข้าร่วม และมีเกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) คือ กำลังคนที่ไม่สามารถเข้าร่วมตอบแบบสอบถามได้จนครบถ้วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือในการทบทวนอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยดำเนินการทบทวนอย่างเป็นระบบโดยใช้แบบฟอร์มคัดกรองบทความที่จัดทำขึ้นเอง (Screening Form) และแบบบันทึกข้อมูลมาตรฐาน (Data Extraction) เพื่อใช้ในการคัดเลือกบทความและรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ รวมทั้งใช้เกณฑ์ประเมินคุณภาพงานวิจัยตามแนวทางของ PRISMA ในการดำเนินการด้วยวิธีการตรวจสอบเอกสารแบบ

2. เครื่องมือในการทำเดลฟาย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ จำนวน 2 ชุด สำหรับการเดลฟาย จำนวน 2 รอบ ดังนี้

2.1 แบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) ซึ่งประกอบด้วย ข้อคำถามตามตัวบ่งชี้สมรรถนะหลัก จำนวน 56 ข้อ ซึ่งจำแนกรายการข้อกำหนดของสมรรถนะหลักออกเป็น 8 องค์ประกอบ มีลักษณะเป็นข้อคำถามให้เลือกตอบ ประกอบด้วย “สอดคล้อง = 3” “สอดคล้องบางส่วน/ควรปรับปรุง = 2” และ “ไม่สอดคล้อง = 1” พร้อมพื้นที่ให้ระบุข้อเสนอแนะ

2.2 แบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกตอบ (Checklist) ประกอบด้วย ข้อคำถามตามตัวบ่งชี้สมรรถนะหลัก จำนวน 56 ข้อ ซึ่งจำแนกรายการข้อกำหนดของสมรรถนะหลักออกเป็น 8 องค์ประกอบ มีลักษณะเป็นข้อคำถามให้เลือกตอบ โดยประกอบด้วย “ไม่เหมาะสม = 1” “เหมาะสมบางประการ = 2” “เหมาะสม = 3” และ “เหมาะสมมาก = 4”

3. เครื่องมือสำหรับขั้นตอนการทดลองใช้ เป็นแบบสอบถามสมรรถนะหลักในการบริหารจัดการบริการสุขภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับตั้งแต่น้อยที่สุดไปจนถึงมากที่สุดซึ่งมีคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 5 คะแนนตามลำดับ จำนวน 56 คำถาม แบ่งออกเป็น 8 ตอน โดยครอบคลุมสมรรถนะหลักทั้ง 8 องค์ประกอบ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเริ่มจากการขออนุญาตและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนภารกิจไปสู่อำเภอการบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก และกองสาธารณสุข อบจ. พิษณุโลก เพื่อขอความร่วมมือในการเข้าถึงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความยินยอมให้เข้าร่วมโดยสมัครใจ โดยการเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการทำเดลฟาย จำนวน 2 รอบ กับผู้เชี่ยวชาญ 8 คน เพื่อประเมินความสอดคล้อง

และความเหมาะสมของข้อคำถามตามตัวบ่งชี้สมรรถนะหลัก 8 ด้าน จำนวน 56 ข้อ และ 2) ขั้นตอนการทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างกำลังคนในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก เลขที่ COA.68-02-0013

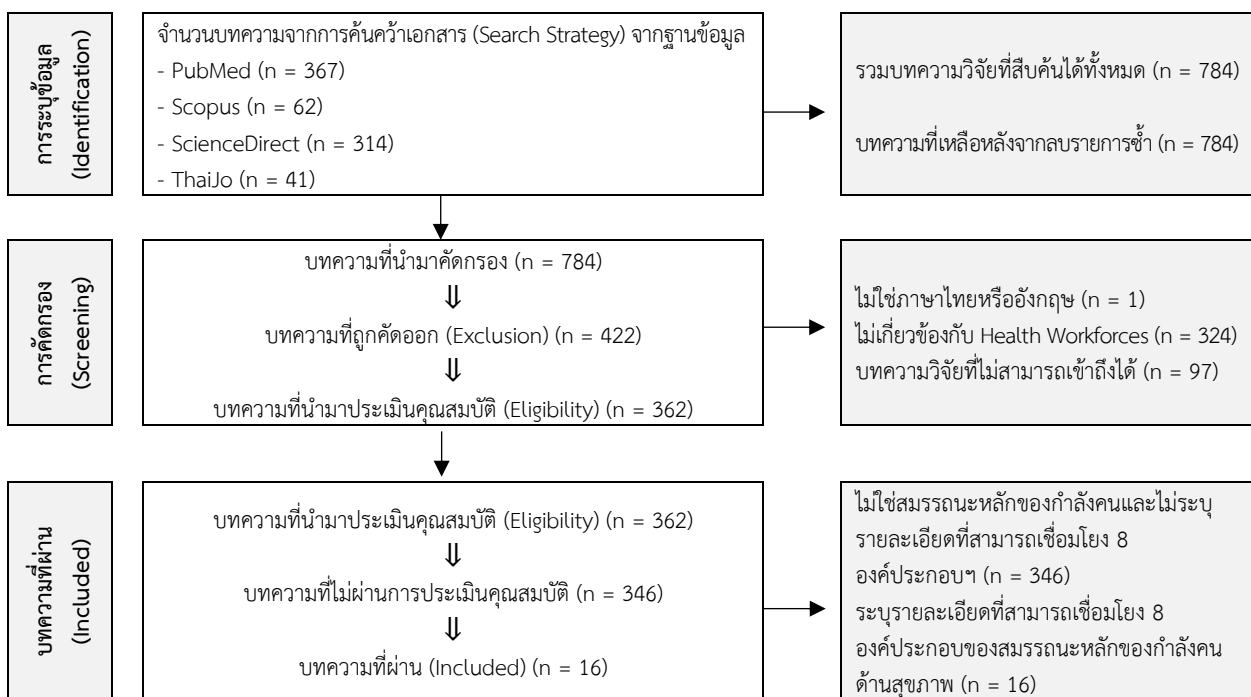
การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในการทำเดลฟาย ซึ่งประกอบด้วย การเดลฟายรอบที่ 1 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความสอดคล้องของแต่ละข้อคำถาม โดยนำจำนวนคำตอบของผู้เชี่ยวชาญที่ให้คะแนนระดับ 2 และระดับ 3 มารวมกันแล้วคำนวณร้อยละ (Percentage) โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ความสอดคล้อง (Consensus) รวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 70.00 ของทั้งหมด (Schifano, J. & Niederberger, M., 2025) และการเดลฟายรอบที่ 2 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยคำนวณดัชนีความเที่ยงตรงของเนื้อหาในแต่ละข้อ (I-CVI) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ยอมรับตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไปและคำนวณดัชนีความเที่ยงตรงของเนื้อหาทั้งชุดข้อคำถาม (S-CVI) โดยใช้วิธีเฉลี่ยทุกข้อ (Average Method: Ave) ซึ่งต้องมีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป (Polit, D. et al., 2007)

2. การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือจากการทดลองใช้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ด้วยสหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) และวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha-Coefficient) โดยค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (พิชญ์ อภิสมมาตรโยธิน, 2562) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ต้องมีค่า α ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Izah, S. C. et al., 2024)

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาเครื่องมือจากการทบทวนอย่างเป็นระบบ (Systematic Review) รวมบทความทั้งหมด 784 เรื่อง ที่ถูกระบุในเบื้องต้น และได้คัดเลือกเหลือเพียง 16 เรื่องภายหลังจากกระบวนการคัดกรอง (Screening)

ภาพที่ 1 กระบวนการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

จากภาพที่ 1 งานวิจัยทั้ง 16 บทความให้รายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของกำลังคนด้านสุขภาพ โดยสะท้อนถึงองค์ประกอบสำคัญที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับแนวคิดของ Council on Linkages between Academia and Public Health Practice ซึ่งประกอบด้วย 8 องค์ประกอบหลักและ 56 ตัวบ่งชี้ และสะท้อนถึงความสำคัญของสมรรถนะหลักหลากหลายด้านของกำลังคนด้านสุขภาพ ตั้งแต่การวิเคราะห์ข้อมูลและการประเมินผล การพัฒนานโยบายและการวางแผนโปรแกรม การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างความเท่าเทียมทางสุขภาพ การสร้างพันธมิตรในชุมชน ทักษะด้านสาธารณสุข การบริหารจัดการและการเงิน และความเป็นผู้นำและการคิดเชิงระบบซึ่งทั้งหมดสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือประเมินสมรรถนะหลักของกำลังคนในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนภารกิจไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากการทบทวนอย่างเป็นระบบสามารถพิจารณาองค์ประกอบของสมรรถนะหลักในการบริหารจัดการบริการสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วย 8 องค์ประกอบหลัก และ 56 ตัวบ่งชี้

ตารางที่ 1 การตรวจสอบคุณภาพข้อคำถามตามตัวบ่งชี้ทั้ง 56 ข้อ ของเครื่องมือประเมินสมรรถนะหลัก

องค์ประกอบ/ ข้อคำถามในเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น จำนวน 56 ข้อ		ความ สอดคล้อง (Delphi I)	I-CVI (Delphi II)	Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha (α)
การวิเคราะห์ข้อมูลและการประเมินผล					
1.1	ท่านสามารถอธิบายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อสุขภาพชุมชน	100%	1.00	0.56	0.888
1.2	ท่านสามารถเข้าถึงข้อมูลสุขภาพทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่มีอยู่ได้	100%	1.00	0.48	0.891
1.3	ท่านสามารถเก็บข้อมูลสุขภาพทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทั้งจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์หรือการสังเกตเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพได้	100%	1.00	0.52	0.890
1.4	ท่านสามารถวิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพได้	100%	1.00	0.61	0.887
1.5	ท่านสามารถบริหารจัดการข้อมูลสุขภาพทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยจัดเก็บ รวบรวมและประมวลผล	100%	0.88	0.47	0.892
1.6	ท่านสามารถใช้ข้อมูลสุขภาพทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาใช้ในการวางแผนหรือพัฒนางานได้	100%	0.88	0.53	0.889
1.7	ท่านใช้ข้อมูลและความรู้ด้านสาธารณสุขในการวางแผนหรือหาวิธีแก้ไขปัญาสุขภาพในพื้นที่ได้	100%	1.00	0.59	0.888
1.8	ท่านสามารถใช้ข้อมูลหรือใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อประเมินสถานะสุขภาพของ ชุมชน	100%	1.00	0.62	0.887
การสร้างความเท่าเทียมทางสุขภาพ					
2.1	ท่านสามารถออกแบบ พัฒนาหรือวางแผนนโยบายโครงการ หรือบริการที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำสุขภาพ	100%	1.00	0.54	0.889
2.2	ท่านสามารถลงมือปฏิบัติงานหรือดำเนินการตามนโยบายหรือโครงการที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้บริการ	100%	1.00	0.50	0.890
2.3	ท่านสามารถติดตาม ตรวจสอบ หรือประเมินผลการทำงานตามแผนหรือประเมินนโยบายและโครงการ	100%	0.88	0.51	0.890
2.4	ท่านสามารถเสนอแนวทางหรือดำเนินการปรับปรุงนโยบาย โครงการหรือบริการของหน่วยงานให้ดีขึ้น	100%	0.88	0.57	0.888

ตารางที่ 1 การตรวจสอบคุณภาพข้อคำถามตามตัวบ่งชี้ทั้ง 56 ข้อ ของเครื่องมือประเมินสมรรถนะหลัก (ต่อ)

องค์ประกอบ/ ข้อคำถามในเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น จำนวน 56 ข้อ		ความ สอดคล้อง (Delphi I)	I-CVI (Delphi II)	Item–Total Correlation	Cronbach's Alpha (α)
การสร้างความเท่าเทียมทางสุขภาพ					
2.5	ท่านสามารถให้คำแนะนำ หรือมีอิทธิพลต่อนโยบาย โครงการ และบริการ หรือมีส่วนในการชักจูงแนวทาง ของนโยบายหรือโครงการที่อยู่ภายนอกหน่วยงาน	100%	0.88	0.46	0.892
2.6	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนเชิงกลยุทธ์หรือกำหนด ทิศทางการทำงานขององค์กร	100%	1.00	0.49	0.891
2.7	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาสุขภาพชุมชน หรือจัดทำโครงการพัฒนาสุขภาพของชุมชนในพื้นที่	100%	1.00	0.55	0.889
การพัฒนานโยบายและการวางแผนโครงการ					
3.1	ท่านสามารถกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารทั้งภายในและ ภายนอก โดยสามารถวางแผนหรือกำหนดแนว ทางการสื่อสารให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้	100%	1.00	0.58	0.888
3.2	ท่านสามารถสื่อสารหรือถ่ายทอดข้อมูลให้กับผู้ฟังทั้ง ภายในและภายนอกองค์กรเข้าใจได้ดี	100%	1.00	0.61	0.887
3.3	ท่านสามารถตอบสนองต่อข้อมูลโดยสามารถตรวจสอบ แยกแยะข้อมูลที่ถูกต้อง ข้อมูลที่คลาดเคลื่อน หรือเท็จ และสามารถตอบโต้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ถูกต้อง	100%	1.00	0.52	0.890
3.4	ท่านสามารถส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดการสื่อสารที่ดี ระหว่างบุคคล หรือหน่วยงาน โดยสร้างบรรยากาศ หรือ กระบวนการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพได้	100%	1.00	0.49	0.891
การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ					
4.1	ท่านสามารถนำหลักจริยธรรม ความหลากหลาย ความเท่าเทียม การมีส่วนร่วม มาประยุกต์ใช้	100%	1.00	0.57	0.888
4.2	ท่านสามารถใคร่ครวญตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณา ทบทวนอคติหรือความลำเอียงของตนเอง	100%	1.00	0.60	0.887
4.3	ท่านเห็นความสำคัญของความหลากหลายของบุคคล เช่น เพศ วัย วัฒนธรรม หรือความเชื่อต่าง ๆ	100%	1.00	0.51	0.890
4.4	ท่านสามารถลดอุปสรรคและส่งเสริมระบบหรือ โครงสร้างที่ส่งเสริมความเท่าเทียมทางสุขภาพได้	100%	1.00	0.53	0.889
4.5	ท่านสามารถดำเนินนโยบาย โครงการ และบริการ ขององค์กรเพื่อบรรลุความเท่าเทียมทางสุขภาพและ ความยุติธรรมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมได้	100%	1.00	0.55	0.889
4.6	ท่านมีส่วนร่วมในการสร้าง พัฒนาและรักษากำลังคน ที่หลากหลาย รวมถึงสร้างเครือข่ายสุขภาพได้	100%	1.00	0.48	0.891
4.7	ท่านสามารถดำเนินการหรือสนับสนุนความเท่าเทียม ทางสุขภาพ และความยุติธรรมทางสังคม	100%	1.00	0.52	0.890

ตารางที่ 1 การตรวจสอบคุณภาพข้อคำถามตามตัวบ่งชี้ทั้ง 56 ข้อ ของเครื่องมือประเมินสมรรถนะหลัก (ต่อ)

องค์ประกอบ/ ข้อคำถามในเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น จำนวน 56 ข้อ		ความ สอดคล้อง (Delphi I)	I-CVI (Delphi II)	Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha (α)
การสร้างพันธมิตรในชุมชน					
5.1	ท่านสามารถอธิบายถึงปัจจัย เงื่อนไข ระบบ และนโยบายที่ส่งผลต่อสุขภาพและความเข้มแข็งชุมชน	100%	0.88	0.50	0.890
5.2	ท่านสามารถสร้างความร่วมมือหรือความสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อพัฒนาสุขภาพและความเข้มแข็งชุมชนได้	100%	1.00	0.56	0.888
5.3	ท่านสามารถรักษาความสัมพันธ์ที่ดีและต่อเนื่องกับบุคคลหรือหน่วยงานที่มีบทบาทในการพัฒนาสุขภาพและความเข้มแข็งของชุมชนได้	100%	1.00	0.59	0.888
5.4	ท่านสามารถร่วมมือกับสมาชิกในชุมชนและองค์กรหรือทำงานร่วมกับคนในชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ	100%	1.00	0.51	0.890
5.5	ท่านสามารถให้โอกาสหรือสนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมหรือมีอำนาจในการตัดสินใจ	100%	0.88	0.48	0.891
การบริหารจัดการและการเงิน					
6.1	ท่านสามารถอธิบายถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและสุขภาวะขององค์กรได้	100%	1.00	0.53	0.889
6.2	ท่านสามารถสรรหาบุคลากรหรือจัดหาทรัพยากรบุคคลที่เหมาะสมกับงานได้	100%	0.88	0.55	0.889
6.3	ท่านสามารถบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลหรือกำลังคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	100%	0.88	0.60	0.887
6.4	ท่านสามารถมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถในการวิชาชีพได้	100%	1.00	0.57	0.888
6.5	ท่านสามารถจัดหางบประมาณหรือทรัพยากรทางการเงินสำหรับโครงการหรือกิจกรรมได้	100%	0.88	0.49	0.891
6.6	ท่านสามารถบริหารจัดการงบประมาณหรือทรัพยากรทางการเงินของโครงการหรือหน่วยงานได้	100%	0.88	0.54	0.889
6.7	ท่านสามารถดำเนินนโยบาย โครงการหรือบริการที่ส่งเสริมความหลากหลาย ความเท่าเทียม การมีส่วนร่วม ความยุติธรรมและเป็นธรรมในองค์กรได้	100%	1.00	0.52	0.890
6.8	ท่านสามารถบริหารจัดการโครงการหรือบริการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	100%	1.00	0.50	0.890
6.9	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือเตรียมการรับมือสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น โรคระบาดหรือภัยพิบัติ	100%	1.00	0.51	0.890
6.10	ท่านสามารถประยุกต์ใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยมีกระบวนการคิดอย่างรอบคอบ วิเคราะห์ข้อมูลและตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในการทำงานได้	100%	1.00	0.56	0.888
6.11	ท่านสามารถมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือกับบุคคลในองค์กรหรือทีมงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	100%	1.00	0.58	0.888
6.12	ท่านสามารถส่งเสริมความร่วมมือหรือเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ	100%	1.00	0.55	0.889

ตารางที่ 1 การตรวจสอบคุณภาพข้อคำถามตามตัวบ่งชี้ทั้ง 56 ข้อ ของเครื่องมือประเมินสมรรถนะหลัก (ต่อ)

องค์ประกอบ/ ข้อคำถามในเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น จำนวน 56 ข้อ		ความ สอดคล้อง (Delphi I)	I-CVI (Delphi II)	Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha (α)
6.13	ท่านสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการผลการดำเนินงาน	100%	1.00	0.53	0.889
ทักษะด้านสาธารณสุข					
7.1	ท่านสามารถอธิบายระบบ นโยบาย และเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อสาธารณสุข	100%	0.88	0.52	0.890
7.2	ท่านสามารถนำความรู้ด้านสาธารณสุขมาใช้ในการให้บริการหรือแก้ปัญหาสุขภาพ	100%	1.00	0.54	0.889
7.3	ท่านสามารถใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ มาใช้ในการพัฒนา	100%	1.00	0.56	0.888
7.4	ท่านมีส่วนร่วมในการสร้างข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการเก็บข้อมูล ศึกษาวิจัย ที่นำไปใช้ปรับปรุงงาน	100%	1.00	0.51	0.890
ความเป็นผู้นำและการคิดเชิงระบบ					
8.1	ท่านสามารถประสานงานหรือสร้างโอกาสความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ	100%	1.00	0.55	0.889
8.2	ท่านสามารถดำเนินการตามวิสัยทัศน์หรือทำงานตามเป้าหมายหรือแผนงานที่มุ่งให้ชุมชนมีสุขภาพดี	100%	1.00	0.57	0.888
8.3	ท่านสามารถวางแผนหรือแก้ไขอุปสรรคหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้บริการสุขภาพ	100%	0.88	0.53	0.889
8.4	ท่านสามารถคิดสร้างสรรค์หรือส่งเสริมแนวทางและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ช่วยพัฒนางานด้านสุขภาพในพื้นที่	100%	1.00	0.56	0.888
8.5	ท่านสามารถตอบสนองต่อความต้องการเมื่อชุมชนมีปัญหาสุขภาพใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่น โรคอุบัติใหม่ได้	100%	1.00	0.51	0.890
8.6	ท่านสามารถจัดการการเปลี่ยนแปลงในองค์กรได้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง	100%	0.88	0.54	0.889
8.7	ท่านสามารถมีส่วนร่วมกับนักการเมือง ผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหารท้องถิ่น และประชาชนเพื่อสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณสุข	100%	0.88	0.50	0.890
8.8	ท่านสามารถสนับสนุนงานด้านสาธารณสุขโดยร่วมมือสนับสนุนหรือผลักดันกิจกรรมหรือโครงการในพื้นที่ได้	100%	1.00	0.52	0.889
% ความสอดคล้อง (2+3) ทุกข้อ = 100%; S-CVI/Ave = 0.97; ITC: 0.53-0.56 (ทุกข้อ > 0.20); α = 0.890					

จากตารางที่ 1 เครื่องมือประเมินสมรรถนะหลักที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องของเนื้อหา (Content Validity) ในระดับสูง โดยทุกข้อมีร้อยละความสอดคล้องรวมของระดับ 2 (สอดคล้องบางส่วน) และ 3 (สอดคล้อง) เท่ากับ ร้อยละ 100.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อคำถามทุกข้อมีความเหมาะสมในการใช้ประเมินสมรรถนะหลัก โดยค่าดัชนีความเที่ยงตรงของเนื้อหาในแต่ละข้อ (I-CVI) อยู่ระหว่าง 0.88 - 1.00 และดัชนีความเที่ยงตรงของเนื้อหาของชุดข้อคำถามทั้งหมด (S-CVI) เท่ากับ 0.97 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (I-CVI > 0.80, S-CVI > 0.90) แสดงให้เห็นว่าชุดคำถามมีความถูกต้องเชิงเนื้อหาและเหมาะสมต่อการนำไปใช้เป็นเครื่องมือประเมินสมรรถนะหลัก นอกจากนี้แบบสอบถามยังมีความเชื่อมั่นสูง โดยค่า Cronbach's Alpha (α) เท่ากับ 0.890 และแต่ละข้อมีค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.70 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-Total Correlation, ITC) อยู่ระหว่าง 0.53 - 0.56 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (> 0.20)

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยโดยพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือประเมินสมรรถนะหลักในการบริหารจัดการบริการสุขภาพของกำลังคนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งประกอบด้วย 8 องค์ประกอบหลัก และ 56 ตัวบ่งชี้ มีความครอบคลุมตามองค์ประกอบที่กำหนดอย่างเหมาะสมและเป็นระบบสอดคล้องกับแนวคิดของ Council on Linkages between Academia and Public Health Practice ทั้งนี้ เครื่องมือที่พัฒนาขึ้นมีฐานแนวคิดชัดเจน สอดคล้องกับการศึกษาของ Gruzieva, T. S. et al และ Bhandari, S., et al. โดยมีความสอดคล้องร่วมกันว่า สมรรถนะทั้ง 8 ด้าน (ตัวบ่งชี้ 1.1 - 8.8) ครอบคลุมทักษะสำคัญของกำลังคนด้านสุขภาพ ทั้งด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ความเท่าเทียม การวางแผน นโยบาย การสื่อสาร การทำงานร่วมกับชุมชน การบริหารทรัพยากร ทักษะสาธารณสุข และภาวะผู้นำ (Gruzieva, T. S. et al., 2021); (Bhandari, S. et al., 2025) และได้สอดคล้องกับการศึกษาของ Lenstra, N. et al. และ Tungthongchai, O. et al. ที่แต่ละมิติถูกยืนยันผ่านหลักฐานเชิงประจักษ์หลายงาน จึงมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้พัฒนาและประเมินสมรรถนะของกำลังคนสุขภาพระดับพื้นที่ ซึ่งสะท้อนสมรรถนะหลักของกำลังคนได้อย่างรอบด้าน (Lenstra, N. et al., 2025); (Tungthongchai, O. et al., 2018)

2. เครื่องมือที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหาที่เหมาะสม โดยมีสัดส่วนความสอดคล้องทุกข้อเท่ากับร้อยละ 100.00 ซึ่งจะมีสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70.00 จึงถือว่าข้อคำถามนั้น มีความสอดคล้องเพียงพอ (Schifano, J. & Niederberger, M., 2025); (Lee, L. K. et al., 2025) และมีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ได้ถ่ายโอน นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ดัชนีความเที่ยงตรงของเนื้อหาในแต่ละข้อคำถาม (I-CVI) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.88-1.00 และดัชนีความเที่ยงตรงของเนื้อหาของทั้งชุดข้อคำถาม (S-CVI) เท่ากับ 0.97 ซึ่งผ่านเกณฑ์การยอมรับที่กำหนดไว้ว่าต้องมีค่า $I-CVI \geq 0.80$ และ $S-CVI \geq 0.90$ (Polit, D. et al., 2007) ซึ่งในภาพรวมผลดังกล่าวสะท้อนว่าเครื่องมือมีความครอบคลุมเนื้อหาตามองค์ประกอบที่ต้องการวัดอย่างครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านการประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหาที่ระบุว่าความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกลไกสำคัญในการยืนยันคุณภาพของตัวชี้วัด (พิชน อภิสมจารโยธิน, 2562) อีกทั้ง ความสอดคล้องที่สูงยังสอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาสมรรถนะด้านสุขภาพเชิงพื้นที่ (Iskandar, K. et al., 2022) ซึ่งชี้ว่าชุดตัวบ่งชี้ควรสะท้อนบริบทการปฏิบัติงานจริงของหน่วยบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการถ่ายโอนภารกิจสู่ท้องถิ่น ทำให้ความต้องการทักษะและบทบาทเชิงบริหารจัดการมีความเฉพาะมากขึ้น (Misyak, S. et al., 2025); (Krasna, H. et al., 2025) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศก็ชี้ว่าการพัฒนาเครื่องมือสมรรถนะที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญอย่างเข้มงวดช่วยเพิ่มความแม่นยำของการวัด และทำให้ผลการประเมินสามารถนำไปใช้พัฒนากำลังคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Schifano, J. & Niederberger, M., 2025) จึงยืนยันได้ว่าเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและมีคุณภาพตามหลักวิชาการอย่างเพียงพอสำหรับนำไปใช้ในบริบทจริงของพื้นที่ที่ถ่ายโอนภารกิจด้านสาธารณสุขสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัด

3. การประเมินอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นหลังจากการทดลองใช้แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ดี โดยค่า Item-Total Correlation อยู่ระหว่าง 0.53 - 0.56 และมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha; α) ของแต่ละข้อสูงกว่า 0.80 โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.890 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับน่าเชื่อถือสูง ไปตามเกณฑ์ที่กำหนด Item-Total Correlation ≥ 0.20 (พิชน อภิสมจารโยธิน, 2562) และ Cronbach's Alpha-Coefficient ≥ 0.70 (Izah, S. C. et al., 2024) ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนว่าเครื่องมือสามารถแยกแยะผู้ตอบได้ดีและมีความสม่ำเสมอภายในตามหลัก Psychometrics และสอดคล้องกับแนวคิดของ Bhandari, S., et al. ระบุว่าค่าความเชื่อมั่นระดับ 0.80 ขึ้นไปเหมาะสมสำหรับเครื่องมือประเมินสมรรถนะหลักของกำลังคน (Bhandari, S. et al., 2025) นอกจากนี้ งานวิจัยด้านการพัฒนากำลังคนสุขภาพและการบริหารจัดการ

เชิงพื้นที่ก็พบแนวโน้มเดียวกัน โดยเครื่องมือที่มีค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นสูงจะให้ผลการประเมินที่สะท้อนศักยภาพกำลังคนได้อย่างถูกต้อง ช่วยสนับสนุนการวิเคราะห์ช่องว่างสมรรถนะ และนำไปสู่การออกแบบแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรได้อย่างตรงจุด (Schifano, J. & Niederberger, M., 2025) ดังนั้น เครื่องมือนี้จึงมีคุณภาพเหมาะสมสำหรับการประเมินสมรรถนะกำลังคนด้านการบริหารจัดการบริการสุขภาพในบริบทพื้นที่ถ่ายโอนภารกิจสู่ท้องถิ่น ภายใต้การกำกับขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือประเมินสมรรถนะหลักในการบริหารจัดการบริการสุขภาพของกำลังคนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่พัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะหลัก 8 องค์ประกอบ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลและการประเมินผล การพัฒนานโยบายและการวางแผน โปรแกรม การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างความเท่าเทียมทางสุขภาพ การสร้างพันธมิตรในชุมชน ทักษะด้านสาธารณสุข การบริหารจัดการและการเงิน ความเป็นผู้นำและการคิดเชิงระบบ โดยมีความครอบคลุมตามองค์ประกอบที่กำหนดอย่างเหมาะสมและเป็นระบบ โดยอิงกรอบแนวคิดของสภาการเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาและการปฏิบัติด้านสาธารณสุขและผลการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้เครื่องมือมีฐานแนวคิดชัดเจนและสะท้อนสมรรถนะหลักของกำลังคนได้อย่างรอบด้าน การตรวจสอบความสอดคล้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความสอดคล้องครอบคลุมทุกข้อโดยมีค่า I-CVI ระหว่าง 0.88 - 1.00 และ S-CVI เท่ากับ 0.97 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดี ขณะที่ผลการทดลองใช้เครื่องมือ พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.53 - 0.56 และมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ 0.890 แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพและเหมาะสมต่อการนำไปใช้ประเมินสมรรถนะหลักของกำลังคนในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนภารกิจไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังนั้น จึงควรนำเครื่องมือนี้ไปใช้ประเมินในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะหลักของกำลังคนในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนไปยังองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม สำหรับข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย เครื่องมือประเมินสมรรถนะหลักด้านการบริหารจัดการบริการสุขภาพที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรมในหลายด้าน โดยเฉพาะการประเมินศักยภาพของกำลังคนในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนภารกิจไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อระบุจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาอย่างเฉพาะเจาะจง หน่วยงานสามารถนำผลประเมินไปใช้จัดทำแผนพัฒนารายบุคคล (Individual Development Plan: IDP) การออกแบบหลักสูตรอบรมเสริมสมรรถนะ การวางแผนสรรหาและคัดเลือกบุคลากร รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับความต้องการของพื้นที่ นอกจากนี้ เครื่องมือดังกล่าวยังสามารถใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาชุดมาตรฐานสมรรถนะหลักของบุคลากรท้องถิ่นด้านสาธารณสุข เพื่อสนับสนุนการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายการทดสอบเครื่องมือในพื้นที่ที่มีความหลากหลายด้านบริบท ทั้งเมือง ชนบท และพื้นที่พิเศษ เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและความเที่ยงตรงภายนอกของเครื่องมือได้มากขึ้น นอกจากนี้ ควรพิจารณาพัฒนาเครื่องมือแบบหลายวิธีวัด เช่น การประเมินจากเพื่อนร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชาแบบ 360 องศา (360-degree assessment) ตลอดจนการศึกษาปัจจัยเชิงบริบทที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลัก เช่น ภาวะผู้นำองค์กร วัฒนธรรมการทำงาน หรือระบบสนับสนุนในพื้นที่ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่สมบูรณ์และสามารถนำไปใช้กำหนดแนวทางพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพในระดับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดนิพนธ์เรื่องสมรรถนะหลัก ความท้าทายและปัจจัยทำนายสมรรถนะหลักในการบริหารจัดการบริการสุขภาพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ถ่ายโอนไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขและการพัฒนาอย่างยั่งยืน คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2565). สถิติการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ปี 2565. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข.
- กฤษฎา เจริญรุ่งเรืองชัย และคณะ. (2566). การประเมินประสบการณ์ของบุคลากรต่อการถ่ายโอน "โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล" สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ, 11(153), 1-4.
- กองสาธารณสุข อบจ.พิษณุโลก. (2568). สถานะถ่ายโอน รพ.สต. สังกัด อบจ.พิษณุโลก. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2568 จาก <https://sites.google.com/view/phd-ppao/>
- คณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ. (2558). สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 8 หลัก 3 ร่าง 1 สุขภาวะเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.
- คณิดา นรดิธรักษา และคณะ. (2566). การศึกษาหน้าที่และอำนาจขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ในเรื่องการรับถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก กรณีศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปกฎหมายและแก้ไขอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- พิษณุ อภิสมจารโยธิน. (2560). ความท้าทายในการบริหารระบบสุขภาพชุมชนของไทย: กรณีศึกษานำร่องในจังหวัดนครสวรรค์ ประเทศไทย. วารสาร มทร.อีสาน, 4(2), 61-76.
- _____. (2562). ชีวสถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานเบื้องต้นสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- _____. (2568). การสร้างเสริมสมรรถนะของครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นใน สังคมยุคดิจิทัล: กรณีศึกษาใน 17 จังหวัดภาคเหนือ. วารสารศรีปทุมปริทัศน์ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 25(1), 59-75.
- ไพโรจน์ พรหมพันธุ์ และคณะ. (2567). ผลกระทบการถ่ายโอนภารกิจโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไปยัง องค์การบริหารส่วนจังหวัดต่อระบบการบริหารจัดการด้านการป้องกันควบคุมโรคของไทย. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น, 31(2), 1-16.
- ระพีพงศ์ สุพรรณไชยมาตย์ และคณะ. (2567). ผลกระทบของการถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อระบบสุขภาพปฐมภูมิกรณีศึกษานโยบายสามหมอ ใน 5 จังหวัด. นนทบุรี: มูลนิธิเพื่อการพัฒนา นโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ.
- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (2560). ทิศทางการวิจัย/นโยบายการวิจัยของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (เอกสารประกอบการทำแผนงานวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- _____. (2567). การวิจัยประเมินผลนโยบายการถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไปสู่องค์กรบริหาร ส่วนจังหวัด ส่วนที่ 3 : ระบบข้อมูล/สารสนเทศ. เรียกใช้เมื่อ 13 มกราคม 2568 จาก <https://shorturl.asia/A2OBl>

- สมธนิ์ก โชติช่วงฉัตรชัย และคณะ. (2565). กลไกการประมวลสถานการณ์และการสนับสนุนงานวิชาการนโยบาย และระบบสุขภาพ : กรณีการถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด. นนทบุรี: มูลนิธิเพื่อการพัฒนา นโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ.
- สลิธ เทพตระการพร และคณะ. (2567). ข้อเสนอเชิงนโยบาย โจทย์บนเส้นทางการพัฒนาระบบสุขภาพ ไขความ คาดหวังประชาชนผู้รับบริการ เทียบเคียง รพ.สต. ถ่ายโอนแล้ว ยังไม่ถ่ายโอน. นนทบุรี: สถาบันวิจัย ระบบสาธารณสุข.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2564). แนวทางการดำเนินการถ่ายโอนภารกิจสถานีนามัย เฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา นวมินทราชินีและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก. (2566). อบจ.พิษณุโลก จัดปฐมนิเทศและต้อนรับข้าราชการถ่ายโอนจาก รพ.สต. 10 แห่ง พร้อมข้าราชการและพนักงานจ้างบรรจุใหม่. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก <https://shorturl.asia/OZ3xj>
- อติญาณ์ ศรีเกษตริน และคณะ. (2567). ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารอัตรากำลังคนด้านสุขภาพช่วงระยะเปลี่ยน ผ่านจากการถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสู่ อบจ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- Bhandari, S. et al. (2025). Development and validation of a tool to assess core competencies of public health professionals in low-income settings: Findings from Uttar Pradesh, India. *Human Resources for Health*, 23(29), 1-29.
- Council on Linkages Between Academia and Public Health Practice. (2021). *Core Competencies for Public Health Professionals*. Washington: PHF.
- Gruzieva, T. S. et al. (2021). Self-assessment of the content of the public health master's educational program for compliance with the European public health core competences programme. *Wiadomosci Lekarskie*, 74(3 cz 2), 713-717.
- Iskandar, K. et al. (2022). Assessing self-reported core competencies of public health practitioners in Lebanon using the WHO-ASPIHER validated scale: A pilot study. *BMC Medical Education*, 22(1), 882. <https://doi.org/10.1186/s12909-022-03940-4>
- Izah, S. C. et al. (2024). Cronbach's alpha: A cornerstone in ensuring reliability and validity in environmental health assessment. *ES Energy & Environment*, 23(1057), 1-14.
- Krasna, H. et al. (2025). The public health nurse is a distinct occupation: Contrasting skills, competencies, and job tasks between public health nurses and registered nurses. *Nursing Outlook*, 73(6), 102534. <https://doi.org/10.1016/j.outlook.2025.102534>
- Lee, L. K. et al. (2025). Workforce readiness training: A comprehensive training model that equips community health workers to work at the top of their practice and profession. *Frontiers in Public Health*, 9(1), 673208. <https://doi.org/10.1097/JAC.0000000000000320>
- Lenstra, N. et al. (2025). Assessing the readiness of rural public librarians to implement public health programs. *Journal of Community Health*, 50(1), 152-158.
- Liang, Z. et al. (2013). Development and validation of health service management competencies. *Journal of Health Organization and Management*, 32(2), 157-175.

- Misyak, S. et al. (2025). Development of core competencies for implementers of policy, systems, and environmental change initiatives. *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 57(8), 778-786.
- Polit, D. et al. (2007). Is the CVI an acceptable indicator of content validity? Appraisal and recommendations. *Research in Nursing & Health*, 30(4), 459-467.
- Schifano, J. & Niederberger, M. (2025). How Delphi studies in the health sciences find consensus. *Syst Rev*, 14(14), 1-21.
- Tungthongchai, O. et al. (2018). Integrating one health core competencies for multi-disciplines workforce program: A report. *Kasetsart Educational Review*, 33(2), 187-194.
- United Nations. (2024). Sustainable Development Goals. Retrieved October 30, 2024, from <https://sdgs.un.org/goals>
- Welton, J. (2007). Mandatory Hospital Nurse to Patient Staffing Ratios. *The Online Journal of Issues in Nursing*, 12(3), 1. <https://doi.org/10.3912/OJIN.Vol12No03Man01>
- World Health Organization. (2017). Developing a framework for the implementation of the WHO Global Strategy on Human Resources for Health: Workforce 2030. Geneva: World Health Organization.
- _____. (2022). Sustainable Development Goals (SDGs). Retrieved October 31, 2024, from <https://www.who.int/data/gho/data/themes/sustainable-development-goals>

การพัฒนารูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน (อสม.) จังหวัดพิจิตร*

DEVELOPMENT OF A MODEL TO INCREASE THE EFFICIENCY OF VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS (VHVS) IN PHICHIT

มยุรี เข้มทอง*, อมรเทพ พรหมเจียม

Mayuree Khemthong*, Amorntep Promjiam

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร พิจิตร ประเทศไทย

Phichit Provincial Public Health Office, Phichit, Thailand

*Corresponding author E-mail: mahwai2007@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของ อสม.จังหวัดพิจิตร 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอสม.จังหวัดพิจิตร 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอสม.จังหวัดพิจิตร 4) เพื่อประเมินผลรูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอสม.จังหวัดพิจิตร เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อสม.ในจังหวัดพิจิตร 420 คน ภาศิเครือข่าย 24 คน อสม.ในพื้นที่ทดลอง 2 ตำบล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (ความเชื่อมั่น 0.83 - 0.88) และแนวการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลใช้ Stepwise Multiple Regression, Paired t-test และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า อสม. มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 59.29 ระดับปานกลาง ร้อยละ 20.71 และระดับต่ำ ร้อยละ 20.00 ปัจจัยที่ส่งผลและสามารถพยากรณ์ระดับการปฏิบัติงานของ อสม. ได้แก่ การรับรู้บทบาท แรงจูงใจ ด้านลักษณะงาน แรงสนับสนุนทางสังคมด้านการประเมินคุณค่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านวิสัยปครอง บังคับบัญชา แรงจูงใจในการปฏิบัติงานภาพรวม ทศนคติและอายุ (R^2 adj = 0.469) รูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้แก่ 1) จัดทำข้อตกลงร่วมกันในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของอสม. 2) พัฒนาศักยภาพอสม. 3) ส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นทีม 4) สร้างแรงจูงใจ 5) ส่งเสริมให้ อสม. ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม 6) พัฒนาการสื่อสาร ผลการประเมินผลรูปแบบ พบว่า มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น คือ คะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานของอสม. หลังการใช้รูปแบบมากกว่าก่อนการใช้รูปแบบและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีข้อเสนอแนะ คือ ควรประกาศเป็นนโยบายสำคัญ ประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนและเผยแพร่รูปแบบให้พื้นที่ที่มีบริบทที่ใกล้เคียงนำไปประยุกต์ใช้

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การเพิ่มประสิทธิภาพ, การปฏิบัติงาน, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

Abstract

This research aimed to 1) Study the performance of Village Health Volunteers (VHVs) in Phichit Province, 2) Study the factors affecting the effectiveness of VHV performance in Phichit Province, 3) Develop a model for improving the effectiveness of VHV performance in Phichit Province, and

4) Evaluate the effectiveness of the model for improving VHV performance in Phichit Province. This was a participatory action research study. The sample consisted of 420 VHVs in Phichit Province, 24 network partners, and VHVs from two experimental sub-districts. The research instruments were questionnaires (reliability 0.83 - 0.88) and focus group discussions. Data were analyzed using Stepwise Multiple Regression, Paired t-test, and content analysis. The results showed that 59.29% of VHVs had a high level of performance, 20.71% had a moderate level, and 20.00% had a low level. Factors affecting and predicting the level of VHV performance included perceived role, work-related motivation, social support in terms of value assessment, motivation related to supervisory methods, and overall motivation. Attitudes and age ($R^2 \text{ adj} = 0.469$) were key factors in determining the effectiveness of community health volunteer (CHV) performance enhancement programs. These programs included: 1) Establishing a shared agreement to support CHV performance; 2) Developing CHV capabilities; 3) Promoting teamwork; 4) Providing motivation; 5) Encouraging CHVs to receive social support; and 6) Improving communication skills. Evaluation of the programs showed a statistically significant improvement ($p < 0.05$) in the average CHV performance scores after implementation compared to before implementation. Recommendations include declaring these programs as a key policy, coordinating cooperation across all sectors, and disseminating the programs to areas with similar contexts for adaptation.

Keywords: Model Development, Efficiency Improvement, Village Health Volunteer (VHV) Performance

บทนำ

การดำเนินงานด้านสาธารณสุขในประเทศไทย มุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพตนเอง โดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อสม. เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในการขับเคลื่อนสุขภาพภาคประชาชน โดยมีการกระจายอยู่ทุกหมู่บ้าน อสม. ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสุขภาพของชุมชนอย่างเข้มแข็ง (กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2560) .เป็นตัวแทนของประชาชนที่ได้รับการคัดเลือกจากในแต่ละละแวกบ้านและได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กำหนด มีบทบาทในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพอนามัย (change agents) เป็นกำลังเสริมภาคประชาชนที่เข้มแข็งให้กับทีมหมอครอบครัว บทบาทที่สำคัญประกอบด้วย การให้สุขศึกษา การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ด้านสุขภาพของชุมชน การดำเนินกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค การเยี่ยมบ้านและดูแลผู้ป่วยติดเตียงนอนที่บ้าน การสื่อสารข้อมูลเพื่อการปรึกษา เป็นผู้ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน ส่งต่อหรือค้นหาโรคที่เร็วขึ้น การสำรวจและจัดทำข้อมูลกลุ่มผู้ด้อยโอกาส การติดตาม รวบรวมและรายงานผล การดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพ และการเป็นแกนนำสุขภาพด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ โดย อสม. 1 คน ดูแลรับผิดชอบประชาชนในละแวก 8 - 15 หลังคาเรือน ปัจจุบันประเทศไทยมี อสม. ทั้งหมด จำนวน 1,047,800 คน (กองสุขภาพภาคประชาชน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2565)

การที่ อสม. จะสามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกตัวบุคคล (กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2561) ปัจจัยภายในบุคคล ได้แก่ ความรู้ ความเชื่อ ทักษะ การรับรู้ภายในตัวบุคคล ค่านิยม บุคลิกภาพ และปัจจัยภายนอกบุคคล ได้แก่ แรงกระตุ้นทางสังคม หรือแรงสนับสนุนทางสังคม พฤติกรรมจะไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีสิ่งกระตุ้นทางสังคม ซึ่งอาจเกิดจากภายในตัวบุคคล เช่น การสะสมความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เคยได้รับ หรืออาจเกิดจากภายนอก

เช่น การได้รับข่าวสาร คำบอกเล่าของบุคคล ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล จากข้อมูลข้างต้น หากต้องการวางแผนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใด ๆ จำเป็นต้องคำนึงถึงอิทธิพลจากหลาย ๆ ปัจจัยดังกล่าวร่วมกันเสมอตามแนวคิด PRECEDE-PROCEED Model ของ Green, L. & Kreuter, M. (Green, L. & Kreuter, M., 2005) จากการศึกษาทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคคล (Individual Performance Factor) ได้แก่ ลักษณะของบุคคล (Individual Attributes) ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะประชากร ความรู้ความสามารถ และลักษณะจิตวิทยา ความพยายามในการทำงาน (Work Effort) และการสนับสนุนจากองค์กร (Organization Support) (Schermerhorn, J. R. et al, 2008) สอดคล้องกับการศึกษาของ ปรารค์ จักรไชย และคณะ ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในทีมหมอกรอบครัว จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและปัจจัยคำจูงในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานของ อสม. ในทีมหมอกรอบครัว (ปรารค์ จักรไชย และคณะ, 2560) และ การศึกษาของ สรวุฒิ เอี่ยมบุญ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคโควิด - 19 อำเภอคลองไทร จังหวัดสุโขทัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาท อสม. คือ การรับรู้บทบาท อสม. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (สรวุฒิ เอี่ยมบุญ, 2564)

จังหวัดพิจิตร มีอสม. จำนวน 13,354 คน จากการประเมินผลการปฏิบัติงานของอสม. พบว่า อสม. ส่วนใหญ่ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้มแข็ง มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ได้รับการยอมรับจากประชาชนว่าเป็นองค์กรอาสาสมัคร ที่ประสบความสำเร็จในการดูแลสุขภาพ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร, 2567) แต่อย่างไรก็ตามบทบาท อสม. บางส่วนยังเป็นการตั้งรับมากกว่าบทบาทเชิงรุก การปฏิบัติงานเชิงรุกในฐานะผู้นำปฏิบัติการ อสม. จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในปัญหาเบื้องต้นของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสามารถเชื่อมปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นพร้อมทั้ง การค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา และกำหนดแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาหรือป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร, 2567) นอกจากนี้ ยังพบว่า อสม. หลายท่านมีอายุมาก บางส่วนมีปัญหาสุขภาพ อีกทั้ง มีบทบาทหน้าที่มากขึ้นทั้งในด้านสุขภาพและด้านอื่นๆ ในชุมชน ขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานใหม่ ๆ อีกทั้งยังเข้าไม่ถึงสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ไม่สามารถ ปฏิบัติหน้าที่ได้ครอบคลุมบทบาทได้ ประกอบกับที่ผ่านมายัง ไม่เคยมีการศึกษาการพัฒนาแบบการปฏิบัติงานของอสม. ในจังหวัดพิจิตร (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร, 2567) ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรทางด้านสาธารณสุขในฐานะหัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาคุณภาพ และรูปแบบบริการ ที่รับผิดชอบงานสุขภาพภาคประชาชนของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตรโดยตรง ตระหนัก และเห็นความสำคัญของการส่งเสริมสนับสนุนให้ อสม. มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม จึงสนใจที่จะศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอสม. จังหวัดพิจิตร เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของอสม. จังหวัดพิจิตร ให้มีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ มีความสามารถในการดำเนินงานดูแลสุขภาพประชาชนได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพและสอดคล้อง กับบริบทและปัญหาของพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของอสม. จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอสม. จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอสม. จังหวัดพิจิตร
4. เพื่อประเมินผลรูปแบบการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอสม. จังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research, PAR) เก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และคุณภาพ เก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤษภาคม 2567 - กรกฎาคม 2568 โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการใน 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 สำรวจและวิเคราะห์สถานการณ์ การปฏิบัติงานของ อสม. จังหวัดพิจิตร เป็นการศึกษาข้อมูล เชิงปริมาณ ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการเพิ่มประสิทธิผล การปฏิบัติงานของ อสม. จังหวัดพิจิตร เป็นการศึกษาเชิงข้อมูลคุณภาพ ระยะที่ 3 ประเมินผลการใช้รูปแบบการเพิ่ม ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอสม.จังหวัดพิจิตร เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงข้อมูลคุณภาพ

ระยะที่ 1 สำรวจและวิเคราะห์สถานการณ์การปฏิบัติงานของ อสม. จังหวัดพิจิตร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อสม. ในจังหวัดพิจิตร จำนวน 13,354 คน และกำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) ได้ขนาดตัวอย่าง 420 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic random sampling technique) ตามสัดส่วน อสม. แต่ละอำเภอในจังหวัดพิจิตร จำนวน 12 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอเมือง จำนวน 81 คน 2) อำเภอ วังทรายพูน จำนวน 19 คน 3) อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จำนวน 31 คน 4) อำเภอดงเจริญ จำนวน 54 คน 5) อำเภอวังสามหมอ จำนวน 30 คน 6) อำเภอโพนทอง จำนวน 55 คน 7) อำเภอสามง่าม จำนวน 38 คน 8) อำเภอทับคล้อ จำนวน 28 คน 9) อำเภอสามโก้ จำนวน 20 คน 10) อำเภอเมือง จำนวน 20 คน 11) อำเภอดงเจริญ จำนวน 18 คน และ 12) อำเภอวังสามหมอ จำนวน 26 คน มีเกณฑ์การคัดเข้า คือ เป็น อสม. ที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป สามารถพูด ฟัง เขียน สื่อสารภาษาไทยได้รู้เรื่องและสมัครใจและยินยอมให้ความร่วมมือ ในการเข้าร่วมวิจัย เกณฑ์การคัดออก คือ ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ขณะทำการศึกษาวิจัย มีอาการไม่สบายหรือเจ็บป่วย กระทั่งหนักและต้องการการยุติการเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นจากเอกสารเกี่ยวกับ อสม. PRECEDE-PROCEED Model ของ Green and Kreuter (Green, L. & Kreuter, M., 2005) แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ ของการปฏิบัติงาน ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ทักษะชีวิต การรับรู้บทบาทแรงจูงใจ แรงสนับสนุนทางสังคมและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของอสม. ประกอบด้วย คำถามปลายปิดและปลายเปิด ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน อสม. ครรภ์/หลังคลอด/ความรับผิดชอบ การใช้สมาร์ทโฟน การได้รับการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การนิเทศงานจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และการมีตำแหน่งอื่นในชุมชน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรอบรู้ด้านสุขภาพ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มีความรอบรู้มากที่สุด มีความรอบรู้มาก มีความรอบรู้ปานกลาง มีความรอบรู้น้อย มีความรอบรู้น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของอสม. ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการรับรู้บทบาทเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของ อสม. ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ รับรู้มากที่สุด รับรู้มาก รับรู้ปานกลาง รับรู้น้อยและรับรู้น้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อการปฏิบัติงานของอสม. ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ได้รับแรงสนับสนุนมากที่สุด ได้รับแรงสนับสนุนมาก ได้รับแรงสนับสนุนปานกลาง ได้รับแรงสนับสนุนน้อยและได้รับแรงสนับสนุนน้อยที่สุด

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอสม. ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มีแรงจูงใจมากที่สุด มีแรงจูงใจมาก มีแรงจูงใจปานกลาง มีแรงจูงใจน้อยและมีแรงจูงใจน้อยที่สุด

ส่วนที่ 7 แบบสอบถามการปฏิบัติงานของอสม. ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มีผลการปฏิบัติงานมากที่สุด มีผลการปฏิบัติงานมาก มีผลการปฏิบัติงานปานกลาง มีผลการปฏิบัติงานน้อย และมีผลการปฏิบัติงานน้อยที่สุด

โดยส่วนที่ 2 ถึงส่วนที่ 7 มีเกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามเชิงบวกให้คะแนน 5, 4, 3, 2 และ 1 คะแนน และข้อคำถามเชิงลบให้คะแนน 1, 2, 3, 4 และ 5 คะแนนและการแปลความหมายของคะแนน โดยในภาพรวมแบ่งออกเป็น 3 ระดับโดยใช้เกณฑ์ของ (Bloom, B. S. J., 1975) คือ อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 80.0 ขึ้นไป อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 60.0 - 79.0 และอยู่ในระดับต่ำ น้อยกว่าร้อยละ 60

ส่วนที่ 8 ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอสม. จังหวัดพิจิตร เป็นคำถามปลายเปิดให้เติมข้อความ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

นำแบบสอบถามไปปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านงานสุขภาพภาคประชาชน 2 ท่าน และเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 1 ท่าน ไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความครอบคลุมประเด็นที่ต้องศึกษา ได้ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 (Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K., 1977) นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ แต่มีสิ่งแวดล้อมและคุณลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยทดลองใช้ (Try Out) กับ อสม. อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 30 คน แล้วหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1951) หาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความรอบรู้ด้านสุขภาพ เท่ากับ 0.87 แบบสอบถามทัศนคติ เท่ากับ 0.84 แบบสอบถามการรับรู้บทบาท เท่ากับ 0.88 แบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคม เท่ากับ 0.87 แบบสอบถามแรงจูงใจ เท่ากับ 0.83 และแบบสอบถามการปฏิบัติงานของ อสม. เท่ากับ 0.85 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สามารถนำมาใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย 1) ทำบันทึกถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดพิจิตรเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล 2) ทำหนังสือถึงหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อประสานการเก็บรวบรวมข้อมูล 3) ประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมทีมผู้ช่วยนักวิจัย 4) ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือและยินยอมเข้าร่วมการศึกษา 5) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ระยะที่ 1 สสำรวจและวิเคราะห์สถานการณ์การปฏิบัติงานของอสม.จังหวัดพิจิตร เก็บรวบรวมข้อมูลกับ อสม. โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 420 คน ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย เพื่อเป็นข้อมูลในการสนทนากลุ่มระยะที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ทัศนคติ การรับรู้บทบาท แรงสนับสนุนทางสังคม แรงจูงใจ การปฏิบัติงานของอสม. ใช้สถิติพรรณนาด้วยจำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด สูงสุด และการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลและสามารถพยากรณ์ระดับการปฏิบัติงานของ อสม. ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อสม. จังหวัดพิจิตร ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอสม. เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 24 คน ประกอบด้วย ผู้แทนบุคลากรสาธารณสุขระดับจังหวัด จำนวน 2 คน ได้แก่ นักวิชาการสาธารณสุขที่รับผิดชอบงานสุขภาพภาคประชาชนและงานควบคุมโรคของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร ผู้แทนบุคลากรสาธารณสุขระดับอำเภอ จำนวน 2 คน ได้แก่ ผู้รับผิดชอบงานสุขภาพภาคประชาชนสำนักงานสาธารณสุขอำเภอตะพานหินและอำเภอโพธิ์ประทับช้าง ผู้แทนบุคลากรสาธารณสุขระดับตำบล จำนวน 4 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยเกตุ อำเภอตะพานหิน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไผ่ท่าโพ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปามะคาบ อำเภอเมืองพิจิตร ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าบัว อำเภอโพทะเล ประธานชมรมอสม.ทุกอำเภอ (12 อำเภอ) ผู้แทน อสม. ตำบลห้วยเกตุ อำเภอตะพานหิน จำนวน 2 คน ผู้แทนอสม. ตำบลไผ่ท่าโพ จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

ได้แก่ แนวการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการนำเสนอในประเด็นสถานการณ์การปฏิบัติงานของอสม. จังหวัดพิจิตร ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรคและการพัฒนารูปแบบการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอสม. จังหวัดพิจิตร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยกระบวนการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย (Focus Group) เป็นกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 24 คน เพื่อเสนอสถานการณ์ปัญหาการปฏิบัติงานของ อสม.จังหวัดพิจิตร และนำเสนอประเด็นปัจจัยที่ส่งผลและสามารถพยากรณ์ระดับการปฏิบัติงานของอสม. ได้แก่ การรับรู้บทบาท แรงจูงใจและแรงสนับสนุนทางสังคม ในขั้นตอนที่ 1 มาเป็นประเด็นให้ภาคีเครือข่ายแสดงความคิดเห็นในการแนวทางแก้ไขสร้างรูปแบบการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อสม. เมื่อได้รูปแบบที่สร้างขึ้นจากภาคีเครือข่ายแล้วจากนั้นนำรูปแบบไปเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อให้ข้อเสนอแนะเป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่แยกรายประเด็นจากกิจกรรมสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 3 ประเมินผลการใช้รูปแบบการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อสม. จังหวัดพิจิตร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อสม. จำนวน 2 ตำบล เลือกจากความสมัครใจและความพร้อมของทีมงานระดับตำบล ได้แก่ อสม. ตำบลห้วยเกตุ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร จำนวน 166 คน ตำบลไผ่ท่าโพ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร จำนวน 127 คน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) ได้ขนาดตัวอย่าง อสม. ตำบลห้วยเกตุ อำเภอตะพานหิน จำนวน 130 คน และได้ขนาดตัวอย่าง อสม. ตำบลไผ่ท่าโพ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จำนวน 110 คน การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก ทั้ง 2 ตำบล

เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

1. การประเมินก่อน-หลังการใช้รูปแบบเป็นเครื่องมือชุดเดียวกับการวิจัยในระยะที่ 1 ได้แก่ แบบสอบถามทัศนคติ แบบสอบถามการรับรู้บทบาท แบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคม แบบสอบถามแรงจูงใจและแบบสอบถามการปฏิบัติงานของอสม.

2. รูปแบบการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อสม. จังหวัดพิจิตร ได้ประเมินคุณภาพของแต่ละ กิจกรรมก่อนนำไปใช้ โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านงานสุขภาพภาคประชาชน จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมจากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำรูปแบบการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อสม. จังหวัดพิจิตร ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับอสม. จำนวน 2 ตำบล ได้แก่ อสม. ตำบลห้วยเกตุ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร จำนวน 130 คน ตำบล ไร่ท่าโพ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร จำนวน 110 คน โดยการสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่ อสม. ตำบลห้วยเกตุและตำบลไร่ท่าโพ ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

2. ดำเนินการประเมิน อสม. กลุ่มตัวอย่าง 2 ตำบล (ตำบลไร่ท่าโพและตำบลห้วยเกตุ) ก่อนและหลังการใช้รูปแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติ Paired t-test ในการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้รูปแบบ

จริยธรรมการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดพิจิตร เลขที่โครงการ 7/2567 อนุมัติเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2567 และผู้วิจัยได้อธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการทำวิจัย และสิทธิการปฏิเสธหรือถอนตัวจากการวิจัย โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้เข้าร่วมวิจัยและทำการลงชื่อยินยอมเข้าร่วมวิจัยก่อนดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สถานการณ์การปฏิบัติงานของ อสม.จังหวัดพิจิตร ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของ อสม. พบว่าเป็นเพศหญิง ร้อยละ 79.29 เป็นเพศชาย ร้อยละ 20.71 มีอายุเฉลี่ย 54.28 ส่วนใหญ่มีอายุ 51 - 60 ปี ร้อยละ 32.38 รองลงมา 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 31.19 มีสถานภาพคู่ ร้อยละ 62.86 รองลงมา โสด ร้อยละ 18.81 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 44.76 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 28.10 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป/ลูกจ้าง ร้อยละ 38.81 รองลงมา เกษตรกรรม ร้อยละ 37.86 รายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 7,206.71 บาท ส่วนใหญ่มีรายได้ ไม่เกิน 5,000 บาท ร้อยละ 48.81 รองลงมา 5,001-10,000 บาทร้อยละ 36.67 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานเฉลี่ย 15.68 ส่วนใหญ่เป็น อสม. ไม่เกิน 10 ปี ร้อยละ 43.10 และ 11 - 20 ปี ร้อยละ 27.14 ครึ่งเรือน/หลังคาเรือนในความรับผิดชอบมีเฉลี่ย 11.80 ส่วนใหญ่รับผิดชอบมี 11 - 20 ครึ่งเรือน/หลังคาเรือน ร้อยละ 59.05 และไม่เกิน 10 ครึ่งเรือน/หลังคาเรือน ร้อยละ 36.42 มีสมาร์โฟนใช้ ร้อยละ 94.52 ได้รับการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 98.81 ได้รับการนิเทศงาน ร้อยละ 96.90 เป็นกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ร้อยละ 22.62 และอาสาสมัครประจำครอบครัว (อสค.) ร้อยละ 22.14

ปัจจัยต่าง ๆ พบว่า อสม.มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.48 ระดับต่ำ ร้อยละ 26.19 และระดับสูง ร้อยละ 23.33 มีทัศนคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 70.48 ระดับสูง ร้อยละ 16.90 และระดับต่ำ ร้อยละ 12.62 รับรู้บทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 60.71 ระดับสูง ร้อยละ 20.95 และระดับต่ำ ร้อยละ 18.33 ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 66.91 ระดับสูง ร้อยละ 17.14 และระดับต่ำ ร้อยละ 15.95 และมีแรงจูงใจ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 68.81 ระดับต่ำ ร้อยละ 17.14 และระดับสูง ร้อยละ 14.05

ในด้านการปฏิบัติงาน อสม. มีการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับสูงมากที่สุด ร้อยละ 59.29 รองลงมา ระดับปานกลาง ร้อยละ 20.71 และระดับต่ำ ร้อยละ 20.00 โดยในด้านการส่งเสริมสุขภาพ มีการปฏิบัติงาน มากที่สุด ในเรื่อง การคัดกรองเพื่อประเมินพฤติกรรมสุขภาพเบื้องต้นและตรวจประเมินสุขภาพพร้อมจดบันทึกข้อมูล น้อยที่สุดในเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มเด็กวัยรุ่น ด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค ปฏิบัติงานมากที่สุดในเรื่องการเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงโรคไม่ติดต่อ เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงโรคหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง โรคมะเร็ง เป็นต้น น้อยที่สุดในเรื่องการทำโครงการควบคุมโรคติดต่อในชุมชน ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ ปฏิบัติงานมากที่สุด

ในเรื่องการลงเยี่ยมบ้านและให้คำแนะนำการดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ในเรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยในระยะพักฟื้น ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ปฏิบัติงานมากที่สุด ในเรื่องการแนะนำให้เลือกซื้อสินค้าที่มีเครื่องหมาย อย. น้อยที่สุดในเรื่องการได้เฝ้าระวังและให้คำแนะนำการเลือกใช้เครื่องสำอางอย่างถูกต้องและปลอดภัย

ปัจจัยที่ส่งผลและสามารถพยากรณ์ระดับการปฏิบัติงานของ อสม. จังหวัดพิจิตร เมื่อนำมาวิเคราะห์ถดถอย พหุคูณเพื่อหาปัจจัยร่วมกันที่ส่งผลต่อระดับการปฏิบัติงานของ อสม. จังหวัดพิจิตร ด้วย Stepwise Multiple Regression พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลและมีอำนาจพยากรณ์ระดับการปฏิบัติงานของ อสม. จังหวัดพิจิตร สูงที่สุดตามลำดับ คือ การรับรู้บทบาท ($\beta = 0.302$) แรงจูงใจ ด้านลักษณะงาน ($\beta = 0.173$) แรงสนับสนุนทางสังคมด้านการประเมินคุณค่า ($\beta = 0.152$) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านวิธีปกครองบังคับบัญชา ($\beta = 0.130$) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานภาพรวม ($\beta = 0.123$) ทักษะ ($\beta = -0.112$) และอายุ ($\beta = 0.091$) โดยสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 46.90 ($R^2 \text{ adj} = 0.469$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยพยากรณ์ที่มีผลและมีอำนาจพยากรณ์ระดับการปฏิบัติงานของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จังหวัดพิจิตร (n = 420)

ปัจจัย	B	SE B	Beta	t	p-value
1. การรับรู้บทบาท	0.385	0.058	0.302	6.670	0.000*
2. แรงจูงใจด้านลักษณะงาน	0.215	0.068	0.173	3.164	0.002*
3. แรงสนับสนุนทางสังคมด้านการประเมินคุณค่า	0.180	0.057	0.152	3.175	0.002*
4. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านวิธีปกครองบังคับบัญชา	0.162	0.066	0.130	2.450	0.010*
5. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานภาพรวม	0.175	0.094	0.123	1.863	0.010*
6. ทักษะ	0.166	0.055	0.112	2.995	0.015*
7. อายุ	0.007	0.003	0.091	2.553	0.020*

*p-value < 0.05 Constant(a) = 0.145 R = 0.691i R² = 0.478 R² adj = 0.469 SEE = 0. 584

2. รูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ อสม. จังหวัดพิจิตร

รูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีจำนวน 6 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) จัดทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานสาธารณสุข และท้องถิ่นในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อสม. โดยจัดประชุมลงนามข้อตกลงระหว่างสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดพิจิตร สำนักงานสาธารณสุขอำเภอตะพานหิน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอโพธิ์ประทับช้าง ชมรมอสม. อำเภอตะพานหิน ชมรม อสม. อำเภอโพธิ์ประทับช้าง องค์การส่วนตำบลห้วยเกตุ องค์การส่วนตำบลตำบลไผ่ท่าโพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยเกตุและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไผ่ท่าโพ ในเดือนสิงหาคม 2567 2) พัฒนาศักยภาพ อสม. โดยจัดอบรมฟื้นฟูความรู้ อสม. เพื่อทบทวนภารกิจและบทบาท อสม. รองรับสถานการณ์ ปัจจุบัน รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องสุขภาพ หลักสูตร 2 วัน โดยดำเนินการอบรมอสม. ตำบลห้วยเกตุและตำบลไผ่ท่าโพ ตำบลละ 2 รุ่น ในเดือนกันยายน - ตุลาคม 2567 3) ส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นทีม ร่วมกับอาสาสมัครประจำครอบครัว (อสค.) เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันพร้อมทั้งประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันและควบคุมโรคและคุ้มครองผู้บริโภค โดยจัดทำคำสั่ง อำเภอตะพานหินและอำเภอโพธิ์ประทับช้างและจัดประชุมร่วมกัน ในเดือนสิงหาคม 2567 4) สร้างแรงจูงใจแก่ อสม. โดยส่งเสริมให้ อสม. รับผิดชอบงานตรงกับความรู้ ความสามารถ นิเทศติดตามงานและแนะนำให้กำลังใจ อสม. อย่างต่อเนื่อง ประกาศเกียรติคุณ อสม. ต้นแบบ ให้รางวัล ตลอดจนสนับสนุนค่าตอบแทนและสวัสดิการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยองค์การส่วนตำบลห้วยเกตุ องค์การส่วนตำบลตำบลไผ่ท่าโพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลห้วยเกตุและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไผ่ท่าโพ 5) ส่งเสริมให้ อสม. ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม โดยส่งเสริมให้มีทีมสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อสม. เป็นที่ปรึกษาและร่วมแก้ปัญหา กับ อสม. ให้ข้อเสนอแนะ

ประเมินผลการปฏิบัติงานและสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ โดยองค์การส่วนตำบลห้วยเกตุ องค์การส่วนตำบลตำบลไผ่ท่าโพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยเกตุและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไผ่ท่าโพ 6) พัฒนาการสื่อสารประชาสัมพันธ์โดยเพิ่มช่องทางสื่ออินเทอร์เน็ต จัดตั้งกลุ่มไลน์ อสม. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้สื่อสารสุขภาพในกลุ่ม อสม. หน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง มีการไลฟ์สดระหว่างจัดกิจกรรมด้านสุขภาพในชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารแก่ อสม. โดยองค์การส่วนตำบลห้วยเกตุองค์การส่วนตำบลตำบลไผ่ท่าโพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยเกตุและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไผ่ท่าโพร่วมกับชมรมอสม.

3. ผลการประเมินรูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอสม. จังหวัดพิจิตร

ผลการประเมินรูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอสม. จังหวัดพิจิตร พบว่า ผลการวิเคราะห์ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนปัจจัยต่างๆที่ส่งผลและสามารถพยากรณ์ระดับการปฏิบัติงานของอสม. ได้แก่ ทักษะ ทักษะการรับรู้บทบาท การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมและแรงจูงใจและการปฏิบัติงาน ก่อนและหลังการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบ 6 แนวทาง ด้วยสถิติ Paired-Samples T-Test พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังดำเนินการมากกว่าก่อนดำเนินการและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ทั้ง 2 ตำบล ดังตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการเพิ่ม ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จังหวัดพิจิตร ตำบลห้วยเกตุ อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร (n = 130)

ปัจจัย	Mean Differences	s.d.	SE.	t	df	p-value
1. ทักษะ	-6.6385	2.5120	0.2203	-30.404	129	0.000*
2. การรับรู้บทบาท	-1.3021	0.8268	0.0725	-17.956	129	0.000*
3. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม	-7.8154	2.8982	0.2542	-30.746	129	0.000*
4. แรงจูงใจ	-21.8409	54.6880	4.8527	-4.500	129	0.000*
5. การปฏิบัติงาน	-9.6929	20.2020	1.7926	-5.407	129	0.000*

*p-value < 0.05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จังหวัดพิจิตร ตำบลไผ่ท่าโพ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร (n = 110)

ปัจจัย	Mean Differences	s.d.	SE.	t	df	p-value
1. ทักษะ	-6.8091	2.5826	0.2462	-27.652	109	0.000*
2. การรับรู้บทบาท	-1.3722	0.7854	0.0748	-18.323	109	0.000*
3. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม	-7.9364	2.8744	0.2741	-28.959	109	0.000*
4. แรงจูงใจ	-8.2371	1.5116	0.1447	-56.891	109	0.000*
5. การปฏิบัติงาน	-9.4352	16.858	1.6215	-5.819	109	0.000*

*p-value < 0.05

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จังหวัดพิจิตร อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

การปฏิบัติงานของ อสม. จังหวัดพิจิตร พบว่า อสม. มีการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับสูงมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ ปรารค์ จักรไชย และคณะพบว่า อสม. ในทีมหมอครอบครัวมีการปฏิบัติงานภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ปรารค์ จักรไชย และคณะ, 2560) สอดคล้องกับการศึกษาของ พุทธิศักดิ์ บัญล และคณะ พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม.โดยรวมอยู่ในระดับมาก (พุทธิศักดิ์ บัญล และคณะ, 2563) และทำนองเดียวกับการศึกษาของ ณัฐพงษ์ เที่ยงกุล และยุทธนา แยกคาย พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเขตเมือง อยู่ในระดับสูง (ณัฐพงษ์ เที่ยงกุล และยุทธนา แยกคาย, 2563)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอสม. จังหวัดพิจิตร พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลและสามารถพยากรณ์ระดับการปฏิบัติงานของอสม. ได้แก่ การรับรู้บทบาท แรงจูงใจด้านลักษณะงาน แรงสนับสนุนทางสังคม ด้านการประเมินคุณค่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านวิธีกองบังคับบัญชา แรงจูงใจในการปฏิบัติงานภาพรวม ทักษะและอายุ โดยสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 46.90 ($R^2 \text{ adj} = 0.469$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถอธิบายได้ว่า ในการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอสม. นั้น จะต้องส่งเสริมให้ อสม. ได้รับรู้บทบาท มีแรงจูงใจได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมและมีทัศนคติตลอดจนมีอายุที่เหมาะสม สอดคล้องกับ กองสุขศึกษา ที่กล่าวว่า การที่อสม. จะสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกตัวบุคคล (กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2561) และตามแนวคิด PRECEDE-PROCEED Model ของ Green, L. & Kreuter, M. (Green, L. & Kreuter, M., 2005) ที่ว่า หากต้องการวางแผนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใด ๆ จำเป็นต้องคำนึงถึงอิทธิพลจากหลาย ๆ ปัจจัยดังกล่าวร่วมกันเสมอ สอดคล้องกับการศึกษาของ ปรารค์ จักรไชย และคณะ พบว่า ปัจจัยการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และปัจจัยค่าจูงในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานของ อสม. ในทีมหมอครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.33, 0.30$ และ 0.52 ตามลำดับ) (ปรารค์ จักรไชย และคณะ, 2560) สอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐพงษ์ เที่ยงกุล และยุทธนา แยกคาย พบว่า ปัจจัยที่มีอำนาจทำนายการปฏิบัติงานตามบทบาท อสม. เขตเมืองสูงที่สุด คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การรับรู้บทบาท ประชานกรรมการชุมชนและแรงสนับสนุนทางสังคม ตามลำดับ ตัวแปรทำนายทั้ง 4 ตัวรวมทำนายการปฏิบัติงานตามบทบาท อสม.เขตเมืองได้ร้อยละ 48.3 (ณัฐพงษ์ เที่ยงกุล และยุทธนา แยกคาย, 2563) และทำนองเดียวกับการศึกษาของ ยุทธนา แยกคาย ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานสาธารณสุขมูลฐานของอสม. ตามลำดับ ได้แก่ 1) แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 2) การรับรู้บทบาท และ 3) แรงสนับสนุนทางสังคม โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานสาธารณสุขมูลฐานของอสม. ได้ ร้อยละ 57.0 (ยุทธนา แยกคาย, 2564)

การพัฒนาแบบการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อสม.จังหวัดพิจิตร พบว่า รูปแบบ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 6 แนวทาง ได้แก่ 1) จัดทำข้อตกลงร่วมกันในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อสม. 2) พัฒนาศักยภาพ อสม. 3) ส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นทีม 4) สร้างแรงจูงใจแก่ อสม. 5) ส่งเสริมให้ อสม. ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม และ 6) พัฒนาการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ผลการประเมินผลลัพธ์ของการทดลองใช้รูปแบบการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อสม. จังหวัดพิจิตร ที่พัฒนาขึ้น ก่อนและหลังการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบด้วยสถิติ Paired-Samples T-Test พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังดำเนินการมากกว่าก่อนดำเนินการและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) แสดงว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอสม. ได้แก่ การส่งเสริมให้ อสม. มีความรู้ความเข้าใจรับรู้ในบทบาทหน้าที่ การจัดทำข้อตกลงร่วมกันในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อสม. การทำงานเป็นทีมร่วมกับภาคีเครือข่ายอื่น ๆ มีแรงจูงใจ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม และมีทัศนคติที่เหมาะสมตลอดจนมีการพัฒนาการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงกลุ่ม อสม. สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิวพร สุนทรวังศ์ และคณะ พบว่า รูปแบบการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อสม. เทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง ประกอบด้วย ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน

“รู้เขารู้เรา” กิจกรรมคู่บัดดี้ “เพื่อนช่วยเพื่อน” ในการปฏิบัติงานและการเสริมสร้างกำลังใจในการทำงานปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน ได้แก่ กิจกรรมการอบรม/ฟื้นฟู “ติดอาวุธทางปัญญา” เกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่ขาดทักษะการสื่อสารทางแอปพลิเคชันไลน์ “อสม. ศูนย์ 3” และปัจจัยด้านการสนับสนุน ได้แก่ การมอบหมายงานจัดให้มีวัสดุ/อุปกรณ์ในการปฏิบัติงานให้มากขึ้นสร้างคู่มือการปฏิบัติงานให้กับอสม. (ศิวพร สุนทรีวงศ์ และคณะ, 2562)

การประเมินผลการพัฒนารูปแบบการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อสม. จังหวัดพิจิตร พบว่า ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการปฏิบัติงานหลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และทำนองเดียวกับการศึกษาของ ยุทธนา แยกคาย พบว่า รูปแบบการพัฒนาผล การปฏิบัติงานของ อสม. ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ จิตอาสา การรับรู้บทบาท ความตั้งใจ การทำงานเป็นทีม ภาควิเคราะห์ การมีส่วนร่วม แรงสนับสนุนทางสังคม แรงจูงใจในการปฏิบัติงานและการยอมรับนับถือ เมื่อนำรูปแบบการพัฒนาผล การปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านไปทดลองใช้ พบว่า กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยผลการปฏิบัติงานของสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมตามรูปแบบและสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ยุทธนา แยกคาย, 2564)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการเพิ่มประสิทธิผล การปฏิบัติงานของอสม. จังหวัดพิจิตร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อสม. และภาคีเครือข่าย พบว่า อสม. มีการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่ส่งผลและสามารถพยากรณ์ระดับการปฏิบัติงานของ อสม. ได้แก่ การรับรู้บทบาท แรงจูงใจ ด้านลักษณะงาน แรงสนับสนุนทางสังคมด้านการประเมินคุณค่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านวิสัยทัศน์ บังคับบัญชา แรงจูงใจในการปฏิบัติงานภาพรวม ทักษะและอายุ รูปแบบเพิ่มประสิทธิผล การปฏิบัติงานที่สร้าง และพัฒนาขึ้น คือการจัดทำข้อตกลงร่วมกันในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของอสม. การพัฒนาศักยภาพ อสม. การส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นทีม การสร้างแรงจูงใจแก่ อสม. การส่งเสริมให้อสม.ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม และการพัฒนาการสื่อสารประชาสัมพันธ์ โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบมากกว่าก่อนการใช้รูปแบบและ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะเห็นได้ว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ของอสม. ได้แก่ การส่งเสริมให้ อสม. มีความรู้ความเข้าใจรับรู้ในบทบาทหน้าที่ การจัดทำข้อตกลงร่วมกันใน การสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อสม. การทำงานเป็นทีมร่วมกับภาคีเครือข่ายอื่น ๆ มีแรงจูงใจ การได้รับแรงสนับสนุน ทางสังคมและมีทัศนคติที่เหมาะสม ตลอดจนมีการพัฒนาการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึง กลุ่ม อสม. ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ 1) กำหนดและประกาศการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ของอสม. เป็นนโยบายสำคัญของจังหวัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องถือปฏิบัติอย่างจริงจังพร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณ ให้เพียงพอและจัดทำคำสั่งมอบหมายภารกิจผู้เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของอสม. 2) สนับสนุนให้ ทุกอำเภอและตำบลจัดทำแผนงานหรือโครงการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อสม. 6 แนวทาง ได้แก่ 1) จัดทำ ข้อตกลงร่วมกันในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อสม. 2) พัฒนาศักยภาพ อสม. 3) ส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นทีม 4) สร้างแรงจูงใจ แก่ อสม. 5) ส่งเสริมให้ อสม. ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม และ 6) พัฒนาการสื่อสารประชาสัมพันธ์ 3) ประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของอสม. จังหวัดพิจิตร ในทุกหมู่บ้าน 4) เผยแพร่และนำรูปแบบการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอสม. ไปใช้ในทุกพื้นที่ในจังหวัดพิจิตร สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม อสม. กับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน และควบคุมโรคและการคุ้มครองผู้บริโภคและควรศึกษาปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่มีผลการปฏิบัติงาน อสม. เชิงลึก เพิ่มเติม เพื่อให้ได้ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่มีเกี่ยวข้องและอาจได้ข้อค้นพบใหม่เพื่อนำมาวางแผน การพัฒนา ศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) จังหวัดพิจิตรต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณทุนการสนับสนุนจาก นายแพทย์วิศิษฐ์ อภิสิทธิ์วิทยา นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดพิจิตร คณะผู้บริหารและบุคลากรจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร ผู้ทรงคุณวุฒิ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่มีส่วนทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กองสุขภาพภาคประชาชน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2565). จำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.). เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2566 จาก <https://shorturl.asia/CFLSm>
- กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). การเสริมสร้างและประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ กลุ่มเด็กและเยาวชน (อายุ 7 - 14 ปี) กลุ่มประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ฉบับปรับปรุง ปี 2561. นนทบุรี: กองสุศึกษา.
- ณัฐพงษ์ เสงี่ยมกุล และยุทธนา แยกคาย. (2563). ปัจจัยทำนายการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเขตเมือง จังหวัดสุโขทัย. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 29(2), 314-322.
- ปรารค์ จักรไชย และคณะ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในทีมหมอกรอบครัว จังหวัดปทุมธานี. วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 31(1), 16-28.
- พฤษักัญญา บุญลบ และคณะ. (2563). การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 21(2), 197-205.
- ยุทธนา แยกคาย. (2564). รูปแบบการพัฒนาผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. ใน วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิวพร สุนทรีวงศ์ และคณะ. (2562). การพัฒนารูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 6(1), 75-87.
- สรุฒิ เอี่ยมนัย. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคโควิด - 19 อำเภอคลองไทร จังหวัดสุโขทัย. วารสารสาธารณสุขและสุขภาพศึกษา, 1(2), 75-90.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร. (2567). การพัฒนาระดับความรู้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหมอประจำบ้าน. พิจิตร: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร.
- Bloom, B. S. J. (1975). Taxonomy of educational objectives, handbook I : The cognitive domain. New York: David McKay.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. Psychometrika, 16(3), 297-334.
- Green, L. & Kreuter, M. (2005). Health program planning: an educational and ecological Approach. (4th ed.). New York: McGraw Hill.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. Tijdschrift voor Onderwijsresearch, 2(2), 49-60.
- Schermerhorn, J. R. et al. (2008). Organizational behavior. (10 th ed.). Hoboken: Wiley.

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโรงเรียนนานาชาติ ในประเทศไทยเพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาคอาเซียน*

CURRENT AND DESIRABLE STATES OF INTERNATIONAL SCHOOL MANAGEMENT IN THAILAND TOWARD BECOMING AN ASEAN EDUCATION HUB

วราภรณ์ โลหัตถนกิจ*, จตุพล ยงศร, จันทรศรัณย์ ภูติอริยวัฒน์

Waraporn Lohawattanakij*, Chatupol Yongsorn, Jantarat Phutiarayawat

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: warapornlohawattanakij@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยเพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาคอาเซียน ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติ จำนวน 148 คน คำนวณตามตารางของ Krejcie & Morgan คัดเลือกด้วยวิธีสุ่มแบบง่ายจากโรงเรียนในทุกภูมิภาคเพื่อให้ได้ตัวแทนที่ครอบคลุม เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การบริหารคุณภาพโดยรวม แนวคิดความเป็นนานาชาติในที่ตั้ง และองค์ประกอบของศูนย์กลางการศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้ Modified Priority Needs Index ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการโรงเรียนนานาชาติ อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.56) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.40) ด้านที่เข้มแข็งที่สุด คือ “การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้” ($PNI_{modified} 0.01$) สะท้อนระบบประกันคุณภาพที่มีความโปร่งใสและมีการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ “การบริหารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาบุคลากร” และ “สภาพแวดล้อมการเรียนรู้และการพัฒนาทั้งระบบ” ($PNI_{modified} 0.13$) แสดงถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากร การพัฒนาวิชาชีพ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับการเรียนรู้ ผลการวิจัยสะท้อนว่า การขับเคลื่อนประเทศไทยสู่การเป็นศูนย์กลางการศึกษาของอาเซียนจำเป็นต้องมีนโยบายที่ชัดเจน กลไกสนับสนุนการร่วมลงทุนกับภาคเอกชนต่างชาติ การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ และแผนกลยุทธ์ที่ต่อเนื่อง เพื่อเสริมศักยภาพของโรงเรียนนานาชาติในการเป็นกลไกหลักของระบบการศึกษานานาชาติของไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์, การบริหารจัดการโรงเรียน, โรงเรียนนานาชาติ, ศูนย์กลางการศึกษา, อาเซียน

Abstract

This study aimed to examine the current and desirable states of international school management in Thailand to support the country's potential to become an education hub in the ASEAN region. A quantitative research design was employed. The sample consisted of 148 Thai administrators working in international schools throughout Thailand, determined using the Krejcie and Morgan sampling table and selected through simple random sampling to ensure representation across all regions. The research instrument was a questionnaire developed based on four conceptual frameworks: School-Based Management (SBM), Total Quality Management (TQM), Internationalization at Home (IaH), and the core components of an Education Hub. Data were analyzed using descriptive statistics, including mean, standard deviation, along with the Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) technique. The findings revealed that the overall current state of international school management in Thailand was at a "high" level ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.56), while the desirable state was rated at the "highest" level ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.40). Among the seven dimensions, "Continuous Improvement and Accountability" demonstrated the strongest performance (PNI_{modified} 0.01), reflecting well-established quality assurance systems, operational transparency, and a sustainable improvement culture. Conversely, the areas with the highest priority needs were "Participatory Management and Human Resource Development" as well as "Learning Environment and Whole-School Development" (PNI_{modified} 0.13) indicating the necessity of enhancing staff engagement, strengthening systematic professional development, promoting instructional innovation, and improving technological infrastructure aligned with international standards. Overall, the results suggest that Thailand's aspiration to become an ASEAN education hub requires clear and coherent national policies, supportive mechanisms for international private-sector partnerships, strengthened regional and global educational networks, and sustained long-term strategic planning. These integrated efforts are essential to enhance the capacity of international schools as key drivers in elevating Thailand's international education system competitiveness and positioning the nation as a prominent education hub within the ASEAN region.

Keywords: Current and Desirable States, School Management, International School, Education Hub, ASEAN

บทนำ

ภายใต้บริบทของการแข่งขันด้านการศึกษาในระดับภูมิภาคอาเซียน ประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการศึกษานานาชาติในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ระบุว่าคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาและสมรรถนะของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสามารถในการแข่งขันระยะยาว (OECD, 2021) สำหรับประเทศไทย โรงเรียนนานาชาติเป็นภาคส่วนที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2566 มีโรงเรียนนานาชาติทั้งสิ้น 236 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2567) สะท้อนบทบาทที่เพิ่มขึ้นของโรงเรียนนานาชาติในระบบการศึกษานานาชาติและเป้าหมายการขับเคลื่อนประเทศสู่การเป็นศูนย์กลาง

การศึกษาของภูมิภาคอาเซียน ซึ่งมีนัยสำคัญต่อการกำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาในระดับระบบและระดับโรงเรียน

แม้โรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยจะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่การบริหารจัดการยังคงเผชิญกับความท้าทายเชิงระบบหลายประการ อาทิ ความตึงเครียดระหว่างการรักษามาตรฐานคุณภาพสากลกับข้อจำกัดด้านทรัพยากร การพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรม ความคาดหวังของผู้ปกครองในระดับสูง และต้นทุนการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะต้นทุนด้านบุคลากรคุณภาพ ซึ่งอัตราค่าจ้างครูและผู้บริหารชาวต่างชาติมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.5 ต่อปีในช่วง พ.ศ. 2560 - 2565 (ศรีอำไพ อิงคกิตติ, 2567) ปัญหาเหล่านี้สะท้อนความจำเป็นในการบริหารจัดการที่สามารถบูรณาการมิติคุณภาพ การมีส่วนร่วมความเป็นนานาชาติ และความยั่งยืนเชิงระบบได้อย่างสมดุล ซึ่งยังเป็นประเด็นที่ต้องการคำอธิบายเชิงประจักษ์เพิ่มเติม

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยด้านการบริหารการศึกษาที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับบางมิติในลักษณะแยกส่วน อาทิ ภาวะผู้นำหรือระบบประกันคุณภาพ และยังขาดการบูรณาการเชิงระบบระหว่างมิติคุณภาพ การมีส่วนร่วมของบุคลากร และความเป็นนานาชาติ (Hallinger, P. & Lee, M., 2016); (Julie, V. , 2021) ขณะที่แนวคิดการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมตามแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management: SBM) (Caldwell, B. J. & Spinks, J. M., 2013) หรือการพัฒนาคุณภาพเชิงกระบวนการตามแนวคิดการบริหารคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management: TQM) (Sallis, E., 2014) ขณะเดียวกัน งานศึกษาด้านความเป็นนานาชาติในที่ตั้ง (Internationalization at Home: IaH) และแนวคิดศูนย์กลางการศึกษา (Education Hub) มักมุ่งอธิบายเชิงนโยบายหรือเชิงโครงสร้างในระดับประเทศ (Knight, J., 2011); (Lee, J. & Knight, J., 2014) ทั้งนี้ งานวิจัยเดิมยังขาดการประเมินเชิงบูรณาการของการบริหารโรงเรียนนานาชาติในมิติคุณภาพและความเป็นนานาชาติ เพื่อรองรับบทบาทการเป็นศูนย์กลางการศึกษาอาเซียนในบริบทการดำเนินงานจริงของสถานศึกษา กรอบแนวคิด SBM, TQM, IaH และ Education Hub จึงถูกนำมาใช้ร่วมกันในงานวิจัยนี้ เพื่อเติมเต็มช่องว่างดังกล่าวและสะท้อนภาพรวมการบริหารจัดการอย่างรอบด้าน

จากบริบทปัญหาเชิงการบริหาร และช่องว่างองค์ความรู้ดังกล่าว การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยเพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาคอาเซียนจึงมีความจำเป็น งานวิจัยนี้มุ่งสร้างความเข้าใจเชิงประจักษ์เกี่ยวกับภาพรวมการบริหารจัดการโรงเรียนนานาชาติในมิติคุณภาพ การมีส่วนร่วม และความเป็นนานาชาติ ภายใต้กรอบแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การบริหารคุณภาพโดยรวม ความเป็นนานาชาติในที่ตั้ง และองค์ประกอบของศูนย์กลางการศึกษา เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการกำหนดแนวทางพัฒนาเชิงบริหารและเชิงนโยบาย อันจะนำไปสู่การยกระดับศักยภาพของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยให้ขับเคลื่อนไปสู่การเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาคอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยในแต่ละด้านของกรอบแนวคิดที่กำหนด
2. เพื่อวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโรงเรียนนานาชาติ และระบุระดับความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนี Modified Priority Needs Index (PNI_{modified})
3. เพื่อจัดลำดับประเด็นการบริหารจัดการที่ควรพัฒนาเร่งด่วนเพื่อยกระดับศักยภาพโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยไปสู่การเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาคอาเซียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย เพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาคอาเซียน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยที่อยู่ภายใต้การกำกับของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 236 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2567) โดยผู้บริหารแต่ละโรงเรียนถือเป็นหนึ่งหน่วยประชากร

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติที่มีสัญชาติไทย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) สำหรับประชากร จำนวน 236 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าคลาดเคลื่อน 5% (ธีรภูมิ เอกะกุล, 2543) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 148 คน การสุ่มใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคและภาคใต้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิด 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management: SBM) 2) การบริหารคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management: TQM) 3) แนวคิดความเป็นนานาชาติในที่ตั้ง (Internationalization at Home: IaH) 4) องค์ประกอบของศูนย์กลางการศึกษา (Education Hub Components)

2.1 การสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ศึกษาเอกสาร ตำราวิชาการ ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎี

2.1.2 สร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโรงเรียนนานาชาติเพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาคอาเซียน จำนวน 57 ข้อ ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (1 = น้อยที่สุด, 5 = มากที่สุด) และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องของประเด็นคำถามและความชัดเจนของภาษา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence: IOC) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติที่มีได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับจำนวน 57 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นในระดับสูง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ถึงผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติ พร้อมหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 148 คน ส่งแบบสอบถามในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Google Forms) ไปยังผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และติดตามการตอบแบบสอบถามอย่างต่อเนื่องจนได้รับแบบสอบถามคืนครบจำนวน 148 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโรงเรียนนานาชาติ นอกจากนี้ ใช้การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้วยดัชนี Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของประเด็นที่ควร พัฒนาในแต่ละด้าน

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยเพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาคอาเซียน สะท้อนภาพรวมการบริหารจัดการในมิติสำคัญตามกรอบของแนวคิดการวิจัย โดยสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติ จำนวน 148 คน โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (1 = น้อยที่สุด ถึง 5 = มากที่สุด) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การจัดกลุ่มผลการประเมินสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยโดยภาพรวม

การบริหารจัดการโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย	สภาพปัจจุบัน (D) Mean (S.D.)	ระดับ	สภาพที่พึงประสงค์ (I) Mean (S.D.)	ระดับ	ความต้องการจำเป็น	
					PNI _{modified}	การจัดกลุ่ม
1. ด้านนโยบาย โครงสร้าง และธรรมาภิบาล	4.27 (0.06)	มาก	4.67 (0.07)	มากที่สุด	0.09	ปานกลาง
2. ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาบุคลากร	4.04 (0.28)	มาก	4.58 (0.10)	มากที่สุด	0.13	มากที่สุด
3. ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และการพัฒนาทั้งระบบ	4.14 (0.82)	มาก	4.68 (0.64)	มากที่สุด	0.13	มากที่สุด
4. ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้	4.88 (0.27)	มากที่สุด	4.94 (0.13)	มากที่สุด	0.01	น้อยที่สุด
5. ด้านภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุนและการมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.19 (0.82)	มาก	4.68 (0.54)	มากที่สุด	0.12	มาก
6. ด้านแนวคิดความเป็นนานาชาติในที่ตั้ง	4.34 (0.84)	มาก	4.73 (0.66)	มากที่สุด	0.08	น้อย
7. ด้านการมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน	4.18 (0.84)	มาก	4.64 (0.66)	มากที่สุด	0.11	มาก

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.56) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.40) จะสะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยมีความพร้อมด้านการบริหารจัดการในระดับค่อนข้างสูง และในขณะเดียวกันผู้บริหารยังมีความคาดหวังต่อการพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นในทุกมิติของการบริหารจัดการ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้งในสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ แสดงถึงความเข้มแข็งของระบบประกันคุณภาพและกลไกความโปร่งใสในการดำเนินงานของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย ในทางตรงกันข้าม ด้านการบริหารแบบ

มีส่วนร่วมและการพัฒนาบุคลากรมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในสภาพปัจจุบันเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น แม้จะยังอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของระดับการพัฒนาในแต่ละมิติของการบริหารจัดการ

2. ผลการวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า มีช่องว่างการพัฒนาในทุกด้าน โดยมีช่องว่างเฉลี่ย 0.40 สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารมีความคาดหวังต่อการยกระดับการบริหารจัดการให้สูงกว่าสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง เมื่อวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนี Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) พบว่า โดยภาพรวมมีค่าความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับปานกลาง ($PNI_{modified}$ 0.09) แสดงถึงความพร้อมเชิงระบบของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาบุคลากร รวมถึงด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และการพัฒนาทั้งระบบ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ($PNI_{modified}$ 0.13) สะท้อนประเด็นการพัฒนาที่ยังต้องได้รับความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ขณะที่ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้มีค่าความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{modified}$ 0.01) แสดงให้เห็นว่าด้านดังกล่าวมีความพร้อม ความเข้มแข็งสูงเมื่อเทียบกับมิติอื่นของการบริหารจัดการ

3. ผลการจัดลำดับประเด็นการบริหารจัดการที่ควรได้รับการพัฒนาเร่งด่วนตามค่า $PNI_{modified}$ พบว่า ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาบุคลากร และด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และการพัฒนาทั้งระบบ เป็นประเด็นที่มีลำดับความสำคัญสูงสุดในการพัฒนา เพื่อสนับสนุนการยกระดับศักยภาพของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย ขณะที่ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้เป็นด้านที่มีลำดับความสำคัญต่ำที่สุด สะท้อนถึงความพร้อมของระบบการบริหารจัดการในมิติคุณภาพและความโปร่งใส ซึ่งสามารถใช้เป็นฐานในการต่อยอดการพัฒนาในด้านอื่นต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย สามารถสังเคราะห์ภาพรวมของระดับความพร้อม จุดแข็ง และประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมได้อย่างชัดเจน ผลการสังเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนทั้งศักยภาพที่มีอยู่และช่องว่างเชิงพัฒนาที่จำเป็นต่อการยกระดับโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยไปสู่การเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาคอาเซียน โดยสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโรงเรียนนานาชาติ

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยมีสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมเชิงโครงสร้างและเชิงระบบของการบริหารจัดการสถานศึกษาในระดับที่ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นด้านที่มีผลการประเมินสูงสุดทั้งในสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management: TQM) ที่เน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ระบบประกันคุณภาพ และความโปร่งใสในการดำเนินงาน (Deming, W. E., 1986); (Sallis, E., 2014) รวมถึงสะท้อนผลของการนำมาตรฐานการรับรองคุณภาพจากองค์กรนานาชาติ เช่น CIS, WASC และ NEASC มาใช้เป็นกลไกกำกับคุณภาพในโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยอย่างแพร่หลาย ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความยั่งยืนของระบบการบริหารจัดการสถานศึกษา

อย่างไรก็ตาม แม้สภาพปัจจุบันโดยรวมจะอยู่ในระดับสูง แต่ผลการวิจัยยังสะท้อนว่าผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติคาดหวังระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นในทุกด้าน ซึ่งสะท้อนแรงกดดันจากการแข่งขันทางการศึกษาในระดับภูมิภาคและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในบริบทการศึกษานานาชาติ

2. ผลการวิเคราะห์ช่องว่างและระดับความต้องการจำเป็น

ผลการวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โดยใช้ดัชนี Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) พบว่า โดยภาพรวมโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยมีระดับความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าระบบการบริหารจัดการมีความเข้มแข็งในหลายมิติ อย่างไรก็ตาม ยังมีบางด้านที่ปรากฏช่องว่างเชิงพัฒนาอย่างชัดเจน

ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาบุคลากร รวมถึงด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และการพัฒนาทั้งระบบ เป็นด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด สะท้อนข้อจำกัดเชิงโครงสร้างในการกระจายอำนาจการมีส่วนร่วมของบุคลากร และการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างเป็นระบบในบริบทโรงเรียนนานาชาติ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management: SBM) ที่ชี้ว่าการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา (Caldwell, B. J. & Spinks, J. M., 2013) รวมถึงรายงานของ UNICEF ที่ระบุว่าความท้าทายด้านภาระงาน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และต้นทุนบุคลากร ส่งผลต่อคุณภาพการพัฒนาวิชาชีพในระบบการศึกษานานาชาติ (UNICEF, 2021)

ในขณะเดียวกัน ช่องว่างด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และการพัฒนาทั้งระบบ สะท้อนความจำเป็นในการลงทุนด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทสากล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความเป็นนานาชาติในที่ตั้ง (Internationalization at Home: IaH) ที่เน้นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้เชิงนานาชาติภายในโรงเรียนเป็นสำคัญ (Beelen, J. & Jones, E., 2015); (Soulé, H. et al., 2024)

3. ผลการจัดลำดับประเด็นการบริหารจัดการที่ควรพัฒนาเร่งด่วน

การจัดลำดับประเด็นการบริหารจัดการจากค่าดัชนี PNI_{modified} ตามผลการวิจัย แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ประเด็นด้านทรัพยากรมนุษย์และระบบการเรียนรู้เป็นลำดับความสำคัญสูงสุดในการพัฒนาโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย ก่อนการต่อยอดไปสู่บทบาทเชิงกลยุทธ์ในระดับภูมิภาค

ผลการวิจัยสะท้อนว่า การขับเคลื่อนโรงเรียนนานาชาติสู่การเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาคอาเซียนไม่สามารถอาศัยเพียงความเข้มแข็งด้านระบบคุณภาพหรือธรรมาภิบาลที่มีอยู่แล้ว แต่จำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพเชิงระบบผ่านการพัฒนาบุคลากร การมีส่วนร่วมเชิงโครงสร้าง และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในระดับสากล

ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับกรอบแนวคิดศูนย์กลางการศึกษา (Education Hub) ที่มองว่าสถานศึกษามีบทบาทเป็นกลไกเชิงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทุนมนุษย์ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระดับภูมิภาค (Knight, J., 2011); (Lee, J. & Knight, J., 2014)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยเพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาคอาเซียน” พบว่า โดยภาพรวมโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยมีสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการอยู่ในระดับ “มาก” และมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ “มากที่สุด” สะท้อนถึงความพร้อมของโรงเรียนในการพัฒนาและขับเคลื่อนสู่มาตรฐานสากล โดยด้านที่เข้มแข็งที่สุด คือ การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ซึ่งมีค่าความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด (PNI_{modified} 0.01) แสดงถึงระบบประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ทั้งยังสะท้อนถึงวัฒนธรรมคุณภาพที่เข้มแข็ง ในทางกลับกัน ด้านที่มีความจำเป็นสูงสุด ได้แก่ การบริหารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนา

บุคลากร และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และการพัฒนาทั้งระบบ (PNI_{modified} 0.13) สะท้อนถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากร การพัฒนาวิชาชีพอย่างเป็นระบบ การลงทุนด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี และทรัพยากรการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานนานาชาติ โดยสรุป โรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยมีศักยภาพสูงในการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศสู่บทบาทการเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาคอาเซียน อย่างไรก็ตาม การพัฒนาดังกล่าวให้เกิดผลอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายและเชิงระบบจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์เชิงปฏิบัติ โดยโรงเรียนนานาชาติควรพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ทั้งการกระจายอำนาจ การเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีบทบาทในการตัดสินใจ และการสร้างแรงจูงใจผ่านระบบความก้าวหน้าในสายอาชีพ ควบคู่กับการพัฒนาระบบพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็นในยุคโลกาภิวัตน์ อีกทั้งควรลงทุนในการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และการจัดพื้นที่เพื่อรองรับการเรียนรู้เชิงนานาชาติ ในขณะที่ภาครัฐควรสนับสนุนด้านนโยบายผ่านแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐ-เอกชน และการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาระดับภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ควบคู่กับการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เอื้อต่อการดึงดูดบุคลากรคุณภาพและการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา และในอนาคตควรศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเชิงลึกหรือเชิงเปรียบเทียบกับประเทศที่ประสบความสำเร็จในภูมิภาค รวมถึงขยายกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม เพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายการพัฒนาโรงเรียนนานาชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ศรีอำไพ อิงคกิตติ. (2567). ธุรกิจโรงเรียนนานาชาติ. LH Bank. เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2567 จาก <https://shorturl.asia/oezWu>
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2567). รายงานประจำปี 2566. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน.
- Beelen, J. & Jones, E. (2015). Redefining internationalization at home. Retrieved December 24, 2024, from https://doi.org/10.1007/978-3-319-20877-0_5
- Caldwell, B. J. & Spinks, J. M. (2013). The Self-Transforming School. London: Routledge.
- Deming, W. E. (1986). Out of the crisis. Cambridge: Massachusetts Institute of Technology Press.
- Hallinger, P. & Lee, M. (2016). Mapping the terrain of educational leadership and management in East Asia. *International Journal of Leadership in Education*, 19(3), 262-282.
- Julie, V. (2021). Internationalization and the Changing Paradigm of Higher Education in the GCC Countries. *Journal of Economic literature*, 5(2), <https://shorturl.asia/TLOZG>
- Knight, J. (2011). Education Hubs: A fad, a brand, an innovation? *Journal of Studies in International Education*, 15(3), 221-240.
- Lee, J. & Knight, J. (2014). Three types of education hubs: Student, talent and knowledge. Retrieved August 20, 2024, from <https://shorturl.asia/VroSY>
- OECD. (2021). Education at a Glance 2021: OECD indicators. Retrieved December 15, 2024, from <https://shorturl.asia/1AvFP>

- Sallis, E. (2014). Total quality management in education. (4th ed.). London: Routledge.
- Soulé, H. et al. (2024). Rethinking Internationalization at home: Policy and practice challenges. Higher Education Research & Development, 43(1), 1-15.
- UNICEF. (2021). Teachers at the heart of education recovery. Retrieved December 15, 2024, from <https://shorturl.asia/KLUjd>

การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศ
ของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช*

ACADEMIC ADMINISTRATION MODEL FOR DEVELOPING SKILLS AND EXCELLENCE
OF STUDENTS IN THE EDUCATIONAL INSTITUTION UNDER THE MUNICIPALITY
SCHOOL, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

กัลยา วงศ์สวัสดิ์*, พณกฤษ บุญพบ, วีระยุทธ ชาตะกาญจน์

Kanlaya Wongsawat*, Phanagrid Boonpob, Werayuth Chatakan

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: 6677718006@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษา 2) พัฒนารูปแบบ และ 3) ตรวจสอบรูปแบบ วิจัยแบบผสานวิธีพหุระยะ เชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการ ครู สังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 269 คน เชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน และสนทนากลุ่ม จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่น 0.914 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ แบบสนทนากลุ่ม และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก ค่า PNI รวมเท่ากับ 0.268 และสภาพปัจจุบันของอัจฉริยภาพความเป็นเลิศ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.27) สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก ค่า PNI รวมเท่ากับ 0.262 2) รูปแบบ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบ วิธีการดำเนินการ และเงื่อนไขความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำเชิงวิชาการยุคดิจิทัล 2) การบริหารงานวิชาการ 3) กระบวนการบริหารงานวิชาการ และ 4) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ อัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนมี 9 ด้าน ได้แก่ ด้านภาษา ด้านตรรกะ-คณิตศาสตร์ ด้านดนตรี ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านร่างกาย การเคลื่อนไหว ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจตนเอง ด้านธรรมชาติวิทยา ด้านการดำรงอยู่ และ 3) รูปแบบ มีความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ทุกรายการ

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, อัจฉริยภาพความเป็นเลิศ, การพัฒนารูปแบบ

Abstract

The objectives of this research were: 1) To investigate the current conditions, desirable conditions, and necessary needs of academic administration for promoting students' giftedness and excellence

in educational institutions; 2) To develop an administrative model; and 3) To validate the model. A multi-phase mixed-methods design was employed. The quantitative sample consisted of 269 participants, including school administrators, deputy administrators, heads of academic departments, and teachers under the municipalities of Nakhon Si Thammarat Province. For the qualitative phase, data were obtained from in-depth interviews with five school administrators, a 12-member expert seminar, and a nine-member focus group, selected through purposive sampling. Research instruments included a questionnaire with a reliability coefficient of 0.914, an in-depth interview form, an expert seminar form, a focus-group discussion form, and an evaluation form. Data were analyzed using mean, standard deviation, and the Priority Needs Index (PNI). The findings revealed that: 1) The current condition of academic administration was at a moderate level, while the desirable condition was at a high level, with an overall PNI of 0.268. Students' giftedness and excellence were also rated at a moderate level ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.27), whereas the desirable condition was high, with an overall PNI of 0.262. 2) The developed model consisted of five components: principles, objectives, components, operational procedures, and conditions for success. Academic administration comprised four elements: digital-era academic leadership, academic administration, academic administrative processes, and participatory academic administration. Students' giftedness and excellence encompassed nine domains: linguistic, logical-mathematical, musical, spatial, bodily-kinesthetic, interpersonal, intrapersonal, naturalistic, and existential. 3) The model was evaluated as appropriate, accurate, useful, and feasible in all aspects.

Keywords: Academic Management, Student Excellence, Model Development

บทนำ

การมีประชากรที่มีคุณภาพถือเป็นนโยบายสำคัญระดับชาติของไทย สะท้อนผ่านยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กลยุทธ์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ รวมถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 - 2570 ซึ่งมุ่งให้คนไทยทุกช่วงวัยมีทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับโลกยุคใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) แนวคิดการพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) ของ Becker, G. S. ชี้ว่าการศึกษามีคุณภาพเป็นกลไกสำคัญในการเพิ่มผลิตภาพของประชากร ดังนั้น ระบบการศึกษาไทยจึงต้องตอบสนองการพัฒนาเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างคนที่เรียนรู้ได้ตลอดชีวิต มีทักษะ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี และคุณลักษณะตามทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Becker, G. S., 1993) ซึ่งพื้นฐานสำคัญต่อความก้าวหน้าของประเทศ อย่างไรก็ตาม สภาพปัจจุบันสะท้อนว่าแม้ว่าคุณภาพประชากรไทย ในด้านสุขภาพ การศึกษา และรายได้โดยรวมจะดีขึ้นตามดัชนีการพัฒนามนุษย์ของ UNDP แต่กลับ พบว่า ทักษะ การอ่านและการแสวงหาความรู้ลดลง และมีจำนวนเยาวชนที่ไม่เรียนและไม่ทำงานสูงขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว นอกจากนี้รายงานผลการประเมิน PISA พบว่า นักเรียนไทยร้อยละ 59.50 ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และมีเพียงร้อยละ 0.18 เท่านั้นที่ได้คะแนนสูงกว่ามาตรฐานโลก (สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา, 2563) สถานการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา แก้วอาสา ที่ชี้ว่าคุณภาพการเรียนรู้ของ ผู้เรียนไทยยังไม่ตอบโจทย์ทักษะศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะด้านการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ซึ่งสัมพันธ์ โดยตรงกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา (จินตนา แก้วอาสา, 2564)

เมื่อพิจารณาสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (สอ.) ภาพรวมผลการทดสอบ O-NET ปีการศึกษา 2561 - 2565 ในจังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า ไม่บรรลุตามเป้าหมายการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2565) โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดกลางที่มีจำนวนครูไม่เพียงพอและไม่ตรงสาขาวิชา ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และของ วิสา แสนเลิง ที่ชี้ว่า “งานวิชาการ” คือ หัวใจสำคัญของคุณภาพสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการที่เข้มแข็งมีผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2563); (วิสา แสนเลิง, 2565) สำหรับโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้สังกัด สอ. มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่น แม้จำนวนโรงเรียนในสังกัดเทศบาลจะไม่มาก แต่ถือเป็นกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมด้านการพัฒนาทางวิชาการตามวิสัยทัศน์ของ สอ. คือ “ประชาชนในท้องถิ่นเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมีทักษะในศตวรรษที่ 21” (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2560) โรงเรียนเหล่านี้มีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทั้งทักษะพื้นฐาน (3Rs) และทักษะแห่งอนาคต (8Cs) อย่างไรก็ตาม รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกพบว่าโรงเรียนสังกัด อปท. ผ่านเกณฑ์เพียง ร้อยละ 30 (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2564) ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาเชิงโครงสร้างด้านการบริหารงานวิชาการที่ยังต้องพัฒนาให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช โรงเรียนสังกัดเทศบาลเริ่มนำเทคโนโลยีใหม่ เช่น Metaverse และ AI มาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ แต่ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนยังไม่เพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัด แสดงให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ หากการบริหารงานวิชาการยังไม่เป็นระบบและไม่ตอบโจทย์การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Academic Leadership และ Instructional Management ที่ชี้ว่าคุณภาพผู้เรียนสะท้อนโดยตรงต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (Hallinger, P., 2011) จากสภาพปัญหาข้างต้นทำให้เห็นว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและความต้องการของศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยศึกษาจากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การสร้างต้นแบบการบริหารที่สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหาร งานวิชาการ เพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยใช้ตามระเบียบวิธีวิจัยการออกแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการวิจัยในแบบผสมวิธีพหุระยะ การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (Population and sample) แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอรรถริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานวิชาการ ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เปิดสอนระดับประถมศึกษา ทั้งหมด 40 โรงเรียน จำนวน 893 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เปิดสอนระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2566 จำนวน 269 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 24 คน รองผู้บริหารสถานศึกษา 24 คน หัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ 24 คน และครู 207 คน และผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2566 จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์พิจารณา คือ เป็นผู้บริหารในโรงเรียนต้นแบบหรือโรงเรียนพระราชทาน

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง และแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.914 โดยดำเนินการดังนี้

1. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามโดยทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอรรถริยภาพความเป็นเลิศของโรงเรียน รวมทั้งหลักการสร้างแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถาม พร้อมตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา

2. การตรวจคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยการให้คะแนนความสอดคล้อง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาและความครอบคลุมของรายการข้อคำถาม

2.3 นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมสอดคล้องของแบบสอบถาม และใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

2.4 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลความถูกต้องเหมาะสมและความสอดคล้องของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และทำการปรับปรุงข้อคำถามในแบบสอบถามให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปทำ Pilot Survey

2.5 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษา สังกัดเทศบาลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 10 โรงเรียน รวม 30 คน

(ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2554) ในการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.914 ซึ่งแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือได้ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลและส่งด้วยตัวเอง
3. เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามคืนด้วยตัวเอง และประสานทางโทรศัพท์ โดยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความต้องการจำเป็น และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน ได้มาโดยวิธีการเจาะจง สำหรับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับเชี่ยวชาญขึ้นไป จำนวน 3 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ หรือหัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน ครู ที่มีประสบการณ์ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน และนักวิชาการ ที่มีประสบการณ์ระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป จำนวน 3 คน

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80 - 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์หนังสือขอเชิญการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ตามเวลาคัดหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 3 การตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2566 จำนวน 9 คน ได้มาโดยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) สำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งกำหนดคุณสมบัติ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ระดับเชี่ยวชาญขึ้นไป จำนวน 3 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ หรือหัวหน้างานวิชาการระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน และครู ที่มีประสบการณ์ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. นำแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ของรูปแบบที่สร้างขึ้น เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและได้ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2. นำแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ของรูปแบบที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

3. นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมสอดคล้องของแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ของรูปแบบ และใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 - 1.00

4. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลความถูกต้องเหมาะสมและความสอดคล้องของแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และทำการปรับปรุงข้อคำถามในแบบสอบถามให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปทำ Pilot Survey

5. นำแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ของรูปแบบ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) (พิชิต ฤทธิ์จรรยา, 2554) ได้ผลดังนี้ ค่าความเชื่อมั่นของแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.867 และค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ของรูปแบบ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.902 หลังจากนั้นนำแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ของรูปแบบ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อขอหนังสือขอเชิญสนทนากลุ่ม และดำเนินการสนทนากลุ่ม ตามเวลาที่นัดหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์การสนทนากลุ่ม ตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. วิเคราะห์ผลการประเมินความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีผลการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อส่งเสริมอรรถริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และระดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการ โดยรวมและรายด้าน (n = 269)

การบริหารงานวิชาการ เพื่อส่งเสริมอรรถริยภาพ ความเป็นเลิศ	สภาพปัจจุบัน			ลำดับ	สภาพที่พึงประสงค์			ลำดับ	PNI
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ยุคดิจิทัล	3.44	0.29	ปานกลาง	2	4.30	0.53	มาก	4	0.250
ด้านการบริหารงานวิชาการ	3.44	0.26	ปานกลาง	1	4.38	0.48	มาก	1	0.273
ด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ	3.42	0.30	ปานกลาง	4	4.38	0.53	มาก	2	0.284
ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ	3.43	0.36	ปานกลาง	3	4.33	0.51	มาก	3	0.262
โดยรวม	3.43	0.27	ปานกลาง	-	4.35	0.49	มาก	-	0.268

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.27) ด้านการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.26) และด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.30) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.49) ด้านการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.48) และด้านภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.53) และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) โดยรวม คือ 0.268 (PNI_{Modified} = 0.268) และความต้องการจำเป็นสูงสุดของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอรรถริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และระดับความต้องการจำเป็นของอรรถริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน (n = 269)

อรรถริยภาพความเป็นเลิศ ของนักเรียน	สภาพปัจจุบัน			ลำดับ	สภาพที่พึงประสงค์			ลำดับ	PNI
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
ด้านภาษา	3.45	0.41	ปานกลาง	3	4.35	0.55	มาก	5	0.261
ด้านตรรกะ-คณิตศาสตร์	3.39	0.41	ปานกลาง	8	4.32	0.50	มาก	7	0.274
ด้านดนตรี	3.46	0.42	ปานกลาง	2	4.40	0.52	มาก	1	0.272
ด้านมิติสัมพันธ์	3.44	0.42	ปานกลาง	4	4.35	0.51	มาก	4	0.265
ด้านร่างกาย-การเคลื่อนไหว	3.41	0.40	ปานกลาง	6	4.37	0.62	มาก	2	0.282
ด้านมนุษยสัมพันธ์	3.35	0.39	ปานกลาง	9	4.34	0.49	มาก	6	0.296
ด้านการเข้าใจตนเอง	3.46	0.30	ปานกลาง	1	4.28	0.52	มาก	8	0.237
ด้านธรรมชาติวิทยา	3.39	0.38	ปานกลาง	7	4.27	0.51	มาก	9	0.260
ด้านการดำรงอยู่	3.43	0.28	ปานกลาง	5	4.35	0.50	มาก	3	0.259
โดยรวม	3.44	0.30	ปานกลาง	-	4.34	0.47	มาก	-	0.262

จากตารางที่ 2 สภาพปัจจุบัน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.30) ด้านการเข้าใจตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.30) และด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.39) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.47) ด้านดนตรี มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ($\bar{X} = 4.40$,

S.D. = 0.52) และลำดับที่ 9 ด้านธรรมชาติวิทยา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.51) และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) โดยรวม คือ 0.262 ($PNI_{Modified}$ = 0.262) และระดับความต้องการจำเป็นสูงสุดของอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษา คือ ในด้านดนตรี

2. ผลการพัฒนารูปแบบ โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 12 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความถูกต้อง พบว่า รูปแบบ มี 5 องค์ประกอบ

องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ ได้แก่ 1) หลักการบริหารเชิงระบบ 2) หลักการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล 3) หลักการมีส่วนร่วม 4) หลักการพัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษา และ 5) หลักการบูรณาการนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อค้นหาและส่งเสริมอัจฉริยภาพของนักเรียน 2) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความสามารถพิเศษของนักเรียน 3) เพื่อพัฒนาคู บุคลากร และสร้างเครือข่ายสนับสนุนการเรียนรู้ และ 4) เพื่อสร้างกลไกติดตามและประเมินผลเพื่อพัฒนาความเป็นเลิศของนักเรียน

องค์ประกอบที่ 3 องค์ประกอบของรูปแบบ ได้แบ่งออกเป็น องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำเชิงวิชาการยุคดิจิทัล 2) ภารกิจการบริหารงานวิชาการ 3) กระบวนการบริหารงานวิชาการ และ 4) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ และองค์ประกอบของการส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียน ได้แก่ 1) ด้านการใช้ภาษา 2) ด้านการคิดวิเคราะห์ 3) ด้านดนตรี 4) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 5) ด้านการเคลื่อนไหวและการแสดงออก 6) ด้านการเป็นผู้นำ 7) ด้านตนเอง 8) ด้านการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ และ 9) ด้านการทำงานร่วมกัน

องค์ประกอบที่ 4 วิธีการดำเนินการ ได้แก่ 1) วิเคราะห์และค้นหาความเป็นเลิศของนักเรียน (Analyze: A) 2) วางแผนออกแบบหลักสูตร/การเรียนรู้เฉพาะกลุ่ม (Plan: P) 3) พัฒนาคูและระบบสนับสนุน (Do: D) 4) ปรับปรุงและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Improve and build collaborative network: I) 5) นิเทศติดตาม (Supervise and monitoring: S) และ 6) ประเมินผลและสะท้อนผล (Evaluate and Reflector: E)

องค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ 2) การพัฒนาคูและนักเรียน 3) การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ 4) การจัดอาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) การสร้างความร่วมมือและเครือข่าย 6) การพัฒนาหลักสูตรอัจฉริยภาพให้ทันยุคเปลี่ยนผ่าน และ 7) การพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นในสถานศึกษา

3. ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ของรูปแบบ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ความเหมาะสม	3.85	0.29	มาก
ความถูกต้อง	4.74	0.44	มากที่สุด
ความเป็นประโยชน์	3.79	0.41	มาก
ความเป็นไปได้	4.76	0.42	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.29	0.39	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า รูปแบบ มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = 0.29) ความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.74, S.D. = 0.44) ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.79, S.D. = 0.41) และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.76, S.D. = 0.42)

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช อภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงถึงความมุ่งหวังและความตระหนักจากทุกฝ่ายในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ดังนั้น การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษายังมี ศักยภาพในการพัฒนา หากได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ในด้านต่าง ๆ เช่น นโยบาย, งบประมาณ, และ การพัฒนาครู อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นถึง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา เพื่อยกระดับการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น สอดคล้องกับ นันทนันท์ สุชาติตระกูล และคณะ ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการ จำแนกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ และ 3) ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (นันทนันท์ สุชาติตระกูล และคณะ, 2563) สอดคล้องกับ พุทธาพร ใจดี (2565) ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานด้านภาษาอังกฤษ (O-NET) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี (พุทธาพร ใจดี, 2565) สอดคล้องกับ ไชยา หานุภาพ ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมา และสภาพปัจจุบันของอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ไชยา หานุภาพ, 2564) สอดคล้องกับ พุทธาพร ใจดี ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานด้านภาษาอังกฤษ (O-NET) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร พบว่า ผู้บริหารและครูควรเน้นการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ Active Learning โดยมีกระบวนการ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนด นอกจากนี้ควรกำหนดการ ประกันคุณภาพ ให้เป็นไปตามการรับรองมาตรฐานที่รัฐบาลกำหนด และมีการ นิเทศ รวมถึงการใช้รูปแบบ PLC (Professional Learning Community) เพื่อส่งเสริมครูในการใช้ สื่อและเทคโนโลยี ในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในรายวิชาภาษาอังกฤษ (O-NET) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านภาษาอังกฤษ (พุทธาพร ใจดี, 2565) สอดคล้องกับ ไชยา หานุภาพ ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า ประสิทธิภาพงานวิชาการของโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (ไชยา หานุภาพ, 2564)

2. ผลการพัฒนารูปแบบชี้ให้เห็นถึงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการ และข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู รูปแบบที่ออกแบบขึ้น มีความชัดเจนทั้งในหลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบ วิธีการดำเนินการและเงื่อนไขความสำเร็จ สอดคล้องกับ สิริดา สายมายา ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียน ในโครงการ “การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” (โรงเรียน กพด.) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบ มี 4 องค์ประกอบ

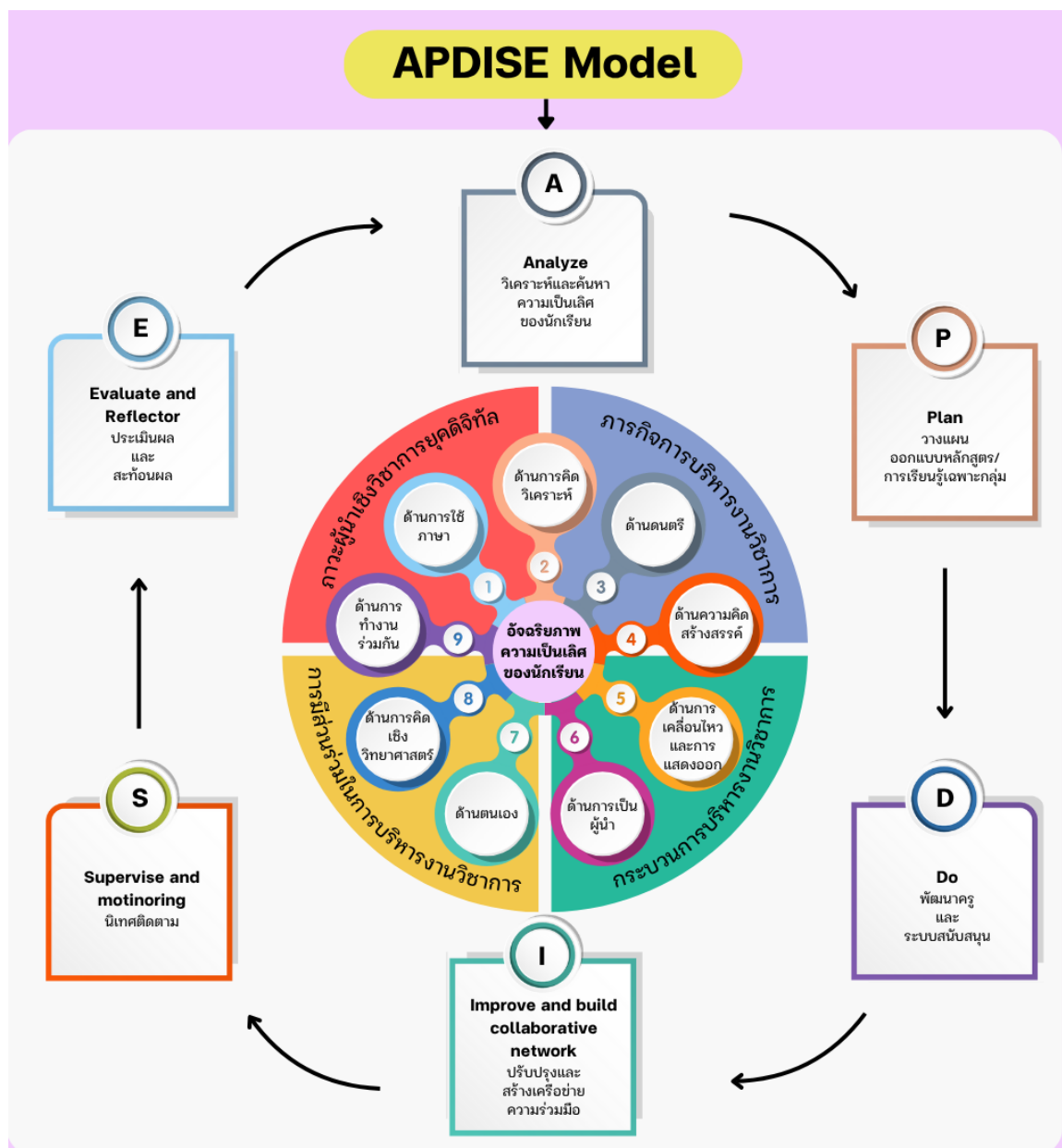
ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ กระบวนการบริหารงานวิชาการ และผลของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ส่วนองค์ประกอบของการส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียน มี 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการใช้ภาษา 2) ด้านการคิดวิเคราะห์ 3) ด้านดนตรี 4) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 5) ด้านการเคลื่อนไหวและการแสดงออก 6) ด้านการเป็นผู้นำ 7) ด้านตนเอง 8) ด้านการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ และ 9) ด้านการทำงานร่วมกัน (สิริดา สายมายา, 2565) สอดคล้องกับ วลีดา อุณเรื่อน ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาครู พบว่า รูปแบบ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนำรูปแบบไปใช้และผลที่เกิดกับผู้เรียน (วลีดา อุณเรื่อน, 2563) สอดคล้องกับ นัทนันท์ สุชาติตระกูล และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบแผนการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ ที่เสริมสร้างทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบมี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ ที่เสริมสร้างทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 4) ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 และ 5) เงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบไปใช้ให้ประสบความสำเร็จ (นัทนันท์ สุชาติตระกูล และคณะ, 2563)

3. ผลการประเมินร่างรูปแบบ และคู่มือรูปแบบ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ ทุกรายการ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ซึ่งสะท้อนถึง ความสอดคล้องของรูปแบบกับบริบทการศึกษาในปัจจุบัน สอดคล้องกับ สิริดา สายมายา ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบแผนการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียน ในโครงการ “การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” (โรงเรียน กพด.) สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า รูปแบบ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (สิริดา สายมายา, 2565) สอดคล้องกับ ศักดิ์สิทธิ์ แร่ทอง ได้ศึกษาวิจัย เรื่องตัวบ่งชี้ความพร้อมในการจัดการการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบตัวบ่งชี้ทั้ง 8 ด้าน 56 ตัวบ่งชี้มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง (ศักดิ์สิทธิ์ แร่ทอง, 2564) สอดคล้องกับ นัทนันท์ สุชาติตระกูล และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบแผนการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ ที่เสริมสร้างทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า มีความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องครอบคลุมในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (นัทนันท์ สุชาติตระกูล และคณะ, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

จากการพัฒนาแบบบองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ ได้แก่ หลักการบริหารเชิงระบบ หลักการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล หลักการมีส่วนร่วม หลักการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และหลักการบูรณาการนวัตกรรมการและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ได้แก่ เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อค้นหาและส่งเสริมอัจฉริยภาพของนักเรียน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความสามารถพิเศษของนักเรียน เพื่อพัฒนาครู บุคลากร และสร้างเครือข่ายสนับสนุนการเรียนรู้ และเพื่อสร้างกลไกติดตามและประเมินผลเพื่อพัฒนาความเป็นเลิศของนักเรียน 3) องค์ประกอบของรูปแบบ แบ่งเป็นองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงวิชาการยุคดิจิทัล การจัดการบริหารงานวิชาการ กระบวนการบริหารงานวิชาการ และการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ และองค์ประกอบของการส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียน ได้แก่ ด้านการใช้ภาษา ด้านการคิดวิเคราะห์

ด้านดนตรี ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการเคลื่อนไหวและการแสดงออก ด้านการเป็นผู้นำ ด้านตนเอง ด้านการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ และด้านการทำงานร่วมกัน 4) วิธีการดำเนินการ ได้แก่ วิเคราะห์และค้นหาความเป็นเลิศของนักเรียน (Analyze: A) วางแผนออกแบบหลักสูตร/การเรียนรู้เฉพาะกลุ่ม (Plan: P) พัฒนาครูและระบบสนับสนุน (Do: D) ปรับปรุงและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Improve and build collaborative network: I) นิเทศติดตาม (Supervise and monitoring: S) และประเมินผลและสะท้อนผล (Evaluate and Reflector: E) และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ การพัฒนาครูและนักเรียน การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างความร่วมมือและเครือข่าย การพัฒนาหลักสูตรอัจฉริยภาพให้ทันยุคเปลี่ยนผ่าน และการพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นในสถานศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษา
สังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช

การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล
จังหวัดนครศรีธรรมราช

การบริหารงานวิชาการ

1. ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัล
2. ด้านบริหารงานวิชาการ
3. ด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ

อัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียน

1. ด้านภาษา
2. ด้านตรรกะ-คณิตศาสตร์
3. ด้านดนตรี
4. ด้านมิติสัมพันธ์
5. ด้านร่างกาย-การเคลื่อนไหว
6. ด้านมนุษยสัมพันธ์
7. ด้านการเข้าใจตนเอง
8. ด้านธรรมชาติวิทยา
9. ด้านการดำรงอยู่

ภาพที่ 2 Mapping แสดงการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษา
สังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป การวิจัยรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษา
สังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น 3 ระยะ พบว่า 1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์
และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวม พบว่า สภาพปัจจุบัน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก
สภาพที่พึงประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น
ของอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษา ในภาพรวม พบว่า สภาพปัจจุบัน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก
สภาพที่พึงประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพ
ความเป็นเลิศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ
ของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) องค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการ
และองค์ประกอบของการส่งเสริมอัจฉริยภาพความเป็นเลิศของนักเรียน 4) วิธีการดำเนินการ และ 5) เงื่อนไข
ความสำเร็จ และ 3) รูปแบบมีความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก
และมากที่สุด ตามลำดับ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการบริหาร
จัดการ ได้แก่ 1.1) พัฒนานโยบายสนับสนุนการเรียนรู้แบบเปิดและนวัตกรรม และ 1.2) ฝึกอบรมและสนับสนุน
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแก่ครู 2) ข้อเสนอแนะเชิงวิชาชีพสำหรับครูและผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 2.1) ครู
ควรพัฒนาทักษะการสอนแบบมีส่วนร่วมและปรับการสอนให้เหมาะสม และ 2.2) ผู้บริหารควรส่งเสริมการทำงาน
ร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน 3) ข้อเสนอแนะสู่การปฏิบัติสำหรับสถานศึกษา ได้แก่ 3.1) พัฒนากิจกรรม
การเรียนรู้ที่เน้นการสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา 3.2) สร้างโอกาสให้กับนักเรียนในการแสดงออกและประเมินผล
และ 3.3) จัดกิจกรรมเสริมที่สนับสนุนทักษะการเรียนรู้และความสามารถพิเศษของนักเรียน ข้อเสนอแนะใน
การวิจัยครั้งต่อไป 1) ศึกษาในสถานศึกษาหลายแห่งและเพิ่มความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่าง 2) ใช้วิธีวิจัยผสมผสาน
(Mixed Methods) เพื่อได้ข้อมูลที่ครบถ้วน และ 3) ทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่พัฒนาแล้วและ
ประเมินผล

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). สรุปสาระสำคัญมาตรฐานการบริการส/าธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2560). รวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ฉะเชิงเทรา: ประสานมิตร.
- _____. (2563). แผนพัฒนาการศึกษาส่วนท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 - 2565). กรุงเทพมหานคร: กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น.
- จินตนา แก้วอาษา. (2564). การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ไชยา หานภาพ. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นัทธันท์ สุชาติตระกูล และคณะ. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษา. วารสารการบริหารการศึกษา และภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 8(2), 224-235.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2554). รายงานการวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- พุดิตาพร ใจดี. (2565). การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐานด้านภาษาอังกฤษ (O-NET) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. ใน สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วลิตา อุ่นเรือน. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริงเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาครู. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิสา แสนเลิง. (2565). การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา. ใน รายงานการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 6 ประจำปี 2565. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ศักดิ์สิทธิ์ แร่ทอง. (2564). ตัวบ่งชี้ความพร้อมในการจัดการการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). สถานะการศึกษาไทย 2561/2562 การปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ภาพพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2565). รายงานผลการทดสอบและการประเมินคุณภาพการศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครศรีธรรมราช.

- สิรดา สายมายา. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนในโครงการ “การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ” สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (โรงเรียน กพด.). ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Becker, G. S. (1993). Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education. (3rd ed.). Chicago: University of Chicago Press.
- Hallinger, P. (2011). Leadership for learning: Lessons from 40 years of empirical research. Journal of Educational Administration, 49(2), 125-142.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุข
ประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร*
RESULTS OF THE DEVELOPMENT OF A MODEL TO PROMOTE THE PARTICIPATION
OF VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS (VHVS) IN THE PREVENTION AND CONTROL OF
DENGUE FEVER IN PHICHIT PROVINCE

ไพบูลย์ ดันคงจรัสกุล*, เพชรชรินทร์ ดันคงจรัสกุล

Paiboon Tankongjumruskul*, Petcharin Tankongjumruskul

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร พิจิตร ประเทศไทย

Phichit Provincial Public Health Office, Phichit, Thailand

*Corresponding author E-mail: boontonk@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อสม. จำนวน 411 คน สุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบจากอสม. ทุกอำเภอ ภาคีเครือข่าย เลือกแบบเจาะจง จำนวน 28 คน และอสม.ในพื้นที่ทดลอง 2 ตำบล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบทดสอบความรู้(ความเชื่อมั่น 0.79) แบบสอบถาม (ความเชื่อมั่น 0.85 - 0.92) และแนวการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลใช้ Stepwise Multiple Regression, Paired t-test และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของอสม. อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่ส่งผลและสามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วม ได้แก่ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม แรงจูงใจ ความเพียงพอของทรัพยากรรายได้ ทักษะ การได้รับการอบรมหรือประชุมและการเป็นกรรมการหมู่บ้าน ($R^2 \text{ adj} = 0.436$) รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ 1) จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. 2) ประกาศเป็นนโยบายเน้นหนักของจังหวัดพิจิตร 3) พัฒนาศักยภาพอสม. 4) ส่งเสริมให้อสม. ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมที่เหมาะสม 5) สร้างแรงจูงใจ 6) พัฒนาช่องทางการสื่อสาร 7) ประสานความร่วมมือทุกภาคส่วน และ 8) ส่งเสริมให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการพัฒนารูปแบบสูงกว่าก่อนพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มนโยบายการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. ประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเผยแพร่รูปแบบให้อำเภอ/ตำบล นำไปใช้โดยปรับให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสนับสนุนการจัดทำแผนงานหรือโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในพื้นที่จังหวัดพิจิตร

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การส่งเสริมการมีส่วนร่วม, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

Abstract

This Participatory Action Research (PAR) aimed to develop a model for enhancing the participation of Village Health Volunteers (VHVs) in the prevention and control of dengue fever. The study population comprised 411 VHVs obtained through systematic sampling across all districts, 28 network partners selected via purposive sampling, and VHVs from two experimental sub-districts. Data collection instruments included a knowledge assessment (reliability = 0.79), questionnaires (reliability = 0.85 - 0.92), and focus group discussions. Statistical analysis was performed using Stepwise Multiple Regression, Paired t-test, and Content Analysis. The results indicated that overall VHV participation was at a moderate level. Key factors significantly predicting participation were social support, motivation, resource adequacy, income, attitude, attendance at training or meetings, and village committee membership ($R^2_{adj} = 0.436$). The developed participation promotion model consists of eight strategic components: 1) Establishing a Memorandum of Understanding (MOU) to foster collaboration; 2) Declaring the initiative as a priority policy for Phichit Province; 3) Enhancing VHV capacity; 4) Providing appropriate social support; 5) Generating motivation; 6) Developing effective communication channels; 7) Coordinating multisectoral cooperation; and 8) facilitating platforms for knowledge exchange. Post-development results showed that mean scores were significantly higher than pre-development levels at the 0.05 significance level. Recommendations: Relevant agencies should prioritize policies that strengthen VHV engagement and foster multisectoral synergy. The model should be disseminated to district and sub-district levels for implementation, with adaptations to suit local contexts. Furthermore, sustained support for strategic plans and projects is essential to ensure effective dengue fever prevention and control across Phichit Province.

Keywords: Results of Model Development, Promoting Participation, Village Health Volunteers (VHVs), Dengue Fever Prevention and Control

บทนำ

โรคไข้เลือดออก (Dengue hemorrhagic fever) เป็นโรคติดต่อที่มีุงกลายเป็นพาหะและก่อให้เกิดปัญหาทางสาธารณสุขในหลายประเทศทั่วโลก พบการระบาดของโรคไข้เลือดออกในประเทศไทยครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ. 2501 เป็นต้นมา โดยมีผู้ป่วยมากกว่า 2,000 ราย และตายถึง 300 ราย (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2564) โรคไข้เลือดออกเป็นโรคติดต่อที่สร้างความสูญเสียแก่ชีวิต ทรัพย์สินและภาวะด้านเศรษฐกิจของประเทศ สถานการณ์โรคไข้เลือดออก ในปี พ.ศ. 2566 (ระหว่างวันที่ 1 ม.ค. - 1 มี.ค. 2566) พบผู้ป่วย จำนวน 6,156 ราย เสียชีวิต 4 ราย กลุ่มอายุที่อัตราป่วยพบมากที่สุด 3 อันดับ คือ 5 - 14 ปี, 15 - 24 ปี และ 0 - 4 ปี คิดเป็น ร้อยละ 27.81, 16.39 และ 12.76 ตามลำดับ จำนวนผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกรายเดือน เมื่อเทียบกับปี 2565 พบว่า ในเดือนมกราคมมีผู้ป่วยมากกว่า 6.6 เท่า (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2566) การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกให้ประสบความสำเร็จ เข้มแข็งและมีความต่อเนื่องและยั่งยืนได้นั้น จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งมีบทบาทที่สำคัญในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมสุขภาพ (Change agent) การสื่อสารข่าวสารสาธารณสุขการแนะนำเผยแพร่ความรู้ วางแผนและประสานกิจกรรม ตลอดจนการให้บริการสาธารณสุขทั้งการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันและควบคุมโรค (กองสุขภาพภาคประชาชน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2562)

สถานการณ์โรคไข้เลือดออกในจังหวัดพิจิตร ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2564 - 2566 พบว่า มีอัตราป่วย 90.79, 23.06 และ 123.01 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ ในปี พ.ศ.2565 - 2566 มีอัตราตาย 0.18 และ 0.38 ต่อแสนประชากร (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร, 2567) จะเห็นได้ว่าจากสถานการณ์โรคไข้เลือดออกยังพบมีผู้ป่วยและตายอยู่ ทำให้โรคไข้เลือดออกยังคงเป็นปัญหาของจังหวัดพิจิตร ซึ่งต้องมีการป้องกันและควบคุมอย่างจริงจัง สม่าเสมอและต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของอสม. ในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกนั้น พบว่า อสม. บางส่วนยังไม่เห็นความจำเป็นของการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกและมีส่วนร่วมเฉพาะในช่วงที่มีกิจกรรมณรงค์หรือการประชุมหมู่บ้านเพื่อแจ้งข่าวเรื่องโรคไข้เลือดออกเท่านั้น (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร, 2567)

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจและเห็นความสำคัญจึงได้ศึกษา เรื่อง ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร ศึกษาในกลุ่มอสม.จังหวัดพิจิตรและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยประยุกต์ใช้แนวคิด PRECEDE-PROCEED Model ของ Green, L. & Kreuter, M. ในส่วนของการวินิจฉัยปัญหา (Diagnostic Phase) หรือทฤษฎีการวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลแบบสหปัจจัย ที่เรียกว่า PRECEDE Model อธิบายไว้ว่า การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมได้ จะต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ ด้านมาส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรม ประกอบด้วย ปัจจัยนำ (Predisposing Factors) หมายถึง ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความรู้ ความเชื่อ ทักษะ การรับรู้ และปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยเอื้อ (Enabling Factors) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ หรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นแหล่งทรัพยากรที่จำเป็น ได้แก่ ความพอเพียงของบริการหรือทรัพยากร การเข้าถึงแหล่งบริการหรือทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวก ค่าบริการและการยอมรับคุณภาพของบริการหรือทรัพยากร (Acceptability) รวมทั้งทักษะที่จะช่วยให้บุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ได้ และปัจจัยเสริม (Reinforcing Factors) หมายถึง สิ่งบุคคลจะได้รับหรือคาดว่าจะได้รับจากผู้อื่น อาจเป็นรางวัลที่เป็นสิ่งของ คำชมเชย ผลตอบแทน การให้กำลังใจ การยอมรับ การตำหนิตיעิน หรือการลงโทษ (Green, L. & Kreuter, M., 2005) และแนวคิดการมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen, J. M. & Uphoff, N. T., 1981) ได้นำเสนอรูปแบบหรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ 4 รูปแบบ/ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเป็นการศึกษาสถานการณ์เพื่อนำมากำหนดเป็นรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ อสม.การศึกษาครั้งนี้จะได้นำผลการศึกษาไปวางแผนสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของอสม.ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลและสามารถพยากรณ์ระดับการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม.ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร
4. เพื่อประเมินผลรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม.ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบในการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research, PAR) เก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และคุณภาพ เก็บข้อมูลระหว่างเดือน เมษายน 2567

ถึงเดือนสิงหาคม 2568 โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการใน 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์สถานการณ์การมีส่วนร่วมของอสม.ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร โดยกระบวนการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย (Focus Group) เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ และระยะที่ 3 การประเมินผลรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิจัยใน 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์สถานการณ์การมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนที่ 1 ประชากร ได้แก่ อสม. ในจังหวัดพิจิตร จำนวน 13,354 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง Sample Size for Frequency in a Population (Sullivan, K. M., 2019) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 411 คน แทนค่าสูตร ดังนี้

$$\text{Sample size } n = [\text{DEFF} * Np(1-p)] / [(d^2 / Z^2_{1-\alpha/2} * (N-1) + p*(1-p)]$$

โดยที่ N = 13,354 คน
 P = 50% +/- 5
 d = 5%
 DEFF = 1

ที่ความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 $n = 374$ คน เพื่อความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 10 จำนวน 37 คน ได้รวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 411 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic random sampling technique) ตามสัดส่วนของอสม. ในแต่ละอำเภอ

2. เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 3 ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นจากแนวคิด PRECEDE-PROCEED Model ของ Green and Kreuter (Green, L. & Kreuter, M., 2005) และการมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen, J. M. & Uphoff, N. T., 1981) แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ปัจจัยนำ ได้แก่ 1) แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 13 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบและปลายเปิดให้เติมข้อความ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ครว้เรือน/หลังคาเรือนในความรับผิดชอบ ตำแหน่งอื่น ๆ ในชุมชน ประสบการณ์การป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก การเข้ารับการอบรมหรือประชุมและการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก 2) แบบทดสอบความรู้ จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ ใช่และไม่ใช่ มี ตอบถูกได้คะแนน 1 คะแนน ตอบผิด ได้คะแนน 0 คะแนน 3) แบบสอบถามทัศนคติ จำนวน 20 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) แบบลิเคิร์ต (Likert) ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 2 ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ 1) แบบสอบถามความเพียงพอของทรัพยากร จำนวน 12 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) แบบลิเคิร์ต (Likert) ได้แก่ มีความเพียงพอมากที่สุด มีความเพียงพอปานกลาง มีความเพียงพอเล็กน้อยและมีความเพียงพอที่น้อยที่สุด 2) แบบสอบถามทักษะในการใช้ทรัพยากร จำนวน 12 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) แบบลิเคิร์ต (Likert) ได้แก่ มีทักษะมากที่สุด มีทักษะมาก มีทักษะปานกลาง มีทักษะน้อยและมีทักษะน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ปัจจัยเสริม ได้แก่ 1) แบบสอบถามแรงจูงใจ จำนวน 12 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) แบบลิเคอร์ท (Likert) ได้แก่ มีแรงจูงใจมากที่สุด มีแรงจูงใจมาก มีแรงจูงใจปานกลาง มีแรงจูงใจน้อยและมีแรงจูงใจน้อยที่สุด 2) แบบสอบถามการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม จำนวน 12 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) แบบลิเคอร์ท (Likert) ได้แก่ ได้รับแรงสนับสนุนมากที่สุด ได้รับแรงสนับสนุนมาก ได้รับแรงสนับสนุนปานกลาง ได้รับแรงสนับสนุนน้อยและได้รับแรงสนับสนุนน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จำนวน 25 ข้อ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) แบบลิเคอร์ท (Likert) ได้แก่ มีส่วนร่วมมากที่สุด มีส่วนร่วมมาก มีส่วนร่วมปานกลาง มีส่วนร่วมน้อยและมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เป็นคำถามปลายเปิดให้เติมข้อความ

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

นำแบบสอบถาม ไปปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความครอบคลุมประเด็นที่ต้องศึกษา ได้ค่า IOC ของแบบสอบถาม อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 (Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K., 1977) นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข แบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามไปก๊อปปี้ทดลองใช้กับอสม. อำเภอโพธิ์ไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 30 คน คำนวณหาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบความรู้ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.79 และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) คือ แบบสอบถามทัศนคติ ความเพียงพอของทรัพยากร การมีทักษะในการใช้ทรัพยากร แรงจูงใจ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม และการมีส่วนร่วม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87, 0.88, 0.85, 0.84, 0.92 และ 0.89 ตามลำดับ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สามารถนำมาใช้ได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย 1) ทำบันทึกถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดพิจิตรเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล 2) ทำหนังสือถึงหน่วยงาน ประธานชมรม อสม. และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อประสานการเก็บรวบรวมข้อมูล 3) ประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมทีมผู้ช่วยนักวิจัย 4) ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือและยินยอมเข้าร่วมการศึกษา 5) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสอบถามอสม. จำนวน 411 คน ตามแบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลสถานการณ์การมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร เพื่อเป็นข้อมูลในขั้นตอนที่ 2

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติพรรณนาด้วยจำนวน ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด สูงสุด การจัดระดับความรู้ทัศนคติ ความเพียงพอของทรัพยากร การมีทักษะในการใช้ทรัพยากร แรงจูงใจ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม และการมีส่วนร่วม ใช้เกณฑ์ของ (Ware, J. E. Jr. , 2000) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ คะแนนรวมอยู่ในช่วงน้อยกว่า Mean - S.D. อยู่ในระดับน้อย คะแนนรวมอยู่ในช่วงตั้งแต่ Mean - S.D. ถึง Mean + S.D. อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนรวมอยู่ในช่วง มากกว่า Mean + S.D. อยู่ในระดับมากและสถิติเชิงอนุมาน Multiple linear Regression โดยใช้ตัวแปรแบบขั้นตอน (Stepwise) ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลและสามารถพยากรณ์ระดับการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ อสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ภาควิชาที่มียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เลือกแบบเจาะจง จำนวน 28 คน ประกอบด้วย ผู้แทนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด จำนวน 2 คน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ/โรงพยาบาลชุมชน/โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 6 คน และประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จังหวัดพิจิตรและประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทุกอำเภอ รวม 12 คน ผู้แทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในตำบลที่ทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 4 คน ผู้แทนผู้นำชุมชนในตำบลที่ทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 2 คนและผู้แทนประชาชนในตำบลที่ทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ได้แก่ แนวการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการนำเสนอสถานการณ์การมีส่วนร่วมของ อสม. ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การสร้างและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ อสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตรที่เหมาะสม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้กระบวนการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมของภาควิชา (Focus Group) เพื่อเสนอสถานการณ์ปัญหาการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกและนำเสนอประเด็นปัจจัยที่ส่งผลและสามารถพยากรณ์ระดับการมีส่วนร่วม ในขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม แรงจูงใจ ความเพียงพอของทรัพยากร รายได้ ทักษะ การได้รับการอบรมหรือประชุมและการเป็นกรรมการหมู่บ้าน มาเป็นประเด็นให้ภาควิชาแสดงความคิดเห็นในการแนวทางแก้ไข สร้างรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เมื่อได้รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ อสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ที่สร้างขึ้นจากภาควิชาแล้วจากนั้นนำรูปแบบมาเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านเพื่อให้ข้อเสนอแนะเป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่แยกประเด็นจากกิจกรรมสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 3 การประเมินผลรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ อสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ อสม. ตำบลสามง่าม อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร จำนวน 128 คน อสม. ตำบลวังนกแอ่น อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร จำนวน 144 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง Sample Size for Frequency in a Population (Sullivan, K. M., 2019) ตำบลสามง่าม ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 107 คน และตำบลวังนกแอ่น จำนวน 116 คน ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างอสม.ตำบลสามง่าม แทนค่าสูตร ดังนี้

$$\text{Sample size } n = [\text{DEFF} * Np(1-p)] / [(d^2 / Z^2_{1-\alpha/2} * (N-1) + p*(1-p))]$$

โดยที่ N = 128 คน

P = 50% +/- 5

d = 5%

DEFF = 1

ที่ความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 $n = 97$ คน เพื่อความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 10 จำนวน 10 คน รวมเป็น 107 คน

กลุ่มตัวอย่างอสม. ตำบลวังนก เทนค่าสูตร ดังนี้

$$\text{Sample size } n = [\text{DEFF} * Np(1-p)] / [(d^2 / Z^2_{1-\alpha/2} * (N-1) + p*(1-p))]$$

โดยที่ N = 144 คน

P = 50% +/- 5

d = 5%

DEFF = 1

ที่ความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 $n = 105$ คน เพื่อความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 10 จำนวน 10 คน รวมเป็น 116 คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

2. เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยเป็นแบบสอบถามชุดเดียวกับระยะที่ 1 ได้แก่ แบบสอบถามทัศนคติ แบบสอบถามความเพียงพอของทรัพยากร แบบสอบถามแรงจูงใจ แบบสอบถามการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมและแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประเมินทัศนคติ ความเพียงพอของทรัพยากร แรงจูงใจ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมและการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอสม. ตำบลสามง่าม จำนวน 107 คน อสม. ตำบลวังนก จำนวน 116 คน ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติ Paired t-test ในการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้รูปแบบ

จริยธรรมการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร เลขที่โครงการ 5/2567 อนุมัติเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2567 และผู้วิจัยได้อธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการทำวิจัย และสิทธิการปฏิเสธหรือถอนตัวจากการวิจัย โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้เข้าร่วมวิจัย และทำการลงชื่อยินยอมเข้าร่วมวิจัยก่อนสอบถามและสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย

1. สถานการณ์การมีส่วนร่วมของ อสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร

ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า เป็นเพศหญิง ร้อยละ 78.35 เป็นเพศชาย ร้อยละ 21.65 มีอายุเฉลี่ย 56.10 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 37.96 ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ร้อยละ 48.18 มีสถานภาพคู่ ร้อยละ 63.26 มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนเฉลี่ย 7,151.07 บาท มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานเฉลี่ย 16.06 ปี มีครัวเรือน/หลังคาเรือนในความรับผิดชอบเฉลี่ย 10.31 ครัวเรือน/หลังคาเรือน มีตำแหน่งเป็นกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 42.82 ไม่เคยป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก ร้อยละ 96.84 ได้รับการอบรมหรือประชุมเป็นประจำ ร้อยละ 39.42 ได้รับความรู้ข่าวสารเป็นประจำ ร้อยละ 56.93 ได้รับความรู้ข่าวสารเรื่องโรคไข้เลือดออก ผ่านทางสื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน อสม. หรือคนในครอบครัว/ชุมชน ร้อยละ 97.81

ปัจจัยด้านความรู้ ทัศนคติ ความพอเพียงของทรัพยากร การมีทักษะในการใช้ทรัพยากร แรงจูงใจ และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 55.23, 63.02, 64.96, 66.42, 58.40, 64.23 ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมของ อสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 61.80 ระดับสูง ร้อยละ 19.47 และระดับต่ำ ร้อยละ 18.73 ดังตารางที่ 1

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก พบว่า อสม.บางส่วนมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกค่อนข้างน้อยและไม่ครอบคลุมทุกมิติ (การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล) อสม. ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเฉพาะการดำเนินงาน ได้แก่ การสำรวจและกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย หรือเฉพาะในช่วงของการรณรงค์ มีความรู้ความเข้าใจไม่ถูกต้องคิดว่าเป็นหน้าที่เจ้าหน้าที่ ทำเมื่อเกิดโรคระบาด ขาดแรงจูงใจ ไม่เชื่อมั่นในความสามารถในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ครอบครัวและประชาชนไม่ให้ความสำคัญ อีกทั้งวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ควรส่งเสริมให้อสม.มีส่วนร่วมในทุกมิติเพิ่มขึ้น โดยกระตุ้น สนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ ให้กำลังใจ สร้างความมั่นใจและสื่อสารประชาสัมพันธ์ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมของ อสม. ในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ในภาพรวม (n = 411)

การมีส่วนร่วม	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	77	18.73
ปานกลาง	254	61.80
สูง	80	19.47
รวม	411	100.00

Mean = 92.08 S.D. = 13.27 Min = 55 Max = 125 คะแนนเต็ม 125 คะแนน

2. ปัจจัยที่มีผลและสามารถพยากรณ์ระดับการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร

ปัจจัยร่วมกันที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของอสม.ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร พบว่า ปัจจัยที่มีผลและมีอำนาจพยากรณ์ระดับการมีส่วนร่วมสูงที่สุดตามลำดับ คือ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม ($\beta = 0.331$) แรงจูงใจ ($\beta = 0.203$) ความเพียงพอของทรัพยากร ($\beta = 0.119$) รายได้ ($\beta = 0.117$) ทักษะ ($\beta = 0.112$) การได้รับการอบรมหรือประชุม ($\beta = 0.110$) และการเป็นกรรมการหมู่บ้าน ($\beta = 0.083$) โดยสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 43.60 ($R^2 \text{ adj} = 0.436$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลและสามารถพยากรณ์ระดับการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร : การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ปัจจัย	B	SE B	Beta	t	p-value
1. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม	0.342	0.049	0.331	6.917	<0.001*
2. แรงจูงใจ	0.194	0.045	0.203	4.307	<0.001*
3. ความเพียงพอของทรัพยากร	0.124	0.044	0.119	2.845	<0.01*
4. รายได้	0.147	0.000	0.117	3.089	<0.01*
5. ทักษะ	0.114	0.042	0.112	2.724	<0.01*
6. การได้รับการอบรมหรือประชุม	0.074	0.025	0.110	2.914	<0.01*
7. การเป็นกรรมการหมู่บ้าน	0.103	0.048	0.083	2.156	<0.01*

Constant (a) = 0.424, R = 0.668, $R^2 = 0.446$, Adjusted $R^2 = 0.436$, SEE = 0.365

*p-value < 0.05

3. รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ อสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร รูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีจำนวน 8 แนวทาง/กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) จัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ความร่วมมือส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม.ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ระหว่างหน่วยงานราชการ ชมรม อสม.

และภาคีเครือข่ายโดยจัดให้มีการประชุมกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมหลักร่วมกัน โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิบูลย์รักษ์จัดประชุมลงนามข้อตกลงระหว่างสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิบูลย์รักษ์ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสามง่าม โรงพยาบาลสามง่าม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังนกและชมรม อสม. อำเภอสามง่าม ในเดือนสิงหาคม 2567 2) ประกาศเป็นนโยบายเน้นหนักของจังหวัดพิบูลย์รักษ์ในเรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ อสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ในเดือนสิงหาคม 2567 3) พัฒนาศักยภาพ อสม. โดยการอบรมฟื้นฟู อสม. ให้มีความเข้าใจและความเชื่อที่ถูกต้องในเรื่องการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ซึ่ง อสม. บางส่วนยังมีความเข้าใจและความเชื่อหรือมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง รวมทั้งให้ความรู้เรื่องบทบาทของอสม. การมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล หลักสูตร 2 วัน โดยดำเนินการอบรมตำบลสามง่ามและตำบลวังนก ตำบลละ 2 รุ่น ในเดือนกันยายน-ตุลาคม 2567 โดยสำนักงานสาธารณสุขอำเภอสามง่าม โรงพยาบาลสามง่ามและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังนก 4) ส่งเสริมให้ อสม. ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมที่เหมาะสม โดยสนับสนุนให้คนในครอบครัวและประชาชนในชุมชนให้ความสำคัญและร่วมมือในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ได้แก่ ดำเนินการประชาสัมพันธ์สถานการณ์โรคไข้เลือดออกทุกสัปดาห์ จัดหาหนังสือหรือคู่มือปฏิบัติงานให้อสม. ประสานทีมงานอสม.จากหมู่บ้านและตำบลอื่นๆ ร่วมจัดกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยสำนักงานสาธารณสุขอำเภอสามง่าม โรงพยาบาลสามง่ามและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังนก 5) สร้างแรงจูงใจ ได้แก่ การส่งเสริมให้ อสม. มีความมั่นใจในความสามารถที่จะดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของหมู่บ้าน/ชุมชนได้โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/ทีมงานควบคุมโรคตำบลสามง่ามและตำบลวังนก เป็นที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิดช่วยแก้ปัญหาและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอสม.โดยออกเยี่ยมอสม. อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ช่วยเหลือให้ อสม. และครอบครัวได้รับสิทธิและสวัสดิการต่างๆตามความเหมาะสม สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสามง่ามร่วมและชมรมอสม. อำเภอสามง่าม ร่วมกันกำหนดบทบาทของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกให้ชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติ ประกาศเกียรติคุณ อสม. ต้นแบบ สนับสนุนงบประมาณวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอตลอดจนประชาสัมพันธ์ผลงานของอสม.ในที่ประชุมชมรมอสม. จังหวัดพิบูลย์รักษ์ และอำเภอสามง่าม 6) พัฒนาช่องทางการสื่อสารในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกทางออนไลน์มากขึ้น ได้แก่ จัดให้มีการช่องทางการสื่อสารออนไลน์ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของตำบลและหมู่บ้าน เช่น เว็บไซต์ (Website) กลุ่มไลน์ เฟสบุ๊ก ติ๊กต็อก โดยทีมงานสำนักงานสาธารณสุขอำเภอสามง่ามและโรงพยาบาลสามง่าม 7) ประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกโดยทีมงานสำนักงานสาธารณสุขอำเภอสามง่ามและโรงพยาบาลสามง่าม และ 8) ส่งเสริมให้มีเวทีหรือกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยทีมงานสำนักงานสาธารณสุขอำเภอสามง่ามและโรงพยาบาลสามง่าม

ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิบูลย์รักษ์ พบว่า ผลการวิเคราะห์ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม แรงจูงใจ ความเพียงพอของทรัพยากรทัศนคติและการมีส่วนร่วมของอสม. ก่อนและหลังการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบ 8 แนวทาง/กิจกรรมหลัก ด้วยสถิติ Paired-Samples T-Test พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังดำเนินการมากกว่าก่อนดำเนินการและแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ทั้ง 2 ตำบล ดังตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังดำเนินการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ตำบลสามง่าม (n = 107)

ปัจจัย	Mean Differences	s.d.	SE.	T	df	p-value
1. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม	-6.570	3.478	0.336	-19.540	106	<0.001*
2. แรงจูงใจ	-7.869	4.035	0.390	-20.171	106	<0.001*

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังดำเนินการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ตำบลสามง่าม (ต่อ) (n = 107)

ปัจจัย	Mean Differences	s.d.	SE.	T	df	p-value
3. ความเพียงพอของทรัพยากร	-6.200	8.746	0.978	-6.341	106	<0.001*
4. ทักษะคน	-9.832	10.809	1.045	-9.409	106	<0.001*
5. การมีส่วนร่วมของอสม.	-19.299	6.544	0.632	-30.502	196	<0.001*

*p-value < 0.05

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังดำเนินการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ตำบลวังนก (n = 116)

ปัจจัย	Mean Differences	s.d.	SE.	T	df	p-value
1. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม	-4.293	3.860	0.358	-11.977	115	<0.001*
2. แรงจูงใจ	-3.862	3.699	0.343	-11.244	115	<0.001*
3. ความเพียงพอของทรัพยากร	-5.672	4.988	0.463	-12.247	115	<0.001*
4. ทักษะคน	-4.137	2.715	0.252	-16.414	115	<0.001*
5. การมีส่วนร่วมของอสม.	-15.913	7.885	0.732	-21.735	115	<0.001*

*p-value < 0.05

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม.ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของอสม.ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร พบว่า การมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมหมาย คำพิชิต พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลเสือเผ่น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.53) (สมหมาย คำพิชิต, 2562) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรพล สิริปยานนท์ พบว่า อสม. มีพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งต้องส่งเสริมให้ อสม. มีส่วนร่วมมากขึ้น (สุรพล สิริปยานนท์, 2563)

2. ปัจจัยที่มีผลและสามารถพยากรณ์ระดับการมีส่วนร่วมของ อสม.ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร พบว่า ปัจจัยที่มีผลและสามารถพยากรณ์ระดับการมีส่วนร่วมของอสม.อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม แรงจูงใจ ความเพียงพอของทรัพยากร รายได้ ทักษะคน การได้รับการอบรมหรือประชุมและการเป็นกรรมการหมู่บ้าน โดยสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 43.60 ($R^2 \text{ adj} = 0.436$) อธิบายได้ว่า การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมได้ จะต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ ด้านมาส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรม คือ ปัจจัยนำ (Predisposing Factors) ได้แก่ รายได้ ทักษะคน ปัจจัยเอื้อ (Enabling Factors) ได้แก่ ความเพียงพอของทรัพยากร และปัจจัยเสริม (Reinforcing Factors) ได้แก่ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมและแรงจูงใจ (Green, L. & Kreuter, M., 2005) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภคอร โจทย์กั้ง และประจักษ์ บัวผัน การสนับสนุนจากองค์กร ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการจัดการ สามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานของการมีส่วนร่วมในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านชุมชนสามเหลี่ยม เทศบาลนครขอนแก่น ได้ร้อยละ 75.1 ($R^2 = 0.751$, p-value<0.001) (ภคอร โจทย์กั้ง และ

ประจักษ์ บัวผัน, 2560) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นรินทร์ สีกูต และคณะ พบว่า ความเพียงพอของทรัพยากรในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เจตคติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < .05$) (นรินทร์ สีกูต และคณะ, 2560) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมหมาย คำพิชิต พบว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลเสือเผ่า อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับสูงทางบวก ($p < 0.001$) สามารถทำนายการมีส่วนร่วมได้ร้อยละ 72.17 (สมหมาย คำพิชิต, 2562) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นฤมล ลิ้มตระกูล พบว่า ปัจจัยที่มีอำนาจพยากรณ์การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน (กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อสม.และผู้นำอื่น ๆ) คือ การได้รับการสนับสนุนทางสังคม การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก การได้รับข่าวสารผ่านทางสื่อบุคคลและทัศนคติ ตามลำดับ ($R^2 = 0.656$) (นฤมล ลิ้มตระกูล, 2566)

3. รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ อสม.ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร พบว่า รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่สร้างและพัฒนาขึ้น ได้แก่ 1) จัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ความร่วมมือส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ อสม. 2) ประกาศเป็นนโยบายเน้นหนักของจังหวัดพิจิตร 3) พัฒนาศักยภาพ อสม. 4) ส่งเสริมให้ อสม. ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมที่เหมาะสม 5) สร้างแรงจูงใจ 6) พัฒนาช่องทางการสื่อสาร 7) ประสานความร่วมมือทุกภาคส่วน และ 8) ส่งเสริมให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อรรถพล ศรีประภา ให้ข้อเสนอแนะว่า การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีความรวดเร็วและเพียงพอ (อรรถพล ศรีประภา, 2560) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ยุทธนา แยกคาย (2564) พบว่า รูปแบบการพัฒนาผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ จิตอาสา การรับรู้บทบาท ความตั้งใจ การทำงานเป็นทีม ภาควิเคราะห์ การมีส่วนร่วม แรงสนับสนุนทางสังคม แรงจูงใจ และการยอมรับนับถือ พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยผลการปฏิบัติงานของสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมตามรูปแบบและสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ยุทธนา แยกคาย, 2564) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกียรติศักดิ์ คำดีราช เสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ควรจัดเวทีหรือประชุมสะท้อนผลลัพธ์คืนข้อมูลให้กับประชาชนและเป็นการสร้างเครือข่ายสุขภาพในระดับตำบลและชุมชนให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนา งานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับชุมชนให้ได้ผลลัพธ์อย่างยั่งยืน (เกียรติศักดิ์ คำดีราช, 2566)

4. รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม.ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองมากกว่าก่อนทดลองและแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ อสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร นั้นจะต้องมีการจัดทำข้อตกลง (MOU) ความร่วมมือส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ระหว่างหน่วยงานราชการ ชมรม อสม. และภาควิเคราะห์ มีประกาศเป็นนโยบายเน้นหนักของจังหวัดพิจิตรและทุกระดับ อสม. ได้รับการพัฒนาศักยภาพโดยการอบรมฟื้นฟู อสม. ให้มีความเข้าใจและความเชื่อที่ถูกต้องในเรื่องการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก รวมทั้งให้ความรู้เรื่องบทบาทของอสม. การมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้าน อสม. ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมและแรงจูงใจที่เหมาะสมทำให้มีความมั่นใจในความสามารถที่จะดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของหมู่บ้าน/ชุมชนได้ คนในครอบครัวรอบครัว และชุมชนเห็นความสำคัญและให้ร่วมมือ มีการกำหนดบทบาทของ อสม. ให้ชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติ ได้รับการประกาศเกียรติคุณ อสม. ต้นแบบ มีงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ มีช่องทางการสื่อสารในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกทางออนไลน์มากขึ้น ภาควิเคราะห์ทุกภาคส่วนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. และมีเวทีหรือกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิตพร บำรุงราษฎร์ และสงครามชัย สิททองดีสกุล พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนใน

การป้องกันโรคไข้เลือดออกได้แก่ 1) การบริการเชิงรุกในพื้นที่ 2) มีการสร้างเอกภาพ 3) ให้การยอมรับของแกนนำ 4) มีเครือข่ายในชุมชนที่เข้มแข็ง และมีข้อเสนอแนะให้มีการประสานรูปแบบที่ค้นพบกับบริบทในพื้นที่ให้การดำเนินกิจกรรมที่เป็นอยู่ การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยให้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการหลักและเสริมโดยเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ (จิตติพร บำรุงราษฎร์ และสงครามชัย ลีทองดีสกุล, 2563)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research Study) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อสม. และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของอสม. อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่ส่งผลและสามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วม ได้แก่ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม แรงจูงใจ ความเพียงพอของทรัพยากร รายได้ ทักษะ การได้รับการอบรมหรือประชุมและการเป็นกรรมการหมู่บ้าน รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ การจัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ความร่วมมือส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. การประกาศเป็นนโยบายเน้นหนักของจังหวัดพิจิตร การพัฒนาศักยภาพ อสม. การส่งเสริมให้อสม. ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมและแรงจูงใจ การพัฒนาช่องทางการสื่อสาร การประสานความร่วมมือทุกภาคส่วน และการส่งเสริมให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยหลังการนำรูปแบบที่พัฒนาแล้วไปทดลองใช้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังดำเนินการสูงกว่าก่อนดำเนินการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการ ดังนี้ 1) เผยแพร่รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร ให้ทุกอำเภอ ตำบล นำรูปแบบ/แนวทางไปใช้โดยปรับให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ 2) สนับสนุนให้ทุกอำเภอและตำบลจัดทำแผนงานหรือโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกใน 8 แนวทาง ได้แก่ 1) จัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ความร่วมมือส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ อสม. 2) ประกาศเป็นนโยบายเน้นหนักของจังหวัดพิจิตร 3) พัฒนาศักยภาพ อสม. 4) ส่งเสริมให้อสม. ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมที่เหมาะสม 5) สร้างแรงจูงใจ 6) พัฒนาช่องทางการสื่อสาร 7) ประสานความร่วมมือทุกภาคส่วน และ 8) ส่งเสริมให้มีเวทีหรือกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาวิจัยต่อยอดการศึกษาและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ระหว่างอสม. ภาคีเครือข่ายและชุมชน 2) ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณควบคู่กันเพื่อทราบปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเชิงลึกเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่เกี่ยวข้องและอาจได้ข้อค้นพบใหม่เพื่อนำมาวางแผนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอสม. ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2564). โรคไข้เลือดออก. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2567 จาก <https://shorturl.asia/2tZTz>
- _____. (2566). รายงานการระบาดของโรคไข้เลือดออก. นนทบุรี: กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- กองสุขภาพภาคประชาชน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2562). คู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่เพื่อการยกระดับ อสม. เป็น อสม. หมอประจำบ้าน. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- เกียรติศักดิ์ คำติราช. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อำเภอเขวาสันรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2566 จาก <https://shorturl.asia/jyIF7>

- ฐิติพร บำรุงราษฎร์ และสงครามชัยย์ ลีทองดีศกุล. (2563). รูปแบบการเสริมพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแพง จังหวัดชัยภูมิ. ใน วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุข. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นฤมล ลิ้มตระกูล. (2566). การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดพิจิตร. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ภคอร โจทย์กิง และประจักษ์ บัวผัน. (2560). การมีส่วนร่วมในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านชุมชนสามเหลี่ยม เทศบาลนครขอนแก่น. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น, 24(2), 29-37.
- ภูรินทร์ สีกุต และคณะ. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 11(2), 74-84.
- ยุทธนา แยกคาย. (2564). รูปแบบการพัฒนาผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. ใน ดุษฎีนิพนธ์สาธารณสุขศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาสาธารณสุข. มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- สมหมาย คำพิชิต. (2562). แรงจูงใจที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลเสือเผ่น อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร. (2567). สถานการณ์โรคไข้เลือดออกในจังหวัดพิจิตร.พ.ศ. 2564 - 2566. พิจิตร: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร.
- สุรพล สิริเปียนนท์. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดพิจิตร. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอวาริชภูมิ จังหวัดพิจิตร.
- อรรถพล ศรีประภา. (2560). การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ตำบลโคกกวาง อำเภอบุงคล้า จังหวัดบึงกาฬ. ใน รายงานการวิจัย. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกกวาง อำเภอบุงคล้า จังหวัดบึงกาฬ.
- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1981). Participation place in rural development: Seeking clarity through specificity, world development. New York: Cornell University.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. Psychometrika, 16(3), 297-334.
- Green, L. & Kreuter, M. (2005). Health program planning: an educational and ecological approach. (4th ed.). New York: McGraw Hill.
- Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. Tijdschrift voor Onderwijsresearch, 2(2), 49-60.
- Sullivan, K. M. (2019). Sample Size for a Proportion or Descriptive Study. Retrieved January 30, 2024, from <https://www.openepi.com/SampleSize/SSPropor.htm>
- Ware, J. E. J. (2000). SF-36 health survey update. Spine, 25(24), 3130-3139.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับบ่มเพาะนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*

THE DEVELOPMENT OF A TRAINING CURRICULUM TO IMPROVE CRITICAL LISTENING AND WATCHING SKILLS FOR INCUBATING THE STUDENT TEACHER OF LOEI RAJABHAT UNIVERSITY

สุธาสินี ธนัฐนิตินันท์

Suthasinee Thanutnutinun

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เลย ประเทศไทย

Faculty of Education, Loei Rajabhat University, Loei, Thailand

Corresponding author E-mail: namsom.lru@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ 2) ศึกษาผลของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นต่อระดับทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ และ 3) ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม และความพึงพอใจของนักศึกษาครูที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู จำนวน 60 คน จาก 2 หมู่เรียน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม รูปแบบการวิจัยและพัฒนา เครื่องมือเก็บข้อมูล ประกอบด้วย แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน หลักสูตรฝึกอบรม และแบบสอบถามความพึงพอใจ ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าประสิทธิภาพ และดัชนีประสิทธิผล ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและการสะท้อนความคิดเห็นของผู้เรียนได้รับการวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบ 6 ด้าน และจัดเป็น 4 หน่วย การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นลำดับ โดยมีค่า IOC เฉลี่ยรวม 0.85 อยู่ในระดับเหมาะสมมาก 2) คะแนนเฉลี่ยหลัง การฝึกอบรม สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ และผลลัพธ์ $(E_1/E_2) = 87.3/87.8$ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และ 3) ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร โดยผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับเหมาะสมมาก ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา ครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) ด้านข้อมูลเชิงคุณภาพ นักศึกษาเสนอให้เพิ่มเวลาในการอภิปรายกลุ่ม และเพิ่มความหลากหลายของกรณีศึกษา ตลอดจนเพิ่มการใช้สื่อดิจิทัล

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม, ทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ, นักศึกษาครู

Abstract

The objectives of this research were to: 1) Develop a training curriculum to enhance critical listening and viewing skills, 2) Examine the effects of the developed curriculum on student teachers'

*Received December 6, 2025; Revised December 26, 2025; Accepted December 29, 2025

critical listening and viewing skills, and 3) Evaluate the appropriateness of the curriculum and the satisfaction of student teachers participating in the training program by using a mixed methods research design. The sample consisted of 60 first-year student teachers from two classes in the Faculty of Education Participants were first-year teacher education students enrolled in the courses Thai for Communication for Teachers and English for Communication for Teachers. The sample was selected using cluster random sampling. This was a research and development (R&D). The research instruments included pre-test and post-test, the training curriculum, and a satisfaction questionnaire. Quantitative data were analyzed using mean, standard deviation, t-test, efficiency indices (E_1/E_2), and effectiveness index (E.I.), while qualitative data obtained from experts' recommendations and students' reflections were analyzed using content analysis. The findings were as follows: 1) The developed training curriculum consisted of six components: principles, and it was organized into four sequential modules Expert validation indicated an overall IOC average of 0.85, rated as highly appropriate, 2) The post-test mean score was significantly higher than the pre-test mean score at the .05 level. The efficiency of process and product (E_1/E_2) was 87.3/87.8, surpassing the standard, and 3) The evaluation of the curriculum's appropriateness by experts indicated a very high level of suitability, covering all components. The overall satisfaction of student teachers was at a high level ($\bar{X} = 4.18$). Qualitative findings suggested that student teachers recommend extending the time for group discussions, increasing the diversity of case studies, and incorporating more digital media.

Keywords: Training Curriculum, Critical Listening and Viewing Skills, Student Teachers

บทนำ

การพัฒนาทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณ์ญาณเป็นการใช้การคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง และวินิจฉัย ความน่าเชื่อถือของข้อมูล แยกแยะข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น ที่ความสารถอย่างเป็นระบบ ประเมินคุณค่าและ ประโยชน์ผ่านการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ (กาญจนา ตันโพธิ์, 2563) ถือเป็นความสามารถที่ต้องได้รับการส่งเสริม เพื่อให้เชื่อมโยงไปสู่ทักษะการสื่อสารอื่น เนื่องจากมนุษย์เราต้องใช้ทักษะการสื่อสารในการแสดงถึงความต้องการ ของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยต้องอาศัยทักษะดังกล่าวเพื่อพัฒนาตนเองใน ด้านการเรียน เช่น การฟังการดูอาจารย์ผู้สอนบรรยายประกอบสื่อต่าง ๆ ตลอดจนการฟังและดูในมิติอื่น ๆ ของชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นทักษะที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในกลุ่ม นักศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่มีเป้าหมายชัดเจน คือ เมื่อสำเร็จการศึกษา แล้วมีความประสงค์จะประกอบอาชีพครูในอนาคต ต้องหมั่นสะสมประสบการณ์ด้วยการฟังและการดูอย่างเป็นนิจ เพื่อสะสมองค์ความรู้ในการถ่ายทอดให้ผู้เรียนต่อไป สอดคล้องกับสมรรถนะบัณฑิตนักศึกษาคณะครุศาสตร์ราชภัฏ ทั้ง 38 แห่งทั่วประเทศ ที่ได้กำหนดสมรรถนะ 17 สมรรถนะ เรื่องรูปแบบร่วมในการผลิตบัณฑิตและพัฒนาครูฐาน สมรรถนะเพื่อพัฒนากำลังคนสำหรับศตวรรษที่ 21 (PTRU Model: Professional Teacher of Rajabhat University) โดยในสมรรถนะที่ 6 ชื่อสมรรถนะว่า “สื่อสารอย่างมีกลยุทธ์” (กองบรรณาธิการประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2566) มีคำจำกัดความที่ว่า สามารถสื่อสารได้ทุกสถานการณ์อย่างหลากหลาย โดยใช้ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทย ภาษาอังกฤษอย่างถูกต้อง และถ่ายทอดสู่ผู้เรียนให้เกิดทักษะในการสื่อสารได้ สามารถสื่อสารเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย (นภวรรณ ขาติมนตรี และคณะ, 2568) ภายใต้การกำหนดสมรรถนะ 3R 8C ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

ในฐานะที่ผู้วิจัยดำรงตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายงานวิชาการและประกันคุณภาพ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ได้นำสมรรถนะดังกล่าวมาใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนผลิตนักศึกษาครู เพื่อให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยสามารถผลิตและพัฒนาครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ เริ่มจากการนำมาประยุกต์กับนักศึกษาทุกชั้นปี และได้กำหนดอัตลักษณ์นักศึกษาครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยร่วมกันทุกภาคส่วนว่า “บ่มเพาะความเป็นครู รอบรู้ด้านงานสอน เป็นนกกนวัตร เอื้ออาทรต่อสังคม” ในวรรคแรกนั้นเป็นคำสำคัญของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้กำหนดสมรรถนะที่สำคัญ คือ “การสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์” จากนั้นนำมาวางแผนแทรกกิจกรรมและรายวิชาเพื่อให้ได้สมรรถนะตามเป้าหมายอย่างแท้จริง และในปีการศึกษา 2567 นั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และคณะครุศาสตร์ได้ปรับปรุงหลักสูตรเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 โดยหมวดวิชาศึกษาทั่วไปได้ปรับเปลี่ยนรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (วิชาบังคับ) เป็นรายวิชาภาษาอังกฤษดิจิทัล (วิชาเลือก) ในหมวดวิชาเฉพาะด้าน กลุ่มวิชาชีพครู มีวิชาที่เกี่ยวข้องกับทักษะภาษาไทยเพื่อการสื่อสารอยู่เพียงวิชาเดียว ได้แก่ วิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครู (วิชาบังคับ 3 หน่วยกิต) เรียนทั้งหมดไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต ฉะนั้นแล้วตั้งแต่ปีการศึกษา 2567 เป็นต้นไป นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จะได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะภาษาไทยที่เป็นวิชาบังคับอยู่เพียง 3 หน่วยกิตเท่านั้น ซึ่งจะแบ่งภาคเรียนวิชาภาษาไทยครึ่งภาคเรียนแรก และวิชาภาษาอังกฤษในครึ่งภาคเรียนหลัง (คณะครุศาสตร์, 2566) สอดคล้องกับการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เรื่องสมรรถนะที่ต้องได้รับการพัฒนาและส่งเสริมในด้านทักษะการสื่อสารด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน จากปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาทำให้ผู้สอนได้ให้ความเห็นตรงกันว่า ทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารเป็นทักษะที่นักศึกษาคิดว่าไม่ต้องการฝึกฝน เนื่องจากมีการใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม พบว่า นักศึกษายังประสบปัญหาในการฟังเพื่อจับใจความสำคัญและการนำเสนอไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากไม่สามารถจดจ่อกับการฟังและการดูสื่อเกี่ยวกับความรู้ได้อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ขาดความสนใจในการแยกแยะข้อเท็จจริงและความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู อีกทั้งมักตีความข้อมูลที่ได้จากสื่อสังคมออนไลน์โดยปราศจากการไตร่ตรอง และยังพบพฤติกรรม การรับสารโดยไม่วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของสื่อ รวมทั้งนำมาอ้างอิงโดยขาดวิจารณญาณ แม้สื่อเทคโนโลยีจะมีความก้าวหน้าเพียงใดก็ตาม แต่การนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ให้เกิดสัมฤทธิ์ผลก็ยังคงมีความจำเป็นต้องผ่านการวิเคราะห์ วิจัย ประเมินค่าความน่าเชื่อถือของสื่อที่ฟังและดูก่อน โดยสองทักษะนี้เป็นทักษะที่ต้องใช้งานควบคู่กัน ตาหู ฟัง มีกระบวนการทำงานคล้ายกันและต้องผ่านการประมวลความคิดทางสมองเช่นเดียวกัน (ปัจจุรี ศรีโชค และคณะ, 2567) ซึ่งผู้วิจัยเป็นหนึ่งในผู้สอนในรายวิชานี้เช่นเดียวกันโดยมีความเห็นที่สอดคล้องกันทุกประการ ตรงกับทักษะในการบ่มเพาะความเป็นครูที่ถูกกำหนดเป็นสมรรถนะของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ เรื่อง Communication information and media literacy หรือทักษะในการสื่อสารข้อมูล และการรู้เท่าทันสื่อ (คณะครุศาสตร์, 2567)

แม้ว่าวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยจะลดลง แต่ทักษะภาษาไทยของนักศึกษา ยังคงต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมความเป็นครูในรอบด้าน โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นครูที่มีสมรรถนะและคุณลักษณะตามที่กำหนด โดยวิธีการส่งเสริมและพัฒนา เช่น แบบฝึกหัดเพิ่มเติม หรือการสอนซ่อมเสริมท้ายคาบ อาจไม่เพียงพอต่อการพัฒนาทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณในระยะยาว ทั้งนี้ วิธีการฝึกอบรมสามารถเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กมลรัตน์ วงศ์ถามาตย์ ระบุว่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรที่เกิดกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทำให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะการสอนคิดวิเคราะห์ (กมลรัตน์ วงศ์ถามาตย์, 2562) เช่นเดียวกับ แพรธารทอง อุดมกัน พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมช่วยในการพัฒนาประสิทธิภาพทางการเรียนของผู้เรียน (แพรธารทอง อุดมกัน, 2564) ผู้เรียนมีผลการฟังอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนดีกว่าก่อนเรียนอย่างชัดเจน และ

มีทัศนคติที่ดีมากต่อการใช้สื่อนี้ โดยรวมแล้ว สื่อดังกล่าวช่วยยกระดับทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณและได้รับการยอมรับจากผู้เรียน และสอดคล้องกับ นภาพรณ ัญญา ที่ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะการออกแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครู พบว่า ผู้เข้าการอบรมมีทักษะการออกแบบการเรียนรู้ และและ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (นภาพรณ ัญญา, 2564) จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และมาตรฐานบัณฑิตครูในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับบ่มเพาะนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ถือเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สามารถนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ต่อยอดทางวิชาชีพครู อีกทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นต่อระดับทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครู
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม และความพึงพอใจของนักศึกษาครูที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

1. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เพื่อขออนุญาตเข้าดำเนินการวิจัยกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด
2. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ ผลการสอบย้อนหลังที่เกี่ยวข้องกับการฟังและการดูเพื่อใช้เป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตร
3. ประสานกับอาจารย์ผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพื่อกำหนดวัน เวลา และสถานที่สำหรับการเก็บข้อมูล

ระยะที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

1. จัดทำร่างเอกสารหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ โดยกำหนดโครงสร้างหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรม แผนการจัดการเรียนรู้ และสื่อประกอบการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน
2. นำร่างหลักสูตรเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ได้แก่ 1) อาจารย์ผู้สอนภาษาไทย ที่มีประสบการณ์การสอนในรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารที่มีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) ครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีประสบการณ์ด้านการสอนภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี 3) อาจารย์ผู้สอนกลุ่มวิชาชีพครู ซึ่งจบการศึกษาด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา มีประสบการณ์ในการสอนวิชาการวัดและประเมินผลมาไม่น้อยกว่า 5 ปี 4) อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนที่จบการศึกษาในด้านที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอน หรือมีประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และมีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี และ 5) อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและสื่อการเรียนรู้ ที่มีประสบการณ์ในการออกแบบสื่อประกอบการเรียนรู้

หรือสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี ดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้อง โดยใช้แบบฟอร์มประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (ประกอบด้วย ทั้งข้อคำถามมาตราส่วนและข้อคำถามปลายเปิดเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ)

3. ปรับปรุงหลักสูตรตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ พร้อมคู่มือการใช้สำหรับผู้สอนหรือวิทยากร

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาเดียวกัน จำนวน 60 คน จาก 2 หมู่เรียน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) การทดลองใช้ดำเนินการตลอดระยะเวลา 4 สัปดาห์ รวม 12 ชั่วโมง โดยจัดกิจกรรมครบทั้ง 4 หน่วยการเรียนรู้ และเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ (Pre-Post Test, แบบสอบถามความพึงพอใจ) และเชิงคุณภาพ (ข้อเสนอแนะของผู้เรียน และการสังเกตพฤติกรรม)

1. การชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความยินยอม โดยผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินงาน และสิทธิของผู้เข้าร่วม พร้อมแจกเอกสารแสดงความยินยอมให้ลงนามโดยสมัครใจ

2. การเก็บข้อมูลก่อนการฝึกอบรม (Pre-test) เป็นการใชแบบทดสอบวัดทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อวัดระดับทักษะของกลุ่มตัวอย่างก่อนเข้ารับการฝึกอบรมจากนั้นตรวจให้คะแนนและบันทึกผลเพื่อนำไปวิเคราะห์

3. การดำเนินการฝึกอบรม ประกอบด้วย 1) ใช้เอกสารหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นเป็นแนวทางดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ผู้วิจัยจัดทำบันทึกภาคสนาม (Field Notes) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ความสนใจ และปฏิสัมพันธ์ของผู้เข้าอบรม เพื่อเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบการวิเคราะห์ และ 3) วิจัยเชิงทดลองในลักษณะ One-Group Pretest-Posttest Design โดยใช้กลุ่มนักศึกษาครูเพียงกลุ่มเดียวและทำการเปรียบเทียบผลก่อนและหลังเข้ารับการฝึกอบรม

ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

1. การเก็บข้อมูลหลังการฝึกอบรม (Post-test) โดยจัดสอบซ้ำโดยใช้แบบทดสอบเดียวกับ Pre-test เพื่อเปรียบเทียบผลและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของระดับทักษะ

2. การประเมินความพึงพอใจ โดยทำการแจกแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาครูต่อหลักสูตรฝึกอบรมครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ เนื้อหาและกิจกรรม กระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้ดำเนินการฝึกอบรม และความพึงพอใจโดยรวม แบบสอบถามที่มีคำตอบมาตราส่วน 5 ระดับ และคำถามปลายเปิดเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จากนั้นรวบรวม ตรวจสอบความครบถ้วน และบันทึกผล

3. การจัดเก็บและรักษาข้อมูล โดยจัดเก็บข้อมูลทั้งหมดในรูปแบบเอกสารและไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ พร้อมทั้งรักษาข้อมูลอย่างปลอดภัยและเป็นความลับ เพื่อคุ้มครองสิทธิของนักศึกษาผู้เข้าร่วม และใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการเท่านั้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย กลุ่ม B จำนวน 8 หมู่เรียน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนในรายวิชา ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 รวมทั้งสิ้น 240 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาเดียวกัน จำนวน 60 คน จาก 2 หมู่เรียน กลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นนักศึกษาชั้นปีแรกที่กำลังอยู่

ในช่วงปรับพื้นฐานการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะการสื่อสาร หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจึงมีความเหมาะสมต่อกลุ่มนี้มากที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ มี 3 ประเภท ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. เอกสารหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อนำมาใช้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามกระบวนการ R&D และกรอบองค์ประกอบหลักสูตร 6 ด้าน นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง โดยใช้แบบฟอร์มตรวจสอบ ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 ค่าเฉลี่ยรวม 0.85 อยู่ในระดับเหมาะสมมาก และได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. แบบทดสอบวัดทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก ครอบคลุม 4 ด้าน ของทักษะการฟังและการดู ใช้วัดผลก่อนและหลังการฝึกอบรม พร้อมวิเคราะห์ค่าความยากง่าย อำนาจจำแนก และความเชื่อมั่น (KR-20) ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 ค่า $p = 0.38 - 0.80$ (เฉลี่ย ≈ 0.67) ค่า $r = 0.25 - 0.36$ (เฉลี่ย ≈ 0.30) ค่า KR-20 = 0.82 ระดับ “ดีมาก” คัดเลือกใช้จริง 30 ข้อ

3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาครูที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งมีคำตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ เนื้อหาและกิจกรรม กระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้ดำเนินการฝึกอบรม และความพึงพอใจโดยรวม ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.76 - 0.92 ค่าเฉลี่ยรวม 0.85 ระดับ “เหมาะสมมาก” และค่าความเชื่อมั่น $\alpha = 0.84$ ระดับดีมาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครู การวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1.1 วิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อระบุงบองค์ประกอบหลักของหลักสูตร

1.2 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินร่างหลักสูตร โดยคัดแยกข้อคิดเห็นออกเป็นหมวดหมู่ เช่น ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อ และด้านการประเมินผล

1.3 นำข้อมูลจากการวิเคราะห์มาสรุปและปรับปรุงร่างหลักสูตรให้สมบูรณ์ พร้อมจัดทำเอกสารหลักสูตรฉบับสมบูรณ์และคู่มือการใช้

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาผลของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่ส่งเสริมทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครู การวิเคราะห์ในส่วนนี้ใช้สถิติเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลจากการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม (Pre-test และ Post-test) ในกรณีที่พบแบบทดสอบไม่สมบูรณ์ จะไม่ถูกนำมาวิเคราะห์ เพื่อรักษาความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย

2.2 คำนวณค่าระดับทักษะเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนและหลังการฝึกอบรม

2.3 ใช้สถิติ t-test for Dependent Samples เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการฝึกอบรมว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินว่าผลที่แตกต่างมีความสำคัญในเชิงสถิติหรือไม่

2.4 คำนวณดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตร (Effectiveness Index: E.I.) เพื่อวัดระดับการพัฒนาทักษะของผู้เรียนหลังจากผ่านการฝึกอบรม

2.5 คำนวณค่า E_1/E_2 ของหลักสูตร โดย E_1 หมายถึง ค่าเฉลี่ยคะแนนจากกิจกรรมระหว่างเรียนในแต่ละหน่วย และ E_2 หมายถึงค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (Post-test) ทั้งหลักสูตร โดยเกณฑ์พิจารณา 80/80

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม และความพึงพอใจของนักศึกษาครูต่อการเข้าร่วมกิจกรรม การวิเคราะห์ในส่วนนี้ประกอบด้วยการวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 วิเคราะห์คะแนนจากแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาครูต่อหลักสูตรฝึกอบรม โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.2 แปลผลตามเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนความพึงพอใจของนักศึกษาครูที่เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรม ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 5 ระดับ ดังนี้ 1.00 - 1.49 (พึงพอใจน้อยที่สุด) 1.50 - 2.49 (พึงพอใจน้อย) 2.50 - 3.49 (พึงพอใจปานกลาง) 3.50 - 4.49 (พึงพอใจมาก) 4.50 - 5.00 (พึงพอใจมากที่สุด) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 5260)

ผลการวิจัย

1. ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ซึ่งหลักสูตรฉบับสมบูรณ์สามารถดาวน์โหลดได้จาก QR Code ในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 หลักสูตรฝึกอบรมฉบับสมบูรณ์

จากภาพที่ 1 เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักการของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการฝึกอบรม 5) สื่อประกอบการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล โดยจัดเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นลำดับ ได้แก่ 1) ฟังและดูอย่างเข้าใจ 2) วินิจฉัยเรื่องที่ฟังและดูได้เหมาะสม 3) ตีความและประเมินค่าเรื่องที่ฟังและดูได้น่าชื่นชม และ 4) เียบคมในการใช้ประโยชน์จากเรื่องที่ฟังและดู ผลการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า ค่า IOC เฉลี่ยรวม 0.85 อยู่ในระดับเหมาะสมมาก ผู้ทรงคุณวุฒิยังได้เสนอแนะให้ปรับถ้อยคำของจุดมุ่งหมายให้กระชับและวัดผลได้จริง เพิ่มกิจกรรมวิเคราะห์สถานการณ์จริง เช่น คลิปข่าวและกรณีศึกษา และปรับใบงานให้น่าสนใจมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะเหล่านี้มาปรับใช้ในหลักสูตรฉบับสมบูรณ์

2. ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นต่อระดับทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณ์ของนักศึกษาครู

ตารางที่ 1 ผลทดสอบค่าทีของคะแนนก่อน-หลังการฝึกอบรม (N = 60, คะแนนเต็ม = 30)

การทดสอบ	N	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ต่ำสุด	สูงสุด	t	df	Sig. (2-tailed)
ก่อนเรียน (Pre-test)	60	19.97	2.87	15	25			
หลังเรียน (Post-test)	60	26.35	2.38	23	30	36.18	59	< .001*

ผลต่างเฉลี่ย (Post-Pre) = 6.38 (S.D. ของผลต่าง = 1.37); 95% CI ของผลต่าง = [6.03, 6.74]; ขนาดอิทธิพลแบบกลุ่มคู่ = 4.67

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรม ($\bar{X}$ = 26.35) สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ($\bar{X}$ = 19.97) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตร (Effectiveness Index: E.I.) ผู้วิจัยคำนวณ E.I. โดยเปรียบเทียบส่วนต่างคะแนนเฉลี่ยก่อน-หลังเรียน กับส่วนต่างระหว่างคะแนนเต็มกับค่าเฉลี่ยก่อนเรียน กล่าวคือ E.I. จะวัดความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของนักศึกษาพัฒนาขึ้นจากจุดเริ่มต้น (Pre-test) ไปได้กี่ส่วนของโอกาสที่ยังเหลืออยู่จนถึงคะแนนเต็ม โดยก่อนเรียน นักศึกษามีค่าเฉลี่ย 19.97 จากคะแนนเต็ม 30 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเพิ่มเป็น 26.35 ส่วนต่างคะแนนที่นักศึกษาทำได้เพิ่มขึ้น 6.38 คะแนน ส่วนต่างที่ยังเหลือจากก่อนเรียนไปถึงคะแนนเต็ม 10.03 คะแนน ดังนั้น นักศึกษาได้พัฒนาขึ้น $6.38/10.03 \approx 0.64$ หรือ ร้อยละ 64 ของโอกาสทั้งหมดที่เหลือจากคะแนนก่อนเรียนไปสู่คะแนนเต็ม โดย ค่า E.I. ≥ 0.50 ถือว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์ (E_1/E_2)

รายการพิจารณา	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$)	คิดเป็นร้อยละของหน่วย
รวมกิจกรรมระหว่างเรียน (E_1)	40	34.90	87.3
ผลรวมหลังเรียน (E_2)	30	26.35	87.8

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์ (E_1/E_2) = 87.3/87.8 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 อย่างชัดเจน

ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ นักศึกษาสะท้อนว่ากิจกรรมที่ชอบมากที่สุดคือ การวิเคราะห์ข่าวและการอภิปรายกลุ่ม เพราะช่วยฝึกการคิดเชิงวิพากษ์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนและการฝึกสอนจริง

3. ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ความเหมาะสมของหลักสูตรและความพึงพอใจของนักศึกษาครูที่เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรม

ตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (n = 5)

ด้านการประเมิน	ช่วงค่า IOC	ค่า IOC เฉลี่ย	การแปลผล
1. หลักการของหลักสูตร	0.80 - 1.00	0.93	เหมาะสมมาก
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	0.60 - 0.93	0.78	เหมาะสม

ตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ) (n = 5)

ด้านการประเมิน	ช่วงค่า IOC	ค่า IOC เฉลี่ย	การแปลผล
3. เนื้อหาสาระ	0.60 - 1.00	0.85	เหมาะสมมาก
4. วิธีการฝึกอบรม	0.70 - 1.00	0.88	เหมาะสมมาก
5. สื่อประกอบการเรียนรู้	0.70 - 1.00	0.86	เหมาะสมมาก
6. การวัดและประเมินผล	0.70 - 1.00	0.85	เหมาะสมมาก
รวมทั้งฉบับ	0.60 - 1.00	0.85	เหมาะสมมาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีค่า IOC เฉลี่ยรวม 0.85 อยู่ในระดับเหมาะสมมาก ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม (n = 60)

รายการพิจารณา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ
1. หลักการของหลักสูตร	4.08	0.60	มาก
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.20	0.56	มาก
3. เนื้อหาสาระ	4.14	0.59	มาก
4. วิธีการฝึกอบรม	4.18	0.58	มาก
5. สื่อประกอบการเรียนรู้	4.28	0.55	มาก
6. การวัดและประเมินผล	4.18	0.57	มาก
7. ความพึงพอใจโดยรวมและผลลัพธ์	4.23	0.56	มาก
รวมทั้งฉบับ	4.18	0.56	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาครุมีค่าเฉลี่ยรวม 4.18 อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ นักศึกษาเสนอให้เพิ่มเวลาในการอภิปรายกลุ่มและเพิ่มความหลากหลายของกรณีศึกษา ตลอดจนเพิ่มการใช้สื่อดิจิทัล เช่น อินโฟกราฟิกและคลิปสั้น ซึ่งสะท้อนว่าผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าและต้องการพัฒนาทักษะนี้ต่อไปในอนาคต

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลได้ตามลำดับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความครบถ้วนตามกรอบมาตรฐานการพัฒนาหลักสูตร โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักการของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการฝึกอบรม 5) สื่อประกอบการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล ทั้งหมดนี้สะท้อนถึงการออกแบบที่เป็นระบบ มีการจัดวางโครงสร้างที่เชื่อมโยงกันอย่างสมเหตุ และสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายเชิงวิชาการและบริบทของนักศึกษาครูได้อย่างเหมาะสม ส่วนผลการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน พบว่า หลักสูตรมีค่า IOC รวม 0.85 อยู่ในระดับเหมาะสมมาก ครอบคลุมทุกด้าน โดยเฉพาะด้านหลักการ เนื้อหา และวิธีการฝึกอบรมที่ได้คะแนนสูง โดยการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เนื่องจากสามารถสร้างหลักสูตรที่มีองค์ประกอบครบถ้วน เชื่อมโยงทุกส่วนเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับทฤษฎีและกรอบแนวคิดที่ศึกษาไว้ ตอบสนองต่อบริบทจริงของนักศึกษาครู และได้รับการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิว่า มีคุณภาพในระดับสูง ทำให้หลักสูตรนี้มีความพร้อมสำหรับการนำไปทดลองใช้จริง และสามารถเป็นแบบอย่างในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอื่น ๆ ได้ต่อไป สอดคล้องกับแนวคิด

ของ กมลรัตน์ วงศ์ถามาตรย์ ที่ได้กล่าวว่าประสิทธิผลของหลักสูตรที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทำให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะการสอนคิดวิเคราะห์ (กมลรัตน์ วงศ์ถามาตรย์, 2562) เช่นเดียวกับ แพรธารทอง อุดมกัน พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมช่วยในการพัฒนาประสิทธิภาพทางการเรียนของผู้เรียนเช่นเดียวกัน ดังนั้นการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้จึงบรรลุตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ทั้งในมิติความครบถ้วนทางทฤษฎี (แพรธารทอง อุดมกัน, 2564)

2. ผลของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นต่อทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครู

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาครูที่เข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรมมีคะแนนทดสอบหลังเรียน (Post-test) สูงกว่าก่อนเรียน (Pre-test) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถยกระดับทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณได้จริง นอกจากนี้ ค่าประสิทธิผลของหลักสูตร (E_1/E_2) และดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.) ก็อยู่ในเกณฑ์สูงกว่ามาตรฐานที่กำหนด แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมและบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่หลักสูตรตั้งเป้าไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อธิบายได้ว่าผลสัมฤทธิ์ที่เพิ่มขึ้นหลังการอบรม ผลการทดสอบก่อนและหลังการเข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรมชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า นักศึกษาครูมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการด้านทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตรที่ถูกออกแบบไว้อย่างเป็นระบบ ผู้เรียนมีผลการฟังอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนดีกว่าก่อนเรียนอย่างชัดเจน และมีทัศนคติที่ดีมากต่อการใช้อินเทอร์เน็ต โดยรวมแล้วสื่อดังกล่าวช่วยยกระดับทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณและได้รับการยอมรับจากผู้เรียน ในมิติของวิชาชีพครู ผลสัมฤทธิ์ที่เพิ่มขึ้นชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาครูไม่ได้เพียงฝึกการฟังและการดูเชิงรับเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังได้พัฒนาไปสู่การใช้วิจารณญาณในการวิเคราะห์ตีความ และตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลและหลักฐาน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของครูในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องทำหน้าที่คัดกรองสื่อ ถ่ายทอดสาระอย่างมีคุณภาพ และสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน ขณะเดียวกันการพัฒนาทักษะนี้ยังสอดคล้องกับ PTRU Model (สมรรถนะที่ 6 การสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์) ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยใช้เป็นกรอบในการผลิตบัณฑิตครู ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ที่เพิ่มขึ้นจึงไม่เพียงเป็นการยืนยันความสำเร็จของหลักสูตร แต่ยังสะท้อนถึงการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยให้ก้าวสู่การเป็นครูมืออาชีพที่มีคุณภาพ

3. ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม และความพึงพอใจของนักศึกษาครูที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม

ผลการตรวจสอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า หลักสูตรที่ฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น มีค่า IOC อยู่ในระดับเหมาะสมมาก ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก การที่นักศึกษาครูรู้สึกพึงพอใจกับการใช้สื่อดิจิทัลและสื่อมัลติมีเดียในหลักสูตร ยังสะท้อนถึงความสอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคดิจิทัล และตรงกับข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิที่ชี้ว่าควรเสริมสื่อที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นความสนใจและเพิ่มประสิทธิผลของการเรียนรู้ ความพึงพอใจดังกล่าวไม่เพียงแสดงถึงคุณภาพเชิงเนื้อหาของหลักสูตร แต่ยังยืนยันว่าหลักสูตรสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณได้จริง สอดคล้องกับ นภาพรณ ธัญญา พบว่า ผู้เข้าการอบรมมีทักษะการออกแบบการเรียนรู้ และความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (นภาพรณ ธัญญา, 2564) แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่ออกแบบบนพื้นฐานความต้องการจริงของผู้เรียน และผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จะสามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองในวิชาชีพครู

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักการของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการฝึกอบรม 5) สื่อประกอบการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล โดยมีค่า IOC อยู่ในระดับเหมาะสมมาก 2) คะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ส่วนค่าประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์ (E_1/E_2) = $87.3/87.8$ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และ 3) ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ และผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) การนำหลักสูตรไปใช้ต่อยอดสำหรับนักศึกษาครู ซึ่งสามารถนำไปบูรณาการในรายวิชาหรือกิจกรรมพัฒนานักศึกษาของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยเฉพาะในชั้นปีที่ 1 โดยบรรจุเป็นกิจกรรมเสริมความเป็นครู เพื่อสร้างพื้นฐานการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณตั้งแต่เริ่มต้น เนื่องจากเป็นทักษะที่สามารถต่อยอดไปสู่การเรียนรู้วิชาชีพครูในปีต่อ ๆ ไปได้ 2) การพัฒนาครูประจำการและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กิจกรรมในหลักสูตร เช่น แก้อันนี้มีเรื่องเล่า การถก (ไม่)เถียง การวิเคราะห์คลิปข่าว สะท้อนผล และทำแผนพัฒนาตนเอง เหมาะที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการพัฒนาครูประจำการ รวมทั้งนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถใช้วิจารณญาณกับข้อมูลและสื่อดิจิทัล และถ่ายทอดต่อให้นักเรียนได้อย่างมีคุณภาพ 3) การประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลและมัลติมีเดีย ใบงาน Cornell Listening Note, ตารางตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล และอินโฟกราฟิกที่ออกแบบไว้ สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทย และวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร เพื่อช่วยกระตุ้นความสนใจและพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนยุคดิจิทัล และ 4) การใช้เป็นต้นแบบหลักสูตรฝึกอบรมอื่น ๆ หลักสูตรนี้สามารถใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านทักษะการคิดวิเคราะห์และการสื่อสารในบริบทอื่น ๆ ได้ เช่น การอบรมครูด้านการใช้สื่อออนไลน์ หรือการอบรมเยาวชนด้านการรู้เท่าทันสื่อ ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไปควรขยายไปสู่การศึกษาลักษณะอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน การคิดแก้ปัญหา หรือการรู้เท่าทันสื่อ

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับบ่มเพาะนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนสนับสนุนงานวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ วงศ์ถามาตย์. (2562). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการสอนคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรการสอน. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กองบรรณาธิการประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2566). ม. ราชภัฏ 38 แห่ง เปิดโมเดลผลิตครู กำหนด 17 สมรรถนะสร้างมืออาชีพ. ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. เรียกใช้เมื่อ 25 ธันวาคม 2568 จาก <https://shorturl.asia/9sOax>
- กาญจนา ต้นโพธิ์. (2563). ศิลปะการฟังเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะครุศาสตร์. (2566). รายงานการประชุมวิชาการคณะครุศาสตร์ ประจำปี 2566. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- _____. (2567). แผนการพัฒนานักศึกษา คณะครุศาสตร์. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- นภวรรณ ขาติมนตรี และคณะ. (2568). คู่มือการประเมินสมรรถนะนักศึกษาครูตามรูปแบบฐานสมรรถนะ SSKRU PTRU Model พุทธศักราช 2568. ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- นภาพรณ ัญญา. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะการออกแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(12), 347-359.
- ปัจจิรี ศรีโชค และคณะ. (16 มกราคม 2567). การสัมภาษณ์ในการประชุมประจำสาขาวิชาครั้ง 1/2567. (สุธาสิณี ธิ์ฐปิตินันท์, ผู้สัมภาษณ์)
- แพรธารทอง อุดมกัน. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการสอน B-SLIM สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

การยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค

Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช*

THE TECHNOLOGY ACCEPTANCE INFLUENCING THE ONLINE PURCHASING
DECISION OF GENERATION Y CONSUMERS IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

กัลยาณี ยุทธการ, ฉมพร มีชนะ*, หัสชัยปกรณ์ ปานมา

Kanlayanee Yutthakan, Chamaporn Meechana*, Hussachaiyakorn Panma

วิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ตรัง ประเทศไทย

College of Hospitality and Tourism, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Trang, Thailand

*Corresponding author E-mail: chamaporn.m@rmutsv.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ และ 2) ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยการคัดเลือกผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยซื้อสินค้าออนไลน์และมีช่วงอายุอยู่ใน Generation Y เก็บข้อมูลเฉพาะพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 28 - 33 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 - 25,000 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ พบว่า 1) ค่าเฉลี่ยของการยอมรับเทคโนโลยีของ Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านประโยชน์จากการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนค่าเฉลี่ยของการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านการแสวงหาข้อมูล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) การยอมรับเทคโนโลยีของผู้บริโภค Generation Y มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรอิสระสามารถร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรตามได้ร้อยละ 81.00

คำสำคัญ: การยอมรับเทคโนโลยี, การตัดสินใจซื้อ, สินค้าออนไลน์, เจเนอเรชันวาย, นครศรีธรรมราช

Abstract

The research article on technology acceptance influencing online purchasing decisions of Generation Y consumers in Nakhon Si Thammarat Province aims to 1) Study technology acceptance and online purchasing decisions, and 2) Study the influence of technology acceptance on online

purchasing decisions of Generation Y consumers in Nakhon Si Thammarat Province. This is a quantitative research using a questionnaire as a data collection tool from a sample of 385 people. The sample was purposively selected by choosing respondents who had purchased products online and were within the Generation Y age range, with data collected explicitly from Nakhon Si Thammarat Province. The statistics used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis, with a significance level set at 0.05. The study found that the majority of respondents were female, aged between 28 and 33 years, single, holding a bachelor's degree, engaged in trading/business, and had an average monthly income of 15,000 - 25,000 baht. When analyzing the research results to meet the objectives, it was found that 1) The average level of technology acceptance among Generation Y in Nakhon Si Thammarat province overall was at the highest level. Considering each aspect, the benefit from usage had the highest average and was at the highest level. The average level of online purchasing decisions among Generation Y consumers in Nakhon Si Thammarat province was also at its highest overall. Considering each item, information seeking had the highest average and was at the highest level. and 2) The technology acceptance of Generation Y consumers significantly influenced the online purchasing decisions of Generation Y consumers (Sig. = .000) at the 0.05 statistical significance level. The independent variables together could predict the dependent variable by 81.00% (Adjusted R Squared = .810).

Keywords: Technology Adoption, Purchase Decision, Online Products, Generation Y, Nakhon Si Thammarat

บทนำ

โลกยุคปัจจุบันที่สามารถเชื่อมโยงถึงกันได้ภายในระยะเวลาเพียงเสี้ยววินาที ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ได้กลายเป็นพลังสำคัญที่เปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม นับตั้งแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรมจนถึงยุคดิจิทัล เทคโนโลยีได้เป็นตัวเร่งปฏิกิริยาสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างต่อเนื่อง ยกตัวอย่างเช่น การใช้งานโทรศัพท์มือถือ (Smart Phone) อย่างแพร่หลาย ได้นิยามบรรทัดฐานการสื่อสารในยุคใหม่ใหม่ ขณะที่ปัญญาประดิษฐ์กำลังปฏิวัติวงการศิลปะ การศึกษา และแม้แต่เอกลักษณ์ส่วนบุคคล ความก้าวหน้าเหล่านี้ทำให้เกิดการเชื่อมโยงและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระดับโลกอย่างเหนือชั้น ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับความกลมกลืนทางวัฒนธรรมและการกัดเซาะคุณค่าดั้งเดิม (Alsaleh, A., 2024)

ยุคดิจิทัลนั้นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารรวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีเกี่ยวกับระบบอัตโนมัติในอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้มีการทำงานที่ฉลาดขึ้นในขณะเดียวกัน ผู้บริโภคส่วนใหญ่ก็ให้การตอบรับหรือตอบสนองต่อกระแสนิยมในการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้บริโภคในยุคปัจจุบันที่มีการใช้ระบบออนไลน์และอุปกรณ์อัจฉริยะเพื่ออำนวยความสะดวกสบายในชีวิตประจำวันกันมากขึ้น นับว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ภาคธุรกิจมีแนวโน้มแข่งขันกันอย่างเข้มข้นขึ้นเพราะความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภค ย่อมเป็นแรงขับเคลื่อนหลักให้กลุ่มผู้ประกอบการภาคธุรกิจรายเดิมมีการพัฒนารูปแบบการดำเนินธุรกิจหรือรูปแบบการให้บริการที่แปลกใหม่มากขึ้นและยังเป็นการเอื้อให้กลุ่มผู้ประกอบการรายใหม่ที่มีจุดเด่นทางด้านความคิดสร้างสรรค์และแปลกใหม่หรือที่เรามักเรียกกันว่าผู้ประกอบการ Startup เข้ามาแข่งขันในตลาดได้ง่ายขึ้นอีกด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการดำเนินธุรกิจในรูปแบบเดิมอาจไม่เพียงพอต่อการอยู่รอดของธุรกิจได้ในระยะยาว การนำเทคโนโลยีดิจิทัล

ต่าง ๆ ดังกล่าว เข้ามาใช้ในการดำเนินธุรกิจจึงเป็นตัวแปรสำคัญต่อการดำรงอยู่ในตลาด และยังเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการมีขีดความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น หรืออย่างน้อยก็สามารถรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันให้ทัดเทียมกับคู่แข่งในตลาด (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2560)

ปัจจุบันสื่อมีความใกล้ชิดกับผู้บริโภคมาก ไม่ว่าจะเป็นสื่อออนไลน์ สื่อโซเชียล ถ้ามีการควบคุมให้อยู่ในเกณฑ์ดี ปัญหาอาจเกิดเฉพาะบางสื่อออนไลน์ที่มีการโฆษณาผลิตภัณฑ์โดยการอวดอ้างถึงสรรพคุณที่เกินจริง เมื่อติดตามข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ เป็นระยะเวลานาน จนทำให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยีในด้าน 1) ความเข้ากันได้ 2) ประโยชน์จากการใช้งาน 3) ความง่ายในการใช้งาน 4) ทรัพยากรทางการเงิน 5) ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย และ 6) ความไว้วางใจ แล้วเกิดพฤติกรรมและความตั้งใจใช้เทคโนโลยี ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ บนโทรศัพท์มือถือ (Ooi, K. B. & Tan, G. W. H., 2016) เมื่อการเติบโตของการใช้อินเทอร์เน็ตได้สร้างโอกาสและความท้าทายต่อธุรกิจเป็นอันมาก ไม่ว่าจะเป็น E-Commerce, Application Online ที่เปิดโอกาสให้ผู้บริโภคเข้าถึงได้อย่างสะดวกรวดเร็ว อีกทั้งพฤติกรรมของผู้บริโภคยุคใหม่ก็หันมาเลือกซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์มากยิ่งขึ้นและมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง (สุรชาติพิทย์ ท้วจบ, 2562) ถือเป็นช่องทางที่สามารถสร้างโอกาสให้กับธุรกิจได้อย่างมากมาย เพราะผู้ประกอบการสามารถทำการตลาดขายสินค้าให้ผู้บริโภคคนสุดท้ายผ่านช่องทางการขายสินค้าออนไลน์และการขายสินค้าหรือบริการระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคโดยตรง (Business-to-Consumer: B2C) โดยมีหลักสำคัญ คือ การเลือกใช้ช่องทางทำการตลาดออนไลน์ที่เป็นที่นิยมและเหมาะสมกับธุรกิจ (หทัยรัตน์ เกตุมนัชชัยรัตน์ และคณะ, 2562)

ยุคการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (Generation Y) เกิดช่วงปี 2523 - 2540 เป็นกลุ่มคนที่เติบโตเรียนรู้มากับเทคโนโลยีและระบบการศึกษาที่ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงมาเรื่อย ๆ ตั้งแต่เด็กจึงมีโอกาสได้เรียนรู้การใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีใหม่ ๆ เสมอ ทำให้เป็นคนเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ได้เร็ว ผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Internet) ของไทยปี 2560 ของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) หรือ ETDA พบว่าบุคคล Gen Y เป็นกลุ่มที่มีการใช้ Internet สูงสุดมาแล้ว 3 ปีซ้อน โดยในปี พ.ศ. 2560 กลุ่มคน Gen Y ใช้ Internet เฉลี่ยวันละ 7 ชม. 12 นาทีต่อวัน ในวันธรรมดาและในวันหยุดจะใช้เฉลี่ย 7 ชม. 36 นาทีต่อวัน โดยเฉลี่ยจะใช้ผ่าน Social Media 3 ชม. 42 นาทีต่อวัน ใช้ดูทีวี/หนัง/ฟังเพลง 2 ชม. 18 นาทีต่อวัน และเล่นเกมออนไลน์ 2 ชม. 6 นาทีต่อวัน ซึ่งว่าคน Gen Y เป็นนักท่อง Internet ตัวงายเลยทีเดียว (ฐานเศรษฐกิจ, 2560) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่อาศัยหรือทำงานในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดสัดส่วนของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ร้อยละ 50 จากประชากรทั้งหมด ค่าระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมรับค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่ม

ตัวอย่างร้อยละ 5 จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเท่ากับ 384.16 จึงเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกผู้ตอบที่เคยซื้อสินค้าออนไลน์ช่วงอายุอยู่ใน Generation Y และเก็บข้อมูลเฉพาะพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชเท่านั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างโดยการประยุกต์จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การยอมรับเทคโนโลยีของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่

- 1) ด้านความเข้ากันได้
- 2) ด้านประโยชน์จากการใช้งาน
- 3) ด้านความง่ายในการใช้งาน
- 4) ด้านทรัพยากรทางการเงิน
- 5) ด้านความเสี่ยงด้านความปลอดภัย และ 6) ด้านความไว้วางใจ (Ooi, K. B. & Tan, G. W. H., 2016)

ตอนที่ 3 การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของ Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่

- 1) ด้านการรับรู้ปัญหา
- 2) ด้านการแสวงหาข้อมูล
- 3) ด้านการประเมินทางเลือก
- 4) ด้านการตัดสินใจซื้อ และ
- 5) ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Kotler, P. & Keller, K. L., 2012)

แบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 เป็นมาตราส่วนตามรูปแบบของลิเคิร์ต (Likert's scale) ที่ใช้เรียงลำดับความคิดเห็นของการตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 คะแนนเท่ากับ ความคิดเห็นระดับมากที่สุด

4 คะแนนเท่ากับ ความคิดเห็นระดับมาก

3 คะแนนเท่ากับ ความคิดเห็นระดับปานกลาง

2 คะแนนเท่ากับ ความคิดเห็นระดับน้อย

1 คะแนนเท่ากับ ความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยระดับความคิดเห็นโดยใช้สูตรในการคำนวณ Interval (I) = Range (R)/Class (C) = 0.80 (Best, J. W., 1977) สามารถแปลความหมายของค่าเฉลี่ยแต่ละระดับ ดังนี้

4.21 - 5.00 หมายถึง การยอมรับ/การตัดสินใจซื้ออยู่ในระดับมากที่สุด

3.41 - 4.20 หมายถึง การยอมรับ/การตัดสินใจซื้ออยู่ในระดับมาก

2.61 - 3.40 หมายถึง การยอมรับ/การตัดสินใจซื้ออยู่ในระดับปานกลาง

1.81 - 2.60 หมายถึง การยอมรับ/การตัดสินใจซื้ออยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.80 หมายถึง การยอมรับ/การตัดสินใจซื้ออยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

3.1 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ค่า IOC (Item Objective Congruence) ข้อคำถามจะต้องมีค่า IOC ไม่ต่ำกว่า 0.50 และข้อคำถามแต่ละข้อมีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 แสดงว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามมีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา

3.2 ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลอง (Tryout) จำนวน 30 คน และใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.989 และค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.656 - 0.915 สอดคล้องกับ ธาณินทร์ ศิลป์จารุ ที่กล่าวว่า แบบสอบถามที่ดีค่าความเชื่อมั่นไม่ควรต่ำกว่า 0.80 และคำถามแต่ละข้อมีค่าอำนาจจำแนกไม่ควรต่ำกว่า 0.30 (ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

4. สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ระดับการยอมรับเทคโนโลยีและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 วิเคราะห์การยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และผู้วิจัยมีการตรวจสอบตัวแปรอิสระจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเอง (ไม่เกิด Multicollinearity) โดยที่ค่า Tolerance ของตัวแปรอิสระทุกตัวต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.20 (Tolerance $\geq$ 0.20) (Menard, S., 2001) และค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Variance Inflation Factor: VIF) ทุกตัวแปรต้องมีค่า VIF ไม่เกิน 10 (Stevens, J. S., 2009)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 45.19 รองลงมา ได้แก่ เพศชายมีจำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 41.82 LGBTQ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.47 และไม่ประสงค์ระบุ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.52 ตามลำดับ มีช่วงอายุ 28 - 33 ปี จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 61.82 อายุ 34 - 39 ปี จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 29.35 และอายุ 40 - 45 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.83 ตามลำดับ สถานภาพโสด มีจำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 59.74 สถานภาพสมรส จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 และสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.90 ตามลำดับ การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 13.77 การศึกษาในระดับอนุปริญญา/หรือเทียบเท่า จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 18.44 และการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/หรือเทียบเท่า/หรือต่ำกว่า จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.77 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.77 ตามลำดับ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 26.23 อาชีพอิสระ/รับจ้าง จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 24.16 และนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 19.48 อาชีพพนักงานเอกชน จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 15.32 อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.39 เกษตรกร จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.16 ตามลำดับ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 - 25,000 บาท จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 45.97 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 25.71 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,000 - 35,000 บาท จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 16.36 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.95 ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นการยอมรับเทคโนโลยีของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการยอมรับเทคโนโลยีของ Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม

การยอมรับเทคโนโลยีของผู้บริโภค Generation Y	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านความเข้ากันได้	4.36	0.519	มากที่สุด	2
2. ด้านประโยชน์จากการใช้งาน	4.38	0.486	มากที่สุด	1
3. ด้านความง่ายในการใช้งาน	4.35	0.497	มากที่สุด	5
4. ด้านทรัพยากรทางการเงิน	4.35	0.471	มากที่สุด	4
5. ด้านความเสี่ยงด้านความปลอดภัย	4.30	0.484	มากที่สุด	6

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการยอมรับเทคโนโลยีของ Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม (ต่อ)

การยอมรับเทคโนโลยีของผู้บริโภค Generation Y	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
6. ด้านความไว้วางใจ	4.36	0.590	มากที่สุด	3
รวม	4.37	0.525	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า การยอมรับเทคโนโลยีของ Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม ($\bar{X} = 4.37$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านประโยชน์จากการใช้งาน ($\bar{X} = 4.38$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความเข้ากันได้ ($\bar{X} = 4.36$) ด้านความไว้วางใจ ($\bar{X} = 4.36$) ด้านทรัพยากรทางการเงิน ด้านความง่ายในการใช้งาน ($\bar{X} = 4.35$) และด้านความเสี่ยงด้านความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.30$) ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของ Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

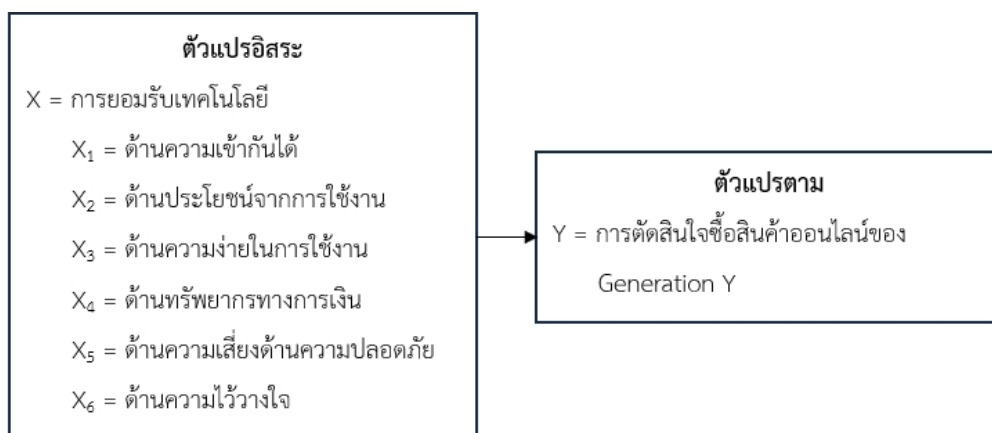
ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของ Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม

การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของ Generation Y	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านการรับรู้ปัญหา	4.39	0.577	มากที่สุด	2
2. ด้านการแสวงหาข้อมูล	4.41	0.595	มากที่สุด	1
3. ด้านการประเมินทางเลือก	4.38	0.609	มากที่สุด	5
4. ด้านการตัดสินใจซื้อ	4.39	0.630	มากที่สุด	3
5. ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ	4.39	0.659	มากที่สุด	4
รวม	4.39	0.563	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม ($\bar{X} = 4.39$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการแสวงหาข้อมูล ($\bar{X} = 4.41$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการรับรู้ปัญหา ($\bar{X} = 4.39$) ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ($\bar{X} = 4.39$) และด้านการประเมินทางเลือก ($\bar{X} = 4.39$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สมมติฐาน: การยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตารางที่ 3 ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Best

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	การแปลผลระดับความสัมพันธ์
0.81 - 1.00	มีความสัมพันธ์กันสูง
0.51 - 0.80	มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
0.21 - 0.50	มีความสัมพันธ์กันต่ำ
0.01 - 0.20	มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก
0.00	ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Enter) เกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	.404	.101		4.007	.000		
X ₁	.288	.034	.319	8.420	.000*	.549	2.863
X ₂	.066	.046	.072	1.428	.154	.321	3.036
X ₃	.139	.042	.153	3.270	.001*	.428	3.384
X ₄	.121	.042	.130	2.892	.004*	.448	3.026
X ₅	.040	.041	.044	.971	.332	.341	2.141
X ₆	.263	.042	.291	6.216	.000*	.529	2.371
R = .902, R Square = 0.813, Adjusted R Square = 0.810, F = 270.35, Sig = .000*							

*ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 4 การทดสอบสมมติฐานการยอมรับเทคโนโลยี (X) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช (Y) เมื่อตรวจสอบตัวแปรอิสระจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเอง (ไม่เกิด Multicollinearity) ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระพบว่า ค่า Tolerance ของตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่าไม่น้อยกว่า 0.20 (Tolerance $\geq$ 0.20) และผลการทดสอบความแปรปรวนหลายตัวแปร (Variance Inflation Factor: VIF) พบว่า ทุกตัวแปรมีค่า VIF ไม่เกิน 10 ดังนั้นจากตารางที่ 4 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติทดสอบการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) แบบขั้นตอน (Enter) พบว่า ค่า Sig. น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐาน โดยที่การยอมรับเทคโนโลยีด้านความเข้ากันได้ (X₁) ด้านความง่ายในการใช้งาน (X₃) ด้านทรัพยากรทางการเงิน (X₄) และด้านความไว้วางใจ (X₆) ร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรตาม (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถอธิบายค่าพยากรณ์ ได้ดังนี้ ค่า R เท่ากับ .902 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวแปรต้นข้างต้นมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับสูง ส่วนค่า R Square เท่ากับ .813 แสดงว่ากลุ่มตัวแปรต้นข้างต้นสามารถอธิบายการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ร้อยละ 81.30 และค่า Adjust R Squared เท่ากับ .810 แสดงว่าตัวแปรอิสระสามารถร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ร้อยละ 81.00

สมการทำนายการยอมรับเทคโนโลยี (X) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช (Y) สามารถเขียนสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.404 + .288 (X_1) + .066 (X_2) + .139 (X_3) + .121 (X_4) + .040(X_5) + .263 (X_6)$$

สมการรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .319Z_{X1} + .072Z_{X2} + .153Z_{X3} + .130Z_{X4} + .044Z_{X5} + .291Z_{X6}$$

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นการยอมรับเทคโนโลยีของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การยอมรับเทคโนโลยีของ Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านประโยชน์จากการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากคน Gen Y มีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยี เป็นกลุ่มคนที่เกิดในยุคที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าและครัวเรือนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ ทำให้คน Gen Y สามารถปรับตัวได้ง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และใช้เวลาส่วนใหญ่กับอินเทอร์เน็ต (กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม, 2563) และปัจจุบันเทคโนโลยีทำให้การซื้อและขายมีความยืดหยุ่น ด้วยระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (E-Payment) ผ่านแอปพลิเคชันทางการเงินต่าง ๆ ผู้ใช้สามารถซื้อสิ่งต่าง ๆ ทางออนไลน์ได้ โดยไม่ต้องออกจากบ้านเพิ่มความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2563)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของ Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการแสวงหาข้อมูล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก Gen Y มีความคุ้นเคยกับการเข้าถึงข้อมูลและบริการได้ทันทีผ่านทางออนไลน์ เช่น การสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ บริการส่งอาหาร หรือการใช้แอปพลิเคชันสำหรับการจัดการเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ทำให้ความสะดวกสบายและความรวดเร็วกลายเป็นสิ่งที่ตอบสนองผู้บริโภค Generation Y ในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ (Aekpol Isawanyatham, 2567) เนื่องจากอิทธิพลด้านการให้ข้อมูล (Information Influence) การให้ข้อมูลแล้วทำให้ผู้บริโภคมีการตัดสินใจซื้อหรือตัดสินใจบริโภคตามข้อมูลที่ได้รับมา (มชนต จันดากุล, 2560)

3. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่การยอมรับเทคโนโลยีด้านความเข้ากันได้ (X_1) ด้านความง่ายในการใช้งาน (X_3) ด้านทรัพยากรทางการเงิน (X_4) และด้านความไว้วางใจ (X_6) สอดคล้องกับ พีรวัส ปทุมต์ตรังษี และคณะ การยอมรับเทคโนโลยีมีผลต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์ออนไลน์ของวัยรุ่น อำเภอบางกรวด จังหวัดนนทบุรี ทางสถิติที่ระดับ 0.01 อย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การเข้ากันได้ ความง่ายในการใช้งาน ความไว้วางใจ ความเสี่ยง และความปลอดภัย มีผลต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์ออนไลน์ของวัยรุ่น อำเภอบางกรวด จังหวัดนนทบุรี (พีรวัส ปทุมต์ตรังษี และคณะ, 2566) ซึ่งหากผู้ใช้บริการซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเทคโนโลยีมีการรับรู้ความเข้ากันได้ ในการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค การใช้แอปพลิเคชันที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อซื้อสินค้าออนไลน์ที่ชื่นชอบ ตรงความต้องการบนโทรศัพท์ที่มีลักษณะการใช้งานได้อย่างรวดเร็วและมีอุปกรณ์รองรับได้หลากหลาย ส่วนการรับรู้ความง่ายในการใช้งานในการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค การที่แอปพลิเคชันซื้อสินค้าออนไลน์ง่ายต่อการใช้งาน การที่สามารถซื้อสินค้าออนไลน์ได้ทุกที่ทุกเวลา การอ่านรีวิวร้านค้าจากผู้ที่เคยซื้อสินค้าก่อนการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันเสมอ

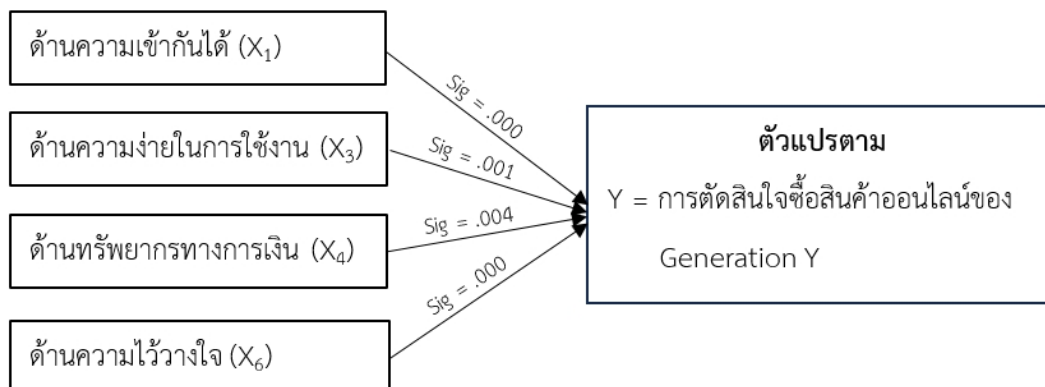

(ณัฏฐนันท์ พิธิวัตโชติกุล, 2560) และ Ooi, K. B. & Tan, G. W. H. กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้บริโภครับรู้ถึงทรัพยากรทางการเงินและยอมรับการทำธุรกรรมที่จะเกิดขึ้นเมื่อใช้เทคโนโลยีนั้น เป็นการที่ผู้บริโภคมีการรับรู้และพิจารณาบันทึกข้อมูลทางการเงินออนไลน์เพื่อใช้ชำระเงินการค้าผ่านแอปพลิเคชัน รวมถึงการยอมรับค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นหากผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าแล้ว (Ooi, K. B. & Tan, G. W. H., 2016) และด้านความไว้วางใจเป็นความน่าเชื่อถือที่ผู้บริโภคพิจารณายอมรับและไว้วางใจในการใช้เทคโนโลยีผ่านโทรศัพท์มือถือ มีความไว้วางใจในคุณภาพสินค้าหรือบริการ ร้านค้าออนไลน์และแอปพลิเคชัน เนื่องจากสินค้าและบริการนั้นไม่สามารถจับต้องได้ในขณะที่ดำเนินการก่อนการตัดสินใจซื้อ (สุธาสนี ตุลาคมนท์, 2562)

ส่วนด้านประโยชน์จากการใช้งานและด้านความเสี่ยงด้านความปลอดภัย ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ ถึงแม้ว่าการทำธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งอาจเสี่ยงต่อการสูญเสียข้อมูลที่เป็นความลับ หรือข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้อาจถูกเปิดเผยได้ อาจเนื่องมาจากผู้บริโภคคำนึงถึงสิ่งที่ได้รับจากปัจจัยด้านความเข้ากันได้ ด้านความง่ายในการใช้งาน ด้านทรัพยากรทางการเงิน และด้านความไว้วางใจ เป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อที่เพียงพอและเชื่อมั่นในการเพิ่มประสิทธิภาพของเทคโนโลยีมากพอ (Ooi, K. B. & Tan, G. W. H., 2016)

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2 การยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

จากแผนภาพแสดงผลการทดสอบสมมติฐานการยอมรับเทคโนโลยีด้านความเข้ากันได้ ด้านความง่ายในการใช้งาน ด้านทรัพยากรทางการเงิน และด้านความไว้วางใจ ร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้

สรุปและข้อเสนอแนะ

การยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation Y ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีอิทธิพลมาจากในปัจจุบันเทคโนโลยีในการซื้อสินค้าออนไลน์มีความพัฒนาเป็นอย่างมาก เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทที่ส่งผลต่อชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น และคน Gen Y เจริญเติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลที่รวดเร็ว ทำให้มีความเข้าใจและการทำงานเทคโนโลยีอย่างลึกซึ้ง ทั้งสมาร์ทโฟน

โซเซียลมีเดีย และอินเทอร์เน็ต ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคและการใช้ชีวิต และมักจะค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการผ่านการรีวิวออนไลน์และความคิดเห็นจากผู้ใช้อื่น ๆ บนแพลตฟอร์มต่าง ๆ ก่อนตัดสินใจซื้อ กล่าวคือ เทคโนโลยีที่ผู้บริโภคใช้ในการซื้อสินค้าออนไลน์มีศักยภาพสอดคล้องกับความตั้งใจหรือความสนใจของผู้บริโภค จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ของผู้ประกอบการในการพัฒนาแอปพลิเคชันที่สามารถค้นหาสินค้าที่หลากหลายได้ง่ายและซื้อสินค้าออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะช่วยลดเวลาในการเลือกซื้อสินค้าได้สะดวกสบายมากขึ้น และการตัดสินใจซื้อเป็นการเลือกบนช่องทางที่หลากหลายลูกค้าจำเป็นต้องใช้เหตุผลในการพิจารณา ดังนั้น การให้ข้อมูลที่ครบถ้วน จะช่วยส่งเสริมให้ลูกค้าเห็นว่าสินค้าหรือบริการนั้นตอบโจทย์และตรงต่อความต้องการเพียงใด ยิ่งผนวกกับการดึงดูดเด่นของสินค้านำเสนอ มีการจัดกิจกรรมทางการตลาดหรือใช้วิธีตั้งราคาพิเศษ ก็ล้วนช่วยเพิ่มโอกาสปิดการขายให้ร้านค้าได้มากยิ่งขึ้น ส่วนข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้ประกอบการหรือนักวิจัยอาจจะต้องการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค Generation อื่น ๆ เพื่อการตอบสนองความต้องการการใช้งานเทคโนโลยีต่าง ๆ และควรเพิ่มการศึกษาในเชิงคุณภาพเพื่อทราบข้อมูลและความคิดเห็นเชิงลึกของผู้บริโภคหรือลูกค้า

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2563). 10 เทคโนโลยีที่มาแล้วและกำลังจะมากอยู่กับเราในชีวิตประจำวัน. เรียกใช้เมื่อ 15 ธันวาคม 2568 จาก <https://shorturl.asia/wOzsD>
- กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม. (2563). การพัฒนา Generation Y เพื่อรองรับการขับเคลื่อนประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 25 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://share.google/Eew9GznAoRJetV2hO>
- ฐานเศรษฐกิจ. (2560). ประชากรไทย GenY ใหญ่สุด พฤติกรรมสร้างโอกาส-ความเสี่ยง (1). เรียกใช้เมื่อ 20 ตุลาคม 2568 จาก <https://www.thansettakij.com/columnist/234315>
- ณัฐนันท์ พิธิวัตโชติกุล. (2560). การยอมรับเทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือ การตลาดผ่านสื่อสังคม ออนไลน์ และ พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคใน กรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- พีรวัส ปทุมรัตน์ และคณะ. (2566). การยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของวัยรุ่น ในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 5(1), 49-60.
- มณฑล จันดากุล. (2560). การแสวงหาข้อมูล และปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อของเล่นเสริมพัฒนาการเด็ก อายุ 0 - 6 ปี ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2560). K SME Analysis: เทคโนโลยีช่วย SME โตไม่หยุด ยุคดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 20 ตุลาคม 2568 จาก <https://shorturl.asia/uTJ7o>
- สุธาธิพย์ ท้าวจบ. (2562). พฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 8(2), 195-205.
- สุธาสนี ตูลานนท์. (2562). การยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้สูงอายุ. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- หทัยรัตน์ เกตุมณีชัยรัตน์ และคณะ. (2562). แอปพลิเคชันการตลาดออนไลน์บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ กรณีศึกษา บริษัท สวรรา อินทิเกรชั่น จำกัด. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 8(2), 52-62.

- Aekpol Isawanyatham. (2567). การตลาด 101: Gen Y หมายถึง ผู้บริโภคกลุ่มไหน และมีพฤติกรรมบริโภคและใช้ชีวิตอย่างไร? เรียกใช้เมื่อ 25 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/nG7pw>
- Alsaleh, A. (2024). The impact of technological advancement on culture and society. *Scientific Reports*, 14(32140), 1-8.
- Best, J. W. (1977). *Research in Education*. (3rd ed.). Englewood cliffs: Prentice-Hall Inc.
- Kotler, P. & Keller, K. L. (2012). *Marketing Management*. (14th ed.). Boston: Prentice Hall, Pearson.
- Menard, S. (2001). *Applied Logistic Regression Analysis (Quantitative Applications in the Social Sciences)*. (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Ooi, K. B. & Tan, G. W. H. (2016). Mobile Technology Acceptance Model: An Investigation Using Mobile Users to Explore Smartphone Credit Card. *Journal of Expert Systems with Applications*, 59, 33-46. <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2016.04.015>
- Stevens, J. S. (2009). *Applied multivariate statistics for the social sciences*. (5th ed.). New York: Routledge.

ประสิทธิผลของโปรแกรมออกกำลังกายสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหลังและขา ของพนักงานเปลโรงพยาบาลศูนย์ในเขตสุขภาพที่ 4*

EFFECTIVENESS OF EXERCISE PROGRAM TO STRENGTHEN BACK AND LEG MUSCLE AMONG PATIENT TRANSPORT STAFF IN HEALTH REGION 4 HOSPITAL

พิชญพร ปฐวีศรีสุธา^{1*}, สุรเชษฐ ขวัญไธ², อธิวัฒน์ ดอกไม้ขาว²

Pitchayaporn Pathaweesrisutha^{1*}, Surachet Kwannai², Athiwat Dokmaikhao²

¹โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

¹Phra Nakhon Si Ayutthaya Hospital, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

²คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ สุพรรณบุรี ประเทศไทย

²Faculty of Sports Science & Health Sciences, Thailand National Sports University, Suphanburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: pitchayaporn.occm2443@gmail.com

บทคัดย่อ

อาการปวดหลังส่วนล่างเป็นปัญหาที่ต้องเฝ้าระวังในพนักงานเปล เนื่องจากลักษณะงานต้องยกเข็นและเคลื่อนย้ายผู้ป่วย โดยเฉพาะในโรงพยาบาลศูนย์ซึ่งมีการระงับ การดูแลผู้ป่วยจำนวนมากการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลลัพธ์เปรียบเทียบก่อนและหลังนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายโดยใช้โปรแกรมฝึกด้วยน้ำหนักร่างกาย 9 ท่า ต่อสมรรถภาพทางกาย ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและความอ่อนตัว กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานเปล โรงพยาบาลศูนย์ในเขตสุขภาพที่ 4 จำนวน 37 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงพนักงานในแผนกที่มีการยก ขน เคลื่อนย้ายผู้ป่วย ที่ไม่มีโรคกระดูกและกล้ามเนื้อ ไม่มีการรับประทานยาแก้ปวด เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามมาตรฐานนอร์ดิก (NMQ) และเครื่องมือที่ใช้ดำเนินการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมฝึกด้วยน้ำหนักร่างกาย 9 ท่าทาง เก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง 8 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลสถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบตัวแปร ดัชนีมวลกาย ความอ่อนตัว ระดับความปวดหลัง ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ลูกนั่ง 60 วินาที โดยใช้สถิติแบบจับคู่ paired t-test ผลการวิจัยพบว่า หลังทดลอง กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยอาการปวดหลังส่วนล่างโดยรวมลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.001$) ค่าเฉลี่ยคะแนนความอ่อนตัว และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อจากการลุกนั่ง 60 วินาทีเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($p<.001$) โปรแกรมออกกำลังกายด้วยน้ำหนักร่างกายนี้สามารถนำไปใช้เพิ่มสมรรถภาพทางกาย ป้องกันและลดความรุนแรงของระดับความปวดหลังส่วนล่าง ในพนักงานเปลซึ่งมีความเสี่ยงจากลักษณะงานยกเคลื่อนย้ายผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: โปรแกรมออกกำลังกาย, ระดับการปวด, ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ, พนักงานเปล

Abstract

Lower back pain is a problem that requires attention among stretcher bearers, given the nature of their work which involves lifting, pushing, and moving patients, especially in central hospitals with a heavy workload and a large number of patient care. This quasi-experimental study

aimed to investigate the effectiveness of physical fitness enhancement. Using a bodyweight training program of 9 exercises to improve physical fitness, muscle strength, and flexibility. The sample group consisted of Patient Transport Staff in Health Region 4. A purposive sampling method was used to select staff in departments involving lifting, transporting, and moving patients, who did not have musculoskeletal disorders and did not take pain medication. Data collection tools included a general information questionnaire, the Nordic Standard Questionnaire (NMQ), and research instruments such as a bodyweight training program consisting of 9 exercises. Data was collected before and after the 8-week experiment. Descriptive statistics were used to analyze data, including percentages, means, standard deviations, and comparisons of variables such as body mass index, flexibility, back pain level, muscle strength, and 60-second sit-ups, using paired t-tests. The results showed that, after the experiment, the sample group had a statistically significant ($p < .001$) reduction in the average overall lower back pain score. The average scores for flexibility and muscle strength during the 60-second sit-up exercise increased significantly at the statistical level ($p < .001$). This bodyweight exercise program can be used to improve physical fitness and prevent and reduce the severity of lower back pain in stretcher bearers who are at risk due to the nature of their work involving lifting and moving patients.

Keywords: Exercise Program, Pain Level, Muscle Strength, Patient Transport Staff

บทนำ

การออกกำลังกายแบบใช้น้ำหนักร่างกาย (Body Weight) เป็นการออกกำลังกายโดยใช้น้ำหนักตัวเป็นแรงต้าน การทำงานของกล้ามเนื้อที่ออกแรงต้านกับแรงที่สูงกว่ากล้ามเนื้อมัดที่เคยทำงาน สามารถช่วยเสริมสร้างความแข็งแรง ความอดทนของกล้ามเนื้อ โดยใช้ประโยชน์จากน้ำหนักของร่างกายเป็นแรงต้านแทน อุปกรณ์เช่นเดียวกับการฝึกด้วยน้ำหนักที่ใช้อุปกรณ์ เช่น ดัมเบล บาร์เบล และเครื่องมือแรงต้านทาน (เจตนิพัทธ์ ปิ่นแก้วและคณะ, 2565); (Peerawit, K. & Suthana, T., 2018) การออกกำลังกายหรือการออกแรงที่เพียงพอสม่ำเสมอเป็นการช่วยให้ร่างกายและสมรรถภาพดีขึ้น (Vorasak, P., 2018) ช่วยเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ระบบไหลเวียนเลือด การเคลื่อนไหวของเอ็นกล้ามเนื้อ (Tendons) เอ็นข้อต่อ (Ligaments) ที่หุ้มรอบข้อต่อรอบกล้ามเนื้อยึดออกส่งผลให้มีความอ่อนตัวมากขึ้น (จารุวรรณ ภูสาลีและคณะ, 2565); (Morone, G, et al., 2016) อาการปวดหลังเรื้อรังเป็นผลกระทบสุขภาพร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตทั้งในต่างประเทศ (Devasahayam A. J. et al., 2014) และในประเทศไทย (Phayong, T. & Sathirakorn, P., 2025) อาการปวดหลังส่วนล่าง (Low back pain) พบมากขึ้นทั้งในกลุ่มบุคคลทั่วไป (Walker, B. F., 2000) และบุคลากรทางการแพทย์ (ณัฐพงศ์ ศรีสุขโข และคณะ, 2565) เป็นสาเหตุหลักที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการทำงานและคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยทำงาน

พนักงานเปลเป็นบุคลากรกลุ่มหนึ่งในโรงพยาบาลที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดอาการปวดหลังส่วนล่างเนื่องจากต้องยก เช่น และเคลื่อนย้ายผู้ป่วย ลักษณะการทำงานมีการก้ม เงย ยก บิดหมุนเอี้ยวตัว และยังต้องเคลื่อนย้ายผู้ป่วยที่มีน้ำหนักตัวมาก หากทำงานไม่ถูกท่าทางอาจทำให้เกิดการบาดเจ็บต่อเนื้อเยื่อบริเวณหลัง การบาดเจ็บซ้ำ ๆ และต่อเนื่องจะยิ่งทำให้มีอาการปวดหลังเพิ่มขึ้นและเรื้อรังได้ ดังนั้น อาการปวดหลังส่วนล่างจึงเป็นปัญหาที่ต้องเฝ้าระวังในพนักงานเปล โดยเฉพาะในโรงพยาบาลศูนย์ซึ่งมีความภาระงาน การดูแลผู้ป่วยจำนวนมาก (ณัฐพงศ์ ศรีสุขโข และคณะ, 2565); (Taweephiriyachinda, S. et al., 2015)

การออกกำลังกายเป็นวิธีการหนึ่งซึ่งช่วยป้องกันและบรรเทาอาการปวดหลังส่วนล่าง เพราะสามารถเพิ่มความแข็งแรง ความยืดหยุ่น และความมั่นคงของกล้ามเนื้อหลัง นอกจากนี้ ยังสามารถกระตุ้นปฏิสัมพันธ์ของระบบประสาทและกล้ามเนื้อให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนไหวที่ดีตามมา การออกกำลังกายบางชนิดอย่างต่อเนื่องยังช่วยเพิ่มขนาดเส้นใยกล้ามเนื้อส่งผลให้กล้ามเนื้อมีกำลังและความทนทาน ผลโดยรวม คือ ผู้ที่ออกกำลังกายเป็นประจำสามารถทำงานและดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Manit N., 2010) การออกกำลังกายด้วยน้ำหนักร่างกาย (Body Weight) เป็นการออกกำลังกายด้วยแรงต้าน รูปแบบหนึ่งที่สะดวกสามารถฝึกได้ทุกสถานที่ไม่ต้องใช้อุปกรณ์ (Anuwat S, et al., 2019); (Pearson D., 2000)

จากการศึกษาที่ผ่านมาได้มีการนำโปรแกรมฝึกด้วยน้ำหนักร่างกายต่อสมรรถภาพทางกาย ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเพื่อลดความรุนแรงและระดับความปวดหลังของพนักงานที่มีลักษณะงานยก (Chanidapa M., 2023) แต่ยังไม่มีการศึกษาในกลุ่มพนักงานเปล ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการสร้างเสริมสมรรถภาพทางกาย ซึ่งเน้นความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาและหลังโดยใช้โปรแกรมฝึกด้วยน้ำหนักร่างกายของพนักงานเปลครั้งนี้ เพื่อนำไปเป็นโปรแกรมดูแลสุขภาพในพนักงานเปลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของระดับคะแนนความปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนล่างของพนักงานเปล ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมในระยะเวลา 1 และ 8 สัปดาห์
2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของระดับคะแนนความอ่อนตัวของพนักงานเปล ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมในระยะเวลา 8 สัปดาห์
3. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของระดับคะแนนความแข็งแรงของกล้ามเนื้อจากการลุก-นั่ง 60 วินาทีของพนักงานเปล ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมในระยะเวลา 8 สัปดาห์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental) โดยใช้แบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง The One Group Pretest-Posttest Design

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ พนักงานเปลโรงพยาบาลศูนย์ในเขตสุขภาพที่ 4 (พนักงานเปลที่ปฏิบัติงานใน โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา โรงพยาบาลสระบุรี โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า ซึ่งเป็นโรงพยาบาลศูนย์ในเขตสุขภาพที่ 4) คำนวณขนาดตัวอย่างด้วยโปรแกรมการใช้การวิเคราะห์ด้วยกำลังการทดสอบ (G-Power analysis) (Sanitluea N, et al., 2019) การประมาณค่าขนาดอิทธิพล คือ ขนาดเล็ก กำหนดระดับนัยสำคัญ (a) ที่ 0.05 ค่าอำนาจการทดสอบ (Power test) กำหนดค่า b ร้อยละ 5 ได้ค่า power (1- b) ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 34 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงพนักงานในแผนกที่มีการยก ขน เคลื่อนย้ายผู้ป่วย (มีพนักงานสนใจเข้าร่วม 37 คน จึงรับเข้าร่วมโครงการทั้งหมด) เกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ (Inclusion criteria) คือ พนักงานเปลทุกคนในแผนกที่มีการยก ขน เคลื่อนย้ายผู้ป่วย ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการและสามารถปฏิบัติตามสิ้นสุดโครงการ ไม่มีโรคที่เสี่ยงต่อการประเมินสมรรถภาพทางกาย ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคปวดหลังจากการเสื่อมของหมอนรองกระดูกสันหลังและข้อต่อกระดูกสันหลัง ไม่มีการใช้ยาแก้ปวดต่อเนื่องระหว่างเข้าโปรแกรม เช่น NSAIDs Opioids เป็นต้น เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria) คือ พนักงานที่ไม่สามารถรับการประเมินสมรรถภาพทางกายทั้งก่อนและหลังเข้าโปรแกรม และไม่สมัครใจฝึกปฏิบัติตลอดการทดลอง

เครื่องมือ

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ เพศ แผนกที่ปฏิบัติงาน โรคที่เสี่ยงต่อการประเมินสมรรถภาพทางกาย (Chanidapa M., 2023) ส่วนที่ 2 แบบสอบถามมาตรฐานนอร์ดิก

(NMQ) เป็นเครื่องมือประเมินอาการผิดปกติของระบบกล้ามเนื้อและกระดูกในกลุ่มคนทำงาน ค่าความตรงตามเนื้อหา 0.80 ค่าความเชื่อมั่น 0.90 (Bergqvist, U. et al., 1995); (Wang, Y. et al., 2006) โดยเน้นการตรวจสอบความเจ็บปวดในส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น คอ หลัง แขน ขา และข้อมือ รวมถึงการประเมินอาการครั้งแรกก่อนเริ่มเข้าร่วมโปรแกรม หลังจากการเข้าร่วมโครงการ 1 สัปดาห์ และ 8 สัปดาห์ และส่วนที่ 3 แบบประเมินสมรรถภาพทางกาย ได้แก่ 1) ดัชนีมวลกาย (BMI) คำนวณผลด้วยน้ำหนักตัวหารด้วยส่วนสูงเป็นเมตรยกกำลังสอง หน่วยวัดเป็นกิโลกรัม/ตารางเมตร และ 2) ความอ่อนตัว (Flexibility) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) ใช้มาตรวัดความอ่อนตัว (Sit and reach test box) โดยให้ผู้ทดสอบนั่งเหยียดขา ฝ่าเท้าตั้งฉากกับพื้น ก้มตัวลงให้มือเคลื่อนไปบนผ้าให้ไกลที่สุด หน่วยวัดเป็นเซนติเมตร นำค่าที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานเพศและอายุ

2. โปรแกรมฝึกด้วยน้ำหนักร่างกาย คือ โปรแกรมที่พัฒนาโดยใช้หลัก FITT ซึ่งแนะนำโดย American College of Sports Medicine : FITT ย่อมาจาก F: Frequency ความบ่อยของการออกกำลังกาย I: Intensity ความหนักของการออกกำลังกาย T: Time ระยะเวลาที่ใช้ในการออกกำลังกาย T: Type รูปแบบของการออกกำลังกาย ประกอบด้วย ทำการฝึก 9 ท่า (Bureau of sports science, department of physical education, Ministry of tourism and sports, 2022); (Hattapran, P., 2014)

ท่า V Sit alternatives leg rise (ท่ากายบริหารกล้ามเนื้อท้อง และหลัง) วิธีปฏิบัติ

1. นิ่งชันเข่า 45 องศากับลำตัว เกร็งกล้ามเนื้อหน้าท้องและแกนกลางลำตัวอย่างช้า ๆ
2. วางมือทั้งสองข้างแนวสะโพกแขนเหยียดตรง สิ่งสำคัญ คือ ต้องรักษาท่าทางแกนกลางลำตัวให้ดี และกระดูกสันหลังที่แข็งแรงตลอดการเคลื่อนไหว และหลีกเลี่ยงการงอไหล่หลังแบน อย่ากลั้นหายใจ ให้หายใจเข้า-ออกถี่ ๆ ตลอดช่วงการเคลื่อนไหว

3. หายใจออกพร้อมเหยียดขาขาไปข้างหน้าให้ตรงเท้าขนานพื้นค้างไว้ 2 วินาที

4. หายใจเข้ากลับสู่ตำแหน่งเริ่มต้นอย่างช้า ๆ ในขณะที่เกร็งหน้าท้องและหลังไว้

5. เหยียดขาสลับซ้าย-ขวา นับ 1 ครั้ง ปฏิบัติ 10 - 12 ครั้ง จำนวน 3 เซ็ต

ท่า V Sit arm rise (ท่ากายบริหารกล้ามเนื้อท้อง และหลังส่วนล่าง) วิธีปฏิบัติ

1. นิ่งชันเข่า 45 องศากับลำตัว เกร็งกล้ามเนื้อหน้าท้องและแกนกลางลำตัวอย่างช้า ๆ
2. เหยียดแขนตรงไปข้าง และยกขึ้นเหนือไหล่แนวใบหู สิ่งสำคัญ คือ ต้องรักษาท่าทางแกนกลางลำตัวให้ดี และกระดูกสันหลังที่แข็งแรงตลอดการเคลื่อนไหว และหลีกเลี่ยงการงอไหล่หลังแบน อย่ากลั้นหายใจ ให้หายใจเข้า - ออกถี่ ๆ ตลอดช่วงการเคลื่อนไหว

3. หายใจออกพร้อมกับเหยียดแขนตรงไปข้าง และยกขึ้นเหนือไหล่แนวใบหูค้างไว้ 2 วินาที

4. หายใจเข้ากลับสู่ตำแหน่งเริ่มต้นอย่างช้า ๆ ในขณะที่เกร็งหน้าท้องและหลังไว้

5. เหยียดแขนขึ้นและลง นับ 1 ครั้ง ปฏิบัติ 10 - 12 ครั้ง จำนวน 3 เซ็ต

ท่า V Sit windshield wipers (ท่ากายบริหารกล้ามเนื้อสะโพก ท้อง และหลัง) วิธีปฏิบัติ

1. นิ่งชันเข่า 45 องศากับลำตัว เกร็งกล้ามเนื้อหน้าท้องและแกนกลางลำตัวอย่างช้า ๆ
2. วางมือทั้งสองข้างห่างออกจากแนวสะโพกออกเล็กน้อย สิ่งสำคัญ คือ ต้องรักษาท่าทางแกนกลางลำตัวให้ดี และกระดูกสันหลังที่แข็งแรงตลอดการเคลื่อนไหว และหลีกเลี่ยงการงอไหล่หลังแบน อย่ากลั้นหายใจ ให้หายใจเข้า - ออกถี่ ๆ ตลอดช่วงการเคลื่อนไหว

3. หายใจออกพร้อมหมุนสะโพกบิดเข้าทั้งสองข้างไปด้านขวาเข้าและพื้นค้างไว้ 2 วินาที

4. หายใจเข้ากลับสู่ตำแหน่งเริ่มต้นอย่างช้า ๆ ในขณะที่เกร็งหน้าท้องและหลังไว้

5. หมุนสะโพกบิดเข้าสลับซ้าย-ขวา นับ 1 ครั้ง ปฏิบัติ 10 - 12 ครั้ง จำนวน 3 เซ็ต

ท่า full plank (ท่ากายบริหารกล้ามเนื้อสะโพก ท้อง และหลัง) วิธีปฏิบัติ

1. อยู่ในท่าเตรียมดันพื้น เกร็งกล้ามเนื้อหน้าท้องและแกนกลางลำตัวอย่างช้า ๆ
2. วางมือทั้งสองข้างกว้างประมาณช่วงไหล่แขนตรงลำตัวตรงแบน แนวสะโพกและเข่าตรงปลายเท้าสัมผัสพื้น
งอข้อเท้าประมาณ 90 องศา สิ่งสำคัญ คือ ต้องรักษาท่าทางแกนกลางลำตัวให้ดีและกระดูกสันหลังที่แข็งแรงตลอด
และหลีกเลี่ยงการงอไหล่หลังแบน อย่ากลั้นหายใจ ให้หายใจเข้า - ออกลึก ๆ ตลอดการปฏิบัติ
3. หายใจออกลึก ๆ รักษาท่าทางแกนกลางลำตัวให้ดีและกระดูกสันหลังที่แข็งแรง
4. หายใจเข้าลึก ๆ รักษาท่าทางแกนกลางลำตัวให้ดีและกระดูกสันหลังที่แข็งแรง
5. รักษาท่าทางแกนกลางลำตัวให้ดีและกระดูกสันหลังที่แข็งแรง เกร็งหน้าท้องและหลังไว้ นับ 1 - 20 ครั้ง
จำนวน 3 เซ็ต

ท่า full plank alternatives leg lift (ท่ากายบริหารกล้ามเนื้อสะโพก ขา ท้อง และหลัง) วิธีปฏิบัติ

1. อยู่ในท่าเตรียมดันพื้น เกร็งกล้ามเนื้อหน้าท้องและแกนกลางลำตัวอย่างช้า ๆ
2. วางมือทั้งสองข้างกว้างประมาณช่วงไหล่แขนตรงลำตัวตรงแบน แนวสะโพกและเข่าตรงปลายเท้าสัมผัสพื้น
งอข้อเท้าประมาณ 90 องศา สิ่งสำคัญ คือ ต้องรักษาท่าทางแกนกลางลำตัวให้ดีและกระดูกสันหลังที่แข็งแรงตลอด
และหลีกเลี่ยงการงอไหล่หลังแบน อย่ากลั้นหายใจ ให้หายใจเข้า - ออกลึก ๆ ตลอดการปฏิบัติ
3. หายใจออกยกขาขวาขึ้นเหยียดตรงแนวสะโพกรักษาท่าทางแกนกลางลำตัวให้ดีและกระดูกสันหลังที่แข็งแรง ค้างไว้ 2 วินาที

ท่า Mountain climbers (ท่ากายบริหารกล้ามเนื้อสะโพก ขา ท้อง และหลัง) วิธีปฏิบัติ

1. อยู่ในท่าเตรียมดันพื้น เกร็งกล้ามเนื้อหน้าท้องและแกนกลางลำตัวอย่างช้า ๆ
2. วางมือทั้งสองข้างกว้างประมาณช่วงไหล่แขนตรงลำตัวตรงแบน แนวสะโพกและเข่าตรงปลายเท้าสัมผัสพื้น
งอข้อเท้าประมาณ 90 องศา สิ่งสำคัญ คือ ต้องรักษาท่าทางแกนกลางลำตัวให้ดีและกระดูกสันหลังที่แข็งแรงตลอด
และหลีกเลี่ยงการงอไหล่หลังแบน อย่ากลั้นหายใจ ให้หายใจเข้า - ออกลึก ๆ ตลอดการปฏิบัติ
3. หายใจออกดึงเข่าขวาผ่านหน้าท้องเข้าหาศอกขวารักษาท่าทางแกนกลางลำตัวให้ดีและกระดูกสันหลังที่แข็งแรง ค้างไว้ 2 วินาที
4. หายใจเข้ากลับสู่ตำแหน่งเริ่มต้นอย่างช้า ๆ ในขณะที่เกร็งหน้าท้องและหลังไว้
5. ยกขาซ้าย - ขวา นับ 1 ครั้ง ปฏิบัติ 10 - 12 ครั้ง จำนวน 3 เซ็ต

ท่า Mountain climbers twist (ท่ากายบริหารกล้ามเนื้อสะโพก ขา ท้อง และหลัง) วิธีปฏิบัติ

1. อยู่ในท่าเตรียมดันพื้น เกร็งกล้ามเนื้อหน้าท้องและแกนกลางลำตัวอย่างช้า ๆ
2. วางมือทั้งสองข้างกว้างประมาณช่วงไหล่แขนตรงลำตัวตรงแบน แนวสะโพกและเข่าตรงปลายเท้าสัมผัสพื้น
งอข้อเท้าประมาณ 90 องศา สิ่งสำคัญ คือ ต้องรักษาท่าทางแกนกลางลำตัวให้ดีและกระดูกสันหลังที่แข็งแรงตลอด
และหลีกเลี่ยงการงอไหล่หลังแบน อย่ากลั้นหายใจ ให้หายใจเข้า - ออกลึก ๆ ตลอดการปฏิบัติ
3. หายใจออกดึงเข่าขวาผ่านหน้าท้องหมุนสะโพกบิดเข่าขวาไปหาศอกซ้ายรักษาท่าทางแกนกลางลำตัวให้ดี
และกระดูกสันหลังที่แข็งแรง ค้างไว้ 2 วินาที
4. หายใจเข้ากลับสู่ตำแหน่งเริ่มต้นอย่างช้า ๆ ในขณะที่เกร็งหน้าท้องและหลังไว้
5. ดึงเข่าขวาผ่านหน้าท้องหมุนสะโพกบิดเข่าขวาไปหาศอกซ้าย - ขวา นับ 1 ครั้ง ปฏิบัติ 10 - 12 ครั้ง
จำนวน 3 เซ็ต

ท่า Squat (ท่ากายบริหารกล้ามเนื้อต้นขาด้านหน้า) วิธีปฏิบัติ

1. ยืนในท่าตรงปลายเท้าชี้ไปด้านหน้าแยกเท้ากว้างกว่าช่วงไหล่เล็กน้อยเกร็งกล้ามเนื้อหน้าท้องและแกนกลางลำตัวอย่างช้า ๆ
2. ม้วนสะโพกลดสะโพกลงไปด้านหลัง (นั่งเก้าอี้) งอเข่าประมาณ 90 องศา ไหล่ เข่า ข้อเท้าอยู่ในแนวเดียวกันและเข่าต้องอยู่ในเท้าเสมอ สิ่งสำคัญ คือ ต้องรักษาท่าทางแกนกลางลำตัวให้ดีและกระดูกสันหลังที่แข็งแรงตลอดและหลีกเลี่ยงการงอไหลหลังแบน อย่างลั่นหายใจ ให้หายใจเข้า - ออกลึก ๆ ตลอดการปฏิบัติ
3. หายใจเข้าม้วนสะโพกลดสะโพกลงไปด้านหลัง(ลุกจากเก้าอี้) งอเข่าประมาณ 90 องศา ไหล่ เข่า ข้อเท้าอยู่ในแนวเดียวกันและเข่าต้องอยู่ในเท้าเสมอ ค้างไว้ 2 วินาที
4. หายใจออกกลับสู่ตำแหน่งเริ่มต้นอย่างช้า ๆ ในขณะที่เกร็งหน้าท้องและหลังไว้
5. ม้วนสะโพกลดสะโพกลงไปด้านหลัง (นั่ง - ลุกจากนั่งเก้าอี้) งอเข่าประมาณ 90 องศา รักษาท่าทางแกนกลางลำตัวให้ดีและกระดูกสันหลังที่แข็งแรงสลับลง - ขึ้น นับ 1 ครั้ง ปฏิบัติ 10 - 12 ครั้ง จำนวน 3 เซต

ท่า Lunge (ท่ากายบริหารกล้ามเนื้อต้นขาด้านหลัง) วิธีปฏิบัติ

1. ยืนในท่าตรงปลายเท้าชี้ไปด้านหน้าแยกเท้ากว้างกว่าช่วงไหล่เล็กน้อยเกร็งกล้ามเนื้อหน้าท้องและแกนกลางลำตัวอย่างช้า ๆ
2. ก้าวเท้าขวาไปด้านหน้าประมาณช่วงขาบนลดเข่าซ้ายลงยันเท้าขวากลับท่าเริ่มเข่าเท้าหน้าต้องอยู่ในเท้าเสมอ สิ่งสำคัญ คือ ต้องรักษาท่าทางแกนกลางลำตัวให้ดีและกระดูกสันหลังที่แข็งแรงตลอด และหลีกเลี่ยงการงอไหลหลังแบน อย่างลั่นหายใจ ให้หายใจเข้า - ออกลึก ๆ ตลอดการปฏิบัติ
3. หายใจเข้าก้าวเท้าขวาไปด้านหน้าประมาณช่วงขาบนลดเข่าซ้ายลงยันเท้าขวากลับท่าเริ่มเข่าเท้าหน้าต้องอยู่ในเท้าเสมอ
4. หายใจออกกลับสู่ตำแหน่งเริ่มต้นอย่างช้า ๆ ในขณะที่เกร็งหน้าท้องและหลังไว้
5. ก้าวเท้าขวาไปด้านหน้าประมาณช่วงขาบนลดเข่าซ้ายลงยันเท้าขวากลับท่าเริ่มสลับขวา - ซ้าย นับ 1 ครั้ง ปฏิบัติ 10 - 12 ครั้ง จำนวน 3 เซต

กิจกรรม

ผู้วิจัยและทีมที่มหาวิทยาลัยการกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ สอนและสาธิตท่าออกกำลังกายการยืดเหยียดกล้ามเนื้อและการเสริมสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหลังและขา รับปรึกษาปัญหาสุขภาพให้กำลังใจและโน้มน้าวใจในการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จัดทำวิดีโอ ทำ QR code เพื่อให้พนักงานเปลผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถเข้าถึงข้อมูล ความรู้อย่างรวดเร็ว สะดวกมากขึ้น สามารถเปิดดูและปฏิบัติตามได้ทั้งที่บ้านและที่ทำงาน ใช้ระยะเวลาฝึก 8 สัปดาห์ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน (Phimai, P., 2019); (Yangthung, P., 2022) ในเวลา 15.00 น. ของทุกวันผู้วิจัยประสานให้ทางศูนย์พักพนักงานเปลเปิดวิดีโอและทำร่วมกัน หากวันไหนไม่ได้เข้าร่วมฝึกให้ปฏิบัติเวลาอื่นหรือที่บ้าน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ติดตาม

โดยมีเกณฑ์การวัดคะแนนคู่มือแบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของเด็ก เยาวชน และประชาชนไทย ดังนี้

การวัดความอ่อนตัว (Flexibility) จะใช้นั่งงอตัวไปข้างหน้า (Sit and Reach) ค่าความเชื่อมั่น 0.95 ค่าความเที่ยงตรง 1.00 มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินความอ่อนตัวของ ข้อไหล่ หลัง ข้อสะโพก และกล้ามเนื้อต้นขาด้านหลัง

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทดสอบ

กล่องเครื่องมือวัดความอ่อนตัว ขนาดสูง 30 เซนติเมตร มีสเกลของระยะทางตั้งแต่ ค่าลบ ถึง ค่าบวกเป็นเซนติเมตร

วิธีการปฏิบัติ

1. ให้ผู้รับการทดสอบยืดเหยียดกล้ามเนื้อแขน ขา และหลัง(ก่อนทดสอบให้ถอดรองเท้า)
2. ผู้รับการทดสอบนั่งตัวตรง เหยียดขาตรงไปข้างหน้าให้เข่าตึง ฝ่าเท้าทั้งสองข้างตั้งขึ้นในแนวตรงและให้ฝ่าเท้าวางราบชิดติดกับผนังกล่องวัดความอ่อนตัว ฝ่าเท้าวางห่างกันเท่ากับความกว้างของช่วงสะโพกของผู้รับการทดสอบ

3. เมื่อได้ยินสัญญาณ “เริ่ม” ให้ผู้รับการทดสอบยกแขนทั้ง 2 ข้างขึ้นในท่าข้อศอกเหยียดตรงและคว่ำมือให้ฝ่ามือทั้งสองข้างวางคว่ำซ้อนทับกันพอดี แล้วยืนแขนตรงไปข้างหน้า ให้ผู้รับการทดสอบค่อย ๆ ก้มลำตัวไปข้างหน้าพร้อมกับเหยียดแขนที่มีมือคว่ำซ้อนทับกัน ไปวางไว้บนกล่องวัดความอ่อนตัวให้ได้ไกลที่สุดจนไม่สามารถก้มลำตัวลงไปได้อีก ให้ก้มตัวค้างไว้ 3 วินาทีแล้วกลับมาสู่ท่านั่งตัวตรง ทำการทดสอบจำนวน 2 ครั้งติดต่อกัน

ระเบียบการทดสอบ (ควบคุมการทดสอบโดยผู้วิจัยและนักวิทยาศาสตร์การกีฬา)

ในการทดสอบจะต้องถอดรองเท้า ทั้งนี้การทดสอบจะไม่สมบูรณ์และต้องทำการทดสอบใหม่ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ต่อไปนี้

1. มีการงอเข่าในขณะที่ก้มลำตัวเพื่อยืนแขนไปข้างหน้าให้ได้ไกลที่สุด
2. มีการโยกตัว ช่วยขณะที่ก้มลำตัวลง
3. นิ้วกลางของมือทั้งสองข้างไม่อยู่ในตำแหน่งที่เท่ากัน

การบันทึกผลการทดสอบ (โดยผู้วิจัยและนักวิทยาศาสตร์การกีฬา)

1. บันทึกระยะทางที่ทำได้เป็นเซนติเมตร โดยบันทึกค่าที่ดีที่สุดจากการทดสอบ 2 ครั้ง
2. การบันทึกกรณีที่เศษของจุดทศนิยมมีค่าตั้งแต่ 0.5 เซนติเมตร ขึ้นไปหรือมากกว่า เช่น วัดค่าได้ 15.5 เซนติเมตร หรือ 15.7 เซนติเมตร ให้บันทึกผลการทดสอบเป็น 16.0 เซนติเมตร และในกรณีที่เศษของจุดทศนิยมมีค่าตั้งแต่ 0.5 เซนติเมตร ลงมาหรือน้อยกว่าไป เช่น วัดค่าได้ 15.3 เซนติเมตร หรือ 15.4 เซนติเมตร ให้บันทึกผลการทดสอบเป็น 15.0 เซนติเมตร

การวัดความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ (Muscle Strength and Endurance) จะใช้การยืน - นั่งบนเก้าอี้ 60 วินาที (60 Seconds Chair Stand) วัดอุปกรณ์เพื่อประเมินความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อ ค่าความเชื่อมั่น 0.91 ค่าความเที่ยงตรง 0.96

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทดสอบ

1. เก้าอี้ที่มีพนักพิง สูง 17 นิ้ว (43.18 เซนติเมตร)
2. นาฬิกาจับเวลา 1/100 วินาที

วิธีการปฏิบัติ

1. จัดเก้าอี้สำหรับการทดสอบยืน-นั่ง ให้ติดผนังที่เรียบและมีความทนทาน เพื่อป้องกันการเลื่อนไหลของเก้าอี้
2. ให้ผู้รับการทดสอบนั่งบริเวณตรงกลางของเก้าอี้ (ไม่ชิดพนักพิง เพื่อให้สะดวกต่อการลุกขึ้นยืน) เท้าทั้งสองข้างวางราบกับพื้นให้ปลายเท้าชี้ตรงไปข้างหน้าตั้งฉากกับแนวลำตัว และให้ห่างกันประมาณช่วงไหล่ของผู้รับการทดสอบ โดยให้เท้าทั้งสองข้างวางห่างกันเล็กน้อย หลังตรงแขนไขว้ประสานบริเวณอก และให้มือทั้งสองข้างแตะไหล่ไว้

3. เมื่อได้ยินสัญญาณ “เริ่ม” ให้ผู้รับการทดสอบลุกขึ้นจากเก้าอี้ ยืนตรงขาเหยียดตึง แล้วกลับลงนั่งในท่าเริ่มต้น นับเป็น 1 ครั้ง ปฏิบัติต่อเนื่องกันจนครบ 60 วินาที โดยปฏิบัติให้ได้จำนวนครั้งมากที่สุด

4. ผู้ที่เข้ารับการทดสอบสามารถหยุดพักระหว่างการทดสอบและสามารถปฏิบัติต่อตามเวลาที่เหลือผลการทดสอบให้นับจำนวนครั้งที่ทำได้ถูกต้องต่อเนื่อง

ระเบียบการทดสอบ (ควบคุมการทดสอบโดยผู้วิจัยและนักวิทยาศาสตร์การกีฬา)

ผู้รับการทดสอบจะต้องปฏิบัติให้เต็มความสามารถ ในระหว่างการทดสอบ การย่อตัวนั่งลงนั้น ปฏิบัติเพียงให้กันสัมผัสเก้าอี้ ไม่ลงน้ำหนักเต็มที่แล้วรีบเหยียดเข่าขึ้นขึ้น ในการทดสอบจะไม่นับจำนวนครั้งในกรณีต่อไปนี้

1. ในขณะยืน ขาและลำตัวไม่เหยียดตรง
2. ในขณะนั่ง กันไม่สัมผัสเก้าอี้

การบันทึกผลการทดสอบ(โดยผู้วิจัยและนักวิทยาศาสตร์การกีฬา)

บันทึกจำนวนครั้งที่ผู้เข้ารับการทดสอบลุกขึ้นยืนตรงและนั่งลงอย่างถูกต้อง ภายในเวลา 60 วินาที โดยให้ผู้รับการทดสอบปฏิบัติเพียงครั้งเดียว

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามมาตรฐานนอร์ดิก (NMQ) เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้อย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อประเมินอาการผิดปกติของระบบกล้ามเนื้อและกระดูกในกลุ่มคนทำงาน ค่าความตรงตามเนื้อหา 0.80 ค่าความเชื่อมั่น 0.90 เครื่องวัดความอ่อนตัวเป็นเครื่องมือตามมาตรฐาน การประเมินสมรรถภาพทางกาย (Physical fitness test) นำค่ามาเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานวิทยาศาสตร์การกีฬาแห่งประเทศไทย เป็นเครื่องเดิมตลอดการทดสอบ สำหรับโปรแกรมการออกกำลังกายแบบใช้น้ำหนักร่างกาย โดยทบทวน จากวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผ่านการพิจารณาผู้เชี่ยวชาญเวชศาสตร์การกีฬานักกายภาพบำบัด สามารถฝึกได้ ไม่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บต่อพนักงาน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Content validity) เพื่อนำไปแก้ไขและปรับปรุง พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item-objective congruence : IOC) เท่ากับ 1 ถึง +1 ซึ่งเป็นโปรแกรมการฝึกด้วยน้ำหนักร่างกายโดยใช้แรงต้าน (Phimai, P., 2019); (Yangthung, P., 2022)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประสานงานผู้บริหารโรงพยาบาลศูนย์ในเขตสุขภาพที่ 4 และทีมอาชีวเวชกรรม ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ก่อนรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดและแจกเอกสารชี้แจงโครงการ พร้อมกับแบบยินยอมลงนามให้ลงนามยินยอมก่อน

2. ศึกษารายละเอียดข้อมูลอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์ โปรแกรมการออกกำลังกายและสถานที่ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ชี้แจงขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามและประเมินสมรรถภาพทางกาย

5. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประมวลผลการอ่านค่าผลการประเมินสมรรถภาพทางกาย และการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโปรแกรม โดยใช้แบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลสุขภาพ การเมื่อยล้าของกล้ามเนื้อ ชักงูจิดใจและชักชวนให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมเห็นความสำคัญของการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ กระตุ้นออกกำลังกายและยืดเหยียดกล้ามเนื้อหลังปฏิบัติงาน ใช้ระยะเวลาฝึก 8 สัปดาห์ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน ในเวลา 15.00 น. ผู้วิจัยประสานทางศูนย์พักพนักงานเปิดเปิดชีวิตและทำร่วมกัน หากวันไหนไม่ได้เข้าร่วมฝึกให้ปฏิบัติเวลาอื่นหรือที่บ้าน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ติดตาม

6. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างหลังการออกกำลังกายตามโปรแกรมการออกกำลังกายใน สัปดาห์ที่ 1 และ สัปดาห์ที่ 8

7. ผู้วิจัยทำบันทึกประจำตัวผู้รับการทดลองเป็นรายบุคคลแล้วนำข้อมูลมาบันทึกรวมเพื่อนำไป วิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตัวแปรที่ศึกษาเปรียบเทียบก่อนและหลังทดลอง ได้แก่ ดัชนีมวลกาย ระดับความปวดหลัง ความอ่อนตัว และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อจากการลุก-นั่ง 60 วินาที โดยใช้สถิติ Paired t-test

การพิทักษ์สิทธิ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา (เลขที่อนุมัติ 038/2568) โดยดำเนินการภายใต้หลักการจริยธรรมการวิจัย ในมนุษย์อย่างเคร่งครัด กลุ่มตัวอย่างทุกคนได้รับการชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินการ สิทธิ ประโยชน์และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงการรักษาข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นความลับ ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถซักถามข้อสงสัยก่อนให้ความยินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยสมัครใจและลงนามในหนังสือยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร และหากผู้วิจัยต้องการออกจากโปรแกรมกิจกรรมต่าง ๆ สามารถทำได้ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินกิจกรรม

ผลการวิจัย

พนักงานเปลทั้งหมด 37 คน เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 40 ปี ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป พบพนักงานเปลที่ทำงานมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน 12 คน

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n = 37)

รายละเอียด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	0	0
ชาย	37	100
อายุ (Mean 40.22 ปี, S.D. 11.57 ปี)		
ต่ำกว่า 30 ปี	5	13.5
30-39	10	27
40 ปีขึ้นไป	22	59.5
ประสบการณ์ทำงาน (Mean 5.93 ปี, S.D. 7.04 ปี)		
ต่ำกว่า 2 ปี	4	10.8
2 ปีขึ้นไป	33	89.2
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	2	5.5
มัธยมศึกษา	35	94.5
โรคประจำตัวที่ส่งผลต่อการฝึก		
ไม่มี	37	100
มี	0	0
ชั่วโมงการทำงานต่อวัน		
ไม่เกิน 8 ชม./วัน	25	67.5
มากกว่า 8 ชม./วัน	12	32.4

ผลการเปรียบเทียบระดับคะแนนความอ่อนตัว และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อจากการลุก-นั่ง 60 วินาที ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมพบว่าหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรกดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของน้ำหนัก ดัชนีมวลกาย (BMI) ความอ่อนตัว และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อจากการลุก-นั่ง 60 วินาที

	ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	หลังเข้าร่วมโปรแกรม	Mean Change (95%CI)	p-value
น้ำหนัก	73.09 ± 16.81	73.19 ± 16.76	0.09 (-0.2, 0.39)	0.518
ดัชนีมวลกาย (BMI)	25.34 ± 5.63	25.37 ± 5.62	0.03 (-0.07, 0.13)	0.511
ความอ่อนตัว	1.65 ± 9.14	4.68 ± 9.73	3.02 (1.77, 4.28)	<0.001*
ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อจากการลุก-นั่ง 60 วินาที	29.73 ± 8.13	37.72 ± 10.36	7.94 (5.31, 10.58)	<0.001*

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของระดับคะแนนความปวดกล้ามเนื้อของพนักงานเวรเปล ในระยะเวลา 1 สัปดาห์ และ 8 สัปดาห์ พบว่าหลังการเข้าร่วมโปรแกรมระดับความปวดกล้ามเนื้อลดลงก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมอย่าง ดังตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของระดับคะแนนความปวดกล้ามเนื้อด้านซ้ายและขวาของพนักงานเวรเปล ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม ในระยะเวลา 1 สัปดาห์ ด้วยสถิติ Wilcoxon Signed Ranks test (n = 37)

ส่วนของร่างกาย	ก่อน		หลัง		p-value
	Mean ± S.D.	Min – max	Mean ± S.D.	Min – max	
ด้านซ้าย					
คอ	1.61 ± 1.97	0 - 10	1.26 ± 1.58	0 - 5	0.002*
ไหล่	1.99 ± 1.95	0 - 7	1.57 ± 1.46	0 - 5	0.001*
หลังส่วนบน	2.27 ± 2.49	0 - 10	1.85 ± 1.96	0 - 5	0.001*
หลังส่วนล่าง	2.7 ± 2.5	0 - 10	2.18 ± 1.95	0 - 5	<0.001*
แขนส่วนบน	1.52 ± 2.38	0 - 8	1.22 ± 1.75	0 - 5	0.001*
ข้อศอก	0.76 ± 1.64	0 - 7	0.65 ± 1.3	0 - 5	0.039*
แขนส่วนล่าง	0.71 ± 1.27	0 - 5	0.69 ± 1.21	0 - 5	0.317
มือ/ข้อมือ	1.04 ± 1.69	0 - 7	0.88 ± 1.4	0 - 5	0.026*
สะโพก/ต้นขา	1.99 ± 2.5	0 - 10	1.68 ± 1.83	0 - 5	0.008*
หัวเข่า	2.19 ± 3.07	0 - 10	1.53 ± 1.88	0 - 5	0.001*
น่อง	2.29 ± 2.63	0 - 10	1.95 ± 1.95	0 - 5	0.007*
เท้า	2.52 ± 2.94	0 - 10	2 ± 2.01	0 - 5	0.003*
ด้านขวา					
คอ	1.59 ± 1.96	0 - 10	1.48 ± 1.71	0 - 5	0.066
ไหล่	2.03 ± 2.1	0 - 9	1.81 ± 1.63	0 - 5	0.026*
หลังส่วนบน	2.14 ± 2.53	0 - 10	1.78 ± 1.92	0 - 5	0.002*
หลังส่วนล่าง	2.81 ± 2.54	0 - 10	2.37 ± 1.97	0 - 5	<0.001*
แขนส่วนบน	1.47 ± 2.36	0 - 8	1.11 ± 1.61	0 - 5	0.001*
ข้อศอก	0.7 ± 1.6	0 - 7	0.56 ± 1.18	0 - 5	0.027*
แขนส่วนล่าง	0.71 ± 1.23	0 - 5	0.65 ± 1.14	0 - 5	0.063
มือ/ข้อมือ	0.97 ± 1.67	0 - 7	0.79 ± 1.17	0 - 4	0.039*
สะโพก/ต้นขา	1.94 ± 2.47	0 - 10	1.47 ± 1.64	0 - 5	0.003*
หัวเข่า	2.14 ± 3.03	0 - 10	1.4 ± 1.69	0 - 5	0.001*
น่อง	2.2 ± 2.61	0 - 10	1.74 ± 1.81	0 - 5	0.005*
เท้า	2.63 ± 3.04	0 - 10	1.8 ± 1.84	0 - 5	<0.001*

P < 0.05.

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของระดับคะแนนความปวดกล้ามเนื้อด้านซ้ายและขวาของพนักงาน เวิร์เพล ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม ในระยะเวลา 8 สัปดาห์ ด้วยสถิติ Wilcoxon Signed Ranks test (n = 37)

ส่วนของร่างกาย	ก่อน		หลัง		p-value
	Mean ± SD.	Min – max	Mean ± SD.	Min – max	
ด้านซ้าย					
คอ	1.35 ± 1.93	0 - 10	1.1 ± 1.44	0 - 5	0.011*
ไหล่	1.74 ± 1.86	0 - 7	1.47 ± 1.49	0 - 5	0.016*
หลังส่วนบน	2.06 ± 2.4	0 - 10	1.55 ± 1.68	0 - 5	0.001*
หลังส่วนล่าง	2.69 ± 2.73	0 - 10	1.97 ± 1.82	0 - 5	<0.001*
แขนส่วนบน	1.37 ± 2.05	0 - 7	1.03 ± 1.55	0 - 5	0.001*
ข้อศอก	0.63 ± 1.33	0 - 7	0.51 ± 0.99	0 - 5	0.066
แขนส่วนล่าง	0.76 ± 1.37	0 - 7	0.63 ± 1.01	0 - 4	0.066
มือ/ข้อมือ	0.86 ± 1.6	0 - 7	0.69 ± 1.12	0 - 4	0.041*
สะโพก/ต้นขา	1.72 ± 2.35	0 - 9	1.36 ± 1.62	0 - 5	0.007*
หัวเข่า	1.8 ± 2.89	0 - 10	1.15 ± 1.57	0 - 5	0.001*
น่อง	2.05 ± 2.65	0 - 10	1.53 ± 1.73	0 - 5	0.001*
เท้า	2.29 ± 2.98	0 - 10	1.6 ± 1.85	0 - 5	<0.001*
ด้านขวา					
คอ	1.39 ± 1.97	0 - 10	1.17 ± 1.57	0 - 5	0.011*
ไหล่	1.77 ± 1.9	0 - 7	1.53 ± 1.55	0 - 5	0.010*
หลังส่วนบน	2.07 ± 2.41	0 - 10	1.67 ± 1.79	0 - 5	0.005*
หลังส่วนล่าง	3.02 ± 2.77	0 - 10	2.24 ± 1.9	0 - 5	<0.001*
แขนส่วนบน	1.51 ± 2.23	0 - 7	1.16 ± 1.6	0 - 5	0.004*
ข้อศอก	0.57 ± 1.27	0 - 7	0.5 ± 1.09	0 - 5	0.109
แขนส่วนล่าง	0.76 ± 1.42	0 - 7	0.64 ± 1.11	0 - 5	0.066
มือ/ข้อมือ	0.84 ± 1.57	0 - 7	0.72 ± 1.21	0 - 5	0.041*
สะโพก/ต้นขา	1.69 ± 2.33	0 - 9	1.26 ± 1.6	0 - 5	0.003*
หัวเข่า	1.78 ± 2.78	0 - 10	1.23 ± 1.67	0 - 5	0.002*
น่อง	2.01 ± 2.65	0 - 10	1.53 ± 1.75	0 - 5	0.005*
เท้า	2.32 ± 3.02	0 - 10	1.67 ± 1.89	0 - 5	0.001*

P < 0.05.

อภิปรายผล

โปรแกรมฝึกด้วยน้ำหนักร่างกายในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นโปรแกรมการฝึกที่ใช้ น้ำหนักตัวเป็นแรงต้าน มีความเหมาะสมกับพนักงานเพล ซึ่งมีการงานเร่งด่วนและมีระยะเวลาจำกัดในการออกกำลังกาย เนื่องจากเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวก ไม่ต้องใช้อุปกรณ์ สามารถฝึกได้ทั้งที่บ้านและหลังปฏิบัติงาน (Anuwat S, et al., 2019)

ค่าเฉลี่ยคะแนนความอ่อนตัว และสมรรถภาพทางกายการลุกนั่ง 60 วินาทีสูงขึ้นมากกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญ อาจเนื่องจากการออกกำลังกายตาม หลัก FITT โดยการจัดความหนักและความถี่ในการฝึก ตลอดจนความยาวนานในการฝึกแต่ละครั้ง โดยมีการอบอุ่นร่างกาย ทั้งก่อนและหลังการฝึก กำหนดการฝึก 8 สัปดาห์ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน 20 นาทีต่อวัน ช่วยเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความทนทานของกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัว สมรรถภาพทางกายดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ Chanidapa M. ที่ศึกษา

เกี่ยวกับโปรแกรมฝึกด้วยน้ำหนักร่างกายต่อสมรรถภาพทางกาย ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ระดับความปวดหลังของพนักงานในสถานประกอบการค้าส่งและปลีกวัสดุก่อสร้าง พบว่าสามารถเพิ่มสมรรถภาพทางกาย ป้องกันและลดความรุนแรงของระดับความปวดหลังส่วนล่างได้ (Chanidapa M., 2023) สอดคล้องกับการศึกษาของ Peerawit, K. & Suthana, T. ที่ศึกษาผลการใช้โปรแกรมสุขภาพควบคู่กับการฝึกด้วยแรงต้านโดยใช้น้ำหนักตัวที่ส่งผลต่อความแข็งแรงของกล้ามเนื้อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ พบว่า โปรแกรมสุขภาพควบคู่กับการฝึกด้วยแรงต้านโดยใช้น้ำหนักตัวสามารถพัฒนาความแข็งแรง ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้ (Peerawit, K. & Suthana, T., 2018) งานวิจัยของ อานุภาพ ไชยพิพัฒน์ ที่พบว่า โปรแกรมการฝึกลูกบอลออกกำลังภายในนักกีฬายิงธนู จำนวน 8 สัปดาห์ ส่งผลในทางบวกต่อการทำงานของกล้ามเนื้อและความสมดุลภายหลังการฝึก เช่น เพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแกนกลาง ลำตัว กล้ามเนื้อขาต้านหน้า และเพิ่มประสิทธิภาพการทรงตัว (อานุภาพ ไชยพิพัฒน์, 2562) และงานวิจัยของ Changbunjong T. ที่ศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้โปรแกรมการออกกำลังกายแบบพิลาทิส โดยออกกำลังกาย 8 สัปดาห์ 3 วันต่อสัปดาห์ พบว่า สมรรถภาพทางกายดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเทียบกับการออกกำลังกาย 2 หรือ 4 หรือ 6 สัปดาห์ (Changbunjong, T., 2023)

ระดับของการปวดกล้ามเนื้อ จากการติดตามอาการปวดระยะเวลา 1 สัปดาห์ และ 8 สัปดาห์ พบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรมออกกำลังกาย ระดับการปวดลดลงต่ำกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะบริเวณหลังส่วนล่างที่พบการลดลงตั้งแต่ 1 สัปดาห์แรกหลังปฏิบัติ ทำให้พนักงานเปลที่เข้าร่วมโปรแกรมมีกำลังใจในการออกกำลังกายมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา สอดคล้องกับการศึกษาของ พชรินทร์ ใจจุ่ม ที่ศึกษาประสิทธิผลของ การจัดโปรแกรมการยืดเหยียดกล้ามเนื้อร่วมกับการให้ความรู้ด้านกายศาสตร์เพื่อลดอาการปวดเมื่อยหลัง และเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหลังของคณานทอผ้าด้วยมือ พบว่า ภายหลังการให้โปรแกรมสมรรถภาพความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหลังได้ของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (พชรินทร์ ใจจุ่ม, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์มาภรณ์ ตาสาย ที่ศึกษาเกี่ยวกับโปรแกรมการให้ความรู้และการออกกำลังกายส่วนหลัง ในพนักงานเปลที่มีอาการปวดหลังส่วนล่างเรื้อรัง โดยพบว่า การออกกำลังกายส่วนหลัง 20 นาที 3 ครั้งต่อสัปดาห์ต่อเนื่อง 12 สัปดาห์ สามารถเพิ่มระดับความสามารถในการใช้ชีวิตประจำวันได้ อาจเนื่องจากการออกกำลังกายช่วยเพิ่มกำลังกล้ามเนื้อหลังและขาให้แข็งแรงจะช่วยลดอาการปวดหลังลงได้ (พิมพ์มาภรณ์ ตาสาย, 2560)

พนักงานเปลส่วนใหญ่มีดัชนีมวลกายอยู่ในระดับอ้วน (BMI 25.0-29.9) ซึ่งเป็นปัจจัยให้เกิดอาการปวดหลังได้ ไม่พบความแตกต่างของระดับดัชนีมวลกายหลังเข้าร่วมโปรแกรมออกกำลังกายแตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ของ จารุวรรณ ภูสาสิทธิ์; อุดมศักดิ์ แก้วบังเกิด และสุภาพร แนวบุตร ที่ศึกษาเกี่ยวกับโปรแกรมการเดินแอโรบิกแบบมวยไทยต่อผู้ที่มีดัชนีมวลการแนวโน้มสูง 60 คน ในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มาใช้บริการในหน่วยบริการสุขภาพพระตำบลดงภูมิจังหวัดราชบุรี พบว่า เมื่อเข้าร่วมโปรแกรมฝึก 10 สัปดาห์ กลุ่มทดลองหลังจากเข้าร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพ ค่าเฉลี่ยความดันโลหิตซิสโตลิก ความดันโลหิตไดแอสโตลิก และดัชนีมวลกายของกลุ่มทดลองลดลงอย่างมีนัยสำคัญ อาจเนื่องจากระยะเวลาการฝึกปฏิบัติของโปรแกรมออกกำลังกายที่แตกต่างกันและอาจเกิดจากท่าฝึกออกกำลังกายทั้ง 9 ท่า เน้นการยืดเหยียดกล้ามเนื้อและการสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหลังและขา ซึ่งแตกต่างกับการออกกำลังกายแบบแอโรบิก (จารุวรรณ ภูสาสิทธิ์และคณะ, 2565); (อุมศักดิ์ แก้วบังเกิด และสุภาพร แนวบุตร, 2564)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นได้ว่าการสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายโดยใช้โปรแกรมฝึกออกกำลังกายด้วยน้ำหนักร่างกายของพนักงานเปล สามารถเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายและช่วยลดความรุนแรงของอาการปวดหลัง

ส่วนล่างได้ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป อาจทำในกลุ่มอาชีพที่มีลักษณะการทำงานที่มีการยก บิดเอี้ยวตัว ไกลเคียงกัน เช่น พนักงานขนส่งสินค้าที่มีการยกของ พนักงานเข็นรถส่งอาหารผู้ป่วยในโรงพยาบาล เป็นต้น และควรมีการวิจัยประเมินผลระยะยาวร่วมด้วย

เอกสารอ้างอิง

- เจตนิพัทธ์ ปิ่นแก้วและคณะ. (2565). ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายโดยใช้น้ำหนักตัวเป็นแรงต้านร่วมกับฟิตเนสบอร์ดเกมที่มีต่อสมรรถภาพทางกายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, 14(3), 167-177.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). คู่มือแบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของเด็กเยาวชน และประชาชนไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เวิลด์ เอ็กซ์เพิร์ท จำกัด.
- จารุวรรณ ภูสาลีและคณะ. (2565). หลักการของโปรแกรมที่แนะนำให้มีความปลอดภัยที่เน้นการเดินแอโรบิกแบบมวยไทยต่อดัชนี้และดัชนีมวลกายของผู้นำภาวะศูนย์กลางเกือบสูง. วารสารพยาบาลทหารบก, 40(3), 35-44.
- ณัฐพงศ์ ศรีสุขโข และคณะ. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอาการปวดหลังส่วนล่างของบุคลากรทางการแพทย์โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง สังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารโรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์, 17(1), 84-112.
- พัชรินทร์ ใจจุ่ม. (2561). ประสิทธิภาพของการจัดโปรแกรมการยืดเหยียดกล้ามเนื้อร่วมกับการให้ความรู้ ด้านการยศาสตร์เพื่อลดอาการปวดเมื่อยหลังและเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหลังของ คนงานทอผ้าด้วยมือ ตำบลแม่แรง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดลำพูน. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 20(3), 29-39.
- พิมพ์มาภรณ์ ตาสาย. (2560). ผลของโปรแกรมการให้ความรู้และการออกกำลังกายส่วนหลังในพนักงานเปตที่มีอาการปวดหลังส่วนล่างเรื้อรัง. Journal of Associated Medical Sciences, 50(2), 245-252.
- อานภาพ ไชยพิพัฒน์. (2562). ผลของการฝึกด้วยลูกบอลออกกำลังกายที่มีต่อการทรงตัว และการทำงานของกล้ามเนื้อในนักกีฬายิงธนู. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- อุดมศักดิ์ แก้วบังเกิด และสุภาพร แนวบุตร. (2564). ผลของโปรแกรมสร้างเสริมสุขภาพด้วยคีตะมวยไทยต่อดัชนีมวลกาย เส้นรอบเอว และสมรรถภาพทางกาย ของบุคคลวัยทำงานที่มีภาวะน้ำหนักเกิน. ใน วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Anuwat, S. et al. (2019). Effects of TRX Training and body weight training on muscle strength and endurance. Journal of health, Physical education and recreation, 45(1),1-12.
- Bergqvist, U. et al. (1995). Musculoskeletal disorders among visual display terminal workers: Individual, ergonomic, and work organization factors. Ergonomics, 38(4), 763-776.
- Bureau of sports science, department of physical education, Ministry of tourism and sports. (2022). Exercise with body weight "Body Weight Exercise". (2nd ed.). Bangkok: Sangchan Printing Limited Partnership, Thailand.
- Changbunjong, T. (2023). The Effects of Physical Fitness Enhancement by Using the Bodyweight Training Program on Physical Fitness Muscle Strength Knowledge of Ergonomics the Level of Back Pain of Employees in Wholesale and Retailer Construction Company. Journal of Nursing and Health Care, 41(1), 1-12.
- Chanidapa M. (2023). The Effects of Physical Fitness Enhancement by using the Bodyweight Training Program on Physical Fitness Muscle Strength Knowledge of Ergonomics the Level

- of Back Pain of Employees in Wholesale and Retailer. *Journal of Nursing and Health Care*, 41(1), 1-12.
- Devasahayam, A. J. et al. (2014). Delivering a back school programme with a cognitive behavioural modification: a randomised pilot trial on patients with chronic non-specific low back pain and functional disability. *Proceedings of Singapore Healthcare*, 23(3), 218-225.
- Hattapran, P. (2014). Application development training body weight and elastic to strengthen the leg muscles of older Muang Mahasarakham. In Master's Thesis in Education, Sports Management. Rajabhat Maha Sarakham university.
- Manit, N. (2010). Effect of stretching exercise on low back pain and functional ability in home-based garment workers [Dissertation]. Chiang Mai: Chiang Mai University.
- Morone, G. et al. (2016). Efficacy of perceptive rehabilitation in the tretment of chronic nonspecific low back pain through a new tool: a randomized clinical study. *Clin Rehabil*, 26(4), 339-350.
- Pearson, D. (2000). The national strength and condtioning association's basic guidelines for the resistance training of athletes. *National strength and conditioning association Journal*, 22(4), 14-27.
- Peerawit, K. & Suthana, T. (2018). Effect of heath program coupled bodyweight program of lower secondary school underweight students. *Journal of Education Studies*, 13(4), 316-329.
- Phayong, T. & Sathirakorn, P. (2025). Occupational Injuries and Illnesses and Associated Costs in Thailand. *Saf Health Work*, 5(2), 66-72.
- Phimai, P. (2019). Effects of body weight training on health-related physical fitness of overweight women. *UMT Poly Journal*, 16(2), 460-466.
- Sanitluea, N. et al. (2019). Sample size calculation using G*power program. *Journal of Suvarnabhumii institute of technology (humanities and social sciences)*, 5(1), 496-507.
- Taweephiriyachinda, S. et al. (2015). Dangerous posture and prevalence of musculoskeletal disorders. related to work in Narathiwat Rajanagarindra Hospital workers. *KKU Research Journal, Science and Technology Branch*, 15(2), 80-88.
- Vorasak, P. (2018). Total article about philosophy principal method and evaluation for physical education. Bangkok: Printing Press of Chulalongkorn University.
- Walker, B. F. (2000). The prevalence of low back pain: a systematic review of the literature from 1966 to 1998. *Journal of Spinal Disorders and Techniques*, 13(3), 205-217.
- Wang, Y. et al. (2006). The use of Nordic Musculoskeletal Questionnaire (NMQ) in ergonomic assessments. *International Journal of Occupational Safety and Ergonomics*, 12(3), 289-296.
- Yangthung, P. (2022). The effects of body weight and aerobic excercises onbody mass index, visceral fat rating and body fat percentage of overweights. *Academic journal of Thailand national sport university*, 14(3), 57-69.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เกมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยี
เพื่อส่งเสริมความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*
DEVELOPING TECHNOLOGY GAME-BASED LEARNING ACTIVITIES
TO PROMOTE RETENTION IN MEMORIZING CHINESE VOCABULARY FOR
GRADE 6 ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS

รัฐศาสตร์ ชมภูงาม*, ณัฐพล แจงอักษร

Ratthasat Chompoongam*, Natthapol Jeangaksorn

คณะกรรมการสอนภาษาจีนร่วมสมัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย

Master of Arts Program in Contemporary Chinese Language Teaching, Chiangmai University, Chiangmai, Thailand

*Corresponding author E-mail: 5932403153@lamduan.mfu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีน และ 2) ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมดังกล่าว เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 22 คน จากโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือวิจัย คือ แบบวัดความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 ช่วง ได้แก่ 1) การสอนคำศัพท์ด้วยสื่อ PowerPoint 2) การเล่นเกมจับอั้งเปา คำศัพท์ภาษาจีน และ 3) การเล่นเกมที่ออกแบบโดยอ้างอิงคำศัพท์จากหลักสูตร YCT ระดับ 1 ทั้งนี้ กิจกรรมผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาเท่ากับ 0.77 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 7.05 คะแนน และเพิ่มขึ้นเป็น 12.32 คะแนน หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ในการทดสอบหลังเรียนครั้งที่ 2 หลังผ่านไป 2 สัปดาห์ คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 12.36 คะแนน ซึ่งการที่คะแนนไม่ลดลงหลังจากผ่านไป 2 สัปดาห์นั้น สามารถบรรลุตามเกณฑ์ความคงทนที่ตั้งไว้ เมื่อทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนน พบว่า คะแนนก่อนเรียน คะแนนหลังเรียนครั้งที่ 1 และคะแนนหลังเรียนครั้งที่ 2 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$)

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เกมเป็นฐาน, ความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีน, กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เกมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยี

Abstract

The objectives of this study were: 1) Develop game-based learning activities combined with technology to promote vocabulary retention in Chinese, and 2) Analyze the effects of using game-

based learning activities combined with technology to promote vocabulary retention in Chinese. This was an experimental design using a single group pre-test and post-test design. The sample consisted of 22 sixth-grade elementary school students from a school in Chiang Mai province, selected using simple random sampling with classrooms as the sampling unit. The research instrument was a Chinese vocabulary retention scale with a reliability coefficient of 0.86. Statistical analysis included mean, standard deviation, and Repeated Measures ANOVA. The results showed that the developed game-based learning activities combined with technology to promote vocabulary retention in Chinese were divided into three phases: Phase 1 involved teaching vocabulary using a PowerPoint presentation; Phase 2 involved playing a Chinese vocabulary-based lucky red envelope game; and Phase 3 involved playing a game designed with content referencing vocabulary from the YCT Level 1 curriculum. The effects of the implemented activities were analyzed to assess the retention of Chinese vocabulary. A validity check was conducted by three experts, yielding a Content Consistency Index (IOC) of 0.77. Students showed a significant improvement in their retention of Chinese vocabulary. Their average pre-test score was 7.05, increasing to 12.32 after the game-based learning activities. Following the second post-test (two weeks later), the average score reached 12.36. The fact that scores did not decrease after two weeks met the retention criterion. Analysis of the differences between pre-test, first post-test, and second post-test scores revealed statistically significant differences at the 0.05 level ($p < 0.05$).

Keywords: Game-Based Learning Activities, Memorizing Chinese Vocabulary, Technology Game-Based Learning Activities

บทนำ

ในปัจจุบันนั้นประเทศจีนได้ก้าวขึ้นมาเป็นหนึ่งในมหาอำนาจของโลก ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรมต่าง ๆ ส่งผลให้หลายประเทศทั่วโลกจึงเริ่มรับเอาวัฒนธรรมจีนเข้าไปด้วย ไม่ว่าจะเป็น ด้านอาหาร ภาพยนตร์ สื่อบันเทิง และภาษาจีน จากสภาพสังคมในปัจจุบันจะสังเกตได้ว่าภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาจีนถือเป็นหนึ่งในห้าของภาษาที่ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว เนื่องจากประเทศจีนมีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจและการค้าอยู่ในระดับแนวหน้าของโลกจึงทำให้ภาษาจีนกลายเป็นภาษาที่ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นภาษาที่มีผู้คนสื่อสารมากที่สุดในโลก อีกทั้งรัฐบาลยังผลักดันให้ภาษาจีนเป็นหนึ่งในวิชาบังคับพื้นฐานของระบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้ความนิยมในการเรียนภาษาจีนและผู้เรียนนั้นมีจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเรียนภาษาต่างประเทศนั้น หัวใจสำคัญในการสื่อสารคือการพูด ซึ่งการพูดนั้นต้องอาศัยทักษะการจดจำคำศัพท์เข้ามาช่วยในการสื่อสารด้วย โดยภาษาจีนนั้นมีจุดยากอยู่ที่ตัวอักษรจีนซึ่งแตกต่างจากภาษาตระกูลอื่น ๆ ที่จะใช้การผสมพยัญชนะต่าง ๆ เพื่อให้เป็นคำศัพท์ออกมา แต่สำหรับภาษาจีนนั้นเป็นภาษาตระกูลอักษรภาพ ซึ่งคงเหลืออยู่เพียงภาษาเดียวในปัจจุบัน ซึ่งมีจำนวนคำศัพท์ค่อนข้างเยอะสำหรับเพียงพอต่อการสื่อสาร (ปิติ ศรีแสงนาม, 2563) ดังที่ นริศ วศินานนท์ และ สุกัญญา วศินานนท์ กล่าวว่า การใช้งานหรือสื่อสารในชีวิตประจำวันนั้น อักษรจีนที่ใช้บ่อยมีประมาณ 3,500 - 5,000 ตัว ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้จดจำและใช้สื่อสาร ในการเรียนภาษาจีนเพื่อที่จะสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเพียงพอ นั้นผู้เรียนจำเป็นต้องจดจำคำศัพท์เพื่อใช้ในการสื่อสารให้ได้ (นริศ วศินานนท์ และ สุกัญญา วศินานนท์, 2562) ซึ่งในข้อนี้เป็นข้อท้าทายสำหรับผู้เริ่มเรียนภาษาจีนและเรียนภาษาจีนไปได้ระยะหนึ่ง ดังนั้นการเรียนรู้คำศัพท์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็น รากฐานของการสื่อสารและความเข้าใจ

ทุกภาษา ซึ่งช่วยให้เราพูด เขียน อ่าน ฟัง ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพิ่มความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ประสบความสำเร็จทางวิชาการ เปิดโอกาสทางอาชีพ และช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมอื่นได้ลึกซึ้งขึ้น ยังมีคำศัพท์มาก ยิ่งแสดงออกได้ดีและเข้าถึงข้อมูลได้หลากหลาย (ธีรวิรา ปลาดตะเพียนทอง, 2563) ดังที่ Schmitt, N. กล่าวว่า ถ้าไม่มีความรู้ไวยากรณ์จะทำให้สื่อความหมายได้น้อยมาก แต่ถ้าไม่รู้คำศัพท์จะไม่สามารถสื่อความหมายได้เลย หมายความว่า การเรียนภาษาที่สองต้องมีความรู้ด้านคำศัพท์ที่เพียงพอเพื่อให้ การสื่อสารสามารถเข้าใจได้ (Schmitt, N., 2019)

จากปัญหานั้นนักเรียนไม่สามารถจดจำคำศัพท์ภาษาจีนได้อย่างเพียงพอต่อการเรียนและการสื่อสาร การจำคำศัพท์ภาษาจีนนั้นถือเป็นเรื่องท้าทาย เพราะมีคำศัพท์หลายคำที่ออกเสียงคล้ายกันหรือใกล้เคียงกัน ซึ่งจะแตกต่างกันที่ตัวอักษรจีน ดังนั้นนักเรียนจำเป็นต้องจดจำตัวอักษรจีนแต่ละตัวรวมถึงคำอ่านและความหมายให้ได้เพื่อที่จะสามารถนำไปพัฒนาทักษะอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการ พูด อ่าน เขียน ต่อไปได้ ดังที่ นพพล จันทรกระจ่างแจ้ง และสันติพงษ์ ทองดี กล่าวว่า การเรียนภาษาจีนให้ประสบความสำเร็จมีอยู่หลายปัจจัยที่ต้องส่งเสริมและพัฒนาควบคู่กันไป การจดจำคำศัพท์ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนภาษาจีน หากผู้เรียนจำคำศัพท์ภาษาจีนไม่ได้จำตัวอักษรภาษาจีนไม่ได้ จำสัทอักษรภาษาจีนไม่ได้ และไม่สามารถจำหรือแปลความหมายภาษาจีนได้ ส่งผลให้ไม่สามารถใช้ภาษาจีนในการติดต่อสื่อสารได้อย่างถูกต้อง (นพพล จันทรกระจ่างแจ้ง และสันติพงษ์ ทองดี, 2565)

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ สนุกสนาน และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ หนึ่งในแนวทางที่มีประสิทธิภาพคือการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning) ซึ่งนำเกมมาเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ ช่วยพัฒนาทักษะและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน โดยพิมพร วัฒนากมลกุล และมนรัตน์ สมคะเนย์ กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศ ในศตวรรษที่ 21 ผ่านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันทางการเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้มากขึ้น (พิมพร วัฒนากมลกุล และมนรัตน์ สมคะเนย์, 2564) นอกจากนี้ ธรรมรัฐ ขวลิต ระบุว่า การใช้เกมเป็นส่วนประกอบในการเรียนการสอนสามารถช่วยเพิ่มความกระตือรือร้นและพัฒนาประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ (ธรรมรัฐ ขวลิต, 2565) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบเกมเป็นฐานเป็นรูปแบบการสอนที่ออกแบบให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ผ่านการเล่นเกมที่กำหนด ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนานควบคู่กับการได้รับความรู้ งานวิจัยหลายฉบับชี้ให้เห็นว่าเกมการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีสามารถช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ เสริมสร้างการมีส่วนร่วม และพัฒนาการจดจำคำศัพท์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเกมที่เกี่ยวข้องกับการฝึกคำศัพท์ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและการตอบสนองอย่างทันที (Schmitt, N., 2019) อีกทั้งในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ผู้สอนควรนำเกมมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การจดจำ และการนำความรู้ไปใช้ โดยเฉพาะเกมทายคำศัพท์ภาษาจีนร่วมกับพินอิน ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกเชื่อมโยงรูป เสียง ความหมาย และการออกเสียงอย่างเป็นระบบ งานวิจัยของ Hwang, G. J. et al. พบว่า เกมคำศัพท์ที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยพัฒนาทักษะด้านคำศัพท์และการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้ดีกว่าวิธีการสอนแบบดั้งเดิม (Hwang, G. J. et al., 2019) นอกจากนี้ ธรรมรัฐ ขวลิต ระบุว่าเกมการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน มีสมาธิ และสามารถจดจำเนื้อหาได้ยาวนานมากขึ้น ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ภาษาดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (ธรรมรัฐ ขวลิต, 2565)

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบเกมเป็นฐานเป็นรูปแบบการสอนที่ออกแบบให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ผ่านการเล่นเกมที่กำหนด ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดความสุขสนุกสนานควบคู่กับการได้รับความรู้ ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ผู้สอนควรนำเกมมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การจดจำ และการนำความรู้ไปใช้ โดยลักษณะเกมที่เหมาะสมอาจเป็นเกมทาย

คำศัพท์ภาษาจีนร่วมกับพินอิน ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกคำตอบที่ถูกต้อง อันจะช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะทางภาษาจีนของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เกมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีน
2. เพื่อวิเคราะห์ผลการใช้การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เกมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 44 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 22 คน จำนวน 1 ห้องเรียนซึ่งได้มาจากวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม (Unit of Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีน จำนวน 15 ข้อ แบบปรนัย เลือกตอบ ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความตรง (Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่าความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 0.77 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีน เท่ากับ 0.86

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 22 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือ

3.2 ทำการทดสอบก่อนเรียน (pre-test) โดยให้ผู้เรียนทำแบบวัดความสามารถความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีน เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน โดยออกแบบเนื้อหาคำศัพท์ตามหลักสูตร YCT ระดับ 1 ฉบับก่อนเรียน 1 ฉบับ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2568 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบสอบปรนัย แล้วบันทึกผลคะแนนเก็บไว้เปรียบเทียบกับคะแนนหลังเรียน (post-test)

3.3 ดำเนินการทดลองตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน โดยใช้เกมชื่อ Panda Hero ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง ที่ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการปฏิบัติงาน (Pre-Task) ขั้นที่ 2 ขั้นการปฏิบัติงาน (Task) และขั้นที่ 3 ขั้นหลังปฏิบัติงาน (Post-Task) และทำการทดสอบหลังเรียน (pre-test) โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการทดสอบหลังเรียนครั้งที่ 2 หลังผ่านไป 2 สัปดาห์

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เกมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีน นั้นจะแบ่งออกเป็นจำนวน 3 ช่วง ได้แก่

1. กิจกรรมช่วงที่ 1 นั้นจะเป็นการสอนคำศัพท์จากสื่อ PPT โดยเนื้อหานั้นจะอ้างอิงคำศัพท์จากหลักสูตร YCT ระดับ 1 จำนวนทั้งหมด 30 คำ โดยแบ่งออกเป็นจำนวน 3 บทเรียนซึ่งในสื่อ จะประกอบไปด้วย คำศัพท์ พินอิน

และความหมายภาษาไทย โดยการสอนจะเริ่มจากการสอนนักเรียนฝึกอ่านออกเสียงคำศัพท์ในบทเรียนพร้อมทั้งแปลความหมาย

2. กิจกรรมช่วงที่ 2 นั้นจะเป็นการเล่นเก็มการจับอั้งเปาคำศัพท์ภาษาจีน โดยจะเป็นลักษณะการให้นักเรียนแต่ละคนออกมาจับของอั้งเปาคำศัพท์ โดยในแต่ละของจะบรรจุคำศัพท์จำนวน 3 คำไว้ตามบทเรียนนั้น ๆ เมื่อนักเรียนออกมาจับแล้วก็ให้อ่านออกเสียงและแปลความหมายซึ่งเป็นการทบทวนคำศัพท์ที่สอนไปให้นักเรียนเพื่อเป็นการเสริมความคงทนในการจดจำคำศัพท์ให้นักเรียนมากยิ่งขึ้น

3. กิจกรรมช่วงที่ 3 นั้นจะเป็นการเล่นเก็มที่ออกแบบมาโดยใช้เนื้อหาอ้างอิงจากคำศัพท์ จากหลักสูตร YCT ระดับ 1 จำนวนทั้งหมด 30 คำ โดยแบ่งออกเป็น จำนวน 3 บทเรียน โดยในเก็มจะเป็นลักษณะการสอนคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้เนื้อเรื่องของเก็มเป็นตัวเล่าเรื่องและสอนคำศัพท์พร้อมทั้งมีการทำแบบฝึกทบทวนคำศัพท์ไปในเก็มซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างคงทนในการจดจำได้มากขึ้น

รูปแบบการจัดกิจกรรมเก็มพัฒนาทักษะความคงทนในภาษาจีน รูปแบบการจัดกิจกรรมเก็มพัฒนาทักษะความคงทนในภาษาจีนนั้นจะแบ่งออกเป็นจำนวน 3 ช่วง

1. กิจกรรมช่วงที่ 1 นั้นจะเป็นการสอนคำศัพท์จากสื่อ PPT โดยเนื้อหานั้นจะอ้างอิงคำศัพท์จากหลักสูตร YCT ระดับ 1 จำนวนทั้งหมด 30 คำ โดยแบ่งออกเป็นจำนวน 3 บทเรียน ซึ่งในสื่อ จะประกอบไปด้วย คำศัพท์ พินอิน และความหมายภาษาไทย โดยการสอนจะเริ่มจากการสอนนักเรียนฝึกอ่านออกเสียงคำศัพท์ในบทเรียนพร้อมทั้งแปลความหมาย

2. กิจกรรมช่วงที่ 2 นั้นจะเป็นการเล่นเก็มโดยเป็นเก็มที่เชื่อมโยงจากสื่อการสอนในช่วงแรก การจับอั้งเปาคำศัพท์ภาษาจีนเป็นลักษณะการให้นักเรียนแต่ละคนออกมาจับของอั้งเปาคำศัพท์ โดยในแต่ละของจะบรรจุคำศัพท์ จำนวน 3 คำ ไว้ตามบทเรียนนั้น ๆ เมื่อนักเรียนออกมาจับแล้วก็ให้อ่านออกเสียงและแปลความหมายซึ่งเป็นการทบทวนคำศัพท์ที่สอนไปให้นักเรียน

3. กิจกรรมช่วงที่ 3 นั้นจะเป็นการเล่นเก็มที่ผู้วิจัยได้ออกแบบมาโดยใช้เนื้อหาอ้างอิงจากคำศัพท์จากหลักสูตร YCT ระดับ 1 จำนวนทั้งหมด 30 คำ โดยแบ่งออกเป็น จำนวน 3 บทเรียน โดยในเก็มจะเป็นลักษณะการสอนคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้เนื้อเรื่องของเก็มเป็นตัวเล่าเรื่องและสอนคำศัพท์พร้อมทั้งมีการทำแบบฝึกทบทวนคำศัพท์ไปในเก็มด้วย

การสร้างเก็ม Panda Hero

1. เลือกเนื้อหาที่ใช้ในการสร้างเก็มซึ่งเนื้อหาที่เลือกใช้ในการสร้างเก็มในครั้งนี้คือคำศัพท์ จากหลักสูตร YCT ระดับ 1 จำนวนทั้งหมด 30 คำ

2. สร้าง Story bord ของเก็ม Panda Hero

3. วางแผนเนื้อหาให้สอดคล้องกับหลักสูตร YCT ระดับ 1 บทที่ 1-3 โดยกำหนดโครงเรื่องและสถานการณ์ให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่6

4. ออกแบบเก็มให้มีความสนุกสนานและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน

5. นำ Story bord ของเก็ม Panda Hero ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพร้อมให้คำแนะนำในการพัฒนา

6. จัดสร้างเก็ม Panda Hero ในรูปแบบเก็ม 2D โดยสร้างเก็มเป็น จำนวน 3 บท ตามบทเรียน ที่กำหนดไว้จำนวน 3 คาบเรียน คำศัพท์รวมทั้งหมด 30 คำ

ทั้งนี้ การสร้างเก็ม Panda Hero และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาจีนนั้นมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยเก็ม Panda Hero ที่พัฒนาขึ้นในรูปแบบเก็ม 2D ใช้คำศัพท์จากหลักสูตร YCT ระดับ 1 จำนวน 30 คำ เป็นเนื้อหาหลัก ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรม การเรียนรู้ที่แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ การสอนคำศัพท์ด้วยสื่อ PPT การทบทวนคำศัพท์ผ่านกิจกรรมจับอั้งเปา และการเล่นเก็ม Panda Hero

ที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้น ซึ่งเป็นเกมทายคำศัพท์ภาษาจีนที่ผู้เรียนทำภารกิจช่วยตัวละคร “Panda Hero” ผ่านด่านต่าง ๆ โดยการเลือกคำศัพท์ภาษาจีนพร้อมพินอินให้ตรงกับความหมายหรือภาพที่กำหนด เพื่อพัฒนาทักษะคำศัพท์ การจดจำ และการคิดวิเคราะห์ โดยใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมทั้งหมดประมาณ 40 - 50 นาที โดยแบ่งขั้นตอนกิจกรรมออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ขั้นก่อนปฏิบัติกิจกรรม (Pre-Task) (10 นาที) โดยผู้สอนแนะนำเนื้อหาและคำศัพท์สำคัญ (คำศัพท์ภาษาจีน + พินอิน + ความหมาย) แนะนำตัวละคร Panda Hero และภารกิจในเกม รวมทั้งอธิบายกติกา วิธีการเล่น และเกณฑ์การให้คะแนน ซึ่งครูผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้นความสนใจและสร้างบรรยากาศเชิงบวก และตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียนด้านอุปกรณ์และความเข้าใจในกติกา

ระยะที่ 2 ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Task) (20 - 25 นาที) โดยผู้เรียนเล่นเกม Panda Hero จะทำภารกิจทายคำศัพท์ภาษาจีนจากภาพ เสียง หรือสถานการณ์ ผู้เรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้อง (คำศัพท์ + พินอิน) เพื่อผ่านด่านเกมให้ผลตอบกลับทันที เช่น คะแนน เสียง หรือเอฟเฟกต์ ซึ่งครูผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำ และคอยสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียม

ระยะที่ 3 ขั้นหลังปฏิบัติกิจกรรม (Post-Task) (10-15 นาที) โดยครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปคำศัพท์ที่ปรากฏในเกม ผู้เรียนฝึกนำคำศัพท์ไปใช้ เช่น แต่งประโยคสั้น ๆ หรือออกเสียงคำศัพท์ และประเมินผลผ่านแบบทดสอบสั้น ๆ หรือการตอบคำถาม ซึ่งครูผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้นำการสะท้อนผล ให้ข้อเสนอแนะและเสริมแรงเชิงบวก และประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการเรียนรู้

ทั้งนี้ เนื้อหาของเกมและกิจกรรมทั้งหมดจะเชื่อมโยงกันทั้งในด้านเนื้อหา ลำดับขั้น และวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คำศัพท์อย่างสนุกสนาน ฝึกฝนซ้ำหลายรูปแบบ และเกิดความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษาผลการทดสอบวัดผลการเรียนรู้ การสอนรูปแบบ การเรียนรู้ โดยใช้เกมเป็นฐาน โดยออกแบบเนื้อหาคำศัพท์ตามหลักสูตร YCT ระดับ 1 ก่อนและหลัง และการเปรียบเทียบผลการทดสอบวัดความสามารถคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีน ก่อนและหลัง ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติทดสอบ Repeated Measures Anova

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการใช้แบบทดสอบทักษะความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีนก่อนและหลังการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ย ของคะแนนการทดสอบทักษะความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (n = 22)

ทักษะความคงทน	$\bar{X}$	S.D.	SS	df	MS	F	Sig
ก่อนเรียน	7.05	2.19	7381.879	1	7381.879	530.668	0.00*
หลังเรียนครั้งที่ 1	12.32	2.53	292.121	21	13.911		
หลังเรียนครั้งที่ 2	12.36	2.42					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ย ของคะแนนการทดสอบทักษะความคงทน ในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (n = 22)

ทักษะความคงทน	$\bar{X}$	ก่อนเรียน	หลังเรียนครั้งที่ 1	หลังเรียนครั้งที่ 2
		7.04	12.31	12.36
ก่อนเรียน	7.05	-	5.27* (0.00)	5.31* (0.00)
หลังเรียนครั้งที่ 1	12.32	-	-	0.045 (0.095)
หลังเรียนครั้งที่ 2	12.36	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 2 ซึ่งแสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ย คะแนนการทดสอบทักษะความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning) พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 7.05 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน แสดงถึงระดับความสามารถเบื้องต้นของนักเรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ภายหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เป็น 12.32 คะแนน ในการทดสอบหลังเรียนครั้งที่ 1 และคงอยู่ในระดับใกล้เคียงกันในการทดสอบหลังเรียนครั้งที่ 2 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.36 คะแนน โดยผลการเปรียบเทียบรายคู่พบว่า คะแนนก่อนเรียนแตกต่างจากคะแนน หลังเรียนทั้งสองช่วงเวลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่คะแนนหลังเรียนครั้งที่ 1 และหลังเรียน ครั้งที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาผลการทดสอบด้วยสถิติ Repeated Measures ANOVA พบว่า ค่า F เท่ากับ 530.667 และค่า $p < .001$ ซึ่งต่ำกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ที่ .05 แสดงให้เห็นว่าคะแนนทักษะความคงทนในการจดจำ คำศัพท์ภาษาจีนของนักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างช่วงก่อนเรียน หลังเรียนครั้งที่ 1 และหลังเรียนครั้งที่ 2 สะท้อนให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานสามารถส่งเสริมและคงรักษา ทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาจีนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาศาสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เกมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความคงทนในการจดจำคำศัพท์ ภาษาจีน พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 7.05 คะแนน คะแนนหลังเรียนครั้งที่ 1 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 12.32 คะแนน และคะแนนหลังเรียนครั้งที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 12.36 คะแนน และเมื่อทำการทดสอบทางสถิติด้วย Repeated Measures ANOVA ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่า F เท่ากับ 530.667 และค่า $p < 0.001$ ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Miller, S. M. ที่กล่าวว่าข้อมูลจะถูกจัดเก็บเข้าสู่หน่วยความจำระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากได้รับการกระตุ้น ผ่านกิจกรรมที่มีความหมาย สนุกสนาน และมีการทบทวนเป็นระยะ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมที่ใช้เกม มาเป็นส่วนกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ซ้ำอย่างเป็นระยะ (Miller, S. M., 2011) และนอกจากนี้ยังสอดคล้อง กับแนวคิดของ Qian, M., & Clark, K. R. ที่กล่าวว่า Game-Based Learning ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วม

เป็นกระบวนการเล่นเกมช่วยกระตุ้นความสนใจและแรงจูงใจของผู้เรียน ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่ อีกทั้งในเกมมีเนื้อหาภายในเกมที่มีการกระตุ้นและดึงดูดความสนใจในการเรียนของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดวิเคราะห์ และการตัดสินใจภายในเกม ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและช่วยให้จดจำคำศัพท์ได้ยาวนานยิ่งขึ้น (Qian, M. & Clark, K. R., 2016)

2. ผลการใช้การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เกมเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีน พบว่า จากผลการทดลองนั้นพบว่าก่อนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ออกแบบไว้ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 7.05 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน โดยมี คะแนนสูงสุด อยู่ที่ 12 คะแนน และคะแนนต่ำสุด อยู่ที่ 4 คะแนน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับทักษะความคงทนในการจดจำคำศัพท์ที่ยังไม่สูงมาก และมีความแตกต่างระหว่างนักเรียนแต่ละคนในระดับหนึ่ง ซึ่งหลังจากที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เน้นการใช้เกมเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความคงทนในการจดจำ จากการสอบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียนพบว่า คะแนนเฉลี่ย เพิ่มขึ้นเป็น 12.32 คะแนน โดยมี คะแนนสูงสุด คือ 15 คะแนนเต็ม และ คะแนนต่ำสุด เพิ่มขึ้นเป็น 7 คะแนนจากคะแนนการทดสอบและตามทฤษฎีของการวัดทักษะความคงทน โดยเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนครั้งที่ 1 และหลังเรียนครั้งที่ 2 หลังจากผ่านการทดสอบครั้งที่ 1 ไปแล้ว 2 สัปดาห์ พบว่า คะแนนของนักเรียน มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในการทดสอบก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อประเมินระดับความคงทนของการจดจำคำศัพท์ในระยะยาว พบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนยังคงอยู่ในระดับสูง โดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 12.36 คะแนน โดยมีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 15 คะแนน และคะแนนต่ำสุด เพิ่มขึ้นจาก 7 คะแนนเป็น 8 คะแนน แสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถจดจำคำศัพท์ผ่านการเรียนรู้ตามกิจกรรมที่ทางผู้วิจัยได้วางไว้ได้ ซึ่งนักเรียนส่วนมากยังไม่เคยได้รับการสอนแบบการจัดกิจกรรมแบบนี้มาก่อนจากการเรียนในโรงเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าพัฒนาการการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีร่วมกับเกมเป็นฐานที่ส่งเสริมความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีนนั้นสามารถทำให้นักเรียนมีพัฒนาการในการจดจำคำศัพท์ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Del, M. P. et al. ซึ่งว่า การเรียนรู้โดยใช้เกมสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เรียน (Del, M. P. et al., 2018) อีกทั้ง Sousa, M. J. & Rocha, A. เห็นว่า เกมเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนฝึกการตัดสินใจและการจัดการกับความท้าทายได้อย่างปลอดภัยและสร้างแรงจูงใจ (Sousa, M. J. & Rocha, A., 2019) และสอดคล้องกับ ฉัตรกมล ประจวบลาภ ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาอย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วม ทั้งยังสร้างความสนุกสนานและแรงจูงใจให้ผู้เรียนในการเรียนวิชานั้น ๆ (ฉัตรกมล ประจวบลาภ, 2559)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 7.05 คะแนน โดยคะแนนหลังเรียนครั้งที่ 1 คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 12.32 คะแนน และคะแนนหลังเรียนครั้งที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 12.36 คะแนน และเมื่อทำการทดสอบทางสถิติด้วย Repeated Measures ANOVA ผลการวิเคราะห์ พบว่าค่า F เท่ากับ 530.667 และค่า $p < 0.001$ ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ .05 นั้นหมายความว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างคะแนนก่อนเรียน คะแนนหลังเรียนครั้งที่ 1 และคะแนนหลังเรียนครั้งที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีร่วมกับเกมเป็นฐานสามารถส่งเสริมความคงทนในการจำคำศัพท์ได้ ซึ่งจากการวิจัยสะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีร่วมกับเกมเป็นฐานที่ส่งเสริมความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาจีนมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยเฉพาะในด้านความจำและการจดจำระยะยาว ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานกับกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงวัยแตกต่างกัน เช่น

กลุ่มผู้เรียนระดับก่อนประถมศึกษา (อนุบาล) และกลุ่มผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อตรวจสอบว่ากิจกรรมดังกล่าวมีประสิทธิภาพและเหมาะสมเพียงใดกับแต่ละช่วงวัย ทั้งนี้ ควรพิจารณาลักษณะการพัฒนาทางกาย จิตใจ และความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากในบางช่วงวัย โดยเฉพาะวัยรุ่นตอนปลายและวัยรุ่นผู้ใหญ่ อาจไม่ตอบสนองต่อการใช้เกมเป็นสื่อการสอนในลักษณะเดียวกันกับเด็กเล็ก 2) ควรมีการศึกษาผลในระยะยาวของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เกมเป็นฐาน โดยทำการทดสอบซ้ำ หลังจากผ่านไป 1 - 3 เดือน เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของกิจกรรมต่อความจำระยะยาว และพิจารณาว่าผู้เรียนสามารถคงความรู้ไว้ได้มากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ ในช่วงระหว่างการติดตามผล ควรมีการจัดกิจกรรมกระตุ้นความรู้ เช่น การเล่นเกมซ้ำในรูปแบบที่แตกต่าง หรือ การฝึกซ้อมคำศัพท์ในสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อช่วยให้การจดจำมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น 3) ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการใช้เกมกับวิธีการสอนแบบดั้งเดิมโดยใช้เนื้อหาเดียวกัน แต่แตกต่างกันที่วิธีการจัดการเรียนการสอน เพื่อวัดผลอย่างเป็นระบบว่ากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานสามารถส่งเสริมผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการจดจำได้ดีกว่าหรือไม่ การเปรียบเทียบดังกล่าวจะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อประกอบการตัดสินใจนำวิธีการนี้ไปปรับใช้ในบริบทการเรียนการสอนที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรกมล ประจวบลาภ. (2559). Game-Based Learning กับการพัฒนาการเรียนการสอนทางการพยาบาล. วารสารกองการพยาบาล, 43(2), 127-136.
- ธรรมรัฐ ขวลิต. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่องคำนามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game Based Learning). ใน รายงานการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. โรงเรียนสวนสนขอนแก่น.
- ธีรวิภา ปลายะเพียนทอง. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้านคำศัพท์และความคงทนโดยใช้เทคนิคช่วยจำร่วมกับสมุดภาพคำศัพท์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลนครปฐม. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 3(3), 533-547.
- นพพล จันทรกระจ่างแจ้ง และสันติพงษ์ ทองดี. (2565). การพัฒนาทักษะการจดจำคำศัพท์ภาษาจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีลิ้นซ์ควบคู่กับการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 17(3), 33-43.
- นริศ วศินานนท์ และสุกัญญา วศินานนท์. (2562). การศึกษาปัญหาการเขียนอักษรจีนผิดที่พบบ่อยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์, 38(1), 85-100.
- ปิติ ศรีแสงนาม. (2563). China 2020 : สถานการณ์และแนวทางในการก้าวสู่มหาอำนาจในเรื่องนี้. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2563 จาก <https://thematter.co/social/china-2020/>
- พิมพ์ร วัฒนากมลกุล และมโนรัตน์ สมคะเนย์. (2564). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาจีนโดยการใช้เกมผ่านแอปพลิเคชัน. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 13(1), 98-109.
- Del, M. P. et al. (2018). Teachers' perception about the contribution of collaborative creation of digital storytelling to the communicative and digital competence in primary education schoolchildren. Computer Assisted Language Learning, 32(1), 1-25.
- Hwang, G. J. et al. (2019). Effects of digital game-based learning on students' vocabulary acquisition and motivation. Educational Technology & Society, 22(2), 1-13.

- Miller, S. M. (2011). Transmediating with multimodal literacies: Adolescent literature learning through digital video composing. In P.J. Dunston & L. B. Gambrell (Eds.) *The 60th Literacy Research Association Yearbook*. Oakcreek: Literacy Research Ass.
- Qian, M. & Clark, K. R. (2016). Game-based Learning and 21st century skills: A review of recent research. *Computers in Human Behavior*, 63, 50-58. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.05.023>
- Schmitt, N. (2019). *Understanding Vocabulary Acquisition*. London: Routledge.
- Sousa, M. J. & Rocha, A. (2019). Skills for Disruptive Digital Business. *Journal of Business Research*, 94, 257-263. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.12.051>

การวิเคราะห์และเปรียบเทียบความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยว ในอำเภอมัว จำแนกตามข้อมูลประชากรศาสตร์*

ANALYSIS AND COMPARISON OF CREATIVE TOURISM NEEDS OF TOURISTS IN AMPHAWA CLASSIFIED BY DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS

ศุภชัย ชาญวรรณกุล

Suppachai Chanwanwakul

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม ประเทศไทย

Faculty of Liberal Arts, Mahidol University, Nakhon Pathom, Thailand

Corresponding author E-mail: suppachai.cha@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ระดับความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวในอำเภอมัว 2) เปรียบเทียบความต้องการดังกล่าวจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-Way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 61.0) อายุ 31 - 40 ปี (ร้อยละ 37.0) การศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 63.0) รายได้ 25,001 - 35,000 บาท (ร้อยละ 35.0) สถานภาพสมรส (ร้อยละ 56.0) และเป็นพนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 42.0) ความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.69) โดยแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำมีความต้องการสูงสุด ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.71) วิธีชีวิตชุมชน ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.68) และศิลปะและประวัติศาสตร์ ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.74) ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) เมื่อจำแนกตามอายุ ($F = 3.18$, $p = 0.014$) ระดับการศึกษา ($F = 4.52$, $p = 0.004$) รายได้ ($F = 3.87$, $p = 0.010$) และถิ่นพำนัก ($F = 2.94$, $p = 0.020$) แต่ไม่พบความแตกต่างเมื่อจำแนกตามเพศ สถานภาพสมรส และอาชีพ งานวิจัยเสนอแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมเฉพาะกลุ่ม การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามระดับรายได้ การส่งเสริมการสร้างคุณค่าร่วมระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการ การพัฒนาประสบการณ์ผ่านสื่อการเรียนรู้ และการใช้ข้อมูลประชากรศาสตร์เพื่อวางแผนการตลาดอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, พฤติกรรมนักท่องเที่ยว, ข้อมูลประชากรศาสตร์, อัมพวา, สมุทรสงคราม

Abstract

This study aimed to 1) Analyze the level of creative tourism needs among tourists in Amphawa District, 2) Compare these needs based on demographic characteristics, and 3) Propose guidelines for the development of creative tourism activities. A quantitative research approach was employed.

Data were collected using questionnaires administered to 400 Thai tourists. The data were analyzed using percentages, means, standard deviations, independent samples t-tests, and one-way analysis of variance (One-Way ANOVA) at a significance level of 0.05. The findings revealed that most respondents were female (61.0%), aged 31 - 40 years (37.0%), held a bachelor's degree (63.0%), had a monthly income of 25,001 - 35,000 baht (35.0%), were married (56.0%), and worked in private companies (42.0%). Overall, the level of creative tourism need was high ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.69). Floating market attractions showed the highest level of demand ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.62), followed by religious tourism attractions ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.71), local community lifestyle attractions ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.68), and arts and historical attractions ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.74), respectively. The comparative analysis indicated statistically significant differences in creative tourism needs based on age ($F = 3.18$, $p = 0.014$), educational level ($F = 4.52$, $p = 0.004$), income ($F = 3.87$, $p = 0.010$), and place of residence ($F = 2.94$, $p = 0.020$). However, no significant differences were found across gender, marital status, or occupation. Based on the findings, this study proposes development guidelines including the design of group-specific activities, the development of tourism routes aligned with income levels, the promotion of value co-creation between local communities and tourism operators, the enhancement of learning-based tourism experiences, and the use of demographic data for systematic and sustainable tourism marketing and planning.

Keywords: Creative Tourism, Tourist Behavior, Demographic Characteristics, Amphawa, Samut Songkhram

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยสามารถสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่นและส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในวงกว้าง แม้ประเทศไทยจะมีทรัพยากรท่องเที่ยวหลากหลาย แต่การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวยุคใหม่ทำให้รูปแบบการท่องเที่ยวที่คำนึงถึง “ประสบการณ์” และ “การมีส่วนร่วม” ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หนึ่งในรูปแบบที่เติบโตอย่างเด่นชัดคือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ซึ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและการปฏิสัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่น ถือเป็นแนวทางที่ตอบโจทย์นักท่องเที่ยวที่มองหาความหมายจากการเดินทางมากกว่าการบริโภคสถานที่เพียงผิวเผิน (Huruta, A. D. et al., 2024); (Tapfuma, M. M. et al., 2023)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อขยายความหมายของประสบการณ์ท่องเที่ยวจากการเสพวัฒนธรรมแบบเดิม ไปสู่การเรียนรู้เชิงลึกผ่านการลงมือปฏิบัติและการมีส่วนร่วมกับชุมชน โดย Richards & Raymond เสนอว่า Creative Tourism คือ การเปิดพื้นที่ให้ผู้มาเยือนเรียนรู้ทักษะท้องถิ่นภายใต้บริบทวัฒนธรรมที่แท้จริง ผ่านกิจกรรมที่กระตุ้นการมีส่วนร่วม กระแสนี้สอดคล้องกับแนวคิด Experience Economy ที่ชี้ว่าการท่องเที่ยวต้องสร้าง “ประสบการณ์ที่จดจำได้” มากกว่าการให้บริการพื้นฐาน (Benhaida, S. et al., 2024); (Richards, G. & Raymond, C., 2000); (Binkhorst, E., 2006) จากพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในบริบทการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถอธิบายผ่านกรอบทฤษฎีแรงจูงใจแบบ Push-Pull ซึ่งแรงผลัก (Push) เกิดจากความต้องการภายใน เช่น ความอยากรู้ ประสบการณ์ใหม่ หรือการแสวงหาความหมาย ขณะที่แรงดึง (Pull) มาจากเสน่ห์ของแหล่งท่องเที่ยว เช่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม หรือเอกลักษณ์ชุมชน (วินัส หอมจันทร์จิรัง, 2561); (ชัยวิชญ์ ม่วงหมี่ และคณะ, 2562); (ณัฐนิชา อารักษ์วานิช, 2564) จากแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของ Richards และ Raymond ที่เน้นว่านักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันต้องการมากกว่าการชมและซื้อสินค้า แต่ต้องการเรียนรู้ สร้างสรรค์

และมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง ประกอบกับแนวคิด Co-Creation Tourism Experience ของ Binkhorst ที่ชี้ให้เห็นว่าประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่าเกิดจากการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของนักท่องเที่ยว ไม่ใช่การรับชมแบบพาสซีฟเพียงอย่างเดียว ทำให้เห็นชัดว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวในอำเภอมะนังจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจากรูปแบบเดิมที่เน้นการซื้อขายสินค้าไปสู่การพัฒนากิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมและสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการศึกษาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะการวิเคราะห์จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ เนื่องจาก Benhaida, S. et al. ชี้ให้เห็นว่านักท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันมักมีความต้องการและความคาดหวังในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน (Richards, G. & Raymond, C., 2000); (Binkhorst, E., 2006); (Benhaida, S. et al., 2024)

แม้ว่าอำเภอมะนังจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ แต่ในปัจจุบันพบว่าการท่องเที่ยวในพื้นที่ยังคงมีปัญหาและข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะการขาดความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม ปัทมา โกเมนทร์ จารัส ชี้ให้เห็นว่าตลาดน้ำอำเภอมะนังขาดการพัฒนาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการขาดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมและสัมผัสประสบการณ์เชิงลึกกับวิถีชีวิตท้องถิ่น สอดคล้องกับการศึกษาของณิชน ภมร และพัชรี ตันติวิภาวิน ที่พบว่า การจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมยังมีข้อจำกัด โดยกิจกรรมส่วนใหญ่เน้นการซื้อขายสินค้ามากกว่าการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้และการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ วลภา รัตมีโชติ และคณะ ยังพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของตลาดน้ำอำเภอมะนังขาดการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การพัฒนากิจกรรมและบริการไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้มาเยือน (ปัทมา โกเมนทร์จารัส, 2562); (ณิชน ภมร และพัชรี ตันติวิภาวิน, 2564); (วลภา รัตมีโชติ และคณะ, 2566)

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวในอำเภอมะนังอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการวิเคราะห์และเปรียบเทียบความต้องการดังกล่าวจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษากิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยว สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มาเยือน และนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สร้างประโยชน์ทั้งต่อนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จำแนกตามข้อมูลประชากรศาสตร์
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการศึกษากิจกรรมหรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอำเภอมะนังให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว เพื่อประเมินความต้องการและการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในตำบลอำเภอมะนัง อำเภอมะนัง

จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งผลของการศึกษาที่ได้จะนำไปเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการพัฒนากิจกรรมและแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างการวิจัย

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังพื้นที่อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งยินยอมให้ข้อมูลโดยสมัครใจ จำนวน 400 คน เนื่องจากไม่สามารถระบุจำนวนประชากรได้อย่างแน่ชัด ผู้วิจัยจึงใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างในกรณีประชากรไม่ทราบจำนวน โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% (ค่า $z = 1.96$) ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% ($e = 0.05$) และกำหนด $p = 0.5$, $q = 0.5$

ดังนั้น ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูลและให้ครอบคลุมกว่าค่าที่คำนวณได้ จากรายงานจากสำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรสงคราม มีนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจำนวน 5,780,793 คน ในปี พ.ศ. 2566 (สำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรสงคราม, 2568)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพสมรส อาชีพ และถิ่นพำนัก เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 ความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยว แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ 2) แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา 3) แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน และ 4) แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะและประวัติศาสตร์ โดยใช้มาตราวัดแบบ Likert Scale 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามปลายเปิด

แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมั่นในระดับสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ประกอบด้วย

1.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.2 เอกสาร ตำรา และหนังสือวิชาการ อาทิ ตำราและหนังสือเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และหนังสือเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคและการตลาดการท่องเที่ยว

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสาร และสถิติทางราชการ

การศึกษาเอกสารทุติยภูมิดังกล่าวช่วยให้ผู้วิจัยได้รับความรู้พื้นฐาน เข้าใจบริบทของพื้นที่ศึกษา และสามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย พัฒนาเครื่องมือวิจัย และนำไปสู่การออกแบบการเก็บข้อมูลปฐมภูมิที่มีความเหมาะสมและครอบคลุม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและทีมผู้ช่วยวิจัยในพื้นที่ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยเลือกเก็บข้อมูลในวันเสาร์-อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีย่านนักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำแนกตามข้อมูลประชากรศาสตร์ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	152	38.00
	หญิง	183	45.75
	ไม่ระบุ	65	16.25
อายุ	21 – 30 ปี	104	26.00
	31 – 40 ปี	132	33.00
	41 – 50 ปี	100	25.00
	51 – 60 ปี	64	16.00
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	72	18.00
	ปริญญาตรี	224	56.00
	สูงกว่าปริญญาตรี	104	26.00
สถานภาพ	โสด	162	40.50
	สมรส	190	47.50
อาชีพ	หย่าร้าง/แยกกันอยู่/หม้าย	48	12.00
	รับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	85	21.25
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	46	11.50
	พนักงานบริษัทเอกชน	102	25.50
	ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	65	16.25
	นักเรียน/นักศึกษา	70	17.50
	อื่น ๆ	32	8.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท	59	14.75
	15,001 – 25,000 บาท	83	20.75
	25,001 – 35,000 บาท	143	35.75
	35,001 – 45,000 บาท	72	18.00
	มากกว่า 45,000 บาทขึ้นไป	43	10.75
ที่อยู่ปัจจุบัน	ภาคเหนือ	30	7.50
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	33	8.25
	ภาคกลาง	149	37.25
	ภาคตะวันออก	56	14.00
	ภาคตะวันตก	92	23.00
	ภาคใต้	40	10.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ ปัจจุบัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และที่อยู่ปัจจุบัน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 45.75 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 38.00 และ ไม่ระบุ ร้อยละ 16.25 ตามลำดับ ส่วนใหญ่อายุ 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.00 รองลงมา คือ อายุ อายุ 21 - 30 ปี ร้อยละ 26.00 อายุ 41 - 50 ปี ร้อยละ 25.00 และอายุ 51 - 60 ปี ร้อยละ 16.00 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 56.00 รองลงมา คือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 26.00 และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 18.00 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 47.50 รองลงมา คือ สถานภาพโสด ร้อยละ 40.50 และสถานภาพหย่าร้าง/แยกกันอยู่/หม้าย ร้อยละ 12.00 ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 25.50 รองลงมา คือ รับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ ร้อยละ 21.25 นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 17.50 ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ ร้อยละ 16.25 พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 11.50 และประกอบอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 8.00 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย 25,001 - 35,000 บาท/เดือน ร้อยละ 35.75 รายได้เฉลี่ย 15,001 - 25,000 บาท/เดือน ร้อยละ 20.75 รายได้เฉลี่ย 35,001 - 45,000 บาท/เดือน ร้อยละ 18.00 รายได้เฉลี่ยต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท/เดือน ร้อยละ 14.75 และมีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 45,000 บาทขึ้นไป/เดือน ร้อยละ 10.75 ตามลำดับ ส่วนใหญ่อยู่ภาคกลาง ร้อยละ 37.25 รองลงมา คือ ภาคตะวันตก ร้อยละ 23.00 ภาคตะวันออก ร้อยละ 14.00 ภาคใต้ ร้อยละ 10.00 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 8.25 และภาคเหนือ ร้อยละ 7.50 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะและประวัติศาสตร์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผล และการจัดอันดับของความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยว

ความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปยัง แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	ระดับความต้องการ (n = 400)			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ	3.98	0.56	มาก	1
2. แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา	3.91	0.65	มาก	2
3. แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน	3.84	0.67	มาก	3
4. แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะและประวัติศาสตร์	3.65	0.67	มาก	4
โดยรวม	3.86	0.44	มาก	

จากตารางที่ 2 ความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.44) เมื่อจำแนกตามแหล่งท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำมากที่สุด ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.56) รองลงมา คือ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.56) แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.67) และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะและประวัติศาสตร์ ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.67) ตามลำดับ

ความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ ได้แก่ ตลาดน้ำอัมพวา ตลาดน้ำท่าคา และตลาดน้ำสามอำเภอ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$,

S.D. = 0.56) โดยมีตลาดน้ำอัมพวา เป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางไปมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.63) รองลงมา คือ ตลาดน้ำท่าคา ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = 0.64) และตลาดน้ำสามอำเภอ ($\bar{X}$ = 3.65, S.D. = 0.77) ตามลำดับ

ความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา ได้แก่ วัดภุมรินทร์กุฎีทอง วัดจุฬามณี วัดบางแคน้อย วัดบางแคกลาง วัดบางแคใหญ่ วัดอัมพวันเจติยาราม วัดบางกะพ้อม วัดบางเกาะเทพศักดิ์ วัดอินทาราม วัดเขยี่สารวัดเขยี่สาร และวัดบางพรหม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = 0.65) โดยมีวัดจุฬามณี เป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางไปมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.65) รองลงมา คือ วัดบางกะพ้อม ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.64) และวัดบางแคน้อย ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. = 0.71) ตามลำดับ

ความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ได้แก่ ศูนย์อนุรักษ์แมลงไทยโบราณ อัมพวาชัยพัฒนานุรักษ์ (เตาตาล) ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านคลองวัว เรียนรู้วิถีชีวิตแบบพอเพียงบ้านต้นลำแพน เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนบ้านยี่สาร วิสาหกิจชุมชนแปรรูปน้ำตาลมะพร้าว และฟาร์มม้าอัมพวา พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.84, S.D. = 0.67) โดยมีวิสาหกิจชุมชนแปรรูปน้ำตาลมะพร้าว ตำบลปลายโพพาง เป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางไปมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.67) รองลงมา คือ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านคลองวัว ($\bar{X}$ = 3.97, S.D. = 0.65) และเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนบ้านยี่สาร ($\bar{X}$ = 3.93, S.D. = 0.68) ตามลำดับ

ความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะและประวัติศาสตร์ ได้แก่ อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พิพิธภัณฑ์สุนทรสนาน (บ้านครูเอื้อ) บ้านก้านันจัน (ย้อนรอยประพาสต้น รัชกาลที่ 5) และบ้านเบญจรงค์บางช้าง พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะและประวัติศาสตร์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.65, S.D. = 0.67) โดยมีอุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางไปมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.75, S.D. = 0.76) รองลงมา คือ พิพิธภัณฑ์สุนทรสนาน (บ้านครูเอื้อ) ($\bar{X}$ = 3.70, S.D. = 0.78) และบ้านก้านันจัน (ย้อนรอยประพาสต้น รัชกาลที่ 5) รวมถึงบ้านเบญจรงค์บางช้าง ($\bar{X}$ = 3.58, S.D. = 0.80 และ $\bar{X}$ = 3.58, S.D. = 0.79) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว สถิติที่ใช้ ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธี LSD (Fisher's least significant difference) ดังตารางที่ 3 - 6

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของนักท่องเที่ยว จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
เพศ	ระหว่างกลุ่ม	0.698	2	0.349	1.129	.324
	ภายในกลุ่ม	122.723	397	0.309		
	รวม	123.421	399			
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	0.060	3	0.020	0.064	.979
	ภายในกลุ่ม	123.362	396	0.312		
	รวม	123.421	399			

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยว ตลาดน้ำของนักท่องเที่ยว จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.055	2	0.027	0.088	.916
	ภายในกลุ่ม	123.366	397	0.311		
	รวม	123.421	399			
สถานภาพ	ระหว่างกลุ่ม	0.270	2	0.135	0.435	.647
	ภายในกลุ่ม	123.151	397	0.310		
	รวม	123.421	399			
อาชีพปัจจุบัน	ระหว่างกลุ่ม	1.039	5	0.208	0.669	.647
	ภายในกลุ่ม	122.382	394	0.311		
	รวม	123.421	399			
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	3.805	4	0.951	3.141*	.015
	ภายในกลุ่ม	119.617	395	0.303		
	รวม	123.421	399			
ที่อยู่ปัจจุบัน	ระหว่างกลุ่ม	9.107	5	1.821	6.277*	<.001
	ภายในกลุ่ม	114.315	394	.290		
	รวม	123.421	399			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ความต้องการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของนักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และอาชีพปัจจุบันที่แตกต่างกัน มีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และที่อยู่ปัจจุบันแตกต่างกัน มีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใช้วิธี LSD ตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ความต้องการเดินทางท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท มีค่าเฉลี่ยของความต้องการเดินทางท่องเที่ยว แตกต่างกับนักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 - 25,000 บาท และ 25,001 - 35,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 - 25,000 บาท มีค่าเฉลี่ยของความต้องการเดินทางท่องเที่ยวแตกต่างกับนักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,001 - 45,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าเฉลี่ยของความต้องการเดินทางท่องเที่ยว แตกต่างกับนักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ภาคเหนือมีค่าเฉลี่ยของความต้องการเดินทางท่องเที่ยวแตกต่างกับนักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ภาคกลางมีค่าเฉลี่ยของความต้องการเดินทางท่องเที่ยวแตกต่างกับนักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาของนักท่องเที่ยว จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
เพศ	ระหว่างกลุ่ม	0.731	2	0.366	0.877	.417
	ภายในกลุ่ม	165.517	397	0.417		
	รวม	166.248	399			

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาของนักท่องเที่ยว จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	4.884	3	1.628	3.996*	.008
	ภายในกลุ่ม	161.363	396	0.407		
	รวม	166.248	399			
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.052	2	0.526	1.265	.283
	ภายในกลุ่ม	165.195	397	0.416		
	รวม	166.248	399			
สถานภาพ	ระหว่างกลุ่ม	6.558	2	3.279	8.152*	<.001
	ภายในกลุ่ม	159.690	397	0.402		
	รวม	166.248	399			
อาชีพปัจจุบัน	ระหว่างกลุ่ม	2.331	5	0.466	1.121	.349
	ภายในกลุ่ม	163.917	394	0.416		
	รวม	166.248	399			
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	1.689	4	0.422	1.013	.400
	ภายในกลุ่ม	164.559	395	0.417		
	รวม	166.248	399			
ที่อยู่ปัจจุบัน	ระหว่างกลุ่ม	3.533	5	0.707	1.711	.131
	ภายในกลุ่ม	162.715	394	0.413		
	รวม	166.248	399			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ความต้องการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาของนักท่องเที่ยวที่มีเพศระดับ การศึกษา อาชีพปัจจุบัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และที่อยู่ปัจจุบัน ที่แตกต่างกัน มีความต้องการเดินทางไปยังท่องเที่ยวแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีอายุ และสถานภาพ แตกต่างกัน มีความต้องการเดินทางไปยังท่องเที่ยวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ใช้วิธี LSD ตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความต้องการเดินทางไปยังท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุ 21 - 30 ปี มีค่าเฉลี่ยของความ ต้องการเดินทางไปยังท่องเที่ยวแตกต่างกับนักท่องเที่ยวที่มีอายุ 31 - 40 ปี, 41 - 50 ปี และ 51 - 60 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพโสดมีค่าเฉลี่ยของความ ต้องการเดินทางไปยังท่องเที่ยวแตกต่างกับนักท่องเที่ยวที่สมรส และหย่าร้าง/แยกกันอยู่/หม้าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนของนักท่องเที่ยว จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
เพศ	ระหว่างกลุ่ม	0.113	2	0.057	0.125	.883
	ภายในกลุ่ม	179.674	397	0.453		
	รวม	179.788	399			
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	1.024	3	0.341	0.756	.519
	ภายในกลุ่ม	178.763	396	0.451		
	รวม	179.788	399			

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนของนักท่องเที่ยว จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.849	2	0.925	2.063	.128
	ภายในกลุ่ม	177.938	397	0.448		
	รวม	179.788	399			
สถานภาพ	ระหว่างกลุ่ม	1.533	2	0.767	1.707	.183
	ภายในกลุ่ม	178.255	397	0.449		
	รวม	179.788	399			
อาชีพปัจจุบัน	ระหว่างกลุ่ม	3.543	5	0.709	1.584	.163
	ภายในกลุ่ม	176.245	394	0.447		
	รวม	179.788	399			
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	1.712	4	0.428	0.949	.435
	ภายในกลุ่ม	178.076	395	0.451		
	รวม	179.788	399			
ที่อยู่ปัจจุบัน	ระหว่างกลุ่ม	7.635	5	1.527	3.495*	.004
	ภายในกลุ่ม	172.153	394	0.437		
	รวม	179.788	399			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ความต้องการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนของนักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพปัจจุบัน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีที่อยู่ปัจจุบันแตกต่างกัน มีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใช้วิธี LSD ตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความต้องการเดินทางท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ภาคใต้มีค่าเฉลี่ยของความต้องการเดินทางท่องเที่ยวแตกต่างกับนักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะและประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยว จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
เพศ	ระหว่างกลุ่ม	0.080	2	0.040	0.090	.914
	ภายในกลุ่ม	177.407	397	0.447		
	รวม	177.487	399			
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	0.361	3	0.120	0.269	.848
	ภายในกลุ่ม	177.126	396	0.447		
	รวม	177.487	399			
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.318	2	0.159	0.357	.700
	ภายในกลุ่ม	177.169	397	0.446		
	รวม	177.487	399			
สถานภาพ	ระหว่างกลุ่ม	0.320	2	0.160	0.358	.699
	ภายในกลุ่ม	177.168	397	0.446		
	รวม	177.487	399			

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะและประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยว จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
อาชีพปัจจุบัน	ระหว่างกลุ่ม	1.349	5	0.270	0.604	.697
	ภายในกลุ่ม	176.138	394	0.447		
	รวม	177.487	399			
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	0.598	4	0.150	0.334	.855
	ภายในกลุ่ม	176.889	395	0.448		
	รวม	177.487	399			
ที่อยู่ปัจจุบัน	ระหว่างกลุ่ม	5.011	5	1.002	2.289*	.045
	ภายในกลุ่ม	172.477	394	0.438		
	รวม	177.487	399			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า ความต้องการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะและประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพปัจจุบัน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีที่อยู่ปัจจุบันแตกต่างกัน มีความต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใช้วิธี LSD ตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความต้องการเดินทางท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ภาคใต้มีค่าเฉลี่ยของความต้องการเดินทางท่องเที่ยวแตกต่างกับนักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสะท้อนว่าความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวมีความแตกต่างกันตามโครงสร้างประชากรศาสตร์อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของ กิตติยา มโนธรรมรักษา ที่อธิบายว่าช่วงวัย ระดับการศึกษา และรายได้ ล้วนเป็นปัจจัยกำกับรูปแบบการแสวงหาประสบการณ์และระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้เดินทาง ผลที่ปรากฏจึงไม่ใช่เพียงความชอบส่วนบุคคล แต่เป็นภาพสะท้อนของความพร้อมด้านทุนประสบการณ์และความคุ้นเคยกับกิจกรรมเชิงเรียนรู้ โดยเฉพาะกลุ่มวัยทำงานตอนกลางและผู้ที่มีการศึกษาสูง ซึ่งมีแนวโน้มเลือกกิจกรรมที่ต้อง “ลงมือทำ” มากกว่าการเที่ยวชมแบบผิวเผิน (กิตติยา มโนธรรมรักษา, 2559)

ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับกรอบแนวคิด Creative Tourism ของ Richards & Raymond ที่เน้นคุณค่าของทักษะการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน และช่วยอธิบายได้ว่าทำไมกิจกรรมประเภท Learning by Doing เช่น เวิร์กช็อปอาหารพื้นบ้านหรือการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้รับความนิยมสูงกว่าแหล่งที่เน้นการชมหรือถ่ายภาพ ผลการวิจัยยังเชื่อมโยงกับแนวคิด Experience Economy ซึ่งให้ความสำคัญกับประสบการณ์ที่มีความหมายมากกว่าสินค้าหรือสถานที่ (Richards, G. & Raymond, C., 2000) โดยงานของ Benhaida, S. et al. ชี้ว่าประสบการณ์ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับคนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญต่อการประเมินคุณค่าการท่องเที่ยว ซึ่งตรงกับผลในอัมพวาที่พบความต้องการกิจกรรมลักษณะ Co-creation สูงและแตกต่างเชิงสถิติระหว่างกลุ่มประชากรศาสตร์ (Benhaida, S. et al., 2024)

ในด้านรายได้และถิ่นพำนัก ความแตกต่างของระดับความต้องการสะท้อนถึงโอกาสในการเข้าถึงประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ที่ไม่เท่ากัน และยังเกี่ยวข้องกับระดับความคุ้นชินต่อวัฒนธรรมที่ต่างกันระหว่างกลุ่มผู้เดินทาง ประเด็นนี้สอดคล้องกับ Tapfuma et al. ที่เสนอว่ากิจกรรมสร้างสรรค์ประสบความสำเร็จเมื่อสามารถเชื่อมโยง

ทุนวัฒนธรรมเข้ากับความสนใจเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวแต่ละประเภท ผลวิจัยของอัมพวาจึงอยู่ในทิศทางเดียวกัน โดยกลุ่มที่มีทุนทางสังคมหรือเศรษฐกิจสูงกว่ามักเลือกกิจกรรมที่ให้คุณค่าทางวัฒนธรรมมากกว่า ขณะที่กลุ่มรายได้น้อยหรือผู้มาจากพื้นที่ไกลให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่ไม่ใช้เวลาและค่าใช้จ่ายสูง (Tapfuma, M. M. et al., 2023)

เมื่อพิจารณาร่วมกับบริบทพื้นที่อัมพวา ซึ่งมีทุนด้านวิถีชีวิตริมน้ำและภูมิปัญญาชุมชนเข้มแข็งสอดคล้องกับงานของ จิราณีย์ พันมูล และคณะ และ วริศรา สมเกียรติกุล และคณะ จะเห็นว่าพื้นที่ที่มีเงื่อนไขที่เอื้อต่อการพัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มาเยือน ผลการวิจัยครั้งนี้จึงชี้ชัดว่าคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไม่ได้เกิดจากตัวกิจกรรมเพียงอย่างเดียว (จิราณีย์ พันมูล และคณะ, 2562); (วริศรา สมเกียรติกุล และคณะ, 2561) แต่เกิดจาก “การสร้างประสบการณ์ร่วม” ตามแนวคิด Co-creation ของ Binkhorst ซึ่งเน้นบทบาทของชุมชนในฐานะผู้ร่วมออกแบบประสบการณ์กับนักท่องเที่ยว และลักษณะดังกล่าวได้ปรากฏอย่างเด่นชัดในพื้นที่อัมพวาตามผลการสำรวจเชิงประจักษ์ครั้งนี้ (Binkhorst, E., 2006)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยที่ศึกษาระดับความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวในอำเภออัมพวาและวิเคราะห์ความแตกต่างตามข้อมูลประชากรศาสตร์ชี้ให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความสนใจในกิจกรรมสร้างสรรค์ในระดับสูง โดยเฉพาะกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชุมชนและอัตลักษณ์ท้องถิ่น ทั้งยังพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญด้านอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และถิ่นพำนัก ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อรูปแบบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่จำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมและแรงจูงใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย เพื่อให้การออกแบบกิจกรรมตอบสนองต่อความคาดหวังได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ 1.1) ควรพัฒนานโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ข้อมูลประชากรศาสตร์เป็นฐานในการวางแผน 1.2) ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับนักท่องเที่ยวหลากหลายกลุ่ม 1.3) ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบและจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2) สำหรับผู้ประกอบการท่องเที่ยว 2.1) ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม 2.2) ควรจัดกิจกรรมเวิร์กช็อปและกิจกรรมเชิงประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่น 2.3) ควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารและนำเสนอข้อมูลที่เข้าถึงง่ายและตรงกับความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย 3) สำหรับชุมชนท้องถิ่น 3.1) ควรพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้และทักษะในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3.2) ควรสืบทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับการพัฒนาเป็นสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว 3.3) ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ สำหรับการวิจัยในอนาคต ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อเข้าใจเหตุผลเชิงลึกของความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแต่ละกลุ่มประชากร ขยายขอบเขตการศึกษาไปยังนักท่องเที่ยวต่างชาติเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการระหว่างนักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติ และศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น แรงจูงใจในการเดินทาง ประสบการณ์การท่องเที่ยวในอดีต หรือการรับรู้ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติยา มโนธรรมรักษา. (2559). การศึกษาแรงจูงใจและความพึงพอใจมีผลต่อพฤติกรรมของ นักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษา ตลาดน้ำอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การจัดการอุตสาหกรรมบริการ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- จิราณีย์ พันมูล และคณะ. (2562). ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนตำบลท่าคา จังหวัด สมุทรสงคราม. วารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ, 1(3), 233-246.
- ชัยวิชญ์ ม่วงหมี และคณะ. (2562). รูปแบบความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี, 13(2), 125-137.
- ณัฐนิชา อารักษ์วานิช. (2564). กลยุทธ์ทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจ กลับมาใช้บริการธุรกิจที่พักค้า ในเขต ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารวิเทศศึกษา, 11(2), 332-352.
- นิพนธ์ ภูมิ และพัชรีย์ ตันติวิภาวิน. (2564). การจัดการแหล่งชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม: กรณีศึกษาชุมชนท้องถิ่นตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจ และสังคมศาสตร์, 7(2), 106-118.
- ปัทมา โกเมนทร์จรัส. (2562). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารช่อพะยอม, 30(2), 249-258.
- วรวิศา สมเกียรติกุล และคณะ. (2561). การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารมังรายสาร, 6(2), 65-81.
- วัลภา รัศมีโชติ และคณะ. (2566). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชนอย่างยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวา และตลาดน้ำดำเนินสะดวก. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(3), 257-272.
- วินัส หอมจันทร์จิรัง. (2561). ส่วนประสมทางการตลาดเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย ต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวที่ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรสงคราม. (2568). รายงานสถิติจังหวัดสมุทรสงคราม. เรียกใช้เมื่อ 7 ตุลาคม 2568 จาก <https://url.in.th/wzLIG>
- Benhaida, S. et al. (2024). Creative Tourism: Two Decades of Conceptual Evolution and Characterization. Administrative Sciences, 14(8), 172. <https://doi.org/10.3390/admsci14080172>
- Binkhorst, E. (2006). The Co-Creation Tourism Experience. In XV International Tourism & Leisure Symposium 2006. Barcelona (Spain).
- Huruta, A. D. et al. (2024). Sustainability and community-based tourism nexus: a mediation role of consumer satisfaction. Cogent Business & Management, 11(1). 1-23.
- Richards, G. & Raymond, C. (2000). Creative tourism. ATLAS News, 23, 16-20. <https://shorturl.asia/iH0X3>
- Tapfuma, M. M. et al. (2023). The role of creative tourism through arts and crafts in promoting inclusive tourism in Zimbabwe. Journal of Tourism and Cultural Change, 22(1), 1-20.

การพัฒนาแบบการเรียนรู้รายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่ม
ตามแนวทาง Active Learning โดยบูรณาการเชิงพื้นที่ในตำบลรางบัว
อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี*

DEVELOPMENT OF LEARNING MODEL IN FOOD AND BEVERAGE OPERATIONS AND
SERVICES COURSE USING ACTIVE LEARNING APPROACH BY
INTEGRATING SPATIALLY IN RANG BUA SUBDISTRICT,
CHOM BUENG DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

ชลธิชา พันธุ์สว่าง

Chonticha Pansawang

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี ประเทศไทย

Faculty of Management Science, Muban Chombueng Rajabhat University, Ratchaburi, Thailand

Corresponding author E-mail: miss_a-o-m@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบการเรียนรู้รายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่มตามแนวทาง Active Learning โดยบูรณาการการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาดังกล่าว จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Active Learning เชิงพื้นที่ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 กิจกรรม ได้แก่ การออกแบบและตกแต่งอาหารพื้นบ้าน (ครัววังบัวสร้างสรรค์) การจัดสำรับและการบริการอาหารแบบไท-ยวน และการแข่งขันผสมเครื่องดื่มจากวัตถุดิบท้องถิ่น โดยผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้าน และสะท้อนผลการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยที่สำคัญ พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดกิจกรรมเฉลี่ย เท่ากับ 87.04 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ผู้เรียน มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก และชุมชนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด สะท้อนถึงความเหมาะสมของการบูรณาการการเรียนรู้กับบริบทพื้นที่จริง จากการวิเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญ แบบการเรียนรู้ ได้รับการพัฒนาเป็น “7A Active Learning Model” ประกอบด้วย Awareness, Analysis, Arrangement, Action, Assessment, Adjustment และ Advancement ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกแบบครบวงจรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำงานร่วมกับชุมชน และสามารถนำความรู้ไปต่อยอดสู่การประกอบอาชีพและการพัฒนา ชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การเรียนรู้เชิงรุก, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การเรียนรู้เชิงพื้นที่, การบริการอาหารและเครื่องดื่ม

Abstract

This study employed a research and development approach with the objective of developing a learning model for the course Operations and Food and Beverage Service based on the Active Learning approach, integrating area-based learning in Rang Bua Subdistrict, Chom Bueng District, Ratchaburi Province. The population and sample consisted of nine students enrolled in the course, selected through purposive sampling. The research instruments included: 1) Area-based Active Learning lesson plans, 2) An academic achievement test, 3) A student satisfaction questionnaire, and 4) A community satisfaction questionnaire. Data were collected through the implementation of three main learning activities: local food design and decoration (Rang Bua Creative Kitchen), Thai-Yuan style meal arrangement and food service, and a beverage-mixing competition using local ingredients. Students engaged in hands-on practice, participated in knowledge exchange with local experts, and reflected on their learning outcomes through analytical thinking processes. Data analysis was conducted using mean and standard deviation. The key findings revealed that the students' post-activity academic achievement had an average score of 87.04, exceeding the standard criterion of 80/80, indicating the effectiveness of the developed learning model. Students reported a high level of satisfaction with the learning activities, while the community reported the highest level of satisfaction, reflecting the appropriateness of integrating learning with the authentic local context. Based on expert analysis, the learning model was further developed into the "7A Active Learning Model," consisting of Awareness, Analysis, Arrangement, Action, Assessment, Adjustment, and Advancement. This comprehensive active learning process promotes learners' construction of knowledge, collaboration with the community, and the application of knowledge toward career development and sustainable community development.

Keywords: Active Learning, Local Wisdom, Area-Based Learning, Food and Beverage Service

บทนำ

รายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่มเป็นรายวิชา อยู่ในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ สอนนักศึกษาที่โรงเรียนในรายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่มซึ่งจะมีการเปิดรายวิชานี้ในทุก ๆ ปีของภาคเรียนที่ 1 เป็นหลักสูตรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ เนื่องจากเป็นรายวิชาที่เชื่อมโยงทั้งด้านความรู้เชิงทฤษฎีและทักษะเชิงปฏิบัติจริง ผู้เรียนจำเป็นต้องเข้าใจหลักการจัดการงานบริการในบริบทของสถานประกอบการอาหารและเครื่องดื่ม ทั้งด้านการจัดเตรียม การบริการ การบริหารจัดการบุคลากร ตลอดจนการดูแลความพึงพอใจของลูกค้า (Bloom, B. S., 1956); (Dick, W. & Carey, L., 1996) การเรียนรู้ในรายวิชานี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงความรู้ทางเทคนิคเท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยทักษะการคิดวิเคราะห์ การวางแผน การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพด้านการบริการ (Trilling, B. & Fadel, C., 2009) อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบดั้งเดิมที่เน้นการบรรยายและการฝึกปฏิบัติในห้องเรียน มักจำกัดโอกาสของผู้เรียนในการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ผู้เรียนอาจขาดการเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์ภาคสนามและบริบทของชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในด้านอาหารและการบริการ (Brown, J. S. et al., 1989); (Kolb, D. A., 1984) แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จึงเป็นวิธีที่เหมาะสมใน

การพัฒนาผู้เรียนให้มีบทบาทในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการลงมือปฏิบัติจริง (Bonwell, C. C. & Eison, J. A., 1991); (Freeman, S. et al., 2014); (Prince, M., 2004) การนำแนวทาง Active Learning มาประยุกต์ใช้ในรายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่ม โดยบูรณาการเข้ากับบริบทพื้นที่ตำบลรางบัว อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี ช่วยเพิ่มความสมจริงและความหมายของการเรียนรู้ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมอาหารไทย-ยวน ซึ่งสะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในด้านวัตถุดิบพื้นถิ่น วิธีการปรุงอาหาร การจัดสำรับ และการบริการในงานประเพณีต่าง ๆ การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชุมชนยังเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของผู้เรียนให้ครบถ้วน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริงในพื้นที่ช่วยสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และภาคีเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (Place-Based Education) (Gruenewald, D. A., 2003); (Smith, G. A., 2002) และการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sobel, D., 2004); (Theobald, P. & Curtiss, J., 2000) ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้รายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่มตามแนวทาง Active Learning ที่บูรณาการเชิงพื้นที่ในตำบลรางบัว จึงมีความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้สามารถเชื่อมโยงความรู้กับบริบทจริง เกิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่มีคุณค่า และสร้างผลลัพธ์ต่อชุมชนในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (Block, J. H. & Burns, R. B., 1976); (Piaget, J., 1973)

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้รายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่มตามแนวทาง Active Learning โดยบูรณาการเชิงพื้นที่ในตำบลรางบัว อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในบริบทจริงของชุมชน สร้างความเข้าใจในกระบวนการบริการอาหารและเครื่องดื่มอย่างครบวงจร ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และผู้ประกอบการท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ และเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากอย่างมีส่วนร่วม การดำเนินงานดังกล่าวไม่เพียงแต่ยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ แต่ยังเป็นการสร้างนวัตกรรมทางการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสถานศึกษากับชุมชน สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อความยั่งยืน (Education for Sustainable Development: ESD) และแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ซึ่งจะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้รายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ตามแนวทาง Active Learning โดยบูรณาการเชิงพื้นที่ในตำบลรางบัว อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action Research) ที่มุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้รายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่มตามแนวทาง Active Learning โดยบูรณาการเชิงพื้นที่ในตำบลรางบัว อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เชิงประสบการณ์อย่างแท้จริง โดยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. กำหนดสมมุติฐานการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่ม รวมถึงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และการบูรณาการเชิงพื้นที่ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดและกำหนดสมมุติฐานการวิจัยที่คาดหวัง

ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทาง Active Learning ที่เชื่อมโยงกับบริบทพื้นที่ จะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะอาชีพของผู้เรียนให้สูงขึ้น

2. สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ต่อการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในรายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้านการบริการอาหารและเครื่องดื่ม และด้านการพัฒนาเชิงพื้นที่ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของแนวคิด กรอบการดำเนินงาน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงและพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับสภาพจริงของผู้เรียนและชุมชน

3. ผู้สอนและผู้เรียนวางแผนกิจกรรมร่วมกัน ในขั้นนี้ ผู้วิจัยได้ร่วมกับผู้สอนและผู้เรียนในการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แนวทาง Active Learning เช่น การเรียนรู้จากโครงงาน (Project-based Learning) การเรียนรู้จากปัญหา (Problem-based Learning) และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning) เพื่อให้กิจกรรมมีความสอดคล้องกับรายวิชาและบริบทพื้นที่ตำบลรางบัว ทั้งในด้านวัตถุดิบ อาหารพื้นถิ่น วัฒนธรรม และบริการในชุมชน

4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้ร่วมกันออกแบบ โดยให้ผู้เรียนมีบทบาทในการสืบค้นข้อมูล ทดลองปฏิบัติ และแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง เช่น การจำลองการจัดบริการอาหารและเครื่องดื่มในชุมชน หรือการให้บริการจริงในงานเทศกาลท้องถิ่น ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) และให้คำปรึกษา เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์และเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

5. สรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ในรายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่ม หลังจากการดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยได้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนด้วยเครื่องมือที่สร้างขึ้น ได้แก่ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน และแบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้

6. เปรียบเทียบกระบวนการพัฒนารูปแบบก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการดำเนินกิจกรรมในแต่ละรอบของการวิจัยเชิงปฏิบัติ โดยเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนรู้ ทั้งในด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะอาชีพ เพื่อปรับปรุงรูปแบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในรอบต่อไป

7. Focus group ประเมินและยืนยันรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในขั้นสุดท้าย ผู้วิจัยได้จัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญ ผู้สอน และผู้แทนชุมชนเข้าร่วม เพื่อพิจารณาความเหมาะสมความเป็นไปได้ และประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนา จากนั้นนำผลการอภิปรายและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงให้เป็น รูปแบบการเรียนรู้รายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่มตามแนวทาง Active Learning ที่บูรณาการเชิงพื้นที่ตำบลรางบัว อย่างสมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาตอบสมมติฐานของการวิจัย พบว่า ผลการวิจัยในครั้งนี้จัดเรียงตามสมมติฐานของการวิจัย เพื่อสะท้อนประสิทธิผลของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning Model) ซึ่งการดำเนินการวิจัยอยู่ในลักษณะของการประเมินผลการเรียนรู้ในบริบทของรายวิชา (Classroom-based Evaluation) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร โดยผู้เรียนเข้าร่วมในฐานะ “ผู้เรียน

ในรายวิชาปกติ” โดยไม่มีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลที่กระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล พบว่า สมมติฐานที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ในรายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่ม มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ตามหลักเกณฑ์ ประสิทธิภาพการเรียนรู้เชิงระบบ พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่พัฒนาขึ้น มีค่าประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 81.11/87.04 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (80/80) เป็นไปตาม สมมติฐานข้อที่ 1 สมมติฐานที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning สูงกว่า ก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงถึงการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเชิงปฏิบัติ ของผู้เรียนในรายวิชาดังกล่าว พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตาม สมมติฐานข้อที่ 2 สมมติฐานที่ 3 ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ในรายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่ม อยู่ในระดับมากขึ้นไป พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียน ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.71) โดยมีประเด็นที่ผู้เรียน ให้คะแนนสูงสุด คือ “การเรียนรู้เชื่อมโยงกับพื้นที่จริง” (ค่าเฉลี่ย = 4.22) รองลงมา คือ “กิจกรรมมีความหลากหลาย และท้าทาย” (ค่าเฉลี่ย = 3.89) และ “ได้รับประโยชน์ต่อการทำงานด้านบริการอาหารและเครื่องดื่ม” (ค่าเฉลี่ย = 3.78) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3

2. สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ต่อการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในรายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งให้ข้อเสนอแนะว่าการจัดรูปแบบการเรียนรู้ Active Learning ในรายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ควรประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis) 2) ขั้นตอนการออกแบบกิจกรรม (Activity Design) 3) ขั้นตอนการดำเนินการจัดกิจกรรม (Action/ Implementation) 4) ขั้นตอนการสะท้อนผลและประเมินผล (Assessment & Reflection)

3. ผู้สอนและผู้เรียนวางแผนกิจกรรมร่วมกัน ต่อมาในขั้นการดำเนินการ ผู้สอนและผู้เรียนได้ร่วมกัน วางแผนกิจกรรมตามแนวคิด “การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning)” โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ บริบทพื้นที่ จากนั้นกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับรายวิชาเพื่อใช้ในการดำเนินงานจริงในชั้นเรียน ซึ่งได้กิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 ครัวร่างบัวสร้างสรรค์ นักศึกษาเรียนรู้ การตกแต่งอาหารไทย-ยวน ฝึกทักษะการออกแบบจานอาหาร ถ่ายทอดองค์ความรู้ร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านผ่านการปฏิบัติจริงและการสะท้อนผล (Reflection) กิจกรรมที่ 2 สำหรับไทย-ยวน เป็นกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมที่บูรณาการ การจัดงานเลี้ยงแบบขันโตก นักศึกษาและชุมชนร่วมกันปรุงอาหาร บริการ และแลกเปลี่ยนคุณค่าทางจิตวิญญาณ ของอาหารไทย-ยวน กิจกรรมที่ 3 การแข่งขันผสมเครื่องดื่มจากวัตถุดิบท้องถิ่น ส่งเสริมการสร้างสรรคผลผลิตภัณฑ์ เครื่องดื่มจากสมุนไพรพื้นบ้าน เช่น น้ำอัญชันใบเตยและน้ำมะตูม เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพ การคิดเชิงนวัตกรรม และการประยุกต์ภูมิปัญญาในเชิงธุรกิจ

4. ผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่บูรณาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย-ยวน ตำบลรางบัว มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง ผ่านการลงมือ ปฏิบัติ การสังเกต และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน โดยมีผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก และผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ ที่เรียนรู้ด้วยการลงมือทำจริง ซึ่งได้รับการออกแบบและดำเนินการตามบริบทของ พื้นที่ตำบลรางบัว ซึ่งเป็นชุมชนต้นแบบด้านอาหารพื้นบ้านและการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยสามารถสรุปผล การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม/เนื้อหา
กิจกรรมที่ 1 ครัวสร้างสร้างสรรค์ - การออกแบบรูปปลั๊กและตกแต่งอาหารไทย-ยวน	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม 1. เรียนรู้หลักการออกแบบรูปปลั๊กและการตกแต่งอาหารพื้นถิ่นไทย-ยวนอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ 2. ฝึกทักษะการนำเสนออาหารโดยคำนึงถึงความสวยงาม ความสะอาด และความหมายเชิงวัฒนธรรม 3. ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านศิลปะการจัดจานในฐานะ “วิทยากรจำลอง” 4. ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นและการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้าน ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ 1. เตรียมการ ประชุมวางแผนร่วมกับชุมชน เตรียมวัตถุดิบ และสถานที่สาธิต 2. ระหว่างกิจกรรม นักศึกษาสาธิตการตกแต่งอาหารไทย-ยวน เปิดโอกาสให้ชาวบ้านฝึกปฏิบัติจริง 3. สรุปแลกเปลี่ยน ประเมินความงาม ความสะอาด ความเป็นเอกลักษณ์ และสะท้อนผลการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียน ศึกษาสูตร ฝึกปฏิบัติ จัดบันทึกองค์ความรู้ และสะท้อนผลการเรียนรู้ บทบาทของผู้สอน เป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ กระตุ้นการคิดวิเคราะห์ และประเมินผลการเรียนรู้ บทบาทของปราชญ์ท้องถิ่น ถ่ายทอดความรู้ อธิบายความหมายทางวัฒนธรรม และแนะนำวัตถุดิบ ผลต่อผู้เรียน พัฒนากลยุทธ์การทำอาหารพื้นบ้าน การทำงานเป็นทีม ความคิดเชิงระบบ และตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญาองค์ความรู้ภูมิปัญญาชุมชน ถอดสูตรอาหารและเทคนิคการปรุง จัดทำ “คลังสูตรอาหารพื้นบ้านไทย-ยวนตำบลรางบัว” การประเมินผลและการสะท้อนผล ได้แก่ 1. การประเมิน ใช้แบบประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ (Knowledge), ทักษะ (Skill), เจตคติ (Attitude) 2. การสะท้อนผล จัดวงสนทนา (Reflection Circle) ระหว่างนักศึกษา ผู้สอน และปราชญ์ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์
กิจกรรมที่ 2 สำหรับไทย-ยวน - งานเลี้ยงแห่งความผูกพันระหว่างนักศึกษา กับชุมชน	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม 1. บูรณาการความรู้ด้านการบริหารอาหาร การจัดงาน และการบริการในสถานการณ์จริง 2. เรียนรู้ขั้นตอนการจัดสำรับ การจัดโต๊ะ และการบริการอาหารพื้นบ้านอย่างมีมาตรฐาน 3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษา ชุมชน และผู้รู้ท้องถิ่น 4. พัฒนากลยุทธ์การทำงานเป็นทีมและจิตสำนึกด้านบริการ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ 1. เตรียมการ ประสานงานกับกลุ่มแม่บ้านและผู้สูงอายุ คัดเลือกเมนู และเตรียมสถานที่จัดงานขันโตก 2. ระหว่างกิจกรรม นักศึกษาร่วมประกอบอาหาร จัดโต๊ะ และจัดกิจกรรม “สำหรับมิตรภาพ” 3. สรุปแลกเปลี่ยน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สรุปผลการเรียนรู้ และเก็บข้อเสนอแนะพัฒนา บทบาทของผู้เรียน ศึกษารูปแบบสำรับ ทดลองจัดสำรับ สะท้อนผลการเรียนรู้ และออกแบบสำรับใหม่ บทบาทของผู้สอน วางแผน ประสานงาน และให้คำแนะนำการเชื่อมโยงวิชาชีพกับวัฒนธรรม บทบาทของปราชญ์ท้องถิ่น ถ่ายทอดคติความเชื่อและขั้นตอนการจัดสำรับ ให้คำแนะนำเรื่องความเหมาะสมของอาหาร ผลต่อผู้เรียน พัฒนากลยุทธ์การจัดสำรับ เข้าใจคุณค่าทางศาสนาและวัฒนธรรม เกิดความภาคภูมิใจในรากเหง้า องค์ความรู้ภูมิปัญญาชุมชน รวบรวมข้อมูลความหมายของสำรับไทย-ยวน เช่น สัญลักษณ์ของรสชาติและสี การประเมินผลและการสะท้อนผล ได้แก่ 1. การประเมิน ใช้ Checklist และ Rubric 4 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้อง ความงาม ความร่วมมือ และการนำเสนอ 2. การสะท้อนผล นักศึกษาและผู้สอนจัดเวทีสะท้อนผลผ่าน “แผนภาพความคิด (Mind Map)” ในเวิร์กบุ๊ก
	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม 1. พัฒนากลยุทธ์การคิดค้นสูตรเครื่องดื่มจากวัตถุดิบชุมชน 2. ฝึกการผสมเครื่องดื่มและการบริการลูกค้าอย่างมืออาชีพ 3. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความมั่นใจในการนำเสนอ 4. ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน 5. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบ Active Learning ผ่านการแข่งขัน

ตารางที่ 1 ผลการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) (ต่อ)

กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม/เนื้อหา
กิจกรรมที่ 3 การแข่งขันผสมเครื่องดื่มจากวัตถุดิบท้องถิ่น	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ 1. เตรียมการ นักศึกษาคิดสูตร เตรียมอุปกรณ์ และเชิญปราชญ์เป็นกรรมการ 2. ระหว่างกิจกรรม นำเสนอสูตร ผสมเครื่องดื่ม และอธิบายเทคนิค 3. สรุปแลกเปลี่ยน กรรมการให้ข้อเสนอแนะและมอบรางวัล บทบาทของผู้เรียน วางแผน คิดสูตร ทดลองผสม ประเมินผล และนำเสนอผลงาน บทบาทของผู้สอน ให้คำปรึกษาด้านสุขอนามัยและการบริการ ประเมินผลงาน และส่งเสริมความคิดนวัตกรรม บทบาทของปราชญ์ท้องถิ่น ถ่ายทอดความรู้เรื่องสมุนไพร การเก็บรักษา และความสมดุลของรสชาติ ผลต่อผู้เรียน (70%) พัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาในงานบริการอาหารและเครื่องดื่ม องค์ความรู้ภูมิปัญญาชุมชน (30%) เกิดสูตรเครื่องดื่มใหม่ เช่น น้ำสมุนไพร 4 สี และน้ำอัญชันใบเตยผสมมะตูม การประเมินผลและการสะท้อนผล ได้แก่ 1. การประเมิน ประเมิน 2 ช่วง ได้แก่ ระหว่างดำเนินกิจกรรม (การออกแบบสูตรและแผนทีม) และหลังการแข่งขัน (รสชาติ 40%, ความคิดสร้างสรรค์ 40%, การนำเสนอ 20%) 2. การสะท้อนผล ผู้เรียนบันทึกสมุดสะท้อนผล ปราชญ์ให้ข้อเสนอแนะ และผู้สอนชี้เชื่อมโยงความรู้ด้านบริการกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์

5. สรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในการการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

ในรายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในรายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ทั้ง 3 กิจกรรมของผู้เรียนในรายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 9 คน กิจกรรมละ 10 คะแนน รวม 30 คะแนนเต็ม วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มก่อนเรียนและหลังเรียน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test for Independent samples พบว่า ประสิทธิภาพของการเรียนรู้ของผู้เรียนในรายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) โดยเฉลี่ย 81.11/87.04 โดยมีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 80.37 และค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 87.04 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 เป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพการเรียนรู้เชิงระบบ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ในส่วน ค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม แสดงถึงการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเชิงปฏิบัติของผู้เรียนในรายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ในส่วนผู้เรียนในรายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมกับการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการเรียนรู้เชิงพื้นที่ ได้แก่ 1) ด้านความรู้เบื้องต้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อสามลำดับแรกแล้ว พบว่า นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้เชิงพื้นที่ (พื้นที่จริง/ชุมชน) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 รองลงมา รู้จักแนวคิดของการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 และทราบว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 2) ด้านทัศนคติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 เมื่อจำแนกรายข้อสามลำดับแรกแล้ว พบว่า นักศึกษารู้สึกว่าการเรียนรู้เชิงพื้นที่เปิดโอกาสให้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 รองลงมา มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ที่ต้องปฏิบัติจริง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 และมองว่าการเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้เข้าใจบทเรียนได้ดีกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียว และเชื่อว่าการเรียนรู้แบบ Active Learning ช่วยพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 3) ด้านความพร้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อสามลำดับแรกแล้ว พบว่า นักศึกษามีความพร้อมที่จะนำความรู้จากการเรียนรู้เชิงพื้นที่มาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 รองลงมา พร้อมที่จะทำงานกลุ่มและร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 และมีเวลาและความตั้งใจในการเตรียมตัวก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 ผู้เรียนในรายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความพึงพอใจและประโยชน์ของกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อสามลำดับแรกแล้ว พบว่า นักศึกษามีการเรียนรู้เชื่อมโยงกับพื้นที่จริง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 รองลงมา กิจกรรมมีความหลากหลายและท้าทาย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 และได้รับประโยชน์ต่อการทำงานด้านบริการอาหารและเครื่องดื่ม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 และชาวบ้านในชุมชนตำบลรางบัวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจและประโยชน์ของกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อสามลำดับแรกแล้ว พบว่า กิจกรรมมีความหลากหลายและท้าทาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 รองลงมา การเรียนรู้เชื่อมโยงกับพื้นที่จริง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 และได้รับประโยชน์ต่อการทำงานด้านบริการอาหารและเครื่องดื่ม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45

6. การเปรียบเทียบกระบวนการพัฒนารูปแบบก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรม การเปรียบเทียบกระบวนการพัฒนารูปแบบก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึง พัฒนาการและการยกระดับของรูปแบบการเรียนรู้ ที่เกิดจากการนำรูปแบบไปใช้จริงในพื้นที่ รวมถึงการสะท้อนผลจากประสบการณ์ของผู้เรียน ชุมชน และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญของงานวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในการปรับปรุงและยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ได้จริง ในระยะก่อนการดำเนินกิจกรรม รูปแบบการเรียนรู้ถูกพัฒนาขึ้นจากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด Active Learning และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน จึงมีลักษณะเป็นกรอบกระบวนการเบื้องต้น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ การออกแบบ การปฏิบัติ และการประเมินผล อย่างไรก็ตาม เมื่อได้นำรูปแบบดังกล่าวไปทดลองใช้จริง ในบริบทพื้นที่ตำบลรางบัว พบประเด็นเชิงประสบการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการเพิ่มขั้นตอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึก การมีส่วนร่วมของชุมชน และการต่อยอดผลลัพธ์การเรียนรู้ ดังนั้น หลังการดำเนินกิจกรรมจึงได้นำผลการจัดการเรียนรู้ การสะท้อนคิดของผู้เรียน ความคิดเห็นของชุมชน และข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน มาวิเคราะห์และปรับปรุงรูปแบบ ส่งผลให้กระบวนการพัฒนารูปแบบถูกยกระดับจาก 4 ขั้นตอนเดิม เป็น “7A Active Learning Model” ที่มีความครบถ้วนและเหมาะสมกับการเรียนรู้เชิงพื้นที่มากยิ่งขึ้นรายละเอียดการเปรียบเทียบลักษณะกระบวนการพัฒนารูปแบบก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรม แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบลักษณะกระบวนการพัฒนารูปแบบก่อนและหลังการจัดกิจกรรมจริงการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ประเด็นเปรียบเทียบ	ก่อนการดำเนินกิจกรรม (ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน - 4 ขั้นตอน)	หลังการดำเนินกิจกรรม (ผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน - 7A Model)
โครงสร้างกระบวนการ	4 ขั้นตอนหลัก: วิเคราะห์ - ออกแบบ - ปฏิบัติ - ประเมิน	7 ขั้นตอนครบวงจร: ตระหนักรู้ - วิเคราะห์ - ออกแบบ - ปฏิบัติ - ประเมิน - ปรับปรุง - ขยายผล
ลักษณะของผู้เรียน	ผู้เรียนเป็นผู้ร่วมปฏิบัติและสะท้อนผลตามแนว Active Learning	ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการเรียนรู้เชิงลึกและการทำงานร่วมกับชุมชน
บทบาทของชุมชน	มีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้ข้อมูลและปราชญ์ท้องถิ่น	ขยายบทบาทเป็น “ผู้ร่วมพัฒนาและขยายผล” เกิดเครือข่ายชุมชน - มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบลักษณะกระบวนการพัฒนารูปแบบก่อนและหลังการจัดกิจกรรมจริงการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) (ต่อ)

ประเด็นเปรียบเทียบ	ก่อนการดำเนินกิจกรรม (ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน - 4 ขั้นตอน)	หลังการดำเนินกิจกรรม (ผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน - 7A Model)
ผลลัพธ์การเรียนรู้	เน้นการประเมินผลการปฏิบัติ และความรู้เฉพาะรายวิชา	เน้นการพัฒนาองค์รวมทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และการต่อยอดอาชีพจริง
ลักษณะของรูปแบบ	เป็นต้นแบบการเรียนรู้เชิงรุก ที่ยังอยู่ในระดับทดลอง	เป็นรูปแบบ “7A Active Learning Model” ที่สมบูรณ์ ยืดหยุ่น และใช้ได้จริงในบริบทพื้นที่

จากผลการเปรียบเทียบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกจาก 4 ขั้นตอนสู่ 7A Active Learning Model เป็นผลจากการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง (Experiential Learning) และการสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ ทำให้รูปแบบการเรียนรู้มีความครบวงจร ตั้งแต่การสร้างความรู้ความตระหนักรู้ การลงมือปฏิบัติจริง ไปจนถึงการขยายผลสู่การพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน อันสะท้อนถึงคุณภาพและความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถใช้เป็นต้นแบบในการจัดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในบริบทอื่นได้

7. สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญต่อการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จากผล Focus group ผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน ผลจากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 ท่าน สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสูงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในสถาบันการศึกษาอื่น โดยเฉพาะรายวิชาที่เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและเชื่อมโยงกับชุมชน ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า รูปแบบนี้เป็นการบูรณาการองค์ความรู้จากสถาบันการศึกษากับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน (Sustainable Learning) และพัฒนาได้ทั้ง ผู้เรียน - ชุมชน - อาชีพ ไปพร้อมกันข้อเสนอแนะดังกล่าวได้นำไปสู่การพัฒนา “โมเดล 7A” ซึ่งเป็นผลจากการวิเคราะห์เชิงลึกของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ครอบคลุมตั้งแต่การเตรียมการจนถึงการประเมินและต่อยอดความรู้หลังจบกิจกรรม ดังนั้น จากการศึกษาภูมิปัญญาอาหารอัตลักษณ์ ไท-ยวนของชุมชน ตำบลรางบัว อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี จนเรียนรู้กิจกรรม สามารถสรุปรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก 7A โดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเรียนรู้เชิงพื้นที่ที่เรียนรู้ได้ ดังนี้

A1 - Awareness (การตระหนักรู้) ในขั้นตอนเริ่มต้นของการเรียนรู้ นักศึกษาได้รับการปลูกฝังให้ “ตระหนักรู้” ถึงคุณค่าของอาหารพื้นถิ่นไท-ยวนในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมที่มีชีวิต นักศึกษาได้ลงพื้นที่สำรวจหมู่บ้าน วัด และตลาดภายในตำบลรางบัว เพื่อสัมผัสบรรยากาศจริงของวิถีชีวิตชาวบ้าน ได้พูดคุยกับปราชญ์ท้องถิ่นเกี่ยวกับประวัติของเมนูพื้นบ้าน เช่น แกงบอน ลาบหมูโบราณ ข้าวแคบ และขนมเทียนไท-ยวน รวมถึงการเรียนรู้เรื่องราวเบื้องหลังของอาหารที่สัมพันธ์กับศาสนาและพิธีกรรม นักศึกษาเริ่มเข้าใจว่าอาหารพื้นบ้าน ไม่ใช่เพียงของกิน แต่คือเครื่องมือสื่อสารทางวัฒนธรรมที่บอกเล่าเรื่องราวของคน วิถี และศรัทธา การเรียนรู้ในขั้นนี้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ เกิดแรงบันดาลใจ และเริ่มเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับชุมชน

A2 - Analysis (การวิเคราะห์) เมื่อเกิดความตระหนักรู้แล้ว นักศึกษาได้ร่วมกันวิเคราะห์บริบทของพื้นที่และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนรางบัว โดยสำรวจตลาดท้องถิ่น ร้านอาหารพื้นบ้าน และสวนสมุนไพร เพื่อค้นหาวัตถุดิบที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ใบเตย มะตูม บอน หน่อไม้ และกล้วยน้ำว้า นอกจากนี้ นักศึกษายังได้ทำแบบสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มแม่บ้านเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ เช่น การขาดบรรจุภัณฑ์ที่ดึงดูดผู้บริโภค หรือการขาดช่องทางจำหน่ายในตลาดใหม่ ๆ ผลจากการวิเคราะห์ดังกล่าวนำไปสู่การวางแผนกิจกรรมที่ตอบโจทย์ชุมชนจริง โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้เรียนและชุมชนร่วมกันออกแบบแนวทางพัฒนาที่เหมาะสม

A3 – Arrangement (การออกแบบและจัดเตรียม) หลังจากวิเคราะห์ข้อมูล นักศึกษาและคณาจารย์ได้ร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 กิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและสะท้อนอัตลักษณ์ของอาหารไท-ยวน ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 “ครัวรางวัลสร้างสรรค์” มุ่งให้ผู้เรียนฝึกการออกแบบรูปลักษณ์และตกแต่งอาหารพื้นบ้านโดยใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ใบตอง ดอกพุท ผักแดงฝอย และภาชนะพื้นบ้าน กิจกรรมที่ 2 “สำหรับไท-ยวน” มุ่งบูรณาการความรู้ด้านการจัดงานและการบริการ โดยจัดงานเลี้ยงจำลองร่วมกับชุมชนในบรรยากาศชนบทแบบไท-ยวน กิจกรรมที่ 3 “การแข่งขันผสมเครื่องดื่มจากวัตถุดิบท้องถิ่น” ให้นักศึกษาส่งสร้างสรรค์สูตรเครื่องดื่มจากสมุนไพรและผลไม้พื้นบ้าน เช่น น้ำตะไคร้ใบเตย น้ำมะตูม และน้ำผึ้งป่า ในขั้นนี้นักศึกษาได้ฝึกทักษะการออกแบบแผนงาน การจัดเตรียมอุปกรณ์ การประสานงานกับชุมชน และการวางระบบประเมินผลกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น

A4 – Action (การลงมือปฏิบัติ) การเรียนรู้เข้าสู่ช่วงสำคัญที่สุด คือ การลงมือปฏิบัติจริงในพื้นที่ชุมชน นักศึกษาได้ร่วมกับชาวบ้านและกลุ่มแม่บ้านตำบลรางบัวทำอาหารและบริการเครื่องดื่มในบรรยากาศจริง ในกิจกรรมครัวรางวัลสร้างสรรค์ นักศึกษาได้จำลองบทบาทเป็นวิทยากร ถ่ายทอดเทคนิคการจัดงานอาหารและการออกแบบรูปลักษณ์ให้ชาวบ้าน พร้อมให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดและสุขอนามัยในกิจกรรมสำหรับไท-ยวน นักศึกษาและชุมชนได้ร่วมกันปรุงอาหาร จัดโต๊ะ และบริการแขกภายในงาน โดยใช้ผ้าพื้นเมืองและดอกไม้สดตกแต่งบรรยากาศ เพื่อสะท้อนความงดงามของวัฒนธรรมไท-ยวน ส่วนกิจกรรมการแข่งขันผสมเครื่องดื่มเปิดโอกาสให้นักศึกษานำความรู้มาสร้างสรรค์สูตรใหม่ โดยคำนึงถึงรสชาติ ความสมดุล และความเป็นธรรมชาติของวัตถุดิบ ผลลัพธ์คือเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพที่ทั้งสวยงามและกลมกลืนกับวิถีชุมชน

A5 – Assessment (การประเมินผล) ภายหลังการปฏิบัติจริง มีการประเมินผลร่วมกันทั้งจากคณาจารย์ ปราชญ์ชาวบ้าน และตัวนักศึกษาเอง ผ่านการสะท้อนผล (Reflection) และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ชาวบ้านได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเหมาะสมของการตกแต่งอาหาร ความประณีตในการจัดงาน และความใส่ใจในรสชาติ ขณะที่นักศึกษาได้สะท้อนการเรียนรู้ในด้านความอดทน การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม นักศึกษาได้รวบรวมผลลัพธ์ไว้ในรูปแบบ Portfolio ประกอบด้วยภาพถ่ายขั้นตอนการทำงาน เมนูที่สร้างสรรค์ และบทเรียนที่ได้จากการทำงานร่วมกับชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเติบโตของผู้เรียนทั้งด้านทักษะอาชีพและความเข้าใจในวัฒนธรรม

A6 – Adjustment (การปรับปรุง) จากผลการประเมิน นักศึกษาและชุมชนได้ร่วมกันปรับปรุงแนวทางการเรียนรู้ เช่น การปรับเวลาและสถานที่จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิถีชุมชน การเพิ่มการอบรมด้านการบรรจุภัณฑ์ และการสื่อสารการตลาดเพื่อให้ชุมชนสามารถต่อยอดผลิตภัณฑ์อาหาร การพัฒนาเมนูพื้นบ้านให้มีรูปแบบร่วมสมัย เช่น “ข้าวแคบสมุนไพรโรล” และ “น้ำสมุนไพรเย็นพร้อมดื่ม” ขั้นตอนนี้ทำให้เกิดวงจรการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนรุ่นต่อไป

A7 – Advancement (การขยายผลและต่อยอด) หลังจบกิจกรรม มีการจัดงานนิทรรศการคืนข้อมูลสู่ชุมชนตำบลรางบัว เพื่อเผยแพร่ผลการเรียนรู้และผลงานของนักศึกษาแก่ชาวบ้าน โดยแสดงภาพกิจกรรมเมนูอาหาร และตัวอย่างเครื่องดื่มที่นักศึกษาสร้างสรรค์ขึ้นจากวัตถุดิบในพื้นที่ ในระยะยาว มหาวิทยาลัยและชุมชนมีแนวทางในการต่อยอดร่วมกัน เช่น จัดอบรมเชิงปฏิบัติการอาหารไท-ยวนสู่ธุรกิจชุมชน พัฒนาค้นคว้าภูมิปัญญาอาหารไท-ยวน ในรูปแบบสื่อดิจิทัล นำองค์ความรู้จากตำบลรางบัวไปเป็นต้นแบบของรายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่มในพื้นที่อื่น ๆ เป็นต้น และเพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นไท-ยวน ตำบลรางบัว พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ครอบคลุม และสามารถนำไปใช้จริงได้ในบริบทของการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา โดยมีสาระสำคัญของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้

1. ความเหมาะสมของกิจกรรม Active Learning ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับหลักการของการเรียนรู้เชิงรุก เพราะเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ผ่านกิจกรรมทั้งสาม ได้แก่ “ครัวรางวัลสร้างสรรค์”, “สำหรับไท-ยวน”, และ “การแข่งขันผสมเครื่องดื่มท้องถิ่น” ซึ่งมีโครงสร้างกระบวนการเรียนรู้ครบทั้ง 3 ระยะ คือ การวางแผน - การปฏิบัติ - การสะท้อนผล ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ากิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะอาชีพจริง และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากขึ้น

2. การบูรณาการกับบริบทพื้นที่ตำบลรางบัว ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า การใช้ตำบลรางบัวเป็นฐานการเรียนรู้มีความเหมาะสมสูง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไท-ยวนที่ชัดเจน มีทรัพยากรในท้องถิ่นที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น วัตถุดิบพื้นบ้าน สมุนไพร และภูมิปัญญาการทำอาหารดั้งเดิม การดำเนินกิจกรรมในพื้นที่จริงช่วยให้ผู้เรียนสัมผัสประสบการณ์ตรงจากชุมชน และเข้าใจคุณค่าของการพึ่งพาตนเอง

3. ความเชื่อมโยงกับสมรรถนะอาชีพบริการอาหารและเครื่องดื่ม ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าแต่ละกิจกรรมสามารถเชื่อมโยงกับสมรรถนะวิชาชีพของนักศึกษาได้อย่างครบถ้วน ทั้งในด้านการบริหารงานบริการ การออกแบบและตกแต่งอาหาร การสร้างสรรค์เครื่องดื่ม และการปลูกฝังจิตบริการ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของผู้ประกอบอาชีพในสายบริการ

4. ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้จริง ผู้เชี่ยวชาญยืนยันว่ารูปแบบนี้สามารถนำไปใช้ได้จริงในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการบริการอาหารและเครื่องดื่มในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ทั้งในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา เนื่องจากใช้ทรัพยากรในชุมชน ไม่ต้องใช้งบประมาณสูง และเป็นรูปแบบที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้เรียน-ผู้สอน-ชุมชน ได้อย่างสมดุล เกิดผลลัพธ์ต่อการเรียนรู้และพัฒนาชุมชนพร้อมกัน

5. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเพิ่มเติม ผู้เชี่ยวชาญเสนอให้เสริมองค์ประกอบใหม่ในรูปแบบการเรียนรู้ โดยเฉพาะมิติของ เศรษฐกิจสร้างสรรค์จากอาหารพื้นบ้าน และการตลาดเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถต่อยอดองค์ความรู้สู่การประกอบอาชีพจริง และช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน นอกจากนี้ ยังเสนอให้เพิ่มแนวทางการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ โดยบูรณาการรายวิชาอื่น เช่น การตลาด การบริหารธุรกิจบริการ หรือการสื่อสารองค์กร เพื่อเสริมศักยภาพของผู้เรียนให้ครบวงจรมากยิ่งขึ้น

สรุปการดำเนินกิจกรรมเวิร์กช็อปทั้งสามรูปแบบภายใต้รายวิชา “การดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่ม” ได้สะท้อนแนวทางการเรียนรู้เชิงรุกที่บูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างสมบูรณ์นักศึกษาได้เรียนรู้จากการลงมือทำจริง เรียนรู้จากผู้คน และเรียนรู้เพื่อคืนกลับให้แก่ชุมชน กระบวนการ 7A ทำให้ตำบลรางบัวกลายเป็นห้องเรียนมีชีวิต ที่ผสมผสานความรู้ทางวิชาการกับวัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่นสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงคุณค่าของความเรียบง่าย ความร่วมแรง และความพอดีในวิถีไท-ยวน ดังนั้น ผลลัพธ์ของโครงการนี้ไม่เพียงเป็นการเรียนรู้ของนักศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นการต่อยอดชีวิตของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถพัฒนาเป็นแนวทางการเรียนรู้เชิงพื้นที่ต้นแบบให้กับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ได้ต่อไปอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ภายใต้บริบทชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในรายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่ม โดยบูรณาการบริบทชุมชนตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ผ่านกิจกรรม “ครัวรางวัลสร้างสรรค์” “สำหรับไท-ยวน” และ “การแข่งขันผสมเครื่องดื่มจากวัตถุดิบท้องถิ่น” ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experiential Learning) อย่างเป็นรูปธรรม ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ คิด วิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bonwell, C. C. & Eison, J. A. ที่ระบุว่า Active Learning เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางความคิดและการปฏิบัติอย่างแท้จริง (Bonwell,

C. C. & Eison, J. A., 1991) นอกจากนี้ การเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นยังสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงพื้นที่ (Area-Based Learning) และการเรียนรู้จากชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) ซึ่งเน้นการใช้บริบทจริงเป็นแหล่งเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจมิติทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของพื้นที่ (Smith, G. A., 2002) ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและอัตลักษณ์อาหารพื้นบ้านช่วยเสริมสร้างความหมายของการเรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ในท้องถิ่นอย่างชัดเจน

การอภิปรายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย 87.04 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพทั้งด้านกระบวนการและผลลัพธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Prince, M. และ Freeman, S., et al. ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและลดช่องว่างในการเรียนรู้เมื่อเทียบกับการเรียนการสอนแบบบรรยาย ในบริบทของรายวิชาด้านอาหารและการบริการ ซึ่งเป็นศาสตร์เชิงปฏิบัติ (Practice-Oriented Discipline) การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมจริง การทำงานเป็นทีม และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ช่วยพัฒนาทักษะวิชาชีพ (Professional Skills) และสมรรถนะผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Prince, M., 2004); (Freeman, S. et al., 2014) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kolb, D. A. ที่ระบุว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงลึกและสามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงได้ (Kolb, D. A., 1984)

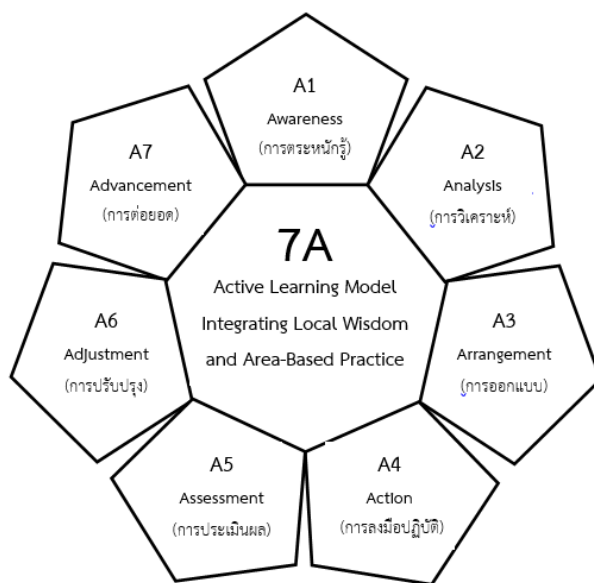
การอภิปรายผลการพัฒนา 7A Active Learning Model การพัฒนารูปแบบจากกระบวนการเดิม 4 ขั้นตอน (วิเคราะห์-ออกแบบ-ปฏิบัติ-ประเมิน) ไปสู่ 7A Active Learning Model ได้แก่ Awareness, Analysis, Arrangement, Action, Assessment, Adjustment และ Advancement ช่วยให้กระบวนการเรียนรู้มีความครบวงจรและต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะขั้น Awareness และ Advancement ซึ่งช่วยเสริมมิติด้านการตระหนักรู้ในคุณค่าของชุมชน และการต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่การใช้งานจริง ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ของ Joyce, B. et al. ที่เน้นว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่ดีควรครอบคลุมตั้งแต่การสร้างแรงจูงใจ การลงมือปฏิบัติ การสะท้อนผล และการขยายผลการเรียนรู้ (Joyce, B. et al., 2004) นอกจากนี้ การเพิ่มขึ้น Adjustment ยังช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้จากการประเมินผลจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด (Reflective Learning) (Schon, D. A., 1983)

การอภิปรายผลการเปลี่ยนแปลงในระดับผู้เรียน ชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือ ผลการวิจัยพบการเปลี่ยนแปลงในสามระดับ ได้แก่ 1) ระดับผู้เรียน ผู้เรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออก และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เชิงปฏิบัติได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยด้าน Active Learning ที่ชี้ว่าผู้เรียนจะพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 เช่น การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ และการสื่อสาร (Trilling, B. & Fadel, C., 2009) 2) ระดับชุมชน ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีแรงจูงใจในการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้าน สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital) เป็นฐาน 3) ระดับเครือข่ายความร่วมมือ เกิดความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด University-Community Engagement ที่มุ่งสร้างประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืน ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในการเพิ่มมิติด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การตลาดเชิงวัฒนธรรม และการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่มุ่งใช้ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ผลการวิจัยครั้งนี้จึงชี้ให้เห็นว่ารูปแบบ 7A Active Learning Model Integrating Local Wisdom and Area-Based Practice สามารถต่อยอดไปสู่การพัฒนาอาชีพ การสร้างรายได้ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ในระยะยาว สรุปโดยภาพรวม รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก 7A ที่พัฒนาขึ้นไม่เพียงช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ยังสร้างการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงผู้เรียน ชุมชน และสังคมอย่างเป็นระบบ จึงสามารถใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนารายวิชาอื่น ๆ ที่เน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและการเรียนรู้เชิงพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

ผลจากระบบการเรียนรู้เชิงรุกทั้ง 7 ขั้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนในสามระดับ ได้แก่ 1) ระดับผู้เรียน นักศึกษาเกิดความมั่นใจ กล้าแสดงออก และสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ได้จริง 2) ระดับชุมชน ชาวบ้านเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาและมีแรงจูงใจในการอนุรักษ์อาหารไท-ยวน 3) ระดับสังคม เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชน เพื่อพัฒนาแนวทางการเรียนรู้เชิงพื้นที่ที่ยั่งยืน ดังนั้น จึงสามารถสร้างโมเดล การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้รายวิชาการดำเนินงานและการบริการอาหารและเครื่องดื่มตามแนวทาง Active Learning โดยบูรณาการเชิงพื้นที่ในตำบลรางบัว อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยมีชื่อโมเดลว่า “7A Active Learning Model Integrating Local Wisdom and Area-Based Practice” ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 7A Active Learning Model Integrating Local Wisdom and Area-Based Practice

สรุปได้ว่าองค์ความรู้ใหม่เชิงภาพรวมการวิจัยนี้ได้สร้าง ต้นแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ากับการเรียนการสอนเชิงอาชีพ จนเกิดเป็น “7A Active Learning Model” ซึ่งเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เน้น การมีส่วนร่วมของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีทักษะอาชีพและ ความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันชุมชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม (Cultural-Based Economy)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning Model) ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยได้ค่า E1/E2 เท่ากับ 81.11/87.04 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสมและช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในรายวิชาการดำเนินงาน และการบริการอาหารและเครื่องดื่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผลการทดสอบ ก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็น ว่าการจัดกิจกรรม Active Learning ช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเชิงปฏิบัติของผู้เรียนได้อย่างเด่นชัด และความพึงพอใจของผู้เรียนและชุมชน ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ใน ระดับมาก โดยเฉพาะประเด็น การเรียนรู้เชื่อมโยงกับพื้นที่จริง ชุมชนตำบลรางบัวมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้

ในระดับมากที่สุด เห็นว่ากิจกรรมมีความหลากหลายและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอาชีพ ส่วนโครงสร้างของรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาได้จริง การจัดกิจกรรมทั้ง 3 อย่าง ได้แก่ 1) ครัวร่างบัวสร้างสรรค์ เป็นการฝึกทักษะการออกแบบและตกแต่งอาหารไท-ยวน 2) สำหรับไท-ยวน เป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมอาหารและบริการในสถานการณ์จริง 3) การแข่งขันผสมเครื่องดื่มท้องถิ่น เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะอาชีพทั้งหมดส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง สอดคล้องกับหลัก Active Learning และสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผู้เรียนกับชุมชน และในงานวิจัยนี้ได้สร้าง ต้นแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับการเรียนการสอนเชิงอาชีพ จนเกิดเป็น “7A Active Learning Model” ได้แก่ A1 Awareness - การตระหนักรู้คุณค่าภูมิปัญญา, A2 Analysis - การวิเคราะห์บริบทพื้นที่, A3 Arrangement - การออกแบบกิจกรรม, A4 Action - การลงมือปฏิบัติจริง, A5 Assessment - การประเมินและสะท้อนผล, A6 Adjustment - การปรับปรุงและพัฒนา, A7 Advancement - การขยายผลสู่ชุมชนและอาชีพจริง ซึ่งเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีทักษะอาชีพและความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันชุมชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม (Cultural-Based Economy) ในส่วนข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ 1) ควรจัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน ชุมชน และปราชญ์ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพร่วมกัน และ 2) ควรบูรณาการผลการเรียนรู้จากกิจกรรมไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์จริง เช่น การจัดทำ เมนูพื้นบ้านสร้างสรรค์ หรือ สูตรเครื่องดื่มท้องถิ่น เพื่อเป็นฐานข้อมูลภูมิปัญญาชุมชน ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรเปรียบเทียบประสิทธิผลของโมเดลนี้กับรูปแบบการเรียนรู้อื่น เช่น Problem-Based Learning (PBL) หรือ Service Learning เพื่อหาความเหมาะสมในแต่ละบริบท

เอกสารอ้างอิง

- Block, J. H. & Burns, R. B. (1976). Mastery Learning. Review of Research in Education, 4(1), 3-49.
- Bloom, B. S. (1956). Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals: Handbook I Cognitive Domain. London: Longmans.
- Bonwell, C. C. & Eison, J. A. (1991). Active Learning: Creating Excitement in the Classroom. ASHE-ERIC Higher Education Report. Washington DC: School of Education and Human Development, George Washington University.
- Brown, J. S. et al. (1989). Situated cognition and the culture of learning. Educational Researcher, 18(1), 32-42.
- Dick, W. & Carey, L. (1996). The systematic design of instruction. (4th ed.). New York: Harper Collins College Publishers.
- Freeman, S. et al. (2014). Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics. Proceedings of the National Academy of Sciences, 111(23), 8410-8415.
- Gruenewald, D. A. (2003). The best of both worlds: A critical pedagogy of place. Educational Researcher, 32(4), 3-12.
- Joyce, B. et al. (2004). Models of Teaching. (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Kolb, D. A. (1984). Experiential learning: Experience as the source of learning and development. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice Hall.
- Piaget, J. (1973). To understand is to invent: The future of education. New York: Grossman.

- Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223-231.
- Schon, D. A. (1983). *The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action*. New York: Basic Books.
- Smith, G. A. (2002). Place-based education: Learning to be where we are. *Phi Delta Kappan*, 83(8), 584-594.
- Sobel, D. (2004). *Place-based education: Connecting classrooms and communities*. Massachusetts: The Orion Society.
- Theobald, P. & Curtiss, J. (2000). Communities as curricula. *Forum for Applied Research and Public Policy*, 15(1), 106-111.
- Trilling, B. & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. California: Jossey-Bass.

แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วม
จากฐานทรัพยากรในชุมชนลำไพล อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา*
PARTICIPATORY COMMUNITY TOURISM ROUTE DESIGNATION GUIDELINES
PARTICIPATORY COMMUNITY TOURISM ROUTE DESIGNATION GUIDELINES
FROM THE RESOURCE BASE IN LAM PHLAI COMMUNITY,
THEPHA DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

ศุภมาส อยู่อริยะ*, เจษฎา นกน้อย

Suphamas Yooariya*, Chetsada Noknoi

คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา ประเทศไทย

Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: chetsada@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์เส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนลำไพล อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา และ 2) พัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมจากฐานทรัพยากรในชุมชน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่คัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 18 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ฝ่ายปกครอง ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตัวแทนประชาชนและนักท่องเที่ยว กลุ่มละ 6 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา โดยตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนลำไพลมีฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ครบถ้วนทั้งพื้นที่เอกชน ได้แก่ สวนผลไม้ ไร่อะโวคาโดสวนผสม ร้านค้าในชุมชน และทุ่งนาเนื้อที่กว่า 200 ไร่ รวมถึงพื้นที่สาธารณะ ได้แก่ โบราณสถานบ้านควนเจดีย์ วัดควนเจดีย์ จุดชมวิวควนขาว จุดชมวิวทะเลหมอกควนเจดีย์ แหล่งน้ำพุพระยอด และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สะท้อนศักยภาพด้านธรรมชาติ เกษตรกรรม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิด “เที่ยวท่อง ล่องควน ชวนแลเลหมอก” โดยเชื่อมโยงจุดท่องเที่ยวหลัก 6 จุด เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน การเรียนรู้ และการศึกษาดูงาน อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดด้านการเข้าถึงพื้นที่ โครงสร้างพื้นฐาน บำบัดของเสีย การประชาสัมพันธ์ ช่องทางจำหน่าย และการประสานงานระหว่างภาคส่วน งานวิจัยจึงเสนอแนวทางเชิงนโยบายที่เน้นการจัดตั้งกลไกการบริหารจัดการร่วม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การยกระดับทักษะด้านบริการ และการตลาด การจัดกลุ่มกิจกรรมตามฐานทรัพยากร และการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนที่เส้นทาง เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในระยะยาว

คำสำคัญ: การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวในชุมชน, การมีส่วนร่วมจากฐานทรัพยากรในชุมชน

Abstract

This research aimed to 1) Analyze tourism routes in Lam Phlai Community, Thepha District, Songkhla Province, and 2) Develop participatory community-based tourism guidelines grounded in local resource bases. A qualitative research approach was employed. Data were collected through semi-structured interviews and focus group discussions with 18 key informants selected through purposive sampling. The informants were divided into three groups: local administrative authorities; experts and stakeholders; and representatives of community members and tourists, with six participants in each group. Content analysis was used to analyze the data, with triangulation applied to verify data consistency and enhance the credibility of the findings. The results revealed that Lam Phlai Community possesses a comprehensive range of tourism resources. Private-sector resources include fruit orchards, integrated agricultural farms, community shops, and more than 200 rai of rice fields. Public resources consist of Ban Khuan Chedi archaeological site, Khuan Chedi Temple, Khuan Khao viewpoint, Khuan Chedi sea-of-mist viewpoint, Thung Phra Yot water resource, and a community learning center. These resources reflect strong potential in terms of natural assets, agriculture, culture, and community ways of life, which can be appropriately developed into learning-oriented tourism attractions. The researcher proposed tourism development guidelines under the concept of “Travel, Explore the Hills, and Experience the Sea of Mist,” linking six major tourist attractions to support leisure tourism, experiential learning, and study visits. However, several limitations were identified, including accessibility to the area, infrastructure, directional signage, public relations, marketing channels, and inter-sectoral coordination. Therefore, the study proposes policy-oriented recommendations focusing on the establishment of a collaborative management mechanism, infrastructure development, enhancement of service and marketing skills, organization of activities based on local resource bases, and the formulation of strategic plans and tourism route maps. These measures aim to support sustainable community-based tourism management in the long term.

Keywords: Tourism Route Development, Community-Based Tourism, Participation Grounded in Community Resource Bases

บทนำ

การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย เนื่องจากประเทศมีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรทางวัฒนธรรม ซึ่งครอบคลุมภูมิประเทศ ระบบนิเวศ วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นฐานสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระดับนโยบาย การท่องเที่ยวได้รับการกำหนดให้เป็นกลไกหลักของการพัฒนาประเทศ โดยถูกบูรณาการไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แนวทางดังกล่าวยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ซึ่งมุ่งเน้นการกระจายรายได้ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภาคการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย โดยสร้างรายได้คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 18 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (อุทุมพร เรืองฤทธิ์ และคณะ,

2563) อย่างไรก็ตาม วิกฤตโควิด-19 ส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวลดลงอย่างมากในช่วงปี พ.ศ. 2563 - 2564 ก่อนจะเริ่มฟื้นตัวอย่างชัดเจนในปี พ.ศ. 2565 ภายหลังการผ่อนคลายมาตรการควบคุมโรค สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในฐานะกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ จึงทำให้หลายประเทศนำการท่องเที่ยวมาบูรณาการเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ (ทรงกลด พลพวง และคณะ, 2567)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของชุมชนในฐานะผู้กำหนดทิศทางและบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยตนเอง ปัจจุบันรูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าวได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นจากนักท่องเที่ยวทั่วโลก (Kunurat, K. et al., 2003) เนื่องจากตอบสนองต่อความต้องการประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงท้องถิ่น (Local Experience) ที่สะท้อนวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของพื้นที่

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวโดยชุมชนยังเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ในการจัดการทรัพยากรและวัฒนธรรม ตลอดจนการกำหนดแนวทางการพัฒนาและการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม ทั้งยังมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว รวมทั้งอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง วิถีชีวิต จารีตประเพณีที่แตกต่างกัน สร้างจิตสำนึกรักและหวงแหนในท้องถิ่นของตน การกระจายรายได้สู่คน ในท้องถิ่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ ต้องเข้าใจว่าการท่องเที่ยวไม่ใช่อาชีพหลัก แต่เป็นกิจกรรมเสริมที่อาศัยทรัพยากรด้านต่าง ๆ (Suwanpimon, K. et al., 2004) ของชุมชนเพื่อเป็นต้นทุนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มาเป็นต้นทุนทางทางการท่องเที่ยวสอดคล้องแผนปฏิบัติการขับเคลื่อน การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนและสร้างสรรค์ พ.ศ. 2561 - 2565 (ธง คำเกิด และคณะ, 2564)

ชุมชนลำไพล อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงการศึกษา โดยมีความโดดเด่นด้านวิถีชีวิตเกษตรกรรมที่หลากหลาย ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น การปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมัน การทำสวนผักไร้ดิน ไร่นาสวนผสม เกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการเลี้ยงผึ้ง ซึ่งสะท้อนถึงองค์ความรู้และวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนอย่างชัดเจนนอกจากนี้ ชุมชนยังมีฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ทั้งด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การจักสานและการทอผ้า รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว อาทิ โบราณสถานบ้านควนเจดีย์ วัดควนเจดีย์ จุดชมวิวกวนขาว จุดชมวิวกวนทะเลหมอกควนเจดีย์ และแหล่งน้ำพุพระยอด อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่มีความต้องการยกระดับการพัฒนาชุมชนให้มีความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ แต่การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนลำไพลยังประสบข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ การนำเสนอและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ยังไม่ทั่วถึงและไม่ต่อเนื่อง การขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ รวมถึงการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวที่ยังขาดความบูรณาการ อาทิ การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ขาดข้อมูลแนะนำแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน และการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนยังไม่เข้มแข็ง ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวยังอยู่ในระดับต่ำและไม่สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้น จึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยจึงต้องมีความสนใจพื้นที่ชุมชนลำไพล อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ประเมินความเป็นไปได้ กำหนดแนวทางในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ชุมชนลำไพลเป็นหลัก ดังนั้น ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ คนในชุมชนเข้าร่วมกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

บนรากฐานของความเป็นเจ้าของทรัพยากร และเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว โดยเฉพาะพื้นที่ชุมชนลำไพล อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดสงขลา เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนหลายแหล่ง หากมีการจัดให้มีการท่องเที่ยวในพื้นที่ มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น จะทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาท้องถิ่น ให้มีความตระหนักรู้จักท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่ โดยสามารถพัฒนาแนวทางเส้นทางท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม จากฐานทรัพยากรในชุมชนลำไพล อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดสงขลา อันจะเป็นประโยชน์ทั้งเชิงนโยบายและการยกระดับ การท่องเที่ยวของชุมชนลำไพลให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว และเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญเส้นทางหนึ่งของ จังหวัดสงขลา และจะช่วยส่งเสริมให้ชุมชนมีเศรษฐกิจที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองและขยายผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนลำไพล อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดสงขลา
2. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมจากฐานทรัพยากรในชุมชนลำไพล

อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อใช้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมจากฐานทรัพยากรชุมชน ลำไพล โดยศึกษาเอกสารตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลทุติยภูมิ

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนลำไพล อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดสงขลา จำนวน 18 คน เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะ คือ เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนลำไพล จังหวัดสงขลา และ มีความเข้าใจในพื้นที่ชุมชนลำไพล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) ฝ่ายปกครอง ฝ่ายปกครอง ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จำนวน 6 ราย 2) ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย ตัวแทนจากสถานศึกษาในชุมชน ผู้ประกอบการร้านค้า ผู้จัดการรีสอร์ท ตัวแทนกลุ่มแม่บ้าน ตัวแทนเกษตรกร เจ้าของสวน จำนวน 6 ราย และ 3) ตัวแทนประชาชนในชุมชนลำไพลและนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่เคยเข้ามาเยี่ยมชม ในชุมชนลำไพล จำนวน 6 ราย ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งพบว่าข้อมูลมีการอึดอัด คือ ผู้ให้ข้อมูลหลักมีการให้ ข้อมูลที่ใกล้เคียงกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งผู้วิจัยออกแบบและสร้างขึ้นเพื่อให้เป็นประเด็นคำถามสำหรับการพูดคุยสนทนากับ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบบสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหาโดยใช้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ และข้อคำถามมีคะแนน IOC อยู่ในช่วง 0.67 - 1.00 แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามมีความเที่ยงตรง และสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542)

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวของชุมชนลำไพลในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 7 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1) ด้านสินค้าหรือบริการ 2) ด้านค่าใช้จ่ายหรือราคา 3) ด้านสถานที่ท่องเที่ยว/ช่องทางการจัดจำหน่าย 4) ด้าน การส่งเสริมการตลาด 5) ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 6) ด้านกระบวนการ และ 7) ด้านลักษณะทางกายภาพ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ (SWOT) จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคในชุมชนลำไพล

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชนลำไพล 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านพื้นที่ 2) ด้านการจัดการ 3) ด้านกิจกรรมและกระบวนการ 4) ด้านการมีส่วนร่วม

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะ และกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนลำไพล จังหวัดสงขลา และเสนอแนะการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชนลำไพล ขั้นตอนสุดท้ายจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนลำไพล จังหวัดสงขลา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และการสนทนากลุ่ม จำนวน 2 ครั้ง โดยการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมา กำหนดเป็นแนวทางในการวิจัยและลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผ่านการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม นำมาวิเคราะห์และพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมจากฐานทรัพยากรชุมชนลำไพล

การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการจำแนกเนื้อหาของบทสัมภาษณ์ออกเป็น ประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลมาลดทอน จัดระเบียบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อสร้าง เป็นข้อสรุปข้อมูลที่สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Research)

ผลการวิจัย

การวิจัยแนวทางการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมจากฐานทรัพยากรในชุมชนลำไพล อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยเสนอตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 วิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนลำไพล อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา

1. การวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวของชุมชนลำไพลในปัจจุบัน

1.1 ด้านทรัพยากรและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ชุมชนลำไพลมีจุดเด่นด้านทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิทัศน์ชนบทที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ ได้แก่ ทุ่งนา สวนผัก สวนผลไม้ และกิจกรรมเกษตรสมัยใหม่ เช่น สวนผักไฮโดรโปนิกส์ รวมถึงที่พักและรีสอร์ทที่ออกแบบสอดคล้องกับธรรมชาติ นอกจากนี้ ผลิตภัณฑ์ชุมชน ยังมีความหลากหลายและสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างชัดเจน เช่น งานจักสานจากเส้นพลาสติกและผ้าทอมือ อย่างไรก็ตาม ศักยภาพดังกล่าวยังไม่ได้รับการสื่อสารและประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ส่งผลให้การรับรู้ของนักท่องเที่ยว ยังอยู่ในวงจำกัด

1.2 ด้านราคา โครงสร้างราคาของสินค้าและบริการในชุมชนลำไพลอยู่ในระดับไม่สูง สอดคล้อง กับลักษณะพื้นที่เกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต เช่น ค่าที่พักอยู่ในระดับราคากลางถึงต่ำ ราคาผลิตภัณฑ์ หัตถกรรมและสินค้าเกษตรมีความเหมาะสมและเข้าถึงได้ง่าย ส่งผลให้ชุมชนมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว ระยะใกล้และกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไปที่มองหาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในต้นทุนไม่สูง

1.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและสถานที่ท่องเที่ยว ภายในชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต และกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น สวนผักและกลุ่มจักสาน โดยมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ภายในพื้นที่หรือจัดส่งตามคำสั่งซื้อเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ยังขาดหน้าร้านหรือช่องทางการจำหน่ายที่เป็นรูปธรรม และยังไม่มีการขยายช่องทาง ไปสู่ตลาดออนไลน์หรือเครือข่ายภายนอก ส่งผลให้การเข้าถึงของนักท่องเที่ยวและผู้บริโภคยังมีข้อจำกัด

1.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้ประกอบการในชุมชนมีความพยายามดำเนินกิจกรรมส่งเสริม การขาย เช่น การจัดโปรโมชั่น ลดราคา หรือการให้ของแถม ทั้งในส่วนของผลิตภัณฑ์หัตถกรรม สินค้าเกษตร และ ที่พัก อย่างไรก็ตาม ชุมชนและผู้ประกอบการยังขาดทักษะและองค์ความรู้ด้านการตลาด การสร้างแบรนด์ และการสื่อสารการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ของชุมชนยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

1.5 ด้านบุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แม้ชุมชนจะมีผู้ประกอบการและกลุ่มอาชีพที่หลากหลาย แต่ในอดีตการดำเนินงานเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการรวมกลุ่มและการวางแผนร่วมกัน ส่งผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในภาพรวมของชุมชนยังไม่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเริ่มมีการสร้างการสื่อสารและความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการมากขึ้น พร้อมเปิดรับการเรียนรู้และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน

1.6 ด้านกระบวนการและการบริหารจัดการ การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนลำไพลยังขาดกลไกการบริหารจัดการในระดับชุมชนอย่างเป็นระบบ การดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาเฉพาะรายบุคคล เช่น รีสอร์ทหรือสวนเกษตรที่ปรับปรุงพื้นที่และประชาสัมพันธ์ด้วยตนเอง ขณะที่กลุ่มอาชีพในชุมชนยังไม่มีแผนการตลาดและกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจนและตรงกลุ่มเป้าหมาย ส่งผลให้การรวมพลังเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับชุมชนยังไม่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

1.7 ด้านลักษณะทางกายภาพและโครงสร้างพื้นฐาน ชุมชนลำไพลมีทรัพยากรทางกายภาพที่โดดเด่น เช่น ความเป็นธรรมชาติ ภูมิทัศน์ธรรมชาติ และผลิตภัณฑ์ที่วิเศษจากธรรมชาติซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น ที่พักและรีสอร์ทที่มีการออกแบบกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม เหมาะสำหรับการพักผ่อนและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังประสบปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะสภาพถนน การดูแลเส้นทาง การจัดการขยะ และป้ายบอกทาง ซึ่งส่งผลต่อความสะดวกและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว

2. การวิเคราะห์การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนลำไพล

ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนลำไพลด้วยการมีส่วนร่วม รายละเอียดการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนลำไพลจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็น	ประเด็น ลักษณะการมีส่วนร่วม
ด้านพื้นที่	1. ชาวบ้านในชุมชนมีพื้นที่ส่วนบุคคลที่สามารถเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชม ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ 2. องค์การบริหารส่วนตำบลมีพื้นที่ที่สามารถพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน 3. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนยังขาดความสะดวก โดยเฉพาะสภาพเส้นทางเดินทาง 4. ทางเข้า-ออกชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวยังไม่เด่นชัด ทำให้บุคคลภายนอกไม่ทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ 5. ชุมชนมีที่พักและรีสอร์ทที่เหมาะสมสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว
ด้านการจัดการ	1. การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนยังไม่เป็นระบบและไม่ทั่วถึง 2. องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดย 3. การจัดตั้งคณะกรรมการการท่องเที่ยวชุมชนลำไพล การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในระดับชุมชนยังขาดความชัดเจนด้านโครงสร้าง บทบาท และแนวทางการดำเนินงาน
ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	1. ขาดการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว 2. การประสานงานระหว่างแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชนยังไม่เป็นระบบ 3. ยังไม่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นเส้นทางหรือรูปแบบการท่องเที่ยวที่ต่อเนื่องได้
ด้านการมีส่วนร่วม	1. ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพียงบางส่วน 2. ความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชนยังอยู่ในระดับจำกัด 3. การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3. ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

3.1 ป้ายบอกทางจากหน่วยงานภาครัฐมีจำนวนจำกัดและไม่ชัดเจน และป้ายบอกทางส่วนใหญ่จัดทำโดยผู้ประกอบการในพื้นที่ ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

3.2 สภาพถนนและเส้นทางภายในชุมชนบางช่วงแคบและขาดความชัดเจน อาจทำให้นักท่องเที่ยวหลงทาง

3.3 ชุมชนยังไม่มีศูนย์บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยว

3.4 การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ

จากสภาพปัจจุบัน ชุมชนลำไพลควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้าน ข้อมูลผลิตภัณฑ์ และแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนมาร่วมกันออกแบบกิจกรรม ตลอดจนส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีการกำหนดแผนงานด้านการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ร่วมกัน และการจัดประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

4. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคในชุมชนลำไพล

จากการศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยได้นำปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของชุมชนลำไพลมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) เพื่อระบุจุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน ทั้งนี้ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนลำไพลอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) ในชุมชนลำไพล

ประเด็น	การวิเคราะห์
จุดเด่น	1. ชุมชนลำไพลเป็นพื้นที่เฉพาะที่มีเอกลักษณ์ด้านภูมิประเทศและวิถีชีวิตของชุมชน 2. มีผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น เช่น กระเป๋าสานจากเส้นพลาสติก และผ้าทอมือ 3. มีฐานทรัพยากรด้านการเกษตรที่หลากหลาย เช่น สวนผลไม้ ไร่สวนผสม และการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง 4. มีภูมิทัศน์ธรรมชาติที่สวยงาม เช่นทุ่งนาเขียวขจี ให้บรรยากาศที่เหมาะสมแก่การพักผ่อน 5. มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ได้แก่ วนเจดีย์และจุดชมทะเลหมอก 6. เป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่บนเส้นทางหลักที่เชื่อมต่อไปยังหลายจังหวัดในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ เช่น จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส
จุดด้อย	1. สินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชนยังไม่มีสถานที่จำหน่ายที่เป็นหน้าร้านถาวร 2. ขาดการรวมกลุ่มและการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน 3. การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวยังดำเนินการเฉพาะในระดับผู้ประกอบการรายบุคคล ไม่ได้เป็นภาพรวมของชุมชน 4. ยังไม่มีการจัดทำแผนการทำงานด้านการท่องเที่ยวที่เป็นทางการและต่อเนื่อง 5. บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนยังไม่ชัดเจน 6. ไม่มีศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชน
โอกาส	1. ชุมชนมีธรรมชาติที่สวยงามซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบในการพัฒนาและนำเสนออัตลักษณ์ของพื้นที่ เช่น วนเจดีย์ การปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2. มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ 3. มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวอย่างครบถ้วน เช่น ที่พัก อาหาร แหล่งเรียนรู้ชุมชน รวมถึงสินค้าและผลิตภัณฑ์ในชุมชน
อุปสรรค	1. สภาพเศรษฐกิจโดยรวมส่งผลให้กำลังซื้อของนักท่องเที่ยวและผู้บริโภคลดลง ทำให้รายได้จากการจำหน่ายสินค้าและบริการของชุมชนลดลง 2. ความผันผวนทางการเมืองและนโยบายของรัฐอาจส่งผลกระทบต่อการสนับสนุนและการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ 3. พื้นที่ตำบลลำไพลขาดพื้นที่สาธารณะสำหรับการลงทุนหรือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยใช้งบประมาณจากภาครัฐ 4. ข้อจำกัดด้านกฎระเบียบการใช้งบประมาณของภาครัฐ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นกรรมสิทธิ์ของภาคเอกชน

จากตารางที่ 2 จากการวิเคราะห์ (SWOT) จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคในชุมชนลำไพล พบว่า ชุมชนลำไพลมีจุดเด่นและโอกาสที่หลากหลาย ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน การท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ และการศึกษาดูงาน ขณะเดียวกัน จุดด้อยและอุปสรรคที่พบสามารถบรรเทาและแก้ไขได้ผ่านความร่วมมือระหว่างประชาชนในชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การจัดพื้นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน การพัฒนาการประชาสัมพันธ์ในระดับชุมชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญในการนำไปใช้วิเคราะห์และกำหนดแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนลำไพลต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมจากฐานทรัพยากรในชุมชนลำไพล อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา

จากผลการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ของชุมชนลำไพล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมจากฐานทรัพยากรของชุมชนพบว่า ชุมชนลำไพลมีความพร้อมในการพัฒนาไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดสงขลา สามารถรองรับการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนในช่วงวันหยุดและเทศกาลต่าง ๆ รวมถึงเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนสำหรับนักเรียน นักศึกษา เกษตรกร และผู้ที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนลำไพลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ควรจัดตั้งชมรมหรือคณะกรรมการการท่องเที่ยวของชุมชนลำไพลอย่างเป็นทางการ ทำหน้าที่เป็นคณะทำงานหลักในการบริหารจัดการ วางแผน และกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชนรับผิดชอบด้านการวิเคราะห์ข้อมูล การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การประสานงาน และการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ ประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

2. ด้านการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ดังนี้

2.1 การพัฒนาชุมชนในรูปแบบ OTOP นวัตกรรม โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด

2.2 การจัดการชุมชนโฮมสเตย์ โดยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด

2.3 การพัฒนาเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” โดยกรมการพัฒนาชุมชนและสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด

2.4 การพัฒนาเกษตรแปลงใหญ่ โดยสำนักงานเกษตรจังหวัด

2.5 การเชื่อมโยงตลาดและการรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร โดยบริษัทประชารัฐ จำกัด

2.6 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา และการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ด้านการพัฒนาบุคลากร การบริการ และการตลาด ควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานด้านการศึกษา โดยเฉพาะวิทยาลัยชุมชนสงขลาซึ่งเป็นแหล่งองค์ความรู้และบุคลากรที่มีศักยภาพโดยร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาชุมชนและพัฒนาศักยภาพประชาชนในพื้นที่ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและการออกแบบบรรจุภัณฑ์ (Packaging), การพัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้า, การสื่อสารและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์ และการเสริมสร้างความรู้ด้านส่วนประสมทางการตลาดให้แก่คณะกรรมการการท่องเที่ยวชุมชน

4. ด้านการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้คนในชุมชนร่วมเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์สร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นและ

สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มย่อยในชุมชน เช่น กลุ่มจักสาน, กลุ่มเกษตรกรรมกลุ่มทอผ้า, กลุ่มผักและผลไม้ปลอดสารพิษ และกลุ่มที่พักแรมและการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงพัฒนากิจกรรมและกำหนดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งแบบไป-กลับ และแบบค้างคืน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

5. ด้านการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว ควรนำผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis มาจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของชุมชนลำไพล กำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ และแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน จัดทำแผนพัฒนาในระยะต่าง ๆ ได้แก่ แผนระยะสั้นและแผนระยะยาว และกำหนดแนวทางการติดตามและประเมินผลในแต่ละระยะ เพื่อนำผลไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานมุ่งสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนลำไพลอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

6. ข้อเสนอแนะเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนลำไพล อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในชุมชน บูรณาการกิจกรรมการท่องเที่ยวกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ออกแบบเส้นทางให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวหลายกลุ่ม เช่น นักท่องเที่ยวทั่วไป นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และใช้เส้นทางท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในระยะยาว

ภาพที่ 1 ร่างแผนที่ท่องเที่ยวตำบลลำไพล อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้ ผลจากการวิเคราะห์เส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนลำไพล อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา พบว่า เป็น ชุมชนที่มีการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก มีสวนผลไม้ ไร่ นา

ทำการเกษตรแบบผสมผสาน และประชาชนในชุมชนมีวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งมีลักษณะทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน อยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองจังหวัดสงขลา สามารถพัฒนาให้เป็นชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดสงขลา โดยลักษณะชุมชนบ้านลำไพลนั้นสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งงานวิจัยของ วิภาดา เถาธรรมพิทักษ์ และคณะ ได้พบว่า ฐานทรัพยากรทางการเกษตรของชุมชนเป็นทรัพยากรที่มีความโดดเด่นและศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านสิ่งดึงดูดใจและกิจกรรมของชุมชนสามารถพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างสร้างสรรค์ได้ ลักษณะวิถีชุมชน ลำไพล รวมถึงหัตถกรรม เช่น การทอผ้า การสานตะกร้า และการทำกระเป๋ามาจากวัสดุเหลือใช้ สามารถพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวแบบผสมผสาน รวมถึงรูปแบบอื่น ๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (eco-agro tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ (agro-historical tourism) และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (eco-adventure travel) (วิภาดา เถาธรรมพิทักษ์ และคณะ, 2566)

ในด้านศักยภาพการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนลำไพลนั้น เมื่อพิจารณาตามปัจจัยสำคัญของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย ด้านพื้นที่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมหรือกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม จะพบว่า ชุมชนมีความพร้อมหลายประการ ทรงกลด พลพวง และคณะ อธิบายว่า แหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีศักยภาพมักมีทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และพื้นที่เกษตรที่โดดเด่นเป็นจุดแข็ง แต่ยังมีข้อจำกัดเรื่องความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยว (นำขวัญ วงศ์ประทุม และคณะ, 2561) และต้องอาศัยโอกาสจากหน่วยงานรัฐและเอกชนที่เข้ามาสนับสนุน (ทรงกลด พลพวง และคณะ, 2567) ในทำนองเดียวกัน อัญชลี ศรีเกตุ เสนอว่า การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดความยั่งยืน จำเป็นต้องมีการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดโปรแกรมที่หลากหลาย การสร้างอัตลักษณ์ชุมชน และการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน (อัญชลี ศรีเกตุ, 2565)

สำหรับการพัฒนาแนวทางเพื่อวางแผนเส้นทางท่องเที่ยว จำเป็นต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ และผู้รับผิดชอบการพัฒนา ทั้งนี้ การวางแผนท่องเที่ยวควรเป็นไปอย่างบูรณาการและสอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ ของชุมชน อย่างไรก็ตาม ในชุมชนลำไพลยังไม่มี การวางแผนท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจน ยังคงเป็นการดำเนินงานรายบุคคล เช่น รีสอร์ท สวนผักไฮโดรโปนิคส์ และงานจักสาน จึงจำเป็นต้องมีระบบการจัดการที่เป็นหนึ่งเดียว เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างที่ยั่งยืน (ดรชนันท์ เอมพันธุ์, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวาพร พยัคฆนันท์ และคณะ พบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยว คือ ปัจจัยด้านการดึงดูดทางการท่องเที่ยวและปัจจัย ด้านศักยภาพบุคลากร 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมท่องเที่ยวมีอิทธิพลกับความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยว 3 ด้าน 1) การวางแผนบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 2) การปฏิบัติตามแผนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและ และ 3) การติดตามและประเมินผลการท่องเที่ยว (ศิวาพร พยัคฆนันท์ และคณะ, 2566) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jafaruddin, N. et al. ที่บ่งชี้ว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนและการออกแบบที่ดี รวมทั้งการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างครอบคลุม จึงจะสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนได้อย่างแท้จริง (Jafaruddin, N. et al., 2020)

สรุปและข้อเสนอแนะ

แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมจากฐานทรัพยากรในชุมชนลำไพล อำเภเทพา จังหวัดสงขลา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ 2 ประเด็น คือ 1) การวิเคราะห์เส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนลำไพล อำเภเทพา จังหวัดสงขลา พบว่าชุมชนลำไพลมีฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวครบถ้วน ทั้งพื้นที่เอกชน ได้แก่ สวนผลไม้ ไร่เกษตรผสมผสาน ร้านค้าในชุมชน และทุ่งนา 200 ไร่ และพื้นที่สาธารณะ ได้แก่ โบราณสถานบ้านควนเจดีย์ วัดควนเจดีย์ จุดชมวิวควนขาว จุดชมวิวทะเลหมอกควนเจดีย์ แหล่งน้ำทุ่งพระยอด

และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สะท้อนศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติ เกษตรกรรม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน และ 2) แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมจากฐานทรัพยากรในชุมชนลำไพล อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยเสนอแนวทางการพัฒนาภายใต้แนวคิด “เที่ยวท่อง ล่องควน ชวนแลเลหมอก” โดยเชื่อมโยงจุดท่องเที่ยวหลัก 6 จุด รองรับการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน เรียนรู้ และศึกษาดูงาน พร้อมแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาศักยภาพของชุมชน การยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน และการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ พัฒนาชุมชน ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนา และส่งเสริมฐานทรัพยากรทางการเกษตรของชุมชนลำไพลให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่มากขึ้น 2) หน่วยงาน ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการพัฒนาและส่งเสริมองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในด้านความสามารถ ในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก และที่พัก เพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยว ได้มากยิ่งขึ้น อาทิ การพัฒนาห้องน้ำสาธารณะ ศูนย์ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว 3) หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ควรมีการส่งเสริมการ ประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนของชุมชนลำไพลให้เป็นที่ รู้จักและดึงดูดให้ นักท่องเที่ยวหรือบุคคลที่สนใจเดินทางมาเยี่ยมชมวิถีชีวิตเชิงเกษตรของชุมชน ลำไพล การวิจัยครั้งต่อไปเพื่อให้ผลการศึกษาและการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนลำไพลให้มีความครอบคลุมและ มีประโยชน์มากยิ่งขึ้น จึงควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีผลต่อการ พัฒนาศักยภาพทาง การท่องเที่ยว และการศึกษารูปแบบและพฤติกรรมการท่องเที่ยวชุมชนของ นักท่องเที่ยวที่มีผลต่อความตั้งใจใน การเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ดร.ชนันท์ เอ็มพันธุ์. (2550). การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทรงกลด พลพวง และคณะ. (2567). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของชุมชนชายแดนไทย กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 16(2), 165-182.
- ธง คำเกิด และคณะ. (2564). แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนและสร้างสรรค์ พ.ศ. 2561 - 2565. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- นำขวัญ วงศ์ประทุม และคณะ. (2561). การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมู่บ้านนาวิ จังหวัดเชียงราย. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 12(2), 132-150.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิชาการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย.
- วิภาดา เถาธรรมพิทักษ์ และคณะ. (2566). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชื่อมโยงอย่างสร้างสรรค์ โดยฐานทรัพยากรท้องถิ่น ชุมชนท่าสะบ้า อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง. วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 15(2), 21-36.
- ศิวาพร พยัคฆนันท์ และคณะ. (2566). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม หมู่บ้านควายห้วยลำพอก ตำบลกุดหวาย อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(3), 192-212.
- อัญชลี ศรีเกตุ. (2565). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่วิถีที่ยั่งยืน. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, 8(2), 270-279.

- อุทุมพร เรืองฤทธิ์ และคณะ. (2563). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานรากวิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืนของตำบลต้นตาล อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- Jafaruddin, N. et al. (2020). Variables influencing the potency of community based coffee agro-tourism in Mount Galunggung, Tasikmalaya, Indonesia. *Journal a Coffee and Cocoa Research*, 36(3), 267-276.
- Kunurat, K. et al. (2003). Developing the tourism potential of the northeastern region. in Research report. Khon Kaen University.
- Suwanpimon, K. et al. (2004). A study of the efficiency of services in the transportation system in Phuket Province, Phang Nga Province and Krabi Province. in Research report. Thailand Research Fund.

การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกัน
เพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน
โรงเรียนบัวเขตวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์*

DEVELOPMENT OF A PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY MODEL BY
CO-CREATING LESSONS TO DEVELOP COMPETENCE IN ACTIVE LEARNING
MANAGEMENT THAT PROMOTES THE QUALITY OF STUDENTS AT BUACHET
WITTHAYA SCHOOL, SURIN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

กชพร ชุมเพชร

Kodchaporn Chumpet

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ สุรินทร์ ประเทศไทย

Surin Secondary Educational Service Area Office, Surin, Thailand

Corresponding author E-mail: Pad_charin1981@hotmail.com

บทคัดย่อ

วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 2) พัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบ 4) ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์ แบบตรวจสอบ และแบบประเมิน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน การวัดและประเมินผล การทำงานร่วมกันอย่างเป็นทีม รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครอบคลุมการออกแบบการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และการวัดและประเมินผล 2) กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยการจัดทำบทเรียนร่วมกัน จำนวน 6 ขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน การออกแบบบทเรียน การจัดการเรียนรู้และการสังเกตชั้นเรียน การสะท้อนผลการเรียนรู้ การเผยแพร่ผลการปฏิบัติที่ดี และการสร้างเครือข่ายวิชาชีพ 3) การวัดและประเมินสมรรถนะครู 4 ด้าน ผลการใช้รูปแบบพบว่าสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูเพิ่มขึ้นในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนและด้านการวัดและประเมินผล นอกจากนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเพิ่มขึ้น โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมมีประสิทธิภาพระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, การจัดทำบทเรียนร่วมกัน, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, คุณภาพผู้เรียน

Abstract

The research aimed to 1) Study the basic information necessary for developing learning management, 2) Develop a model of a professional learning community by collaboratively creating lessons to develop active learning management competencies that promote student quality, 3) Study the results of using the model, and 4) Evaluate the effectiveness of the model using research and development methods. The data providers were school administrators, teachers, chairpersons of the basic education committees, and experts. The tools used were focus group discussions, interviews, checklists, and evaluation forms. The research found that the professional learning community model is an important mechanism for developing active learning management and can enhance teachers' competencies in learning management planning, designing active learning activities, using media, innovations, educational technology, classroom management, measurement and evaluation, and teamwork. The developed model consists of three parts: 1) Active learning management competencies, covering learning design, writing lesson plans, classroom management, and measurement and evaluation; 2) The professional learning community process by collaboratively creating lessons in 6 steps, from defining a shared vision and goals, designing lessons, managing learning and classroom observation, and reflecting on learning outcomes. Disseminating the results of good practices and building professional networks 3) Measuring and evaluating teacher competencies in 4 areas. The results of using the model showed that the teachers' active learning management competencies increased to a great or very great extent in all areas, especially in classroom learning management and measurement and evaluation. In addition, the learning achievement, key competencies, and desirable characteristics of the learners increased, with stakeholders believing that the model was appropriate and highly effective.

Keywords: Professional Learning Communities, Collaborative Lesson Planning, Active Learning, Student Quality

บทนำ

แผนการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 และแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษามุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษาพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพมีเป้าหมายสำคัญคือพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้เอื้อต่อการพัฒนา การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนโฉมบทบาทของครูให้เป็น “ครูยุคใหม่” และปรับปรุงระบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

โรงเรียนบัวเขตวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีความท้าทายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยเฉพาะวิชาที่มีผลการทดสอบระดับชาติ(O-NET)ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยและการพัฒนาทักษะด้านการอ่าน การเขียน และการสื่อสารภาษาต่างประเทศ ผลการประเมินคุณภาพภายนอก (พ.ศ.2563) เสนอแนะให้โรงเรียนพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและพัฒนากระบวนการภายในอย่างเป็นระบบต่อเนื่องเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการเรียนการสอน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน), 2563) จากรายงานการนิเทศชั้นเรียนของโรงเรียนบัวเขตวิทยา (พ.ศ. 2565) พบว่า หลายด้านอยู่ในระดับต่ำ เช่น การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้, การใช้สื่อดิจิทัล,

และการวัดผลประเมินผล ปัญหาหลักคือ การขาดการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ ทำให้ครูยังคงใช้วิธีการสอนแบบเดิมที่ยึดหนังสือเรียนเป็นหลัก และขาดกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการลงมือกระทำสอดคล้องกับภาพรวมของประเทศที่คุณภาพครูและการจัดการเรียนการสอนยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะความสามารถในการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ทิตินา แคมมณี, 2560)

จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาข้างต้นการนำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันมาใช้ในการบริหารวิชาการจึงเป็นแนวทางสำคัญการแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ครูเกิดการเปลี่ยนความคิดและวิธีการสอนไปสู่การจัดการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะครูในด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน, การวัดและประเมินผลเชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบดังกล่าวเพื่อเสริมสร้างคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบัวเขตวิทยาให้บรรลุตามเป้าหมายและเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อไป (วิจารณ์ พานิช, 2555); (Hord, S. M. & Tobia, E. F., 2012)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบัวเขตวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบัวเขตวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบัวเขตวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
4. เพื่อประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบัวเขตวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบัวเขตวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ แบ่งเป็น 4 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นโดย 1) การศึกษาเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกัน และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 2 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1 คนและครูผู้สอน 31 คน ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยผู้ให้ข้อมูลคัดเลือกแบบเจาะจงเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาแนวทางดำเนินงาน และ 3) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการสร้างและพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพระยะที่ 1 ซึ่งมุ่งเน้นการบูรณาการโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกัน เพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบัวเขตวิทยา

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนโดย 1) ยกร่างและจัดทำคู่มือการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) ตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของการพัฒนารูปแบบ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2562) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำแบบตรวจสอบเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของเนื้อหาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัดโดยใช้การหาค่าความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาที่จุดประสงค์ที่ต้องการวัด (Item Objective Congruence: IOC) พบว่า ข้อคำถามทั้งหมดมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ซึ่งเป็นข้อคำถามที่ใช้ได้

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบ ในปีการศึกษา 2567 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ครู 40 คน ผู้บริหาร 4 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 13 คน (ไม่รวมผู้วิจัยและตัวแทนครู) และศึกษานิเทศก์ 6 คน รวมทั้งหมด 63 คน โดยใช้กระบวนการ 6 ขั้นตอน (ชูชาติ พวงสมจิตร, 2560); (ชวลิต ชูกำแพง, 2560); (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2563) ได้แก่ 1) ขึ้นกำหนดวิสัยทัศน์และสร้างข้อตกลงร่วมกัน 2) ขึ้นกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ (ขึ้นวิเคราะห์ปัญหาและวางแผน) 3) ขึ้นแบ่งปันประสบการณ์และวางแผนการจัดการเรียนรู้ (ขึ้นออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้) 4) ขึ้นเรียนรู้จากการปฏิบัติและเยี่ยมชั้นเรียน (ขึ้นสอนและสังเกตชั้นเรียน) 5) ขึ้นสนทนาสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (ขึ้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายผลการศึกษา) 6) ขึ้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย ผลการใช้รูปแบบ ได้แก่ ผลการประเมินทักษะการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทักษะการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน ทักษะการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบประเมินทักษะ มีลักษณะเป็นแบบรูบริก (Rubric score) ที่มีข้อความอธิบายเกณฑ์การให้คะแนน 4 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา การวัดและประเมินผล และการบริหารการศึกษา โดยข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง ผู้ประเมินดังนี้ ฉบับที่ 1 เท่ากับ 0.91 ฉบับที่ 2 มีค่าเท่ากับ 1.00 ฉบับที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.86 และฉบับที่ 4 มีค่าเท่ากับ 0.84 ซึ่งมีความสอดคล้องในระดับดีมาก และผลพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบัวเชดวิทยา ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนด

ระยะที่ 4 ประเมินรูปแบบใน 3 ประเด็น ตามแนวคิดการประเมินผลตามตัวแบบ CIPP Model ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครู 40 คน ผู้บริหาร 4 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 13 คน (ไม่รวมผู้วิจัยและตัวแทนครู) และศึกษานิเทศก์ 6 คน ปีการศึกษา 2567 ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) รวมทั้งหมด 63 คน ซึ่งเป็นผู้นำรูปแบบไปปฏิบัติจริง ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจงและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินรูปแบบ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2562) ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา การวัดและประเมินผล และการบริหารการศึกษา โดยข้อคำถามมีค่าเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ และส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบัวเชดวิทยา 3 ด้าน ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามค่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจำเป็น สรุปรายละเอียด ได้ดังนี้

1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจำเป็น พบว่า เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบัวเขตวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกลไกสำคัญช่วยให้ครูมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันพัฒนาคุณภาพการสอนและแก้ปัญหาชั้นเรียนอย่างเป็นระบบโดยอาศัยความร่วมมือและเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้แนวคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ช่วยส่งเสริมให้ครูเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ส่วนการจัดทำบทเรียนร่วมกันถือเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยให้ครูพัฒนาทักษะการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน รวมถึงส่งเสริมการใช้สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ อันนำไปสู่การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ผลการสนทนากลุ่ม พบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบัวเขตวิทยาประกอบด้วย 10 ด้านได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การออกแบบและจัดทำแผนการเรียนรู้ 3) เทคนิคและกลวิธีการจัดการเรียนรู้ 4) การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 5) การใช้สื่อเทคโนโลยี 6) การวัดและประเมินผล 7) การทำงานเป็นทีม 8) การมุ่งผลสัมฤทธิ์และการพัฒนาตนเอง 9) การสร้างแรงจูงใจในวิชาชีพครู และ 10) การสื่อสารกับผู้เรียนแนวทางการพัฒนาครูที่ได้จากการสนทนากลุ่ม คือ การส่งเสริมให้ครูศึกษาค้นคว้าและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างความเข้าใจร่วมกัน รวมถึงส่งเสริมให้มีการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างเป็นรูปธรรม

1.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า การสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบัวเขตวิทยา ควรมุ่งเน้นการปรับชุดความคิดของครูให้ตระหนักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกัน สามารถพัฒนาได้ ครูจึงควรมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะสำคัญในการจัดการเรียนรู้ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกและบูรณาการ การส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง การใช้เทคโนโลยี การวัดและประเมินผล การทำงานเป็นทีม การพัฒนาตนเอง และการเป็นผู้นำทางวิชาการ แนวทางพัฒนาครูที่เหมาะสม ได้แก่ การสร้างความตระหนักรู้ การศึกษาดูงานต้นแบบ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การเปิดรับการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. ผลการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน พบว่า รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) เนื้อหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน การประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมการจัดทำบทเรียนร่วมกันมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนกำหนดวิสัยทัศน์และสร้างข้อตกลงร่วมกัน 2) ขั้นตอนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ (ขั้นวิเคราะห์ปัญหาและวางแผน) 3) ขั้นตอนแบ่งปันประสบการณ์และวางแผนการจัดการเรียนรู้ (ขั้นออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้) 4) ขั้นเรียนรู้จากการปฏิบัติและเยี่ยมชั้นเรียน (ขั้นสอนและสังเกตชั้นเรียน) 5) ขั้นสนทนาสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายผลการศึกษา) 6) ขั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย และ 3) การวัดและประเมิน ได้แก่ 1) ทักษะการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) ทักษะการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) ทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน 4) ทักษะการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้

ทางวิชาชีพพร้อมกับการจัดทำทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบัวเขตวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์มีความสอดคล้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการใช้รูปแบบ พบว่า 1) ครูโรงเรียนบัวเขตวิทยามีทักษะออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวม ปีการศึกษา 2567 มีค่าเฉลี่ย 3.47 คิดเป็นร้อยละ 86.86 แสดงให้เห็นว่าครูมีทักษะการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เพิ่มสูงขึ้น 2) ครูโรงเรียนบัวเขตวิทยา มีทักษะการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม ปีการศึกษา 2567 มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ 3) ครูโรงเรียนบัวเขตวิทยามีทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนปีการศึกษา 2567 มีค่าเฉลี่ย 3.69 คิดเป็นร้อยละ 95.97 แสดงให้เห็นว่าครูมีทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนที่เพิ่มสูงขึ้น 4) ครูโรงเรียนบัวเขตวิทยามีทักษะการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมปีการศึกษา 2567 มีค่าเฉลี่ย 3.60 คิดเป็นร้อยละ 90.04 แสดงให้เห็นว่าครูมีทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนที่เพิ่มสูงขึ้น 5) นักเรียนโรงเรียนบัวเขตวิทยามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำทเรียนร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบัวเขตวิทยามีผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.54 มีสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.98 และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.82

4. ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำทเรียนร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบัวเขตวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46) โดยด้านผลลัพธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.45) รองลงมา คือ ด้านปัจจัยนำเข้า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46) และด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46)

อภิปรายผล

1. จากผลศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น พบว่า การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำทเรียนร่วมกัน เป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบัวเขตวิทยา เนื่องจาก PLC เปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ DuFour, R. & Eacker, R. ที่ระบุว่า PLC เป็นกระบวนการพัฒนาวิชาชีพที่ช่วยยกระดับคุณภาพการสอนและผลการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการทำงานเป็นทีมและการสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง (DuFour, R. & Eacker, R., 2008) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของ Stoll, L. et al. ที่ชี้ว่าความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการเรียนรู้ร่วมกันเป็นหัวใจของ PLC ที่มีประสิทธิภาพ การประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Learning Theory) ในการพัฒนาครู ช่วยส่งเสริมให้ครูเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม (Stoll, L. et al., 2006) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Knowles, M. S. ที่เสนอว่าผู้ใหญ่เรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อการเรียนรู้มีความหมายและเชื่อมโยงกับบริบทการทำงานจริง (Knowles, M. S., 1980) รวมทั้งสอดคล้องกับข้อเสนอของ สุวิมล ว่องวาณิช ที่เน้นการพัฒนาครูผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติและการสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง จากผลการสนทนากลุ่มที่พบว่าแนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูครอบคลุมหลายด้าน เช่น การออกแบบการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี การวัดและประเมินผล และการทำงานเป็นทีม (สุวิมล ว่องวาณิช, 2557) สอดคล้องกับแนวคิดสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 และงานของ วิจารย์ พานิช ที่เสนอว่า PLC เป็นเครื่องมือสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานของครูจากการทำงานรายบุคคลไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน และนอกจากนี้ การจัดทำทเรียนร่วมกันที่เน้นการออกแบบทเรียน การสังเกตชั้นเรียน และการสะท้อนผลการสอน (วิจารย์ พานิช, 2555) สอดคล้องกับแนวคิด Lesson Study ของ Lewis, C. และ Fernandez, C. & Yoshida, M. ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการวางแผนและการจัดการเรียนรู้ของครู

(Lewis. C., 2002); (Fernandez, C. & Yoshida, M., 2004) และเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิดของ Bonwell, C. C. & Eison, J. A. ที่เน้นการมีส่วนร่วม การคิดวิเคราะห์ และการสื่อสารของผู้เรียน ดังนั้น ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจึงยืนยันว่า การพัฒนาครูรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกัน เป็นแนวทางที่มีฐานทฤษฎีและงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศรองรับอย่างชัดเจน และสามารถยกระดับสมรรถนะครูและคุณภาพผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน (Bonwell, C. C. & Eison, J. A., 1991)

2. จากผลการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน พบว่า ผลการสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบัวเขตวิทยา แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่ครบถ้วน ครอบคลุมทั้งด้านเนื้อหา กระบวนการ และการวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาครูเชิงระบบที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะอย่างรอบด้าน ทั้งความรู้ ทักษะ และกระบวนการทำงานร่วมกัน องค์ประกอบด้านเนื้อหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ครอบคลุม การออกแบบ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และการประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ (Bonwell, C. C. & Eison, J. A. ที่เน้นให้ครูออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การมีส่วนร่วม และการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติของผู้เรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะครูตามกรอบสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นการบูรณาการการสอน การวัดและประเมินผล และการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันที่ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน (Bonwell, C. C. & Eison, J. A., 1991) มีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิด Professional Learning Community อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับแนวคิด Lesson Study ของ Lewis. C. และ Fernandez, C. & Yoshida, M. ซึ่งเน้นกระบวนการออกแบบบทเรียนร่วมกัน การสอนและสังเกตชั้นเรียน และการสะท้อนผลการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ ด้านการวัดและประเมินผลที่มุ่งประเมินทักษะการออกแบบ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Lewis. C., 2002); (Fernandez, C. & Yoshida, M., 2004) สอดคล้องกับแนวคิด การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) (Black, P. & Wiliam, D., 1989) และข้อเสนอของ สุวิมล ว่องวาณิช ที่เน้นการใช้การประเมินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้และสมรรถนะของครูและผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินว่ารูปแบบมีความสอดคล้องและเหมาะสมในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้าง (สุวิมล ว่องวาณิช, 2557) อีกทั้งสามารถนำไปใช้พัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Stoll, L. et al. ที่ชี้ว่ารูปแบบ PLC ที่มีโครงสร้างชัดเจนและมีกระบวนการสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลต่อการพัฒนาครูและคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน (Stoll, L. et al., 2006)

3. จากผลการศึกษาผลการใช้รูปแบบ พบว่า ผลการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แสดงให้เห็นว่าครูโรงเรียนบัวเขตวิทยามีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในทุกด้าน ทั้งการออกแบบการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และการวัดและประเมินผล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบดังกล่าวเปิดโอกาสให้ครูได้เรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติจริง มีการสะท้อนผล และปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Professional Learning Community (PLC) ที่ชี้ว่าการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบช่วยยกระดับสมรรถนะครูและผลการเรียนรู้ของผู้เรียน จากผลที่ของครูมีทักษะการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าการจัดทำบทเรียนร่วมกันช่วยพัฒนาความสามารถด้านการวางแผนการสอนและการออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Lesson Study ของ Lewis. C. และ

งานของ Fernandez, C. & Yoshida, M. ที่พบว่า การออกแบบบทเรียนร่วมกันและการสะท้อนผลการสอน ช่วยให้ครูพัฒนาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการใช้รูปแบบยังพบว่า ทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนและทักษะการวัดและประเมินผลของครูเพิ่มสูงขึ้นอย่างเด่นชัด สะท้อนว่าครูสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ได้จริงและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องกับกิจกรรม (Lewis. C., 2002); (Fernandez, C. & Yoshida, M., 2004) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Active Learning (Bonwell, C. C. & Eison, J. A., 1991) และแนวคิด การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) (Black, P. & Wiliam, D., 1989) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและการใช้การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มากกว่าการตัดสินผลเพียงอย่างเดียวและ นอกจากนี้ ผลการวิจัย ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาครูผ่าน PLC ร่วมกับการจัดทำบทเรียนร่วมกันส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพผู้เรียนโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Stoll, L. et al. และ Hattie, J. ที่ชี้ว่าการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ (Stoll, L. et al., 2006); (Hattie, J., 2009)

4. จากผลการประเมินรูปแบบ พบว่า รูปแบบโดยรวมมีความเหมาะสมและสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความครบถ้วนเป็นระบบ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของโรงเรียนบัวเขตวิทยา ทั้งนี้ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเชิงระบบ ที่เน้นความเชื่อมโยงระหว่างทรัพยากร กระบวนการดำเนินงาน และผลที่เกิดกับครูและนักเรียน ผลการประเมินด้านผลลัพธ์ที่อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันสามารถส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะครูและคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Stoll, L. et al. ที่ระบุว่า PLC ที่มีเป้าหมายชัดเจนและมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน จะช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการที่ได้รับการประเมินในระดับมากที่สุด (Stoll, L. et al., 2006) สะท้อนว่ารูปแบบมีการออกแบบเนื้อหา กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินงานที่เหมาะสมกับบริบทของครูและโรงเรียน โดยเฉพาะการจัดทำบทเรียนร่วมกัน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ครูได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิด Lesson Study ของ Lewis. C. และงานของ Fernandez, C. & Yoshida, M. ที่ชี้ว่าการพัฒนาครูผ่านการออกแบบ สังเกต และสะท้อนผลบทเรียนร่วมกัน ช่วยเสริมสร้างความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน (Lewis. C., 2002); (Fernandez, C. & Yoshida, M., 2004)

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกัน เพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบัวเขตวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญแสดงได้ดังภาพ

ภาพที่ 1 รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่ารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกัน เพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนบัวเขตวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ได้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาครูและการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 รูปแบบดังกล่าวเป็นการพัฒนา PLC ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน โดยผสมผสานแนวคิด Lesson Study เข้ากับกระบวนการ PLC อย่างเป็นระบบ ช่วยให้ครูสามารถเรียนรู้ร่วมกันผ่านการปฏิบัติจริงและการสะท้อนผลร่วมกันอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังส่งผลให้เกิดการพัฒนา สมรรถนะครูเชิงรุกแบบองค์รวม ครอบคลุมทักษะหลัก 4 ด้าน ได้แก่ การออกแบบ การเขียนแผน การจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลเชิงรุก ส่งผลให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และผู้เรียนได้รับประโยชน์จากกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังเกิด วัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมในองค์กร (Learning Culture) ที่เปิดโอกาสให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนานวัตกรรมการสอนร่วมกัน เกิดความร่วมมือ ความภาคภูมิใจ และความรับผิดชอบร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่สำคัญ การดำเนินงานรูปแบบนี้ได้ เชื่อมโยงผลลัพธ์การพัฒนาครูกับคุณภาพผู้เรียนโดยตรง พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มขึ้นอย่างรอบด้าน สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลของกระบวนการ PLC-Lesson Study ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยรวมองค์ความรู้ใหม่นี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูและการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในโรงเรียนอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกัน เพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนบัวเขตวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบัวเขตวิทยา ช่วยให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และมุ่งพัฒนาผู้เรียนตามเป้าหมายร่วมกัน รูปแบบชุมชนแห่ง

การเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการจัดทำบทเรียนร่วมกันที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ เนื้อหา การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครอบคลุมการออกแบบ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และการวัดและประเมินผล โดยกระบวนการรูปแบบ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ กำหนดวิสัยทัศน์และข้อตกลงร่วมกัน, กำหนดเป้าหมายและวิเคราะห์ปัญหา, แบ่งปันประสบการณ์และวางแผนการจัดการเรียนรู้, สอนและสังเกตชั้นเรียน, แลกเปลี่ยนและสะท้อนผล, เผยแพร่และสร้างเครือข่าย การวัดและประเมินผล ครอบคลุมทักษะ การออกแบบ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และการวัดและประเมินผลผลการใช้รูปแบบ พบว่า ครูมีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ทั้งการออกแบบ ($\bar{X} = 3.47$, ร้อยละ 86.86) การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ($\bar{X} = 3.69$, ร้อยละ 95.97) และการประเมินผล ($\bar{X} = 3.60$, ร้อยละ 90.04) ส่วน ผลสัมฤทธิ์นักเรียนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.54 สมรรถนะสำคัญเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.98 และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.82 ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบ มีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับมากที่สุด ทั้งด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ ($\bar{X} = 4.70 - 4.71$, S.D. = 0.45–0.46) และข้อเสนอแนะในการวิจัย ครั้งต่อไป คือ 1) ควรศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างด้านบริบท ปัจจัยสนับสนุน และผลลัพธ์ของการพัฒนารูปแบบ โดยการจัดทำบทเรียนร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อสรุปที่ครอบคลุมและสามารถนำไปปรับใช้ในระดับที่กว้างขึ้นได้ 2) ควรมีการติดตามและประเมินผลต่อเนื่อง เพื่อพิจารณาว่าการพัฒนาครูในลักษณะนี้ส่งผลต่อการเรียนรู้ ทักษะ การคิดขั้นสูง และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในระยะยาว 3) บูรณาการตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ครูและการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน และปัจจัยด้านแรงจูงใจของครู เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จหรือเป็นอุปสรรคในการพัฒนารูปแบบได้อย่างรอบด้านมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชาลิต ชูกำแพง. (2560). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 23(2), 1-6.
- ชูชาติ พวงสมจิตร. (2560). ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและแนวทางการนำมาใช้ในสถานศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์, 10(1), 34-41.
- ทิตนา แชมมณี. (2560). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชิต ฤทธิ์เจริญ. (2562). การประเมินโครงการ: แนวคิดและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: แฮส ออฟ เคอร์มิสท์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ตลาดาพลับลิเคชั่น จำกัด.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2563). รายงานประจำปี 2563. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2563). เอกสารการเขียนรายงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับพี่เลี้ยง ระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2557). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Black, P. & Wiliam, D. (1989). Assessment and classroom learning. *Assessment in education*, 5(1), 7-74.
- Bonwell, C. C. & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creative Excitement in the Classroom*. Washington DC: George Washington University.

- DuFour, R. & Eacker, R. (2008). *Revisiting Professional Learning Communities at Work*. Bloomington: Solution Tree Press.
- Fernandez, C. & Yoshida, M. (2004). *Lesson study: A Japanese approach to improving mathematic teaching and learning*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associate.
- Hattie, J. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. Milton Park: Routledge.
- Hord, S. M. & Tobia, E. F. (2012). *Reclaiming our teaching professional: The power of educators learning in community*. New York: Teachers College Press.
- Knowles, M. S. (1980). *The modern practice of adult education*. New York: Cambridge, The Adult Education Company.
- Lewis. C. (2002). *Lesson Study: A handbook of Teacher-led instructional change*. Philadelphia: Research for Better School.
- Stoll, L. et al. (2006). Professional learning communities: A review of the literature. *Journal of Education Change*, 7(2006), 221-258.

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*

THE DEVELOPMENT OF SUPPLEMENTARY CURRICULUM TO DEVELOP LIFE SKILLS FOR SCIENCE AND MATHEMATICS GIFTED UPPER SECONDARY LEVEL STUDENTS

ธวัชนี โธจนาวี*, ดวงเดือน สุวรรณจินดา, นวลจิตต์ เขาวงกตพิงค์

Thawachinee Rodnawee*, Duongdearn Suwanjinda, Nuanjitt Chaowakeratipong

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย

School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: thawachinee.r@pnru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และเพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริม โดยดำเนินการวิจัยมี 2 ขั้นตอน ได้แก่ 2.1) การพัฒนาหลักสูตรเสริม โดยศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน จากนั้นสร้างหลักสูตรและศึกษานำร่องกับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ปทุมธานี 30 คน 2.2) การศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราช-วิทยาลัยปทุมธานี ปีการศึกษา 2566 โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย 60 คน และสุ่มเข้ากลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 30 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินทักษะชีวิตและแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทักษะชีวิต สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาหลักสูตร ได้แผนการจัดกิจกรรม 10 แผน รวม 20 คาบเรียน เทียบเท่า 0.5 หน่วยกิต ซึ่งเนื้อหาของหลักสูตรพัฒนาทักษะชีวิต 3 ด้าน ทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และทักษะการวางแผนและกำกับดูแลตนเอง และ 2) ผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริม มีดังนี้ 2.1) ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิตของนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่านักเรียนมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นหลังจากเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม ซึ่งสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2.2) ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิตของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: หลักสูตรเสริม, ทักษะชีวิต, ความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์, มัธยมศึกษาตอนปลาย

Abstract

This study aimed to develop a supplementary curriculum to enhance life skills among upper secondary students with special abilities in science and mathematics, and to examine the effectiveness of the supplementary curriculum. The research was conducted in two phases. Phase 1: Development

of the supplementary curriculum. This phase involved collecting opinions from nine experts, after which the curriculum was developed and pilot-tested with the target group of 30 Grade 10 students at Princess Chulabhorn Science High School, Pathum Thani. Phase 2: Examination of the effectiveness of the supplementary curriculum. The sample consisted of 60 Grade 10 students at Princess Chulabhorn Science High School, Pathum Thani, in the 2023 academic year, selected through simple random sampling and randomly assigned to a control group and an experimental group, with 30 students in each group. The research statistical instruments used a life skills assessment form and a behavioral observation record of life skills. The statistical analyses used were mean, standard deviation, and the independent-samples t-test. The findings were as follows 1) The curriculum development resulted in 10 activity plans comprising a total of 20 class periods, equivalent to 0.5 credit. The curriculum content focused on developing three areas of life skills: leadership skills, emotional and stress management skills, and self-planning and self-regulation skills. 2) The results of the effectiveness study were as follows, 2.1) A comparison of life skills scores of students in the experimental group showed that their life skills significantly increased after participating in the supplementary curriculum compared with before participation, at the .05 level of statistical significance. 2.2) A comparison of life skills scores between the control and experimental groups after participation revealed that students in the experimental group demonstrated significantly higher life skills than those in the control group, at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Supplementary Curriculum, Life Skills, Science and Mathematics Gifted, Secondary Students

บทนำ

แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563 - 2565 ได้กำหนดแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษามุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีศักยภาพสูง มีความเป็นผู้นำ ริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ และการผลิตนักวิจัยและนักเทคโนโลยีขั้นแนวหน้าให้สามารถต่อยอดงานวิจัยที่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ มีหลักสูตรการศึกษาที่เอื้อต่อทักษะชีวิต มีการเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพในหลักสูตร โดยจัดให้มีการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งจัดให้มีทักษะในการวางแผนชีวิตและวางแผนการเงินตลอดจนทักษะที่เชื่อมต่อกับโลกการทำงาน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้มีโครงการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดยมีโรงเรียนที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ดำเนินการในรูปแบบของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ และห้องเรียนวิทยาศาสตร์ ที่มีการกำหนดหลักสูตรเฉพาะที่ชัดเจน มี 3 โครงการ คือ โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ องค์การมหาชน โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย จำนวน 12 แห่งและโครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเดิม) เรียกว่า โครงการ รวม. จำนวน 19 แห่ง โดยเมื่อพิจารณาจากหลักสูตรของแต่ละโรงเรียนแล้ว พบว่า มีการกำหนดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียนในด้านต่าง ๆ แต่เป็น

การสอดแทรกอยู่ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเป็นการประเมินพฤติกรรมย่อยตามองค์ประกอบของทักษะต่าง ๆ ของนักเรียนโดยครูเท่านั้น ยังไม่มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตเฉพาะของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทักษะชีวิตเป็นทักษะสำคัญด้านหนึ่งเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยชีวิตและสภาพการทำงานในทุกวันนี้ จำเป็นต้องมีทักษะการคิดและองค์ความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมากความสามารถในการทำงาน ในยุคที่แข่งขันกันด้านข้อมูลข่าวสาร และการดำรงชีวิตที่มีความซับซ้อนให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นที่นักเรียนต้องใส่ใจอย่างเคร่งครัดในการพัฒนาทักษะชีวิตต่อไปนี้ให้เพียงพอ ประกอบด้วย ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) การริเริ่มและการกำกับดูแลตนเองได้ (Initiative and Self - Direction) ทักษะด้านสังคม และทักษะข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross - Cultural Skills) การมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Productivity and Accountability) และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility) การจัดการศึกษาในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิต โดยในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดทักษะเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนา เพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต โดยกำหนดไว้ 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และ 4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ซึ่งต้องดำเนินการให้ครอบคลุมในโรงเรียนทุกประเภทและทุกระดับชั้น รวมทั้งโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ด้วย

จากการศึกษาบทความทางวิชาการและงานวิจัยของ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ หรือนักเรียนปัญญาเลิศมีปัญหาเกี่ยวกับทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม สรุปได้ว่า นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษจำนวนไม่น้อยมีความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง เพราะคนไม่ค่อยเข้าใจความคิดและความรู้สึกที่ไม่เหมือนคนอื่น ทำให้ขาดความมั่นใจ ขาดการตัดสินใจที่ดีในอนาคต มีปัญหาในการปรับตัว มีความเครียดสูง จากสาเหตุต่าง ๆ ทั้งในเรื่องความคาดหวัง และการที่ตัวเองอยู่ในสภาพที่โดนกดดัน โดยระบบการศึกษาและต้องปฏิบัติในสิ่งที่ตัวเองไม่สนใจ กลัวความล้มเหลว ขาดสมาธิ รวมทั้งทำงานไม่ค่อยสำเร็จ มีความคิดดี ๆ พุดอะไรเข้าใจเร็ว คิดเก่ง คิดไว แต่พอลงมือทำไม่ค่อยอดทน ทำให้สำเร็จ และ ปัญหาทักษะชีวิตและทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ นักเรียนกลุ่มนี้เริ่มรู้ความต้องการของตนเอง ไม่สนใจเพื่อน ๆ สนใจแต่การเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ดังนั้น โรงเรียนต้องมีการจัดกิจกรรมให้คำปรึกษาและแนะแนวกับนักเรียนแต่ละคนให้ตรงตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน เตรียมตัวนักเรียนให้เข้ากับสังคมในอนาคตทั้งการเรียนและการดำรงชีวิตประจำวัน (ศรียา นิยมธรรม, 2546); (อุษณีย์ โพธิ์สุข, 2554); (ดวงเดือน อ่อนน่วม, 2548) และจากงานวิจัยของ Perham, H. ที่พบว่า นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษจะมีปัญหาพฤติกรรมในการติดต่อสื่อสารและอยู่ร่วมกันกับเพื่อนในสังคมปกติ ไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อน และไม่มีทักษะในการแก้ปัญหาทางสังคม จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการมีปัญหาด้านทักษะชีวิต ซึ่งจะมีผลเสียต่อการแสดงศักยภาพที่มีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ นอกจากจะส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาการในเนื้อหาด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์อย่างเต็มตามศักยภาพของนักเรียนแล้วยังมีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะชีวิตที่ดีด้วย เพื่อเป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกด้านพร้อมที่จะเป็นผู้นำในการพัฒนาประเทศตามความสามารถและศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ (Perham, H., 2012) ดังที่

ธงชัย ชิวปรีชา กล่าวว่า การจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ นอกจากเป็นการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อสิทธิพื้นฐานของเด็กและเยาวชนไทยแล้ว ยังเป็นการสร้างบุคลากรที่มีศักยภาพสูงเยี่ยมที่จะเป็นผู้นำสังคมและประเทศชาติในอนาคตอีกด้วย เป็นการสร้างหัวรถจักรช่วยลากจูงประเทศ พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมผู้ผลิตที่พอเพียงและยั่งยืน แทนการเป็นสังคมผู้บริโภคเช่นปัจจุบัน ทั้งนี้ จากการศึกษางานวิจัยของต่างประเทศเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตของวัยรุ่นในประเทศต่าง ๆ และงานวิจัยของกลุ่ม 4-H Clubs ในสหรัฐอเมริกา เพื่อการพัฒนาและเตรียมเยาวชนในด้านทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม ให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและโลก พบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ การยกตัวอย่างจากกรณีศึกษา การอภิปรายโต้แย้ง การเล่นเกม การเข้าค่าย ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ (ธงชัย ชิวปรีชา, 2552)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้น ซึ่งผู้วิจัยจะดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับนักเรียนกลุ่มนี้ จำนวน 3 ด้าน ตามที่สังเคราะห์จากงานวิจัยของต่างประเทศ สอดคล้องตามสมรรถนะของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 1) ทักษะความเป็นผู้นำ 2) ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และ 3) ทักษะการวางแผนและกำกับดูแลตนเอง โดยบูรณาการรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ คือ การใช้หลักการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นปัญหา แบบเน้นทักษะกระบวนการ และแบบเน้นประสบการณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ เนื้อหาของหลักสูตรพัฒนาทักษะชีวิต 3 ด้าน

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ เนื้อหาของหลักสูตรพัฒนาทักษะชีวิต 3 ด้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

รูปแบบวิจัย เป็นงานวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา Research and Development (R&D)

ขอบเขตการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื้อหาของหลักสูตรพัฒนาทักษะชีวิต 3 ด้าน คือ 1) ทักษะความเป็นผู้นำ 2) ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และ 3) ทักษะการวางแผนและกำกับดูแลตนเอง โดยบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ ประกอบด้วย การใช้หลักการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นปัญหา แบบเน้นทักษะกระบวนการ และแบบเน้นประสบการณ์

ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะความเป็นผู้นำ 2) ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และ 3) ทักษะการวางแผนและกำกับดูแลตนเอง

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรเสริม จำนวน 20 คาบเรียน (เทียบเท่า 0.5 หน่วยกิต)

ประชากร ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ดำเนินการในรูปแบบของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ และห้องเรียนวิทยาศาสตร์ ที่มีการกำหนดหลักสูตรเฉพาะที่ชัดเจน มี 3 โครงการ คือ 1) โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ องค์การมหาชน 720 คน 2) โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย 12 โรงเรียน 5,184 คน และ 3) โครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) จำนวน 19 โรงเรียน 2,700 คน รวมจำนวน 8,604 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ปทุมธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ได้เป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน และกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย 60 คน และสุ่มเข้ากลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 30 คน

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (R1)

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในขั้นนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต ในเรื่องความหมาย ความเป็นมา ความสำคัญ องค์ประกอบ แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต รวมถึงศึกษางานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิต ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้แนวคิดสำหรับการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตฯ ในประเด็นหลัก ได้แก่ ความหมายของทักษะชีวิต ความสำคัญของทักษะชีวิต องค์ประกอบของทักษะชีวิต การพัฒนาทักษะชีวิต การประเมินทักษะชีวิต หลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ การพัฒนาหลักสูตรเสริม และหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ ภายหลังจากการศึกษาเอกสารข้างต้น นำไปสู่การสังเคราะห์ข้อความรู้เพื่อนำไปกำหนดเป็นกรอบในการสร้างหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษฯ

1.2 การตรวจสอบยืนยันข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบยืนยันนิยาม องค์ประกอบ พฤติกรรม บ่งชี้ทักษะชีวิตในแต่ละองค์ประกอบที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นสำหรับใช้ในการวิจัยครั้งนี้ และศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษฯ โดยใช้การสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษฯ 3 ท่าน ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต 3 ท่าน และด้านจิตวิทยา 3 ท่าน รวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 9 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษฯ ในส่วน การเก็บรวบรวมข้อมูล ติดต่อเชิญผู้เชี่ยวชาญ นัดหมายส่งแบบประเมิน การตรวจสอบข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลในด้านของความครบถ้วนของเนื้อหาตามประเด็นที่กำหนด และการวิเคราะห์ข้อมูล 1) นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินความเหมาะสมของข้อมูลฯ มาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แบบประเมินทุกข้อมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (≥ 0.50) แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและมีความเหมาะสมในการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล 2) นำข้อมูลจากข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญมาสร้างข้อสรุปโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 3) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาแปลความหมายและสรุปผล ในประเด็นนิยาม องค์ประกอบ พฤติกรรมบ่งชี้ และแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

2. การสร้างหลักสูตรเสริม (D1)

2.1 การจัดทำร่างหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ขั้นนี้เป็นการนำผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมากำหนดเป็นองค์ประกอบของร่างหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตฯ ซึ่งมีองค์ประกอบของหลักสูตรเสริม คือ วัตถุประสงค์ โครงสร้างเนื้อหา/คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนและเวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ และแนวการวัดและประเมินผล โดยการพัฒนหลักสูตรประยุกต์ใช้รูปแบบของ โอлива (Oliva, P. F., 1992) และวิชัย วงษ์ใหญ่ ซึ่งกระบวนการพัฒนหลักสูตรแบ่งเป็น 3 ระบบ คือ ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการใช้หลักสูตร และระบบการประเมินผล (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537)

2.2 การประเมินร่างหลักสูตรเสริม ในขั้นนี้เป็นการตรวจสอบคุณภาพของเอกสารหลักสูตรในด้านองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรว่ามีความสอดคล้อง เหมาะสม ครบถ้วน และถูกต้องตามหลักการพัฒนหลักสูตรเสริมหรือไม่ เพียงใด ภาษาที่ใช้สามารถสื่อให้เข้าใจและมีความชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติหรือไม่ รวมทั้ง หลักสูตรที่สร้างขึ้นเหมาะสมกับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ โดยผู้วิจัยนำร่างหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตฯ ที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนหลักสูตร ประเมินคุณภาพของร่างหลักสูตรเสริม

2.3 การสร้างเอกสารหลักสูตร

คู่มือการใช้หลักสูตร ผู้วิจัยทำการศึกษารายละเอียดของหลักสูตร แล้วดำเนินการสร้างคู่มือการใช้หลักสูตร หลังจากนั้นนำเสนอที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม รับฟังข้อเสนอแนะ นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์

แผนการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยทำการศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่กำหนดในหลักสูตร ศึกษาแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ ศึกษางานวิจัย และเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และเทคนิคการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต กำหนดหน่วยการจัดกิจกรรม และสร้างแผนการจัดกิจกรรม หลังจากนั้นนำแผนการจัดกิจกรรมที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมจำนวน 9 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ นำข้อเสนอแนะที่ได้รับมาปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรม และจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล แบบประเมินทักษะชีวิต ผู้วิจัยกำหนดจุดมุ่งหมายในการวัด ศึกษาองค์ประกอบและนิยามพฤติกรรมชีวิตทักษะชีวิตแต่ละองค์ประกอบ ศึกษาแนวทางการสร้างแบบประเมินทักษะชีวิตจากงานวิจัย ดำเนินการสร้างแบบประเมินทักษะชีวิตตามองค์ประกอบทักษะชีวิต 3 องค์ประกอบ ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น ได้แก่ 1) ทักษะความเป็นผู้นำ 2) ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และ 3) ทักษะการวางแผนและกำกับดูแลตนเอง หลังจากนั้นนำแบบประเมินทักษะชีวิต ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน ซึ่งเป็นชุดเดียวกับที่ประเมินแผนการจัดกิจกรรม พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามที่ต้องการประเมิน และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยแบบประเมินทักษะชีวิตประกอบด้วย แบบประเมิน 3 ลักษณะ ได้แก่ แบบประเมินแบบเดิมคำตอบและแบบประเมินแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดตามทักษะชีวิตแต่ละด้าน รวมทั้งแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับตามพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงสะท้อนทักษะชีวิตที่ได้รับการพัฒนา (จริงที่สุด, ค่อนข้างจริง, จริงบางครั้ง, ไม่จริง) ภายหลังจากได้ปรับปรุงแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน ได้แก่ 1) แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทักษะชีวิต ผู้วิจัยกำหนดจุดมุ่งหมายในการสังเกต ศึกษา นิยามของทักษะชีวิต องค์ประกอบของทักษะชีวิต และพฤติกรรมบ่งชี้การมีทักษะชีวิตจำแนกตามองค์ประกอบ กำหนดประเด็นในการสังเกตแล้ว ดำเนินการสร้างแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทักษะชีวิตจำแนกตามองค์ประกอบ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ (ปฏิบัติทุกครั้ง, ปฏิบัติเป็นบางครั้ง, ไม่ปฏิบัติเลย) หลังจากนั้นนำแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม

ทักษะชีวิตที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมประเมินระดับความเหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 2) แบบบันทึกการสะท้อนผลการเรียนของนักเรียน ผู้วิจัยกำหนดจุดมุ่งหมายของการใช้แบบบันทึก กำหนดประเด็น ในการสะท้อนผลแล้วดำเนินการสร้างแบบบันทึกการสะท้อนผลการเรียนของนักเรียน หลังจากนั้นนำแบบบันทึกที่สร้างขึ้นไปที่ปรึกษาคณะกฤษฎีกาพิจารณาความเหมาะสม และรับฟังข้อเสนอแนะเพิ่มเติม นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยลักษณะของแบบบันทึกจะให้นักเรียนเขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นตามประเด็นที่กำหนด

การศึกษานำร่อง (Pilot Study)

ในขั้นนี้เป็นการนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นไปทำการศึกษานำร่อง เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของหลักสูตร แล้วจึงนำข้อค้นพบจากการศึกษานำร่อง มาปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้จริง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการศึกษานำร่องหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตฯ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารามราชวิทยาลัย ปทุมธานี (ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 1 กลุ่ม นักเรียน 30 คน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. การทดลองใช้หลักสูตร (R2)

เมื่อได้หลักสูตรที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ และดำเนินการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และข้อค้นพบจากการศึกษานำร่องแล้ว จึงนำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1.1 จุดมุ่งหมาย เพื่อหาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.2 วิธีดำเนินการทดลอง การทดลองที่ใช้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่พัฒนาขึ้น เป็นการทดลองแบบกึ่งทดลอง (Quasi - Experiment) แบบมีกลุ่มควบคุมและวัดผลก่อน-หลังการทดลอง (Pretest-Posttest Control Group Design) โดยผู้วิจัยนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารามราชวิทยาลัย ปทุมธานี ซึ่งโรงเรียนมีการจัดนักเรียนแบบคณะในแต่ละห้องเรียน วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่มโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม โดยการสุ่มห้องเรียนมา 2 ห้องเรียน และจับสลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน (กลุ่มละ 30 คน)

กลุ่มที่ 1 กลุ่มควบคุม นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรที่โรงเรียนกำหนด

กลุ่มที่ 2 กลุ่มทดลอง นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตฯ

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตฯ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรเสริม (D2)

เป็นขั้นการดำเนินการประเมินผลการนำหลักสูตรเสริมไปใช้ เพื่อบรรวบรวมข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ สำหรับนำไปใช้ปรับปรุงองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตฯ ในส่วนที่ยังพบข้อบกพร่อง

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากการวิจัยและพัฒนาทำให้ได้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีคุณภาพเหมาะสมมากโดยการประเมินจาก

ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตร และเอกสารหลักสูตร ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จึงได้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตร

เมื่อนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตครบทุกกิจกรรมแล้ว นักเรียนสามารถ

1. อธิบายความหมายของทักษะชีวิตด้านความเป็นผู้นำ การวางแผนและกำกับดูแลตนเอง และการจัดการกับอารมณ์และความเครียดได้

2. วางแผนชีวิตของตนเอง ในด้านการเรียน ด้านอาชีพ และด้านครอบครัวได้

3. มีทักษะความเป็นผู้นำในการทำงานกลุ่ม

4. ทำงานร่วมกันเป็นทีมได้ประสบความสำเร็จ

5. ระบุสาเหตุและจำแนกประเภทของความเครียดที่เกิดขึ้นได้

6. ระบุผลกระทบจากความเครียดที่เกิดแก่ร่างกายและจิตใจได้

7. ประยุกต์ใช้การคิดแบบอริยสัจ 4 ในการคลายเครียดได้

8. ปฏิบัติตามขั้นตอนวิธีการลดความเครียดและการผ่อนคลายกล้ามเนื้อของร่างกาย

9. นำเสนอวิธีการลดความเครียดและการผ่อนคลายความเครียดด้วยตนเอง

10. ประเมินตนเองกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ และแสดงปฏิกิริยาต่อการกระทำของตนเองได้อย่างเหมาะสม

โครงสร้างเนื้อหา

หลักสูตร ประกอบไปด้วย แผนการจัดกิจกรรม 10 แผน แผนละ 2 คาบเรียน (100 นาที) ดังนี้ 1) ทดสอบก่อนเรียน และปฐมนิเทศ 2) What's going on in this picture? 3) Planning แผนไม่นิ่ง 4) จุดแข็ง แรงงานของทีม 5) ผู้นำ นำใคร อย่างไร 6) เครียดไปทำไม ไร้ประโยชน์ 7) ธรรมชาติ ชะวนความเครียด 8) เกร็งกาย คลายเครียด 9) เป้าหมายมีไว้พุ่งชน 10) ทดสอบหลังเรียนและสรุปกิจกรรม

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิตของนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิตของนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ด้านทักษะชีวิต	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย)	หลังเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย)	การเปลี่ยนแปลง
การเป็นผู้นำ	9.71	12.17	เพิ่มขึ้น
การจัดการกับอารมณ์และความเครียด	21.50	16.88	แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
การวางแผนและกำกับดูแลตนเอง	11.79	16.17	เพิ่มขึ้น
ทักษะชีวิตโดยรวม			แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการทดสอบก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตฯ พบว่า ค่าเฉลี่ยทักษะชีวิตก่อนเข้าร่วมกิจกรรมในด้านการเป็นผู้นำ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการวางแผนและกำกับดูแลตนเอง เท่ากับ 9.71, 21.5 และ 11.79 ตามลำดับ หลังเข้าร่วมกิจกรรม เท่ากับ 12.17, 16.88 และ 16.17 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความแตกต่างของทักษะชีวิตของผู้เข้าร่วมกิจกรรมในภาพรวม ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า นักเรียนมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นหลังเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตฯ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด

ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิตของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิตของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ด้านทักษะชีวิต	กลุ่มทดลอง (ค่าเฉลี่ย)	กลุ่มควบคุม (ค่าเฉลี่ย)	ผลการเปรียบเทียบ
การเป็นผู้นำ	12.17	11.33	กลุ่มทดลองสูงกว่า
การจัดการกับอารมณ์และความเครียด	16.88	22.29	แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
การวางแผนและกำกับดูแลตนเอง	16.17	12.46	กลุ่มทดลองสูงกว่า
ทักษะชีวิตโดยรวม			แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการทดสอบหลังการเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตฯ พบว่า ค่าเฉลี่ยทักษะชีวิตหลังการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มทดลองในด้าน การเป็นผู้นำ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการวางแผนและกำกับดูแลตนเอง เท่ากับ 12.17, 16.88 และ 16.17 ตามลำดับ หลังเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มควบคุมในชั้นเรียนปกติของโรงเรียน เท่ากับ 11.33, 22.29 และ 12.46 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความแตกต่างของทักษะชีวิตของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ในภาพรวม หลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นหลังเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตฯ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด แม้ว่าหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตฉบับนี้จะมุ่งพัฒนาทักษะชีวิต 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการวางแผนและกำกับดูแลตนเอง และทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด แต่ในการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตร ผู้วิจัยได้นำเสนอผลในลักษณะประสิทธิผลในภาพรวมของทักษะชีวิต เนื่องจากทักษะชีวิตทั้ง 3 ด้านมีความสัมพันธ์และเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน และสะท้อนสมรรถนะการดำเนินชีวิตของผู้เรียนในเชิงบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของทักษะชีวิตทั้ง 3 ด้านของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรเสริมฯ สามารถพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุมตามกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การวิจัยและการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในครั้งนี้ เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้สามารถดำเนินชีวิต เป็นผู้นำ ทำงานและอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเนื้อหาของหลักสูตรพัฒนาทักษะชีวิต ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และทักษะการวางแผนและกำกับดูแลตนเอง ซึ่งเป็นทักษะที่ควรได้รับการพัฒนาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kimberly A. M. ได้ศึกษาการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับทักษะชีวิตของตนเองขณะเข้าเรียนในโรงเรียนตามโครงการ (PBL) ในมินนิโซตา การศึกษามุ่งเน้นไปที่คำถาม 3 ข้อ ได้แก่ 1) การรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตแบบโครงการเป็นอย่างไร 2) นักเรียนรับรู้ถึงการเพิ่มขึ้นของการพัฒนาทักษะในระยะเวลาหนึ่งปี 3) มีความสัมพันธ์กันอย่างไรระหว่างระดับชั้นกับการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับทักษะชีวิตของตนเอง (Kimberly A. M., 2015)

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า การรับรู้ถึงทักษะที่ได้รับการปรับปรุงมากที่สุดในด้านการบริหารเวลา การทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และการกำกับตนเอง ผลจากข้อมูลเชิงปริมาณแสดงให้เห็นทักษะที่ได้รับการปรับปรุงมากที่สุดในภายในปีการศึกษา ได้แก่ ความรับผิดชอบ การแก้ปัญหา การกำกับตนเอง และจรรยาบรรณในการทำงาน การกำกับตนเองเป็นทักษะเดียวที่เห็นได้ชัด การวิจัยนี้จึงชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้จากโครงการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน และความช่วยเหลือ เตรียมความพร้อมให้พวกเขาประสบความสำเร็จในชุมชนและเศรษฐกิจโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ซึ่งบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตฯ ที่เน้นการปฏิบัติ ประกอบด้วย การใช้หลักการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นปัญหา แบบเน้นทักษะกระบวนการ และแบบเน้นประสบการณ์ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชยางกูร ช้อยุ่น ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีแนวทาง 1) การพัฒนาทักษะการคิดและการตัดสินใจ โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) การพัฒนาทักษะการเข้าใจตนเองและผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อสังคมโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) การพัฒนาทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียดโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4) การพัฒนาทักษะการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (ชยางกูร ช้อยุ่น, 2564)

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมฯ พบว่า 2.1) ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิตของนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยนักเรียนมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นหลังจากเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมฯ และ 2.2) ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิตของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งจากการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่านักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นไปตามตัวชี้วัดของทักษะชีวิตทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กล้าแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกและการกระทำด้วยความมั่นใจ 2) มีการวางแผนที่ดี สามารถตัดสินใจและประเมินแผนงาน/เป้าหมายของตนเองได้ 3) รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์/การสื่อสารที่ดี เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม 4) ปรับ จัดการและควบคุมอารมณ์และความเครียดของตนเองได้ การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ฉบับนี้ขึ้นเพื่อเป็นจุดที่เน้นพิเศษเฉพาะด้าน จึงมีประโยชน์ในการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน ส่งเสริมความมั่นคงทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์และจะส่งต่ออนาคตที่ดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวลวิทย์ จินดา ได้ดำเนินการวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า ผลการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแต่ละองค์ประกอบมีจุดเด่น คือ 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการดำเนินกิจกรรม 2) การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ นักเรียนมีความสุข สนุกกับการได้รับการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการอารมณ์และความเครียด นักเรียนสามารถแสดงอารมณ์และจัดการอารมณ์ของตนเองในกิจกรรมได้ รวมทั้งสามารถเข้าใจอารมณ์และการแสดงอารมณ์ของผู้อื่นได้ถูกต้อง 4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น นักเรียนเห็นคุณค่าของการสื่อสารว่าสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น การสื่อสารที่ดีก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในหมู่คณะทำงานสำเร็จ (ชวลวิทย์ จินดา, 2560) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มูลนิธิยุวพัฒน์ ได้กล่าวถึงทักษะชีวิต ที่สำคัญสำหรับวัยรุ่นศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า วัยรุ่นเป็นช่วงวัยของการเจริญเติบโตและมีการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน เป็นช่วงระยะเวลาในการเปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและการเติบโตทางจิตใจอย่างรวดเร็วและเป็นที่ได้รับอิทธิพลจากภายนอกมากกว่าพ่อแม่หรือครอบครัว มีความคิดเป็นอิสระ มีความคิดสร้างสรรค์ เต็มไปด้วยจินตนาการและกล้าท้าทายตนเองให้ลองทำสิ่งใหม่ เป็นวัยของการลอง

ผิดพลาดถูก วัยรุ่นจึงเป็นวัยจุดเปลี่ยนของชีวิตและเป็นช่วงเวลาในการพัฒนาศักยภาพด้านดีของตนเอง เป็นช่วงวัยที่ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อน และการเสริมสร้างทักษะทางด้านสังคม โดย 10 ทักษะชีวิตที่วัยรุ่นควรฝึกฝน มีดังนี้ 1) ฝึกทักษะการตัดสินใจ (Decision making) 2) ฝึกทักษะการแก้ปัญหา (Problem solving) 3) ฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) 4) ฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) 5) ฝึกทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) 6) ฝึกทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship) 7) ฝึกทักษะการตระหนักรู้ในตน (Self-awareness) 8) ฝึกทักษะการเข้าใจผู้อื่น (Empathy) 9) ฝึกทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotion) 10) ฝึกทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with stress) (มูลนิธิยุวพัฒน์, 2562)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยสรุปได้เป็น 2 ประเด็นสำคัญ ดังนี้ 1) ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การวิจัยและพัฒนาทำให้ได้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรม จำนวน 10 แผน รวม 20 คาบเรียน (เทียบเท่า 0.5 หน่วยกิต) โดยมุ่งพัฒนาทักษะชีวิต 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะความเป็นผู้นำ 2) ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด 3) ทักษะการวางแผนและกำกับดูแลตนเองหลักสูตรผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิและการศึกษานำร่อง พบว่ามีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริม ได้แก่ 2.1) ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิตของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า คะแนนทักษะชีวิตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นหลังการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม 2.2) ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิตหลังการเข้าร่วมกิจกรรมระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แม้ว่าหลักสูตรเสริมจะมุ่งพัฒนาทักษะชีวิต 3 ด้าน แต่การนำเสนอผลการศึกษาประสิทธิผลเป็นการพิจารณาในภาพรวมของทักษะชีวิตเนื่องจากทักษะทั้งสามด้านมีความสัมพันธ์และเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลการวิจัยจึงสะท้อนว่าหลักสูตรเสริมสามารถพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนได้อย่างครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). แนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ทักษะชีวิตเพื่อพัฒนา สุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชยางกูร ช้อย่น. (2564). แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชวลิตวิทย์ จินดา. (2560). การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยวัดผลและสถิติการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดวงเดือน อ่อนน้อม. (2548). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย ชิวปรีชา. (2552). นี่คือจุด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- มูลนิธิยุวพัฒน์. (2562). ทักษะชีวิต สิ่งสำคัญสำหรับวัยรุ่นศตวรรษที่ 21. เรียกใช้เมื่อ 10 มิถุนายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/C86a7>
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรียา นิยมธรรม. (2546). การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อุษณีย์ โพธิ์สุข. (2554). สร้างสรรค์นักคิด : คู่มือการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านทักษะกระบวนการคิดระดับสูง. กรุงเทพมหานคร: วัฒนพรชัย.
- Kimberly A. M. (2015). Students' Perceptions of Life Skill Development in Project-Based Learning Schools. Retrieved July 23, 2025, from <https://shorturl.asia/Mqh8u>
- Oliva, P. F. (1992). Developing the Curriculum. (3rd ed.). New York: Harper Collins.
- Perham, H. (2012). Interpersonal Skills of Gifted Students: Risk versus Resilience. Retrieved July 23, 2025, from <https://shorturl.asia/Zh7bK>

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระดับลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 - 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3 - 5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข ค่าย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้ค่าย่อที่เป็น สากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) **สรุปและขอเสนอแนะ (Conclusion and Recommendation)** ระบุข้อสรุปที่สำคัญและขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม - ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด - ปิด แล้วระบุชื่อ - นามสกุล ของผู้เขียน และปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคอนสแตสตาฟฟอสนาท เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่างเช่น “ภิกษุทั้งหลายรูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอนัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ - นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ - นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คัมภีระ และอัจฉริมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ - นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎีก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kiarash, A., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สองและตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N., 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S. et al., 2005)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน/ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่าง).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณจุวงศ์. (2556). ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่).// เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสถาพร ปุณณนโนโท (เจ้าจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน/ชื่อสารานุกรม, // (เล่มที่อ้าง, เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: // สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทอาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, // เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ประชาชนธุรกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ระดับวิทยานิพนธ์/สาขา.// ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
นายมนัส ภาควณิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อุตถาพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริ่งจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsocmoc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อเรื่อง (ถ้ามี). //ราชกิจจานุเบกษา/เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นา.

ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมนุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็กสำหรับเด็ก พัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.

พระสุตริภักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตริทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนในตำบลทรายขาว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13

พระสถาพร ปุณณนนโท (ร่าจวนจระ) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ. (2560). รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPM ปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.

Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helpgiving practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JMND> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: tak.punyada@gmail.com

6. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Ver. 2019 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล .PDF .JPG .GIF หรือ .bmp บทความที่มีโมเดล รูปร่าง แผนภูมิ ต้องทำการจัดกลุ่มวัตถุให้เป็นกลุ่มเดียวกันให้เรียบร้อย เพื่อป้องกันความผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อนของเนื้อหา ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการ หรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับลิงค์วารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารฯ

โครงร่าง/รูปแบบ ต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน², ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³ (ภาษาไทย) (14 pt)
Author's name-surname¹, Author's name-surname¹, Author's name-surname², Author's name-surname³, Author's name-surname³, (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

¹หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

¹Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

²หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

²Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

³หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

³Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

¹Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด)

คำสำคัญ: 3 - 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือ แนวคิดทฤษฎีมารองรับ)

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ)

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt)

2. (16 pt)

3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล

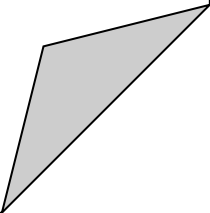
ผลการวิจัย (18 pt)

(16.pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....
.....
.....
.....
.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16.pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....

.....

.....

.....

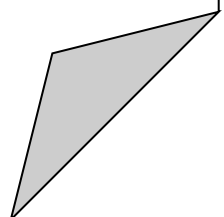
.....

.....

.....

.....

.....

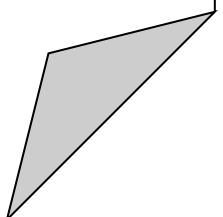

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สาระห่อออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

สรุปและข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt)...ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของ
ผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

บทความวิชาการ (12 pt)

ข้อ ๖. ขอบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

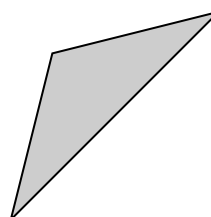
¹Corresponding author E-mail: (12 pt)

(16 pt)

(16 pt)

Keywords: 3-5 words

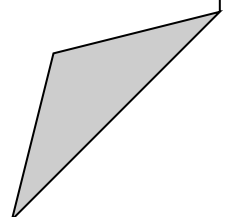
.....(16 pt).....

เนื้อหา (18 pt)

.....(16 pt).....

.....(16 pt).

.....(16 pt).

